శ్రీరస్తు.

శ్రీమద్రామాయణ యక్షగానవిలాసము.

Ramayana Yaksha-gana Vilas

ఇది

నెల్లూరుమూలస్థానీశ్వరుని పేట నివాసులగు

Varaganti

వరగంటి, శేషగిరిదాసుగారిచే

Seshagiri Das

రచియింపఁబడి

వారిచే గ్రంథస్వాతంత్ర్యమునఁ బొందిన

శింగీపురం రంగాచార్యులవారిచే

విబుధమనోహారిణీముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రకటింపఁబడియె.

చెన్నపురి

1878

శ్రీరస్తు.

శ్రీమద్రామాయణము.

యక్షగానవిలాసము.

శ్రీరమణీకుచద్వయగమద। సారాంకితఫణివరేణ్యశయనధరాత్రి। భారనివారణకారణ। వారణపరితాపనాశవరరంగేశా॥

సౌరాష్ట్ర త్రిపుట॥

శరణు నిజజనసివహాకల్పక। శరణు ఫణివరతల్పక। శరణు గిరిధరగరుడవాహన। శరణు మరితవిమోచన॥ శరణు శరణు హరే॥ విశ్వజననాద్యఖిలనిపుణ। పరేశ్వరావ్యయ కేశవ। విశ్వమోహనదివ్యసుందర విశ్వగర్భపరమేశ్వర॥ శర॥ సిరి [illegible] విలసిత। చారుతటదాభాంబర। వారిజోదరరంగనగరనివాస [illegible] విశ్వంభర॥ శరణు॥

వ॥ అని యిష్టదేవతాస్తవంబు [illegible] సమగ్రుండును పుండరీకాక్షుండును సగుణనిర్గుణుండును [illegible] బ్రహ్మరుద్రవిఘ్నాదిపభారతీశైలజావ్యాసవాల్మీకినారదశకసనందనాదులుగాఁ దలంచి ప్రహ్లాదనారదవిభీషణాంబరీషాదిభాగవతనివహంబులకు [illegible] కారంబొనర్చి శ్రీపాదవ్యాసబ్రహ్మసూత్రాది మహాభాష్యసిద్ధాంతవిశారదుండగు శ్రీమద్రామానుజ [illegible] ప్రదాచార్యులపదంబులఁ దలంచి సుకృతపరమభాగవతులకు మితనిత్యానందపదప్రాప్తికారణంబగు యుష్మదస్మదురాది [illegible] వలసంజేసి యొనర్పం [illegible] శ్రీమద్రామకథాసంగ్రహయక్షగానవిలాసంబునకు కథాక్రమంబెట్లన్న వివరించెద॥

క॥ అనుపమనైమిశవనమున। ఘనమతివసియించు శౌనకప్రముఖమునుల్। వినయమెలర్పఁగ సూతుం। గని పలికిరి రామచరితమహిమఁ దెలుపుచున్॥

ఉ॥ శ్రీరమణీహృదీశ్వరవిచిత్రపవిత్రలసత్కథాసుధా। ధారలహానిశంబమరత్రావిడి యొకించుకతృప్తి జెందగా। నేరవు మామకంబులు విని లఘునాఘునశోభితాంగుఁడౌ। [illegible] కథావళుల్ మరల సౌహృదమొప్పఁగఁ జెప్పుమింపునన్॥

[illegible] కమలాకాంతుఁ డనంతుఁ డవ్యయుఁ డనంగానాప్తవిష్ణుండు సత్క్ర

శ్రీమద్రామాయణము.

[illegible]సనకప్రముఖవిఖ్యాతద్విజకోటులరా సుమహోదీర్యమెలర్ప రాముడగుచుం శోభిల్లి జగత్కాడిపెం। వపురంజానకి నేలచందమువినంపహర్షణంబుమాకవ్వేడిక॥

గీ॥ అనఘ శ్రీరామవిమలకథామృతంబు। సుమతులమలినభక్తిచేత మునిగ్రోలి। కలుషజలధినవలీలగడచిచనుడు। రింపుదళుకొత్తనది వివరింపుమికను॥

వ॥ అనియివ్విధంబున శ్రీమద్రామకథాశ్రవణతత్పరులై శౌనకాదిమునిశ్రేష్ఠులడిగినసూతుండుత్కంఠకుతూహలస్వాంతుండై మహాత్ములారా శ్రీశుకయోగీంద్రుండు జనకపౌత్రునకు శ్రీభాగవతార్థంబు పన్యసించు నెడ నిక్ష్వాకు వంశక్రమంబు చెప్పుచు భగవంతుండగు శ్రీమన్నారాయణదేవుండీయిక్ష్వాకు వంశంబున దశరథ కౌసల్యాకుమారుండై శ్రీరామరూపంబుననవతరించి సముద్రబంధనాదిపరాక్రమంబు లొనర్చి జగత్కంటకదశకంఠ ప్రముఖసురవిమతవితానచ్ఛేదనంబు గావించి మహర్షిప్రకాండంబులకు సుఖావహంబు గావించెనని పల్కిననరేంద్రుండిట్లనియె॥

కాంభోది-ఆదితాళము.

చెప్పవె। రఘునాథచరిత్రము చెప్పవె। శ్రీరాములచరితము ॥ చెప్పవె॥ తప్పకయేకథ తెప్పగనిగ ఘనులొప్పగనందురో మునిదమ ప్రతిల్లగదాని ॥ చెప్పవె॥ సరసిజహితకులశరనిధిశశియగు నిరుపమశ్రీరఘువరశుభచరితము॥ చెప్పవె॥ అతులితయోగిహృదబ్జగుడగు శ్రీపతి దశరథభూపతిసుతుడగుకథ ॥ చెప్పవె॥ జలధినికేతనుడిలవప్లవగనాయకులమణ చుట్టై జలధిగట్టినకథ॥ చెప్పవె॥ రంగపురమునవెలుంగుచు రఘుకులపుంగవుడై నరధాంగపాణికథ॥ చెప్పవె॥

నీలాంబరి-ఆటతాళము.

వినుము శ్రీరామచరితమునిరతము। వినినదొలంగుదురితములు। అనఘసన్మునులీకథామృతధారలననురక్తిగ్రోలుచుతనివిజెందరుభువి॥- వినుము ॥ లలితధరాంగనాతిలకమోయ ననూ । వెలయనదోర్థ్య ప్రతాలవాథధరనూ। మైలగితత్పురనాథుడలరుదశరథాఖ్యుకులశీల

విభవశోభనాలకీలాకలితుఁడై ॥వినుము॥ అఖండప్రభ్రక్షమరాజశ్రీ
లుక్రియను। సతతధర్మాసక్తమతిదనరఁగను। హితమంత్రిజనప్రజ్ఞ
హితవందిమాగధతతిరంజిల్లఁగ వసుమతినేలుచుండెను ॥వినుము॥
సుతులుగల్గని ఖేదమతిశయిల్లఁగను। నతరక్షకుని రంగపతిదలంచుచు
ను।హితముగ సూతచోదితుఁడగుచును పేర్కొ। సుతకామమునఁ బుష్య
శృంగుఁ జేగొరెను॥వినుమ॥

భైరవి - ఆదితాళము.

రామునిశుభచరితము కన్యము సరిరాదు విను నృపాలా ॥ ఉపల్ల
వి॥ రోమపాదపురమున తగ వెలసిన బుష్యశృంగన బలాన్వితుఁడు దశరథ
భూమిపాలు చాత్మీయపురమునకు। ప్రేమమీరఁగఁ గొని వచ్చెను ముద
మున ॥రామునిశు॥ అనుపమసరయూతటసీతిరమునను విభవము దన
రా।భూసురజననిలంపులలరా॥ఘనవసిష్ఠ బుష్యశృంగాంచిత।కరు
ణవలన।హయమేధమొనరించియు।మొనసి పుత్రకామేష్టికి దొరకొనె
జనవరుండు జననాథసుతార్థము॥రాముని॥ సురగణములు రావణ
ఘటకర్ణులు సారిది సేయుబాధా। విధికర్తగిని దెలిపి వేధా। కరుణ
శ్రోవుమని వేడఁగ వారల। వెరపుదీర్చి హరి సరుదుగ వేడిన। వరదుఁడు
సంతుఁడు దశరథసుతుఁడై ।ధరణిఁ గలుగఁ జిత్తమున దలంచెను॥రాముని॥
అరుదుగ సంతటఁ దశరథకృతహోమాగ్నులసొంపమరా। వెలువ
డి పురుషుఁడొకఁడు నృవరా।విరివిగ నృపునకు పాయసమొసఁగ వేళ్ళ
నాసగిగనుపడక తడరిగెను। నరవరేణ్యుఁడత్తఱి రంగేశ్వరు నెరిదలం
చి తరుణాలీయగోరెను॥రాముని॥

ద్విప॥ జననాథుఁడప్పాయసంబు చేబూని। తనప్రాణమైన తల్లి
తరుణుల జేరి సగము కౌసల్యకు సగములో సగము।తగ నాసంగెన్ సు
మిత్రాలతాంగికిని।తక్కినదానిలో తడయక యర్ధ।మొక్కటి తుదకర్ధ
ణ చేనిచ్చె కైకకును।మరల సుమిత్రకు మదినియూహించి।సిరి వెలుంగ
సనవశిష్టంబొసంగె।అంతట నృపకాంతలత్యంతకాంతు।లెంతయు
వెలుగొందఁ దనిష్టమీడేర।సలలితగర్భాలక్షణములు దాల్చి।వెలసి దిన
జనులెవ్వేడుక జెంద। నిర్భరపుణ్యయా నెలత కౌసల్య। గర్భమున
వెలసె శ్రీకాంతుఁడంతటను। గరితలు సంపూర్ణగర్భలై మించె। కర

శ్రీమద్రామాయణము.

[illegible]వ్యకంతో పకలితశైరధ్వ। జరిగణంటులకౌర్యాసత్కలితభీతి। హం
[illegible]కశ్యానవ్యయసుఖమూ॥

క॥ నరనాథునియువతీమణు। లరుదారగగనిరి మోహనాంగులక్షు
ణులం। గురుతేజోవిస్ఫూర్తుల। పరమానందమునభూమిపతివతిగాం
[illegible]॥

కాపిరాగము. అటతాళము.

రామచంద్రుడుదయమొందెను। రఘుకులాంబుధిని॥ రామ॥ భీమద
నుజతమంబుబాయువిప్రామరోత్సవస్తోమమలరగ॥ రామ॥ భాసుర
మాచైత్రమునను। శుక్లపక్షము। వాసరమునవమిసువునను। కర్క
టకమునను। భాసమానుడగుచు లీలను। శ్రీమహావిష్ణువంత। వాసుడీత
డనుచుచాలను। మానులలరను। వాసవాదిసమస్తనాకనివాసకో
టులుగాసియణగగ। జేసిసలిసవిశాలనేత్రుడు। సుచరిత్రుడు॥ రా
మ॥ వనరుహాక్షి కైకగాంచెను। భరతునిమురిపెమున సుమిత్ర బ
డసెనంతను। లక్ష్మణశత్రుఘ్నులనుకుమారులమంచివేళను। దేవ
దుందుభులనినదమంబరస్థలమునను। చెన్నలరను॥ వనరుహాసన
ముఖ్యాత్మలవాసుదేవహరేసమోయన। మొనసి వినుచు మహాను
భావుడు। సువిలాసుడు॥ రామచంద్రుడు॥ పాడిరిగంధర్వనాథులు।
[illegible]గానముగ। నాడిరిసురకిరవాణులు। వషీంచిరమరూ। వీడుగా
పువ్వులవానలూ। కావేరిమధ్య। వీడుగన్గియశేషదాసులు। పాహి
గమనగ। తేమకలరగ కానుదుండగు। విష్ణుడీసుతసంతుడాథ్యాసు। కా
మకోటిసమానవేషుడా। సత్యభాషుడా॥ రామచంద్రుడుదయ
మొందెనూ॥

క॥ అయ్యవసరంబున॥ గీ॥ సస్యఫలవృక్షలలితమై జగతిమెరసె। క
[illegible]వంబులపాలుపొందె జలదచయము। జలధులుప్పొంగసంతోషజల
ధిలగుడు। సుర్వీ శ్రీరఘురామచంద్రోదయమునా॥

గీ॥ వివిధకుసుమసుగంధిలపవనమడరె। ప్రవిమలాంబుప్రపూర్ణ
[illegible]రెనదులు। మునిచకోరకములకబ్బె ఘనసుఖంబు। భవ్యతరరా
మచంద్రసంభవము వేళ॥

మధ్యమావతి.ఆదితాళము.

ఎంతోసంతోషమొందిరప్రజలూ।పౌరజానపదు।లెంతోసంతో॥ అ
యోధ్యా॥ ఇంతకాలమునకీదశరథునకు।వింతగసంతతివెలయగలి
గనని॥ఎంతో॥ అతులితహర్షణచిత్తమునను। దశరథభూమిపతిపు
త్రోత్సవకార్యములను। హితముగజేసెధరామరతతికంచితధనము
లిగోవితతులొసంగగ॥ ఎంతో॥ రామలక్ష్మణభరతులనుచు।శత్రు
ఘ్నుడనుచునామములిడిరిమునితతులగుచూ। ప్రేమవసిష్ఠమునీంద్రు
నిబోగడుచు।భూమిసురులొసగెనుభూరిధనాదులు॥ఎంతో॥తలలంటి
నీరుబోసితగను।తొట్లలనునచిరలచిన్నలలుపురబాలురను।ధళధళ
మనుబొట్లిడిసవరతొళ్వలితాభరణములలంకరింపగ॥ఎంతో॥ అన
మానరంగనాథుడగుచు। దసరుశ్రీరాము। వెసకౌసల్యాదేవిసిచూ
చుచు। మిసమిసమెరసెడిమోమునముద్దిడి। కుసుమగంధజోకొట్టు
చుపాడగ॥ఎంతో॥

పున్నాగరాగము- ఆదితాళము,

రాజితరఘుకులాంభోజవిభాకర రాజవరేణ్యశ్రీరాజబింబాన
న॥జోయన్నా॥జోజోయన్నా॥దిక్కులకాంతులింపెక్కజూచు
నా।దిక్కులగ్గాసితండ్రిగుక్కబట్టెదవేమి॥జోయన్నా॥ఒళ్ళుగసిదు
రింపుముప్పతింటెడరన్నగొప్పకన్నులువిప్పితప్పకజూచేవు।జోయ॥
తలుకుచెక్కులముద్దులొలుకు [illegible] ముపై। కళలుదేరగనక్కిలిం
నవ్వేవు॥జోయన్నా॥చందురునిబోలిన [illegible] స్తౌంత్ర।చెం
దరహాసపుబంతులందబొందెదవేమి॥జోయన్నా॥బిత్తరిచూపులచాత
రియవ్వారెనైన।వత్తుకొ చేతులెత్తివ్వబొవ్వేవు॥జోయన్నా॥
మందహాసదివ్యసుందరవదనార।విందశ్రీకరరంగమందిరవిహార॥
జోయన్నా॥

క॥అంతటపురకాంతలుబహు। సంతోషరసార్ద్రచిత్తసరసీజ
మైశ్రీ।కాంతుండగుకౌసల్యా। కాంతామణిసుతునిగనిరికన్నులనిం
డగ॥

ఆనందభైరవి-అటతాళము.

తాలెనుచుయాతెరమ్మా।యోగ్గలక్ష్మివిలాసదమ్మా।నీలఘనశ

సూడమ్మ। యీబిడ్డనిత్యసుఖభానుడమ్మా॥ చెలులారచూడరమ్మ॥
యీబిడ్డ శ్రీకరాకారుడమ్మా। నళినదళనేత్రుడమ్మా। యీబిడ్డనానా
వినోదుడమ్మ॥ శరదిందువదనుడమ్మ। యీబిడ్డవరకుందరదనుడమ్మ।
సురబృందవినుతుడమ్మ। క్షణమైనజూడకెటులుందుమమ్మా॥ ఏమిము
నుపోచితమ్మ। నీభాగ్యమేమివర్ణింతుమమ్మా। ఓమహీనాథుకొమ్మా।
శ్రీరంగధాము నెటుగంటివమ్మా॥ లాలెనుచు యూచరమ్మా॥

వ॥ అనియివ్విధంబున నిందిరావల్లభుండరవిందసంభవ ప్రార్థితుండై శ్రీరామరూపంబున నవతరించితనినయ ప్రాకృతదివ్యమంగళస్వరూపబాలభావవిశేషంబశేషపౌరజానపద ప్రకాండంబులకత్యంతమనఃకౌతూహలంబుగావింపుచు బాలశశాంకుండునుంబోలె వర్ధిల్లుచున్న సమయంబునా॥

శా॥ శ్రీమత్పుత్ర చతుష్టయామలలసచ్ఛృంగారభాండబులం।
భూమీశుండతిమోహకౌతుకకృపాపూర్ణ ప్రచేతస్కుడై। క్షేమం
బొప్పగగాంచి యెత్తుకొనుచుం శ్రీరామునింవారిలో। ప్రేమఁ బె
ద్దయొనర్చిముద్దుసలుపున్ ప్రీతింపినోదంబునన్॥

సీ॥ అకలంక మణిభూషణాద్యలంకృతజేసి హృష్టచిత్తమునన
యుంపుగాంచు। హితమొప్పసౌమిత్రి జతగూడియాడుచో యాక్రీడ
వీక్షింపనెట్టినిలుచు। అసమానమకరందరసమొల్కుతల్లితో నల్లిబిల్లిగ
బల్కునాలకించు। ఆచందమామయందమామనోజ్ఞత మెచ్చిమొనసి కా
ంతుల జేచిర [illegible] రాదు। యి[illegible] గోవేళనిష్టమెసగ। ఘనతరశ్యా
ము శ్రీరాముకలితకామము। పౌష్టబాయకసంతోషపూరితాత్మ। పిత
రవర్ణింపచును గారవింపుచుండూ॥

వ॥ అంతట శ్రీరఘువరుండు భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులంగూడి జగన్మోహనశైశవక్రీడాసక్తుండై యాకలి దప్పు లెరుంగక క్రీడింప సమయంబున కౌసల్యయుతన గారాబు పట్టిమీది మమత రెట్టింపగా గారవంబు జేసి శిరంబు మూర్కొని చెక్కిలి ముద్దుగొని మచ్చిక సేయుచుండౌడంగు విధం బెట్లనినా॥

ఆనందభైరవి. ఆదితాళము.

ఎవ్వరిచ్చిరో ముద్దూ। బంగారుకొండ। వెవ్వారిచ్చిరో ముద్దూ। చి
[illegible]

ర్వ్యచివ్వ్వనసుదవ్వ్వలకరుగకనవ్వవ్వాయికబువ్వబెట్టుమని॥ఎవ్వ॥ చె లియా పాదాబ్జములనూ।మంజుమంజీర।ఝళఝళరవములెసగనూ కళలలరెడుమొగములచిరునగవులు। చెలువమమరచిలుకలపలుకుల తో॥ఎవ్వ॥ కనకకింకిణిచయములు।మేఖలలగదల। ఘనరత్నహారవి తతులు।గొనకొనియూగగనసువడి జేరియు।జననిరో పాలింప్మనితగ వేడుచు॥ఎవ్వ॥అళినీలాలకగోచులు।ముఖనీరజాతములనొప్పకుండ లములూ।వలనొప్పగచెక్కులనటియింపగ।నలరంగస్థలనిలయుడొ మరియుక॥ఎవ్వా రెత్తరో మద్దా॥

పున్నాగరాగము-ఆదితాళము.

ఎందెందుక్రీడలాడబోతివీరామ।నిందుచందురుబోలుసీమోమం దుశ్రమజలమేమి॥ఎం॥ పరుగులాటకేమదిజొచ్చగా। ...యచరణా బ్జయుగముచాలనొచ్చగా । ధరణిపరాగమెల్లతనువున బూసుకొం టి॥ఎందు॥ ఇందాకక్రీడలచరింతురా।తల్లుతెంగై నసుతులజూడకుం మరా।సొంపుజెందసిన్నెత్తుకయంతోసేపాయరారతంత్రి॥ఎం॥ కన్నుదామరలరుణమాయను।చెక్కులెన్నకనుదోయికాటుకాయ ను।నన్నుగన్ననీచిన్నిబాజ్జనకనకలాడనాయ॥ఎందెందూ॥రంగనా థుడననియంటివి।మంచిబంగారుముద్దుబెట్టెనంటివి।నీవుసంగాతిమీ రనట్లజేయకకల్లలాడి॥ఎందెందూ॥

సురటరాగము-అటతాళము.

రారానాచిన్నిముద్దులరాజకుమారా ॥ సారసాక్షకులభూషణ క్రీడలదాటిమరిగిబతిమాలినజూడవు।చేరిడప్పియాకలియనిబల్కవ దేరరాముసరివారెటు జేతురె ॥రారా॥ పాటెగలక్ష్మణభరత ప్రము ఖులుసాటిగనీతోనాటలుగోరిరి । మేటివగుచు నాట్లాడుదురమ్మొక మాటచెప్పితాయమిత్తునొక్కటి॥రారా॥ చారునూపురములంఘల్ల లఝళఝళ।సారెకుమ్రోయలసద్వరమౌక్తిక। పరరమణులుధగధగ యనిమెరయగ।కోరితధిమిధిందిమిమనియాడుచు॥రారా॥ కోమలబి లదశ్యామునిశ్రీరఘురామునినినుమెన్నెనో।నోములు।నోమిగంటి మతుగనాతో వలమేలరంగపురధామదయాకర॥రారా॥

ద్వ॥వినుమిట్లుకౌసల్యవినుతసౌశీల్య।తనపుత్రసుచరిత్రధన్యాత్మ

ఘనంత।నాకుమారచతుష్కమతులితాశక్తి। చేకొనివిమలసుశీలుత్త్రి
మించి।ఘనవేదశాస్త్రమంగళధనుర్వేద।మనుకూలులై నేర్చియట
దవివిధ।మగునాయుధాభ్యాసమవలీలబడసి।తగనొప్పుచుండంగ
తద్దయు వేడ్క।నుగపుణ్యతేజుడౌగాధినందనుడు। చనుదేరనెదురే
గిసంప్రీతివెలయ।గొనివచ్చిపూజించికువలయాధిపుడు। మునిరాక
కతిమోదమునజెందిమీర।లనఘకోరినయట్టిదదియెద్దియైన। మొనసి
యిచ్చెదనన్నమునివర్యుడనియె॥

సీ॥ సవనముత్యాపక్తిజననాధనేనెప్పుడొనరింపబూనినయగ్ర
రాతు। సద్వయంబరుదెంచి సదమలవేదికాస్థలముల రుధిరమాంస
ములుగురిసి। విఘ్నంబుచాలగావింతురుగావునసరగునదశరాత్ర స
వనమిప్డు। డనురక్తిసేయుటకాత్మనిశ్చయమొందివచ్చితినీపుత్త్రవర
చరిత్రు। రాముబంపుమునావెంట ప్రేమవెలయ। యజ్ఞవిఘ్నకరారి
ఘ్నుడగుచుమంచి।మేలుగొనిసీత్రమునవచ్చు చాలుడనుచు।యెన్న
వలదాతనికిభయంబెందులేదూ॥

వ॥ అంతట సంతఃపుర జనంబులును పురజనంబులును విశ్వామి
త్రుండరుదెంచినవృత్తాంతంబువిని॥

రేగుప్తిరాగము- ఆదితాళము.

ఎక్కడిమునివచ్చెనే। యీపురమునకెక్కడిమునివచ్చెనె॥ గ్రక్కు
నజనుదెంచిఘనపూజలను జెంది।చక్కనిశ్రీరామచంద్రునిదెప్పుమని॥
యెక్కడి॥ యికనేమిసేయుద మేరంగపురీశు ? రీతిబాయుదుమె। ప్ర
కటతపంబులభాసిల్లినసముల। సకలంకమతినుండకకటదారుణబుద్ధి॥
యెక్కడిముని॥

వ॥ విశ్వామిత్రుండుతనయభీష్టంబుదెల్పినతదనంతరంబున॥

గీ॥ అనఘహృదయంబుఝల్లనఁజనవిభుండు। ధరణిమూర్ఛిల్లిచె
చ్చెరఁబరలదెలసి।తాపసోత్తముగనిశోకతప్తుడగుచు।తత్తరముజెం
దిపల్కెనత్తపసితోడ॥

భైరవిరాగము- అటతాళము.

[illegible]నైనబలిడాతేకుబురాముజూడకనైవనయ్యా॥ నీగుణనిధి
[illegible]తకొరికగొరేదితరియనయ్యా। అసమానప్రకటరా[illegible]

ముదికిరాముసంపలేను। నేనే। నెసవత్తునీవెంటరథకుంజరాశ్వాదివి
తతిలోను ॥కుణ॥ శ్రీయుతుడగుముద్దుశ్రీరాముడుతగ్గఛాయలేదు।
మంచిసాయకములువిలటచక్కగసంధించివేయలేడు ॥కుణమైన॥ పతి
పతిశ్రీరంగపతినివ్యాజాలతపః పవిత్ర।పేదుకడనములెన్నడుజేసిరా
రుంగడుగాధిపుత్ర ॥కుణమైనజలజ॥

చ॥ అనఘుడకోపమొందకుమహాత్ముకుడా కుశికాత్మజుండవో।
జనవరనీవుకోరినదిచయ్యనదీతునటంచుబల్కెనట । పనిబడికోరి
తింకమలబంధుకులాగ్రణియంచు మాటద।ప్పనిగుణశాలి వంచు పిద
పట యిటుబల్కకెరుంగనక్కటా॥

గీ॥ రాముసంపింపవలదుపో రాజవర్య। కుశలమునసుందుమికబం
ధుకోట్లగూడి।పోయివచ్చెదనేసనిపొసగబల్క।జగముకంపించెనా
వేళజనవరేణ్య॥

వ॥ అంత॥

ద్వి॥ పనివశిష్ఠుండుభూవిభుమోముజూచి।జననాథ యిటుసేయుజ
నునయ్యమిత్ర।కులపవిత్రుండన్నగుణశాలిపకట । వలనొప్పబల్క
నవాక్యంబుదప్ప। యిలనీకుపాడిగాదినసిభతేజ। నలినాక్షుడగురా
మునకుభయంబెందు। జెందదడించుకైనసశివవిధించ్యాది।వందితుండ
రిగణవనపావకుండు।ఘనవిక్రముడుగానకళ్యాణమతిని।మునివెం
టబంపుముముదముఱెట్టింప।పదపడిదివ్యాస్త్రపాండిత్యమగుచు।వ
దలకమేలొందివచ్చునటన్న।సదమలాత్ములరామచంద్రలక్ష్మణుల।
మదిసంతసింపుచుమమతదీవించి।మునికిసమర్పింపముదమొప్పవారి।
గానితలెంనమున్నాకోకదీరంగా॥

మధ్యమావతి. ఆదితాళము,

రామలక్ష్మణులునడచిరపుడు।కౌశికునివెంట ॥రామలక్ష్మణులు॥
శ్యామలనీరదహేమమహోజ్జ్వలకోమలాంగములతో వెలు
గుచు॥ రామ॥కరపద్మములపిండ్లుమెరయ।ముఖములకోటి। పరిపూ
ర్ణచంద్రకళలువెలయు। కరమొప్పగమునియాగముగావమువరశృం
గసలవాసులైన శ్రీరామలక్ష్మణులునడచిరపుడూ॥

వ॥ అంతవిశ్వామిత్రుండురామలక్ష్మణులతోడంగూడి యాదినం

అర్ధయోజనదూరంబరిగి సరయూనదిదక్షిణతీరంబునం జేరె॥

గీ॥ వరమునీంద్రుండు రాఘవేశ్వరుని జూచి। చెలఁగి యాకలిదప్పులు జెందకుండ। శ్రమము లేకుండ కరుణ చేశ్రమము దనర। బలము నతిబలయను విద్యలెలమి జెప్పె॥

ద్వి॥ అంత రెండవదినం బచ్చోటు కదలి। సంతతశృంగారసలలితలిం గైన। కామాశ్రమము జేరి కౌశికువలన। యామహాత్మ్యము విని యచ్చోటు చాసి। యొలమితో దుతనావ నెక్కి సుఖ్వరుసు విలసితంబుగ జాహ్నవిని దాటి వేగ। ఖగమృగవ్యాకీర్ణఘనవృక్షకలిత। గురుతరారణ్యంబు కొనరొప్ప గాంచి। తరణికులేశుండు దానివృత్తాంత। మరయ దారవినగోరియడుగంగ మౌని। పలికె నంతట రామభద్రుని జూచి। వలనొప్ప విను వయ్య నభ్రహస్తుండు। చెలగి వృత్రుని జంప జెందిన దురిత ములినమిచ్చట చాయు నరిసురుల్ మునులు। నహిమవేగను గంగమల కరూశములు। మహిమీద నాలంగమలద కరూశ। దేశముల్ రెండ య్యె తెరగొప్ప నిచట। నాశనకారిణై నానావిధోగ్ర। ఘోరరూపంబులకోరె గ్రస్సుచు। పారక తాటకవతిఁ ఎంపుచుండు। నదిదానివృత్తాంత మల్లన జెప్పి। మునిచంద్రు డని యె రాముని జూచి మరలా॥

శుద్ధకాంబోధి- ఆదితాళము.

చంపవయ్యానీబాణపరంపరా లేసి। సొంపుససర్వమునులగుంపులుసౌఖ్యముగా జీవింప నుతపములు గాషింగగ్గగా తాటకను॥ చం॥ దుగణమారణ్యములనుండి। మాగణమూలకు నికిజల। వగణముగూర్చ గానయనగణశలీలయొప్పర॥ చం॥ రామచంద్ర రవ్యరంగ। ధామదీని స్త్రీయటంచు। ప్రేమచూచెవే మోవలదు। తామసీఘాంతకేదీని॥ చంపవయ్యాసీబాణపరంపరా లేసి॥

వ॥ అనినవిని॥

గీ॥ రామచంద్రుడంత రయమున కార్ముక। జ్యారవంబు సేయ భైరవముగ। వచ్చియాచిఁ వేగవడి దాకి తాటకి। రాముమీద బాణ రాసిగురిసె॥

మత్తకోకిల॥ అంత తాటకమీద బాణములర్గ వంశజు లేయను। త్యంతశాస్త్రముతో డధూకియదగ్ర యుద్ధము సేయ శ్రీ। కాంతుడౌ రఘురాముడుగ్ర వికారరాక్షసకామినిం। వింతగాథరఘూలి చావగనే

౯౨- నేసెళరాచులలా॥

సీ॥ఇట్టులాటకిజచ్చుటీక్షించి త్రిదశేశ్వరాదులుసంతోషితాత్ముల గుచు। రామచంద్రునినిందు త్రేయుతో వినుతించిజనిరంతనాత్మీయభువ వనములకు। కౌశికుం డానందకలితుడై రఘురాముకౌగిటగదియించి కరుణవెలయ। శిరముమూర్కొనిదుర్భరశస్త్ర భీకరసర్వదివ్యాస్త్ర సంచయములిచ్చె।ననఘవారంతవింధ్యకాననముదల్లి। శారికాకీర చారుమయూరనినద।మహితమగుసట్టిసిద్ధాశ్రమంబుచేర। బోవుస మయంబుననురఘుపుంగవుండు॥

మధ్యమావతి- ఆదితాళము.

ఈ దివ్యాశ్రమము।యెవ్వరిదో నాకిపుడు దెలుపుమూ।సన్మునివర్య యెరుగ దెలుపుమూ॥ఈ॥ మోదమైశుకపికనాదమగుచుసర్వవేదని స్వనములవెలసిశోభిలుచున్నా॥ఈదివ్యా॥మృగములన్నియునూ।తమ జాతివైరములనుమానియునూ। తగినభూరుహకుంజతతులనీడల నుండివగమీరమైత్రితో వర్తించెనదె చూడు॥ మీదివ్యా॥ వింతల లరినా।మీయాశ్రమమెంతదూరమున।సంతతసుఖదమైచెలువొందు నికమనమెంతసేపటికేగ నెలమితోనలవియా॥ ఈదివ్యా॥ ఘనద వ్రతమునను।భవదీయసవనఘాతకులనూ।మునివర్యరణవీధిమొనసి నేనెప్పుడు।దునిమి శ్రీరంగేశుడనుతికెక్కెద॥ఈదివ్యాశ్రమమూ॥

క॥ అనవినివిశ్వామిత్రుడు। దినకులనాయకునిజూచియిదె రాఘవ నే। ననయముతపమొనరించెట। ఘనతరసిద్ధాశ్రమంబుగానెరుగు మదిన్॥

గీ॥అనఘయిదివామనునకుపూర్వాశ్రమంబు।యజ్ఞమేనిచ్చటను సేయయత్నపడితి। ననుచుగాధేయుడెంగింపనంతవీడ। జొచ్చిర య్యాశ్రమమునుమునుల్ వచ్చిచూడ॥

వ॥అంతటవిశ్వామిత్రుండురామలక్ష్మణసమేతుండైనిజాశ్రమం బుప్రవేశించి యజ్ఞదీక్షవహించి మౌనంబుననున్నయెడ రాఘవల క్ష్మణులుచాపంబులెక్కిడి జాగరూకులై షడహోరాత్రంబులుకా పాడునెడ నారవదినంబునవిశ్వామిత్రుండు విధ్యుక్తప్రకారంబు నవేదమంత్రంబులుచదువుచు యజ్ఞవేదియందగ్నిప్రజ్వలనంబుచే సిహోమంబుసేయుసమయంబున॥

పంతువరాళి - ఆదితాళము.

వచ్చిరంతా। దనుజులువచ్చిరంతా। వచ్చిమింటమాయలన్నిచే
య్యగ నెత్తురుకండలచ్చ్యగదాల్చుటకు నొక్కవిచ్చుచుధజల్దభాలన॥
వచ్చి॥ ఆరామలక్ష్మణులచూచి। కైగ నవించ్లై కట్టి। మీరేనా యజ్ఞ
ముగాచేవారని కారాసమాడుచు॥ వచ్చి॥ కరమొప్పక స్త్రారిబాట్ల।
మెరయువట్లుదట్లుగట్టి। శరములుబట్టిన మీరెవ్వరివారలటంచు దూకి॥
వచ్చి॥ దిట్టతనమునమమ్ము। గొట్టిగెల్చపోవగాది। పట్టిమిమ్మియ్యాడకు
వెంట బెట్టుక తెచ్చెగాయంచు॥ వచ్చి॥ కదిసికదిసిమీరేనారంగస్థలవా
సులలఘు। ప్రదరమ్ములద్రుంచిమిమ్ము। వదలకభక్షింతుమనుచు॥ వచ్చి
రంతా॥

వ॥ ఆసమయంబునా॥

యాలలు॥ మారీచసుబాహులనెడిక్రూరరాక్షసులిద్దరు। చేరిమిం
టమాయచన్నిరి। కండనెత్తురుల। ధారయజ్ఞభూమిరాల్చిరి। శ్రీరా
మలక్ష్మణులుగ్రాకారాములాప్పవారి। క్రూరమాయవెల్లగాం
చిరి। మంచిబాణముల। భూరిమాయలుమాయించిరి॥ భరతాగ్రజు
డుగ్రవాయు। శరమేసిమారీచదైత్యు। నరుదుగానబ్ధిద్రోచెను। సు
బాహునగ్ని। శరమునజీర్ణవు జేసెను॥ తక్కినరాక్షసులరంగధా
ముడుచెచ్చెరద్రుంచి। మిక్కిలిమెచ్చసీసంతను। మునీంద్రువెల్ల। గ్రక్కు
ననచేరించి రంతను॥

ద్వి॥ అంతవిశ్వామిత్రుడానందజలధి। నెంతయుమునిగితాపసకు
లేశ్వరుడు। సునక్షపాకేతుని గ్రైకౌగిటజేచి। యినకోటితేజనాకిష్ట
మీడేరె। కరమునసీకసాధ్యమిగ్గారెంచ। ధరణినీవసమానదర్పవి
క్రముడ। వనుపమగుణశాలివటుగానయింక। జనకుండుగావించు
చాదుమఖంబు। జనిచూచిబవత్తమాజనపతియింట। ననిమిషాదుల
కెత్తనలవిగానట్టి। ధనువుయొక్కటిగద్దదానిసాధింప। మనిపట్టి
కాళకుండారాజసుత। గొనిపోవుచు సురాసుకులమేళసకు। తన
కులక్రమచరిత్రం బెల్లజెప్ప। వినిరామలక్ష్మణుల్ వినుతగుణాఢ్యు॥
మునినుతింపుదుహ్యానముతునై రపూడు॥

సౌరాష్ట్రరాగము- ఆదితాళము.

కనిరిరాకొమరులుగంగనూ। తీరజనితరసాలలవంగనూ। ఘనపార్వతీశజటాజూటసంగను।జనవర్గరచితదుస్సహాఘవభంగను॥ కనిరి॥సరసిజస్థితచారుభృంగనూ।శ్రీ।కరకలనాదవిహంగనూ।పరిమళశైత్యకురంగతురంగనుగురుతరంగసురంగపుర వరపదజను ॥ కనిరి రాకొమరులుగంగనూ॥

సీ॥ గంగామహాత్మ్యముప్పొంగుచువినగోరిరామచంద్రుడువేడ ప్రేమతోడ।సదమలసగరవంశక్రమంబునుభగీరథుతపోవిభవంబు రమ్యవిమల।గంగావతరణశ్రీకరచరిత్రంబునుగాధేయు డెరిగింప గాననేక । విధములనాభగీరథనరేంద్రునుతించియానదిశ్రేష్ఠంబు పూనిదాటి।ఘనవిశాలపురీంద్రంబుగాంచిసుమతి।వలనపూజలుగొనిచనివరమునీంద్ర।శూన్యమగుయాశ్రమముజూచిసూర్యకులుడు। దానికథచెప్పుమనిబల్కెతపసిబల్కె॥

చ॥వినుమిదిగౌతమాశ్రమమువీరవరేణ్యయహల్యగూడిపా। వనచరితుండుగౌతముడవార్యతపంబతినిష్ఠసేయుచో। ననిమిషనాధురామునినిజాశ్రమమందుమసలేమిగాంచిపా। యనితమకంబునంమునిఘనాకృతిదాల్చియహల్యబొందియుఙ॥

వ॥తత్తరంబునంబోవుచున్న గౌతమమునీంద్రుండు దివ్యజ్ఞానంబున నంతయుం దెలిసి దేవేంద్రున కడ్డంబై నీవు కపట రూపంబున పాపంబుజేసితివి గావుననీ యండంబులు తునిసి పడున ని శాపంబిచ్చి యహల్యకడకుంజని నీవనేకదివ్య వర్షంబులు శిలారూపంబున నెవ్వరికింగానరాక నివ్వనంబుననుండుము శ్రీరామ చంద్రుండీవనంబున కరుదేరగలండు తదీయచరణరజః ప్రభావంబునంజేసిసహజరూపంబుదాల్చి ముదంబుననన్నుంగూడెదవని పల్కి తపంబునకరిగె దేవేంద్రుండు ముని శాపంబు వలన విఫలుండై క్రమ్మర నఖిలదేవమునిగణ ప్రభావంబునమేషాండుండయ్యెగావున॥

గీ॥ఈపురాతనయాశ్రమంబిపుడుజొచ్చి।యాయహల్యను రక్షింపుమనినరామ।చంద్రలక్ష్మణులవ్వేదజనవిహీన।యాశ్రమములోకిమునితోడనరిగిరపుడు॥

వ॥ ఆసమయంబున॥

క॥ శ్రీరామచారుచరణాం। భోరుహపావనరజంబుపొందినశ్రీ ఘ। స్నారీరూపముతోముని। నారీమణివచ్చినిలిచినయవినయమునన్॥

సురటరాగము-అటతాళము.

ధన్యనైతినేనూ। శ్రీరామచంద్ర। ముమ్మాటికిధన్యనైతినేనూ। ధన్యనైతిబుధమాన్యమునీంద్ర। శరణ్యమూర్ధన్య। రాజన్యకుమారక॥ ధన్యనైతినేనూ॥ ఎంతవాడవయ్యా। నీప్రభావమేమనందునయ్యా। సంతతమిచటపాషాణమైపడిన నత్యంతసత్కరుణచేనింతి చేసితివహహ॥ ధన్యనైతినయ్యా॥ పాపవిదూరాలా। నీదివ్యప్రతాపమెన్నజాలా। పాపములెల్లనుబాపగన్గినమి। శ్రీపాదపద్మములీపుణ్యస్థలిగాంచి॥ ధన్యనైతి॥ నిన్నుజూడనాయ। నాభర్తను। నెమ్మిగూడనాయ। సన్నుతశ్రీరంగస్థలనాథనిన్ను। నాకన్నులసేవించికలుషములను ద్రుంచి॥ ధన్యనైతినేనూ॥

సౌరాష్ట్రరాగము-జంపెతాళము.

అంతటను శ్రీరామలక్ష్మణులాదరమునా। గౌతమ। కాంతచరణములకును మ్రొక్కెడసంతసమునా। యింతివారలకర్ఘ్యపాద్యములిచ్చిచాలాభాగ్య। మెంతయునునాకబ్బెననుచునితాంతభక్తిన్॥ అంతటను॥ అతిథిపూజలొనర్చిన వెలసెనహల్యయంతన్। వేగమె। హితమతినిగౌతముడువచ్చియనుతిరచించెన్॥ అంతట॥ తరుణిగూడుకమదముతోడనుతపమొనర్చన్। జనియును। వరదుడగు శ్రీరంగనాథుని కరుణవలనన్॥ అంతటను॥

క॥ మునివరుడంతటదశరథ। జనపాలకసుతులతోడజనకక్ష్మాధీ। శునిపురసామీప్యమునకు। జనియీశాన్యమునగాంచెసవనస్థలమున్॥

వ॥ అంతటనానాదేశ రాజన్యముని గణసమేతంబైన యజ్ఞవాటంబున కరుదెంచు సమయంబున జనకుండు శతానంద సమేతుండై యర్ఘ్యపాద్యంబు లిచ్చి దోడ్కొనివచ్చిసుఖాసీనుం జేసి కౌశికునిచేత దీవనలుబొంది యనేకవిధంబుల స్తోత్రంబుగావించి తదనంతరంబున రామలక్ష్మణులంజూచి విశ్వామిత్రునకిట్లనియె॥

కాపిరాగము-ఆదితాళము.

ఈరాజపుత్రులెవ్వారలు। వీరిటకేలవెంచేసినారలు। కారుణ్య

పాత్రులుఘనహేమగాత్రులు।నీరజనేత్రులునిర్జితామిత్రులు॥ ఈ॥ నామధేయములేమివీరికి।పేరేమి జెల్లునుజనకునికి।సోమసూర్యులరీతి సొంపొందు చున్నారు।వోమునీశ్వరవీరికున్నతలంపేమి॥ఈ॥ మురతుల్యవిక్రములెంచనూ।సర్వసురులుజాలరుసన్నుతించనూ।విరివిగమీవెంటవీరురాపనియేమి। గరిమనీసభకుశృంగారమైవెలసిన॥ ఈ॥నిరుపమలావణ్యసారులు।వీరు।శరచాపతూణీరధారులు।గురుకాకపక్షవిస్ఫురితులుసరసులు । వరయువ్వనులురంగ పురవాసులనబోలు॥యీరాజపుత్రులెవ్వా॥

ద్విపద॥వినవయ్యభూనాథవిశదంబుగాను।ఘనులుదాశరథులీకళ్యాణగాత్రు।లరుదారనేసేయునట్టియాగంబు। పరిపాలనముసేయపనిబడిపోయి।ప్రేమతోదెచ్చితిప్రియముగావింప । రామలక్ష్మణులుయీరాజన్యసుతులు।జనవర శ్రీరామచంద్రుడీతండు। మునిసన్నుతుడుజగన్మోహనాంగుండు।అసమానకోదండుడైమించినాడు। వెసతాటకినిగూల్చివిలసిల్లినాడు । మారీచుమదిణంచిమహిత సుబాహు।భూరిపావకశరంబునద్రుంచినాడు । సవనమత్యవలీలసాగించికాచి।ఘువినహల్యనుకృపాపూర్ణుడై బ్రోచి। ధరణీశనీయింటదాచంగబడిన।హరువిల్లుజూడంగసరుదెంచెననిన।వినిశతానందుండువేట్క-గాధిజుని।కనుగొని శ్రీరాముకరుణతోదెచ్చి।నాతల్లిశాపంబునయమునబాపి। ఖ్యాతిగాపతితోడకరుణగూర్చితివి । యేమనివర్ణింతునెలమినీపుణ్య। మేమనివివరింతునింకనాభాగ్య। మనియిట్లుకొనియాడనాశతానందు।గనిగాధిసూనుండు కరుణతోబలికె॥

క॥విమలాత్మయగుచురేణుక। జమదగ్నింగూడినట్లుచయ్యనయాగా।తమమునిసహల్యగూడెను।కమలాప్తకులాబ్ధిచంద్ర ఘనతరకరుణా॥

వ॥అంతట శతానందుండు పరిమితానందుండై శ్రీరామచంద్రా కళ్యాణ గుణసాంద్రా నీమహామహిమంజేసని వర్ణించువాడమహాత్ముండగు విశ్వామిత్రుండు మిమ్ముదోట్కొని వచ్చిన కతంబున సమస్తముని గణంబులకు మంగళప్రదంబయ్యె యీవిశ్వామిత్రమునీంద్రునిప్రభావంబనంతంబై యుండు నాకుందోచిన యంత మాత్రంబు వివరించెద పూర్వంబున రాజేంద్రుండై సకలభూ పాల

ణంబు సేయుచు సైన్యసమేతుండై వసిష్ఠాశ్రమంబున కరిగి యవ్వ సిష్ఠుచేత నతిథిపూజలు వడిసి అమ్మునీంద్రు పాలనున్న కామధేను వు నడిగిన నమ్ముని యివ్వకుండిన బలాత్కారంబునం గొనిపోవ యా ధేనువు భటశతంబుల బడదన్ని తప్పించుకొని వసిష్ఠుకడకువచ్చి వ సిష్ఠానుమతంబున తనయంగంబుల ననేకవీర భటుల సృజియించి విశ్వామిత్రు బలంబుల నాశనంబొనర్చెఁ నంత విశ్వామిత్రుండీశ్వ రుం గూర్చిఁ తపం బొనర్చిఁ సమస్తదివ్యాస్త్ర నిపుణుండై వసిష్ఠా శ్రమంబు బాణాగ్నివలన దహింప జేసి నానా దివ్యాస్త్రంబులు ప్రయోగించినవసిష్ఠుండు బ్రహ్మదండంబునజక్కాడినయనంతరం బు విశ్వామిత్రుండు వెరగుపడి బ్రహ్మబలంబెబలంబు క్షత్రబలం బుగాల్పనేయని మనంబునయవ్వసిష్ఠుని బ్రహ్మతేజః ప్రభావంబుద లంచి విస్మయంబంది తానును బ్రహ్మర్షిత్వంబుగోరి పరమేష్ఠి నుద్దేశించి వేల సంఖ్యలగు వత్సరంబులు మహాఘోర తపంబు గావిం చుచు॥

సీ॥కోమరొప్ప దివి త్రిశంకుస్వర్గఁ మొనరించి బ్రహ్మాది సురను తిబడసినాడు। మొనసియాగపశుత్వమునకిప్వ జనుశునశ్శేపునిలీల ర క్షించినాడు।వరతపక్షయముకై సురపతిబనుపంగవచ్చు రంభకుశా పమిచ్చినాడు।అనిలాంబుదళనిరాహారవ్రతంబున విమలోగ్రతపము గావించినాడు।శ్రీకరంబుగవిధిచేవసిష్ఠుచేత। పరగ బ్రహ్మర్షిభా వంబు బడసినాడు।కౌశికుమహాత్మ్యమెంతనిగణనసేతు।రామ శ్రీరా మరఘురామ రామ రామా।

క॥అనియివ్విధమున గౌతమ। తనయుడు డెలుపంగ గాధితనయుమ హాత్వం।బినకులనాధావఃలువిని। మనమున హర్షించిరంతమరునా డుతగఁ॥

గీ॥గాధితనయుండుజనకుముఖంబుజూచి।ధారుణీనాధ నీయింట దాచబడిన।ధనువరంబిందు దెప్పింపుమనినవేగ। మందసముతోడ దె ప్పించెదెండమలరా॥

వ॥అంతవిశ్వామిత్రుండు శ్రీరామచంద్రునకుంగొని॥

కళ్యాణిరాగము- అటతాళము.

శివచాపమిది యెక్కుబెట్టుమి ॥శ్రీ॥ సీతావధూటిచేపట్టుమి। ప్రవిమలకీర్తి సంపద్వైభవుండనై నవ ఘనశ్యామ నేభువిధన్యతఁ జెంద॥శివ॥జనకనృపాలుడు మెచ్చను। శత్రుజనపాలకులు చూచివిచ్చను। ఘనరంగధామభీకరవిక్రమమునయీధనువుసాధించి సీతనుగూడు మింపున॥శివచాపమిది యెక్కుబెట్టుమి॥

వ॥అంతరఘువరుండు మందస్మితముఖారవిందుండై మందసంబున నున్నధనుశ్శ్రేష్ఠంబవలీల కేలనెత్తినారియమర్చి॥

మధ్యమావతిరాగము-ఆదితాళము.

విల్లువిరచెను రామమూర్తి। కైలాసవాసుని॥విల్లువిరచె॥ విల్లెక్కిడి సీతనుగొనజాలని। యెల్లనృపాలురకుల్లముర్ఝుల్లగ ॥విల్లు॥ పటుదోర్విక్రమము తేటపడగా। సీతమ్మకుదగు పెనిమిటియీతడనుచు సభికులనగా। కటకటపడిరిపులడలగ పటపటచెటులధ్వనులుత్కటముగ వెడలగ॥విల్లు॥కులశైలములు పెల్లగిలగా। భూవలయము। ల్లలనాడజలధులెల్లకలగా। తలకుచుశశిసూర్యులుగతిదప్పగ। నిలనందరుకలవరపడ ఘెళఘెళ॥విల్లు॥ చాలగజేంద్రుడు పెంపారా। నిక్షుదండములీల ద్రుంచినసొంపుమీర। శ్రీలలరగరంగేశుడు సీతాలోలాక్షిని తగనేలుకొనంగను॥విల్లువిరచెను రామమూర్తి॥

వ॥అంతజనకుండు పరమాశ్చర్యసంతోషచిత్తుండై విశ్వామిత్రునిం జూచి సకలగుణాభిరాముండగు శ్రీరామునకు కళ్యాణగుణసమేతయగు సీత నొసంగెదనని కృతనిశ్చయుండయ్యె నట్టియెడపురకాంతలరుదెంచి గుంపులుగొని మహనీయదివ్యసౌందర్యనిధియగు శ్రీరాముని దర్శించి యొకరికొకరు చెప్పుకొనువిధంబెట్లనినా॥

యరుకులకాంబోధి-ఆదితాళము.

అమ్మచల్లవీరుదశరథాత్మజులటె। వీరినెమ్మోములు పూర్ణచంద్రనిభములయ్యున్నావిగదనె॥అమ్మ॥ యెంతమోహనియ్యులమ్మ యెంతచక్కనివారమ్మ। యెంతదోర్విక్రములమ్మ యెంత సుకుమారులెవో॥యమ్మ॥కొమ్మరో శ్రీకరపల్లవమ్ములబోలినచర। ణమ్ములు కెందమ్మిలేలునమ్మ నయనమ్ములహా॥అమ్మ॥ కాకపక్షధరులు సర్వ

లో కాభిరాములైరి।భీకరకోదండధరులు శ్రీకరరంగపురీశు।లమ్మా చ
ల్లవీరుదశరథాత్మజులటె॥

మారువరాగము-అటతాళము.

వీడటెయీశ్వరునివిల్లువిరచినవాడు।వీడటె తాటకనుద్రుంచి । వే
ట్క-తోయాగముగాచి। చెడియయహల్యబ్రోచి।సీతను మోహించి
వించి॥వీ॥యెంతభాగ్యమాయనమ్మ।యెంతపుణ్యమబ్బెనమ్మ। యిం
తిరో వీనిసౌందర్యమెంతయుకన్నులగంటి ॥వీడటె॥ రామరో మనసీ
తమ్మ। యేమినోమునోచెనమ్మ। ప్రేమతో రంగేశుడౌ శ్రీ। రాముని
పెండ్లాడనాయ॥వీడటెయీశ్వ॥

గీ॥జనకుడంతటగాధేయుడనుమతింప।దశరథాదులరప్పింపదల
చిసుభట।వరులబిలుపించిపత్రికవ్రాసియిచ్చె। యింపుదళుకొత్తన
య్యర్థమెట్టులనినా॥

జాబువయనము॥వచనము.

శ్రీమదిక్ష్వాకునిర్మలవంశపయఃపారావారసంపూర్ణశరత్కా
ముదభాంధవులయిన సమస్తకళ్యాణగుణ ప్రపూర్ణు లయిన శ్రీ
మన్మహారాజరాజేంద్రులగుదశరథనరేంద్ర నీపుణ్య వర్త ను
లకు విదేహ విమలరాజన్యాన్వయ సంభూతుండగు జనకక్ష్మాపా
లుండుసంప్రీతిబుత్తెంచి నప్రయోజనమ్ములిచ్చట శ్రీనారాయణచ
రణారవింద సేవానంద కందళిత హృదయారవిందులమై యెల్లవా
రముసుఖంబుననున్నవారమచ్చట భగవత్కథా సుధారసాస్వాద
నాదివిశేషంబులం బ్రొద్దుపుచ్చుచు పరమసుఖ లాభం బున వర్తిం
చుకుశల వృత్తాంతంబు మాటి మాటికి లిఖిత మూలంబునం బంపు
చుండవలయు నీసమయంబున యేనొనర్చు విన్న పంబెట్లన్న ముని
శ్రేష్ఠుండగు విశ్వామిత్రుండు దశరాత్ర సవనరక్షణార్థంబుగా
నీపాలికివచ్చి నీపుత్రులగు శ్రీరామలక్ష్మణులంగొని పోవ వారును
విశ్వామిత్రుననుసరించి పోవునెడ శ్రీరామచంద్రుండు కౌశి కాను
మతంబున తాటకంద్రుంచి సిద్ధాశ్రమంబు చేరివాయవ్యాస్త్రం
బున మారీచునబ్ధింబడవైచి సుబాహుం బరిమార్చి యజ్ఞసంరక్ష
ణంబుగావించి గౌతమాశ్రమంబున కరుదెంచి పతిశాపంబు వలన

షాషాణంబై పడియున్న యహల్యాదేవినిం బ్రోచి మదీయసవనం బు కడకరుదెంచి సురాసుర ప్రముఖనివహంబులకు కదలింపనలవి గాని పార్వతీశ్వరుని మహా చాపంబు విశ్వామిత్రానుమతంబున బాలకరీంద్రంబురసాల దండంబు ద్రుంచు చందంబున లీలం ద్రుంచి వైచినయనంతరంబ యేనశేషబంధుజనమిత్రవర్గం బులంగూడి శ్రీరాముని విక్రమంబునకుసంతసిల్లి సత్పురుషశ్రేష్ఠుండవగునీతోటి బాంధవంబు సేయం గోరి విశ్వామిత్ర శతానంద ప్రముఖ మునిశ్రేష్ఠానుమతంబున నీపుత్రుండై ససకలగుణాభిరాముండగు శ్రీరామునకుమత్పుత్రికయగు సీతాకన్యకా మణినొసంగి సమస్తలోకకళ్యాణంబగు కళ్యాణంబు గావింప కృతనిశ్చయుండనైతిగావున యీపత్రికాభావంబు శీఘ్రంబునచిత్తగించి నావిన్నపంబున కనుకూలించి సకలపురంధ్రీ జనబంధువర్గ మంత్రిపురోహిత సూతగాయక వందిమాగధ చతురంగబల సమేతుండవై వేంచేసి శుభమహోత్సవంబుగావింపుము పత్రికాభావం బరమర సేయక నవధరింపుము॥

చ॥ శ్రీరమణీయమైనరఘు శేఖరుపెండ్లికియివ్విధంబునం। భూరివివేకుడా జనకభూపతిపత్రికవ్రాసియివ్వగా। వారలయోధ్యకేగిజనవల్లభుగాంచిరఘుప్రవీరశృం।గారగుణాభిరామశుభకారణపత్రికజూడుమింపునన్॥

వ॥ ఇట్లుబలికి పత్రికయొసంగిన నృపాలశేఖరుండపార కౌతూహల స్వాంతుండై వారల కనేకంబు లగు మణిభూషణ దివ్యాంబరాదులొసంగిగారవించియనంతరంబున సుముహూర్తంబున ప్రయాణనిశ్చయంబొనర్చెను॥

ముఖారిరాగము- అటతాళము.

సీతారాముల పెండ్లికిదశరథభూతలపతివెడలెన్। సూతగాయకవందిమాగధబంధుసమేతుడగుచుధణంధణలభేరులు మ్రోయ॥ సీ॥ హితమంత్రిజనపురోహితులుమునీంద్రులాశ్రితులుసమ్మతిరాగ ॥ కుతుకములోడుతభరతశత్రుఘ్నులంచితవైభవంబున తనవెంటరాయగ॥ సీతా॥ అందోళికలకౌసల్యాదినారీమణులు। లందరుమెర

ఱగనూ। సందడిగాబహురథకరిహయభట। బృందమునడువగభు
వనమంగళమగు॥సీతా॥మంగళపణవమృదంగళశంఖరవములునిండిపి
క్కటిల్లనూ।రంగవల్లభునిగీతములధింధిమియనిరంగలరంగవారాం
గనలాడగ॥సీతారాములపెండ్లికి॥

ద్వి॥హితమొప్పసరసిజహితకులుండిట్లు।మితిలేనిముదమునమిథిల
కేతెంచు। ఉరుదారగనిమిథిలాధ్యక్షుడంత। గురుతుగానెదురేగి
కొనితెచ్చితగిన।విడిదిలోవిడియించివేడ్కనందరను। కడువేడ్కకు
శలమక్కరబూనియడిగి।మేలాయదశరథమేలాయనయ్య। చాలధ
న్యుడనైతిజగతిమీతోడ।చెలగిసంబంధంబుచేయ్యగాగలిగె। నిల
లోననతిపుణ్యమెలమినాకబ్బె।ననియిట్లుబలుకంగనంతమీదటను।మ
నమునసంతోషమగ్నుడైయుండె॥

గీ॥గాధిపుత్త్రుండురామలక్ష్మణులతోడ।దశరథునిపాలికేతేరత
పసీపాద।ములకుగురుభక్తిమ్రొక్కియోమునివరేణ్య।ఘనశుభంబు
లుగంటినీకరుణవలన॥

వ॥అనియిష్టసంబునం బల్కిన విశ్వామిత్త్రుండు దశరథుంజూ
చి సౌభాగ్యంబేమన వచ్చు కల్యాణ గుణాకరుండగు శ్రీరామచం
ద్త్రుండు నీకుం గుమారుం డయ్యె నీవు ధన్యుండవైతివి నీపుత్త్రకులు
నావెంట నరుదెంచి యజ్ఞ సంరక్షణంబుచేసి మదీయహృదయంబు
న కానందంబుగల్పించి క్రమ్మరసుఖంబునవచ్చినారు వీరింగైకొను
మని పల్కునట్టెడరామలక్ష్మణులు మ్రొక్కిననపారకౌతుహాలం
బునదీవనలొసంగి కౌగలించుకొనె॥

ఆనందభైరవి - అటతాళము.

అన్నలారా మీరులెస్సైయున్నారటరోయీ।మెన్నగామీరుత
పములుకన్నులగట్టినట్లున్నదెన్నరానిముని సేవలన్నియు వేడ్కసే
యుచు॥యన్న॥తప్పులేమిలేకతపసిజెప్పినపనులుజేసి। మెప్పువడసిరి
పులకాంచితప్రకరంగేశులసగా॥అన్నలార॥

వ॥అనియివ్విధంబునం బుత్త్రదర్శనసంజనితానందంబున వెల
యుచుండ మరునాడు మంత్త్రులవలన జనకుండు బిల్వబుత్తెంచిన
పుత్త్రమిత్త్రవసిష్ఠాది సహితంబుగా దశరథుండు జనకసభకుంబో

యి యుపాశనాసీనుండై యున్న సమయంబున వసిష్ఠుండు జనక
నృపాలకుం జూచి దశరథవంశక్రమంబెల్ల వివరించి లోకాభిరా
ముండగు శ్రీరామునికి నీపుత్త్రికనొసంగి వివాహంబొనర్చిన ధన్యుం
డవుగమ్మని పలికె నంతట శతానందుండు దశరథుంగని జనకరాజన్య
వంశక్రమంబెల వివరించి శ్రీమత్కల్యాణగుణాభిరాముండగు
రామునకు నిత్యమంగళ సమేతయగు సీతం బెండ్లిచేసి కీర్తిసంప
ద్వైభవంబులం జెందుమనిన దశరథుండు సమ్మోదుండై వసిష్ఠవిశ్వా
మిత్రులం జూచి సౌమిత్రికి జనకపుత్త్రికయగు [illegible] జనకరా
జసోదరుండగు కుశధ్వజుని పుత్త్రికల నిరువుర భర[illegible]శత్రుఘ్నులకొ
సంగి వివాహంబు గావించునట్లు జనకునకుం జెప్పవలయుననిన వా
రలవ్విధంబున జనకునడిగిన మీయభిమతప్రకారంబున గావింతున
నిన విని దశరథుండు పరమానందుండై సవిడిదికిం జని రామలక్ష్మణ
భరతశత్రుఘ్నుల సతివైభవంబున బెండ్లికుమారులం గావించి య
భ్యుదయార్థంబుగా భూసురోత్తములకనేకంబులగ గోదానప్ర
ముఖదానంబులొసగె నట్టియెడ జనకమందిరంబున॥

కం॥ తలలంటియు కుంకుమచే। వలనొప్పగ నలుగు బెట్టి వారిజగం
ధుల్। జలకములాడించిరి గుణ। కలితల సీతాదికన్యకారత్నములన్॥

శంకరాభరణము - ఆదితాళము.

శృంగారములు జేసిరి। సీతకొమ్మకపుడు। శృంగారములు జేసిరి। శృం
గారవతులెల్ల రంగుగనై దేహికిచెంగావి పావడపై బంగారుచీరగ
ట్టి॥శృం॥ పరిమళచందనమల దిరి। కస్తూరి నునుగు। గరిమజవ్వాజి బూ
సిరి। కరమొప్పగొప్ప కన్నుల గురుతుగ కాటుక బెట్టి సరసమౌ కళ్యా
ణపు బొట్టు మెరయగ నెన్నుదుట బెట్టి॥శృంగార॥ మొలనూలు చిరుగ
జ్జలందెలు। రత్నకంకణము। లెలమితో శ్రీ చంద్రసూర్యులు తళుకు
కెంపుల గుంపు లలరు కమ్మలు నత్తు। చిలుకతాళియు ధళధళ వెల
యు పతకములు వేసి॥ శృంగారములు॥ విరిమల్లియ సరంబులూ। జా
జి కేతకి। వరసౌగంధికాబ్జంబులు విరివిగ కీల్జడను జుట్టి నెరతీవి మించగ
జేసి సరసుడౌ రంగేశుడు మెచ్చ శాలువ మేల్ముసుకు వేసి॥శృంగార
ములు జేసిరి॥

వ॥ ఇవ్విధంబున సీతాదికన్యకారత్నంబులకలంకారంబు గావించి నయనంతరంబా॥

గీ॥ విప్రవర్యులు జనకభూవిభుడు బంప। దశరథేశ్వరుకడకేగి తద్దయవలవ। దిదె ముహూర్తంబు దగ్గరనేగుదేర। వలయుననిపల్క సంతోషకలితుడగుచు॥

వ॥ అంత వసిష్ఠానుమతంబున రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులకత్యంత మోహనీయంబగు యలంకారంబులు గావించి సమస్తబంధుమిత్రవర్గంబులుం దానును గంధమాల్యాంబరవిభూషణంబులు ధరియించి మంగళవాద్యంబులును జయజయ ధ్వానంబులును నింగిముట్ట వివాహోచితమంగళద్రవ్యదివ్యాభరణాంబరాది వస్తుజాతంబులనేకంబులు తగినజనులు గొనివచ్చుచుండ రథగజాశ్వభటబలంబులు బలసికొలువ సుందరంబులగు యందళంబులం బురంధ్రీజనబృందంబులొప్పు మండంబోవు సమయంబున॥

సీ॥ మేఘమండలరుద్రొమ్మగుగుజాట్పునమేన కనకాంబరము సొంపుగా వెలుంగ। తరళకుండలథగద్ధగితకాంతులు గండయుగభాగములను క్రేళ్ళురుకుచుండ। చెలువొందు మృగమదతిలకంబు ఘనశరచ్చంద్రు నేలినముఖస్థలిని మెరయ। కంకణకేయూరఘనరత్నమేఘలామణిహారనిచయముల్ మహిమవెలయ। గరిమనిద్దంపుతళుకుబంగరుకిరీట। మెలమిశోభిల్లభద్రగజేంద్రమెక్కి। రామచంద్రుండు లోకాభిరాముడగుచు। కదలెవైవాహికోత్సవకార్యమునకు॥

సీ॥ భరతాదిసోదరుల్ వరగజంబులనెక్కి కరమొప్పతనవెంటనరుగుదేర। జయజయశ్రీరామ జయరాక్షసవిరామ జయవిభోయని వందిజనముబొగడ। గొడుగు వింజామరల్ కడుపట్ట రాజిల్ల చేరి భూసురులు నాశీర్వదింప। తనసుందరాకృతిగని పురాంగన లెల్ల మోహవిభ్రాంతలై ముచ్చటాడ। ఘనజగన్మోహనాకృతి గలిగి జనక। కన్యకారూపవీక్షణకాంక్ష వెలయ। రామచంద్రుండు జగదభిరాముడగుచు। చెలగి సుముహూర్తమునకు వేంచేసెనపుడు॥

రేగుప్తిరాగము-ఆదితాళము,

సుముహూర్తమునకు వెడలెను। శ్రీ వైవాహిక । సుముహూర్తమునకు వెడలెను। శ్రీ రామమూర్తి ॥సుముహూ॥ సుముహూర్తమునకు వెడలె। సమితానందమున వేశ్యా। కమలగంధులు ధింధిమిధిమియని యాడుచుండ॥సుము॥ సకలవాద్యస్వనంబులు। బ్రహ్మాండమునిండ। నకలంకచంద్రముఖులు। ప్రకటకంకణకరపద్మములెత్తినవ్యాళికచ మల్లి కలాజలాకవంకజల్లుచుండ॥సుముహూర్తమునకు॥ సురకాంతలంబరమునను। మోహావశత। సరుదంటి సాక్ష్యాచూడను। పరమేష్ఠిరుద్రశక్రామరులునింగి షేషులు। మరచిచూడగ సాక్షాన్మన్మథమన్మథుడనగ॥సుము॥ కనకపల్లేరములను। ముత్యాలముగ్గు। లనువొందవెలయుచుండను। కనకాంగులెల్ల శ్రీ మంగళహారతులివ్వ దేవవినుత శ్రీరంగపురమునన్నొప్పు దివ్యమూర్తి ॥ సుముహూర్తమునకు వెడలెను॥

వ॥ ఇట్లుశతకోటిసురేంద్ర వైభవంబున సంజని జనకరాజమందిరసమీపంబున సంబెండ్లికొమారుడుగజేంద్రంబు లుడిగ్గి సకలాభరణభూషితలగునారీమణులాసంగునివాళులంగైకొని జనకుండుదోట్కొనిపోవ లోపలికింబోయి కనకరంభాస్తంభపల్లవతోరణ ముక్తాదామవిరాజితంబును మౌక్తికవినిర్మితనాగబంధబృందావనప్రముఖరంగవల్లి కాలంకృతంబును నై భాసిల్లురత్నకళ్యాణమంటపమధ్యంబునం గనకాసనంబులంగూర్చున్న సమయంబునదగినవధూజనంబులు సీతోర్మిళామాళవిశ్రుతకీర్తులంగొనివచ్చి దాశరథులపార్శ్వభాగంబులం గూర్చుండబెట్టిరంత మంగళవాద్య ఘోషంబులును పుణ్యాంగనాభద్రగీతంబులును జెలంగ వసిష్ఠవిశ్వామిత్ర శతానందాది మునివరులువివాహమంత్రంబులు జదువ నట్టియెడ జనకుండహల్యాశాపవిమోచనకారణంబులును పద్మాంకుశాదిదివ్యరేఖాశోభితంబులును నగుశ్రీరామచంద్రునిచరణారవిందంబులు కనకపళ్లెరంబునం బెట్టి తనహస్తంబులగడిగి తజ్జలంబులు శిరంబునం జల్లుకొని మణిభూషణవరదక్షిణాదిసమన్వితంబుగా మధుపర్కంబొసంగి జనకుండు శ్రీరామచంద్రునకిట్లనియె॥

సౌరాష్ట్రరాగము- అటతాళము.

ధన్యుడనైతిని నేటికి। పాపతతుల ద్రుంచితినిముమ్మాటికి ॥ ధన్యులే వేళనుతగిలి మానరునిన్ను। మాన్యచరిత్రునిమహనీయ సేవచే॥ధన్య॥ మునిపతివెనువెంటవచ్చియూ। గౌతమునిపత్ని నెలమి రక్షించి యూ, వినుతికెక్కనసీవిమలపదంబులు। కనకపల్లెరము నగడుగ నా యన హాహా॥ధన్యు॥సములెవ్వరిలగారునీకునూ। సురసంనుత గతినీవెనా కునూ। కమలవిలోచనఘనరంగధామనీ। వమలకృపనుముద్దుటల్లుడ వాటచే॥ధన్యుడనైతిని॥

కందార్థం॥ శ్రీరఘువరయీఘనకన్యారత్నముసీతనాకునందన నీకుం। జారుసహధర్మచారిణి। కూరిమితగనేలుకొమ్మి। గుణవతిసుమ్మీ। నీకరుణసాంపారరా నిమ్మీ। శ్రీరంగవరదానధారాపూర్వకముగ। కోరినీకొసగితిగొబ్బునసీకన్య। గుణవతిసుమ్మీ॥

కందార్థం॥ ఖ్యాతింబ్రాణపదంబుగ। సీతనుతగబెంచినిన్ను సవించుటకై। ప్రీతిగనర్పణజేసితి। శ్రీతరుణీతుల్యబాలశ్రితజనపాల। జగదేకవిఖ్యాతసుశీల। పూతచరితరంగపురవాసయీ పంకజాతలోచనినీకుసమమైనయిల్లాలు॥ శ్రితజనపాలా॥

క॥ శ్రీకరముగనీయూర్మిళ। శ్రీకరపాణిగ్రహణము। సేయుము ఘనపు। ణ్యాకరలక్ష్మణమాళపి। చేకొనగదవోయిభరతసిద్ధార్థుడవై॥

క॥ శ్రుతకీర్తినిసాంపారగ। సతిగానీకొసగినాడశత్రుఘ్నతగం హితముగపాణిగ్రహణం। బతికుతుకముతోడసేయుమగవరధీరా॥

శా॥ ఈరీతింజనకుండుబల్కగనురాజేంద్రాత్మజుల్ చారుశృం। గారాకారులుహస్తపద్మములశ్రీకన్యాకరాంభోజముల్। శ్రీరంజిల్లగబట్టిరాగమవిధించెల్వొందగానవ్యోహం। పౌరుల్ బంధులుసంతసింపుచుకడుంభద్రాత్ములైచూడగన్॥

కళ్యాణిరాగము- ఆదితాళము.

భూతలవరసీతాకళ్యాణము। పొసగవినుముఘనమూ। ఖ్యాతిగ ఘనతరతటిదభ్రంబులరీతినిమెరసిరిసీతారాములు॥భూ॥ చెలగిమంగళాష్టకములువిప్రులుచెప్పిరిరఘువరుడూ। లలితకనకమణిమంగ

ళసూత్రము వెలయఁగ సీతాగళమునఁ గట్టెను ॥భూ॥ చలమున మౌక్తిక ళాసలు సతిపతు లెలమిఁ జల్లుకొనిరి। లలనలు సీతారాముల గెలుపులు బలికొనిరి పక్షాపక్షములుఁగ ॥భూ॥ సురలు దుందుభులు మ్రోసెను నిర్జరసుదతులాడిరపుడూ। కరమరుదుగ గంధర్వులు పాడిరి వరరంగేశుని పరిణయ వేళనూ॥భూతల॥

క॥అంగనలంతట ముదమున। మంగళమణిమౌక్తికాదిమహితము లగుశ్రీ।మంగళహారతులొసంగిరి।రంగుగ శ్రీరామునకును రమణీమణికిన్॥

మంగళహారతి. ఆదితాళము.

రామ సీతాభిరామ।రామ కోదండరామ।రామ రవికులాబ్ధిసోమ రమణమంగళం॥ మందహాసకలితదివ్యసుందరాస్య ఘోరవైరి।బృందగహనదహనసానందమంగళం॥సజలజలదనీలసర్వ। సుజననివహపాలరవ్య।విజనవననివాసయోగివినుతమంగళం॥ అప్రమేయవరదదాస।సుప్రసన్నచారుగో।విప్రరక్షణప్రమోద। విమలమంగళం॥సంగరప్రవీణనిత్య।మంగళాభిరామ శ్రీ।రంగనిలయదురితసంఘభంగమంగళం॥రామసీతాభిరామ॥

మంగళ హారతి.

జయమంగళం సదాశుభమంగళం॥ఘననీరదాభునకు। కనకాభగాత్రికిని।వనజాతనేత్రునకును। వనజాక్షికి। మునిగణార్చితునకును। జనలోకవినుతకును। యినకులోద్భవునకును జనకజకునూ॥జయమం॥కందర్పశతకోటిసుందరునకును లోక। సుందరికి రఘుపతికి శుభవతికిని।మందస్మితాస్యునకు।మత్తేభయానకును। కుందరదనునకు శరదిందుముఖికి ॥ జయమం॥శృంగారవేషునకు।సురచిరవిభూషకును। మంగళప్రదునకు రమాసమకును। రంగనాథునకు। శ్రీరంగేశురాణికిని। సంగీతలోలునకు చారుదతికి॥ జయమంగళం సదాశుభమంగళం॥

వ॥ఇట్లు కాంతాలలామంబులు మంగళహారతులొసంగిన యనంతరంబ తోడిచెలియలు సీతారాముల వివాహవైభవంబు గనుంగొని॥

భైరవిరాగము - అటతాళము.

యంతోవేడుకాయనమ్మ। కాంతసీతాకన్యపెండ్లి। వింతగాకన్గొనలతన। కాంతునిసీతాచూడగ॥యంతో॥ రాముడల్లుడాయెజనక। రాజుభాగ్యమేమొగదవె। భామరో యీలేమమోము। స్వామితమినీచూచువేళ॥యంతో॥ సీతాపెండ్లికూతురాయ। ఖ్యాతిదశరధునకాయ। గీతవాద్యరవములెంతో। ప్రీతిగామ్రోయుచునుండా॥యంతో॥ కామినివినవెరంగ। ధాముడైనరామునిమోము। కోమలీచూడగమోహమేమొమిక్కిలాయగదవె॥యంతోవేడుకాయనమ్మా॥

కాంబోధిరాగము - ఆదితాళము.

యేమెనీనోముఫలముజానకి। నీవెంతాపుణ్యశాలివెజానకీ। సర్వస్వామియాజగదధిరాముడు పెనిమిటాయ॥యే॥ కనులెత్తివిభునిలెస్సజూడవు। మాతోకలసిమెలసిమాటలాడవు॥వో॥ వనితా యీవిభునిమీదివలపులాశిగ్గటులాగల్గె॥ యే॥ ఘనుడైనభర్తదొరికెనేటికి। నీకు। వనజాక్షులెవ్వరమ్మసాటికి। వోనసబోణిమగనిపేరత్యనురక్తిచెప్పగదవే॥ మునియజ్ఞముగాచినదెవ్వరే। యీశునసుఘ్రుంచివైచినదెవ్వరే। వోపసరుహగంధి శ్రీరంగనివాసుడనరాదటె॥యేమెనీనోముఫలముజానకి॥

వ॥ యివ్విధంబునం బరిహాసాది వచనంబులు బల్కుచు వేడుకలు గావించుచుండి రట్టియెడ వసిష్ఠవిశ్వామిత్ర శతానంద ప్రముఖ మునివరులు సీతోర్మిళా మాండవీ శ్రుతకీర్తీకన్యా సమన్వితులగు రామలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్నుల కగ్నిసన్నిధి నాగమ విధి ప్రకారంబునంవైవాహిక శుభక్రమలక్షణంబులన్నియుం గావించిరంత విశ్వామిత్రుండు దశరథాదులంపీడ్కొని యుత్తర గిరికిం జనియె తదనంతరంబునం దశరథుండు జనకగృహంబునం సరసపదార్థసంపన్నంబుగా నఖిలజన సమేతుండై విందుభోజనంబు లానరించి యతనివలన దివ్యాంబరాభరణ వాహనాదివస్తుజాతంబులు బడసి వీడ్కొని కొడుకులుం కోడండ్రును నిజవధూజనంబులును సమస్తబంధుమిత్రసైన్యంబులం గొనిపోవుచుండు సమయంబున॥

సీ॥ అంతట భృగురాముడత్యుగ్రుడై వచ్చి శ్రీరాముసన్నిధిచేరిని

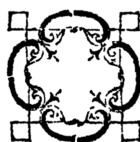
లిచి। పశుపతిచాపంబుపట్టి ద్రుంచితివంచువినివచ్చి నాడనీవిక్రమం
బు। విరివిగానాచేతివిల్లెక్కుగావించిశరము సంధించిన సమర విభు
డు। నీతోడగావింతునేననిపల్కంగదశరథుండదివినితత్తరమున। వి
నుతిగావింపనంతటవినకరాజ। రాముకన్గొనినినుగ్రుంతురయము మొ
రయ। ననుచుబలుకంగరఘురాముడతనివిల్లు। కేలగానియెక్కుగావిం
చెలీలనపుడు॥

వ॥ యిట్లుతన పరాక్రమంబు చూపించిన పరశు రాముండు శ్రీ
రాముంగనుంగొని యీవిల్లు యెక్కుబెట్టుటవలన నీవు సాక్షాద్వి
ష్ణుండవని యెరింగితి మనమిరువురము నారా యణాంశజులమేను
మహేంద్రాద్రికిబోయివచ్చెద ననివీడ్కొనిచనియెనంతదశరథుం
డతిముదంబునం సర్వ సౌభాగ్య సమేతంబగు శ్రీమదయోధ్యా పు
రంబునకరిగి పుత్ర మిత్ర బంధుజనహిత పురోహితవందిమాగధా
దులంగూడి రాజ్యంబుసేయుచు సుఖంబుండెననిన వివరించినా॥

క॥ ఘనముదముననభిమన్యుని। తనయు సకీర్తిశుకుడుతగ జెప్పినసం
వినిశౌనకాదులవ్యా। సనుగత్తినిసూతుబొగడిరాదరమొప్పన్॥

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుభయకావేరీమధ్య ప్రదేశ ప్రదీప్తసప్త ప్రా
కారమహామందిరాంతర్విరాజమాన శ్రీరంగనాథ చరణ సేవక
వరగంటి శేషగిరి దాస ప్రణీతంబగు శ్రీమద్రామకథాసంగ్రహ
యక్షగాన విలాసంబునం బాలకాండ యంబే కాశ్వాసము॥

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

అయోధ్యాకాండము.

శ్రీవాణీవరహిమగిరి। జావల్లభవినుతరంగసదనసుయోగ। ప్రా
పీణ్యయోగిభావిత। భావరమామానచోరపాపవిదూరా॥

వ॥ నారాయణకథా శ్రవణ తత్పరులగు శౌనకాది మునీంద్రు
లం గనుంగొని సూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుండైన పరీ
క్షిన్నరవరేంద్రుం జూచి శుకయోగీంద్రుండు రామకథాసుధార
సంబు శ్రోత్రాంజలులం గ్రోలుమనియిట్లనియె॥

గీ॥ యివ్విధంబున దశరథుండింపుమీర। తనపురంబునకటు జేరి ఘన
సుఖంబు। దనరనతిధార్మికుండనిజనులుబొగడ। సకలభూపాలనము
సేయుసమయముననూ॥

క॥ వినుతగుణుండగుభరతుడు। తనతమ్మునిగూడిచనియెతడయక
నంతం। ఘనమగుమాతులపురికిని। మనమునకౌతూహలంబుమానక
కలుగన్॥

వ॥ యిట్లు భరత శత్రుఘ్నులు మాతులపురంబున కరిగినయనంత
రంబునం బ్రహ్మప్రార్థితజన్ముండును వీర్యవంతుండును ననసూ
యకుండును గుణంబులకు దశరథ సముండును ప్రశాంతాత్ముండు
నుమృదుభాషణుండును యెవ్వరేనియుం బరుషంబులు బల్కిన మర
ల నవ్విధంబునం బలుకనివాడును తనకు కేవల స్వల్పతరంబగు యు
పకారంబుగావించిన నధికంబుగాదలంచు వాడును యాత్మవంతుం
డగుటంజేసి యుపకారశతంబులొనరించిన నాత్మయందలుకలేక వ
ర్తించువాడును బుద్ధిమంతుండును మధురవాక్యుండును పూర్వసం
భాషియు ప్రియవాక్యుండును అనృతకథావిహీనుండును। వృద్ధజన
ప్రతిపూజకుండును ప్రజలచేత భజియింప బడు వాడును ప్రజలన
నురంజింపం జేయు వాడును సానుక్రోశుండును జితేంద్రియుండు
ను బ్రాహ్మణప్రతిపూజకుండును దీనజన కరుణాకరుండును ధర్మ

జ్ఞుండును విషయవ్యాపారనిరోధనధురీణుండును శుచియును యుత్తరోత్తరవాక్యస్థైర్యంబున। బృహస్పతిసమానుండును పరాక్రమంబున నింద్రతుల్యుండును రాగరహితుండును తరుణుండును వక్తయు దివ్యలావణ్యదేహుండును దేశకాలవిదుండును యదీనుండును సత్యవాక్యుండును బాణాస్త్రప్రావీణ్యంబున తండ్రికంటె నధికుండును స్మృతిమంతుండును దృఢభక్తిసమన్వితుండును స్థిరప్రజ్ఞుండును నిస్తంద్రుండును యప్రమత్తుండును స్వదోష పరదోషంబులం దెలియువాడును ధనుర్విద్యా విశారదు●లోనను త్తముండును లోకంబుననతిరథసమ్మతుండును గారాబుపట్టియునగు శ్రీరామచంద్రునకు దశరథభూపాలుండు పట్టంబుగట్టందలంచి సకలదేశాధీశులగు రాజన్యులసుం బ్రజలనుం బిలుపించి సభాస్థలంబునం గూర్చుండి సమస్తజనంబులంగనుంగొని యిట్లనియె॥

సీ॥ వినరయ్య సకలభూజనులార నృపులార వేడ్కతో నామాట విమలమతుల। నీయుర్విబహుకాలమేలితి భోగంబులొందితి చక్కనిసందనులను। బడసితి నింక నాపట్టియౌ శ్రీరామచంద్రునకత్యంత సమ్మతమున। పట్టాభిషేకంబు పదపడి సేయంగ మనమున గోరితి మమతదనర। మహిమ వెలయంగ రాముడీమ్మహి నిబ్రోవ। నేరిసమర్థుండె సద్గుణనికరుడగునె। మీకభీష్టమెయి కార్యమెలమి నన్న। నేకవాక్యంబుగానందరిట్టులనిరి॥

నవరోజు రాగము-అటతాళము.

యేమనివర్ణింతుమమె। మెంతనిభాషింతుము శ్రీరాముని విక్రమరూపరమ్యగుణములను। హేమపర్వతధైర్యుడు। శ్యామల మేఘవర్ణుడు। తామరసపత్రనేత్రుడా మహాత్ముడూ ॥యే॥ వినుతుడై పెద్దలచేరి। వేడ్కతో నమస్కరించు। జనులసౌఖ్యమెంచు మదిలో తన సౌఖ్యముగాను॥యేమని॥ ఘనమతి నన్యకాంతల। కన్నతల్లులని యెంచు। కనలి కీడుసేయ గోరడు నిమిషనుతుడు॥యే॥౨॥ పోలుపుగ సంగ్రామమునకు। పోయివచ్చి పౌరజనుల। చెలగి కుశల మడుగూ వాడు సేవకావనుడూ॥యే॥౩॥ గరిమెతో రాముని బొగడ। కమలజుడైనా చాలడు। నిరుపమవిక్రముడు రంగపురవల్లభుడూ॥యే॥౪॥

సీ॥ ప్రజలార్తి జెందుచోపదపడికనివిన్ననతి తాపమును జెందు
నాత్మయందు।జనులెల్లశుభమహోత్సవములహర్షిల్ంప తగసంతే
షముబొందుతండ్రిమాడ్కి।శరణన్నవానినిభర్తరక్షపతోగాచున
యమారనభయదానంబొసంగి।వలనొప్ప పరవీరులిలనెంతవారై
నవిజయుడై వేంచేయువెసజయించి।పరమ ధార్మికుడాశ్రితపారి
జాతు।డట్టిశ్రీరామురఘురాముసరివిరాము।నార్తరక్షకుననిమిష
నాధవినుతు।పట్టభద్రునిజేయుమోపార్థివేంద్రా.

క॥ తరుణులువృద్ధాంగనలును । విరివిగనుదయాస్తమానవేళలని
ష్టక।సురలకునమస్కరింతురు ।గురుతుగరామునకుమేలుగూర్పుడ
టంచున్॥

గీ॥ఘనుడునీపట్టిమూడులోకంబులేల। జాలునవలీలనిదినమ్మజన
వరేణ్య।మహిమవెలయంగనీధరామండలంబు।పాలనముసేయుట
దియెంతపనినరేంద్రా॥

శంకరాభరణము-ఆదితాళము.

పట్టాభద్రునిజేయుమూ। రామచంద్రుని । పట్టాభద్రునిజేయు
మూ॥పట్టాభద్రునిజేసినెట్టనబ్రోవుమునీపట్టినైరులనెల్లపట్టికొట్టె
టివాడు॥పట్టా॥౧॥తనకుతుల్యులధికులూ।లేనట్టివాడు।మునుకొనిస
జ్జనగణములు। దినదినమీరామునుగుణములనుర క్తిపొగడుచుందురు ।
ఘనుడప్రమత్తుడుదుర్వచనములాడడలసుడుకాడు॥పట్టా॥౨॥ వేద
శాస్త్రార్థనిపుణుడు। శ్రీరామమూర్తి । సాదరవినయసహితు
డు । మోదామొందుదు మితనిమోముగన్గొనిశత్రుసూదనుడౌరా
మునిచూడకనిల్వలేము॥పట్టా॥౩॥ధరణిబహుకాలమేలితి। పతిభోగ
ములకరమారుదుగనొందితి।వరయగపెద్దవాడవైతి। లోకనురంగ ।
పుర వాసుడైన రఘు వరుని వైభవమొప్ప ॥ పట్టాభద్రుని జేయు
మూ ॥ ౪ ॥

వ॥నరేంద్రానీపుత్రుండగు రామచంద్రుండు సత్పురుషుండును
సత్యధర్మపరాయణుండును పురుషసారజ్ఞుండును వృద్ధజనులసేవిం
చువాడును స్మితపూర్వాభిభాషుండును ప్రసన్నముఖకమలుండును
విరుద్ధ కధలయందు రుచిలేనివాడును ధర్మార్థకామ తత్వంబునె

...ఘను గజతురంగాద్యారోహణ నిపుణుండును అమోఘ శ్రీధనుర్బాణంబులు గలవాడును కోదండవిద్యా విశారదుండును దుర్జనదూరుండును కందర్ప కోటి సుందరాకారుండును జగన్మోహనుండును దీనరక్షా పరుండును కులోచిత మతి యును గుప్త మంత్రంబు గలవాడును మహాపురుష లక్షణ లక్షితుండును సుకుమారుండును సుఖోచితుండునుసీతావల్లభుండునునగు శ్రీరాముఁ కు మీయభీష్టప్రకారంబున నెల్లవారలకు మానసోత్సవంబుగా ప ట్టంబుగట్టి రక్షింపుమని యనేకవిధంబుల వేడిన ప్రజలపల్కులు విని పరమానంద కందళిత హృదయారవిందుండై మీరుకోరినవిధంబు నంగావింతుననిపలికియనంతరంబున॥

గీ॥ సభకు రాముని రప్పించిసమ్మతమున। గరిమెతోడుత కౌగిటగది యజేర్చి। శిరముమూర్కొని నాముద్దుచిన్ని తండ్రి। నీకుపట్టంబుగ ట్టెదనిక్కముగను॥

వ॥ కావుననీవు సీతాసమేతుండవై విధ్యుక్తప్రకారంబున నియ తివహించి యుండుమని పలికిన రఘువరుండు నిజాలయంబునకుం జని॥

క॥ భూతలమే లెడుసంతోషాతిశయంబునను రామ చంద్రుడు వే డ్కం। సీతా కాంతను గూడుక ఖ్యాతిగనుప వాసనిష్ఠ గావించె తగన్॥

వ॥ అంతదశరధానుమతంబున సుమంత్రాదులు పురంబధికశృంగారంబు గావింపనియమించిరి వసిష్ఠప్రముఖులు శ్రీరామపట్టాభి షేకమంగళద్రవ్యంబులు సమకూర్చి సిద్ధంబొనర్చి రట్టియెడపు రంబునం గలసకల జనం బులుశృంగారంబులు గావించుకొని రా మాభిషేక మహోత్సవంబు కన్నులారంజూచు తమకంబునం గా చి యుండిరి సకల మంగళ వాద్యంబులు మ్రోయు చుండె నా సమ యంబునకైకేయిపరిచారికయగుమందరయనునదికైకపాలికింబో యియిట్లనియె॥

బిలహరి రాగము-అటతాళము.

వెంతమూఢురాలవె। ఓకైకనీ వెంత వెర్రిదానవే। చింతయేమి

లేకశయనించియున్నావు। కాంతనీకాంతునికపటమెరుంగావు॥యం॥పరమమంగళముగనూ। రామునకునీభరతరి పెంపలరారనూ। కరుణచేపట్టముగట్టంగబూనెనీ। మురిపెము ణంగేటిమోసమెరుంగావూ॥యం॥౧॥మనకుమదదశగల్గెనె।నీసవతికిమన్ననలికగల్గునె। వనితనీవిటువంటివచ్చు కీడెరుగకఘనమతినున్నావు కడుబేలవగుచును॥యం॥౨॥ రామునిహితజనులూ।సంతోషింపభామభరతహితులూ। వేమరుచింతింపవిభుడు శ్రీకరరంగ। ధాముని పట్టాభిరాముచేశెజరుగ॥ వెంతమూఢురాలవె॥౩॥

ద్విపద॥అనియిట్లుమందరయనునదిదుఃఖ।వననిధి దేలుచువచ్చి తెలుపగను।శ్రీరామపట్టాభిషేకసద్వార్త।తోరంబుగావినితొయ్యలిలేచి। మురియుచుసంతోషమునజెందిదయను।దరరత్నలలితసువర్ణభూషణము।కరమొప్పదానికక్కురబూనియొసగి। వావిరిచెవులకుఁ రసుధరీతి।పావనంబగు రామభద్ర పట్టాభి। షేకవాక్యంబునీ చేవింటిగదవె।నీకంటెహితురాలినేగాననన్న। తడయకదుఃఖించు దాసినిజూచి।కడుచోద్యమందియాకైకయిట్లనియె॥

సురటరాగము-అటతాళము.

యాలాదుఃఖించదవె। వోమంధర। యాలతపించదవె। కాలమగాదిదికడుచింతబొందగ।మేలైనయీశుభవేళతత్తరపడి॥యా॥నిరుపమధర్మజ్ఞుడు।శ్రీకరకృపా।కరుడు।సత్యసంధుడు।గురుభక్తిరతుడన్యతరుణవిముఖుడాతఁ పరిపాలకుడు రాముడరయకీడొనరింప॥వేలదుఃఖిం॥భరతునికెక్కువగా। శ్రీరామునిభావింతుమక్కువగా। వరరంగధాముడీవ్వసుధకుపతియైన। గరితరోమనకేమికొరవగలుగనేర।దేలదుఃఖించెవె॥వోమంధరాయాలా॥

క॥ అనియిట్లుకైకబలికిన।విని మంధరఘోరదుఃఖవిహ్వాలయగుచుం। వనితరొభరతునినిను నను। ఘనయుక్తినిగాచి కొమ్ముకమలదళాక్షీ॥

సీ॥ రాముడీవ్వసుధకురాజైనకౌసల్యవిభవసుఖండమై వెలయుచుండు। నీసుతుండేవేళదాసుడై వర్తించుచునీసొంపుపెంపెల్లమాసియుండు।ననియిట్లుమెత్తిచెప్పినవిని యాకైకయిందుకుసదుపాయమునుయవిన।గరిమనీపతిరెండువరములివ్వడెతొల్లియాచరంబుల

ష్పచాపటూని। రాముఁ బదునాలుగేడు లరణ్యమునను। నుంచ నొక్క-
టిభరతుని కంచితముగ। పట్టము మరంగఁ గట్టుట పరగ నొకటి। యివ్వి-
ధంబున గాంక్షింపు మిందువదన॥

గీ॥ యిట్లు మంథర బలుకంగ నెలమి మెచ్చి। లేనియల్క వహించి
యాలేమ యొక్క। మందిరములోన బవళించె మహితభూష। ణాద్య
లంకరణము లేక ననఘచరిత॥

వ॥ ఆసమయంబున॥

క॥ ఆకైకకడకు దశరథ। భూకాంతుడు చేరవచ్చి పొలతిని గనియా।
రాకేందువదన మీదను। శ్రీకరకరుణామృతంబు జిలుకుచు బలికెన్॥

కళ్యాణిరాగము- ఆదితాళము.

ప్రాణనాయకి నీవీనేల నుబవళించితివేమె। మానితరత్నవిభూషణ
వితతులు। మానిమదిని బూనిన కోపంబున॥ ప్రా॥౧॥ కనుగొనలను క
నుగొనవే నాయడ కపటమును పనేలా। వనజగంధి రోనిన్నెవరైన
సుమనసు నొవ్వగ నిశి పలికినారటె॥ ప్రా॥౨॥ గరితగ నీమదిగలకో
రికె నాకెరుగ దెలుపగదవె। గరిమ నునీవేమడిగిన నొసగెద। తరుణి
రంగపతిచరణములానగ॥ ప్రా॥౩॥

చ॥ అనవిని కైక లేచి పతిన ట్లెగనుంగొని మున్నొసంగవే। యనఘ
వరద్వయంబధిక హర్షమెలర్పగ నావరంబులిం। ప్డనిపుడిమ్మటన్న
విని భూవరుడిచ్చితి నన్న నాధుతో। ననియె పయోజగంధి హృదయాబ్జ
మునందురి తేచ్చ మీరగన్॥

క॥ పదునాలుగు వత్సరములు। సదమలముని వృత్తి రామచంద్రుండ
డవిం। వదలక వర్తింపగ సాం। పాదవగ ధర భరతుడేల భూవరయి
మ్మా॥

వ॥ అనియివ్విధంబునం గేకయరాజపుత్రి బలికినం జెవులకు వీ
డుగుల చందంబై తోచిన మాటలు క్రమ్మరం దెలసి కైకమొగం
బు గనుంగొని యిట్లనియె॥

అసావేరి రాగము- అటతాళము.

యేమని కోరితివే। యీకోర్కె నీ। కెవ్వరు బోధించిరే। యీదుశ్చిం
త। నెవ్వరు బోధించిరే॥ రాముని జగదభిరాముని దనుజవిరాముని సు

ఘనాభిరాముని నడవికంప ॥మేమని॥ నినురాజపుత్రి వని । నెమ్మది నే ష్ఠునిని నేవరించితిని॥ వనితనీవిటువంటిఘనకాలసర్పమవని । నెన్న రుంగనైతినిగదె పాపిష్టి॥౧॥ మునిజనవందితుడూ।సకలజగన్మోహ నసుందరుడు । ఘనుడు రాముడు భరతునికంటెనీ సేవమనమున గోరి చేసునుగదె దుశ్శీలా॥మే ॥౨॥ మేమి తప్పొనరించెను।నాచక్కని స్వామి నడవినుంచనూ । మేమైన యొసగెదగాని శ్రీకరరంగధాము డౌ శ్రీరఘురాము బాయగజాల॥మే॥౩॥

ద్విపద॥ కటకటానీకింత కాఠిన్యచిత్త। మెటువలెసమకూర్చెనిల నువిధాత।గరిమె కేకయరాజగర్భాబ్ధిలోన।గరళతుల్యంబుగాగల్గి తివేమె।నీకెంతపనసాయనీరజగంధి।కాకుత్స్థునడవికికడు వేడ్కబంప । నిందీవరశ్యాముడినకులేశుండు । కందర్పసుందరా కారుడాధ్యుండు।ఘనసత్యసంధుండుకరుణాకరుండు।జననుతుండగు రామచంద్రుండునీకు। తనయుండుగాడటెతరళాక్షిఘోర। వనసీమదోలెటివాంఛజాలించు।వెలదిరోయిటువంటివిపరీతకాంక్ష। వలవదు కోరికవరకీరవాణి।తరుణినీచరణముల్ తలదాల్తురాము। భరతులసముగాపాలింపుమన్న।కనుదోయికింపుగాకడు బ్రకాశింప।కనలి యిట్లనియెనాకైకభూపతికీ॥

మారువరాగము-అటతాళము.

ప్రాణవల్లభనిన్నుసత్యసంధుడవనిభావించుటదిదోసమూ।పూనియూకౌసల్యబోధకులోబడి। మానవేశ్వరధర్మమహిమదప్పటజేసి॥ ప్రా॥ మచ్చికతోడమున్నిచ్చినవరములుచెచ్చరదప్పదురా।హెచ్చైనకులధర్మమెల్లద్రుంచగమంచి।ముచ్చటాయనానీకుముదిమిబవధిలుచుండ॥౧॥ వెరువకనేనింకవిషపానమునజత్తుసరవరనీవంతటా। భరతునివడిజంపిధరణిరామునికిచ్చి గరితకౌసల్యతోగరిమెగూడుమవులె॥ ప్రా ॥౨॥ గురుతుగనిక్ష్వాకుకులమునజనియించునరనాథులైవరైననూ। విరివిగానాడినవాక్యముదప్పిరె। వరరంగనాథుడీసరణికిమెచ్చునె॥౩॥ ప్రాణవల్లభనిన్నుసత్యసంధుడవని భావించుటదిదోసము॥

గీ॥ఇట్లు కైకబలుకనిలనుమూర్ఛిల్లి।మిన్ను పైనబడినయట్లు పార్థివుండు। కన్నుగవనుబాష్పకణములురాలంగ।దీనుడగుచునుండె మానవేంద్ర॥

వ॥అంతట నరుణోదయ సమీపం బయ్యె నాసమ యంబున రామ మందిరంబున సీతా సమేతుండగు రాఘవుండు మంగళ తూర్య ప్రముఖ ధ్వనులవలన మేల్కాంచి పట్టాభిషేక మహోత్సవ కౌతూహలంబునా॥

శ్రీరాగము-ఆదితాళము.

యంతోమోదమునవెలసిరి। సీతారాఘవులెంతోవేడ్కలవెలసిరీ। పంతముతోడరాజ్యభారముదాల్తుమని।సంతోషమునపుణ్యజలములసుస్నాతులై॥౧॥ చెలువమైనబంగారువలువలుగట్టిమేన।తళుకురత్నంపుసొమ్ము లెలమితోడుతబెట్టి॥౨॥ సురభిచందనకస్తూరివరమల్లికాహారాదు।లిరువొందబూని శ్రీ శ్రీ।కరరంగధాములనగ॥3॥ యంతోమోదమునవెలసిరి॥

వ॥అంతవసిష్ఠుండు పట్టాభిషేక మంటపంబునకు సమస్తమునిగణంబులతోడ నరుదెంచి నానాదేశాధీశులగు రాజేంద్రులను మంత్రిశ్రేష్ఠులను యరుంధతి మొదలగు నారీజనంబులనుం బిలుపించి సకలనదనదీ సముద్రజల సంపూర్ణంబులగు హేమ కుంభంబులును ధనధాన్య రత్నభూషణ చందన కర్పూరమృగమద నానావిధపుష్పపల్లవ ప్రముఖంబులును రథగజతురగ కన్యకాధేనువృషభ సహస్రంబులునుం దెప్పించి మంగళవాద్య నృత్యగీతాది సకలవైభవంబు లొనరగూర్చి సుమంతుం బిలిచి దశరథుం దోడ్కొనిరమ్మనిపంచిననతండు తీవ్రంబునం జని కైకమందిర ద్వారంబున నిలువంబడి దశరథేశ్వరు నుద్దేశించి మహాత్మా పట్టాభిషేకంబునకు సుముహూర్తంబు డగ్గరియున్నయది వసిష్ఠుండు బుత్తెంచిన వాడననిపలికిన వినికైకయిట్లనియె॥

క॥శ్రీరామచంద్రునిచటికి। నారూఢింబోడి తెమ్ము యారాముని శృంగారవిభవమ్ముచూడగ। నీరాజేంద్రుండు గోరె నేఁడుము వేగనూ॥

గీ॥ అనుచు కైకబలుక నాసుమంతుడంత। రాముపాలికేగి రయమున తోడ। విన్నపంబుసేయవిని రామచంద్రుండు। తలచె చిత్తమున నుతం త్రి జూడ॥

క॥ తేరెక్కి రామచంద్రుడు। వారణరథహయభటాదివర్గంబులతో। చారుతరవైభవంబున। చేరంజనె కైకగృహము శ్రితలక్ష్మణుడై॥

వ॥ ఇవ్విధంబున రామచంద్రుండు కేకయరాజనందన గృహంబు కడకుంజని రథంబుదిగి లోపలికింబోయి విషాదంబున కన్నీరు నించుచున్న తండ్రింజూచి భయపడి కైకేయికి వందనంబుగావించి తల్లి మాతండ్రియగు దశరథుండత్యంత విషాదంబున వివర్ణముఖుండై యున్నవాడు యేనజ్ఞానవశంబున నపచారంబులెవ్వియు జేయంగదా యనియడిగినం గైకేయియిట్లనియె॥

ద్వి॥ వినవోయి శ్రీరామ విశదంబుగాను। మునునాకు మీతండ్రి ముదము రెట్టింప। వరయుగంబొసగెనావరములీవేళ। కరమొప్పనిమ్మనగానిత్తునన్న। నినుపదునాల్గేండ్లునియతితో ఘోర। వనవాసమొనరింప వరమతినొకటి భరతునకింపుగా పట్టంబుగట్ట। గరిమెనొక్కటి వేడఘనవిషాదమున। నీకప్రియము బల్కనేరకనిట్లు। భూకాంతుడున్నాడు పోలుపొందనీవు। జనకునిసత్యంబు చక్కగానెరపు। తనయుండవైతే నితగసేయుమనుచు। బలుకంగవిని రామభద్రుండు భక్తి। వెలయంగ నంతట వెలదికిట్లనియె॥

భైరవిరాగము - ఆదితాళము;

జననిరో నీయాజ్ఞ దప్పనెవో॥ యమ్మ వినవె। జననిరో జనకుని సత్యవ్రతుని సేయనిసుతుడేల। నీచరణములానసమ్మవమ్మ వనభూమి। కేగుదు నింక వరములు యాచింపవలెనా। యీకార్యమీవు గరిమ సెలవివ్వ జేయనా। భరతుడు తమ్ముడతండు గరిమెతో రాజ్యమేలగ। నరవరలేమున్నవమ్మ। పరమసంతోషమె కాదా॥ జన॥ జనయిత్రి నీకరుణ వలనను। మునికోటిపదవందనములునాకబ్బునింకనూ॥ మునివేషము ధరియించి వనవాసమొనరుచు సర్వ। మునులునన్నురంగధాముడను చు ప్రస్తుతింపుచుండ॥ జననిరో నీయా॥

క॥ అనియిట్లు బలికిపీటొక్కని। ఘనమతి శ్రీరాఘవుండు కడువడిజని కొంకక। తనతల్లి యింటికయ్యెడ। మునుకొనిలక్ష్మణుడు దీనముఖుడై గొలువన్॥

వ॥ అంతటనంతఃపుర స్త్రీజనంబుల యార్తస్వరంబులు ఘోరంబుగా మ్రోయుచుండె నా సమయంబున శ్రీరామచంద్రుండు లక్ష్మణసమేతుండై కౌసల్యపాలికిబోయి పట్టాభిషేకంబునిర్విఘ్నంబుగా నేపడుటకై గ్రహశాంతులును హోమంబులును దేవపూజలుగావించుచు పరమానందంబునవర్తించుచున్నతల్లికివందనంబుగావించియిట్లనియె॥

మధ్యమావతిరాగము-ఆదితాళము.

యేమియరుంగనిదాన నేతల్లి। యేమని వివరింతునేమతిజెల్లి॥ యేమోమోదముతోమించుచునా। క్షేమము జూడగ వేమరుగోరెద వేమి॥ గొనకొని కైకవరంబునకేను। వినుతిగలుగుమునివేషముతోను। వనమునపదునాలుగువత్సరములు। ఘనమతినేవసియింపగవలెగాను॥౧॥ మరియొకవరమునకరుదారగను। భరతుడుధరణీతలమేలగను। గరిమనిట్లుచేకూడెనుపోమోద। వరరంగపురీశ్వరుడనిపొగడగ॥ యేమియెరుగని॥

వ॥ అనియివ్విధంబునంబలికిన॥

గీ॥ మొదలుగొట్టదెగినకదళికాభూజంబు। తెరగుదోపధరణినొరగిమూర్ఛ। జెందితెలిసిలేచిశ్రీరమ్యమగురాము। మోముజూచిశోకమునమునింగి॥

శోకవిరాళిరాగము-అటతాళము.

యొక్కడివనవాసగమనమువచ్చెనుచక్కనినాతండ్రి। నిక్కమొకొల్ల యోనిజమనినమ్మరి। పక్కజముగకల్లలాడనేతుగవెతండ్రి॥ యొక్క॥౧॥ ఘనమగుయభిషేచనవిఘ్నములునీకుగలుగకుండునట్లుగా। పనిబడినేజేయుబహుహోమశాంతులు। నినుబ్రోవలేవాయగా శ్రీరామా॥౨॥ నామోహనపుపట్టినాపెన్నిధానమనాముద్దురఘునందనా। యేమనిజెప్పదునీమోహశోకమునేమనిజీవింతునీమోముజూడక

క॥ ౨॥ యిరువందసంతతిలేనిదుఃఖమునన్నింత తాపము సేయదగూ ॥ వరరంగధామనీ వెనువెంటవచ్చెద।నరమరచేసినధరణిజీవింపనూ ॥ యెక్కడివనవాసగమనమువచ్చెనూ॥

సీ ॥ అంతట లక్ష్మణుండాయమ్మవిన రామచంద్రు గన్గొనిసుప్ర శాంతుమాటికి। నడవికినేగంగనాడబడివచ్చితివన్న నీవిదియొప్పన హాఁ మగునె। చెలగినిన్నభిషిక్తుచేసెదననితండ్రి మదనాతురముఁన నమ్మాటదప్పె। జనకుండుఘనమాగఁమనురక్తిచెప్పిననొప్పంగద గుదీనియొప్పదగునె।యేనయోధ్యనునిజఁనగానొనత్తుఁ।నెలవుకరు ణింపుమనరఘుశ్రేష్ఠుడంత।జనకువచనంబుదప్పంగజనదునాకు।వన ములవసింతుపదునాల్గువత్సరములూ॥

చ॥ అనియిటుబల్కితల్లి వినిహారఘునందనరామచంద్రపా।వన మునికోటివంద్యనతవత్సలదీనశరణ్యపద్మలో। చనభవచాపఖండన ప్రసన్నముఖాబ్జకుమారనన్నుబా।యనిదయబ్రోవవోయిశరణా గతపోషణశత్రుశోషణా॥

అసావేరిరాగము-అటతాళము.

యెన్నోనోములునోచినిన్నునేగన్నదియీవనవాసముకా ॥ నిన్ను జూడకయరనిమిషమోర్వగజాల। కన్నులజూడుముకరుణచక్కని తండ్రి॥౧॥ఆకైకతనభర్తఁచేకొనిమన్నింపమాకంటెనెక్కువగా। శ్రీకరవైభవ చిన్నెలగోరకనీకేలవనవాసనియతిగోరెనుపుత్ర ॥ ౨ ॥ అందరుసుఖమతినుండగనీవేలజెందగారెదువనమూ।యెందు బోవలదునాయాజ్ఞగైకొనుమికకందర్ప శతవేష ఘనరంగపుర వాస ॥ ౩ ॥ యెన్నోనోములునోచి నిన్నునేగన్నది యీవన వాస ముకా॥

ద్వి॥ వినుముశ్రీరఘురామవినవోయిపుత్ర।నినుబాసిప్రాణముల్ నిలుపంగజాల। నిండుచందురుబోలునీమోముజూడ। కుండంగనే తుఁనేకుమతియైనట్టి। సవతియాకైకకురుఘుడియంగనేర। ప్రవిమల మతినిన్నుబాయకవత్తు।ననియిట్లుబలుకంగనమ్మతోరాము। డనియె నీవనవాసమతిలీలగడపి।వేగవచ్చెదతల్లివిడువుముదుఃఖ।సాగరమ్ము నబొందజనవలదింక।ననిహితోక్తులునీతినమరంగజెప్పి। జనయిత్రిక

ర్మ్యాదసాగిలిమ్రొక్కి । అమ్మనీకొమరుండనగునట్టినన్ను।సమ్మతిదీవించిసదమలమతిని।బంధుమనంగయాపద్మపత్రాక్షి। పెంపునరక్షలుప్రీతితోఁబెట్టి।వరయంత్రములుగట్టివరుసదీవించి।గురుకరుణాబ్ధివైకొడుకుకిట్లనియె॥

మారువరాగము- ఆదితాళము.

పోయిరానాయన్ననీవుపోయిరావోయి।బాయకయింద్రునకదితి।బల్కినమంగళములెల్ల ।వేయువిధములనిన్నట్టి।విపినవిధులరక్షించు॥పో॥౧॥గరిమతోడుతసమ్మతము।గరుడుడుతేబోవువేళ। గురుతగానవ్విసుతబలికు।కుశలమునిన్నేరక్షించు॥౨॥ ధరణిలోఁబాలురనెల్ల ।తల్లులుదీవించిపల్కు। నిరుపమకళ్యాణములు।నిన్నుజెంది బ్రోచునింక॥౩॥భీకరారణ్యములజాగ।రూకుడవైవెలసిరమ్ము।శ్రీకరరంగేశుడనుచు।నాకవాసులెల్లబొగడ॥౪॥పోయిరా॥

వ॥అనియివ్విధంబుసదీవెనలొసంగిన॥

ఉ॥ ఆరఘురాముడంత।తనయంబనువిట్కొనిలక్ష్మణుండు।పెరాపారగభక్తిగొల్వ। నిజభవ్యనివాసముకేగిసీతతోఁ।ధీరతసర్వముక్తెలిపి।దీనతనొందకుపోయివచ్చెదం।భూరివివేకమొప్పవనభూమికిభీతకురంగలోచనా॥

వ ॥ ఇట్లుబలికినం వినివైదేహి నితాంతదురంతశోక వ్యాకులితచిత్తయై నేత్రాబ్జంబులం వెడలుసాంజన బాష్పంబులవలన కనకకుచకలశంబులునిండింపుచు రత్నకంకణాద్యలంకృతంబులగుకరాబ్జంబులుసాచి ప్రాణవల్లభుండగు శ్రీరామునిం కౌగిలించుకొని దేవా నిన్నుంగూడి వనంబునకు వచ్చెదనీ తోటి వియోగంబున కోల్లనని బలుకుచున్న ప్రాణవల్లభి ననునయ వాక్యంబుల నూరడింపుచునిట్లనియె॥

అసావేరిరాగము-అటతాళము.

నీవెంతోసుకుమారివె। కారడవులనిలువలేవుమానవె॥వోవల్లభివినవెవనవాసము।భావింపజనులకుపరమాయాసము॥నీ॥౧॥ కరిసింహ ములుమించునె।శార్దూలములరుమగవిహరించునె। శరభభల్లూకవానరఖడ్గభీకర।గురుతరధ్వనులచేగుండెలవియుచుండు॥౨॥ నీవెం॥ఫలమూలములుదినుచూ। శీతాతప।బాధలెల్లనుబడుచు। శిల

ఘకంటకములుగలదుర్గమములునెక్కి। తలిరుబోణిరో దుఃఖతాప
ముబడతేవు॥౩॥ నీవెం॥ ఘనతరసర్పములు। రాక్షసకోటిగావించు
గర్జనలు। వనములనమరు రావలదు శ్రీరంగేశు। డనన్నో ప్పనా వాక్య
మునకనుకూలింపు॥౪॥నీవెంతో సుకు॥

వ॥ అనియివ్విధంబున నంబలికిన ప్రాణవల్లభునకు వైదేహియి
ట్లనియె॥

పున్నాగరాగము-అటతాళము.

నాథనిన్నెడబాయజాలనూ। రఘునాథనేత్తునీతోడను॥ సాధుపో
షణ నీచరణ సేవకురాల। బాధపెట్టకునన్ను బాసి మ్రొక్కెదనో
యి ॥౧॥ నినుబాసిపురినివసింతునా। యీతనుసుఖంబులకిచ్చయింతు
నా। వనమునగానిపట్టణమునగానినిన్ననుసరించియుండుటదెదివ్యవి
భవము॥౨॥ వనమృగభయములునన్నును। జెందవనఘునీవెనువెంటను
న్ననూ। ఘనరంగధామనిన్నెడబాయకుండిన। వనముగాదదిపట్టణ
మనభోలును॥౩॥నాథా॥

కందార్థములు.

అనియిట్లుసీతబలికిన। వినిరాఘవుడతివజూచివినవెసీవా। వనవా
స మెన్న డెరుగవు। ఘనమతినీవిచటనుండు। కామినినామాటవినవె
భామినీ। మనమున నన్నుదలంపుచు సత్తలకనురక్తినిపనులొనరగాసే
యుచు కామినీ॥

వ॥ఇట్లుబలికినసీత॥

క॥ మునుసత్యవంతువెంటను। ఘనమతిసావిత్రి జన్నకైవడినలు
నిం। వెనుకొనిచనుదమయంత్యాం। గన్నకైవడివెంటవత్తుకానకనూ॥
నామీదనలుకమానకు। మనసిజసుందరమన్నన బ్రోవుము। కనికర
మించుముగమనమొనచేరద॥కానకనూ॥

క॥ పిరికితనమేలరాఘవ। పురుషాకృతిదాల్చినట్టిపాలతివటంచున్।
గురుతెరుగకమజ్జనకుడు। పరిణయమొనరించెనీకుభక్తిని। ననునిల్ల
బోకుమయుక్తిని। కరుణాకర శ్రీకరరంగేశ్వర। శరణంటినినీచరణాబ్జ
ములకు॥భక్తిని॥౩॥
గీ॥ యిట్లుబలుకుచున్నయిల్లాలిరాకకు। రాముడనుమతించె త్రి

మధనర|నంతలోనతమ్ముడన్నపాదంబుల| కెరగి యిట్టులనిరాకో కే దెలియ॥

శంకరాభరణము- అటతాళము.

అతిభక్తినిపాదద్వితయదాస్యముసేయనడవికేవచ్చెదరాఘవా|
హితమతితల్లులబ్రోచుచునిచటసమ్మతినుండగదవోయిలక్ష్మణా ॥
౧॥ఘనతరబాణబాణాసనములుదాల్చివెనువెంటవచ్చెదరాఘవా॥
వనమునవసియించువలపేలయాభరతునిగూడి భువినేలులక్ష్మణా ॥
వలనొప్పనన్నురావలదనినిలిపిన నిలువదీదేహముగాఘవా ॥ జలజనాభుడరంగనిలయుడనాబుద్ధిపలుకులువినవోయిలక్ష్మణా|౩॥

సీ॥అన్ననీవెనువెంటనరుదెంతునినుబాసినిమిష మోర్వనటంచు నెమ్మిబలుక| వినిరాముడంతతమ్మునిరాకకనుకూలచిత్తుడై చెచ్చెరసీతగూడి| ధనభూషణాదులుతగసుయజ్ఞాదులకనురక్తితోనిచ్చివినుతివడసి|జానకిలక్ష్మణసహితుడై వేంచెసియాకైకమందిరంబప్పుడుజొచ్చి| తానువచ్చినవార్తయాదశరథునకు|చెప్పిపంపంగ వినిరాజుచింతతోడ|సూతునవ్వేడగన్గొనిచోద్యమలర| పల్కెనిట్లనియతనితోపార్థివుండు॥

ద్వి॥సలలితంబగురామచంద్రునిమోము|వెలయనేనొక్కండవీక్షింపజాల|నావెలందులనెల్లనయమారనిటకు|వెవేగబిలుచుకవెలువడిరమ్ము|పొమ్మనిబలుకంగపోయిదోడ్తేర|కొమ్మలందరువచ్చిగూడిరంతటను|జనకజాలక్ష్మణసహితుడైనట్టి|తనతనూజశ్రేష్ఠధర్మజ్ఞననఘు| శ్రీరాఘవేంద్రునిసీతాహృదీశు । కూరిమి బిలుపించిగొనకొనిరాము|మోముగన్గొనిచాలమూర్ఛయమునింగి| హాహాహానాకారహాదయాసాంద్ర|హారామహారామహారామయనుచు| నీరీతిదుఃఖించెనెలమియానృపతి॥

శోకవిరాళిరాగము-అటతాళము.

నారీజనులుదుఃఖమొందిరి|సారెసారెకుమూర్ఛలనెందిరి॥ వారకతమకుహృద్వల్లభుడగురణధీరుడౌదశరథభూరమణునిగూడి॥
నా॥శ్రీరామచంద్రునిచేరికౌగిలించి| హారామహారామహారామయనుచును॥౧॥కరమొప్పకన్నుదామరలకాటుకనీరు గురుతుగతమ

కుచకుంభములటునిండ॥౨॥విరివిగయారాఘవేంద్రుని చెక్కిళ్లుక
రమొప్పదువ్వుచు కానకేగకుమని॥౩॥ వరరంగధామనీవారము మే
మొల్ల నిరతమునిను బాయనేరలేమనుచును॥౪॥ నారీమణులు॥

వ॥ ఆసమయంబున॥

క॥తనపుత్రుఁజూచిదశరథుఁ।డనియెఁ వనగమనమేలనాత్మజనీకుం।
ఘనమతిరాజ్యముసేయుము। మునిగణములుబంధుజనులు మోదం
బందఁ॥

శుద్ధకాంభోధిరాగము- ఆటతాళము.

నీమోముజూడకనిమిషమోర్వలేను రామచంద్రా ॥నిండుప్రేమ
తోనిలిచినీమోముజూపుచునుండు రామచంద్రా॥కనికరమిసుమంత
కలుగదాయనీకు రామచంద్రా॥ నీవువనమూలనుండయీ ఘనభో
గమెవరికి। రామచంద్రా ॥౧॥ ననుగన్నచక్కని నామగ్గుతండ్రి వి।
రామచంద్రా॥ నిన్నుగన్నకౌసల్యకేమనిదుఃఖముఁడీపెదో। రామ
చంద్రా ॥౨॥ హారామహారామహాగుణస్తోమ శ్రీరామచంద్రా ॥
రంగధామనిశాటవిరామనన్నేలుము రామచంద్రా॥౩॥నీమో॥

వ॥ అనియివ్విధంబున దుఃఖించుతండ్రినూరార్చిఁ కైకేయి దె
ప్పించిన నారచీరలు సీతాలక్ష్మణ సమేతుండై ధరియించె నాసమ
యంబున శోకవిహ్వలుఁడగు దశరథుండు తనకోడలికిసకరత్న
భూషణ దివ్యాంబరంబులు దెప్పించి యొసంగెనంత శ్రీ రామచం
ద్రుండు సీతాలక్ష్మణ సమేతుండై దశరథకౌసల్యా సుమిత్రా కై
కేయి ప్రముఖులకునువసిష్ఠునకుం ప్రదక్షిణ నమస్కారంబు లొన
చిఁ వెడలు సమయంబున లక్ష్మణుండు తనతల్లియగు సుమిత్రం
గనుంగొనిపోయివచ్చెదననివిన్నవించినకుమారుంగౌగలించుకొని
శిరంబాఘ్రాణంబుగావించియిట్లనియె॥

యదుకులకాంభోధిరాగము.

పోయిరావోయితండ్రి పోయిరా॥భక్తిబాయక నేవేళ రామభ
ద్రుసేవసేయుచు।పోయిరా॥తనుసుఖములకిచ్ఛయుంచకుమీ। ఘోర
వనమూలధనువు నెక్కుడించకు।చాలమనసూ శ్రీ రామపాదవనజ
ములందయుంచి॥పోయి॥రామునిదశరథుగానెంచుమీ।సీతాభా

మనుసన్ను గాదలంచుమీ।నీవు కామించివనమయోధ్యా శ్రీ ననడవిచెట్ల । లక్ష్మణ ॥౨॥ పో॥ యి॥ఫలమూలములు దెచ్చిపెట్టుమీ।రాణ్నాదెనోన నణశాలలుగట్టుమీ॥యిరువు రలసినిద్రించు వేళ నెలమి కాపాడు॥ఘను నుచు॥పో॥ యి॥౩॥ నాయన్న నీకుబుద్ధి జెప్పితి।కోరి।నీయన్న వెంటబో వనొప్పితి। రంగ నాయకుడై నసీతానాయకు ననుసరించి ॥ పోయి రా॥౪॥

వ॥ ఇవ్విధంబునం సుమిత్రాదేవి తనకొడుకునకుం బుద్ధివాక్యం బులు జెప్పిపంపిన యనంతరంబున శ్రీ రఘు వరుండు సీతా లక్ష్మణ సమేతుండై సుమంతుండు దెచ్చినరథంబునం గూచుణండి వనవాస గమనోన్ముఖుండై వెడలి రాజమార్గంబునంజను చెంచు సమయం బునా॥

యదుకులకాంభోధిరాగము దేశస్తి- ఆదితాళము.

యెంతాదిక్కులేదాయ నెయీ పట్టణమునా।యింతిరొ యేమమ్మ కైకయంతదలచి తేచంతాయ॥యెం।పట్టాభిషేకమటంచు వట్టియూ తాబెట్టిరాజు।పట్టిసిపిల్పించిపురమట్టి వెళ్లగొట్టినాడు॥యెం॥౧॥రా మునికళ్యాణగుణస్తోమునిసుందరమేఘ।శ్యామునియడవికంపి రేమ మ్మయీద్రోహబుద్ధి॥యెం॥౨॥ మందయానరొ మందరయందుండి వచ్చునో।దీనిక్రింద ద్రోచిచంపిన గానిందీరదో యమ్మదోస ॥ యెం తదిక్కు॥౩॥ శ్రీకరరంగేశుడైన శ్రీరామచంద్రునకిట్లు।ఆకైకకీడు గావించితాకడ కేమెత్తుకపోనో॥౪॥యెంతదిక్కులెదాయనో॥

తోడిరాగము- ఆదితాళము.

రారెపోదాము ప్రేమమీరనూ।మనరామభూపుత్రికలతోడనూ వోరామలారమన శ్రీరాముడడవికేగ। నేరీతితాళగలమీ రాఘవేం ద్రునిబాసి॥రారె॥సౌమ్యలింకేలధరియించనూ। సౌఖ్యమ్ములింకేల ననుభవించను।అమ్మచల్ల శ్రీ రాముడడవికిపోనాయగ।దమ్మమెత్తని చరణమ్ములసీతతోడ॥౧॥అదుగొ చూడారె రామచంద్రుడు।తమ్ము డుసీతగొల్వగుణసాంద్రుడు।యడవికేగుచున్నాడు।పడతుకలార యింక।తడవేలనమ్మ రంగధాముసికి మ్రొక్కుచు॥౨॥

శా॥ఊరీతింపురకామినీమణులునన్యేందీవరశ్యాముశ్యం। గారా

కుచకుంభములక్షీజనేత్రు విలసత్కల్యాణచారిత్రు। సీతా రమ్యాననపద్మ
రమొప్పదుప్పు-శాంతారణ్యయాత్రోన్ముఖుం। శ్రీ రాముంభవదూరునిం
పెల్లనిశుమహాచింతం బ్రలాపింపగనూ॥

వ॥ఆసమయంబునా॥

సీ ॥ దశరథేంద్రుండునుతల్లులుతనవెంటననతిదూరంబుతారరు
గుదేర। పురజనావళులెల్ల కరమొప్పగుమిగూడి హారామహారామ
యనుచుగదియ। జనకజాలక్ష్మణసహితంబుగాసూర్యసన్నిభంబ
గురధస్థలినివెలసి। దీనజనంబులదెసజూచినిలునిలుండికపోయివచ్చె
దనింపుతోడ।ననివచించుచుయాసుమంతునిరథంబు।శీఘ్రముగ బో
వనిమ్మనిశివవిరించి। సన్నుతుండగుశ్రీరామచంద్రుడపుడు। వనని
వాసంబునకునేగెననఘచరితా॥

వ॥ అంతదశరధుండుకౌసల్యాకులంగూడిచనుదెంచుచురాము
నింగదియడగ్గరనేరకకన్నీరునించుచుహస్తంబెత్తియిట్లనియె॥

నాదనామక్రియరాగము-ఆదితాళము.

నిలువవోయి।బంగారుతండ్రి॥శ్రీరామరామా నిలువవోయి॥
చెలువమమరునీనగుమొగమునుగనవలపగుచున్నదిజలదశ్యామ॥ ని
లు॥పలుకవేలా।శ్రీరామనాతోనలుకలేలా।నిలువకనీవిటువనమున
కరిగిన।నిలుచునెనాతనువిలపైపుత్రా॥౨॥చింతబాపు।నీముఖమికర
వ్వంతజూపు।సంతతమునురంగస్థలివెలసినచింతితకల్పక శ్రీరఘురా
మా॥నిలువవోయి॥౩॥

వ॥యివ్విధంబునంబలుకుచునధికదుఃఖావేశంబున ధరణిపైబడి
మూర్ఛిల్లి లేచిశ్రీరామచంద్రుండు జనినమార్గంబునం దృష్టి
నిలిపి రథపరాగంబు గాంచుచు కైకేయిని నిందింపుచు మరలంజ
ని కౌసల్యా గృహంబునంజేరి శయ్యపైశరీరంబువైచికౌసల్యంగ
నుంగొనియిట్లనియె॥

పున్నాగరాగము-అటతాళము.

యేమిదోచదేమిసేతునె।వినవెకౌసల్యా। యేమిదోచదేమిసేతు
నె।యేమిదోచదేమిసేతుకోమలసుందరమేఘ।శ్యాముడై వెలుగొం
దు శ్రీరఘురాముడిపుడెందున్నవాడో ।యే॥ యింతకెంతదూరమే

గునో। శ్రీరామరత్నమింత కెంత దూరమేగునో॥ యేయడవి చెట్ల।
చెంతలవతిలంపజూచునో॥ యింతిరో జానకీముఖమెంత వాడెనో న
దిజూచికాంతుడౌ శ్రీరామచంద్రుడెంత చింత జెందెనో॥ నాకేమి
దోచదేమిసే॥౧॥ కైకవరమెంత జేసెనే। నాపట్టికరుణలేక నన్నువీ
కెచాసెనే। ఆకలిదప్పులకెంత వ్యాకులమొందుదురో నాయవివేకమె
ల్ల దలంచిలక్ష్మణుడేకరణి దూరుచునుండునో॥ యే॥౨॥ కన్నులనేరీ
తిగాంతుము। రాముని జేరి। యన్నటికి కౌగలింతునే। సన్నుతాంగిరం
గపురస్వామియై వెలసిన సన్నగన్న పెన్నిధానమైన చిన్ని రఘువరే
ణ్యాబాసీ॥ యేమిదోచదేమిసేతునే॥

వ॥ యిత్తెరంగున దశరథుండధిక శోకాయత్తచిత్తుండై యుండె పురజనంబులు రఘువరుతోడంజని తమసాతీరంబున వంచితులైమరలిపురంబు ప్రవేశించి రంత రాఘవేంద్రుండు గంగాతీరంబున శృంగిబేరి పురసమీపంబున నున్నయొక్క హింగుదివృక్షంబు చెంత జేరి వసియించి యున్న సమయంబున నిషాధాధిపతియగు గుహుండు శృంగిబేరి పురంబు వెడలివచ్చి సీతాలక్ష్మణసమేతుండగు శ్రీరఘువరేణ్యునిచరణకమలంబులకు మ్రొక్కి యిట్లనియె॥

సౌరాష్ట్రరాగము- ఆదితాళము.

మునివేషములు బూననేల। ఘోరవనమార్గములను రానేల। జన
కనందనతోడననుజుని గూడుక। జనుదెంచుటదియేమి జనవర్య దెలు
పుమా॥౧॥ నారచీరలు గట్టనేలా। భూనాయకత్వము మాననేల। కో
రిమీకెవ్వరీకుత్సితమొనరించినారు జెల్పుము। రఘువీర ద్రుంచెదవా
రి॥ ము॥౨॥ దాసుడనై తినినీకు। రంగధామ యభయమిమ్ము నాకు। భూ
సురసముదయపోషణపట్టణవాససౌఖ్యంబులు వర్జించి చయ్యన॥
౩॥ మునివేషములు బూననేల॥

గీ॥ ఇట్లు గుహుడు బల్కనినకులోత్తముడైన। రాముడతనిజూచి
ప్రేమదనర। కైకవరమువలన కానకువిచ్చేయు। కథనెరుంగ దెలిపె
కరుణతోడ॥

వ॥ అంతట గంగాతీరంబున రఘునందనప్రముఖులారాత్రి వసియించి మరునాడు రామచంద్రుండు సుమంతుంగని నీవయోధ్య కర

థంబుగొనిపోమ్మనినతండుబాష్పపూరితనేత్రుండై యిట్లనియె॥

యరుకులకాంబోధిరాగము- జంపెతాళము.

రామ నేనీశూన్యరథముతోడనయోధ్య। కేమనుచుబోదుసీతారామ శోనాథా ॥౧॥ యీమహారథముసందీవులేమికిజన।స్తోమములునను ప్రేమమానితిట్టుదురు॥౨॥చరణసేవకుడనై వెనువెంటనరుదెంతు। కరుణ బ్రోవుమనఘసత్యభాషా॥౩॥ గరిమతోడుతరంగపురని వాసుడవైన।వరరాఘవేంద్రసుందరదివ్య వేషా॥౪॥ రామనేనీశూ న్యరథముతోడనయోధ్య కేమనుచ ॥

ద్వి॥అనియిట్లుబలుకంగనదివినిరాము।డనునయవాక్యంబులతనికి జెప్పి। బనుపంగనతడేగెబహుదీనుడగుచు।నినకులోత్తముడంతనం ఘుతోడుతను।తనసహోదరుతోడతెగజడల్బూని। ఘనమతిగుహు డుచక్కగనాడగపంప। తానుసుతమ్ముండునిరుగెసీతయును। పూని భాగీరథిపొలుపొందదాటి।గహనాంతరానెలవిచ్చికొనుచొప్పనంత। సహజుండుతానునుసతియునునడచి।ఘనభరద్వాజుని గాంచిసేవిం చి।వినయంబుగనుమునివీట్కొనితన్ను।శ్రీకరంబగునట్టిచిత్రకూటం బు ప్రకశగ నతిమెప్పచేరెనంతటహ॥

సీ॥ కదళికాఖర్జూరఘనగసాలలవంగసరళాదిబహువృక్షచ యముగల్గి।సనాదకోకిలకీరషట్పదశారికానికరస్వనంబులసవ్వడిల్లి। మందాకినీపద్మబృందగంధిలచారుమారుతముతో పొందుదన రి।ఘనహోమధూమసంకలితనైవరలొగినపత్రపూర్ణమై మొన సియున్న। చిత్రకూటమహారమ్యసీమవిధము। సీతకేర్పడజెప్పుచు చింతలేక।చారుతరమగుయొకపర్ణశాలలోన। మునులుమైత్రినివె లసిరిముదముతోడ॥

వ॥ అంతసుమంతుండు రథంబుతోడ నయోధ్య పురంబునకేగికౌ సల్యాగృహంబుననున్న దశరథునిం దర్శించి రామవృత్తాంతంబు చెప్పి యూరడించిన యా నరేంద్రుడధిక దుఃఖావేశంబున కౌస ల్యాదులంజూచి పూర్వంబునతనకుసంప్రాప్తంబైనశాపవృత్తాం తంబుచెప్పి రామలక్ష్మణసీతరాములందలంచి హారామహారామే ని వాక్యంబులుబలుకుచు దివంబునకుం జనియె నంత కౌసల్యాదుల

ధిక దుఃఖంబున విలపించిరా సమయంబున వసిష్ఠుండు దశరథన్నృపతి దేహంబు తైలకషాయంబు చేయించి సింహాసనంబునంగూచుండఁ బెట్టి యనంతరంబున భరతశత్రుఘ్నులం దోట్కొనిరమ్మని నలువురమంత్రులం బనిచిన వారలతిత్వరిత గతి కేకయ రాజు పురంబున కుంజని యంతకుమున్ను దుస్స్వప్న వృత్తాంతంబు తగిన జనులకు చెప్పుచున్న భరతుంగాంచిమిమ్ముల వసిష్ఠుండు దోట్కొనిరమ్మనిబంచినం జనుదెంచితిమనిపల్కిన తత్క్షణంబు కేకయ రాజు చేత ననుజ్ఞగొని శత్రుఘ్నసమేతుండై రథంబెక్కి వెడలిచనుదెంచుచు॥

క॥ గిరులువనంబులునదులును। పురములుపల్లెలునుచాలపోవఁగఁగడచిశ్రీ।కరుఁడగుభరతుఁడుగనుగొనె।సరుదారఁగ కాంతిహీనమయిన యయోధ్యన్॥

వ॥ ఇట్లు రామ వియోగాది కారణంబుసంజేసి యుదర్శంబొంది కాంతి హీనంబైన పురంబు గనుంగొని కంప మానగాత్రుండై సారథింజూచి యిట్లనియె॥

శోకవిరాళినాగము-అటతాళము.

యేమిదోచదాయెను।శ్రీమదయోధ్య।నియ్యెడజూచిననూ। యేమిదోచకయున్నదేను వివరింతు । నీమహాపురలక్ష్మి కేమొ దుర్దశగల్గె॥శ్రీనుంచువాద్యము లేమియువినరావు। నానావిధసత్పురుషులొక్కరుగానబడరెందు। సామజరథహయధ్వానముని వింప। నేమిసేయుదునింక నేమివాటిల్లెనో॥౧॥ పరిసరవిషములసు। గుచ్ఛకుసుమములరుమగగనుపడెనూ।తరుచుగతను వెళ్ళితాపమూచున్నది। బరువడి భయముసంభవమగుచున్నది।వరబుద్ధియెన్నెన్నోవంకలబోచున్న దరలేక నెడమకన్నదరసాగుచున్న। దరువంచు రంగేశు కరుణ యట్లొకదా। సరగున నాగుండె ఝుల్ ఝుల్లమనుచున్న॥ యేమిదోచదాయెనూ॥౨॥

ద్వి॥ అనియిట్లుబలుకుచునతిదీనుడగుచు।చనిచనిపురిఁజేరిజనశూన్యమైన।ఘనరాజమార్గంబుకలయచూచుచును। కనకరత్నవితానకమనీయమైన।తనతండ్రినగరుచెంతను తేరుడిగ్గి। పనిబడి వేగలోపలికేగిజనకు।గానకనంతటకైకమందిరము।మానకవడిజొచ్చి మా

తనుగాంచి। మ్రొక్కినయాకైకమోదంబుతోడ। నక్కున జేర్చి తానతులితకరుణ।శిరమువూర్కొని కేలచెక్కిలిదువ్వి। వరపుత్రు తోడ।నవ్వనితయిట్లనియె॥

రేగుప్తి రాగము-ఆదితాళము.

క్షేమమమనవారికెల్ల। క్షేమమాపుత్ర।నిందుప్రేమతో నీమామయత్తలేమైన।నన్నడిగినారా॥ఖ్యాతిగలుగుకేకయభూకాంతుడుకళ్యాణమొప్ప।వీతకంటకము గతనభూతలమేలుచున్నాడె॥ క్షే॥౧॥
సామజఘోటకరథస్తోమములు బంధుజన। స్తోమము పౌరులు రంగధాముకరుణచే భద్రమె॥ క్షేమమా॥౨॥

క॥తనతల్లి కరుణతోడుత। తనవారలకుశలమడుగ తడయకకుశ।లంబని చెప్పిభరతుడంతట।జననింగని మరలబలికె సంతప్తుండై॥

శోకవరాళిరాగము-అటతాళము.

యేమిదోచదుచెప్పవె। అమ్మయ్యా। నాకేమిదోచదుచెప్పవె।రామరో దశరథభూమీశుడే డమ్మ।స్వామి శ్రీకోదండ రాము డెందు న్నాడో॥యే॥ వినుతసద్గుణుడగుచు। లోకములందువిఖ్యాతివహించుచు।నను ప్రేమజూచుమజ్జనకుడౌ దశరథ।జనపాలుడియ్యెడ గనుపడకున్నాడు॥యే॥౧॥పదములుతడబడెనే।నామదికే మోపటు భయమొనగూడెనె। పదపడి శ్రీరంగపతిదయయికనెట్లో కడమున్న కుసములువదలకదోచెను॥యేమిదోచదు॥౨॥

వ॥ అని యిట్లు వచనంబుసంబలికిన భరతుంగనుంగొని తల్లి యిట్లనియె॥

సీ॥భరతనీజనకుండు పదపడిమును రెండువరములిచ్చెనునాకువత్సతోడ।ఆ రెండువరములుచారుశీలుండైన శ్రీరామపట్టాభిషేకవేళ।యిమ్మనినేవేడనిచ్చితిసనియన్న నీకుపట్టముగట్టి నెమ్మినొకటి। మునివేషమున రాముడనురక్తవనముల పదునాలుగేండ్లుండ వరగనొకటి।యిట్లుగోరితినంతట నెలమిరాముడనుజసీతాన్వితంబుగానడవికేగ।పుత్రశోకాగ్నినలమటబొందిపోంది। జనియెనీతండ్రిసురరాజసదనమునకు॥

వ॥పుత్రా నీనిమిత్తంబున నింతనిష్ఠూరకార్యం బాచరించితింగావున నీవింక నిష్కంటకంబైన రాజ్యంబేలుమని పలికిన యుల్లం

బిఱ్ఱల్లన హస్తతలంబులం గర్ణరంధ్రంబులు మూసుకొని మొదలునరికినం దెగిపడుకదళీవృక్షంబునుంబోలె శోకావేశంబున ధరణిం బడి మూర్ఛిల్లి కొంత సేపటికిం దెలిసి నిట్టూర్పు నించుచు తల్లి కిట్లనియె॥

శంకరాభరణము-అటతాళము.

ఏంతఘాతకివె నీవెంత పాతకురాల వెంతదుశ్చారిణివె। యింత దుష్టాత్మకవనికలనైన నెన్నరుగనైతిగదవె॥ నను ప్రేమ బెంచుమజ్జనకుని పరలోకమున కేగ జేసితివి। జనయిత్రి నిన్ను జంపసనించుకంత యుజనియింపదికదోసము॥౧॥ శ్రీమన్మహాగుణస్తోముడైన రాముడే మితప్వానరించెనె। ఆమోహనాంగు శుభాకరు నడవికినేమిటికనిపితివె॥౨॥ చెనటిరక్కసురాలవీకార్యము నేనునిను సేయమన్నానటె। మునివరదుండ ఘనరంగధాముడు నామనసు దెలియలేడటె॥౩॥ యంత ఘాతికివె॥ నీవెంత పాతకురాలవెంత దుశ్చారిణివె॥

అసావేరిరాగము-అటతాళము.

యింత క్రూరకర్మమే రీతి జేసితివే మెవోకులపాంసిని। కాంతరోనీ వశ్యపతికన్యకవుగావు। యింత రక్కసురాలవిదితధ్యమనకున్న॥ యింత॥ శ్రీకర విమలకృపాకరు రఘువర్యు। లోకమోహనమూర్తిని। నీకెట్లనోరాడె నడవికిబొమ్మనసీకోరికెలెల్ల నిర్మూలమైపోను॥౧॥ రాముడు జగదభిరాముడగ్రజుడుండ రాజ్యమేలుదునటవె। రామభక్తి ధ్యానరంజితమగుచున్న నామానసవృత్తి నేమి దెలియలేక॥యింత॥ ౨॥ ధరణి నేజచ్చితి ననిదుఃఖమెుందుము తడయ నేలనింకనూ। ధరణి రామునకిచ్చియడవినిత్చె దనింకమరుదుగనామాట గురుతుగ మదినమ్ము॥మింత॥౩॥ కటకట నీగర్భమున నేనుగలిగితిపట్టపాపవశమునను। చటులదుఃఖమున కౌసల్యవివత్సయైనటియించు ధేనువనాగ యుండునుగదె॥౪॥ ననలబోలినజానకిచరణములు కాననములదిరిగగద। ఘనరంగధాముడై వెలయు రాముడుకష్టమనుభవించగలడట వెదువక్రృతశీల॥౫॥ యింత॥

ద్వి॥ భరతుడివ్విధమునపదపడి బలికి। కరముదుఃఖింపంగగనితమ్ముడంత। కనలి షంఘట్రద్రుంచి కైకనుగూర్తు। ననిఖడ్గమంకించి యా

గ్రహంబునను। కైకదాసిని క్రిందకడువడిద్రోచి। భీకరంబునదా
నిపీడించమణంప। నళియత్న మొనర్చించుటది గాంచిభరతు। డతనికిష్టా
త వాక్యమనురక్తిజెప్పి। వారించెనంతటవరసహోదరుని।భూరిశో
కముక్తపాపూర్ణచిత్తమున।భరతుడేతెంచుటపరగకౌసల్య। వర
మతిదెలసియువనితసుమిత్ర।నయ్యెడగాంచియోయమ్మయీపురికి।చ
య్యనభరతుండుచనుదెంచినాడు।కనుగొనివత్తమీఘనదీర్ఘదశిక
ననిపోవు వేళనయ్యెడకు శత్రుఘ్న। సహితుడై తల్లుల చక్కగా
జూచె॥

వ॥ ఆసమయంబున॥

ఉ॥ పారములేనిదుఃఖమున।పార్థివనందనులిద్దరయ్యెడం।ధారు
ణిమూర్ఛబొంది। మరితామెయొకింతకులేచిదీనతం।శ్రీరఘువర్య
మాతనటచెచ్చెరకౌగిటజొచ్చితల్లి నో। తీరని శోకతాపమెటుదీరిన
టించెదవమ్మనీవికనూ॥

వ॥ అనియిట్లుదుఃఖించుచున్న సమయంబున॥

గీ॥ భరతుజూచిపెక్కువడపడి కౌసల్య।వత్సనీకుకూర్మి వలనతల్లి।అ
ఖిలరాజ్యపదవియార్జించెగావున।నిచ్ఛదసర నేలుమింకజగతి॥

వ॥ మదియ్యనపుత్రుండు మునివేషంబు దాల్చి ఫలమూలంబులు ది
నుచు యరణ్యంబున యున్నవాడు యేను ప్రాణంబులునిలుపంజా
ల శ్రీరామచంద్రుండున్న యెడకు బంపుమని విలపించుచున్నం జూ
చి భరతుండు శోక విహ్వలుండై తల్లి కన్నీరు తుడచిపదంబులుబట్టు
కొనియిట్లనియె॥

రేగుప్తి రాగము-ఆదితాళము.

అమ్మనే ద్రోహిగానమ్మ। ననుకరుణజూడవమ్మ నే ద్రోహిగాన
మ్మ॥ శ్రీరామునిగన్నమ్మ। నే ద్రోహిగానమ్మ॥అమ్మపాపపుయీకై
కమ్మసుతుడనౌటచే।నిమ్మాటలనుటకుని మ్మైయున్నదిగాక॥అమ్మ॥ జ
ననీరో నేనీదుంతముమది నెరిగియున్నవినవమ్మ।సేయుశపథము। లన
ఘుడై నట్టి బ్రాహ్మణునిజంపినట్లు।మద్యమనురక్తి త్రాగినట్లు మొన
సినా కేసిద్ధించునమ్మ॥౧॥ గురుభామనంటికూడిన।వానిగతికిపురము
పొందజేసిన।నరునిగతికిపోదునమ్మరామునికీడు। నెరిదలంచితినే

నిక్కముఁ బల్కు॥నమ్మవమ్మ నే ద్రోహిగానమ్మ॥౨॥ నేరము నామీఁద నిలుపకుమా। దోషము లెఱుఁగ। నను నీపుత్రుని గాఁ దలపకుమా। ఘనరంగధాముఁడౌ పావన రామచంద్ర చరణ। వనజసేవకుఁడు దుఃఖవనధిమునిఁగినవాఁడ॥నమ్మ నే ద్రోహిగానమ్మ॥౩॥

పున్నాగరాగము-అటతాళము.

అమ్మ నమ్మవమ్మ। రాముల నుగన్నమ్మ। నమ్మవమ్మ॥ అమ్మ రాముని పాదమ్ములు హృదయాబ్జమ్మున నే వేళ నమ్మి గొలిచెటివాఁడ నమ్మ॥ అల రామునికి కీడు దలచి చేసితి నే నియిలఁగల బహుదోషములు నే జేసినవాఁడ॥నమ్మ॥౧॥ వనమున రాముఁడు వసియింప పట్టణంబుననుండి సౌఖ్యములనుభవించ నేర॥నమ్మ॥౨॥ రాముని జగదభిరాముని పట్టాభిరాముఁ జేసి వనసీమ నిలచెరఁ జూడవమ్మ॥నమ్మ॥౩॥ స్వామిని శ్రీరంగధాముని కోదండరాముని జూడకే నామానసము నిల్వదమ్మ॥ అమ్మనమ్మవమ్మ॥౪॥

గీ॥ కపటమింత లేక కడుదుఃఖమొందెడి। భరతు కౌఁగిలించి పరగ నంక। తలము జేర్చి శిరముతగ మూర్కొనియును। శ్రీరాముతల్లి బలికె ప్రేమవెలయ॥

శోకవిరాళిరాగము-అటతాళము.

సాటిలేని తండ్రిని బుద్ధి దెలియక మాటలంటి। నామాటలు మదిలోన నాటింపవలదు నీమమత గంటి। నినుజూడగను దుఃఖమినుమడించె నాకు నెమ్మితోను। శోకవననిధి సీదనావశముగాకున్నది నైపుతోను॥౧॥ ఘనరంగధాముని వలచి తండ్రికి సంస్కారమింక। నీవు పనిబూని సేయుము దుఃఖమొందక సద్భక్తినింకా॥౨॥

వ॥ ఇవ్విధంబున కౌసల్య భరతునూరార్చు సమయంబున వసిష్ఠుండు చనుదెంచి భరతుం గాంచి దశరథున కగ్నిసంస్కారాదులొనరింప విచ్చేయుమని పల్కినం భరతుండు శత్రుఘ్నసమేతుండై యంతఃపురంబునకుం జని తండ్రి కళేబరంబు గాంచి వసుంధరం బడి మూర్ఛిల్లి కొంతసేపటికిం దెలసి యో రాజకంఠీరవ యో రఘువంశ జలధిసుధాకర నాతో యేల భాషింపవు కేకయ భూపాలుండు నీనిమిత్తంబునం బంపిన భూషణంబులేల గైకొనవు కైకకొ

దుకుంగావున నాతో సంభాషింపనొల్లక నలిగి నట్లున్నయది శత్రు ఘ్నుండు దుఃఖించుచు నేలంబడి యుంనవాడతని యారాఘవుడు ని యివ్విధంబున విలపించుసమయంబున వసిష్ఠాదులు బోధించియూ రడించిరంత భరతుండు వసిష్ఠాను మతంబున విధ్యుక్తప్రకారం బులం తండ్రికి నగ్ని సంస్కారాదులొనర్చి విహిత ద్వాదశాహ కృత్యంబులు నిర్వర్తించి కృతకృత్యుండై నయనంతరంబున వసి ష్ఠుండు పట్టంబు గట్టుకొమ్మనిన నమ్మాటకు గైకొనక రాఘవేంద్రు నిం దోడితెచ్చి పట్టాభిషేకంబు గావించెద నమ్మహాత్ముండు రాకుండిన తదీయచరణారవింద సాన్నిధ్యంబున వర్తించెదనని పల్కియనం తరంబా సుమంత్రాదులం జూచి శ్రీరామచరణార విందసాన్నిధ్యం బునకుంజని సీతాలక్ష్మణసమన్వితుండగు యమ్మహాత్ముని దోడితే వలయుగావున సమస్తజనంబులకు పురంబునం బయనంబు చెప్పి సై న్యంబులం గూర్చి ప్రయాణభేరీ ప్రముఖ వాద్యంబులు చెలంగం జే యుమని యాజ్ఞ యొసంగిన వారట్లు చేసిన సమస్తజనంబులు శ్రీరా మచంద్ర ముఖసందర్శనకుతూహలకందళిత హృదయారవిందు లై యనేక విధంబులం భరతుని కళ్యాణగుణంబులు కొనియాడు చు తమతమగృహంబుల మంగళాలంకారంబులు గావించి మిక్కిలే సిభాగ్యంబు చేకూడిన చందంబున రథగజాశ్వ శకటాందోళికా ద్యారోహణంబులు గావించి గమనోన్ముఖులై రట్టియెడ॥

యరుకలకాంభోధిరాగము-ఆదితాళము.

రారంమ పోదాము సీతారాముల జూడను। రారంమ భరతుని
వంటి కారుణికోత్తములు జగతి। లేరంచు మనకెల్ల రఘువీరుని జూ
పింపగా రే॥ రా॥ వనులు దోచకుంనవంమ। మనసు చక్కని రాముని గ
నుగొనగోరుచుంనది। కనకరత్నభూషణములు మెరయగా॥ రా॥౧॥
జనకజావల్లభుడైన। స్వామి శ్రీముఖాబ్జమె ప్రో। వనజగంధిరో నాక
లను। దినదినమును గనుగొననౌచున్నది॥ రారంమ॥౨॥ భరతుడు శ్రీకర
రంగపురవాసుడై వెలయు రఘు। వరుని దెచ్చి పురముగట్టి। బిరబిర బో
వగ నేరిసిద్ధించెను॥ రారంమ పోదాము॥౩॥

క॥ అనియిట్లు పురజనంములు। ఘనమతినాకరొకరినాకరుకనిబిడ

చుచుచయ్యాన భరతుననుసరించిరి। మనమున శ్రీరాముగాంచుమను తదలిప్పుడు॥

వ॥ ఆసమయంబున॥

సీ॥ కరిబృంహితంబులుతురగహేషానాద మరుదుగారథఘట్ట నాదిరవము।లిరువొందవాద్యాదివరనిస్వనంబులుఘూసభంబులనెల్ల ఘోసగనిండ। హితబంధుజనపురోహితవసిష్ఠాదులుతగుయాన ములనెక్కితలిరాగ। తల్లులాందోళికా తలముల నొప్పార వెను వెంటతమ్ముండువెలయుచుండ। ఘనగధంబెక్కితనమనశికంజుసీమ। రామచంద్రపదధ్యానమేమరకను।భరతుడంతటవెడలెనప్పట్టణంబు। రాఘవేంద్రునిపట్టాభిరామునరయ॥

క॥ చనిచనిగంగాతీరంమున భరతుడునిలిచియుండ। మొనసియచటికిం బనిబడిగుహుడేతెంచియు।కనిలసదాయిలను జూచికడుపడిబలికెను॥

క॥ మునివేషమునరజేసియు।ఘనుడగుశ్రీరామచంద్రు కాననమునకుం।బనిపివెనువెంటసైన్యము। గొనిమరిపోవుచున్నవాడు। కుత్సితమతియై॥ చ॥ అనవినిశోకపూర్ణహృదయాన్వితుడై।భరతుండుపలికెపావనుడగు రామచంద్రు। నవవారిజ నేత్రు మహాత్మునగ్రజుం।పనిబడిపోయితెచ్చి తగపట్టముగట్టదలంచినాడ। నెమ్మనమునసింతెగాని।యొకమంత్రము మోసములేదుధీమతీ॥ ద్వి॥ అని యిట్లుబలుకంగనప్పుడాగుహుడు।వినిపరమానందవివశుడైభరతు। గనిపలికెనీవంటిఘనునెందుగాన।వనజాప్తకులసోమువరరఘురాము।వలనొప్పగొనివచ్చివచ్చినరాజ్య। మెలమినీగోరితివినకులతిలక। నీమహిమంబెన్న నేనేరనింక। రామభక్తుడవీవు।రాజకుమార। రాముండుసీతయురామానుజుండు। క్షేమంబుగావచ్చివచ్చిరనిచట। నిలిచినారొకరాత్రినిక్కంబుగాను।తలకకసన్నయుతమ్ముడిద్దరును। జడలుధరించిముచ్చటలాడుకొనుచు।కడుపడినావచేగంగనుదాటి। జనిరన్నవినిధరాస్థలిమూర్ఛబొంది। గొనకొనిలేచియాగుహునకిట్లనియె॥ శోకవరాళిరాగము-అటతాళము.

స్వామియచ్చటపవ్వళించెనూ। సీతా। భామయచ్చటశయనించెను

చెనూ॥ రాముడిచ్చటరా దేమిభుజించెనూ। సౌమిత్రిశియ్యాపతేమి
మిశేనూ॥ స్వా॥ నాతండ్రియచటగూచుండెను। యాసీతాతో
నేమిభాషించెనూ। ఖ్యాతిగా శ్రీరంగనేతపై వెలుగొందు। సీతేశ్వ
రుని పాదసేవకుండవునీవు॥ స్వామియచ్చట॥ వ॥ యిట్లుబలుకు
చున్న భరతుంగనుంగొని గుహుండు మహాత్మా శ్రీరఘువరుండిచ్చ
ట సీతాసమేతుండై గూర్చుండి సౌమిత్రి దెచ్చిన జలంబులు త్రా
వి హింగుదీవృక్షమూలంబున జానకి సమేతుండై శయనించెనంత
ట యేనును సౌమిత్రియు చాపంబుల ధరియించి జాగరూకులమై
యుండితిమని పలికిన రామశయ్యాప్రదేశంబు వీక్షించి నేలం బడి
మూర్ఛిల్లి మరలం దెలివొంది చిత్తంబున నిందీవర శ్యామ సుంద
రంబగు శ్రీరామచంద్ర దివ్యమంగళ స్వరూపంబు సీతాసమేతం
బుగా కన్నులం గట్టినట్లు దోచినదైన హారామ రామా యని విల
పించుచు దీర్ఘలోచనంబులం వెడలుబాష్పంబులు కరతలంబునం
దు తుడుచుకొనుచు నిట్లనియె॥

పున్నాగరాగము-అటతాళము.

అయ్యయ్యోయీ నేలనెటబవ్వళించెనో రాముడు। గుణధాము
డు। చయ్యనజనకరాజన్యపుత్రికెతోడ నెయ్యములర బవ్వళించినట్లె
పడె॥ లలితహేమహర్మ్యములబవ్వళించేటస్వామికి। వైదేహి
కి। వలిగాడ్పు వెలయునీ స్థలిబవ్వళింపగ। గలిగెనహాహానావలనసిక్ష
ష్టము॥ అయ్య॥ ఘనతరమంగళవాద్యధ్వనులు వినువానికి। శుకవాణికి।
వనమృగఘోరనిస్వనములువిననాయసను బ్రోచు రంగనాథునిదయ
లేదాయ॥ అ॥ అయ్యయ్యో॥ క॥ భరతుండీగతిబలుకుచు। ధరణిం
బడిదుఃఖమొందతగశత్రుఘ్నుం। డరుదుగనన్నుబట్టుక। బరువడి
దుఃఖించెనపుడుపటురవమెసగనూ॥ వ॥ అంతకౌసల్యా సుమి
త్రాదులు చనుదెంచి భరత శత్రుఘ్నులం గాంచి విలపింపదొడం
గి రాసమయంబున పతివ్యసనకర్శితయు నుపవాసకృశాంగియున
గు కౌసల్యాదేవి భరతుంగౌగిలించుకొని యనేక విధంబుల నాక్రం
దింపుచు తండ్రి దుఃఖింపవలవదేను రామవియోగ పతిమరణ దుః
ఖంబున దేహంబు విడువక నిన్నుం గాంచి యున్నదాన గావునసీవు
దుఃఖంబు మాని మమ్ము లదర నూరడించు భారంబు దెంది యు

న్నాదని పలికి యతని కన్నులంవెడలు బాష్పంబులువస్త్రంబునం దుడిచి యూరడించిన యనంతరంబ భరతుండు జటావల్కలంబు లుదాల్చి సైన్యంబులతోడ గుహుని సహాయంబునభాగీరథిందాటి భరద్వాజాశ్రమంబు ప్రవేశించి యమ్మునికినమస్కరించి తావచ్చి నవృత్తాంతంబెరుంగంజెప్పిన సమయంబునా॥ చ॥అనుపమభక్ష్యభోజ్యపరమాన్నఘృతాదులనింపు సొంపుగా।మునివరుడేపకారించి కలమూకలనెల్లనుతృప్తిజేసి।చయ్యనఘనగంధపుష్పవనితాది సుఖంబులొనపణ్జాయగా। మునిని నుతింపుచుం పరమ మోదము జెందిరిమానసంబులనూ॥ వ॥యివ్విధంబునం భరద్వాజుండు మహానియ్యవైభవంబు గావిందు గావించిన యనంతరంబ భరతుండమ్మునివరేణ్యునకుం బ్రణమిల్లి రాఘవేంద్రుండుచిత్రకూటంబునం వసియించియున్న వృత్తాంతంబును యా మార్గలక్షణంబులును మునివలనంజెలసి వీటొక్కని శత్రుఘ్నసమేతుండైతరలి చిత్రకూట సమీపమార్గంబునం బోవుచున్న సమయంబునా॥

సీ॥చిత్రకూటంబునసీతాసమేతుడై మునులమైత్రినిమహామోదమలర।వతిణంపుచునురఘువల్లభుడొప్పంగభరతుసైన్యధ్వానమరుదుగాగ।వినిపింపవినిరఘువీరుండుసౌమిత్రిగనియివ్వనంబున ఘనని నాద।మచ్చుగావినబడెనదిగను గొనుమన్న గ్రక్కునయొకవృక్షమెక్కివేగ। భరతుడేతెంచుటలుగాంచిపరమకోప। వివశుడైకన్నులెర్రగావెలయవచ్చి। బాణబాణాసనంబులుపరగదాల్చి। రాఘవేంద్రునకిట్లనెరయముతోడా॥

ఆనందభైరవి-ఆదితాళము.

అదుగో వచ్చెభరతుడొసైనా యన్నలెమ్మి। కైకకొడుకువీడునమ్మ వలదన్నదక్మి।దండెత్తివచ్చుచున్నాడుదపణమొప్పా। వీనిఖండింతుమగ్రశోకముకైకకొప్పా ॥౧॥ ఆత్మగోపణగావింపుమగ్రజన్నా।వోభద్రాత్మకకవచనమూదొడిగియలరుమన్నా॥౨॥ యింతసీతనొక్కగుహునుడంతమింక।వచ్చుదంటిఘోటకాదులజూడవగవే శంకా ॥౩॥ అదిగోకోవిదారధ్వజరథముపెంపూనీ।విదిగోచు... వయ్యాసైన్యమొదవుసొంపూ ॥ ౪ ॥ మానకశరచాపములుబూ వ యూన్యా।వీనిమానకద్రుంచినచింతవా ననయ్యా॥౫॥ వీనిద్రుంపనక

తేమ రాఘవేంద్ర రంగశ్రీనిలయవాసస్వర్ణమానవేంద్ర ॥౬॥ ఉ
డుగో ॥వ॥ యివ్విధంబునంబల్కినతమ్మునింజూచిరఘువరుండిట్ల
నియె॥ ఆనందభైరవి. ఆదితాళము.

శరచాపములుబూననేలా। నీమదిలో భరతు। చరితమేమెరిగితివి
చాల॥గురుతుగవనినునమరుదుగవెలయగ। వరమతిగానిపోవగభర
తుడురా॥శర॥గురుతరాటవులకేగుదెంచి। ఘనమువసియించు మెరి
గితల్లినికడుభజియించి।భూరిభూరిదుఃఖముబొందుచువెలుపడి।భరతు
డుమసలనుమరలుపగదియగ॥శరచా॥ అన్నాలక్ష్మణవినగదోయి।
భరతునివంటియన్నా పైకూర్మివారెరగోయి।నిన్నునన్నుసీతనుతన
కన్నుల।చెన్నలరగజూడగనరుదెంగ॥శరచాప॥౩॥ ఘనుడుభరతు
డు ప్రాణసముడు।యిటువంటిసోదరునిసీవిట్లాడనాయనిపుడు। ము
నినుతమగురంగనివాసుడనగు।ననుగోరిచెటిభరతునిగనిజపమున॥
౪॥శరచాపములుబూననేలా॥ వ॥ అనియిట్లన్నవచింపగావిని
యహో యన్యాయశీలుండనై।ఘనకారుణ్యమొకింతలేక భరతుం
కాఠిన్యతంఘోరశత్రునిగానెంచితినంచు। లక్ష్మణుడుతాదుర్వార
ఖేదంబునం। తనలోతానెయణంగిశిగ్గునను సీతా నాథుచింతించు
చునూ॥ వ॥అంత రాఘవుండు సౌమిత్రిని హితవాక్యంబుల ప
దిలపరచె నాసమయంబున భరతుండు సేనల వెనకరా బనిచి తా
నును తమ్ముండును పాదచారులై చిత్రకూటంబు చేరం జను దెం
చి రామాశ్రమంబువెదకుచు జనుదెంచుచు శత్రుఘ్నునికిట్లనియె॥

ఆనందభైరవిరాగము-అటతాళము.

తాపముబాయదుతమ్ముడా। హృదయతాపము॥ తాపస వేష
ముదాల్చినయాసీతాపతిదివ్యస్వరూపముగనికున్న ॥ రామునిజగ
దభిరామునిసీతాభిరామునిపట్టాభిరామునిజూడకగాని॥౧॥ అరవిం
దసుందరముఖయన్నపదములకొరగి మ్రొక్కి మ్రొక్కి కరుణబడ
యకున్న॥౨॥ శ్రీమదిందీవరశ్యామునిశ్రీరఘురామునినెమ్మోము
ప్రేమజూడకగాని॥౩॥జనకజగాంచిచక్కనిభక్తిమించిమజ్జననిరో
నన్నుపాలనసేయుమనకున్న॥౪॥ శత్రువిజయునిసౌమిత్రిని పరమ
పవిత్రునిగనిబహుమైత్రినెరపకున్న॥౫॥శ్రీరంగపతియనచెన్నుమీ
రినరఘువీరునిసన్నిధిచేరనిల్వకగాని॥౬॥ తాపముబాయదుతమ్ము

తా॥ వ॥ యివ్విధంబున బలుకుచు సీతావల్లభుఁడు దివ్య మంగళ స్వరూప సౌందర్యంబు కన్నుల నెప్పుడు జూతునో యనుతలంపుసం జనించుచు॥ ద్వి॥ విరివిగా నవ్వనవీధియందలరు। సురభిచంద నపటుసురుచిరవకుళ। వరలవంగరసాలవంజుళప్రముఖ। గురువృక్ష శాఖలకొమరారునట్టి। సమదకోకిలకీరషట్పదగణాది। విమలనాదం బులవిధమెల్ల వినుచు। చనిచని యొకపర్ణశాలలోపలను। మునివందితునిజగన్మోహనవేషు। నవనీరదశ్యాము నయవాక్యనిపుణు। భవవినాశను చారుపద్మపత్రాక్షు। సత్యసంధుని పుణ్యచారిత్రు ననఘు। సత్యవ్రతుని శరచ్చంద్రనిభాస్యు। శతకోటిమన్మథసౌందర్యకలితు నతిభక్తి భరతుఁడాయన్న నుగాంచె॥ క॥ వరమతి మరియును కన్నుల। భరతుండట గాంచె నధికభక్తియుతుండై। గురుదభాస్తరణంబున। విరివిగ గూర్చున్నయట్టి విమలచరిత్రున్॥ వ॥ యిట్లు గాంచి కన్నీరు నించుచు॥ క॥ హా కాకుత్స్థకులేశ్వర। నాకతమున బూననాయ గా ముని వేషం। బేకరణి తనువునిలుపుదు। నీకరుణాలోకనంబు నిగుడక యున్నన్॥ క॥ ఘనమణిసంపద విడిచియు। వనమున వసియింప నయ్యె వసుధాసుతతో। ననుజునితో నావలనను। వనమే పురమాయె నీకు వనజదళాక్షా॥ క॥ మునివేషము ధరియించిన। నినుగనియు న్నాఁడ నిలువనీరైనే ని। వ్వనము న చావక నే క్రియ। తనువు ధరించితిని యెంత దారుణ మతినో॥ వ॥ అని యిట్లు బలుకుచు హాహాకారం బునం బరుగిడి శత్రుఘ్నసమేతుండై శ్రీరాఘవేంద్రచరణారవిం దంబులందలేక ధరణింబడి వివశుండై యున్న సమయంబున శ్రీర ఘువరుండు కృశీభూతదేహుండును జటావల్కలధరుండును నగు భరతుంగాంచి విస్మయంబంది కౌగిలించుకొని యంక తలంబునం జేర్చి శిరంబు మూర్కొని మరియును శత్రుఘ్ను నవ్విధంబునం గా వించి తదనంతరంబున భరతుంజూచి రాజ్యరక్షణ వృత్తాంతంబు ను క్షేమప్రశ్నయు నడిగిన నన్నకిట్లనియె॥

శోకవరాళిరాగము-అటతాళము.

అన్నా నాకేమిటికీ రాజ్యసుఖములు। నిన్ను బాసిన వేళను। యన్నఁగ నుస వంశమునకనిష్టుడు భూమేలుటనును వింటివా। నీ వెరుగవె॥ యన్నా॥ యన్నెన్నో రాజ్యభారము గలవారల చిన్నలనడిగితివి। స

న్నతాంగ రాజ్యము సేయుకొంకేనే నెన్న దెరుంగనో యన్న సీపాద
మానఁ యన్నదు॥౧॥ విరివిగ జడలువల్కలములు గల నన్ను వరమతి
గనుగొనుచు। గురు రాజ్యవృత్తాంత మరయ బోలునె చాలధరణిసా
యతులు నా తెరుగునయుందు రె।౨। నే నేమి యెరుగ దుష్టాత్మ యోకై
కచే నిందేల బొందితిని। నా నేరములు గాంచి నన్ను రక్షింపుము। మాన
కనరుదెంచి మహి నేలు మ్రొక్కెద॥ నన్న ॥౩॥ పనిబడి నే రాకము
న్నె దశరథుడు పరగ నాకము కేగెనూ। ఘనరంగ నాథుని దలచుచు సం
స్కారమను రక్తి చేసితినను జుని గూడుక॥౪॥ అన్న నాకేమిటికి॥

వ॥ యివ్విధంబున దశరథుండు స్వర్గంబునకుం జనిన వృత్తాం
తంబు విని దురంత దుఃఖావేశంబున సీతాలక్ష్మణ సమేతంబుగా ధర
ణింబడి మూర్ఛిల్లె కొంత సేపటికిం దెలసి కన్నీరొలుక యనేక వి
ధంబుల విలపించుచు జానకీ నీమామ దివంబునకుం జనియె। సౌమిత్రి నీ
వు జనకుండు లేని వాడవై తి వేయని పల్కి మరియును నేను బాల్యం
బున నాటలు మరిగియున్న నా మేని మన్నుదుడచి రక్షించిన వాడవెం
దు బోతివని దుఃఖింపుచున్న యెడ భరతాదులూరార్చిరి తదనం
తరంబ సీతాలక్ష్మణ ప్రముఖ సమేతుండై చని మందాకినీ శుభజలం
బులం గృతస్నాతుండై దశరథునకు బదరి మిశ్రిత హింగుది పిణ్యా
కంబునం క్రియలొనర్చి కృతకృత్యుండై యాశ్రమంబునకుం చను
దెంచిన సమయంబునా॥ సీ॥ దశరథ స్త్రీల నందరి వెంట బెట్టుక
యావసిష్ఠుడు వేగ నరుగుదేర। మందాకినీ తీరమందు తండ్రికి రామ
చంద్రుండు చేసిన సత్క్రియలును। మెండైన యాగార పిండి ముద్దయు
జూచి కౌసల్య యధిక దుఃఖమున మూర్ఛ। జెందె సుమిత్ర తోపొందుగా
నిట్లనియే మమ్మ సకలోర్వి నేలు నట్టి। తండ్రికిచ్చుట రఘుపతి తగ యొన
ర్చె। నట్టి సత్క్రియలివె చూడ వమ్మ జగతి। భూరి విభవంబు గల్గి
న భూపతి కెని। గార పిండి భుజింపగ గల్గెనకటా॥ వ॥ యిట్లు దుఃఖిం
పుచు కౌసల్యాదులు పర్ణశాలకుం జనిన సమయంబున శ్రీరామ
చంద్రుండు సీతాలక్ష్మణ సమేతుండై వసిష్ఠునకుం దల్లులకు వందనం
బులు గావించి కౌసల్య యధిక దుఃఖావేశంబున కొమరులం గౌగలి
సిం గౌగిలించుకొని కన్నీరొలుక రోదనంబు సేయ వారు సుఖితులై

నేమోక్షంబున విలపించుచుండిరంత సైన్య జనంబులును పురజనమ్ము-లును రఘువరుంగని శోకించిరా సమయంబున వసిష్ఠాదులు రామలక్ష్మణసీతాభరతశత్రుఘ్న కౌసల్యాదుల నూరడించి రయ్యవసరంబున భరతుండంజలిబద్ధుండై యన్నకిట్లనియె॥

సౌరాష్ట్రరాగము-ఆదితాళము.

అన్నా రమ్మికపోదమయోధ్యకు।యడవినుండనీ కేలా ॥ యీయడవినుండనీ కేలా॥ చిన్నితమ్ముడానీవీలాగునచెప్పందగునాతండ్రి ॥ యిటుచెప్పను॥అన్నానాహృదయమురంజిల్లగ।సవనిబ్రోవుమికసన్నా।నీవవనిబ్రోవుమికనన్నా।పన్నగమసకీధర్మవిరోధము।జన్నవసుమతిలోనా॥యిదిజన్న॥యెన్నగమనకులమునకనిష్టుడిలనేలందగునాయన్నా।యిలయేలందగునాయన్నా।కన్నతండ్రిపనిసేయుటమనకక్కరగాదానాతండ్రి॥మనకక్కరగాదానాతండ్రి॥అ॥ వనమునేవసించెదనీవికజనుముపురంబునకన్నా॥యికజనుముపురంబునకన్నా ॥ ఘనరంగేశుడనగునేనెయివ్వనముననిశ్చేదనింకాయివ్వనముననిశ్చేదతండ్రి ॥ గీ ॥ అన్నయీక్రియతాసేయువిన్నపంబు।విశ్వసింపకబలికెడివిధమునదికి।తాపముదయింపసేయగంతఁబ్రడగుచు।బాష్పపూరితనేత్రుడై బల్కెమరలా॥

నీలాంబరిరాగము - ఆదితాళము.

వేంచేయవయ్యనీవయోధ్యకు।రామవేంచే॥పంతగించిదీనులనలయించన్యాయముగాదు॥వేంచేయవ।అన్నానీవాడనురక్షించుమీ।తప్పుబున్నాతండ్రివిననుశిక్షింపుమీ ॥వో॥ యన్నారామనవివినకుంనాజీవింపనేర॥వేంచేయ॥నినుబాసినిమిషమోర్వజాలను।నేనువెనువెంటదగిలివెలయువాడనూ॥వో॥ ఘనరంగనిలయనీకీకార్యమేలవచ్చె॥వేంచే॥ వ॥యిట్లువిన్నపం బొనరించిన రఘువల్లభుండు సాదరంబునప్రతికూలవాక్యంబులు బలికినభరతుండుకన్నీరొల్కవిలపించుచు॥

శుద్ధకాంభోదిరాగము-అటతాళము.

యెన్నిజెప్పినమాయన్నాకుదయరాదున్నదేమో । వోయన్నలక్ష్మణ।నీవువిన్నపమొనరింపతిన్నగానూ॥కరుణజూడుమునన్నుకలుషహరుంగనికర్జముగాను । యీపరమపావనుడగుయన్ననుబోధిం

భృభక్తితోను ॥౧॥ అమ్మ సీతమ్మ యేమమ్మ చెప్పవమ్మా యన్నతోను।
వోయమ్మ యివ్వనము గృహమ్మా యగదవమ్మ నెమ్మితోను ॥౨॥ అమ్మ
నీవు మృదుచరణమ్ముల యీ యడవిలోన మరగాంచి। వోయమ్మ క్రక్కున
గూలకున్నవాడను యేమన్న మించి ॥౩॥ వచ్చినవారెల్ల యూరకే చూ
చెదరచ్చగాను। మీరు క్రచ్చరరంగేశుడగు రాము వేడుడి హెచ్చ
గాను ॥౪॥ వ॥ ఇవ్విధంబున నంబలికి రాఘవేంద్రుం గనుంగొని
నీ వయోధ్యకు రాకున్న ప్రాయోపవేశంబు చేతునని పల్కి తత్ప్రి
యత్నంబు సేయుచున్న తమ్ముని గౌగిలించుకొని మనమున క్షత్రియ
ధర్మంబు దప్ప పాడిగాదు గావున వనవాస నిర్ణయసమయంబుగ
డపి యొకదినంబైన నిమించకుండ నయోధ్యకు జనుదెంతునని యూరగ
డించి తదనంతరంబున యతండు వలసి యడిగిన పాదుకలొసంగి
న యాభరతుం డతి భక్తింగైకొని శిరంబున దాల్చి యన్న మొగం
బు చూచి దేవా నీవు వచ్చుపర్యంతం బేను పట్టణంబు చొరక దేవర వా
రి పాదుకలయందు రాజ్యభారంబిడి భక్తిం బూజింపుచు నందిగ్రా
మంబున నివాసంబు చేసి నియమంబున నుండువాడ నీవానతిచ్చిన కా
లంబున కయోధ్యం జేరకుండితి వేని నిక్కంబుగా నగ్ని ప్రవేశంబు సే
యుదునని పల్కి శత్రుఘ్నసమేతుండై సీతారాఘవులకు ప్రదక్షిణ
నమస్కారంబులు గావించి లక్ష్మణుం గౌగిలించుకొని గమనోన్ము
ఖుండయ్యె నట్టియెడ శత్రుఘ్నుండు మ్రొక్కిన లక్ష్మణుండు తమ్ము
నిం గౌగిలించుకొని దీవనలొసంగె రఘువరుండును సీతా లక్ష్మణు
లం గూడి వసిష్ఠునకుం దల్లులకు నమస్కరించి వారివలన దీవనలం
బొందె నంత భరతుండు తల్లులం దోడ్కొని సైన్య సమేతుండై పు
రంబునకుం బోయి యల్లవారల సదనంబులకుం బనిచి తాను నందిగ్రా
మంబున నిలచి నియమంబున రాఘవేంద్రుని పాదుకలు పూజింపు
చు కాలంబు బుచ్చుచుండె ॥ సీ॥ శ్రీరాముడంతట చిత్రకూటము
బాసి జనకజాలక్ష్మణ సహితుడగుచు। చని యత్రియాశ్రమంబున కే
గి సద్భక్తి మ్రొక్కిన తత్కృతి జెందె నక్కజముగ। పెనిమిటి యనుమ
తంబున సీత యమ్మానిసతియైన యనసూయ నతి తపస్వి। నయ్యెడ చని
కాంచి చయ్యన తన పేరు జెప్పి మ్రొక్కిన హర్షము ప్పతిల్ల। కౌగిలిం

చిశిరముకడువేడ్కమూర్కొని। కుశలమడిగిదివ్య కుంకుమాదులి
చ్చి। రామువెంటవచ్చుటకాత్మలో మెచ్చి। మెచ్చిప్రేమహెచ్చిపలి
కె ॥ వ ॥ తల్లినిజమహానియ్య పతివ్రతాశిరోమణివి నేను దీవిం
చి యొసంగిన మహితాంగరాగదివ్యమాల్య దివ్యాంబరాభరణ
మ్ములు ధరియింపుమనిపల్కినం ధరియించి మ్రొక్కిన సీతం గనుం
గొని మునిపత్నియిట్లనియె ॥

రేగుప్తిరాగము-ఆదితాళము.

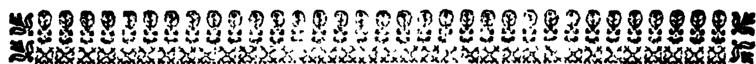
అమ్మనీవెంతాధన్యవైతివెవమ్మ। కొమ్మనీవంటి సతులిమ్మ
హిలేరమ్మ ॥ వెలదిరోసుఖభోగములువిడిపించితివమ్మ। చెలువుని
వెనువెంటనడవులకువచ్చితమ్మ ॥ ౧ ॥ హితముగసావిత్రియరుంధ
తులైననోయమ్మ। సతతశోభస్మనీ నీకుసమముగాదోయింతమ్మ ॥ ౨ ॥
పతివెంటనుండుటాసకేసిపలుసుఖమ్మమమ్మ। పతిభక్తి తెలిసెనేకాంతబ్ర
తుకేలసీతమ్మ ॥ ౩ ॥ శ్రీమనమ్మంగపదిపెంపొందుటిసర్వసూ। భామి
నిమసువింటిమరల బాగుగనె ... పుడయసూ ॥ ౪ ॥ క ॥ అనసూయ
యిట్లుబల్కిన విని మానసమున సిగ్గుపెనజనియుపం। జనజానకిరా
ఘవాంగన। ... చెప్పపలచెట్లనియె ॥

సురటిరాగము-అటతాళము.

వినవమ్మనన్నుగాంధర్వ ... పెండ్లాడిన ... ము రాఘవసుంద। ఘు
మతినీవెరుగనిదిలేశము లేదైనను ... తెలిపినానని పింతశ్రీమునచే ॥
౧॥ జనకభూమిపుడుభూమిని ... గనుగొని ... । నను
దెచ్చిముద్దుకూతురటంచు ... సంపెంచెను। దినదినప్రీతిగ॥
౧॥ గరిమనేబాలికయౌవ్వనమున ... గురుమతిజనకుడంత ॥ హ
రుచాపమెక్కిడునట్టివానికినావరఘ త్రినెత్తెనటంచువిధించెనూ ॥ ౨ ॥
కరమొప్పసకలభూపాలురుధనువెత్తకపటంపనోడెననూ। విరివిగనీ
లక్ష్మణాగ్రజుడనుసంగప్రవాసుడవిల్లుంచిపోసగపెండ్లాడెనూ ॥
గి॥ ఇట్లుసీతబల్కిన ... కౌగిటగ్రుచ్చి। సమ్మోదంబ్రదేసి సంతసము
న। మెచ్చిప్రేమదనరహెంచ్చగాలివింప। రాముకడకనిపెనయారాజవ
దనా ॥ వ ॥ మరునాడు రామలక్ష్మణులత్రిమునింవీడ్కొని మెల్ల
నవైదేహిం దోడ్కొనిగమనోన్ముఖులై చనిరిని శుకుండు రాజున

కుండెప్పినట్లు సూతుండెరుంగించిన శౌనకాది మునీంద్రులు రామ
ధ్యానపరులై యుండిరంతా ॥మాలిని॥ నిరుపమసుచరిత్రా నీలజీ
మూతగాత్రా గురుతర భవశోషా। కోటికందర్పవేషా పరమప
దవిహారా పాపదైత్యప్రహారా। సురనుతపదపద్మా సూరి హృత్ప
ద్మసద్మా॥గద్య॥ ఇది శ్రీమదుభయకావేరీమధ్యప్రదేశ। ప్రదీప్తస
ప్తప్రాకారమహామందిరాంతర్విరాజమాన। శ్రీరంగనాథచరణ
సేవక। వరగంటి శేషగిరిదాసప్రణీతంబగు శ్రీమద్రామకథాసం
గ్రహాయత్తగానవిలాసంబునందయోధ్యాకాండ సర్వంబునేకాశ్వా
సము॥

సంపూర్ణము.

అరణ్యకాండము

క॥ శ్రీకరసద్గుణాకర నాకేశ ప్రముఖవినుత నారాయణలక్ష్మీ
కామినీనివాస హృత్సాకేత కమనీయరంగభవనవిహారా॥వ॥ నైమిశార
ణ్యపుణ్యక్షేత్రనివాసులగు శౌనకాదిమునిశ్రేష్ఠులకు సూతుండి
ట్లనియె నివ్విధంబున సత్రిమహాముని యాశ్రమంబువదలి రామల
క్ష్మణులు సీతాసహితులై మెల్లన సంచరించుచు నరణ్యమార్గం
బున బోవుచు॥ మధ్యమావతిరాగము. ఆదితాళము.

దండకాటవిజొచ్చిరప్పుడు రామలక్ష్మణులు ॥దం॥ మండితశరభ
వ్యాఘ్రమృగేశ్వర। గండకఘురుపేదండపలితమౌ॥దం॥ సరళపున్నా
గబదరీవకుళ। వటకుటజనింబకరవీరాశ్వద్ధపరవంజుళ। కురువకము
ఖబహుతరుశాఖాదులతరణికిరణములనెరిచొరనివ్వని॥దం॥౧॥ వ
నమృగములనిస్వనములు। ఝల్లిజనేడిఘనసనర్జ తతులనిగనిగ
లూ। ముసుకొనివినిపించెడి రాక్షసగణమొనరించెడి భజన లాదిగ

గల॥దం॥ ౨॥జనకపుత్రికిభయముదొలఁగ। ఘోరవ్యాఘ్రములెనసికడు
భీతినిబారఁగ। మునిసన్నుతులకురంగపురీశులుపనివడిచాపధ్వనులమ
రింపుచు॥ ౩॥దండకాటవిఁజొచ్చిరపుడు॥క॥ ఈరీతిదండకాటవి। తో
రంబుగఁజొచ్చిచనఁగఁదొలఁగకనుగ్రాకారముతోడవిరాధుఁడు। చేరి
వడిందాయవచ్చిసీతాకాంతను॥గీ॥ క్రోధమలరనెత్తుకొనిచంకఁబె
ట్టుక। రాముఁజేరవచ్చిరాజపుత్ర। మిమ్ములీలఁద్రుంచిమీమాంసములు
మెక్కి। గర్గైనాకటంచుఁగదియువేళ॥సీ॥ ఆరాజనందనులత్యుగ్రులై
ఘోరసాయకావళులేయఁబరఁకుఁగొనక। జానకినటుడించిమానకచ
నుడెంచిరాఘవలక్ష్మణులనురయముతోడ। పటుపరాక్రమమునఁబట్టి
మూపులమీఁదఁబెట్టుకకొనిపోవఁబెట్టిచూచి। జనకజశోకంపఁగనివాని
భుజములువడిదెగనేయంగభూతమిగూల। వారివెరగెల్లవారిచేకొ
రిఁజెలసి। యేనుతుంబురుఁడనువాఁడనిలనఘనుఁడ। శాపవశమునఁనిల్చితి
జనవరేణ్య। లోకనాథపాదములఁజొచ్చిగారవమున॥౬॥ ననుఁబ్రోచితిమీ
రుశరభంగసంయమీంద్రునమునికడకేఁగుఁడు। గొనకొనిమిమ్మునివ
రుడుగారవించును ఘనభక్తినటంచుఁజక్కఁగరుగు రుదారుఁడౌ॥ద్వి॥తన
తొంటిరూపంబుతగఁదాల్చిచనిన। వెనకనారాఘవుల్ వెనవానితను
వు। ధరణిలోస్థాపించితగఁబోయిపోయి। శరభంగమునిశుభాశ్రమ
మంతఁజేరి। మునికినందనములుమున్నుచెప్పఁదోయ। కనుకనఁగాఁబూజించి
యగ్నిలోఁజొచ్చి। చనియెనమ్మునిబ్రహ్మసదనంబునకును। వినుతించ
రిత్రులైవిమలభోగమున॥౬॥ అంతటతాపసగణములు సంతసమున
వచ్చిరామచంద్రునిగనసంభ్రమభయభక్తితో దంత కాంతాలక్ష్మ
ణులఁగూడికడువడఁద్రెక్కెఁ॥క॥ ఇట్లుద్రెక్కిసనీవనలొసంగి దీ
నముఖులై మునులిట్లనిరి॥

శరణు శ్రీరఘుకులశరధిసుధాకర రామరామా॥ మమ్ము సరమర
సేయకకరుణఁబ్రోవుము శ్రీరామరామా॥ మేమివ్వనంబునఁదపము
లొనరఁగ రామరామా॥ మమ్ము। బాముల బెదరుదురుపుష్టరాక్షసు
లెల్లరామరామా॥౧॥ అనయమువ్వనమునసురులుచెలరేఁగి రామ
రామా॥ దోర్దములఁబధింపఁచుమొనసిచరింతురు రామరామా॥౨॥

దిక్కుఁగల్గినవారమైతిమి నేటికి రామ రామా ॥ మమ్ము గ్రక్కున బ్రో
వుము రంగవల్లభ శ్రీ రామ రామా ॥ ౩ ॥ గీ॥ ఇట్లు దీనులగుచు నెలమి
భాషించెడి । మౌనివరుల జూచి మానసమున । చాలదుఃఖమొంది సద
మల కరుణచే నభయమొసగి బల్కెఁ నార్తిఁ బాయ ॥

పంతువరాళిరాగము-ఆదితాళము.

చంపెద నిజముఁగ నింకా । రాక్షసకోట్ల మునులారా జనుఁడు నిశ్శంకా
చం॥ మిగుల సౌఖ్యము మీకిచ్చుటను గల్గ । తగ జేయకున్న నాతను వేల
ధరను ॥ ౧॥ ప్రతినబట్టితి దైత్యహననా । దైత్యవితతి జచ్చినయట్లు
వినవో దరికను ॥చం॥ ౨॥ రంగధాముఁడనైతి నేని । మీకు మంగళమొన
రింతు మఖిలోకనఁబూని ॥చం॥ ౩॥ వ॥ ఇవ్విధంబున ప్రతినఁబూని ముని
గణంబుల వలన యనుజ్ఞఁ గొని సీతాలక్ష్మణ సహితుండై కదలి రమ్య
భూరుహవితాన మండితంబగు సుతీక్ష్ణాశ్రమంబునకుం జని బ
హుకాలంబచ్చట వసియించి మునిగణంబులకు రాక్షసబాధ లేకుం
డం జేతునని తానొనర్చిన ప్రతినవృత్తాంతం బెఱింగించిన నమ్ము
ని సంతోషచిత్తుండయ్యె నంతట నేకాంతంబున సీతా కాంత నిజ
కాంతునింగనుంగొని యిట్లనియె ॥

మధ్యమావతిరాగము - అటతాళము.

వలదు వసివైరములు మీకు వలదు వల్లభా ॥ వలదు వసివైరములు వెను
కవలదు వలదీ ఘోరాటవులు । బలమదోపేత ఘోరరాక్షసులు నటించు
నెళవు విందు ॥వలదు॥ వచ్చిన కార్యము గడపి వచ్చినమున్న వనయోధ్య ।
కచ్చగబోకమనకు మెచ్చవంతము లేదికి ॥వల॥ ౧॥ చలము సేయన
ట్టి దానవుల వధింతునను చపలతనదో । బలము వలన బలుక నేలన విన
నేత్ర మొక్కగా ॥వల॥ ౨॥ మునుల చందమున మన సమువనముల
నుండగవచ్చి । జనునెపహింసలోనవశించుట రంగనాథనాథ ॥వలదు
వసివైరములు ॥ ౩॥ ద్వి॥ అని యిట్లు బలుకంగ సతి వెనుజూచి । ఘనమ
ధురోక్తుల కాంతుఁడిట్లనియె । వినవె చక్కని రాణి వినవె పూబోణి । వి
నుతికెక్కిన మునుల్ వెసడాసి మనల । దారుణ దైత్యబాధలకోర్వలేక
నారూఢిమము బ్రోవుమని శరణన్న । మనము పాలింపక మానుట తగు
నే । మునుల బ్రోచుటతోఁటి మొనసిన మంబు వనజాక్షి కద్దటె వసుమ

తిలోన|దనుజసంఘములు మద్దారుణబాణ| తతిదాకిచావకధరనుం
డగలరె|మతిలోననికభీతిమానుమటంచు|బలికిసుతీక్ష్ణ పరమసన్మ
నికి|వలనొప్పనంత కేవలభక్తిమ్రొక్కి॥ గీ॥ అమ్మునీంద్రునివీట్కొని
సమ్మతమున| పావనుండగుకుంభసంభవమహర్షి| సోదరునియాశ్ర
మము జేరి మోదమలర|వినయమున మ్రొక్కి మానిచే వినుతివడ
సి॥   పంతువరాళిరాగము-ఆదితాళము.

వేంచేశెనంతమీదా| శ్రీరామమూర్తి| వేంచేశెనం॥వేంచేశెసీ
తతోడవిమలభక్తినితమ్ము|డంచితాసక్తిగొల్వనగస్త్య మునివరశు
భాశ్రమమునకు॥ వెంచె॥ భూరిమోదముతో డా|మునులెల్లవచ్చిచే
రిమమతజూడా|క్రూరరాక్షసులకెల్ల గుండెలు ఝల్లుమనసారసనే
త్రములసదమలము నియాశ్రమములు జూచుచు॥ వేంచేశెనం ॥ శృం
గారరూపముప్పొ|వైదేహిసొంపొసంగనుచ్చటలు జెప్పొ|అంగ
జకోటిమోహనాంగము వెలయదివ్య రంగనాయకుడై నరఘుకుల
దుగ్ధసముద్రశశాంకుడు॥ వేంచేశె ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున నగస్త్యాశ్ర
మంబు ప్రవేశించి యప్పుణ్య పంచనంబులు గావించినయ్యగస్త్య
మునీంద్రుండు రామలక్ష్మణులం గౌగిలించుకొని మూర్ధిఘ్రా
ణంబుచేసి జానకిందీవించి పరమానందంబున రాఘవేంద్రు నియ
నేకవిధంబుల ననుగ్రహించి ఇంద్రదత్తంబగు బాణ బాణాసన ఖ
డ్గతూణీరంబు లొసంగి నంగైకొని యక్కుంభసంభవమునీంద్రు
ని యనుజ్ఞ గొని వెడలి చని నానావృక్ష మండలతా గృహ వితాన
మండితం బగు మహారణ్య మార్గంబు నం జనిచని గోదావరీ తీర
ప్రాంతంబునం జెన్నుమీరు పంచ వటీస్థలంబునం జేరిన యనంత
రంబునా॥   యదుకులకాంబోదిరాగము-ఆదితాళము.

పర్ణశాలగట్టెనప్పుడు వర్ణనీయముగా|నిర్ణయింపనలవిగా
నినిశ్చలరామభక్తిని|వర్ణితగుణుడౌసౌమిత్రి వలసిమంచి కొమ్మలు
దెచ్చి॥ పర్ణ॥ రాముడాహారముభుజియింపభామసీతరామునిగూ
డి|ప్రేమతో బవళింపనభిరామ స్తంభము లేపరించి॥ ప॥౧॥ మలయ
మారుతముచను దెంచు| మార్గమమరించిపుష్ప|లలితపల్లవతోర
ణములుగట్టివాస్తువిధిని॥ పర్ణ॥ ౨॥ రంగనాథుడై నరఘు|పుంగవుడా

త్నలో మెచ్చ। మంగళప్రదముగ నానాశృంగారకలితమై వెలయ ॥ ప
ర్ణశాలగట్టె నప్పుడు వర్ణనీయముగా ॥౩॥ వ॥ యివ్విధంబున నఖిల
మంగళాలయంబుగా తన నేర్పువలన సుమిత్రాపుత్త్రుండు గట్టిన
పర్ణశాల గనుంగొని రాఘవేంద్రుండత్యంత సంతోష చిత్తుం
డై తమ్ముని గౌగిలించుకొని దీవనలొసంగె నట్టియెడ ॥ ద్వి॥ ఆయర
ణ్యంబున నా రాఘవుండు। బాయక సీతయు బాయక యొప్ప। ఫలచ
యాదులు దెచ్చి పరగ సౌమిత్రి। వెలగి సమర్పించి సేవించుచుండ।
వారలాలక్ష్మణు పరతనూభవుని। తీరుగ జూచి పతి లేంతు రేపళ। కారు
ణ్యరసమాత్మ గ్రస్తించు సుందరీ నీతి కొన్నినాళ్లేగిన పిదప। ఖరలోన
రావణుదనుజేంద్రుని కను। విరిపిగా చెల్లెలై వెలయు శూర్పణఖ। రా
ముపాలికి వచ్చి రాజీవనేత్ర। కాముకేళికి నన్ను గదియుము వేగ। నీసుం
దరముగన్న నెరిమెచ్చవచ్చె। నీ సీత పూనము నే గలనీకు। కరమొప్పన
సుభార్యగా గొంటి చెసి వనజనస్థాననివాసునై నట్టి। ఖరుడు చంపక
బ్రోచుకనికరమలర। సరుదుగా జానకి నవలీల మ్రింగి। సురతలీలల
నిన్ను సౌఖ్యం తృప్త జూడు। నీ పద్యనానిప్ర జాత్వమీవాత్మ। ననియిట్లు బ
లుకంగ నా రాఘవుండు। విని శూర్పణఖతో డవెనసెట్టులనియె ॥

ఉ॥ ఇయ్యెడ భార్యలేక వసియించెను లక్ష్మణుడుల్లమొప్ప నీ। వ
య్యెన తేజు గోరి తగ నాతని సంభోగసౌఖ్య నేర్పుచే। నెయ్యమెల
ర్ణనన్న విని నిల్వక లక్ష్మణుడా సిభరుణ్యై। నెయ్యమునన్ను గూడుము క
సౌఖ్యము నొందుదమంచు వాసంబునను ॥౬॥ అనవిని లక్ష్మణుండా గాత్ను
సిని జూచి దాసుండనై నా సుధరణిపతికి। పనులు సేయుచు కాన కసుర
కీర్తి వచ్చితి ననువరించి లవేసిని నుజనంబు। దాసిపంత్రటుగా పతిగ నాకు
వదిన వైరాము భర్త సంతుష్టి మసను। బలికెంగ విని రామభద్రు
నినటు డాయగని సీత సర్వంగకన్నదోయి। కెంపుదీపింప సీతను కెర
లి డాసి। చంపగమకింప రాముండు సన్నశాయ। గ్రక్కున సు లేచి దా
నవిముక్కు చెవులు। పట్టితెగగోసె సౌమిత్రి పటుబలమునా ॥

వ॥ ఇవ్విధంబున విరూపింగావించిన ఘోరంబుగా సరచుచు నె
త్తురొలుక జనస్థానంబునకుం జని ఖరుని ముందటంబడి రోదనంబు
జేసి రామలక్ష్మణుల వలన సంభవించిన పరిభవ వృత్తాంతంబు నె

ల్ల నెరింగించిన ఖరుండుగ్రాకారుండై పదునలువుర రధికవరులం
బనిచిన వారు యుద్ధసన్నద్ధులై చుప్పనాతి వెంటం జనిచని రామ
చంద్రునితోడ కయ్యంబొనర్చి నిమిషమాత్రంబునం దెగటారి
రంత శూర్పణఖ మఱలంజని ఖరునకెరిగించి రోదనంబు సేయు
చు నిష్ఠురోక్తులాడిన యనంతరంబ ఖరుండు దూషణత్రిశిర ప్ర
ముఖ చతుర్దశ సహస్రరాక్షస సమేతుండై దండు వెడలి పర్ణ
శాలకడకు వచ్చు సమయంబున రామచంద్రుండు సీతాలక్ష్మణుల
నొక్క గిరిగుహకుం బోవంబనిచి రౌద్రాకారంబునం ధనుర్ధ
రుండై నిలువంబడియున్న సమయంబునా॥ క॥ సురగరుడసిద్ధవిద్యా
ధర గంధర్వులును సకలతాపసగణముల్। వరరఘువీరుని విజయము
నెరిగోరుచు చూచువేట్కనేతెంచి రోలిగ ॥౬॥ ఆసమయంబునా॥

ఆనందభైరవిరాగము-ఆదితాళము.

సుమహితకరిరథఘోటకములతోడా। సైన్యసమితిగ్రమ్మివచ్చె
పర్ణశాలజాడా॥ భీకరాంగులగుచు రాముడాకీరంతా। డాకినీక
తోనాయకములతైనివిసరనరంతా ॥౧॥ సింహనాదములు ఘోరై చేసి
రంతా। రాజసింహులపై బాణవర్షములిమ్మెరంతా ॥౨॥ ఆరాఘ
వేంద్రుడు రౌద్రాకారమునను। నానమూరాధికంపిడి చేసెనసు
రులడలనూ ॥౩॥ పరగ ప్రత్యాగ్ధదివ్యచరణములు పృథూ। తీవ్రశర
ములసైన్యముల ద్రుంచెనసుమసాగనూ ॥౪॥ అతులవిక్రమమునదూ
షణాదివీరులా। రంగపతిలీల ద్రుంచెను దివ్యబాణవితతులా ॥౫॥

క॥ ఖరుడుగ్రతగుచు రాఘవు। బోరిగొండు సటుండ డాకిపోలుప
గుయుద్ధం। బరుదుగజేసి యురఘుపతి। శరముల భూస్థలినిగూలెచ
య్యానంతనూ ॥౬॥ సురదుందుభులు మ్రోసెసుమవృష్టిగురిసె। సు
రకాంతలాడిరి సుందరంబుగను। మునులెల్ల విచ్చేసి ముదము రెట్టింప।
వినుతించిరా రఘువీరుని చర్య। లంతటలక్ష్మణుండవనిజతోడ। సంత
సంబున పర్ణశాలకువచ్చె। మునిగణంబులకెల్ల ముదమాయెననుచు।
మనమున సంతోషమగ్నుడై తలిర్చె। జనకజాపతి పర్ణశాలకే తేర।
గనిదిగ్గనసులేచి కమలాక్షి సీత॥

సురటరాగము- ఆదితాళము.

నాథుని కౌఁగిలించనూ। సీతావధూటి॥ నా॥ సాధు మానసుల కెల్లబాధలు దొలఁగ రిపుల సాధించి గెలిచెనని సరససంతోషమున॥ నా॥ తళుకు చెక్కుల మీఁదనూ। ధళధళను కెంపులలరు కమ్మలు మెరయనూ। చెలువమైన బంగరు పచ్చలకీల్కంకణములు వెలయు హస్తాబ్జములు వేడ్కతో దుత సాచి॥౧॥ నా॥ గొప్ప కన్నుల నిండనూ। హర్షబాష్పములుప్పతిల్లుచునుండనూ। తప్పక రాత్రుసవితతుల గెల్వఁగఁ బోయి। నప్పటినుంచి కన్నులఁ గప్పినట్లున్నావని॥ నాథుని॥౨॥ సరిలేని కళలతోడనూ। నసుమసియాడ। బిరబిరఁ బోయి ప్రేమనూ। వరరంగధాముఁడైన వల్లభుఁడా సిద్దైత్య వరుల పెక్కండ్ర నెట్లు బొరిగొంటి వంచు మరిమరి॥ నాథుని కౌఁగిలించనూ॥౩॥ గీ॥ కామినీమణియగు సీత కౌఁగిలించ। సంతసము జెందె శ్రీరామచంద్రుఁడపుడు। పర్ణశాలకు వేంచేసి పణతిఁ గూడి। సోదరుని తోడ నొప్పారె మోదమలర॥౪॥ అంతట ఖరసైన్యంబులో హతశేషుండగు యకంపనుండను దానవేంద్రుండగు రావణు కడకుం జని కేలు మోగిచి యిట్లనియె॥

ముఖారి రాగము- అటతాళము.

వినవోయి రావణ వినవోయి నేఁడూ। మనకు వాటిల్లెను మహిలోన కీడూ॥ దనుజేంద్ర దశరథ జనపతి సుతుఁడూ। వినుతోగ్ర బలుఁడస్త్రవిదుఁడు రాఘవుఁడూ॥౧॥ నలలితేన్మరకత శ్యామసుందరుఁడూ। జలరుహపత్ర విశాలలోచనుఁడూ॥౨॥ వనజాంకియగు దేవి తోడ వాఁడూ। మునిపక్త్రీసనురక్తి వనిఁ జేరినాఁడు॥౩॥ నయమున మునుల మన్ననఁ జేసినాఁడు। భయభక్తి చెలఁగ నభయమిచ్చినాఁడు॥౪॥ ఘనదీప్తి పంచవటిని జేరి చాలా। మొనసి వచ్చె నయా శూర్పణఖ సుశీల॥౫॥ క్రక్కున గోసెను సెకనా నాసములూ। మొక్కడ లేదెన్ని కేదాని పలలూ॥౬॥ కరమొప్పఖర దూషణాదిగా మనవారి। బొరిగొనె నసపస చెచ్చెర గండుమీరి॥౭॥ ఆచందమాయందమా విక్రమంబూ। నీ చందమని చెప్పనిక దుర్లభంబూ॥౮॥ అతని సహోదరుఁడటువంటివాఁడు। సతి కెవ్వారలు గారుచ చెఱంపఁబోడు॥౯॥ యెదిరించి బోర రాజెవ్వారలకునూ సదుపాయమిక నుఘంచ నజాయసగునూ॥౧౦॥ సతిని హరించి తెచ్చితివేని

ధరనూ।మృతులగుదురుశోకహతులై క్రచ్చరనూ॥౧౧॥వరరంగనిల యులనరమరమాని।కరమొప్పవంచనగావింపవలని॥ వినవోయిరా వణవినవోయినీవు॥౧౨॥ద్వి॥అనియిట్లుబలుకంగనామాటలెల్ల।విని రావణుడురౌద్ర వివశుడై వేగ।మారీచుకడకేగిమన్ననగనిరి। యా రాఘవునిచరిత్రాతిశయంబు। వారకవివరించివంచనతోడ।నారా ముదేవినిహరియింతుమన్న।మారీచుడంతటమహితవాక్యముల। నా రావణునితోడనతిచోద్యముగను। రామచంద్రునిపరాక్రమమెల్ల జెప్పి।వేమారుబోధించివెసబంపెనంత॥క॥తనముక్కుచెవులుదశర థ।తనయుడుగోయించువార్తదశకంఠునకుం।వినిపింపగజనిరావ ణు।గనియాశూర్పణఖరాముకథజెప్పెగదా॥వ॥ఇట్లుబలికి॥

క ॥ బలవంతుడననిజగములు। గెలిచితిననిధాత్రి సమరకేళినినా తో।చలమెత్తిగెలువలేరని।బలికెదవేవేళనీవుబలమిలనణగదా॥

గీ॥దాశరథులునన్నుతగవిరూపినిచేయ।యూరకున్నవాడవేరఖ లుడ।చలముతోడదివ్యసాయకావళులేసిచంపు మింకవారి తెంపుగ లిగి॥వ॥అన్నానీవధిక విక్రమంబున పంచవటీస్థలంబున నిలిచి యు న్న రామలక్ష్మణులనతియత్నంబున సంహరించితి వేని జగన్మోహ నాంగియుశ్రీ రామపత్నియు నగు సీత నీకు భార్య గాసిద్ధించునాసీ తాసౌందర్యంబునాకుందోచినయంతమాత్రంబునీకు వివ రింతువి నుము॥

ముఖారిరాగము- అటతాళము.

కోమ్మచక్కనిముద్దుగుమ్మరా।మదినమ్మబంగరుతిగిబొమ్మరా। చెలువొందుచికురులలాగు।ఆచెలియమ్ముంజేతులబాగూ॥౧॥ కరి కుంభములసొంపుమీరు।ఆగరితకుచంబులతీరూ॥౨॥ సలలితఘననీల వేణి।చారుసైకతతుల్యసుశ్రోణి॥౩॥దాడిమబీజకాంతములూ। నవ్య తరమగుతరుణదంతములు॥౪॥కసక్రంపుటరటులపెంపూ। చూచిక లికిపెందొడలుహసింపూ॥౫॥ వదనముగెలుచుపవేందూ।నెన్న మనుజయింపమనథేందూ॥౬॥ పక్వబింబఫలంబూ ఆతరుణిక మ్మోవివిధంబూ॥౭॥చెలిగొప్పకన్నులసౌరు । మంచి తెలిదమ్మిరేకు లగేరూ ॥౮॥ వలనొప్పతళుకునద్దములూ।ఆయలనాగచెక్కుటద్ద ములూ ॥ ౯ ॥ కలదులేదనసందియంబూ।ఆకలకంఠికలరుమధ్యం

బూ॥౧౦॥సురముఖ్యకులములలేరూ।ఆసుదతికిజోడైనవారు॥౧౧॥
తగు.సీతనీకసురేశా।నీవుతగుదువాసతికరినాశా॥౧౨॥ అన్నారావ
ణసీతనెన్నా।వోయన్ననావశముగాదన్నా॥౧౩॥రంగవాసులనుజ
యించు।కనకాంగినిగూడినటించూ॥౧౪॥వ॥ఇట్లుబల్కిన దశకంధ
రుండును మోహాతిరేకంబున రామభార్యాతస్కరణంబు మనం
బునంగోరి మారీచు కడకుంజని నీవెవ్విధంబుననైన జానకి నపహ
రింపందగుసమపాయంబుగాపింపుమనిసవాడిట్లనియె॥

యరుకులకాంబోధి. అటతాళము.

ఎవరుబోధించిరిరావణా।నీకీపాపబుద్ధిదుశ్చారణా॥ భువిపతి
వ్రతలలోపూజ్యతనొందిన।ప్రవిమలయౌరామపత్నినిహరి యిం
ప ॥ నెవరు॥నీలంకజెడునింకసూటిగా।రణకేళిగూలెదవీవుపాటి
గా।వాలాయముగబంధువర్గముతోడుత। కాలమువాటిలెగాబో
లులేకున్న॥నె॥౨॥ మునియాగమునగంటిరాముని।పిన్నతనమునదను
జవిరాముని।సనువాయుశరమేసివననిధిద్రోయగ। నెనసిదైవయో
గమునజీవించినవాడ॥నెవరు॥౩॥నామదిరత్నములన్ననూ।రంగధా
ముడన్ననూరాజులన్ననూ।రామునిభయమునసేమిదోచకయుండు
నామహాత్మునికవరాధమొనరింప॥నెవరుదోధించిరిరావణా ॥

ముఖారిరాగము- ఆదితాళము-

కనుపడుచున్నాడు।రాముడుకనుపడుచున్నాడు॥కనుపడుచున్నా
డనువుగనామది।మునివేషముతోమొనసివనస్థలి॥కను॥గడురక్షసుల
కడువడిజంపగమండితశరకోదండధరుండై ॥౧॥పొందుదనరమృగ
మదఘనతిలకంబందమూగాముఖమందువెలుంగగ॥కను॥౨॥ సరసిజ
పత్రవిశాలనేత్రుడై గురుతరదినకరకోటిద్యుతితో ॥౩॥ సతతము
రంగపు।ఈశుడుచాపం బతిలీలనుఠంకృతిగాపింపుచు ॥ కను పడుచు
న్నాడు॥౪॥గీ॥ యేను శ్రీరాముభయముచేనివ్విధమున।యున్నవాడ
నునీకేలనుర్విలోన।చాలబలవద్విరోధంబుసంగ్రహింప। మానుమీ
కోర్కెమదిలోనదానవేంద్రా॥ద్వి॥ అనియిట్లుబలుకంగనారా
వణుండు। వినివానిగన్గొనివెసనిట్లులనియె । వలనొప్పప్రతికూలవా
క్యంబుబల్క। వలదుమారీచమద్వాక్యంబువినుము। కనకవనాంత
గంబుకడువేట్కవెలయు।ఘనమృగాకృతిబూనికానలోజొచ్చి। జ

నకపుత్రికప్రోలచరియింపుమంత। కనుగొనిమదిలోనకాంక్షజెం
పార।నినుబట్టితెమ్మనినీరజనేత్రి।పనిబడియాచించు ప్రాణనాయ
కుని।శ్రీరాముడంతటసీతావధూటి। కోరినకోర్కెకై కొమరొప్ప
నిన్ను।నారూఢిబట్టంగనరుదెంచువేళ।ఘోరాటవికిదీసిగొబ్బునగచ
ట।హాలక్ష్మణాయనియార్తస్వనంబు। చాలసేయుముసీతసంతప్త
యగుచు।తెనమరదినిబంపుతగరాముకడకు। చనుదెంచినేనంతజాన
కిదత్తా ॥క॥ యారీతిబల్కగావిని। యారావణుసకును కామాస
న్నంబై చేరెనటంచునుమదిలో।మారీచుడు నిశ్చయించి మరి యిట్లని
యెన్॥గీ॥మంచిమాటలునీవాలకించవైతి। వేమిసేయుదునయ్యోడిదే
మొతప్ప। దట్లుగావుననీకార్యమమరజేతు।ననుచుబల్కెనసంతోష
మతిశయిల్లా ॥సీ॥ దశకంఠుడంతటతడయకమారీచుగూడిరథంబె
క్కికొమరుమిగుల। గురుతరారణ్యంబుసరభసంబునజొచ్చి మారీ
చునేనుపంగమహామవెలయ। వాడుతళుక్కు పసిండివన్నెమైభాసిల్లు
జింకరూపముదాల్చిపొంకముగను।పర్ణశాలకుబోయి పర్ణనియ్యాం
బుగాజనకపుత్రిక ప్రోలసంచరింప।జూచిమదిలోనమెచ్చు చుసుం
దరాంగి। విస్మయముజెందిలోకైకవినుతుడైన। వల్లభునిజూచిచ
య్యనవాంఛతోడ।బలికెకనికరముదయింప ప్రాభవమునా॥

మధ్యమావతిరాగము-ఆదితాళము.

అదిగో ప్రాణేశపసిడిజింకా। వేవేగజనిపోం। పొదవబట్టితెమ్ము
నీవింకా।పదపడిఛెంగునవదలకనెగరుచు బెదరిబెదరి వచ్చుచుజను
చున్నాదదిగో ప్రా ॥నెనరునామీదగలిగనేని।కోరినమ్మదానివెను
వెంటదగిలిపనిబూని। ఘనతరంగపురీశుడవనినినుచనువ్రస వేడితినను
మానింపకు॥మదిగో ప్రాణేశపసిడిజింకా॥క॥ కోరినకోర్కెనొసం
గుము।వారకశ్రీరామచంద్ర వరదుడవగుచుం। కారుణ్యమతినిల
క్ష్మణ।ధీరుడవై బట్టితెమ్ముదివ్యమృగంబునూ ॥వ॥ యిట్లుజనకపుత్రి
కయగు సీతాభామామణి పుష్పాన్వేషణంబు సేయుచుండి రామ
లక్ష్మణులం జేకొనని మృగంబుమీదివల పెరుంగించిన లక్ష్మణుం
డు రఘువరునకిట్లనియె॥

అసావేరిరాగము-అటతాళము.

అన్నవినుమా।యిదికైతవమైనమృగమా।పన్నెపన్నెనెన్నెల

లరఁగ। నున్నదిదిక్కనుగొన్న భ్రమయొక। నన్నవినుమా సన్మదగదూ।
త్రొక్కెదనీమృగమ్ము వలదూ । నెమ్మదినిసీతమ్మ దీని। విధమ్ము దెలి
యక నెమ్మిఁగోరెనో॥యన్న॥౧॥ దానవులకూ। పగవారలమైనమన
కూ। పూనివైరముతోడ పగతులు। మానకీక్రియ సేయుమోసము। ల
న్నవినుమా ॥౨॥ మానవేశా। శ్రీరంగపురీనివేశా। కాననంబులనుం
డుజింకల। గానమామునుగాసమిట్టివో॥యన్న॥౩॥గీ॥ దీనితెరఁగెల్లఁ
నుగొన్నమానసమున। కోరిమారీచుడీరీతికుత్సితంబు। పూనిగావించి
నట్లుగాగానబడియె। జానకీముఖకంజాతచంచరీకా॥ద్వి॥అనియిట్లు
లక్ష్మణుండన్నతోఁబల్క । ఘనశుచిస్మితముఖకమలయాసీత। తనభ
ర్తనటుజూచితడయంగవలదు। జననాధకులనాధచర్యానబోయి।
నీవీమృగంబును నేర్పుతోఁబట్టి। వేవేగఁగొనిరమ్ము వేడ్కతోమనమ।
వనవాసః ర్యంబువరుసతోఁగడపి। మనపురంబునకేగిమణిమయశా
ధ। మునసుంచుకొందముముదము రెట్టింప । ననియిట్లుబల్కంగనా
రాఘవుండు। వినిలక్ష్మణునిగాంచి వెసనిట్లనియె ॥గీ॥ యీమృగంబు
మీదనిందీవరాక్షికి। చాలవాంఛగలెల్గెఁదనర। వెంటవెంటనంటి వెస
నేర్పుచేబట్టి। తెచ్చిసీతకెత్తుతెగువతోడ ॥గీ॥మంచిమృగముగాక
మారీచుడోనరించు। కపటమాయ నేనిఘనశరాగ్ని। మడియజేసివత్తు
మహిమచెనీవింక। గాచియుండుమచటకమలముఖిని ॥వ॥ ఇట్లుబలికి
సీతాసుందరీ హృదయంబు రంజిల్ల ధనుర్బాణతూణీర ధరుండై
మృగంబుమీదదృష్టినిలిపి వెలువడి॥

ఆరభిరాగము- అటతాళము.

మృగమువెంటనంటిచనెనూ। కోదండపాణి॥మృగము॥ శ్రీరామ
మూర్తి॥మృగమువెంటనంటిచనెనూ॥మృగమువెంటనంటిచనగ। న
గణితలీలనుధగ । ద్ధగితకాంతులలరగనదిదివికెగరుచు గురుగహన
ములకుదియ్యగ॥మృ॥౧॥ గరిమతోఁసట్టిట్టుపొంచుచూ। తిరుమేనగల్గు
చిరుచెమటబోదుడుచుకొనుచు। కరమొప్పడగ్గరినమృగవరమును బ
ట్టగబోవ। బిరబిరనదిపరుగిడిదూరస్థలిమెరయగగనితత్తరమునవిసు
కుచూ॥మృ॥తరుణీసీతకింపుగాగనూ। నేనెట్లుబట్టు। దరుదుగనీచిత్ర
మృగమునూ। గురుతుగసతిమాయచేభ్రమ్మరుచుచిక్కలిడసాగె ।

గురుతర రాక్షసకృత్యంబిదియనిసరగునరంగేశ్వరుడూహించుచు॥ మృగమువెంటనంటిచనెనూ॥ సీ॥ అంతటరఘురాముడామృగంబానరించుమాయాప్రచారంబుమదినిదెలసి। దానిద్రుంపదలంచితడయకతనవింటబాణంబుసంధించిపటుజవంబు। దనరప్రయోగింపతత్ప్రాణహాతిజేసిమాయామృగాకృతిమానితొంటి।తనువుతోమారీచదనుజుండుహాసీతహాలక్ష్మణాయంచునధికఘోర। రవముతోబలికివాడీల్గెనవనిమీద।నంతనయ్యార్తనాదమయ్యింతిసీత।వినిమహాశోకసంతాపవివశయగుచు।మరదిగన్గొనిపల్కెనుత్తరముతోడా॥

శోకవిరాళిరాగము-ఆదితాళము.

పోవోయిపోవోయిలక్ష్మణా।నీయన్నకడకు ॥ పో॥ బంగారుశరం ద్రిపోవోయి॥పోవోయినీయన్నకేమిగావించిరోమోసము। మాయావుకారాక్షసులివ్వనమునా।యేమిదోచదు॥పోవోయిపోవో॥ శరములుచాపముబూనుమీ।చెచ్చెరజననీ। వరుడుగనన్నుబ్రోవుమీ।సరసుడౌశ్రీరఘురామచంద్రునిమోముజూడక।రుసగ ప్రాణములుండునా।తనువునిల్చునా॥పోవో॥యేమిటికెలుగెత్తిపిలిచెనో నాప్రాణపతి।కేమినిష్టురార్తిగల్గెనో। నామానసమెన్నోదాల వేమరుబోచున్నదిరంగస్వామిని నేనెట్లుజూతునూ॥యేమిసేతును॥ పోవోయి॥క॥ అనియిట్లుసీతబల్కగ।విలక్ష్మణుడధికభక్తివినయంబెసగం। జనకసుతదుఃఖముడుపగ। తనమదితలపోసిబల్కెధరణిజతోడనూ॥

శోకవిరాళిరాగము-ఆదితాళము.

త్వరపడకమ్మా।అదిరాముని।స్వరముగాదమ్మా।విరిబోణిశ్రీరఘువరుడగునీభర్త।నరసురదనుజకిన్నెరులకసాధ్యుడు॥త్వ॥విలపింపవలదు।రామునికెందువిజయముగలదు।వలనొప్ప నాయన్నబలశౌర్యదర్పములిలనీవెరుంగవెకలకంఠినాతల్లి॥త్వ॥వినవెమాయమ్మ కన్నులనీరువిడిపింపకమ్మ।నినుబాసినేనెందుజనరాదుఖలులగు।దనుజులేతెంతురుతడయకవేవేగ॥త్వ॥అ॥చాలదీనతనూ। రాఘవుడిట్టులేలబిలుచునూ।వాలాయముగరంగపతిశీఘ్రమునవచ్చు। నాఽస్యమికలేమనామాటనమ్ముము॥త్వరపడకమ్మా॥వ॥ఇట్లురామచంద్రుని సమీపంబునకుం బోకపలుకుచున్నమరిది వాక్యంబుల కత్యంతకో

పశోకసంతాపంబులుమనంబునం బెనంగొన జానకీదేవిలక్ష్మణునకి ట్లనియె॥

శోకవరాళిరాగము-ఆదితాళము.

అయ్యయ్యోనానాథుడడవిపాలాయెనీకానందమాయెగదా।నీకది ప్రియ।మానందమాయెగదా॥రయ్యనరఘుకులస్వామిగావబోక। చప్పిదంపమనసాయెగా।నట్టడవిలో॥నయ్య॥హారామయనుచుదుఃఖింపగసొంపునసాలకింపనాయెగా। సారెకుమూర్ఛమునొందుచువిలపింపకోరిచూడనాయెగా।ముచ్చటదీర॥నయ్యయ్యో॥౧॥ ఘనభక్తితమ్ముని వలెనున్న పగతుడవని రాముడెరుగడుగాముసకొనిరంగ నాథునికికీడడరనీమనసుచల్లనాయెగా॥నిజంబుగ॥నయ్యయ్యో॥

అసావేరిరాగము-అటతాళము.

అలనాడేపాపశీలుడవని తెలసి తేనడవికిగొనివత్తుమా। ఖలుడవు ఘోరకుటిలుడవునీతోడ।బలుకాడినంత నేప్రాప్తించుదోసము॥ అలనాడె॥ ఘన మోమునసన్న కాంతించి యారాఘవుని చేటుమది గోరుచు। పనిబడినాభర్త పాలికిబోకసన్నుసరించియున్నావక టలక్ష్మణనీ॥వలనా॥పదపడియేసన్యపురుషులకలనైన పదమున దాకదునా।వదలకనీకున్నవరరంగధాముని పదభక్తిజూచి నెమ్మదినమ్మితినిగాక॥నలనాడెపాపశీలువని తెలసి తెనడవికి ॥౨॥ అనియిట్లుబల్కుచునధికదుఃఖమున।తనహస్తములతోటితగసుదరంబు । గొన కొనితగగొట్టుకొనుచు పాపాత్మ। నిన్నుకైకపుత్రుండు నెమ్మితోబనుబ।పనిబడిప్రచ్ఛన్నభావంబుగల్గి।చనుదెంచినావువంచనశాయబూని।చెన్నుమీరినయట్టి శ్రీరాము మోము। కన్నదోయినిజూడకనునిల్వజాల।సొరిదినేవనవహ్నిచొరబారియైన।గరళంబుదినియైన కాయంబువిడుతు।నని ఘోరముగబల్కినాలక్ష్మణుండు । వినిదిగ్గున నులేచి వెసకేలుమొగిచి॥

ఆనందభైరవిరాగము-ఆదితాళము.

ఎటువంటిమాటలాడినావమ్మతల్లి ।కటకట నెనరువీడి॥ చిటుకున నీవాడినకఠినంబులకెటుదోచదునేనెటుబ్రతుకుదుభువి॥ నెటువంటి॥ననునొవ్వనాడన్యాయమా।మానా నే నెప్పుడసురక్తిశావశాయ।తనయునివలెమిమ్మునయముగొల్చుచు । ఘనభక్తినివనమునకరుదేర

గ॥ నెటువంటి॥నిన్నుసుమిత్ర గానూ।దలతురామునికన్న నాతండ్రి గానూ।చెన్నుగమదిలో నెన్నుదునిటువలె। నెన్నడు బలుకవెకన్న తల్లి నీ॥ వెటువంటి॥౩॥ జననీ నేనింక వేగా శ్రీరంగపురధా। ముని దెత్తు పోయిబాగా।ఘనుడగు రామునిచరణములానగ। మనమున నేపాప ములెరుగనున॥ న్నెటువంటిమాటలాడి॥వ॥ఇవ్విధంబునంబలికితల్లి పోయివచ్చెద నీకుభద్రంబయ్యెడునని ప్రదక్షిణ నమస్కారంబులుచేసి ధనుర్బాణధరుండై పోవకాళ్లురాక నెట్టకేలకు తెంపుజేసి మున్నురాఘవుండు మృగంబువెంట జనినమార్గంబునంజనియె నంతా॥చ॥ అంతటరావణుండుహృదయంబునసంతసమందిరామ భూకాంతునితమ్ముడేగె। నిక గ్రక్కునజానకినింహరింపగా। నెంత యుమంచివేళ।యనినింపునన్కయతీశ్వరాకృతిం। వింతదలిపర్ణ దాల్చి।కడువేగమెవచ్చెనుపర్ణశాలకునూ॥

పంతువరాళిరాగము- అటతాళము.

వచ్చెరావణుడంతనూ।భూతము తెల్లవిచ్చిపారుచునుండనూ॥ చెచ్చెరకాషాయచేలముఛత్రము। హెచ్చైనదండకమండలంబులుని॥వచ్చె రావ॥ జపమునెపముననూ।పూసలు వ్రేళ్ల।నుపముసజరపుచును।చపలతమానినతపసిమాటిక్కిశ్రీరం।గపతినామంబులుకడు జపియించుచు॥వచ్చెరావణుడంతనూ॥న్వి॥గరిమతోడుతదశకంధరుండిట్లు।విగివిగాసన్యాసవేషంబుదాల్చి। సరగునపర్ణశాలలోజొచ్చి।వరచంద్ర హీనమైవర్తించునట్టి।ఘనరోహిణీ తారకనుబోలి కేల।వనజంబులేనిశ్రీవనితనుబోలి।చెక్కటచెయిజేర్చిచెలగికూర్చుండి।చక్కనిశ్రీరామచంద్రుదలంచి। కన్నీరునించురాఘవపత్నిగాంచి।యెన్నడుజూడనేనిటువంటిదివ్య। సుందరాంగనటంచు సొక్కిజూచుచును।కందర్పశరములకడునొచ్చినొచ్చి।తగనిట్టులని యెత్తరమునజెంది।మగువయాసీతతోమంజువాక్యములు॥

సౌరాష్ట్రరాగము- అటతాళము.

ఎవ్వరిదానవుసుందరీ। నాకెరుగజెప్పుముకంబుకంధరి॥ యవ్వన మొప్పగనివ్వనముననునీవెవ్వాసిపైబుద్ధినివ్వటిల్లగయున్న॥ ఎవ్వారి॥పరిపక్వచింబఫలంబూ।వోతరుణినీమోవివిధంబు। గురురత్నహారశ్రీకిరములౌపాలిండ్లువరతాళఫలముల కరికుంభములబోలు॥ నె

వ్వా॥౧॥లలననీకన్నులతీరూ।మంచి తెలిదమ్మి రేకులగేరూ। వలనొ
ప్పనీదంత ములుకుంద కుట్మలమ్ములబోలు నెమ్మో ముపూర్ణ చం
ద్రు నిమించు॥ నెవ్వా॥౨॥ చందనగంధిపూబోణి। ఓసుందర సైకత
శ్రోణి। పొందుగ దేవకిన్నరనాగగంధర్వ। సుందరిజనులునియంద
మించుకబోల॥ ఎవ్వ॥౩॥ నిరుపమబాలేందుఫాలా।నీచరితము జెప్ప
ముచాలా।గరితవినుము ఘోరతరమృగరాక్షసవనవాసమిచ్చోటవ
సింయింపగనుబోల॥ఎవ్వా॥౪॥కనకాంగినీనామమేమీ।నాథునిపేరు
జనకుపేరేమీ।ఘనరంగధాముడిచ్చిన నేపురి౽ బోడ నాకనువుగ జెప్ప
మువినగోరియున్నాడ॥౫॥వ॥అనియివ్విధంబునంబలికిన విని జానకీ
దేవి కపటయతివేషధరుండైనరావణునకర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కా
రంబులుగావించి మహాతపస్సంపన్నుండనితలంచియిట్లనియె॥

ద్వి॥ వినవయ్యతాపసవిశదంబుగాను। వినిపింతుదశరథవిభునకే
య్యలను। చారుతనూజుడై సత్యాత్ముడైన। శ్రీరామునకు నేను చెలు
వొందుసతిని। జనకపుత్రి నినన్నజనులెల్ల సీత। యనుచుందు రవని
లోనరుదుగా కైక।వరముచే జనకాజ్ఞ వనవాసమునకు। వరమతినే
తేరవాంఛించివేగ।వచ్చనాపతివెంటవలనొప్ప నేను।మచ్చికతోడ
నామరిదిలక్ష్మణుడు।చనుదెంచితిమిమానిసంఘముప్పొంగ। ననువు
గామేమిందునధివసింపగను।మృగమొక్కటరుదేరమిగులనేగాంచి
తగబట్టితెమ్మనితద్దయువేడ।రామచంద్రుడుబోయిరాకున్నపిదప
రామానుజుండేగెరయమునసటకు।చెలగినాకథనీకుజెప్పితినిటకు।
నలరుచునీవేలనరుదెంచితనిన।విని రావణుడు మోహవివశుడై సీత।
గనిబల్కెనింకనాకథవినుమనుచు॥

కేదారిగౌడ-అటతాళము.

ఏనురావణుండను। వచ్చితిమోహమింపుమీరుచుండనూ। పూని
మృత్యువునైనమృత్యువునొందింతు। మానకయమునైన మదిఁ దంతు
బంధించి॥నేను॥ రాక్షసనాథుడను।దేవతలనుశిక్షించియున్నాడను
దక్షుడననుచుశివ్రుండుండు కైలాసము క్షీణబలమునన మరనెత్తినవా
డ॥నేను॥౧॥ కడుకోపమొదవగనూ।లోకములెల్ల గడగడవణకా
డుసూ।పుడమియూకాశమువడిబట్టివాయింతు। తడయకనాలంకజ

డసిధిలోనుండు॥నేను॥౨॥ న్నాయాజ్ఞ లేకుండనూ।సూర్యుడుయెండ గాయకుండునుచాలను।బాయక చల్లగపవనుడువీచును।శ్రీయుతుం డనురంగనాయక సాక్షిగ॥ఏను రావణుండను॥౩॥వ॥ అనియివ్విధం బునంబల్కి-జానకింగనుంగొని రావణుండుమరలనిట్లనియె॥

కేదారిగౌళ-అటతాళము.

రావేపోదముసుందరీ।లంకకుతలిరా॥రావే॥రావేపోదమునీవురా మునివిడువుము।భావింపనీవునాపట్టంపురాణివై ॥రా॥ వినవేజానకి లంకనూ।గోపురహేమ।మణిమంటపములొప్పనూ।ఘనహేమసౌ ధములనువుగనుద్యానవనములుకొలనులువలసిననున్నావి॥రా ॥ తరుణులనందరునూ।నీశేవల। మరగింపచేశెదనూ। పరిమళమాల్య చందనరత్నభూషణాంబరములుధరియించిగరిమభోగింతాము ॥ రా॥అతివలునునుగోరుచూ।కానుకలిత్తురతిమోహవశులగుచు। మతి నిన్నుజెందినగతివారిజెందదు। సతతము శ్రీరంగపతిమాయావిధమే మొ॥రావేపోదాము॥ద్వి॥అనియిట్లురావణుండరుదుగాబల్కి-।తన పూర్వరూపంబుతడయకజూప।కనిసీతమూర్ఛిల్లి గ్రక్కునలేచి। కనలిచిత్తంబునకడుధిక్కరించి।వానికిట్లనియె నువరకిరవాణి। మాన క శ్రీరాముమదినమ్ముకొనుచు॥

ఆరభిరాగము-ఆదితాళము.

ఏలపాపములాడేవురా।వోరోరిరావణ ॥ఏలపా॥ ఏలపాపము లాడేవు।కాలముడగ్గరినరీతి।శీలములేనిదుష్టాత్మ శ్రీరాములకిల్లాలర నేనూ॥యా॥రాముడేనాహృదయేశుడు।మోహనియ్యుడౌ।రాము డెనాచిత్తచోరుడు । రామునిదప్పనన్యులనేమియుగోరను మది శ్రీ రామపాదశ్రయసువ్రతనురాముడె నావిహితుడు పతిదైవము ॥ యా॥యింతదుర్మదాంధమేలరా।దువాక్యములువింతగాననా డనేలరా। యింతత్రుళ్ళ వలదురానాకాంతుడు వేగమెవచ్చిపంత ముననీశిరములుకరమువెంతయు ఛేదించుశరముల ॥యా॥ ధీరుడై ఖ రదూషణాదులా।చంపడెరాముడారయ ఘోరబాణమురా। సార సాత్ముడై నరంగస్వామియై చెలువొందురఘువీరునిదోర్బలములనీ వువిని తెలియవెరాత్రుసగణముల చే॥యాల॥వ॥ఇట్లుబలుక్కుచున్న సీ

తావాక్యంబులు లెక్కసేటకదుష్కాముండై దుర్వాక్యంబులాడు
రాక్షసేంద్రునకుమరలనై దేహీయిట్లనియె॥

ఆనందభైరవిరాగము- అటతాళము,

నేను శ్రీరాముభార్యనురా।కన్నుగాననిపల్కులాడకురా॥పూని వస్త్రమునదావాగ్నిగట్టగబూనువానిచందముగాదెవలసిగోరుట నన్ను॥వలనొప్పకంఠమందునను।దొడ్డశిలగట్టుకొనివేగమునను। జలనిధిదాటగదలచినట్లనుకొమ్ము ఖలుడనాపైనీకు గలమోహ మెల్లను॥నేను॥౧॥గరిమనాపతిలేనివేళ।వంటరిపాటునసనువచ్చిచాలా। దురితములాడేవునీవునీవారితో మరణముబొందగమతినూహించితి వేమొ॥నేను॥౨॥ నాపతితోసరివారు।వోపాపాత్మజగములలేరు। శ్రీపతియగురంగధాముడునాపతివోపతితుడనీవేపాటివాడవు॥నేను శ్రీరాముభార్యనురా॥౩॥సీ॥ మదగజేంద్రముతోటిమార్జాలముసమంబెఘనచందనముకుపంకముసమంబె। పరఖగేంద్రునితోడ వాయసంబుసమంబెజలరాశితోడపల్వలముసమమె। సింహంబునకు నక్కచెలగిసమంబౌనెపసిడికిలోహంబుపరగసమమె। సారసంబునకునుసమమౌనెగృధ్రంబుకలహంసతోటిబకంబుసమమె।గానదుష్టాత్మవినరరాఘవునకీవు।కోటిజన్మంబులెత్తినసాటిగావు।మించిరామాగ్నిపైనీశలభతబోలి।వచ్చిచచ్చెదువాంఛవలదుపోరా॥

వ॥ఇవ్విధంబున జానకీదేవిబల్కిన వాక్యంబులువిని రావణుండద్దేవిని హరియింప మనంబునందలంచి కడియంజనుదెంచి హారామ హాలక్ష్మణేతి వాక్యంబులుబల్కుచు రోదనంబుసేయుచుండ బలాత్కారంబునం గొనిపోయి కఠినవాక్యంబులనద్దేవిని భర్జింపుచు నంకస్థలంబుననిడికొని రథంబునం గూర్చుండి గగన మార్గంబునబోవుచుండె నంతట॥క॥ దారుణమునదశకంఠుడు।క్రూరతవైదేహినిట్లుగొనిచన।యాహాకారముతోవనదేవత। లారూఢిని భీతిబొందిరతి కంప మునన్ ॥గీ॥ తళుకుబంగరుకెంజాయతనువుమెరయ। రక్కసునిచాతజిక్కి శ్రీరాముభార్య। యాకసంబునబోవుచు నాత్మనాథు।గూర్చిదుఃఖింపుచునుబల్కెనువలయాక్షి॥

శోకవిరాళిరాగము- అటతాళము.

రామరామరామరామా। రామరాక్షసవిరామా। హామనోనాథాహృదీశా।హామహానుభావదేవా॥౧॥ హాజగన్మోహనవేష। హామునీంద్రజనతోషా॥౨॥హావిశాలారవిందాక్ష।హామహాశాత్రవశిక్షా॥౩॥ శ్రీకరరంగపురీశా। సేవకసంతాపనాశా॥౪॥

అసావేరిరాగము- ఆదితాళము.

వేవేగరావోయివల్లభా। మోసముపచ్చె॥వేవే॥ వేవేగనుగ్రతగదిసిదేవరదేవినానన్ను। రావణుడుగొంపోవుచున్నాడు॥ చివిజనుచున్నాడు॥వే॥ గ్రక్కునమొగయాలకింపుమీ। ప్రాణేశనీకు। మ్రొక్కెదననువిడిపింపుమీ॥దిక్కులేనివారికెల్ల। దిక్కైనసిపుగగ్గ సె।టక్కులేనివాననైతిగా మోసపొలగా॥వె॥౨॥నీ మోముజూడగగల్గనో। లేకయుందునోస్వామినాపాల్టికనేస్తుండునో। శ్రీ ముతోశ్రీరంగపురధాముడవై సట్టిగఘురామచంద్రసామిత్రితోడనూ॥ రోషముతోనూ॥వేవేగరావోయి॥౩॥ (స్వ॥అనిఇట్లుపెలికెంచిహారామయనుచు। ఘనమయినకాటుకకంటనీరెల్ల।చనుకట్టుపైబడజానకిదేవి।మొనసిదుఃఖింపుచుమోహానాకాము।డననొక్కశ్రీరాముడనుజునితోడ।ననుపుగారక్షింపనరుదెంచుననుచు। గరిమతోదిక్కులుకలయజూచుచును।విరివిగారాకున్నవెసలపింపుచను।హాలక్ష్మణాచాలనన్యాయవాక్కు। లేలబల్కితినినిన్నేలబొమ్మంటి। శ్రీకరంబుగనీపుచెలగికాపున్న।నాకిట్టికష్టంబునాయన్నరాదు॥౪॥ అనియిట్లత్యంత దుఃఖావేశంబున కురరియనుపులగు చందంబున విలపించుచు నిట్టూర్పులెనించుచు తనమనంబునశ్రీరామచంద్రునిమందస్మిత ముఖారవిందసౌందర్యంబు మాటిమాటికి దలంపుచు జగన్మోహనదివ్యమంగళవిగ్రహుండగుప్రాణవల్లభుండు కన్నులంగప్పినట్లుదోచిన మణివిస్ఫురితకంకణాలంకృతంబులగు హస్తంబులుసాచి కౌగిలింపంబోవుచు మూర్ఛిల్లుచుమరలంతెలివొందుచు కన్నీరు మున్నీరుగానేడ్చుచునిట్లనియె॥

పున్నాగరాగము-అటతాళము.

యెందున్నావోకదా। శ్రీరామరామ॥యెం॥ పొందుగనీప్రియ

సుందరినగునన్ను। జెందినయాపదచందమెఱిగి బాయ ॥ కెం॥ ఘనవన్యమృగాలకొక్కఁడు రాక్షసుడు జేరి। ననుగొనిపోచున్నాఁడనఘవాని నిద్రుంప॥ కెందు॥ శరచాపములుబూనిజను డెంచియాదైత్యు। వరుని కంఠములుభీకరలీలదునుమాడ॥ కెం॥ వంటరిపాటునవచ్చినన్గొనిపోవు। తుంటరిదైత్యునిజంటబాణములేయ॥ కెం॥ నీమోముజూడకనిమిషమోర్వరంగ। ధామదయాకర ప్రేమతోవేంచేయ ॥ కెందునాఁవాకదా॥

భైరవిరాగము-అటతాళము.

యెంతనగుబాటాయజన్మమిలలోననాకు॥ కాంతలకెందైనఘవిలో। నింతమరవస్థలుగలవె। చింతశాయఫలమేమిః మున్నెంతదోసముజేసితినో॥ యెం॥ జనకపుత్రికనైదశరథునకుపెద్దకోడలనై। ఘనజగన్మోహనుడౌ శ్రీరామునకుభార్యనై। చెనటియా యీ రాక్షసుని చేచిక్కిదిక్కులేకదుఃఖ। వనధిమునగనాయకైకవాంఛనంభోపూర్ణమైవెలయ॥ నెం॥ ౨॥ గరిమతోమాయామృగమును। కాంక్ష జేసిపతిని బంపి। వరుసదుర్వాక్యములెనెంనో। మరిదినంటిని। సరగుననావంటి క్రూరచరితకిట్లురంగపుర। వరునిబాయుటెంతపనివారకసాటివారిలో॥ నెం॥ ౩॥ వ॥ ఇట్లుబలికిపాపకర్ముండగురావణుంగనుంగొని॥

ముఖారిరాగము-ఆదితాళము.

రక్కసనన్నువిడిపించరా। శ్రీరాములనుజూచిరానివ్వరా। చక్కనిరాముబాసిక్షణమైనతనువునిలువ। దక్కజముగనీకుమిక్కిలిపుణ్యముగు॥ ర॥ పాపపుణ్యములెరుగవేమిరా। వోపాపాత్మయింతకఠినమేలరా। నాపోవుటకునెంత తాపమొందుచురంగ। శ్రీపుణ్యనిలయులాతిఞంచెదివెదకుచుందురో॥ రక్క॥

అసావేరిరాగము-అటతాళము.

ఎక్కడబుటితినెక్కడజొచ్చితినెక్కడికరుదెంచితి॥ చక్కని శ్రీరామ స్వామిసన్నిధిబాసిరక్కసుచేజిక్కిరానాయనభమున ॥ యెక్క॥ పనిబడికదిసినన్నీపాపకర్ముఁడుగొనివచ్చె బెఱికున్నాను। పెనుదీగవృక్షమునను సరించినట్లు। ఘనమతిరాముని కౌగిలివిడుతునే ॥ యెక్కడ ॥ యిరువురమెన్నడిట్లెడబాయ మీవేళ నరుదారనదిగల్గెనూ। కరమొప్పశ్రీరంగపురపతిస్వామింకగరిమ గన్గొనెడిభాగ్యము

నాకులేదేమొ॥ యెక్కడబుట్టితి॥ చ॥ కురువకమాధవీవకుళ కుందలవంగరసాలకేతకీ। సరళకురంటకార్జున విశాలకదంబ ఫలాశముఖ్యా। సుందరతరులార పక్షిసముదాయములార మృగంబులార। నాపరిభవమెల్ల రాఘవునిపజ్జను జేరివచింపగాదగున్॥ గీ॥ వినవెగోదావరీదేవివిమలభక్తి। వందనము జేతు నావార్తవల్లభునకు। చెప్పగదవమ్మదయబుట్టనొప్పదనర। మాల్యవంతమ దెల్పు నామాటపతికి॥

ముఖారిరాగము - ఆదితాళము.

రారయ్య పుణ్యాత్ములార రామభార్యనూ। నన్నుచేరి బ్రోవరయ్యకరుణ చెలువుమీరనూ॥ ధన్యులారసకలలోకమాన్యులారా। సౌజన్యతగావుడీసురమూర్ధన్యులార॥౧॥ అనుపమదేవగంధర్వగణములార। వీనిదునిమిరక్షింపుడీకీర్తిధనముచేరా॥౨॥ దండకాటవిలోనున్నతపసులారా। మీయండనిలుపుకోరయ్యానన్ననఘులారా॥౩॥ సోమసూర్యులారనన్నుసొంపుగాను। రంగధాముగూర్పరయ్యా నిండుప్రేమతోనూ॥౪॥ రారయ్యా॥ వ॥ ఇట్లుబలికిన॥ క॥ అంతటజటాయుగనియా। కాంతామణి ఘోరదుఃఖకలితాత్మకయై। పంతమెలర్పగరాముని। కెంతయు నావార్త దెలియ నెరిగింపుదయన్॥

వ॥ యివ్విధంబునం బలికిన జనకపుత్రింగనుంగొని గృధ్రపతియిట్లనియె॥ మ॥ చింతంబొందకుమమ్మతల్లి। వినునీచిత్తంబు రంజిల్లదుర్దాంతోదగ్రబలంబునం। రిపునిదోర్దర్పంబుమాయించి। నీచింతాశోకమణంగవీని। శిరముల్ చెండాడి నిన్నెంతయుం। కాంతుంగూర్చిసుఖింపజేతు। ధరణింకళ్యాణి శ్రీజానకీ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున యూరడించి దశకంఠునకిట్లనియె॥

పంతువరాళిరాగము-ఆదితాళము.

విడువరా। ద్రోహివిడురా। సీతమ్మను॥ విడువరా॥ గడుసరివై రాముపడతి నెత్తుకనీవు। వడిజనుచున్నాడవడుగుదాటనివ్వ॥ విడు॥ ముక్కున గెక్కలమొనసిపదంబులచక్కగనినుజీల్చి చెక్కుచెక్కలు జేతు॥ విడు॥ భీతిలేకజగన్మాతనుదొంగిలి। పాతకనీవునాచాతబ్రతుకబోవు॥ విడు॥ వంటరిపాటునవైదేహిదెచ్చిన। తుంటరితనమెల్లమంటిపాలొనరింతు॥ విడు॥ చండకోపముననీకండలుపెకళించి। దండిభూ

తముల్కకు మెండైనబలిసేతు॥విడు॥రంగపురీశునిరమణివిడువకున్న!
సంగరస్థలినరక్షణమునబడవైతు॥విడువరా॥క॥ అసిపల్కి-రావణు
నిమా।కోఁనిపదములదన్నివాని ఘోరాంగముము।కుక్కనజీల్చి నెత్తు
రొలుకగ।నని జేసెను దేవగణములాశ్చర్యపడఁగ॥ద్వి॥ అంతట రావ
ణుండధికోగ్రుఁడగుచు।వింతగా బహుబాణవితతులుగురిసె।కులశై
లములబోలికొమరొప్పనీరువు।రెలమిబోరిరి నెత్తురిలమీదగురియ।
పరగనంతటగృధ్రపతిధైర్యమునను। వరిసూత ఘోటకధ్వజచాప
ములను।ధరణిపైబడనేయుచును జేంద్రుఁడంత।ధరణికిజేరిసీతనుడించి
వచ్చి।ఘనఖడ్గమునను పక్షములు ఛేదింప।ననుపుగా గృధ్రేశుఁడవని
పైబడియె।కరమొప్పనంతట కన్నీరుగార। ధరణిజ వడిఁ సీత గృ
ధ్రపతిని। గరిమ కౌఁగిట జేర్చి కడుదైన్యమమర। గురుశోకమునబ
ల్కె-కోకిలవాణి॥

తోడిరాగము-ఆదితాళము.

దుఃఖముమీద దుఃఖమాయెనూ।నీదురవస్థకన్నులజూచుటను॥దుః
ఖముగలిగెవిభునితోలగివచ్చుటకునా। దుఃఖము మాన్పవచ్చి దుర్మ
తిచేగూలుటచే॥దు॥ యేమోమదిఁశవచ్చె చాలసూ।రంగధాముని
కరుణలేదాయను।నామామసఖ్యమెంచినన్ను బ్రోవదలంచి। యే
మోవింతగబోరిభూమిపైబడుట వలన॥ దుఃఖము మీద దుఃఖమా
యె॥వ॥ఇవ్విధంబున సీతాలతాంగి దుఃఖించు సమయంబున రావ
ణుండద్దేవిని గొనిపోవగమకింప సతిదుఃఖంబున నొకవృక్షంబుగౌ
గిలించుకొని యూడిగిలం బడి హా రామ హా లక్ష్మణేతి వాక్యంబులు
బల్కుచు విలపింప నద్దురాత్ముండు బలాత్కారంబునంగొనియా
కాశమార్గంబునం బోవుచుండె నప్పుడు సకలలోకంబు లాహాకా
రంబునం బొంది వడవడ వడంకుచు చీకట్లుగమ్మినట్లుండె దండకా
రణ్యనివాసులగు మునిగణంబులు సీతావృత్తాంతంబు యోగమార్గం
బునం దెలిసి రావణునకు మరణంబు సిద్ధంబని తలంచిరంత॥

వ॥ఆసమయంబున॥గీ॥శ్రీకరంబగు పీతకౌశేయవస్త్ర।కనకభూ
షణకలితయై గానుపించు।సీతతో రావణుడుదిలిచెన్నుమీరె।వహ్ని
తో దుత వెలయు పర్వతముబోలి॥గీ॥ చారుభూషణనిచయఘోషం
బుతోడ। దనరుచున్నట్టిసీతతో దశశిరుండు। గగనమునబోవుచును

మించె గౌరవమున। గర్జనము సేయు నీలమేఘంబు బోలి॥ క॥ జనకసు
తమున్నతనపతి। మనమున సంతోషమొంది మానక మెచ్చం। మునుత
లముడిచిన పరిమళ। ఘనపుష్పము లెల్ల వీడి కడువడి వ్రాలెన్॥

గీ॥ కమలదళనేత్రి యొక్కనగంబు మీద। వానరుల నేవురను గాంచి
వస్త్రమునను। భూషణంబులు బంధించి పొసగవైచె। పతికి తనవా
ర్త జెప్పంగ మతిని గోరి॥ సీ॥ అంతట రావణుండా సీత గొనిపోయి
లంకలోపల జేరి పొంకమునను। కనకగోపుర హర్మ్య మణిమంటపా
రామ కాసార ముఖ్యముల్ కలయ జూపి। గరిమ భోగింతమీ ఘనపట్ట
ణంబున నన్నేలుమని బల్కనాతి యల్గి। కాఠిన్యవాక్యముల్ కడువడి బ
లుకంగ వాడంత నుగ్రుడై వనిత నపుడు। దనుజకాంతల కాపుంచి తగ
నశోక। వనమునం దుండగా జేసి వలపు గల్గు। నట్లు బోధింప బనుపుచు న
ధికకామ। తప్తుడయ్యుండె నీరీతి దశశిరుండు॥ చ॥ అంతట రామచం
ద్రుడు। మృగాకృతి దాల్చిన దుష్టరాక్షసం। పంతముతోడ జంపి తన
పర్ణకుటీరముకేగుదెంచుచో। సంతసమింత లేక తన సన్నిధికై జను
దెంచు లక్ష్మణుం। వింతదలిర్చ జూచి। రఘువీరుడు బల్కె సతండు మ్రొ
క్కగన్॥

సురటరాగము-ఆదితాళము.

ఏలవచ్చితివి జనకజ నొంటిగ నేలమి ఘోరవనమున డించి। లోలనే
త్రి దనుజస్వనము విని జాలిబొందిన ననుబనుపగ వచ్చితి॥ వే॥ విజనాట
వీ జనకజను విడిచి రా విహితమ ఘనసీకిట్లా। సుజనవినుత వినుమతికఠి
నోక్తులు సుదతి బలుక నిలువక చనుదెంచితి॥౧॥ పొందుగ నడవిని సీత
ను బ్రోచుచు నెంచు బోధమున వేదా। సుందరి సను కడు దిట్టుచు నేడ్వగ
ముందు వెనక దోచక నిటు వెడలితి॥౨॥ మగువ పలుకులకు రాజెల్లు నె
ద్దుష్టగ రాక్షస భయమందుండా। విగత ఖేదరంగేశ్వర నీవిక వేం
చేయుము పోదము మన శాలకు॥౩॥ యే॥ గీ॥ అన్నతోడను లక్ష్మణుం
డార్తిదనర। నంజలిఘటించి విశదమానట్లు దెలిపె। జనకపుత్రిక యా
పర్ణశాల లోన। మించి పల్కెన కఠినోక్తులంచితముగ॥ ద్విపద॥ అంత
ట రఘురాముడనుజుని జూచి। వింతగా బల్కె నవ్విపినంబులోన। సీత
నొంటిగ డించి చెలగి నీవిట్లు। ఖ్యాతిగా నరుదేర ఘనకార్యమగునె। త
లకక నెట్టి వార్తలన్న గాని। వెలది యేమాయనో వెస ఘోరదుష్ట। గు

రుమృగంబులచేతగూలెనో లేక।బరువడిరాక్షసుల్ బరతెంచిడాసి।
హాతామహాలక్ష్మణా యనియార్వ। కోరిగొంపోయిరో కుమతులై
చంపి।భక్షించిరో దయాభావంబుమాని। వీక్షింతమికబోయి వేవేగ
సఖియ।నని బల్కి రఘువరుండనుజునిగూడి। ఘనపర్ణశాలమార్గ
ముపట్టిచనుచు।తమ్మునిగ్గనొనితడయకమోము।దమ్మిపిన్ననజెందత
గనిట్టులనియె॥

శోకవిరాళిరాగము-అటతాళము.

ఏమిదోచదాయసీతనెట్లుగందూ। ఆరామకుక్షేమమేవనసీమ
యందు॥చారుమృగములకుకన్నీరుజారసాగె। బల్ క్రూరముగగో
మాయువులుగుయ్యసాగె॥౧॥ తడబడుచున్నాదినాపాదద్వయం
బూ।ఆపడతిమదికెంతగల్గెనోపటుభయంబూ॥౨॥ చాలచీకట్లా
యపర్ణశాలదిక్కు।సన్నైలినసద్గుణవతినాకెపుడుమ్రొక్కు॥౩॥
రమణిహంసనడతోనెదరైరానిదేమి।ఆకమలగంధిమేనితళుకుగా
నమేమి॥౪॥కళలుగల్గురంగపురకాంతతోను। సేవలపునబాషించక
గానినిలువలేనూ॥౫॥వ॥అంత॥గీ॥అన్నదమ్ములిద్దరతివేగమునబోయి।
పర్ణశాలజొచ్చిపద్మనేత్రి।నచటగానకార్తిహాజానకీయంచుమూ
ర్ఛఁబొందిపొందిమొనసిదెలసి॥

ఘంటరాగము.అటతాళము,

సీతయేది।సౌమిత్రి।సీతయేది॥తమ్ముడమనసీతయేది॥సీతలావణ్యా
సమేతపావనగుణవ్రాతవిమలధీవిఖ్యాతయైనసమన॥సీత॥ రంగపుర
మునవెలుంగుచునుండుసారంగనేత్రిమోహనాంగియైమించిన॥ సీ
తయేది॥౬॥ అనియిట్లుబలికితత్తర।మునరాఘవుఁడనుజుగూడిముది
తామణినిం। ఘనగిరులుతరులపొదలను। పనిబడితగవెదకివెదకిపర
వశుడగుచుఁ॥

అసావేరిరాగము-అటతాళము.

చందనభూరుహమా।సీతాసుందరిగంటివటే। మందారమమొ
మొ।కుచజితమందరనెరుగవటే॥సుందరమన్మధమా।మత్ప్రియనెం
దుగనుంగొనవా।మందస్మితముఖిని।సఖినికుందమకానవటే॥౧॥
శ్రీకరగుణవతినీ।సతినియుశోకముచూచితివా।నీకరణినినన్ను। చా
యవెశోకరహితముగనూ॥౨॥ కీరమపల్కగదే।చారుమయూరమ

దెల్పగదె।కూరిమినను బ్రోచు।శ్రీమన్నారీమణిజాడా॥౩॥ భృం గవితతులారా।లలితరథాంగయుగములారా।రంగపురస్థలినివెలసి నరమణినిగనుగొనరా॥౪॥చందనభూరుహమా॥ద్విపద॥ అనియి ట్లువెదకుచుహాసీతయనుచు।కనుదమ్ము లనుయశ్రుకణములుజార।వ నజాకరంబులవరనదీస్థళుల।ఘనమైనగుహలలోకలకంతెనభుడు। వె దకిలేకన్నానావీరవర్యుండు।మదితల్లడిల్లంగమఱువగోనన్ను।వదలి పోవుటకెట్లువలసెనీమనసు।సదమలమతినొక్కసారినీమోము। సు దతిరోకన్నులచూపవేవేడ్క। మోముమోమునజేర్చిమోహము ప్పొంగ।వేమరుభాషింపవేమెప్పుగాతీ । చెలియనీతొడలపైశిరమ టుచేర్చి।చెలిమినేబవళింపచెలువొందమేని। చెమటనీపయ్యదచే నంటితుడుచు।మమతయుమోహంబుమానితివేమే।వినుముసౌమిత్రి జలింపంగనేర।జనుమయోధ్యకునీవుచచింపవలదు। తగకైకమది లోనదలచినట్లుగను।జగతిసకామమైచక్కగావెలసె। ననిపల్కివి రహశోకాతురంబున్నను।జనకనందనరూపుచయ్యనదలచి॥

పున్నాగరాగము-అటతాళము.

ఎందుబోతివేదివ్యసుందరీ।నన్నేలినఘనకంబుకంధరీ। పొందుగపు న్నమచందమామను గెల్వ నందముగలమోముచంగముజూపక ॥ యెందు॥౧॥నేరములున్నక్షమింపవె।నన్నుజేరిచెచ్చెరకౌగిలించవె। భూరివిక్రమశౌర్యపూర్ణులమైనిన్ను।ఘోరవనంబునగోల్పోతిమ యయో॥౨॥ చిరునవ్వుపల్కులుబల్కవే।నీకరుణామృతమునాపై జిల్కవే।తరుణిరో శ్రీగోదావరిస్నానముకరుదుగనావెంటనరుదే రకీవేళ॥నెందు ॥ ౨ ॥ సుదతినీతనుకాంతిజూపవె।ఓమదితనాతాప ముబాపవె।వదలకనినుగూడివ్వనమయోధ్యగనెంతు। నిదియ రణ్య మగనాకిపుడుదోచుచునున్న॥దెం॥౩॥రాయంచనడలుజూపించవె। ఓనాయకీనన్నుసేవించవె । బాయకశ్రీరంగభవనములోపల । వే యువిధంబులవేడ్కలమించుచు॥౪॥నెందుబో॥క॥ ఎక్కడనున్నది చెప్పుము।చక్కనిభూపుత్రిపనసశాలవిడిచితా।నెక్కడికేగేనోర క్కసు।లక్కజముగచంపితినిరోహాసౌమిత్రీ॥

జుజావంతిరాగము-అటతాళము.

బ్రతికియున్నదొలేదోపణితివై దేహి। బ్రతుకనెటికిబారుమతిసీ

తనికబాసి॥మనవిలువిద్యసీతనుగావదాయ। మనపర్ణశాలశోభన
హీనమాయ॥౧॥దనుజులుద్ధతినిసీతనుడాసిచంపి। తినిరో చంపకదో
సహనిదాచినారో॥౨॥సతిఘోరవనమగ్నతలులేదాయ।సతిదుఃఖ
జలధినామతిచెందనాయ॥౩॥ఇచ్చటనిలుచుండునిందీవరాక్షి।ముచ్చ
టలచోటమునసిచెప్పునునాతో॥౪॥ గరిమతోమతరంగపురమున
నుండు।గరితనన్నెడబాసినరమరచేసి॥౫॥ బ్రతికియున్నదోలేదో॥

వ॥అనిపల్కి-మితిలేనిశోకావేశంబుననిట్టూర్పునించుచు॥

అసావేరిరాగము-అటతాళము.

పొలతివంచనజేయకే।నవ్వులుజాలుపొదరిండ్లలోడాగకే॥ జల
జాక్షినీమీదివలపునిలుపలేకపిలచినబలుకకనలమటబెట్టేవు॥ విగత
ఖేదునిజేయవే।నీచెక్కిళ్లనిగనిగలికజూపవే। వగమీరనెకసక్యమిక
నిల్పుమలసితిమగువవానిల్ జూపులసొగసెల్ల జూపక॥౧॥ వనమృగ
మిటుదేకనూ।వచ్చితిననివనితకోపమొనీకునూ। వనజగంధిరో రంగ
వాసవై వెలసిన నినుజూడకున్న నేనిమిష మోర్వగ లేనూ॥ పొలతి
వంచనజేయకే॥

పున్నాగరాగము-అటతాళము.

రావెకళ్యాణీ।హరినీలవిరాజితవేణీ। రావె శ్రీ వైదేహీరావెసీ
తాంగన।రావె మైథిలిరావె శ్రీజానకీ॥ కనుపడవేమే।నీమదికింత
కాఠిన్యమేమే। ఘనభక్తిసౌమిత్రి కాననఫలములు గొనివచ్చినాడిం
దుకోరిభుజింతము॥౧॥మనపర్ణశాల।చీకటిజెందెమగువయీవేళ।
కనకకంకణదివ్యకరపద్మమున నేడువనపుష్పములనెల్లవలసికోయ్య
వదేమి॥౨॥ గరిమతోమించు।శ్రీరంగాఖ్యపురినివసించు। గరితనీనగు
మోముగానకుండగరేనుచరణాబ్జములఝళంఝళలనందెలుమ్రో
య॥౩॥రావెకళ్యాణి॥వ॥అనియిట్లుంచిత మోహతాపమున నయ్యం
బుజాక్షిమందస్మితాననసౌందర్యము మనోవాగ్వృత్తులనతిక్రమించి
ముంగ్రేమయుం।తనలోదానెతలంచి మూర్ఛిలుచు సీతానన్ను
గొంపోవరమ్మనుచుంచయ్యనలేచిబిల్చుచు వడింపోతమ్ముడాయం
చునూ॥౪॥ ఈరీతినివిలపింపగ।నారాఘవుజూచితమ్ముడనెనంతట
ధాత్రీరమణదుఃఖమొందకు। మీరమణిని వెదకికొందమంతట నింక

౫౫॥గీ॥అవని శ్రీవిష్ణుఁడసురేంద్రుఁడైన బలికి। కోరి బంధించి వసుమ
తిఁగొన్నగతి। నతులధీరత్వమమరంగ నర్థిఁ వెదకి। సతిని సాధించి పొం
దెదవతిసుఖంబు॥ద్విపద॥ అనివిని శ్రీరాముఁడనుజునిఁజూచి। ఘనమతి
వనవాసకాలంబు గడపి। మనపురంబునకేగి మాతలకెట్లు। వినిపింతు మీ
వార్తఁ దీరులమయ్య। నిర్వీర్యుఁడనియు నునిదఁయుండనియు। నుర్వి
లోనిట్లందు రూహించి జనులు। జనకనృపాలుండు చనుదెంచి సీత। న
నువుగాఁగనఁగోరియతివ లేకుంన। శ్రీరాఘవేశ్వర సీతయేదన్న। ధీరత
నేనేమిదెల్పుదునవ్వ। డనిచింత జెందుచు హా సీతయనుచు। మునుకొ
ని సౌమిత్రి మోమటు గాంచి। తరళాక్షి సీత గోదావరీనదికి। వరప
ద్మములు గోయ్యవాంఛతో నకట। జనియెనో నీవేగి చని చూడుమన్న।
చనిగానకా వార్తఁ జయ్యన చెప్ప। విని తానె చని చూచి వెలది లేకున్న।
వనిఁ బడి వేంచేసె పతి దీనుఁడగుచు॥సీ॥ అన్న లక్ష్మణ జనకాత్మజ రాక్షు
సాధీనమై వనములో దిక్కు లేక। కనుదమ్ములను బాష్పకణములు జా
రంగ నెంత దుఃఖించుచు నేమియనెనో। సతతంబు నను బాయదతి
మోహభక్తి చేకదలంగ వెనువెంటఁ గదలుచుండు। నీ శిలాతలమున నం
దే నువసింపంగ నాతోడఁ గూర్చుండి నయములాడు। నిట్టి జానకి యొం
టిగా నెట్లు జనెనో। చారుచందనలిప్తమౌ చన్నుదోయి। పరగనీ వేళ
శోణితపంకదిగ్ధ। మగుచునో ప్పారుగా మోలునరసి చూడ॥వ॥ ఇట్లు బ
లికి కర్మసాక్షియగు సూర్యునింగనుంగొని నీ వెఱుంగని వృత్తాం
తంబు లేదు గావున సీతావృత్తాంతం బెఱింగింపుమని పల్కి తదనం
తరంబున నదీపర్వత ప్రముఖంబుల నడిగి దుఃఖించుచు సర్వాంగసుం
దరీయగు సీతాస్వరూపంబులం గన్నులం గట్టినట్లు దోచినం గౌగిలిం
పం గోరుచు పరిపక్వబిల్వ తాళఫలంబు గాంచి జానకీకుచద్వయం
బు దలంపుచు పద్మంబుల భీత కురంగంబులం గని వైదేహీనేత్రంబులు స్మ
రింపుచు శుకపికస్వనంబు లాలించి మైథిలీ గళస్వనంబని నమ్ముచు కద
ళీకాండంబులం దర్శించి భూపుత్రికతొడల సాబగని యూహించు
చు మత్తమధుకర శ్రేణులం జూచి సీతాభామామణి వేణీభరంబు
నెన్నుచు లతావితానంబుల నవలోకించి యచ్చేడియ తనువు బొగడు
చు సైకతంబుల నవలోకించి యక్కంబుకంధరి నితంబంబులు నుతిం

వుచు కుందకుట్మలంబులనిరీక్షించియవ్వధూటిదంతరుచివచుచుబిం బవటఫలంబులవీక్షించియకొ్కమలికోమలాధరంబు స్మరింపుచువి రహశోకసంతప్తచిత్తంబున॥

అసావేరిరాగము-త్రిపుటతాళము.

ఏలావచ్చితివెసీవీఘోరవనసీమకెమెవోజనకాత్మజా।యేలనెసీ తనీవింటనుండుమటన్నాలించివినవైతివి।వెంటనంటితివి॥యే॥సా మజగమనసీచక్కందనముమరల।భామయెన్నడుచూతునె॥ భీమదై త్యులునిన్నుపెలుచగొంపోవమమ్మేమనిబిలిచితివె।యేమిబలికితివే॥ ౧॥ఘనరాజ్యభంగమువనవాసగమనముననుదుఃఖితునిజేయవు।వని తనీవోవుటవలనగల్గెనుదుఃఖవనధినేనెటుదాటుదు।నేమిసేయుదు॥ ౨॥ యెమెనీకాహారమెవ్వారిత్తురెనేడుభామసీగతిబల్కవె।శ్రీమ హనియ్యరంగేశ్వరినాకింకవేమిసౌఖ్యములేలనే॥దేహమేలనె॥౩॥ యేలావ॥గీ॥ఇట్లుదుఃఖింపుచునురాముడెదుటనున్న।మృగగణంబు లవటుగాంచిమృగములార।చెన్నుమీరంగచెప్పరెసీతవార్త।కరు ణచేనన్నామృగగణములంతా॥క॥తత్క్షణముననాకాశము।వీక్షిం పుచుపంక్తులలరవెపజనసార్గ । దక్షిణమార్గముబట్టుక। నక్ష యముగమృగగణంబులవనిజజాడ॥వ॥ ఇవ్విధంబున యామృగం బు లాకాశమార్గంబుచూచుచు దక్షిణదిక్కు జనుటంగనుంగొని రామలక్ష్మణులు తమచిత్తంబులనమ్మార్గంబునంజానకింగొనిపో యినట్లుభావించి కదలిపోవుచున్నసమయంబున భూమిపయింబడి యున్నపుష్పనిచయంబు లంగనుంగొని జనకనందన తలలో నలంక రించుకున్నవనపుష్పంబులుగానెరింగిదుఃఖింపుచుతమ్మునికిట్లనియె॥

భైరవిరాగము-ఆదితాళము.

ఈపువ్వులుమనజానకితలలోనెలమిశోభిలినవి।పాపాసురులాస తిగొనిపోవగ।సీపగిదినివీడిపడినవెన్నగ॥లలనతానెకోసినపుష్పము ప్రివి।లలితలతాతతులా॥వలపుతోడనెగోసినవివియా । చెలికినీవుభ క్తినిగోసినవలె॥౧॥ తొలగకసీపువ్వులునాతోడపైవెలదివెలయువే శా । చెలిమిదనరగనుకొప్పునజుటితినలరిమెచ్చికౌగిలి సతియొసగ గ॥౨॥యేమిసేతుతమ్ముడశ్రీరంగపురీశ్వరియగుసీతా। సెమముగా

కెంద్రైనవసించునే భీమరాక్షసులు వెలుచవధించిరో॥౩॥యీపుష్ప
లుమనజానకితలలో॥ద్విపద॥శ్రీరాముడీరీతిచెలగిదుఃఖించి।చారు
శీలుండైన సౌమిత్రిగూడి।వనిచని వేగప్రస్రవణశైలంబు గనిసీత
జెలువుముకాదేనినిన్ను। పనిబడివిదళింతువటుబాణతతుల। ననివ
ల్కుచయ్యాననటచనిభువిని। ఖండితచాపంబుఘనశరావళులు। మెం
డైననెత్తురుమెరయురథంబు। వరకేతనఛత్రవాహనంబులను। సర
గునజానకీచరణచిహ్నాలను।గనివధూటిదలంచికన్నీరునించి। తనస
హోదరునితోతగనిట్టులనియె॥క॥ జనకతనూజనురాక్షసు।లనువు
గభక్షించిరిచటనధికాతురులై।ఘనవీరవర్యులిద్దరు।పనిబడి తగబో
రిరచటపటుదర్పమునన్॥వ॥ఇట్లుబలికి జానకింగానిపోవుటకత్యం
తవిషాదంబునం బొంది మరికొంత శేపునకు మహోగ్రంబు గువీ
రావేశంబునా॥

యదుకులకాంభోధిరాగము-అటతాళము.

విలుదెమ్ములక్ష్మణవిలుదెమ్ము వేగా। చెలగిమద్బలదర్పములుజూ
డుబాగా॥వి॥ప్రకటవిస్ఫురితోగ్రబాణాగ్నిశిఖలా।నికద్రుంతునఖిల
చరాచరావళులా॥౧॥ తడయకదేవదైత్యావళులనెల్లా।పొడిపొడి
జేతునీభువితల్లడిల్లా॥౨॥వననిధులింకింతువసుధనుగూల్తు।తనివిబొం
దకనక్షత్రములరాలింతు॥౩॥నాపత్నినెవరుదాచేపాటివారు।చూ
పిచెప్పకనైనసురులున్నవారు॥౪॥జగమెల్ల నేడునిర్జగమొనరింతు
మగటిమిచూపించిమగువదెప్పింతు॥౫॥ధరణిశ్రీకరరంగపురవరుడ
నగా।సురదైత్యముఖరులుగురుతెరుంగరుగా॥౬॥ విలుదెమ్ములక్ష్మ
ణావిలుదెమ్ము వేగా॥వ॥ ఇట్లత్యంత రౌద్రాకారుండై పలికి రక్తా
బ్జసదృశ విశాలనేత్రంబులుం గెంపుగదుర జూచుచు సకలజగంబు
లాహాకారంబునం గడగడవడంక సౌమిత్రి చేతివిల్లందుకుని తంకృ
తస్వనం బొనర్చి మదియ్యాప్రచండ కోదండపాండిత్య మహిమ
చెవ్వొంద చండకాండప్రకాండప్రయోగంబు గావించి బ్రహ్మాం
డకటాహంబు పగిల్లునం బగులచేతునని బలికినవిని దృష్టపూర్వం
బుగాని యన్నకోపంబుగనుంగొని సౌమిత్రి పద్మాంకుశాది రేఖా
లక్షణలక్షితంబులగు శ్రీరాఘవేంద్రునిచరణారవిందంబులుబట్టు

కొనియిట్లనియె॥ క॥ సతినొక్కడు గొనిపోవగ। నతులితరౌద్రమున జెగ్గములన్నియు చెరుపం। మతిచేతు రెనీవలిగిన। నితరులు బ్రోవంగ నేరరినకులతిలకా॥ వ॥ కావునం గరుణింపుమని బల్కిన రఘువరుండు ప్రసన్నచిత్తుండై తమ్మునింగూడి కదలిపోవునెడ పర్వతాకారంబుగా ధరణింబడి కన్నుల దెరచి చూచుచున్న జటాయుంగని తమ్మునికిట్లనియే॥

రేగుప్తి రాగము-ఆది తాళము.

అదుగో రాక్షసుని జూడు। జానకిని మ్రింగిపడియున్నవాడు నేడూ॥ వీడు ఒకదివ్యబాణములకడువడి వీని ద్రుంచెద॥నడు॥ సతినిభక్షించి మత్తునా। నున్నాడు ద్రోహమతి వీనిపోవనిత్తునా। సతతము శ్రీరంగపురస్వామినౌనను వీడెరుంగడదుగో॥ రాక్షసునిజూడూ॥

గీ॥ ఇట్లుబలికి చాపమెక్కిడి ఘనబాణ। మేయబూను వేళనినకులేంద్రు। డైనరాముతోడ నాజటాయువు బల్కె రామ రవికులాబ్ధిసోమ వినుమూ॥

ముఖారి రాగము- అట తాళము.

వనిటడివినుము శ్రీరాఘవా। నీకుపగవాడగానోయి రాఘవా। ఘనబలుండగు దశకంఠుడీవేళ పావనియగు సీతనుగొని తెచ్చనభమున॥ హా రామ హా లక్ష్మణాయని। సీతా రామామణి బల్కగావిని। కారుణ్యమున నెదుకొనితల్లి నీకువిచారమేటికి వీని సంహరించదనంటి॥ ౧॥ తొలగకరిపుమీద దూకితి। నా బలదర్పములుచూపసాగితి। తలపడిరిపునితో తగబోరుచును వానిచలపట్టిరక్తధారలముంచిముంచితీ॥ వ॥౨॥ సూతరథాశ్వచాపములనూ॥ నేసారిదిద్రుంచితి చూడుమచటనూ॥ ఖ్యాతిగవాడంత కాంతనుధరడించి నాతో బల్విడిబోరినన్నిట్లు బడవేసె॥౩॥ నను బట్టుకుని విలపించెనూ। యావనజాక్షి సీత తానంతనూ। ఘనరంగధామని కాంతనంతటవచ్చిగొనిచనెనంబరంబున దశకంఠుడు॥౪॥ వనిబడి॥ వ॥ అనిపల్కి ముఖబిలంబున నెత్తురుగ్రక్కుచు రాఘవేంద్రా కాంచనవృక్షంబులుగానవచ్చుచున్నయవి ప్రాణంబులింక నిలుపశక్యంబుగాదు జగన్మోహనంబగు నీముఖారవిందరంబుగాంచి సీతవృత్తాంతంబు చెప్పుటకై ప్రాణంబులు చిక్కంబట్టియున్నవాడననిపల్కిన విని రాఘవేంద్రుండు చేతి ధనుర్బాణంబులుబారవైచిలక్ష్మణుండునుం దానును శోకావేశంబునగన్నీరొ

ఖకపక్షిపతిం గౌగిలించుకుని విలపింపందొడంగిరంత॥

శోకవరాళిరాగము-అటతాళము.

హాహాని కెంతకష్టమాయనూ। నీదేహము మాకై విడువనాయను। హాపక్షీశ్వరనీ సాహాయ్యమె మనందు। మూహించినిన్నుగం టెను దయించెదుఃఖమేమొ॥ యెలారావణుడు పగబూనెనూ। సీతనేమా ర్గమునను గొంపోయెనూ। వాలాయము గరంగ వాసినిమైన సీత। చాలానేమెమి బలికె నాలించితే చెప్పుము॥౧॥ హాహాని కెంత కష్టమా యనూ॥ క॥ ఎటువంటివాడు రావణు। డిటకేమిటికరుగుదెంచె నెచ్చ టనుండుఁ గ। పటుబలశౌర్యము లెట్టివి। కటకటవాడెవనికొడుకు కడు దెల్పగదె॥ వ॥ అని పల్కిన పక్షీంద్రుం డెట్టకేలకు రాఘవేంద్రునిఁ గ నుంగొని మెల్ల నీదీనస్వరంబుతో రాఘవేంద్రా రాక్షసేంద్రుండ గు రావణుండు విశ్రవసునికుమారుండు శౌర్యవిక్రమంబుల నింద్రా దులకజేయుండై లోకకంటకుండనం బరుగువీడు సీతాచౌర్యంబు సంచేసి గాలంబు మ్రింగినమత్స్యంబు చందంబునం జెడిపోవునని ప ల్కి రామచంద్రా నేను ధరణిపైబడిన యనంతరంబ రాక్షసేం ద్రుండు జానకింగొని దక్షిణమార్గంబునం జనియె నని చెప్పి ప్రా ణంబులు విడిచిన యనంతరంబ దుఃఖితుండై రఘువరుండు లక్ష్మణున కిట్లనియె ॥క॥ ఘనరాజ్యభంగమడవికి। జనుటెంచుటలతి వెశోకచ య్యగపక్షీంద్రు నిమరణమిన్నియె నగానె। ననువుగ నాదుర్దశాకృ లగ్నింగాల్చునూ॥ వ॥ ఇట్లు బల్కి లక్ష్మణుండును దానును దశరథు నికిం గావించు చందంబున పక్షిపతికగ్ని సంస్కారాదులొన ర్చి దివ్యపదంబునకు నంపించి యచ్చోటు తల్లి క్రౌంచారణ్యంబు గడచి మతంగాశ్రమంబు ప్రవేశించి వచ్చునెడా ॥ద్విపద॥ అంతన యోముఖియను నదిగదియు। వింతగ సౌమిత్రి వెసవిరూపంబు। గావిం పజెనెనంత కాకుత్స్థకులులు। వేవేగ నయ్యెడ వెలయక కదలి। జనుచుం డ నొకదొడ్డశైలంబు మాటికి। దనరి కబంధుండు తన హస్తములను। వారల భక్షింప వడి సాచి బలిమి। నారూఢి దియ్యంగ నాహస్తయు గ్మ। మురువడి తెగగోసిరు గ్రాత్ములగుచు। ధరగూలె వాడంత తగరక్త ములక॥ వ॥ ఇవ్విధంబున కబంధుండు భూమింబడి దేహంబు వదలిది

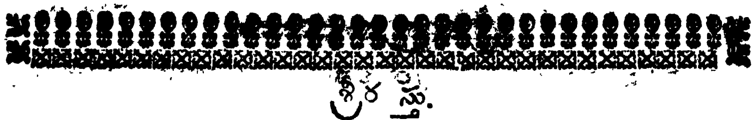
వ్యరూపంబు దాల్చి రామలక్ష్మణులవృత్తాంతంబు వారివలనం దెలసి
సుగ్రీవునితో వృత్తాంతం బెఱుంగించి మీరచటికిం బోవలయు నని బలి
కిచనినయనంతరంబా॥

ఆనందభైరవి రాగము- ఆదితాళము.

అచ్చోటు విడిచి వచ్చిరి రామలక్ష్మణులడవులన్నియుజూచుచు। హా
దైవ్చనచింత చేవచ్చనూచుఁచు నిద్దరచ్చగయా సీతముచ్చటలాడు
చు॥అ॥ సరగున శబరియాశ్రమమంత చేరగ గురుభక్తిద నరారను। క
రముప్ప శబరి శ్రీకరరంగవాసుల గరిమనచిఁంచి చెచ్చరని శ్చేఫలత
తు॥ అచ్చోటు విడిచివచ్చి॥గీ॥ అంతశబరి రఘుకులాధ్యక్షు మోముపై
దెలగి చూట్కి నిలిపి చిచ్చు జొచ్చి। తనవు విడిచి దివ్యతనువు ప్రకాశిం
ప్ప। జనియె నంత్తది వికీఘనులు బొగడా॥వ॥ తదనంత్తరంబున శ్రీరా
మలక్ష్మణు లచ్చోట వెడలి నానావృక్షషండమండితంబును రమ్యార
విందప్రశోభితంబును శుభజలాకీణఁంబును నగు పంప్పాసరోవరతీ
రంబునం చేరిరంతా॥క॥ అసిసవ్యసాచిపౌత్రున। కనఘుండగు శుకు
డు చెప్పె ననిసూతుండా। మునివరులతోడ చెప్పగ। వినిసమ్మోదాత్మ
లలుచు వెలసిరి జాలఁ ॥మాలిని॥ సరసిజదళనేత్రా చారునీలాభ్ర
గాత్రా కరివరపరిపోషాగ్వి తోగ్రారిశోషా। నిరుపమశుభహాసా
నిత్యసౌందర్యభాసా పరమపదవిహారా భక్తదుఃఖాపహారా॥
గద్య॥ ఇది శ్రీమదుభయకావేరిమధ్యప్రదేశ ప్రదీప్తసప్తప్రాకా
రమహానంది రాంతవిఁ రాజమాన శ్రీరంగనాధచరణసేవకవర
కంటి శేషగిరిదాస ప్రణీతంబగు శ్రీమద్రామకధాసంగ్రహాయత్త
గానవిలాసంబునం దారణ్యకాండసర్వంబు ఏకాశ్వాసము॥

సంపూణఁము.

శ్రీరస్తు.

కిష్కింధాకాండము.

క॥ శ్రీమద్భక్తజనాశ్రయ। కామితమందారదేవగణసన్నుత। లక్ష్మీమానినీహృదీశ్వర। దామోదరరంగధామదైత్యవిరామా॥

గీ॥ అవధరింపుముశౌనకాద్యఖిలమునుల। నింపుతోడుతగనిసూతుఁడిట్టులనిరె। వినుడుమునులారశుకుడుఘనవిభునిజూచి। పరమకారుణ్యమలరంగబలికెనపుడు ॥ద్వి॥ శ్రీరామచంద్రుడాశ్రితరక్షకుండు। చారుశీలుండైనసౌమిత్రితోడ। పంపాతటంబునవదపడినిలిచి చంపకమందారసరళామ్రనీప। ఘనసారజంబీరకరవీరవకుళ। పనసరంభాశ్వత్థభవ్యమాకంద। సరళకుందకదంబసంతానముఖ్య। వరవృక్షతతులు కేవలరమ్యమాన। ఫలపుష్పపల్లవభ్రాజితమగుచు। వెలయసంమవసించువివిధవిహంగ। కలనాదములనెల్లగ్రక్కునవినుచు। వలనొప్పనాసరోవరవీధినమరు। సరసిజోత్పలపుష్పచయమరందంబు। గురుతరగాగ్రోవిఝుంకృతులుగావించు। భ్రమరంబులను గాంచిపద్మాక్షిమీది। తమకంబుననుబల్కెఁతమ్మునితోడ ॥సీ॥ కమలపత్రములశృంగారంబుపీక్షింప కమలాక్షి కనుదోయి గాత్రమింపు। తలతుమ్మెదలచాలుసలరకన్నులగన్న జలజాక్షి వేణి సంస్మరణకబ్బు। ఘనచక్రములతీవిగనుగొన్నమదిలోనతరళాక్షి గురుకుచద్వయముదోచు। మల్లి కాకేతకిమహితాబ్జగంధంబులతివమేనిసుగంధమాశ్రయించు। లలితశుకపికరవములలలనసేయు। మధురసంభాషణములునామదికిదోచు। నేమిసేయుదుకలకంఠినెట్లుగాంతు। చెప్పగతవోయిసదుపాయమొప్పదనర ॥గీ॥ యిట్లు శ్రీరాఘువేశ్వరుడింతిదలచి। విరహసంతప్తచిత్తుడై వెలయుచుండె। నంతసుగ్రీవుడను వానరాధిపుండు। హనుమదాదిచతుష్టయంబాశ్రయింప॥

క ॥ తనయన్నభయమువలనను। పనిబడితగఋశ్యమూకపర్వతమునసొంపుననుండి దాశరథులను। కనుగొనికడుభీతిడిగ్గ ఘనపర్వత

ముక్ ॥వ॥ ఇట్లు సుగ్రీవుండతిభయంబున పర్వతంబుడిగ్గి హనుమం తుంగనుంగొని యిట్లనియె॥

పున్నాగరాగము-ఆదితాళము.

వారెవ్వరివారు। ధరనెవ్వారలు సరిగారు । ధీరులుశరతూణీరశ రాసన।ధారులుపంపాతీర స్థలిగల ॥వారె॥సారసలోచనులు।వైరి విదారులుఘనబలులు । వీరులుదివ్యాకారులురాజకుమారులుఘన సుకుమారులుశూరులు॥వారె॥౧॥ కడుభయమాయనుగ।వారలత డయకకనుగొనగా । నుడుగకభీరవ్వాలిబనుపనీయ్యెడ కరుదెంచ్చి రోవడినసుబాడువగ॥వారె॥౨॥వరరంగేశులుగా।మదిలోనరయుగ దోచెనుగా।గురుతుగనయ్యిరువురవృత్తాంతమువరమతిదెలసుకన రుదెమ్మికచని ॥వారెవ్వరివారు॥౩॥వ॥ అనియిట్లుబలికి ॥క॥ హను మంతనీవుజని। యాఘనులగురాజేంద్రసుతులగనుగొని। వారివ్వన మునకరుదెంచినకథ। పనిబడితగదెలసిరమ్ముపటువేగమునక్॥

వ॥అని బలకిననాంజనేయుండుభిక్షురూపంబుదాల్చి దాశరథుల పాలికింజనిసవినయంబుగాప్రణమిల్లి యిట్లనియె॥

సురటరాగము-అటతాళము.

మీరవెవ్వరివారు । మిమ్మునబోలువారలెవ్వరులేరూ॥మీరుచక్ర విరాజకుమారులుశరతూణీరశరాసనధారులుధీరులు ॥మీ॥ జలద హేమదేహులు।దీర్ఘబాహు।లెలమిజగన్మోహులు।లలితవిపులవ క్షస్థలులబ్జనేత్రులువలనొప్పసూర్యచంద్రులమించియున్నారు॥౧॥ భూరిభుజాబలులూ।సన్నుతశౌర్యులారయగుణనిధులు। చారుసం పూర్ణసుధాకరవదనులు।దారుణవైరివిదారుణులనఘులు॥౨॥ కరమొప్పజగమేల।మీరర్హులై కాసలరానేల।గరిమశ్రీకరదివ్యాంబ రధారుణాహర్షులై।నెరినారచీరలక్రగట్టనేటికి॥మీరలెవ్వ॥౩॥ కరితురంగములెక్కనూ।రథములెక్క ధరనహర్షులై చాలను। సర గుననిటుపాదచారులై వచ్చితి।రరుదుగ శ్రీరంగపురవాసులనదగు॥ ౪॥మీరలెవ్వరివారు॥సీ॥ అసఘాత్ములార నేనంజనిపుత్రుండనవనిలో హనుమంతుడంద్రునన్ను। వనచరేంద్రుండై నవాలికితమ్ముడాసు గ్రీ వసచివుండసారదిమన్ను। పగబూనిసుగ్రీవుభాగ్యస్థైకొనివా లివెళ్లంగధరుమతావిశ్వమెల్ల।సంచరించుచునొక్క సంయమిశా

పంబువలనవాలికిఁజేరనలవిగాని। ఘనతరంబగు ఋశ్యమూకముననిలిచి। మిమ్ముఁగని వాలిపంపున మీరుచంప। వచ్చితిరటంచు శంకించి వాంఛతోడ। నన్నుఁబనిచెను మీకథలన్నిఁ దెలియ ॥వ॥ ఇట్లు బల్కి మహాత్ములారా వాలిభయంబున వర్తించు సుగ్రీవుండు జగన్మోహన దివ్యమంగళస్వరూపులయిన దేవరవారలతోటిసఖ్యంబు శాయం గోరియున్నవాఁడని పలికినయనంతరంబ శ్రీరామచంద్రుండు సౌమిత్రింగనుంగొని యిట్లనియె ॥క॥ మతివెలయనితనితోడుత। చతురాగమవేత్తలయిన సంభాషింపం। జతగారు గానమనకథ। నతినిపుణత తెలియఁజెప్పుమతనికిఁ జాలన్ ॥క॥ ఇతఁడఖిలవ్యాకరణము। లతికుశలత నేర్చెననఘుఁడాతఁడు మెచ్చం। హితభాషలాడుమే భూ। పతికీతఁడు దూతయైనపని చేకూరున్ ॥వ॥ అనినవిని లక్ష్మణుండాంజనేయునితో నెయ్యంబలరనిట్లనియె ॥

సురటరాగము-త్రిపుటతాళము.

వినుము మాకధనూ। వోహనుమంత। వినుపింతువెసనూ। ఘనుడైన దశరధజననాధాగ్రణిగల। డనువుగానతఁడేలు సర్వావ। నినయోధ్యనునిలిచి పెంపున ॥వినుము॥ ఆరాజోత్తముఁడూ। గనెను నలువుర నందరికితఁడు। భూరివిక్రముఁడితని। శ్రీరాములనియందు। రారయగ నేనతని తమ్ముఁడ పేరు లక్ష్మణుఁడనుచు బిలుతురు ॥౧॥ వినుము॥ జనకవాక్యమునూ। చేయంగదలచి। వనసీమలకునూ। జనకనందనతోడ జనబూనుయూరాఘు। వునిపదాంబుజ సేవసేయుచు మొనసినే వెనువెంటవచ్చితి॥౨॥ వి॥ వరమునితతుల। బ్రోవంగదలచి। ఖరముఖ్యరిపులా। నేరివధించెను రాముఁడురుబాణాగ్నులనంత। పరగమువంచించి రాత్రుసపతి హరించెను। రాముభార్యను ॥౩॥ సతినిగానకనూ। వచ్చుచు గృధ్రపతినిగాంచియును। మతిమీరసత్క్రియలతిసత్కృపను జేసి। హితమునగనురంగేశుడును నేసతి వెవెదకుచు వచ్చినారము॥ వినుము మాకథనూ॥౪॥ గీ॥ అన్నదమ్ములమిద్దరమార్తివలన। చాలనీవేళసుగ్రీవుశరణుగోరి। యున్నవారము మము బ్రోవుముల్ల ములర। చారుధీమంత హనుమంత సత్యవంతా ॥గీ॥ సకలలోకశరణ్యుఁడై సర్వభూము। లేలదగినట్టి సద్గుణశాలి రాము। డవని సుగ్రీవు శరణు తానాత్మ

శ్లో॥ నంబమ్మాకాంబ్త్రిశస్త్రిగునిం చెచాలా॥వ॥ అర్ఘ్యావసరంబున నవా
ఘునందనుండు వారలం బొఁగడి భిక్షురూపంబు మాని సహజ ర్గా
పంబు గైకొని నితాంతభక్తి యోగంబున మహాత్మ్యం దను
చు రామలక్ష్మణులతన వీపెక్కించుకొని వేగంబునం బోయి సుగ్రీ
వునిసమీపంబునం డించి యుభయుల వృత్తాంతంబు క్రమంబు
న నెఱింగించి యిట్లనియె॥చ॥ పరమదయాపరుల్ భువనపాలనదక్షు
లుదగ్రవిక్రముల్। వరమునిపాలకుల్ త్రిదశవర్ణితులాశ్రితపక్ష
పాత్రులి। నిరుపమసుందరాంగులిటు నిన్నుతగం శరణంబు గోరి వీర
ఘుదుగ వచ్చినారు కరుణాకర కార్యము సేయుమింపునన్॥వ॥ ఇట్లు ప
ల్కి సుగ్రీవునితో మరల నిట్లనియె॥

రేగుప్తిరాగము- ఆదితాళము.

నీకు దుఃఖము దీరెనూ। వో హో సుగ్రీవ। నీకు భాగ్యము జేకెనూ॥
నీకు దుఃఖము దీరెనీ కాకుస్థకులేశు। లీకళ్యాణవిగ్రహులిందు వేంచే
యుట చే॥నీ॥ వీరు మహానుభావులూ। దొరికిరినీకు శ్రీరంగపురనివాసు
లూ। కూరిమితోడ నీవు వీరి సఖ్యము సొంపు। మీరసగ్ని సన్నిధి కోరిచే
యుము చాలా॥నీకు దు॥౧॥ద్వి॥ అనవిని సుగ్రీవుడంతట రాము। గను
గొని ప్రీతి తో కమలదళాక్షు। ఘనశీలుడవు దైత్యగణమర్దనుండవు।
జననుతుండవు కృపాజలధివి నీవు। నినుజూడ నాకబ్బె నెమ్మి నీతోడ। న
నువుగా భాషించుటది నాకుగల్గె। కరమొప్ప నీ మహాకళ్యాణగుణము।
లరుదుగా హనుమంతుడమరంగ జెల్ప। వినిసంతసించితి వేట్కతో నే
డు। గొనకొని సఖ్యంబుకోరి చెయుదము॥వ॥ అంత॥

సౌరాష్ట్రరాగము-అటతాళము.

సఖ్యము జేసిరి రామసుగ్రీవులు సంతోష మొదవగనూ। ప్రఖ్యాతి
గానగ్ని పవనాత్మజుడు దెచ్చి ముఖ్యుడై వెలిగింపమురియుచు నచ్చ
ట॥ యిద్దరి సౌఖ్యములిద్దరి దుఃఖములిద్దరికగునట్టూ॥ లొద్దికతో డుతప
లసి నిర్భయించి తద్దయు వేల్పులత్తరి వినుతింపగ ॥౧॥ సుమతుల గుచ్చు
రంగేశుడు రవిజుడు శుభమావహిల్లగనూ। తమ కాపదలు దీర ధర
జనులు మెచ్చ। తమతమ భార్యల తాము గూడుటకిట్లు॥ సఖ్యము జేసి
రి॥౨॥గీ॥ కోరి సుగ్రీవుడొక చెట్టుకొమ్మ దెచ్చి। రాముననుపీఠము నరిం

ధైర్యముతోడ। ఆంజనేయుండు స్వామిత్రికస్వధమున విడిచితా
దెచ్చెనొకకొమ్మ వెసవసింపా ॥ద్విపద॥ అందముప్పగ రాఘు-
భానుజుండు।పొందుగా కొమ్మపైపొలుపారనంత। నరుడుగా సుగ్రీ
వుడతిదీనుడగుచు। గరిమెకన్నులనీరుగారనిట్లనియె। ఘనఖలుండగు
వాలికరమొప్పనన్ను।వనచరరాజ్యంబువడిదాటునట్లు। బాములబె
ట్టిదోర్బలమునెట్టి।భూములపైచాలబోవంగజేసి। కామించినా
భార్యగైకొనెనింక। నేమనిచెప్పుదునిట్టివృత్తాంత। మనియిట్లుబలు
కంగనాతనితోడ।నినవంశదీపకుండిట్లనిపలికె॥

రేగుప్తిరాగము-అటతాళము.

వాలినుద్ధతిద్రుంచెద।నిన్నగచరవరరాజ్యమేలించెదా॥ చాలక
నాశరజాలములీవేళ।నాలముగోరుచులీలమెరసెనింక ॥వాలి॥ ధర
సౌఖ్యములమించుమీ।నీభార్యాపహరుడీతడైననియంచుమీ।కరమొప్ప
మఘోరతరబాణములవాని।సరసిచంపకున్న వరరంగేశుడగాను ॥
గీ॥ అనుచుబలుకంగసుగ్రీవుడాత్మలోన। చాలముదమొందివిను
తించెజానకీశు।నంతసీతకువాలికయ్యసురపతికి।వామనేత్రంబులదరె
క్షేవలపువిధిని ॥గీ॥ అంతసుగ్రీవుడానందమతిశయిల్ల।ఘనపము
శ్యాము శ్రీరాముఖలవిరాము।కలయకన్గొనినాచెలికాడవైతి।వింక
నాకెదికొరవలేదినకులేశ॥

సౌరాష్ట్రరాగము- జంపెతాళము.

జనకజను చెప్పింతునిచటికి।జానకీశా। నేనికక్షణములో వెదకించిచ
య్యనజానకీశా ॥౧॥ సీతనికసాధింతుదివిభువిచెలగి వెదకితప్పను।
భూతలంబునకుశలమగునీపుణ్యసతికి ॥౨॥ చారురంగపురనివాసవి
శాలనేత్ర।సీతా॥సారసాక్షినిగూడగలవికజలదగాత్ర॥౩॥జనకజ
జెప్పింతు॥వ॥అంత॥గీ॥ సీతదివిరక్కసునిచేత జిక్కిచాల।హారఘూ
ర్తమహాలక్ష్మణాయటంచు।నార్తితోబోవుచువస్త్రఖండుగట్టి
మహినివైచినసొమ్ములమాటజెప్పి॥వ॥తత్క్షణంబునసుగ్రీవుడొక్క
గుహలోనికింబోయి సొమ్ములమూటదెచ్చి రామ చంద్రుని మ్రుందట
బెట్టినంవిచ్చి చూచి లక్ష్మణుండునుందానునుంగన్నీరొలుకదుః
ఖించిరవ్వేడ రామచంద్రుండు సీతా సుందరి దేహాలన్కాంబగు

సౌమ్యులురస్థలంబునంగొంతసేపు జెట్టుకొనిమోహంబున ముగ్ధగొనియిట్లనియె॥

మారువరాగము-ఆదితాళము.

సౌమ్యులారామీసౌమ్మైనకొంమయేదె। మోహమ్మునననవ్వెలు ముద్దుగుమ్మయేదె సుదతిబాసిరాజెల్లునసౌమ్యులార। ఆముదితమిముకోపించెనటరెసౌమ్యులారా॥౧॥వనితబనుపనేమిజెప్పవచ్చినారో।దుఃఖవనధిబాపిసీతగూర్పవచ్చినారో॥౨॥ క్షేమమా రంగనాయకిక్షేమమటరె।సీతాకామినియచ్చోటనున్నదోకదసిపల్కరె॥౩॥సౌమ్యులారా॥వ॥అంతటనుత్తరీయంబుం గనుంగొని లక్ష్మణునకుంజూపి విలపించునెడ సుగ్రీవుండురాఘవేంద్రుంగనుంగొనియిట్లనియె॥సీ॥శ్రీరామనీవిట్లుచెలగిదుఃఖింపంగవలదుమానుము రాజకులవరేణ్య। సకలజ్ఞుడవుఘోరశాస్త్రవాంతకుడవుసచ్చరితుండవు సన్మునీంద్ర।వినుతుండవీవెరుంగనిదేమిమిత్రుండగానజెప్పెదనీరుకమలనేత్ర।ఘనకార్యములుముందుగలవుగాపునమహాధైర్యసంపన్నచిత్తంబుతోడ।చెన్నుమీరంగవెదకించిసీతనింక। దెచ్చిపెట్టింతునీమ్రోలతెగువతోడ।ననుచుబలికెనరాఘవుండతనిమెచ్చి। కౌగిలించెనుసంతోషకలితుడగుచు॥వ॥తదనంతరంబున వాలిపరాక్రమంబును తనమీదనతండు బూనినవైరలక్షణంబునుసుగ్రీవుడెరింగించినవినిరాఘవేంద్రుండు సుగ్రీవుంగనుంగొని మీకిరువురకిట్టిధంబునవైరంబుగలుగుటకేమి కారణంబనియడిగిన సవినయంబుగాసుగ్రీవుండిట్లనియె॥౪॥ వినవయ్యశ్రీరామవినవయ్యవాలి। మునుకపిరాజ్యంబుముదముతోశాయ। మాయావియనువాడ్డుమత్తుడైవచ్చి।బాయకనడురేయిబవరంబుగోరి।కదియంగనవ్వాలికడుకోపమొదవ।పదపడివడిడాయభయమందివాడు।గిరిబిలంబవలీలకెరలిచారంగ।సురపతిపుత్రుండుసారదితాచొచ్చె।పనిబడిగుహలోన బలువడినిద్ద।రనియెనపణగనంతనాశ్చర్యముననను। వెలుపలనేనుండివెసగనుగొంటి।నలరుచుప్రవహించునట్టిశోణితము। సంతటనొకవత్సరాంతమైవెలయ।వింతగానవ్వాలివెడలిరాకున్న। ధరగూలెననిసమ్మితగశోకమొంది।వెరువకశిలచాతవెసగుహకప్పి। కపిరాజ్య

హేలంగకడుచోద్యముగను।కపినాథుడగువాలిక్రచ్చెరవచ్చి॥

క॥ఎన్నివిధంబులవేడిన।మన్నింపకకాలదన్నిమరిమరిదరుమం।క్ర న్ననతిరిగియునిచ్చట।చెన్నలరగతపసికరుణచేరితివేడ్కన్॥

వ॥అనిపలికె వాలిపరాక్రమ ప్రసంగంబుసేయుచు దుందుభిచారిత్రంబెఱింగించి రామచంద్రునివలన వాలి తెగటారుటకై శంకించి యున్న యెడ రఘువరుండు పాదాంగుష్ఠంబున దుందుభి కళేబరంబుఁజిమ్మి సప్తసాల ప్రభిన్నంబుగావించి సుగ్రీవునినితాంత సంతోషస్వాంతుంగావించినసుగ్రీవుండతివినయంబునసీతావల్లభుంబూజించెనట్టియెడరఘువరుండుసుగ్రీవుంగనుంగొని॥

రేగుప్తిరాగము-అటతాళము.

వెనువెంటవచ్చెదచూడుమీ।నీవు।చనివాలితోడపోరాడుమీ।వనచరోత్తమనిన్నుబనిపినేనుండను। ఘనబలుండగువాలినాహవమునశరాగ్నులనొంచిమ్రంచగ॥ వెను॥మదిలోననికభీతిమానుము।ఘోరకదనమునకువానిజీరుము।వదలకవాలినివ్వసుమతిపడనేసి।పదిలముగ నినుబ్రోతునమ్ముము।సదయుడనుశ్రీరంగధాముడ ॥వ॥ అనిపలికి॥

సీ॥ అనిపల్కసుగ్రీవుడవ్యక్షకిష్కింధకతులవేగంబుననరిగియార్వ। వినిరోషమునవాలిచనుదెంచిసుగ్రీవుగనిజవంబునదాకగనుమహాగ్ర।మేరుమందరములతీరునరవిహుతాశనులచందంబునదనరిపోర।నచటికిశ్రీరాముడరుదెంచిధనువెక్కగావించిఘనవిశిఖంబుదొడిగి। మొనసి వారిద్దఱొక్కరూపముగవెలుగ। మదినిశంకించిశరమేయమానెనంత। సూర్యపుత్రుండు వాలిచేస్రుక్కిపారి। పర్వతముచేరెనతిదీనభావమమరా ॥

గీ॥చేరివచ్చుచున్నసీతేశ్వరునిజూచి।సమదరిపువిరామసార్వభౌమ।చారుసఖ్యముగ్నిసన్నిధిగావించి।చంపదలచిపంపచనునెనీకు ॥

వ॥ అనినరఘువరుండిట్లనియె ॥

సురటరాగము-అటతాళము.

నిను మోసమొనరింతునె నేనూ।సూర్యతనయపాపపుచిత్తముతోనూ॥కరమొప్పమీరలిద్దరుబోరా।దివ్యశరముసంధించివచ్చితిచేరావలనొప్పమీరూపములతీరుచూడ।తెలియదాయనుయుంచుకలేరు।

శంకఁ జెందిరిపంతశేర మేంటా। నీవింకఁ జనుము వాలి పనఁజాలదు॥౩॥ సోద
రున్నా ముషీతనిసామ్ము। నీమానసాంబుజమునని దినమ్ము ॥ ఘనశక్తిచిత్రం
తువాలిని చేతు। నిన్ను వనిబాని శ్రోతునిక్కము జూడు॥౪॥ అనియిట్లు
బలికితమ్ముని। గనుగొని గజపుష్పమాల గ్రక్కుననీనే। పనగొనఁ జిక్క
యుసు గ్రీవుని। ఘనకంఠమునందఁ బుష్పకళ్యాణముగాఁ ॥౫॥ రా
ముని యనుమతమున యా। రామానుజుఁడట్లు చేసె రయమున నంతం।
రామ రామానుజాదుల। ప్రేమను తనవెంటనడువ బిరబిరనంతన్ ॥
వ॥ ఇట్లు జనిసుగ్రీవుండు కిష్కింధాద్వారసమీపంబున ప్రవేశిం
చి బ్రహ్మాండభాండంబు ద్రువ సింహనాదంబొనర్చిన రణవిద్యా
శాలియగు వాలి యాధ్వని విని పటురయంబున నంబర తెంచు సమయం
బున సుత్తుంగ కుచకుంభంబులిం గ్రుచ్చి జీవితేశ్వరుం గౌగిలించుకొ
ని తారయిట్లనియె॥

మారువరాగము- జంపెతాళము.

వలదు వలదీ వేళనిలుపు నీగమనంబు చెలగి మ్రొక్కెదనోయి జీవితే
శ్వరుఁడా। తొలఁగి పారినతమ్ము డెలమి రెండవసారి। కలహమునకిటు
వచ్చుటలు వింతే గాదా॥౧॥ బలవంతు డెవ్వడో ప్రాపుగా కుండినను।
చలమెత్తి వచ్చియాపుఁ లుశాయగలఁడా॥౨॥ ఘనులయినదాశరథు
లనునృపాత్మజులిద్దరి సతనూజుని చేరిరనివింటి సుతుచే॥౩॥ మొనసిరం
గేశుతోడను సఖ్యమకఁజూడు। పనిబూని చేసెనటు జనవలదు నాథా॥
ఉ॥ సారసనేత్రి మోహమునఁ జయ్యన మ్రొక్కుచునిట్లు చెప్పగా।
కూరిమి విశ్వసింప కనుకోమలి కిట్లను యుద్ధకాంక్షచే। వైరులు వచ్చి
పిల్వగన వార్యపరాక్రమమొప్పలీలతో। పోరకి బోకనిల్చుటది పూజ్య
మె బుధువిచారు భాషిణీ॥ ద్వి॥ అనిపల్కి చనివేగ నతులోగ్రముగను।
ఘనుఁడైన సుగ్రీవుగని దాకెనంత। నిరువురు గ్రతభోర నెలమితోఁ బోరం
చి। తరణికులేశుండుతడయక వింటి। ఘనబాణమత్యుగ్ర తసంఘ
టించి। పనిబడి సంగ్రామపండితుండైన। వాలిపై వడి నేయవసుధపై
వ్రాలి। చాలదూరుచు రామచంద్రుతోననియె॥

సావేరిరాగము- అటతాళము.

సదమల ధర్మ దయాకలితుడవనిమది నెరిగితిగాని రామా। నీవద

యుఁడవై ధర్మహానికోర్చియు। చంపుటదియరుంగనుసార్వభౌమా। నీ
సత్యధర్మదయాసువ్రతావళులా సీతతో బోయనెమో। హాసవస్తుత
సన్నువడిజంపుటది నీకుదోసమనుచుదోఁచదెమో ॥౧॥ వలనొప్పక
నువ్రగప్పిననూతివనినిన్నెఱుంగనైతినిరఘురామా। జలజాక్షితా
రబోవలదనినిలిపిననిలువనైతినిరిపుభీమా ॥౨॥ ననుజూడకుండచయ్య
నగూల్చుటది యేమిన్యాయము శ్రీరఘువీరా। నినురంగనాథుడవని
నమ్మబోలునెనీకీకుత్సితముపెంపారా ॥౩॥ క॥ ఇనకులభూషణనా
శో। పనిబడితెల్పినను వేగపంక్తిగ్రీవుం। ఘనగర్వమణఁచిసీతను। ము
నుకొనిసాధించినీదుముందరనిడనే ॥ క॥ నాముద్దువట్టిసంగదు। నేమని
నే బాయనేతుఱె నెల్ల ఘ్రుదునా। ప్రేమనువర్ధిఱలుచుండును। నామా
ససమతనిమీదసయుముసవెలయఱ ॥ సీ॥ అనవిని శ్రీరాముఁడవ్వాలికిట్ల
నుహృగయుండుపసములమృగవితతుల। పొంచిచెచ్చగద్రుంచుపొం
చకపడిద్రుంచుకడువడినారీతి గాదెనిన్న। శాఖామృగంబనిసం
హరించితిలిలసదిగాకసుగ్రీవునసుజూడనక। నతిపాపమతిని తత్సతి
గూడియాతనిఘరచాటవెళ్లంగదరమినాడ। వింతదుష్టుఁడవగుటచే
నిన్నువేగ। ఘోరబాణంబుచే భువిగూలనేసినాడ। శరణన్నసుగ్రీవు
నయముతోడ। కరుణఁబ్రోవంగమదినెంచికపివరేణ్య ॥ క॥ భరతునిప
సుపునమెమిధరణి। నిదుజఱనులసరసితగవధియింపం। దొరకొంటి
మిగాఘన నిన్నగుదుఁగగూల్చితిమిదుష్టుడనుచుకపీంద్రా ॥ ద్వి॥ అని

నపాటలిట్లాడంగసంత। వినియూఁగకుండెనవ్వాలి। తరు
చరావళులచేతసపతివార్తఱ। సరుదారవినితారయంగదుతోడ।
బొరబొరిమఃఖించిభువిమూర్ఛఁజెంది। గరిమతోడుతవచ్చికాంతు
నిమీప। నెరిత్రాలియేడ్చుచు నెలతయిట్లనియె ॥ హానాధహానాధహా
మహావీర। వూనినాకౌగిటభోగింపకేవు। చయ్యననెచటికిజనగోరి
నావు। వెయ్యాలనిసుబాసివెసనొవ్వజాల। జగతికౌగిటజేర్చిఱశయ
నించినావు। జగతినాకంటెసత్సౌంద్యవతియె। బాలుడంగదుడునీ
పట్టినీవీని। లాలింపనొల్లవీలాగహఱమగునె। ధరశూరులకునివ్వాద
గదంత్రకన్య। నరుదుగాశూరులకవనిలోమరణ। మదియట్టులన్న
నీవధికశూరుడవు। కదనమన్నను బోయికడకిట్టులైతి। వనిపల్కసుగ్రీ
వునయ్యెడజూచి। గొనకొనినీయన్నగూలెనీవలన। మేలాయసుగ్రీవ

మేలామెసీకు। చాలవానరరాజ్యసంపదగల్గె। ననిరామచంద్రున
వ్యాంభోజనేత్రు।గనిదూరెనంతనాకాంతచెచ్చరనూ॥క॥ అంతట
సుగ్రీవుడుమది।నెంతయుదుఃఖింపరాఘవేంద్రుండును। తాచిం
తాక్రాంతుడగుచు।నితాంతదయన్ శోకముడిపెలగు వాక్యము
లన్॥వ॥తదనంతరంబున సుగ్రీవుండు సౌమిత్రివలనంబోధితుండై
తారాంగదాది పరివృతుండగుచుంజని వాలికి నగ్నిసంస్కారాది
కర్మంబులు నెరవేర్చి రామచంద్రునిసన్నిధికిం జనిన యెడ నాం
జనేయుండు రామచంద్రునింగనుంగొని శ్రీరఘువంశ జలనిధి సు
ధాకరా సుగ్రీవునింగరుణాకటాక్షంబునం గావదలంచినవాడవు
గావున కిష్కింధాపురంబునకరుదెంచి సుగ్రీవునభిషిక్తుం జేసి యత
నిచేతంబూజలువడసి వేంచేయుమని విన్నవించిన రఘువరుండు
సుగ్రీవుం గనుంగొని వనవాసదీక్షం జేసి పురంబు చేర నర్హంబు
గాదు గావున లక్ష్మణసమేతుండనై ప్రస్రవణశైలంబున వర్షా
కాలమాస చతుష్టయంబు గడచుపర్యంతంబు నిలిచియుండెద నీవు
సకలవనచర సమేతుండవై పురంబునకుంజని మహావైభవంబున న
భిషిక్తుండవై వాలినందనునకు యౌవరాజ్యాధికారం బొసంగి
యెల్లసుఖంబులననుభవింపుచు వర్షాకాలంబుగడచిన యనంతరం
బసీతాన్వేషణకార్యంబుగావింపుమని పనిచి సౌమిత్రిసహితుండై
నానాశృంగారకలితంబగు ప్రస్రవణశైలంబు ప్రవేశించి యుండె
నంత॥గీ॥రామచంద్రునికరుణచేరవిసుతుండు।తనపురంబునకట జే
రితగినకపుల।వలనజలనిధిసదనదీజలములింపు।తోడదెప్పించెనతు
లసంతోషమమరా॥వ॥ మరియుసుంపట్టాభిషేకంబున కువలయు
మంగళద్రవ్యాదులెల్ల వనచరులుసముకూర్చినయనంతరంబా॥

ముఖారిరాగము-ఆదితాళము.

పట్టాభిషిక్తుడాయెను।సుగ్రీవుడుచేపట్టినరామప్రేమను।పట్టిర
మ్మానివాలిపట్టినికౌగిలించి।నెట్టినయౌవరాజ్యపట్టమింపుగగట్టి॥ ప
ట్టా॥తరుచరవీరులెల్లనూ।తారారుమాదితరుణీసంఘములెల్లనూ
గరిమెసేవింప రంగపురవాసుకరుణనింద్రుడరుదుగస్వర్గమునక
భిషిక్తుడైనరీతి॥వ॥ ఇవ్విధంబునా॥ఉ॥ వారిజబాంధవాత్మజడు వా

రిజబాంధవవంశనాథు।విస్తారదయాప్రలబ్ధమగుసర్వవనేచరరా
జ్యలక్ష్మినిం । పొరగదాల్చివై భవవిభాసురుడై సుఖలీలనొప్పగా ।
నారఘు నందనుం డమరె। నద్రిపయింవిరహాతురంబునన్॥

ద్వి॥అంతవర్షాకాలమావహిల్లంగ।కాంతదలంచిలక్ష్మణుమోముగాంచి।వారిదంబులుమింటవలనొప్పగన్పె। కోరిమయూరముల్కొవరొప్ప నాడె।నరుమగానారావణాంకమందలరు।గరితజానకిమాటికి—కాలమేఘముల।ధళధళమనివియత్తలమిలనెనయ। వెలయుచున్నవితటిద్వితతులల్లవిగో।పదపడిమేఘసోపానంబులెక్కి।కదనిభానునిచాలకానసపుప్ప । ములనలంకారంబమదమతోనేయ । నెలమితోదగియున్నదీయంబరంబు।ధారాధరములంబుధారలతోడ।వారకభువినెల్లవర్షింపసాగె।నరలేకసభిషిక్తుడైనసుగ్రీవు।కరణిసగ్గివారికణములనమరె।జగతీతలమునసస్యజలము చేమించె । తగబాప్పసిక్తయాధరణిజమాటికి।ననియిట్లుబలుకుచునచ్చటగడపె।జనియించెఘనశరత్సమయమందముగ॥వ॥అంత॥గీ॥ పవసతనయుండుసుగ్రీవుపాలికేగి।సీతవెదకంగవనచరశ్రేష్ఠతతుల। వేగబిలుపించిబనుప్రబుద్ధోకతడయ । వలదనుచుజెప్పెనయభయవాక్యములనూ॥గీ॥అంతటనుసూర్యపుత్రకుండట్టులేచి।నీలుగన్గొనివనచరానీకములను।పటుగయంబునదోట్టికిపరగరమ్ము। రానికపులకుదండనమానడనము॥వ॥ ఇవ్విధంబునసుగ్రీవుండునియమించినయనంతరంబురఘువరుండుసంప్రాప్తంబైనశరత్కాలలక్షణంబులక్షించిలక్ష్మణునకిట్లనియె॥

శంకరాభరణము-అటతాళము.

శరదాగమముజూడులక్ష్మణా।దీనిచందమెల్లనుచాలలక్ష్మణా।వరచంద్రముఖియై శరద్యువతి కాంతగనిమ వెన్నెలచీర గట్టినట్టుమరెను॥శరదా॥శారదనదులబల్ మెల్లనూ।జూపసాగెసైకతములనెల్లనూ।వారకసస్యసంగమలజ్జితాత్మలై।కోరిభాషలుజూపగరునితంబములన॥శర॥ కలహంసచక్రనిషేవ్యమై।ఫుల్ల జలజవిలోలషట్చరణమై।సలలితసస్యప్రసన్నజలంబులుగలిగి నదులు సొంపలరుచున్నదిచాల॥౨॥శర॥తరణిపుత్రకుడురాడాయెను। సీతాశరణని

వెదకింపఁ బోయెను। వరరంగేశుఁడనొసన్నరుఁడుగ వంచించి పురమున
నున్నాఁడు పొలఁతుల వశమున॥౩॥ శరదాగమము వచ్చె॥

నీలాంబరిరాగము-త్రిపుటతాళము.

జనకజ నెటు గాంతునో। సుగ్రీవుఁ డెప్పుడు। చనుదెంచి నను బ్రోచు
నో। ఘనమౌ శరత్కాలమను వొందె లక్ష్మణా॥జ॥ చెలఁగి యీ వనపు
ష్పములఁ సీతకనుఁగొన్న। నలరికోయకమానునా। చెలియ విడుచునా॥
జ॥ వలనొప్పనీసరోవరపద్మములఁ తుమ్మెదలఁ గన్న సఖికురులూ। దెచ్చె
నుమరులు॥జ॥౨॥ చెలువొందనీశరచ్చంద్రబింబముఁ గంటెపొలఁతుక
నగుమొగము। గనఁగోరె మనమూ॥౩॥జ॥ వరరంగపురమున గరితజా
నకితోడ నెరిసుఖించుటలబ్బునా। మొనసిగొబ్బునా॥౪॥జనకజ నెటు॥

శా॥ ఆలుం బట్టము బాసి తాఁ నడవిలో నత్యంతదుఃఖాంబుధిం। దేలం
గాంచి రిపుం వధించి కపిరాడ్దేశాధిపుం జేయఁగా। నాలుం బట్టము బాసి
నేనడవిలో నత్యంతదుఃఖాంబుధిం। దేలంగా పగ రాఁడు భానుజుఁడు నా
దీనత్వముం బాపఁగన్॥గీ॥ ఖలుఁడు సుగ్రీవుఁ డుపకారఫల మెరుంగ। డ
ఖిల వనచరరాజ్యనుపోసుఖంబు। జెందిమన కార్య మెంతయుఁ జిత్త
మందు। దలపకున్నాఁడు తారతో చెలిమిఁ గూడి॥సీ॥ చూడ కృతఘ్నుండు
గాఁడు హంతవ్యుండు గరిమె తారామోహపరవశమున। మత్తిల్లియు
న్నాఁడు పనికార్యమెంచక మదనకేళిలోలమానసమున। జనసీవు సు
గ్రీవునగని బలికి నీయన్ననవనిఁ గూర్చిన శరంబగ్రభాగ। మునసించు
కంతయు మొక్కబోదది నిన్ను నడిద్రుంపజాలు నవ్వాలిజన్న। మా
గణమున నేఁగుట దినీకు మంచిదనుచు। కాంతఁగలిన మత్సాయక ప్ర
కాండ। మెలమి బరగించి నీయన్న గలయఁ జేతు। నిక్కమిది నమ్ము మని
జెప్పుమక్కజముగా॥వ॥ ఇవ్విధంబునం బల్కిన లక్ష్మణుండు కేలుమొ
గిడ్చి యనుజ్ఞ గొని సుగ్రీవుమీఁద నుదయించినకోపంబున కాలాగ్నిస
దృశంబుగా వెలుంగుచు బాణబాణాసనధరుండై పోవు సమయంబు
న రామచంద్రుండు తమ్మునిసామోపాయంబున కార్యసానుకూ
లంబుగావింపుమని పల్కి పంచిన నతండచ్చోటుకదలి దూరదూ
రంబున పదంబులిడుచు పదఘట్టనంబునం జేసి శిలలెల్ల నుగ్గునూచెం
బుగావింపుచుం జని కిష్కింధాద్వారంబున నిలువంబడియున్న సమ

యంబున నుగ్రాకారుండగు సౌమిత్రిం గనుంగొని కపి గణంబుల
లో కొందరత్యంతభయంబున తరుపాషాణంబులు గొని నిలువంబ
డిరి కొందఱు రాచుఱచు సుగ్రీవు కడకుంజని మొరలిడిన తారా దివ
ధూవ్యా మోహంబునందగిలి మత్తుఁడై విసకుండెనంతట లక్ష్మణుం
డు పురంబుఁజొచ్చివచ్చుచు నంగదుం గనుంగొని నారాకసుగ్రీవు
న కెరుఁగింపుమని పల్కిన నతండంతఃపురబునకుంజని తల్లులకుండం
డ్రికిం నమస్కారంబుగావించి విన్నవించె నయ్యవసరంబున మం
త్రిప్రముఖులును యంగదుండును ప్రబోధించిన లేచి సింహాసనా
సీనుండై నసుగ్రీవుతోడ నాంజనేయుండిట్లనియె ॥

వృదయరాగము-అటతాళము.

రామానుజుడరుదెంచెనూ।రౌద్రరసమునకపులు చలించనూ ॥
నెమోము త్తతను తారా మోహవశమున। స్వామికార్యము మతి
లోమరచితివని ॥రామా॥ సతిబాసిపర్వతసీమను। సీపతితాపమున
బొంచ్రేమనూ।సతిగూర్చికపిరాజ్యసంపదనీకిచ్చ । హితముగ
నామేలుమతినరచితివని॥రా॥౨॥ శరచాపములతోడవిలనూ।రంగ
స్వామితమ్ముడుమొగసాలనూ।కరమొప్పనిలచెనక్కటబూనిసీవేగి ।
వరభక్తిగనకన్నవారమెలవింపనూ॥3॥ వ॥ అనవినినసుగ్రీవుఁడాత్మద
లంకి।మొనసిలక్ష్మణుడుగ్రహరావ్రైనన్న। కడగికోపింపంగకా
రణమేమి।కడుచోద్యనవ్యౌక్యంబుగాననిన।వినిహనుమంతుండు
వేటకైతోసీవు।పనితాసుఖంబులవలనొప్పవెలసి। ఘనముత్తతనుశర
త్కాలంబువచ్చుటనువుగానెరుగంగనలవిగాకిట్టు। లున్నవాడవ
టంచునుడుగకలోక।సన్నుతుండగురఘుస్వామిసీకడకు।సౌమిత్రిన
నుపంగచండకోపమున।నామహావీరుడిందరుదెంచెననగ। నంతట
లక్ష్మణుండరుదెంచిచంద్ర।కాంతోపలద్యుతుల్కరమొప్పవెలయు
కనకసౌధంబులంగలయానములను।జననుతంబగునట్టిశయ్యాసనా
దు।లలరుసుగ్రీవుదివ్యాంతఃపురంబు। కలయజూచుచుసప్తకక్ష్యలు
గడచి।సకియలనూపురస్వనములాలించి।సుకవాణులొనరించుశుభ
గీతనృత్య। వినదంబువినిచాపనినదంబొనర్ప। వినిరవిపుత్రుండువే
గంబలేచి।తారాంగననుజూచితగువాక్యములను।వారింపుమారఘు

వల్లభానుజుని।భూరికోపమటన్న పాలతితానంత।కనకభూషణము
లకాంతిసొంపార । జనిలక్ష్మణునిగాంచిచయ్యనబలికె॥

బిలహరి రాగము-ఆదితాళము.

ఏలాకోపమ్ముగల్గెనో।దివ్యచిత్తమున।నేలకోపము॥యేలకోపమొ
మునుపు।లేలినసుగ్రీవు।నీలాగుకోపింప।నెవరుబ్రోచెటివార॥ లే
లకోపము॥ మునులుకొందరుచాలనూ।తపమెల్ల మాని। వనితలవశ
మునను।మునువతిఁజంపరెసుగ్రీవుని జెప్పనేటికి । ఘనశీలనీపెరుంగ
నిరహాస్యములులే॥వేలాకోపము॥౧॥మున్నెగా నియమించెనూ।కపి
కోట్లశ్రీరా।మునికార్యమొనరించెనూ।యెన్నగతప్పలేదినజునిమీద
ను।సన్నుతగుణులౌమిస్సగణనిత్యముమార॥డేలాకోపము॥౨॥తాల
గకకరుణించెనూ।తనునతండుఁమితోబుట్టువుదలంపనూ।వలనొప్ప
శ్రీరంగస్థలనాథుకరుణచే।నిలభస్యతెను జంపిదలపకండునెపేలు॥
యేలాకోపము॥౩॥గీ॥ఇవ్విధంబునబలికితానినకులేంద్రు।సంతిపురి
లోకిగానిపోవనతిపతోడ । దివ్యభవంబువేయుచెదీవ్యమానుడై
న।సుగ్రీవునయ్యెడననురగాంచి ॥వ॥ తత్ప్రకారంబున సుగ్రీవుండు రు
మాపతి రంభణాది విలాసంబుల చాలించి కృతాంజలియై డగ్గరిన
సుగ్రీవుజూచి రౌద్రంబునం భృకుటిస్ఫురితనిటలుండై నీవు కా
మోపభోగంబులం జేసి కాలంబెఱుంగక రామకార్యంబు మఱచి
యున్నవాడ వతికపటంబునమండక స్వసంబుగాపించు నపరాంబ
వని తెలియక నీవాడినమిథ్యావాక్యంబులునమ్మి రామచంద్రుండు
గావించిన మహోపకారంబు మఱచియున్నవాడవని పల్కి-రామ
ప్రోక్తంబులగు వాక్యంబులు వివరించినసమయంబున తారయిట్లని
యె ॥క॥ మరువడురామునికార్యము।తరుణినిచిరకాలమిడుధర
బాయుటచే।స్మరకేళివెలసెనదియును । కరుణాకరరాఘవేంద్రుక
రుణనుగాదె॥గీ॥తపముమానిమున్నెగరుణిమేనకగూడి।కాలమెరు
గడయ్యెగాధిసుతుడు। గానమున్నెలేనికథలిన్నియుండనా । కరుణ
తోడనితనిగావువనఘా॥సీ॥ అనవినిలక్ష్మణుండతిసుప్రశాంతుడై క
రుణతోసుగ్రీవుగారవించి । సతడనుమైథిలిపతిదయారసముచే కపి
రాజ్యమతివయుగలిగెనాకు।గావునసికవనౌకసకోట్లచేసీతవెదకిం

చిదశకంతువెసవధింప। నమితయత్నముసేతుననిబల్కలక్ష్మణుడతి ముదంబలరంగనతనిజూచి।నిన్నుకోపించిరఘువరుండన్నపలుకు। లతులరౌద్రంబుతోడనినాడినాడ। నాత్మనుంచకుమమ్మాటలకఱ ఫుత్ర।మాకుతోబుట్టువీవుమమ్మాటికనఘా॥ వ॥ అనియివ్విధంబు సంబలికిన యనంతరంబున సకలపర్వతకానన ప్రముఖస్థలంబులవ సియించు వానరకోట్లనుదెంచి పొడసూపిన సుగ్రీవుండు వారలం గొని లక్ష్మణుండునుం దానును వానరవీరులు మోసితెచ్చిన పసిం డిశిబికలోనంగూర్చుండికపులువింజామరలు వేయుచుం జనుదేర రామచంద్రునిసమీపంబుసకుంజనియాసంబుడిగ్గి పద్మాంకుశాదిశు భరేఖా ప్రశస్తంబులగు రామచంద్రుని చరణకమలంబులు శిరం బు సోకంప్రణమిల్లిన సంతోషచిత్తుఁడై తగువాక్యంబులవ్వేడంబ ఱొక్కసెట్టియెడ॥

పంతువరాళిరాగము-ఆదితాళము.

వెదకబంపెనుసేలసూ।సుగ్రీవుడంపెబసవానరకోట్లనూ॥ముదిత వెదకెమాసమునకురానివారిన [illegible] సుండంతువలసిచూడండసె॥ వెద క॥పెను తాదికీశులను।తూర్పు [illegible] గపట్టి సేవఁరిలచెనూ।పనిబడి పవనసందనవాలితేనయాద।వసచు [illegible] కదక్షిణదిక్కునియమించి॥ వె॥మొనసిపశ్చిమమునను [illegible] నను [illegible] గనూ।తనమా మయనుసుషేణుని బహుబ [illegible] వంటనసనరింప గజేసి॥వెదక॥౨॥ [illegible] త్రిన [illegible] వ్యగతిసుత్తరపు త్రోవనూ।హితశ [illegible] ము [illegible] ।పతమెచ్చసందరి కతబుద్ధిబోధించి॥వెద [illegible] ॥౩॥ ము॥ అ [illegible] పోషవేంద్రుడు మహాబలశాలియసంగమించు।ధీమంతుని [illegible] యుగనిమానితస ద్గుణనీవుజానకీ। కాంతకొసంగుమంచుకర [illegible] నంవెలుగొందివి స్ఫురాకాంతులసీసుముద్రికెసక్షాం [illegible] తీనిచ్చెసొంపుగఁ॥

వ॥ ఇవ్విధంబున రఘువరుండునిజనామాంకితంబగు ముద్రికయొ సంగిసంగైకొని వందనంబుగావించి పరమానందంబున శిరంబునం దాల్చె నట్టియెడ॥ ద్వి॥ కరమొప్పసంతటకపివీరులెల్ల।వరుసగాకద లిపర్వతకాననాదు।లరసిజానకిగానకందరుజేరి। రరుదా రనాంజ

నేయాకులుతక్క ॥క॥ హనుమద్గజగవయాంగద। ఘనజాంబవ ప్రధా
నులెల్ల కడువేగమునం। వినువీధికెగిరియాచుంచు। చనిదక్షిణదిక్కు
వెదకసాగిరిచాలన్॥

ఆనందభైరవి రాగము-ఆదితాళము.

వెదకిరంతహనుమదాదివీరులెల్లను। చంద్రవదనవ్యయసౌ
భాగ్యసదనసంతను। తరుచువిరులతరులనీడనరయసాగిరి। దొడ్డగిరు
లచరులదరులపొంతబురుగసాగిరి ॥౧॥ చిక్కుకస్సుక్కకగటులెక్క
సాగిరి। కొమ్మనెక్క [illegible] కిట్టలట ద్రొక్కసాగిరి॥౨॥ అలసిసొలసి
నదులపొదలగాత్రముంచి [illegible]। రంగనిలయు నెలతనఖిలగుహాలనెదశో
ధించిరి॥౩॥ వ॥ ఇట్లు జనిచని వింధ్యాచలకానన ప్రాంతంబున సంచ
రించుచు నచ్చట [illegible] కాంతమైన మారీచ నందనుండు రు
వింబర [illegible] సద్యం [illegible] రాక్షసని కరాఘాతంబునం బ
రిమాఱెనట్టియెడ॥

యదుకులకాంభోధి [illegible] - ఆదితాళము.

బిలముజొచ్చిరి। క [illegible] బిలము। జ [illegible] ముణంగి వెడలుసలలితవి
హంగములుగల్గి॥ [illegible] ట్లుకలయు వెదకివెదకి। కన
లేకలనుటచేడ [illegible] గ్రొ [illegible] గగౌరి ॥బిలము॥ వలనొప్పు
బంగారుమీను [illegible] లోన। [illegible] యుస్వర్ణముల [illegible] లు
వాంమ [illegible] నిగ్గి॥ [illegible] వంజ [illegible] కదంబచం [illegible] సఘనాగవిత
తు। లరుదుగవసింపవణమును [illegible] ॥బిలము॥ పొందు
గ శ్రీరంగనాథునందుచిత్తమునచి మోహా। మొంపక తాపసవృత్తిజెం
దినసుందరి [illegible]॥ బిలముజొచ్చిరి॥ వ॥ ఇట్లు [illegible] బున నవ్వానరవీరులెల్ల
బిలప్రవేశంబు [illegible] సినయనంతరంబునసచ్చటనద్యంతసిద్ధాగరిష్ఠయై
తపంబుగావించు స్వయంప్రభయను వృద్ధాంగసంగాంచి పవనసం
దనుండు సవినయంబుగా వందనంబు గావించి యత్తాపసివృత్తాం
తంబు తెలసి తానునుస్వకీయ వృత్తాంతం బెఱింగించి నంహ [illegible]
చి సకలవానరులని మీలితనేత్రులం జేసి బిలంబు వెడలించె నట్టియె
డా॥క॥ వనచరులంతటజనిచని। ఘనవింధ్యాచలముపొంత గ్రాలెడి
వనసీమనుగూర్చుండగ సంచరగనివాలితనూజుడనియె కడుదీనుండై

శోకవిరాళి రాగము - అటతాళము.

మాసముమించెనుమనువగస్సడదాయె। డాశభోమనకాలము । ము న్నేమిమి। జేసితిమెుదోసము।వాసిగ ప్రాయోపవేశముమనమిక జేసిన్నమేలుసుమీసర్వకపులార ॥౧॥ కరుణలేనివాడుకమలాప్తుతన య్యుష్ణఖరశిఖలానరించునూ।సీతనుజూడకరుదెంచుఖలులెంచునూ గురుతుగమజ్జనకునిగూలనెయుంచు । దురితచిత్తుడుడగ్గరనేర నీకమీ ద॥మాసము॥౨॥తనువునిలుపనొల్లఘనమతినావార్తజనితల్లి కెరు గించుడీ।మెునసిశ్రీరంగనాథునిదేవిగానక। జననికీడతరుచయ్యానస మ్మకొనుడిక ॥౩॥మాసముమించెను॥గీ॥ వాలిపుత్రుడిట్లువచియింప గావిని।పవనసందనుండుభయముసయము।దెలిపిపలికె నిట్టి తెగువ లానపలికె।గూడదనుచుకేశకొట్లువినగా ॥వ॥ యిప్విధంబునం బ లిక్కిసంగ్గెకొనక దుఃఖింపుచుదక్షిణాగ్రంబులుగాదభలుపరిచి ప్రాయోపవేశనిష్ఠుండై పవ్వళించెసకలవానరులు రోదనంబు చే యుచు సవ్విసంబునంగావించిరంతట సంపాతి యనుగృధ్రపతి విం ధ్యగిరిబిలంబుననుండి వానరవీరుల ప్రాయోపవేశవృత్తాంతం బా లకించి మెల్లనపదంబులనడచి కొంతదూరంబున నిలచి దైవవశం బున నాకాహారంబుగలిగెననిపల్కిన నంగదుండాంజనేయులంగ నుంగొని వైవస్వతుండై నయముండీరూపంబున మసల మృతిబొం దింపందలంచెనని పలికిరామచరితంబు క్రమంబుననుగ్గడించిసీతా రక్షణార్థంబరిగిమృతిబొందిన జటాయు చందంబున మనమంద రము రామకార్యనిమిత్తంబున ప్రాయోపవేశంబు జేయంగలిగెన ని పల్కిన సంపాతియవ్వాక్యంబులు విని తనతమ్ముండగు జటాయు వుజచ్చుటకు దుఃఖించి కపీంద్రులారా నన్నుమీకడకుంగొనిచనుం డేను రామచరిత్రంబును జటాయుమరణంబును వినగోరినవాడనని పల్కిన కొందరుకపులతనింగొనివచ్చి డించిన సమయంబునవాలి తనయుండతనికిసర్వవృత్తాంతంబెరుంగింపసంపాతియిట్లనియె॥

రేగుప్తిరాగము-ఆదితాళము.

వల్లను ప్రాయోపవేశము। కపులారమీకు । గలుగుకార్యవిజయ ము।వల్లను కాన్నమును జెందవనితసీతమ్మ క్షేమ।మెలమిగొంపొవగ

లరలరామచంద్రు కడకు॥వలదు॥హారామరామయనుచు । దుఃఖిం
చుచున్న శ్రీరాముభార్యఁగొనుచు । కోరిరావణుఁడు లంకకునుఁబో
యననుచు।నాకాహారము దెచ్చుకొఱకరిగినా సుతుఁడుబల్కెఁ॥వల॥
౨॥ ఘనరంగనాథుకరుణను । పక్షులకుఁ శతయోజనదూరదృష్టివెల
యునూ।వనచరోత్తములారగనుపడుచున్నదిప్పు। డను వొందవై దే
హిమొనసిలంకాఁపురిని॥౩॥క॥అని పల్కఁ కపులు గొనిచన।చనిజలని
ధిజలక మాడి సహజన్ముసకుం।ఘనతర్పణంబొనర్చియు।వనచరు
లనుజూచిపల్కె వరవచనముల౯॥సీ॥ వినుమునిశాకరుండనుమహా
మునిపాలనాత్మ్ముఁడనుఁ నేను నయముఁ తోడఁ పనిబడివసియించిబలగ
ర్వమునయొకనాఁడుపందెములాడివాఁడికిరణ।ములుఁగల్గుసూర్యమం
డలసమీపమునకుబోవంగనతితాపమూపహిల్ల।ననువంద రెక్కలఁ
నడంబుగాఁగప్పికొనుచుఁజటాయువుఁ గోరి బ్రోవ। సంతమీదరెక్కలఁ
రుఁదుగాకమఁరంగ।వింధ్యమీఁదఁబడితి వేగవచ్చి।తమ్ముఁడాతుఁడగుచు
తగజనస్థానంబు।జెందెనని తలంతుచిత్తమందుఁ॥వ॥ ఇవ్విధంబున నే
బడ్డబన్నంబులు నిశాకరముఁనీంద్రున కెరుగించిన గొంత గాలంబు
నకు దశగ్రీవుండరణ్యంబునవంచించి రాముభార్యంగొనిలంకాఁ
నగరంబునందాచిన యనంతరంబ సీతాన్వేషణంబుజేయుచు రా
మకింకరులగు వానరోత్తములీవింధ్యకడకరుదేర గలరు వారల
తోనీవుభాషించి సీతావృత్తాంతం బెఱింగించిన మరలపక్షంబులుఁగ
లిగిసుఖించెద వని పల్కెం గావున మీరుశీఘ్రంబున మహేంద్రప
ర్వతసమీపంబునకుంజని సముద్రంబుదాటి సీతా దర్శనంబు జేసి
మేలువార్త రామచంద్రునికెఱింగింపుఁడనిపల్కి సంజాతపక్షద్వ
యుండై గగనంబునకెగఁచనియెనంత॥

ముఖారిరాగము- అటతాళము.

వనచరులంతేటనూ। బ్రహ్మానందవననిధి దేలుచునూ।వినువీధి కెగ
రుచు వెలదివై దేహినిగననాయనను కొనుచ॥౧॥ మరువగూడదుని
త్యము।సంపాతినిమదిలోననిదిసత్యమూ।విరివిగా ప్రాయోపవేశని
ష్ఠులనందర బ్రోచనను కొనుచూ॥౨॥ గురువేగమునజనిరి।మహేం
ద్రాద్రి కరుదారగను జేరిరి।సరగున శ్రీరంగపురపతి కాంత నేకరణి

జూతుమెయనిరి॥వనచరు॥౩॥వ॥అంత॥ద్వి॥ అందరుకపులు శైలా
గ్రంబునందు।పొందుగాగూర్చుండిపొలుపారుచున్న। ఘనసము
ద్రముగాంచికడుభీతిజెంది।మొనసివారతిదీనముఖులగుచుండ। కని
వాలితనయుండుకపులారచింత।జనునేవిషాదంబుజనములచేరుచు।
గానకోనిఫణిబాలకునిజంపునట్టు। లనిపల్కి_మరియుతాననె వారి
తోడ॥గీ॥యెలమితోడనెవ్వరెంతెంతదూరంబు। జలధి దాటగల
రో జవముతోడ। జెప్పవలయుననుచు జెప్పినంతట। వరుసజప్ప
దొణంగిరరుదుగాను॥

శుద్ధకాంబోధిరాగము_అటతాళము.

ఘనమతిగజుడుయోజనదశకముదాటగలననిపచియించెనూ। ప
విబడిపేగగవాక్షుడువింశతియనితగవివరించెనూ॥౧॥ పదలకగవ
యుడంచితలీలబలికెముప్పదియోజనములనుచూ। ముదమునశరభు
డేపడఁడజెప్పకొనె।నలుబదియోజనములనుచు॥౨॥ కణకతోగంధ
మాదనుడుయాబదిదాటగలననెఖ్యాతిగనూ।వినుమరువదియోజన
ములుదాటుదుననె।వెసమైందుడలరుచునూ॥౩॥కరమొప్పద్వివిధసు
షేణులుజెప్పిరిపరరంగపటిదయనూ।పరగడెబ్బదియెనబదియోజ
నములబ్ధినేరిదాటుదుమనుచునూ॥౪॥వ॥అంత॥సీ॥ జాంబవంతుం
డుతనపూర్వచరితమెల్ల।నొప్పగాజెప్పతొంబది యోజనమ్ము। లబ్ధి
దాటంగగలనన్నసతనిజూచి। బలికెవాలితనూజుండు ప్రాభవము
నా॥గీ॥ఈసముద్రంబుదాటంగనేలమినేతుఁ।మరలరాగల్గుదునాతే
నొంమహిమ వెలయ। ననుచుబలుకంగనంగదునపుడుజూచి జాంబ
వంతుడుపలికెనుత్సవమెలప్పాఁ॥వ॥నీవు పరాక్రమంబునవాలితు
ల్యుండవీ సముద్రంబవలీలం దాటి జానకిం జూచి రాగలవైనను
మాకెల్లనధి కారివి మూలం బవు నిన్నుంగని పెట్టి కార్యంబు సే
యంగలవారము గావుననిన్ను సముద్రంబుదాట బనుపం జాలము
నిపల్కిన నంగదుండతనింగనుంగొని మనలోనసముద్రంబు దాటి
సీతాదర్శనంబుగావించి వచ్చి మనలసందరంబ్రోచు మహానుభా
భావుండెవ్వండనిపల్కిన జాంబవంతుండిట్లనియె॥సీ॥హనుమంతుడీచ
టగలుగగ।మనకేటికినింతచింతమనలకజలరాశినిదాటిసీతగనుగొ

ని॥ ఘనవిక్రముఁడితఁడు వచ్చెఁ గడు వేడుకతోఁ ॥వ॥ అని పలికి హను
మంతుఁ గనుంగొని యిట్లనియె॥

మధ్యమావతి రాగము - అటతాళము.

వినవోయి శ్రీహనుమంతా। లోకవిఖ్యాతఘనబలవంత। వనచరు
లందరు వసధిదాటెడు మాటలనుకొనుచుండగ విని బల్కవేమియు॥
గరిమతో నబ్ధిదాటగనూ। వనచరులోపరెవ్వరిచటనూ। విరివిగ సకల
వానరకోట్లనీవేళ కరుణబ్రోవుము రామకార్యధురంధరా॥౧॥ చం
డబలుండవియెవ్వలనూ। నీచందమెరుంగరెవ్వరునూ। మండితసవ్య
మార్తాండుని చిన్నిబాలుండవై కడియ వేదండిఫలంబున ॥౨॥ వర
వాయుదేవపుత్రుఁడవు। శ్రీకరరంగపతికిదాసుఁడవు। గరుడసమానవి
క్రముఁడవీజలనిధిగురువేగమునదాటుమరమరజేయక॥ వినవో॥౩॥

నీలాంబరి రాగము - అటతాళము.

జలధి వేగమె దాటవోయి। రామసతిని గన్గొనరాగదోయి। చెలు
వొందు మూర్తికై సీతకమ్మ నిరాముఁడలరుచు నిచ్చుట బలవంతుఁడని గా
దె॥ పండిరాక్షసులనీతుంచి॥ పట్టి చండాడుదువు విక్రమించి। పండి
తోత్తముఁడవఖండతేజుండవు। సింధుమతినిరంగనిలయు నమ్మితివి
వు॥ జలధి॥ వ॥ ఇవ్విధంబున హనుమంతుని విక్రమప్రతాపంబు లెరిం
గించి యనంతరంబున నతం డిట్లనియె॥

సౌరాష్ట్ర రాగము - అటతాళము.

జనకాత్మజను జూచివత్తునా। శీఘ్రముగ లంకఁ బెకలించి తెత్తు
నా॥ నను వేల్పుతండములనువుగ పొగడంప। మొనసి సముద్రమీక్షణము
నలంఘించి॥ జన॥ మేరుపర్వత మరుదారనూ। వేయు మారులు దా
టుదు లీలనూ। భూరిధరాస్థలి పొసగ బగుల్పగ। నేరుప్రగలదసురా
రులనదళించి॥ జనక॥ గిరిబృందములఁ గదలించెదా। భూరిశరధూలనె
ల్ల గలంచెద। తరణిమండలమత్యుద్ధతి జేరిచాకుదు। నరయఁగ శ్రీరంగ
పురపతికరుణనూ॥ జనకాత్మ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున నాంజనేయుం డాగతి
చ్చైనని వివరించి॥ క॥ ఘనముగ మునసభిమన్యుని। తనయునకీరీతి శుకుఁడు
తగఁజెప్పెనని। వినిశౌనకాదులవ్యాడ। ననురక్తిని సూతు బాగడిరా

దరమొప్పన్॥ గద్య॥ శ్రీమదుభయకావేరీమధ్యప్రదేశ ప్రదీప్తసప్త
ప్రాకారమహామందిరాంతర్విరాజమాన శ్రీరంగనాథచరణసే
వకవరగంటి శేషగిరిదాసప్రణీతంబైన శ్రీమద్రామకథాసంగ్ర
హాయత్తగానవిలాసంబునం గిష్కింధాకాండ సర్వంబును నేకా
శ్వాసము॥

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

సుందరాకాండము.

శ్రీరమణీరమణనవాంభోరుహపత్రాక్షరంగపురనాథకృపా।
పారావారజనార్దన। క్రూరాసురనివహశోషకోవిదతోషా.
గీ॥ అవధరింపుము శౌనకాద్యఖిలమునుల। కింపుతోడుత గనిసూ
డిట్టులనియె। వినుఁడు మునులార శుకుఁడు భూవిభునిఁ జూచి। పరమక
ణ్యామలరంగ బలికెనపుడు॥ ద్వి॥ హనుమంతుఁడంతటనధికోత్సవము
న। ననిమిషనుతవిక్రమాన్వితుండగుచు। ఘనసారజంబీరకల్పకాశ్వ
త్థ। పనసరసాలాదిబహువృక్షకలిత। సుగుమహేంద్రాద్రిపైనమ
రంగనిలిచి। తగుమంచిఫలములతరులైనవిరుల। గురువాసనలుఘు
మంఘుమనొప్పుచుండ। శరభవారణసింహశార్దూలఖడ్గ। ఘోర
మృగావళుల్ క్రూరసర్పములు। చారుకీరమయూరసమదపికావ।
ళారూఢిభయముచేనట్టిట్టుబార। కోరిగంతులువైచికోమరొప్పజ
లధి। నవలీలదాటంగనాత్మలోఁదలచి। పవనజుఁడుత్తుంగభంగసంఘా
త। సంజాతభీషణస్వనయుక్తమగుచు। రంజిల్లుజలరాశిరయమున
జూచి। పంకజవదనముత్పలలోచనములు। పొంకమౌనైకతభూమిని
తంబ। ముఱుఁగల్గుసురనదీమోహనకాంత। నెలమిఁగౌఁగిటఁజేర్చనింపు
తోసాచు। ఘనసముద్రునిలసత్కరములనంగ। ననువొందెననిపేచు

లట్టిగన్గొనుచు। కరమొప్పనుదయాద్రిగనుపడునవ్వ। సరసిజాప్తునిరీతిచక్కగా వెలసి। పదపడిగురుభుజాస్ఫాలనమంతు। వదలకచేసిదుర్వారుడైమించి। కలవాసరులనెల్ల గ్రక్కునజూచి। పలికెనంతట భుజాబలము రెట్టింప॥

శంకరాభరణము-అటతాళము.

కపులార సెలవా। లంకకుబోవ। కపులార సెలవా॥ కపులార శ్రీరామకృపచాతజలనిధి। నపరిమితోత్సవములరదాటెదనింక॥ కపులార॥ చరణఘట్టనమూ। భూవలయము। సారిది గ్రుంగగనూ। గురుభక్తినెగని శ్రీకరరామచంద్రునికరముక్తముకుడవ్యాశనముకీతినిబోదు॥ కపులార॥౧॥ జనకనందనమూ। లంకకుబోయి। కినిపత్తుతగనూ। జనకజలేకున్నఘనతౌర్యమునరావణునిజెత్తునద్యగలిసిబట్టిగ్రుద్దుచు॥ కపులార॥౨॥ సురపమతులనూ। బళ్వాడివాకిళ్ళరణగూల్చెదనూ। పరరంగనాధునికరుణాలంకాద్వీపమరుదుగబెరికిచెచ్చరదెత్తుజవమున॥ కపులార సెలవా॥౩॥ వ॥ ఇవ్విధంబునంబలికి॥ గీ॥ పద్మమిత్రశక్రపవమానచతురాస్య। ముఖ్యదేవతలనుముదముతోడ। మదిదలంచి మ్రొక్కి మానకరఘువర్య। పదములాత్మలోనపదిలపరచి॥

నాదరామక్రియరాగము-ఆదితాళము.

రామునిదలచెదనూ। మదిలోన సీతారాముని॥ రాముని మేఘశ్యామునిసుగుణస్తోముని కైవల్యవిరాముని సీతా॥ రాము॥ కమలవిలోచనుని। మోహాంధకారకలుషవిమోచనుని। సమదోగ్రాసురసముదయసంహారుసమితపరాక్రమునసఘునిసీతా॥ రాముని॥ నింపుమీరదలంతూ। శ్రీరంగపురినుండువిభుపరింతు। పండితగణనుతువత్యనిమరితవిఖండనుద్ధృతకోదండునిసీతా॥ రాముని దలచెదనూ॥౩॥ వ॥ ఇట్లునిష్టాగరిష్టుండై రఘువరేణ్యునిందలంచి మ్రొక్కియనంతరంబా॥

గీ॥ పదములిలమీద దృఢముగా పదిలపరచి। వాలముద్ధతిదిరుగదుర్వారుడగుచు। వాలనాలంకమీద ద్రుగ్జాలమమర। సత్యదగ్రతగనుసుమహాజవమునా॥

ఆరభిరాగము-అటతాళము.

హనుమంతుడెగసెనంతటనూ। దేవగణదుందుభులుధణంధణాను

మ్రోయఁగను। తనపత్నినపహరించినరాక్షసుని ద్రుంచ। కనలిరా
ఘవుఁడత్యుగ్రతనేయుశరమన॥ దండిమై దైత్యులు తల్లడిలను। వేల్పు
తండములతిహర్షమునవర్ధిల్లను। చండదర్పమునప్రచండుఁడగు
చుమహోద్దండతహూంకరించుచుండిరుగ్రాలుర॥హ॥ఆ॥ గురువృక్ష
తతులుగ్రచ్చేరను। దుర్భరజవంబునకన్నియును పెకలియును
తరుచుగతనవెంటనరుగుచునరుదేర। వరరంగ పతినామస్మరణగా
వింపుచూ॥వ॥ఇట్లుజనుచుండ॥క॥హనుమంతునివెనువెంటను। జనిచ
నివృక్షములువరలచయ్యనవచ్చెన్। తనపట్టంబునుబనిచియు। పనిబ
డిమరివచ్చునట్టిబంధులభంగిన్॥గీ॥ఎగసిపోవుచుహనుమంతుఁడెలమి
నొప్పె। తోకతోడుతనత్యంతభీకరముగ। చారుపరివేషకలితమైభూ
రిదీప్తి। వెలయశోభిల్లుసూర్యునివిధముబోలి॥సీ॥ అనుపమరామకా
ర్యార్థమెవడిబోవుహనుమంతునుతియించిరఖిలమునులు। సురులు
వర్షించిరత్తరిపారిజాతాదికమనీయపుష్పవర్షములుచాల। త
పనుఁడుదండుడై తపియింపఁడయ్యెసమీరుండుహితము సొంపారవి
సరె। గరుడగంధర్వకిన్నరనాగముఖ్యులుమించిచిత్తములహర్షిం
చిరంత। మొనసివారుతినేత్రముల్ ఘనగిరీంద్ర। ముంచువెలుగొందు
దీపాగ్నిచందముగను। మెరయుచుండంగజనుచుండెనరుదుగాఁగ। వ
సధిలీచులనెన్నంగజనెడికరణి॥గీ॥ ఈరీతిహనుమంతుడెలమిబోవు
చునుండగనిసముద్రుడురామకార్యమునకు। గరిమెసహాయంబుగా
వింపుమదినెంచితనలోనమైనాకునెనయుజూచి। రామకార్యమున
కై రయమునహనుమంతుఁడదెవచ్చుచున్నవాఁడలఘుధీర। నతనికిసా
హాయ్యమమరగావింపుమతడయంగవలదన్నతత్క్షణమున। ననిలజు
నిజేగినిలుచుండెనాతడతని। విఘ్నమొనరింపవచ్చినవీరుడనుచు। రో
మ్ముబలమునగ్రుమ్మంగసొమ్మసిలియు। బలికెమైనాకుడతనితోప్రా
భవమునా॥గీ॥వనచరోత్తమరామసేవకుడవీవు। బనిచెనన్నసము
ద్రుండుపరమకృపను। విశ్రమింపుమునామీదవేట్కతోడ। చారుధీ
మంతహనుమంతసత్వవంత॥వ॥ఇట్లు బలికిన విని మహాత్మా నీవు వా
త్సల్యంబునంబలికిన,పలుకులకు సంతసిల్లితి రామ కార్యంబునకు శీ
ఘ్రంబునంబోయివత్తునని కపులసన్నిధింబలికివచ్చినవాడగావున

వాతాత్మజుండవై నను నిలువఁబోలదు నీయందు నీవు విశ్రమించిజన్మ చరితార్థం బునందఁదలంచుచుని యున్నా నాకనిందసకరతలంబున న్వశక్యగా నిలించి బోయునచ్చెదననిపైకెగసి వరదఁజూచుచుం జనితెను సయ్యావసరం బున శేషాంద్రముండు మైనాకునింజూచినీవు రాముకార్యంబునకు పవ నుండంబుఁబూనితివి గావున నీవేచోటవిహారించిన నావలనభయంబు లేదని పలికిన విని మైనాకుండు యప్పటి యట్లుసముద్రంబున మునిఁ గిచనియె నింద్రుండునుసిజనివాసంబునకుం జనియె నంత॥

శ్రీరాగము- అటతాళము.

సురసవచ్చెను ఘోరతరమై। సర్వసురులు మెచ్చగ నుద్ధతరమై॥ కరముప్ప శ్రీరామకార్యమునకు బోవు। కరువలిపట్టిను గ్రక్కడాసి హనుమ న్మ్రింగను॥ హనుమంతు బలము వీక్షింపవేల్పు। లనువుగ కోరిబంపింప॥ పనిబడి రక్కసపడతిరూపము దాల్చి। గిరిసిద్ధూతుచున్నాగజ ననితై వెలసిన॥సుర॥౨॥ఎందుబోయెదవు క్రచ్చరనా। చంపితిందు నీకునాందమిచ్చటను। పొందుగ శ్రీరంగమందిరేశుని జేర। క్రుందునని నుబోరిగొందుచూడుమటంచు॥సురసవచ్చెను ఘోరతరమై ॥౩॥

క॥ అనియిట్లు బలుకసురసను। గనిబలికెను రాముబంటు గ్రక్కున సైగసేవాని నెడకివచ్చినీపని। పనిబడితదదీయుఁ నన్నుపటుకోపమువక॥

మధ్యమావతిరాగము-అటతాళము.

పదియోజనములునోరట విచ్చె నాగాంబ పవనాత్మజుని మ్రింగనూ। వదలక తానంత పదియోజనముల వ్యాపనితనుగ్గతి గెల్వనూ। హనుమంతుడు॥ కనలి వింశద్యోజనములనోరటువిచ్చె గాలిపట్టిని మ్రింగనూ। హనుమంతుఁడుద్యద్గతిని తాముప్పదియవ్యాసహిమాంతతోఁజోదనూ। ప్రచండుఁడై ॥౧॥ మించినలుబదియోజనములు ప్రతమునోరు ఘుచసురసలీలనూ। వంచనసేయ నేబదియోజనముల వ్యాపాంభింపి తానంతనూ। హనుమంతుడు॥౨॥ ఫణిమాతషష్టియోజనవక్త్రమొనరించెపావనిభక్షింపనూ। ఘనశక్తిడెబ్బదియోజనంబులుతన। తనువునుపెంచెను దగ్గరై। హనుమంతుడు॥౩॥ అచ్చగ నెనబదియోజనముల దూరమతివనోరువిచ్చెనూ। క్రచ్చరతొంబది యోజనమ్ములు మహాప్రతపెంచెమేసంతనూ॥ హనుమంతుడు॥౪॥ రంగుగ నూత్రము

జనమ్ములనోరునాగాంగన దెరవగనూ। రంగపురీశు దలంచుచు వెడ
లెనయ్యంగనలో జొచ్చియు॥ సూక్ష్మాంగుడై ॥వ॥ ఇవ్విధంబున నం
గుష్ఠమాత్ర దేహుండై యాసురసగర్భంబవలీల జొచ్చి వెడలియు
న్నయెడ॥గీ॥ ఎన్ని జెప్పినవినకున్న నిన్ను జొచ్చి। ముఖబిలంబున వెడలితి
ముదితనీకు। దండమికబోయివత్తు సీతమ్మజూడ। క్రూరదానవినీకో
ర్కెదీరెనటంచె॥ క॥ అనియివ్విధమున బలికిన। వినినిజరూపంబుదాల్చి
వెడలెన్నువే। ననఘాత్మనాగమాతను। దనరుంపుగ సాక్షాన్నాకు
ధారుణిలోన॥ ఉ॥ తామునికూర్మిబంటవు పరాక్రమశాలివినీవు
ఘోరతరం। గ్రామములందు బల్విడిని రాక్షసకోట్లవధింతువింకనీ।
నీమబలంబెరుంగుటకు క్రీతిజనింపగనింద్రముఖ్యస। ర్వామరులంప
తచ్ఛిరితమవామతినై వదనంబుజొచ్చుము॥ ద్వి॥ అనియివ్విధంబునన్నఖ
రంగబలికి। జనెవంత నాత్మీయసదనంబునకును। హనుమంతుడంత్రి
టవలి వేగమునను। జనుచుండనమ్మేని ఛాయనుగాంచి। కదువతీసిం
హికాకరరమొప్ప నెగసి। తడబాటులేక సుద్దండతమ్రింగ। దానిగర్భ
ముజొచ్చితగజంపి వెడలి। మానక నెగసె నెవ్వదిబోయిపోయి। వననిధి
తీరము జేరి వరసువేలాద్రి। గని వేగమున నెక్కి ఘనత్రికూటమున। నము
రుగోపుర రమ్యహర్మ్యవితాన। కమనీయమైనలంకాపురంబెల్ల।
నగణితమణికాంతినలరుచునుండ। తగగాంచెనంతసంధ్యాకాలము
వెయ్యి॥వ॥ ఇట్లుహనుమంతుడు శతయోజనాయుతంబగు సముద్రంబ
వలీలం దాటి రమ్యభూరుహవితాన మండితంబగు సువేలా రోహ
ణంబుగావించి నిజచరణక్షతంబునం గదలు వృక్షశాఖాగ్రంబుల
వలననిగళితంబులైన పుష్పవిసరంబులనలంకృతుండై తనమనం
బున॥గీ॥ జలధి దాటితి యోజనశతకమిప్పు। డలత లేకుండ నవలీలన గ
ణితముగ। నిట్టిలెస్సైన దాటుదు నెలమి రామచంద్ర సత్కరుణా
విశేషంబులన ॥వ॥ అనితలంచి వదనం బెత్తి మహోన్నత సౌధ
గోపుర ప్రాకారపరిఘాట్టాలకధ్వజతోరణ శతాకీర్ణంబై దేవ
లోకంబునుం బోలె దేదీప్య మానంబగుచున్న లంకా పురంబు
గనుంగొనె ॥ ************************************

ముఖారిరాగము-ఆదితాళము.

ఎంతో శృంగారమయ్యున్నాది। యీలంకాపురమెంతో॥ దంతిరథ ప్రముఖాదులమరి। శశికాంతాంచిత శ్రీకరమంటపమై॥యెం॥ కనక నిర్మిత ప్రాకారములు। రమ్యహర్మ్యములు। మణిమయమహోన్నతగోపురములూ। ఘనవికసితవనజములకు కొలనుల। ననుపమలసదుపవనములనలరుచు ॥నెంతో॥ మంగళతూర్యనాదములూ। భేరీతాళమృదంగకమనియ్యనిస్వనములు। రంగుగవినబడుచున్నవి మోహనరంగపురీశునిరమణివసించుట॥నెంతో శృంగారమయ్యున్నాది॥

సీ॥ ఘనపరిఘాట్టాలకధ్వజతోరణకనకగోపురహర్మ్యకలితముచు। కీరమయూరకోకిలనిస్వనాంచితనవ్యోపవనవితానములనమరి। కమలకల్హారశ్రీకరమహోత్పలలసత్కాసారపంక్తులఘనతవెలసి। సాగరపవమానసంసేవ్యమానమైసాగరతుల్యఘోషంబుగలిగి। చాలమెరయుచునున్నదీచారుపురము। నాకమునకంటెనెక్కువై శ్రీకరముగ। వనచరోత్తములిచటికివచ్చిరేని। సకటతలపోయగనునిరర్థకముగాదె॥ గీ॥ అకట శ్రీరామచంద్రుఁడిందరుగుదెంచి। గరిమతానేమిసేయంగగలడుతలప। నెట్టివీరులకైననిప్పట్టణంబు। విక్రమంబునచొరనెట్లు వెసలభించు॥ వ॥ ఇవ్విధంబునం దనమనంబునంజర్చింపుచు రామపత్నియగుసీత వెదకందలంచి ప్రదోషకాలంబున పృషదంశుకమాత్రస్వరూపుండై యప్పర్వతంబు డిగ్గి లంకానగరంబుడగ్గరి మహోన్నతమణిమయస్తంభసమంచితసౌధవితానవిరాజితంబును కింకిణికలితమహాగజాంబూనదతోరణాకీర్ణంబును భీమరాక్షసప్రకాండసిషేవితంబును రావణబాహుపాలితంబైదునిరీక్ష్యంబగుయప్పురంబుదెసమొగంబెత్తికనుంగొనిచింతాక్రాంతుండై మరలధైర్యంబుగొని పురంబుజొచ్చుసమయంబున॥

క॥ లంకానామనిశాచరి। శంకాలేశంబులేకచనుదెంచివడిం। కొంకకహనుమంతునిగని। బింకెములాడుచును డాసిపలుచంబలికెన్॥

మధ్యమావతి- రేకు ప్తి-అటతాళము.

ఓరిదురాత్మ నీవెవడవు। నన్ను మీరిపోగోరినవాడవు। క్రూరతనినుబట్టికోరి మ్రింగుదుగాని। చేరనిత్తునె లంకాద్వారమీవేళను॥౧॥

ననునీవుధర్షింపనేరవు। వేగమునఁదడ్డపడుచు ద్రేలెదవు। నను ని
ల్వారింపనింద్రునికైనజెల్లునె। పనిబడనీవిట్లగినిసిరానేవతేవ॥౨॥
లంకాధిపుని యాజ్ఞవలనను। నిశ్శంక బ్రోచెద నేనీపురమునూ। లం
కానామమునానలంకారూపిణి నీనా వంకకువచ్చినవాఁడ వెవ్వఁడవి
ట్లు॥౩॥ ఘనమతినీలంకలోననూ। గల్గుకనకగోపురహర్మ్యములనూ।
పనిబడిచూడఁగచనుదెంచితిని శ్రీరంగనివాసుబంటచయ్యాసచావకే
గుము॥౪॥ యోరి॥ ద్వి॥ అనవిని యాలంకహనుమంతుఁడాసి। తనహస్త
తలముచేతఁగ గొట్టుటయును। కసలిమారుతిమహాగ్రంబునదాసి।
పనిబడిముష్టిచే ప్రహరింపధరణి। బడితల్లడిల్లి యోపావనగాత్ర।
తెడయకశరణంటితఁ గావుమింక। చెడునింకనీలంకచెచ్చెరదప్ప।
దుఃఖఁగకబలికెదనొకమాటవినుము। కమలగర్భుఁడునాకుకరమొ
ప్పమున్నువిమలాత్ముడై చెప్పెవెససర్వమెల్ల। గావునవిజయంబుఁగ
లదుశీఘ్రముగ। పావనాంగినిరామపత్నినీపురిని। వెదకఁబొమ్మనిపలు
కవేగంబుతోడ। కదసిప్రాకారంబు గ్రక్కునదాటి। ఘనరాత్రుసత్క
యకారణంబుగను। తనసవ్యపదముముందర బెట్టిచొచ్చి। బంగరుమే
డలేపర్వఁడచూచుకొనుచు। రంగైనకనకతోరణరాజిగనుచు। శాత
కుంభద్వారచయములుగనుచు। భీతిలేకనుబలిభిన్నమణిస్తంభ। చారు
మంటపవజ్రసోపానతతుల। తీరెల్ల చూచుచు తిరుగుచున్నంత॥

భైరవిరాగము-ఆదితాళము.

ఇంటింటికిజనిచని వెదకెనుపూర్ణేందునిభాననూ। మింటికినంటి
నమేడలగలవాల్గంటులలోకలకంఠిగలదనుచు॥నిం॥ గురుకుచముల
హృద్వరులను గ్రుచ్చుచు। సరసములాడెడిగరితలగాంచుచూ॥నిం॥
౧॥ గురుతరమణివిస్ఫురితమహాంతఃపురసీమలసుందరినింగానక॥
నింటిం॥౨॥ సలలితరంగస్థలఘతివల్లభి। సలరుచుగానకనలమటగలఁగ
క॥నింటింటికి॥౩॥ వ॥ ఇవ్విధంబునం హనుమంతుఁడు సీతాన్వేషణం
బుసేయుచు రాజమార్గంబుఁజొచ్చి విద్రుమసోపానంబులెక్కు
చు మరకత స్థంభాగ్రంబులకెగిరి నిక్కిచూచు ముక్తాజాల సమం
చితకాంచనద్వారంబులన మరియున్న వజ్రకవాటంబులమెల్లనఁనె
ట్టి పల్లవాధరింబరికింపుచు యువతీజన శృంగార సంగీత లాస్యాన

హాస్యసల్లాపవిహరించి స్వస్నత్రముఖాంబుజలునునుచు పెంజు జటంబీల త
త్పృకరకణ కాంచిస్వనంబు లాలకించుచు త్రాసోదాగ్రంబులగును
చుచు మహాకారసుక్రూల కజ్జల విరూపాక్షుల నుత్రాకారుల నతిసుంద
రాంగుల నేకాక్షుల నేకకర్ణుల సువచల గుల కేశాళ వక్త్రీల
ప్రస్వాంగుల దీర్ఘదేహుల పరశు పట్టిస గదా ముద్గర భిండి
పాలాద్యాయుధంబులు ధరించినవీరులం గనుంగొనుచు జరుచుం
డనాసమయంబున జగంబెల్ల వెన్నెలవలన నతిశృంగారంబుగావిం
పుచు చంద్రుండు మింటిమధ్యంబున నభ్రకాశమానంబుగా మెఱ
యుచుండెనంత॥గీ॥ కాంచనద్వారతోరణకలితమగుచు। సముదవా
రణహయదైత్యచయముగలిగి।శంఖభేరిమృదంగనిస్వనములకరుదు
రాక్షసాధీశ్వరునిమందిరంబుజూచి॥సీ॥ అచ్చోటుపదలి ప్రహస్త
మహాపార్శ్వ భవనంబులెల్ల నేపడగ వెదకి। ఘనవిభీషణకుంభక
ర్ణవిరూపాక్షులుండు గేహంబుల కరిగిచూచి। గానకోనికుంభని
కుంభామరేంద్రజిత్సదనంబు లెల్ల సొంపొదవగాంచి।కడువేగమున న
నతికాయమహాకాయనిలయభాగంబులుగలయనరసి। చారుతరమైన
నసౌధసంచయమునెల్ల। తారజూచుచుమరలనప్పవనసుతుడు।మణి
మయంబగురావణుమందిరంబు। కన్నులారంగగని చొచ్చె కాంత
నరయ॥

ముఖారిరాగము-అటతాళము.

అంతటజూచెవిమానమొక్కటిహనుమంతుడూ। ధైర్యవంతుడు
వింతగయాభవనాంతములోపల। కాంతనుగానకకడుచింతబొందు
చు॥అం॥ కనుపడవమ్మసీతమ్మ మ్రొక్కెదనని।మనమునసతిభక్తి
మరిమరివెదకుచూ॥సంతట॥వరరంగధామునినాడపై దేహానికరుణ
తోజూపిచెచ్చెర బ్రోవుమనుచు తా॥సంతట॥ ద్వి॥ పొలుపొందుమణి
మయపుష్పకంబిట్లు।చెలగిగన్గొనికపిశ్రేష్ఠుడచ్చటను। తరుణులెల్ల
నున్నృత్యతాళమృదంగ। మురజవీణాగానములచాలనలసి। గరిమవి
హారములుకౌగిట జేర్చి।వరుసగానిద్రించువైఖరిగనుచు।గురికొం
దరుతెలుపుమణిభూషణాదు।లరుదుగామేనులనందమైయలయ। మ
హితమద్యాధులపుత్తతజెందిగతిమీరఘనబంధరతుల చేస్సక్కి
నొడిరించియున్నయానెలతలలోన। పదపడిసుత్తరై పవళించిమెర

యు। రాత్రుసాధ్వ్యత్వుడౌ రావణమూర్తిఁ। వీక్షించి వీక్షించి విస్మయ
మంది। యారాత్రు సేంద్ర శయ్యాభాగమందు। కోరినిద్దుర జెందుకో
మలిరైయైన। గరితమందోదరిఁగని మహానంద। పరవశుండగుచు నుప్పుత
మునకెగసి। గంతులువైచి రాఘవపత్నియైన। కాంతామణి సీతగం
టినటంచు। మరిమరిజూచుచు మానసమందు। మఱియుచుమరలతా
మొనసియూహించి॥

ముఖారి రాగము - అటతాళము.

అపరాధమొనరించితి। రావణుపత్నిగయోయో సీతగనెంచితి। విప
రీతమయిన పాపపుభావమిరీతి కృపజేసెగదదైవమా॥ అప॥ సౌమ్ము
లుధరియించునా। మోహనమైన సొగసులుగావించునా। నెమ్మదిన
స్త్వైశ్వర్యములపొందనిట్లు సీతమ్మ తాశయనించునా॥౧॥ కంబుకంధరమౌం
చునా। పాలిండ్ల శ్రీగంధలేపనమునుంచునా। తాంబూలరసరంజితం
బైనమోవి సీతాంబకియ్యెడకల్గునా॥౨॥ కన్నీరునించుచునూ। హా
శ్రీశ కావుకావుమంచునూ। నన్నేలుమికరంగ సాధనివనిసీత చె
న్నుగవిలపించదా॥౩॥ అపరాధ॥ వ॥ ఇట్లుదలంచి మనోజ్ఞంబగుపా
నభూమింగనుంగొని యాప్రదేశంబున దివ్యాంబరాభరణభూష
మాలికలుధరియించి మధురాపాన పరవశంబున మత్తిల్లి యొకరి
నొకరు కాగిలించుకొని శరీరంబులుమరచినిద్రించుసుందరీజనంబు
లగోప్యమనఃకాంబులుగాంచి తనమంబున॥

రేగుప్తిరాగము - అదితాళము.

వ్రతము చెడిపోయెనేమి సేతూ। సద్బ్రహ్మచర్య వ్రతము చెడె॥
మతిమంతుడనై మగువలపాదముల। కితరమూఢాత్మకనుతివలసిన శా॥
వ్రతము॥ పరనారిజనులగోప్యాంగములా। తరుచుగ నేడు పరుషగ
నుగొంటినా నేత్రములా। దురితాత్మ శ్రీకరరంగేశ్వరుకరుణ
దప్పితి నిరతముమఱిగలదిక॥ వ్రతము చెడె॥ వ॥ ఇట్లువిషాదంబునం జెంది
మరల ధైర్యంబుగొని॥ గీ॥ వెలదులున్నచోట వెలదిసన్వేషించు। కితర
చోట్లవెదకనేమిఫలము। గానకాంతలందు కాంతనన్వేషించి। వింతె
కానిదోసమేలకలుగు॥ క॥ కామించి చూడనెద్దియు। కామాతురమును
ననుగన్నకలుషములబ్బఁ। రామాజ్ఞవలననేనా। రామను వెదకితిన

నేకరామావళిలోన॥వ॥ ఇట్లునిశ్చయించి హనుమంతుండావిమానాంతఃపురంబున జానకి నధిక ప్రయత్నంబునం వెదకి కానకచింతాక్రాంతమానసుండై॥

శంకరాభరణము-అటతాళము.

జనకజగనుపడదాయా। నామనసు కేమియు దోచదాయ। కనకసౌధములెల్ల గదిసి శోధించితి।నను వొందను ద్యానవనములు వెదకితి॥ జలధిదాటుట నిష్ఫలంబు।లంకకలయ నే వెదకి వ్యర్థంబూ।వలనొప్పసంగదాదుల కెట్లు వివరింతు।కలికివై దేహీని గనుగొనలేదని॥౨॥ ఇందుజానకి గలదంచు।సొంపు జెందద్విజుండనే నంచూ।పొందుగ శ్రీరంగపురపతివల్లభి।నిందు వెదుకవచ్చితిట్లు బెరుగనూ॥జనకజ॥

వ॥ఇట్లుచింతింపుచు విమానంబువలనం ధూకి రావణుమందిరంబు వెడలి ప్రాకారంబుమీద వసియించి మరంతంబై నవిషాదంబున॥

ముఖారిరాగము-ఆదితాళము.

ఏమాయనో।సీత।ఏమాయనో।జనని ॥ఏ॥ ఏమాయనో సీతాభామగస్పడదాయః భీమరాక్షసులుగదిసి పెలుచభక్షించినారో॥ఏ॥ పతి నెడబాసిన సతి బ్రతుకేలని।పతిముఖపద్మము మతిగనుచు।నతితాపవశమున హా రామ రామా యని। పతిదలచుచు దేహముతివ బాసెనో లేక॥ఏ॥౧॥ వననిధిగని భీతి వణకుచు ప్రాణముల నువృగ విడిచనో హాయనుచూ। పెనురక్కసబోటుల భీకరాంగము జూచి। వనితజచ్చెనో ప్రాణవల్లభవల్లభయని ॥ఏ॥౨॥ ఎక్కడ వెదకిన సింతిగస్పదాయె। నక్కట నేమి సేతు హాదైవమా।మిక్కిలి కరుణదప్పెనేటి శ్రీరంగపతి।చక్కని రామలక్ష్మణుల సన్నిధి కేమని బోదు॥ఏమాయనో॥

ద్వి॥ అచింత జెంగచునధిక శోకమున। గనుపద దాయచక్కని రాముభార్య। కపులకుకాలంబు గదిసెగా బోలు।నపరిమితోగ్ర పాపాదులవలన।శుకవాణి సర్వాంగసుందరీనబల।నిక నెట్లు గనుగొందు నెవ్వరు దిక్కు।కటకటా నే బోయి కాంత లేదన్న।పటుశోకమున రామభద్రుండు దేహ।మతివేగమున బాయునంతట తమ్ము।డతుల శోకంబు నసట్టితా జచ్చు। వారిద్దరికైన వార్త నాలించి।వారక భరతుండు వసుధపైగూలు।వెనువెంట ప్రాణముల్ విడుచు శత్రుఘ్ను।డను వాం

దనాత్మజులారీతిఁజచ్చు। టెరిగిజత్తురుమాతల్లె వేగముగ। సురువి
షాదంబునఁగూలుసుగ్రీవుఁడరుదుగారుమఁజచ్చునన్వేభుఁగాంచి। గరి
మెనత్యంతశోకంబును జెంది।తడయక తానిట్లు తారావధూటి।కడు
వడి సమయునంగదుడంబఁజూచి।వనచరులటమీదవరముష్టిహతుల
పనిబడి ప్రాణముల్ బాయంగగలరూ ॥గీ॥ గానరాముకులముకపి
కులంబీరీతి।జచ్చునింకమీదజలధిదాటి।చనగనొల్ల నేనుజనకనుండీతి
నేని।బ్రతుకగలరుయాశబలమువలనా॥

శుద్ధకాంబోధిరాగము-అటతాళము.

ఎన్నగమరణముమేలనిదోచుచునున్నదింకా।లోకసన్నుతశ్రీరా
మరామహరేయనిజత్తునింకా।పదపడివిషపానమొనరించి దేహమూ
బాతునింకా।నేనువదలకసగ్ని ప్రవేశముగావింపవలతునింకా॥౧॥
విరివిగనుద్బంధనమున ప్రాణంబులువిడుతునింకా। నాకఁ పరమపా
వనిగన్పడదాయనగ్ధిలోబడఁదునింకా॥౨॥ఘనపత్రివృగములదిను
మనియొసగుమతనువునింకా।దివ్యమనివృత్తితపమునమొనయగనే
బోదువనముకింకా॥౩॥ చెలగిహస్తాదానాదివ్రతంబులనిలుతునిం
కా।రంగస్థలపతిపదములుదలచుచుగుహలలోవెలయుదింకా॥౪॥
ఎన్నగ॥గీ॥ఇన్నిసేయనేలనిలమీదజీవించి।పటుపరాక్రమమునపం
క్తికంఠు।తోకతోడగటితో డ్డెచ్చిరఘుపతి। సన్నిధానమందుచక్క
నునతూ॥వ॥ఇట్లనేకవిధంబులనూహింపుచు చింతాపరంపరలవల
నంజిక్కుపడి ముందటమహొన్నతంబగు నొకయశోక వనంబు గ
నుంగొని యువ్వనంబునవై దేహిని వెదకకున్నవాడ నికమీద వెదకి
చూడవలయుననితలంచితనమనఃకమలంబునరాఘవేంద్రునిపాదక
మలంబులుజూచుచు॥

భైరవిరాగము-జంపెతాళము.

చారుసౌమిత్రిసహాయుడై విలసిల్లు। శ్రీరాఘవేంద్రునకుచెలగి
మ్రొక్కెదుమ ॥ జనబృందములకెల్ల జననియనదగునట్టి । జనకాత్మ
జాంఘ్రులకుసాష్టాంగమిడుదుం॥౧॥ పరమభక్తినిరుద్రసురనాథ
దండధర।వరసమీరాదులనునిరతముదలంతుఁ॥౨॥కరుణతోడనున
న్నుగావుమని శ్రీరంగపురధామునాత్మలోఁపాసగవినుతింతుఁ॥

సీ॥ తరఁగిరివిసుతించి మారుతపుత్త్రుఁ డా ప్రాకారభాగంబుఁ దాఁటి యగడి గ్గి॥ ఫలదళపుష్పవిచిత్రజింతంబగుచున్న యవ్వనంబు నఖిల వస్తై పొచ్చి కీరమయూరకోకిలమధుప్రవ్రతనాదజసురక్తిని మధుమయమ్మ తరుముచ। బహురమ్యమగుశింశుపావృక్ష మొక్కటి ఘనశాఖంబుల నెక్కి ఘనత మెరసి। చారుకాంచనపద్మకాసారములను। కల్పకాశోకచంపకకనికాకార।వకుళముఖ్యద్రుమంబులవరుసగనుచు। సకలకుసుమమరందవాసనలనలరి ॥వ॥ ఇవ్విధంబున హనుమంతుండు కాంచనశింశుపావృక్షంబుమీదం గూర్చుండి మహోన్నత మణిమయస్తంభసౌధప్రాకారసమంచితంబై విద్రుమసోపానకలితంబై వెలయు చైత్యప్రాసాదశృంగారంబు గని విస్మయంబందితద నంతరంబున్నగీ॥ బాలచంద్ర రేఖపగిది వర్ణవిహీన।మైనలలితకమూట్కినవిశోక।వశమునసుమ సోపవాసముల్ గావించి। బాలజస్వియున్నశశియగాంచె ॥సీ॥ కెంగేలుచెక్కిటఁగీలించి హృదయమందలిశోకసంతాపమావహిల్ల।కన్నీరునించుచు కాకుస్థుని దలంచి హా రామ హా రామ హాయటంచు। వేడినిట్టూర్పులు వెసవెడలింపంగ దరుచగాపల్లవాధరము గంధ।భయదరాక్షసవధూప్రకటితజ్వగజనాములతనయుల్లమువియుచుండ।భీషణాంగారకగ్రహావీక్షవలన-చిక్కుపడియున్నరోహిణిచెలువుదనరి।ఘనసుఖంబులుకహా-కశైత్యకరైనయాతిఁ।బొందివర్తించుశ్రీరాముపొలతిగాంచె॥

ఆనందభైరవిరాగము - ఆదితాళము.

కనుగొనెసంతటహనుమంతుడుతన।కన్నులపండువుగా। కనకవర్ణ మహితసతను కాంతుల।ఘనదీప్తిమీరమునణ చెలిసాధ్విని॥క॥నీల భుజగమును బోలినవేణియు।నిర్మలపులినసమానజఘనమును। బాలచంద్రనేలిన ఫాలంబును।చాలమెరయుచున్న సన్నుతశీలను ॥౧॥ పున్నమచందురునెన్నెటివదనము।చెన్నగు తాళఫలోపమకుచములు। క్రొన్ననమోవియు కుందరదనములు। వన్నెదనరగూర్చున్న లతాంగి॥౨॥వనజపత్త్రములబోలిన కన్నుల వారక బాష్పములనువిడిపించుచు। వనజనాథుడగురంగవు గీతుని। మనమునదలచుచు మదినితలయింపగ॥కనుగొనె॥౩॥ద్వి॥ధరణిలోనిందాన్వితంబైనకీర్తి।కరణి

ధూమముతోడఁగలసినవహ్నిఁ। తెరఁగునమలినంబు దేహమందమర।
దరిలేనిదుఃఖాబ్ధిఁదగమునుఁగుచును। తనవారిగానక దారుణదైత్య।
వనితలనే వేళవారకఁగనుచు। కులమృగంబుల బాసి కుక్కలఁగమిని।
వెలయుకురంగిగా వెసవసింపుచును। కోరిసొమ్ములుకొన్నికొమ్మ
నంటించి। హారామహారామహారామయంచు। విలపించివిలపించి
విధినెన్నుకొనుచు। వలనొప్పమాసినవస్త్రముప్పార। కురులెల్లజడ
గట్టికొమరారుచుండ। నిరత మాహారంబునిద్రయులేక। వర మణి
భూషణావళులంగములను। చిరకాలముండుటచే సొంపుమీర। సర
గునశైల్యమాఛాయలదనరి। గరితకు నెమ్మేనఁగనుపడుచుండ। దిక్కె
వ్వరునులేకదీనతజెంది। చక్కని శ్రీరామచంద్రుఁదలంచి। కన్నీరు
నించురాఘవపత్నిఁగాంచి। మున్నెన్నఁడిటువంటిముదితనుగాన। నను
చుసీతమ్మగానాత్మలోనమ్మి। కనుఁగొంటినహహా శ్రీకళ్యాణవతిని।
జననిని నాజన్మసాఫల్యముగను। మొనసిధన్యుఁడనైతిముజ్జగమ్ములను ॥

మారువరాగము-అటతాళము.

ఈమోహనాంగి శ్రీరాములకిల్లాలిదిసత్యమిదిసత్యమూ। స్వామి
మానసముయీభామయందున్నాది। భామ మానసము శ్రీరాము
జెందెనుజూడ॥యీ॥ అనాడురాక్షసేశ్వరుడుగొంపోయినలలన
బోలుచునున్నది। కలయమాసినయీమెకాంచనవస్త్రము। తొలుత
నగ్గిరిబడ్డవలువకుసమమాట॥నీమోహ॥ స్వామిజెప్పినసొమ్ములున్న
వికొమ్మకుచారుమోహనియ్యమై। స్వామిజెప్పని సొమ్ము లేమకులే
దాయ। నీమెచక్కందనమెవరోపరిట్లన॥నీమోహ॥౨॥ ధన్యుడనైతి
నిరంగపురీశునిదయతోడనీవేళనూ। మాన్యతనొందినమగువయౌజ
నకరాజన్యపుత్రికనిచ్చోచయ్యనగనుగొంటి॥నీమోహ॥౩॥

చ॥ కురుతరసంపదల్ విడిచి ఘోరవనంబులకాత్మనాధునిం। నిరుప
మభక్తిగొల్చుచునునిష్టదలిర్పఁగనొప్పుచుండయీ। తరుణికివచ్చె
నాపదయుదగ్రగతింవిధినేమనందుఛీ। కరముఖరాక్షసాంగనల
గాంచితపించగఁగల్గెనక్కటా॥ క॥ జనకునిపుత్రికెదశరధ। జననాధు
నికోడలఖిలజననుతుడగురా। మునిభార్యలోకపావని। ఘనరాక్షసు
చాతజిక్కెగాగల్గెగదా॥

శోకవరాళిరాగము-అటతాళము.

కన్నుదోయినిగాంచి బ్రతికియున్నాడనీకాంతదుఃఖమా।యిట్టి వెన్నెన్నిగాంచుటకున్నవాడనోఘువినిదియుసత్యము।నిలువునీరుగా కనిలిచితిలలనకన్నీగుజూచి।వలనొప్పదగ్గుడగానైతిచెలిశోకవహ్ని జూచి॥౧॥వాపీగనెన్నటికైనడాయదుమన్నయాసతోడనూ। సోం పుబాసియన్యోన్యులుదరిచూచుచున్నారుగాసీగాగనూ॥౨॥యిద్దరి శోకములిద్దరిమోహము తెంచిచూడనూ। తద్దయనొక్కటిగాదో చెశ్రీరంగధాముకృపను॥౩॥వ॥మరియునావానుమంతుండడుగనో హానదివ్యమంగళవిగ్రహుండగు శ్రీరాఘవేంద్రునితోడలయంద కలంకవైభవంబునం గూచుండి తేజరిల్లుందగిన సర్వాంగసుంద రీయగుసీతాస్వరూపంబు మరలం గాంచి యాసాధ్వికం బ్రాప్తిం చినబన్నంబులకచ్చెరువందుచుంగన్నీరునించి॥

అసావేరిరాగము-అటతాళము.

ఎటువలెజీవించెనో। శ్రీరాఘవుడీయింతినెడబాసి। కటకటయీ కాంతగనుపడకున్న। నుత్కటశోకముననంతట ప్రాణములు బాయ॥కెటువలె॥ యెంతదుష్కరుడాయెను। శ్రీరాఘవుడీరామబాయుటనూ। చింతించుచున్నయీసీతలేమికిదుఃఖ। సంతాపమునను తానింతైనతీక్షీణింప॥ కెటువలె॥ రామారామయనుచూ।సంతత మాత్మరమణునివచియించుచూ। ప్రేమతోడుత రంగధామురమ్మ నుచున్న।కామినిమణిబాసికాతిన్యహృదయుడై॥

శుద్ధకాంబోధిరాగము-అటతాళము.

ఈకాంతకెగాదా కాకుత్స్థతిలకుడుశోకసమేతుడై చాలా। హే కమలేక్షణహాజానకీయనివీకని ద్రింపడేవేళా॥వనమున శ్రీరఘువరుడుమారీచుని।వధియించుటీమెకెగాదా।ఘనలీలతృణమునకాకాసురునిగర్వమణచుటీలలనకేకాదా॥౧॥ఖరదూషణాదిరాక్షసఖండనముసేయు।టరుదారనీమెకేకాదా। సరగునయాకబంధునిద్రుంచిపంపకుజనుడెంచుటీమెకేకాదా॥౨॥ వలనొప్ప ఘోరతరాటవి వెదకుచు।విలపించుటీమెకేకాదా।చెలగిసుగ్రీవునిసఖ్యమొనరుటీ।కలహంసయానకేగాదా॥౩॥ కరమొప్పనొకదివ్యశరమునవాలి

నిఖండించుటేమెకేగాదా।తరుచరరాజ్యమురవిజునకిచ్చుటేవరమక
ళ్యాణికేగాదా॥౪॥దిక్కులకెల్ల వానరకోట్లబనుచుటేదివ్యసుందరి
జాడగాదా॥గ్రక్కుననేవచ్చిజలధిదాటుటలుయీకళ్యాణినిగాం
చగాదా ॥౫॥ యీలంకశోధించుటేనవ్యపద్మవిశాలనేత్రినిగనగా
దా।చాలగనీపుణ్యశీలగనుటరంగస్వామిసత్కృపగల్గగాదా॥౬॥
క॥పతివలనమరదివలనను।సతతమురక్షింపబడినజానకి యిచ్చో।
నతిభయదరాక్షసస్త్రీ।ప్రతతులుకాపుండదుఃఖపడవలసెగదా॥
గీ॥మంచువలనకాంతిమాసినపద్మినీ।కరణిదుఃఖముననుగాసిజెం
ది।చక్రవాకరహితచక్రవాకియుబోలె। వెలదియున్నదిచటవిభుని
బాసి॥వ॥ఇవ్విధంబునందలపోసి॥క॥జనకజ తోనే నియ్యెడ।ఘనమ
తిభాషింపవేళగాదనుచునుయా।హనుమంతుడణగియుండెను। పని
బడిపర్ణములవలనప్రచ్ఛన్నుండై॥వ॥ఆసమయంబున జగత్కం
టకుండగు దశకంఠుండు మేల్కాంచి జానకిందలంచిమన్మథశరపీ
డితుండై యద్దేవినింజూడంగోరి॥

పంతువరాళిరాగము-ఆదితాళము.

అతివైభవముతోడనూ।రావణాసురు।డరుదెంచెసీతజాడను।స
తులుకొందరాభరణద్యుతులుదిక్కులుగవియ।ధృతదీపపాత్రలగు
చుజతలై ముందరనడువ॥నతివై॥తరుణులిరువురువేట్కనూ। డగ్గరి
వింజామరలువేయుచునుండనూ। గురుతుమీరగసౌమకుంభముతె
త్తుకొనుచు।గరితలెల్లనునీరుకలయజల్లుచురాగ॥నతి ॥౨॥ శృంగా
రకలితుడగుచు।నొకచెలియకేలు।పొంగుచుబట్టికొనుచు।రంగుమీ
రగదివ్యరంగధాముసతి । శృంగారము జూడగశృంగార వనము
న॥నతివైభవముమీరను॥౩॥వ॥ఇట్లుజనుదెంచుచున్న దురాత్ముండ
గు రావణుంగాంచి యావైదేహి మహా మారుతంబునం గదలు
కదళీ వృక్షంబునుం బోలె గడ గడవణంకుచు తొడలవలననుదరం
బును హస్తాబ్జంబులకుచకలశంబులుం గప్పుకొని దుఃఖించు చున్న
యెడ దశకంఠుండు మెల్లన చనుదెంచి రామ పత్నిం గనుంగొని
యిట్లనియె॥

సురటరాగము-ఆదితాళము.

మోమెత్తిచూడలేవెమా।నన్నుమోహించికోరవేభామా ॥ సా
మజయానసీచక్కందనముజూడ।ప్రేమతోనిచటికిబిరబిరవచ్చితి॥
తనుమధ్యమేలదాచేవు।నన్నుగనిగడగడవణకేవు । వనితమానుము
నావలనగలిగినభయ । మనయమునన్నేలుమతి హర్షమలరగ ॥
మో॥౧॥మలినవస్త్రముగట్టనేలా।మూర్ఖమతివై కృశింపగనేలా।
చెలమితోడుతనీయావనసమయము। కలికిరో వ్యర్థముగాబుచ్చ
నేటికి॥౨ ॥ శృంగారమేమిశాయకనూ। ధూళిబ్రుంగెడినిన్నుజూచి
నను।మంగళమయ్యున్నదహాహాసొంపుగనీకు । శృంగారించిన వేళ
జూడగశక్యమె॥౩॥లలనాక్రీడింతమనిశము।నాలలనలసేతూనీవశ
ము।వలనొప్పశ్రీరంగవాసుసాక్షిగజేతు।నెలతనీతండ్రినిఖిలభూ
మిశుగ॥మోమెత్తి॥౪॥గీ॥ అనుజుతోడరాముడతివిదుఃఖింపుచు।యు
న్నవాడొలేకచన్నవాడొ।శ్రీదొలంగివనముజేరియాకలములు। ది
నెడినరునిమీదమనసుదగునె॥చ॥వననిధిదాటిరాగలడెవచ్చినను గ్ర
పరాక్రమంబుచే । ననిమిషనాధముఖ్యులమహాహవమందుజయిం
చినట్టిన।న్ననిమొనగెల్చినిన్నుగొననక్కటశక్యమెలక్ష్మణాగ్రజుం।
డనుపమశౌర్యవిక్రమగుణాదులనెంచగనన్నుబోలునె॥వ॥ ఇట్లుబ
లికినంగన్నిరొలుక నత్యంతదుఃఖసంతప్తచిత్తయై యొక్కతృణం
బువానికడ్డంబుగాకేలంగొనియిట్లనియె॥

సురటరాగము-ఆదితాళము.

తలవరానితలపులుతమిదలుపగవలదిలబ్రతుకుముతొలగి ॥ ఖలు
డనీవునన్నునినదురోక్తుల।ఫలమికధరననుభవమగుసూటెని ॥త॥ పర
కాంతలమదివలచుటనిదిబహు పాతకమనుచుదెలియుము । గరిమ
తోడవలపెల్లనునీప్రియతరుణులయెడగొనివరమతివగుమిక॥౧॥
దురితహృదయనీగరితలనితరులుకరమరుదుగమదిగోరా। గురుతు
గమ్మనమునకెటులనువొందదొపరులకుదలపుప్రతికూలంబని ॥
ఖలు॥త ॥౨॥ వలనొప్పగరఘువరునికరాబ్జముతలగడగాగొనునే
నూ।చెలిమివెలయనన్యులకరములునేతలపగనేతుననే తలగడ సే
యుగ॥ఖలు॥౩॥ ఘనరంగేశ్వరుడగురఘురాముసకనుగుణ్యాంగనన

గుచూ।దనరితిధర బ్రతుకనువలపుండిననను గొనిచనిరాముని కొస
గుమువడి॥తలప॥౪॥

ముఖారిరాగము- అటతాళము.

ఇంతత్రుళ్లైదవేరఘాతకా।నిన్నేమనందును ఘోరపాతకా।చెల
గిదువాక్యములాడగా।నీజింహ వ్రయ్యలుగానిదాయగా ॥౧॥
ముజనులివ్వరినివసించరా।నీకుసుజ్ఞానమెలమిబోధించరా॥౨॥ సిర
ముగజీవించుదిట్టవా।నీవుధరనాడవారితోబుట్టవా॥౩॥పతిసన్నిధినితే
నివేళనూ।చౌర్యగతిదెచ్చితివిలజ్జలేకనూ॥౪॥నీవునీవారనిజావగా।
దుష్టభావనాప్రభుబాపినావుగా॥౫॥ననునీవెరుంగవనిందనూ।మో
హనరంగనాథునికొమ్మను ॥క॥ అలరామలక్ష్మణులగని।చలమునక
ట్టెదురనిలువశక్యమెనీకుం।పులులగనుగొన్నశునకము। వశిభీతినిబ
రతువీవువసుమతికదలక్॥ద్వి॥వినరోరిదుష్టాత్మవిశదంబుగాను। ఘ
నశీలనగునన్నుకాంక్షించుట్లెల ।ఖలుడనీమృతికిదికారణంబనుచు॥
దెలియుమజ్ఞాపునిదేవియాచాయ।బాయనిగతిరామభద్రునేవేళ।
చాయనుడెందంబుపరమానురక్తి।వనమునతగ గట్టివైచినయటి ।
ఘనగజాంగదెచ్చిగజపతితోడ।కరమొప్పగూర్చిననకరణిగానన్ను।
గరిమెతో శ్రీరాముగలపిసద్భక్తి । శరణుబొందుమతండు సైరించి
బ్రోచు।కరుణాసముద్రుండుగావునవేగ।నటుగాకసకలదేవావళి
నెల్ల।పటువిక్రమంబునబవరంబుజేసి । విజయమొందితినంచువిర్ర
వీగినను।నిజముగావివరింతునియతిచేవినర ॥క॥ కరమొప్పనింద్రశ
రునుల।శరములుతప్పించుకొనగశక్యంబగుభీ।కరరాఘవాస్త్రవిత
తులు।ధరతప్పవునిన్ను ద్రుంచుతగనెందున్నక్॥వ॥దురాత్మా నీవు
స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకంబులనెచ్చోటికింబోయి దాగినరఘు
వర ధనుర్విముక్తచండకాండప్రకాండంబువలన విఖండిత కంఠ
బాహుండవై యామ్యాలయంబునకుం బోగలవని పల్కిననత్యం
తరౌద్రంబునం బొమలుముడిబడ జురజురంజూచుచు లేవంగమకం
చురాక్షసేంద్రునకడ్డంబెవచ్చి ధాన్యమాలియట్లనియె॥గీ॥ వలపు
లేకయున్నవనితపై మోహంబు।వలదునన్నుగూడివాంఛవెలయ।
కామకేళిదేలుమీమోహనాంగితో।వాదులేలమనకుపాలమురమ్మా॥

గీ॥ ఇట్లు బలుకం గవిని రాక్షసేశ్వరుండు। ఘోరరాక్షసవనితలకో
రి బిలచి। బోధలొనరించి ధర్షిణంచి బుజ్జగించి। జనకపుత్రి నివశ్యంబు
సేయ వలయు॥ క॥ వనితారత్నము రెండుమాసములకుం బవశ్యంబు
గాకున్నఁ। యనమీరందరుడాసి శూలముల దివ్యాంగంబు ఛేదించి
పెం। పునమాంసంబులు సర్వకామినులు సంపూర్ణంబుగా మెక్కొ
నా। కనువొందం వివరింపగా వలయు మీ రానందముప్పొంగగా॥
వ॥ ఇవ్విధంబున బలికి రావణుండు నిజాంతఃపురంబునకుం జను
న యనంతరంబున రాక్షసాంగనలు జానకిం గదిసి తర్జన భర్జ
నంబులు సేయ సందోణంగి రందులో నేక జటయను నదియిట్లని యె॥
గీ॥ రాక్షసాధీశ్వరుండగు రావణుండు। బ్రహ్మవంశంబునం దు
ద్భవము నొంది। మించి తేజోబలాదుల మేటియనగ। వెలసెగద వ
ల్లు నీ వేల వలయు వమ్మా॥ వ॥ ఇట్లు బలికిన యనంతరంబ హరిజట
యిట్లనియె॥

రేగుప్తి రాగము-ఆది తాళము.

ఇంద్రు నిజయించినాడె చంద్రవదనా। రాక్షసేంద్రుని సేవించ
వె వో కుందరదనా॥ సకల భోగములొందవె చంద్రవదనా। నీవు సకల
లోకములేలవె కుందరదనా॥ నాబుద్ధి పల్కు గైకొవె చంద్రవదనా।
రంగనాథుని మాన వెనవ్య కుందరదనా॥ వ॥ ఇట్లు బలికిన యనంతరం
బున ప్రహసయిట్లనియె॥

యదుకుల కాంభోధి రాగము-అట తాళము.

తరుణిరత్నమైన మండోదరిని పక్కబాసి నిన్ను। గరిమ జూడవచ్చె
గదవె॥ నీ భాగ్యమేమె। గరితరో నాబుద్ధి వినవె॥ భామరో రాక్షసేంద్రు
ని। భామవై భోగములు జెంది। ప్రేమతో మమ్మున బ్రోవవే। శ్రీరంగ
పురస్వామిపై మోహము మానవె॥ వ॥ అంత టంవికటయనునది యి
ట్లనియె॥ క॥ సురగరుడోరగవిద్యా। ధరకిన్నరసమితి నెల్ల ధర గెలచి
నయా। సురరాజవైరి తోడను। వరసౌఖ్యములొందగదవె వారిజనే
త్రి॥ వ॥ అనియిట్లనేకవిధంబులుగా బల్కు నంగన్నిగునించుచు రా
క్షసాంగనలం గనుంగొని మీవాక్యంబులత్యంత కల్బిషాన్వితంబుగా
దోచుచున్నయవి మనుష్యాంగన రాక్షసున కెవ్విధంబునం భార్య

గాసిద్ధించు నన్నుం జంపి నామాంసంబు మీరుభుజియింపం బూను వేళనై నను నాహృదయంబు పాపకార్యంబు సేయం గోరదు వ ద్మమిత్రుండైన సూర్యునింసువర్చలయు త్రిభువనాధీశ్వరుండగు దేవేంద్రునిశచియునునిర్మలతపోధనుండగువసిష్టునరుంధతియుకు ముదభాంధవుండగు చంద్రునిరోహిణియు మహాప్రభావ సంప న్నుండగు యగస్త్యుని లోపాముద్రయు లోక పావనుం డగుచ్యవ నునిరసుకన్యయు విమలాత్ముండగుసత్యవంతుని సావిత్రియు మహా త్ముండగుకలిలునిం శ్రీమతియు పరాక్రమోపేతుండగునలునిందమ యంతియు సద్గుణుండగుసౌదాసునింమదయంతియు రాజేంద్రుం డగుసగరునింగేసినియుననుసరించిపాతివ్రత్యంబు సలిపిన చందం బున నాహృదయంబు కళ్యాణగుణాభిరాముండగు రాముని యొ కతుణంబైనంబాయక చరణసేవ సేయం గోరు చుందు మదియ్యా సవ్యచరణంబున నైననురావణునంటంగోరనని పలికినవిని అయోము ఖియనునదియిట్లనియె॥

రేగుప్తిరాగము-ఆదితాళము.

ఓసిసీతానిన్ను నేనూగోసితింమనె। చెంపవేసిమూర్ఖగుణము దొలగజేసివిడుతునే ॥ వో ॥ యెందరుజెప్పిన రాతుసేంద్రుసిమో హించకిట్లు।మందబుద్ధితోనున్నావీమడియతనముమానకున్న॥వో॥ రంగనాథుడైనరఘుపుంగవుడియ్యబ్ధిదాటి।రంగుగరానేరడింకరా వణునిగోరకున్న॥వోసిసీతా॥క॥అంతటచండోదరియను।కాంతమ హాశూలమొకటికదుద్రిప్పచునీ ।కాంతనికజంపితిందము । పంతమె లపఁంగదీనిపలలములెల్లనూ ॥ గీ ॥ ఇట్లురక్కసచేడియలెలమిబ లక।వినిమహాశోకసంతాపవసధ్ధిమునిగి। హారఘూత్తమహారామ హాయటంచు।చాలవిలపించెపుష్పితశాఖబట్టి॥

శోకవిరాళిరాగము-ఆదితాళము.

రామానేనిన్నుబాయనాయ । సకలగుణాభిరామానేనిన్ను ॥ సీ మోముజూడకున్ననిమిషమోర్వనినన్ను। ప్రేమవెదకుచునెచ్చోబా ములొందుచున్నావో॥రామా॥మ్మృతినాకుగల్గదాయధీరనూ । నా

లముఁరాకున్న।మృతిదులఁభమెవ్వారలకునూ।సతతమీదానవవనితా-
లదుర్వాక్యముల।నతితాపమొందవల సెనయయో నాపాపమేమొ ॥
రామా॥ జలముగోసినతీరముగను వ్యసనపరంపరలచేతనిచటక్ర
శింపుచును । జలజలోచనరామచంద్రునిమోముజూడ। కలనేదుష్ట
రాక్షసలలనావలయమునఁజిక్కి॥ రామా॥గరళమొసంగువుణ్యులేరి।
నామదఁశనుధరణిదొలగించునూమతులేరి।గరిమనిన్ను సేవింపకను
నేజీవింపజాల।వరరంగధామఘోరతరదుష్కృతవిరామా॥ రా
మా నేనిన్నుబాయనాయ॥ద్వి॥కటకటాగతజన్మకర్మ గాకున్న।నిటు
వంటియాపదలేలచేకూరు।ధరమనుష్యత్వంబుతగగాల్వమేలు॥ధర
వరాధీనతతగగాల్పమేలు।మనసుగల్గినవేళమరణంబురాదు।మనసు
లోదుఃఖంబుమమతయుఁబోదు । ఘనుడైనభర్తఁనక్కటబాయనా
యె।వనధిమధ్యమునంమవసియుంవనాయె। ఘోరరాక్షసవధూకో
ట్లనీచోత్తు।లారూఢివిననాయనహహానాత్రాత । యేవధూవరుల
మున్నెడలుబాపితినో।యేవిమలాత్మలకెగ్గుజేసితినో । జగతినాకది
యెల్లసంప్రాప్తమయ్యె।నగణితగుణగణుండగురాఘవేంద్రు।చి
రునవ్వుగలమోము సేవించువారు।ధరణిధన్యులుగదాతల బోసిచూ
డ।పతియేలరాడోకోపగవానిజంప। వెతజెందినన్నెందు వెదుకుచు
న్నాడో।వాడెనోనానాథువదనాంబుజంబూ।వాడెనోనాదుష్టవా
క్యముల్మరది। కరువాయనాకుచక్కనిరాముచెలిమి। కరువాయ
శ్రీరాముకౌగిలిసుఖము।వలనొప్పనేనిందువసియించువార్తఁ । చె
లువొందుదెలియందుచిత్తంబులోన। నించుకదెలసిననేతెంచిదై
త్యు।ద్రుంచకమాను నేతొలగియెందున్న।ఖరదూషణాదులఖండిం
చువిభున। క్రయనసాధ్యులెందైననుగలరె। గరిమెతోనీలంకగల
యింతులెల్ల।కరమొప్పదుఃఖింపగలరునారీతి।ననియిట్లుబల్కుచున
వనిమాఘిఁలుచు।మనమునదిక మామమతరెట్టింప। హారామరా
మ రామానుజయనుచు । హారాఘవేంద్రాంబ హాలక్ష్మణాంబ।
గారుణ్యమునునన్నుగావరేయనుచు । నీరీతిదుఃఖించె నిభరాజగమ
న॥వ॥అంత॥గీ॥కదసికదసిదైత్యకాంతలాజానకి । నమితభజుఁనా

దులమరసేయ। వారినెల్ల జూచివారించిత్రిజటతా। బలికెదైత్యస
తులుభయముజెందా॥

వుదయరాగము- అటతాళము.

ఎంతోచక్కనికలగంటినె।నియ్యంతిసీతకుమేలుగంటినె ॥ కాంత
లారసీతగదసియేమనకుడీ । కాంతకాంతునిగూడికదుసౌఖ్యములు
జెందు॥ నెం॥ కరిదంతమయమగుశిబికనూ।రాఘవుడుగూచుండిన
భమునసూ।వరశుక్లమాల్యసద్వస్త్రరుచులతోడ। గరిమశోభిలగచ
క్కనితమ్ముడటుగొల్వగా॥జలధిలోతెలిగట్టుమీదను । రాముడలర
జానకిసొంపుతోడనూ।వలనొప్పతెల్లనివలువదాలిచిసూర్యు। నెల
మిచేరెడిఛాయవలెరాముచేరినట్లెంతో॥చక్కని॥ చెలగిచతుర్దం
తగజమును । రంగనిలయుడుత్సాహము వెలయనూ। చెలువొందనె
క్కిలక్ష్మణుడు గొల్వగమింట। వెలుగుచువిహరింపవేల్పులుబొగడి
నట్లెంతో॥యంతోచక్కనికల॥ వ॥ మరియునుంసముద్రమధ్యంబునను
న్నతంబగుశైలాగ్రంబున నొక్కచతుర్దంత దంతావళంబు మీ
ద రాఘవుండుగూచుండ యమ్మహాత్మునితోడలయందీజానకివసి
యించి చయ్యన లేచి సూర్య చంద్రబింబంబు లం గరతలంబున
స్పృశించినట్లగాంచితి మరియును రఘువరుండు పాండు వృషభం
బులం గట్టినయరదంబుమీద శుక్ల మాల్యాంబరంబులుదాల్చి సీతా
లక్ష్మణసమేతంబుగా గూచుండి వేంచేసి నట్లుగాంచితి మరియు
నుం సకలభువనసనుస్యూతంబగుబ్రహ్మాండంబురాఘవుండవలీలమ్రిం
గిన తెరంగునంగలకంటి నిదియునుంగాక క్షీరసముద్రమధ్యంబున
నొక్క శ్వేతపర్వతంబు దయించినట్ల దానిమీదనింద్రదంతితుల్యాం
బగుచు చతుర్దంత దంతావళంబొక్కటి మహోన్నతంబుగావె
లుంగుచున్నట్లు యాదంతావళంబుమీద సర్వాంగ సుందరుండగు
రామచంద్రుడిం దీవ రాక్షియగు వైదేహితోడ శుక్ల మాల్యాం
బరంబులుదాల్చి ప్రాఙ్ముఖంబుగా గూచుండి సౌమిత్రివలనం
సేవలుగొనుచు దేదీప్యమానంబుగా మెరయు చుండ సమస్త దేవ
గంధర్వ సిధసాధ్యమహర్షిగణంబు లతోడంజతురానన నాదులు
సర్వతీర్థజలంబుల నభిషేకంబుగావించి స్తోత్రంబులొనచినట్ల

గాంచితి మరియునుం జానకీవల్లభుం డగు రఘూద్వహుండు పరబ్రహ్మయు సచ్చిదానంద దివ్యమంగళ విగ్రహుండును యోగీశ్వరేశ్వరుండును ప్రకృతిపురుషాధీశ్వరుండును శంఖ చక్రధరుండును పుండరీకాయతేక్షణుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవిరాజిత వక్షస్థలుండును సమానాధికరహితుండును సనాతనుండును నిత్యయువ్వనుండునగు శ్రీమన్నారాయణుండునునగు సాక్షాద్విష్ణుండు తానై ప్రకాశించుచున్నట్లుగాంచితి మరియునుం రఘువరుండు సీతాలక్ష్మణసమేతుండై మణిమయంబగు పుష్పకవిమానంబునం గూచుండి గగనమార్గంబున నుత్తరదిక్క వేంచేసినట్లుగాంచితి రావణుండు రక్తమాల్యాంబరంబులు దాల్చి నిహాసంబుననుండి నేలం బడి న నొక్క మలినాంబరధారి [illegible] బలాత్కారంబున నీడ్చుకొనుచు దక్షిణభాగం [illegible] మరియు నారావణప్రముఖ రాక్షససమూహంబులు తైలసిక్తసర్వాంగులై రక్తమాల్యాదులు బూని పానంబులు చేసి నాట్యంబు లాడుచున్న రీతింగాంచితి నిదియునుంగాక విభీషణుండు శుక్లమాల్యాంబరంబులు ధరించి చతుర్దంతగజంబుమీదం గూచుండి శ్వేతచ్ఛత్రంబు వెలయ నృత్యగీతాదివైభవంబులతోడ నొప్పుచున్నట్లుగాంచితి నీస్వప్నంబు సీతావల్లభుండగు రామచంద్రునకు విజయంబును రాక్షసేశ్వరుండగు రావణునకు వినాశంబును గల్గునట్లు దోచుచున్న దిదియునుంగాక కనుంగొనం డిదె వైదేహికి వామలోచనభుజోరు భాగంబు లదరుచు మంగళప్రదంబు లగు పంచిశకునంబులు శ్రీరామునిం దెచ్చి ముందటనునిచిన చందంబున సంగతపడుచున్నవి గావున రామునకు జయంబు ప్రాప్తంబు సీతతోడం బరగొనక హితంబుగా మెలంగుచు కాలంబు బుచ్చుచుండుండని పలికి యూరకుండె నాసమయంబున॥ గీ॥ అతివ సీత రాక్షసాధ్యక్షుఁ డాడిన। దారుణోక్తులెల్ల దలచి దలచి। హా రఘుప్రవీర హా లక్ష్మణాగ్రజ కరుణ వెలయ వచ్చి కావవేమి॥

ఆనందభైరవిరాగము_ఆదితాళము.

హా రామ రామ సత్యవచన। హా దీర్ఘబాహు। హా పూర్ణచంద్ర

తుల్యావదన॥ భూరిక్రుపారసధారలతోనను। చేరి బ్రోవవే కటారఘు
నందన॥ హా రామా॥ వెరచియున్నావారిపులనణప। లేకున్ననన్ను। ము
రచియున్నావా కరుణదలప। ఖరకులసంహార చెరవిడిపింపక। నరము
ర జేసినధరజీవింపను॥ హా రామ॥ ౧॥ అయయోవిషమెవ్వారివ్వరైరి
మరణమురాదాయ। నయయోనెవరాదరించరైరి। భయముదొలగ
నభయముదయసేయుచు। నయముననునమ్మనసేయవదే॥ హా రా॥
౨॥ యెన్నాళ్లనుచు తాళుకొందు। నీమోముదమ్మి కన్నులజూడకె
ట్టులుండు। యెన్నగనీరూపమునిరతము నా। కన్నులకట్టిన కైవడినున్న
ది॥ హా రామ॥ ౩॥ వలసిమిధిలలోనను పెండ్లాడి। నినుమానననినీవల
నాడనలసన్నిధినాడి। తలపవలదువాడిననువిడనాడగ। సలలితరంగ
సలనిలయాధిప॥ హా రామా॥ ౪॥ ప॥ ఇవ్విధంబున జనకనందన మహా
రణ్యంబునం విడిపింపం బడిన బాలకన్యయుంబోలె దిక్కులేక రో
దనంబుగావింపుచు॥ ద్వి॥ హా నాథ హా నాథ హా రఘువీర। మానదుని
న్ను నామానసమెపుడు గరిమెతో నీమోముగననట్టి వేళ। మరణంబు
మేలుగాముదిదోచెనకట। చెలగి రావణుడు హింసించుచోనైన। వల
నొప్పభావమివ్వకనుండుదాన। ధర బ్రాహ్మణుండు మంత్రము శూ
ద్రునకును। కరమొప్ప చెప్పని కైవడి బోలి। నానియమంబును నానిశ్చ
లంబు। నానోము పతిభక్తి నాతు మాంగళ్యము। నాధర్మశీలంబు నాధ
వ్రతంబు। నాధరాశయనంబు నాభావమెల్ల। గణుతింపవిఫలంబు
గాదోచె నహహా। రణపటిష్ఠుండగు రావణుజంప। ననుజునిగూడి నీవ
తిశీఘ్రముననను। ననుగావరాకున్కి నాకిట్లు దోచె। పరగ నేనిలనల్ప
భాగ్యనుగాన। నిరువొందనిన్ను నేనిటు బాయనాయ। ఘనమతి వన
వాసకాలంబు వేగ। నచురక్తిగడపి నీవనుజునిగూడి। పురముసొంపున
జొచ్చి హితులతోడ। సరససంక్రీడనాసక్తుండవగుచు। వెలయు
చుండెదవింక విధి వ్రాసినట్టి। తలవ్రాలు దప్పక తగకృశింపుచును।
ప్రాణముల్ విడుతు దుర్భరతాపమునను। ప్రాణేశని పాదపద్మ
ముల్ దలచి। నేనిందు విలపింపనీకేమిచింత। నేనిట్లు కృశింపనీకేటికను
మతి। తగసాధ్యమిక గాదు తనువు నేనిలుప। తగసాధ్యమిక గాదు తా
పంబు నిలుప। ననిజడ లోకంఠ మవలీలజుట్టి। కనుదమ్ములను నీరు కడువ

డివెడల|జలజాక్షి లేచివృక్షము చారబోయి|లలితపుష్పితశాఖలాగి తా బట్టి|పదపడి ప్రాణముల్ బాయంగ గోరి| మదిలోన తనవంశ మహిమంబు రాము| చరితంబు శీలంబు చక్కగా దలచి | మరియూరకున్నంత మగువకయ్యెడను|ఘనసౌఖ్యముల కెల్ల కారణంబైన|ఘనశుభశకునముల్ క్రమమున గల్గె||

కాంబోధిరాగము-జంపెతాళము.

అంతటను హనుమంతుడతివెతాపము జూచి|చింతిల్లి చింతిల్లి చెలగి యూహించి| కాంతను గనకున్న కడు మోసమగునంచు|నెంతయు దలంచి తగ నిట్టుల నెనపుడూ||౨||వలనొప్ప దశరథాత్మజుడు శ్రీరాముడన|నిలలోగలండు ప్రవిమలగుణుండగుచు||౩||జనకాజ్ఞ వలన తనవనితయును తమ్ముండు|తను గొల్వ నతిఘోరవని చేరియుండుఁ||౪||చెనటియగు రావణుడు సీతగొంపోవంగ|నినతనూజునితో డనిష్టము నరించెఁ||౫|| కరమొప్ప వాలిసంహరణంబు గావించి | కరుణ చేర విజానకు కపిరాజ్యమొసగెఁ||౬||పొలతి వెదకుటకు రవిపుత్రుండు కపికోట్ల|నలుదిక్కులకు బంప నెలమి నేసంతఁ||౭|| జలధిగడచియు రంగనిలయుడగు శ్రీరాము|నెలత వెదుకుచును నేనిల చితిచ్చటను ||౮ ||

వ||ఇట్లు బలికిన యనంతరంబున||గీ|| సీత ముఖమెత్తి వానరశ్రేష్టు జూచి|కపిని గంటి నికలలోన కపిని గాంచి|నట్టి యశుభంబు రామరామానుజులకు| నాకు నాతండ్రికి లనదిసోకకుండా ||వ|| రక్షింపవలయునని సకలదేవతలం దలంచి మ్రొక్కి మరియునుం దనమనంబున నేను రామచంద్రుని ముఖకమలంబు గనుంగొనని శోక సంతాపంబున నిద్ర లేక యున్నదానం గావున నిది కలగాదని యంచుచు ఆశ్చర్యసంతోషంబులు పెసంగొనిన చిత్తంబుతో వర్తించుచున్న సమయంబున నాంజనేయుండు శింశుపావృక్షంబు వలన మెల్ల నండిగ్గి వచ్చి సవినయంబున నంబ్రణమిల్లి శరీరంబు వంచి చేతులు మొగిడ్చి యిట్లనియె||

సౌరాష్ట్రరాగము-ఆదితాళము.

ఎవరమ్మా మీరిందు వేంచేసియున్నా| రెరుగ దెలుపగదవమ్మా | తల్లి |యెరుగ దెలుపగదవమ్మా ||మలినాంబరము ధరించి కృశించుచు|

మరిమరిచింతిల నేలా।చాలావిలసితసద్గుణశీలా॥౧॥తరుశాఖాలంబనమొనరించియు।తల్లిరో భయపడ నేలా।దివ్యతరభోగములుమాన నేలా॥౨॥వెలదిరో నీకనుదమ్ములజలములువిడిపించెద వేమమ్మా। దుఃఖజలధిమునగ నేలనమ్మ॥౩॥సురగరుడోరగగంధర్వాన్వయ। తరుణులలో నెవరమ్మా నీవు।గరితరో తెల్పగదవమ్మా॥౪॥ జననిరో దెలుపుమువల్లభు పేరునూ।జనకు పేరునీ పేరు।భువివనితరో నీసరిలేరూ॥౫॥భామరో నీవువసిష్ఠునిబాసిన।శ్రీమదరుంధతివేమో। కోపచిత్తముతోవచ్చితేమో॥౬॥చంద్రునిబాసితొలంగిన। సుందరిరోహిణివేమో।నలుకజెందివసించితివేమో॥౭॥రాజలక్షణములగుపడుచున్నవి।రాజపుత్రికవుకొమ్మా।నీవురాజపత్నివేనమ్మా॥౮॥ సరగునరావణుడిటుగొనివచ్చిన।సఖియవైవినవమ్మా।రంగస్వామికిచేడియవమ్మా॥౯॥యవరమ్మా॥౧౦॥ ఇవ్విధంబునహనుమంతుడెలమిబల్కి-।తల్లిరో నీదువృత్తాంతమెల్ల నాకు।విశదముగదెల్పుమనుచుతావిన్నవింప।పవనజునిజూచిపలికెనప్పద్మనయనా॥

మధ్యమావతిరాగము - అటతాళము.

ఏమనిదెల్పుదూనీతోనూ।యేమనిదెల్ప ఛభువిలో। భామలెవ్వరుబొందని।బాములబొందేటియల్ప।భాగ్యనులజ్జింపలేక॥యేమని॥ ధరణిదశరథేశునకు।తద్దయుకోడలనవుదు। గరిమెజనకభూపాలునకు।వరతనూజనైనదాన॥ నే॥౧॥ సరసుడౌ శ్రీరామచంద్రుడరుదుగాపెండ్లాడినట్టి। సరసిజగంధిని నన్ను। సర్వజనులు సీతాయెంద్రు॥౨॥చెలగిపదిరెండువత్సరములు।చెలువునితోడ।నయోధ్యనెలమిసుఖభోగములొందితి।లలనలందరుత్సహింప॥ నే॥౩॥ జనకవాక్యమునకై ఘోర।వనమునకేతెంచురామూ। ననుసరించివచ్చితిమినెనరుతోమరదియు నేనూ॥౪॥ వనమునవంచించిరంగ।వాసినై ననన్నిచ్చటికి।మొనసిరావణుడు దెచ్చి।ముదితలకాపునచినాడు॥యేమనిదెల్పుదూ॥౫॥౧౧॥చెలిమివెలయ రెండునెలలకువశ్యంబు।గాకయున్ననన్నుగదిసిచంపు।డనుచురాక్షసేంద్రదనురాంగనలకెల్ల।నాజ్ఞచేసెదుర్మదాంధుడగుచు॥౧౨॥ అనియివ్విధంబునంబలికి కన్నీరు

నించు రఘువరపత్నిఁగనుంగొని దుఃఖితుండై హనుమంతుండిట్లనియె ॥

మధ్యమావతిరాగము-ఆదితాళము.

ఎక్కడికష్టముగల్గెనే। వో యమ్మరో। నీ కెక్కడీదుఃఖముకల్గెనే ॥ చక్కనివీరరాఘవస్వామితొడలపైనుండి। మిక్కిలివెట్కలజెందిమె రయుచుండేటినీక ॥ యెక్కడి ॥ కన్నులనిన్నుఁగన్గొనను। యేమోశు ష్కించియున్నదినీదేహమెన్నను। వన్నెమీరినట్టిరంగవాసులు ర క్షించుచుండు। నిన్నుఁగాచిదైత్యకాంతలున్నవారెందుజననిక ॥ యె క్కడికష్టముగల్గె ॥ సీ॥ రామరో నేను శ్రీరామచంద్రునిబంటనామ హాత్మ్యుండు నిన్నుమిటి కరుణ। గని సమ్మటంపచయ్యెను పంపవచ్చితి రా ఘర మానుజుల్ క్షేమమున్న। సభుమునే క్షేమంబు వెసవృచ్ఛగావిం చెనమ్మ సౌమిత్రి నిన్నుఁధీరాత్మ। ఘనసభక్తి పెంపెక్కతి నసిబల్కమనేన మ్మవణతిరోనీపాదపద్మములకు। రామునన్యంబు జేసినరవితనూజు। డతులభక్తినీమీక్షేమ మడిగెనమ్మ। సుగ్రీవు నగధరజుని కతి బూడవ మ్మ। క్షేమమటనమ్మ నకు శ్రీరామకోష్ఠ ॥ గీ॥ ఇట్లుబల్కుచు చెంత ను నెలమివచ్చు। [illegible] జూచి [illegible] మాయగొనిపం క్తికంఠుండుడాయవచ్చె। నన్నువాడనిమదినెంచియుపిడబలికె ॥

కేదారగౌళ- అటతాళము.

మాయబన్నవలదు। రావణనాతో। మాటలాడజనదూ। మాయ వలనమున్న బాయకేసీతివినా। నాయకుడగురఘునాయకునడవి లో ॥ సంతాపవివశనురా। మరలనన్నుసంతాపింపగనేలరా। యిం తకైనసప్తమెసగజంఘమునన్న। సంతోషమునరంగస్వామిచక్కికి బోదూ ॥ మాయబన్నవలదూ ॥ వ॥ అని సవినియవ్వాయునందనుం డు వినయంబునసిట్లనియె ॥ క॥ ననునమ్ముమునసునమ్మను। ఘనుడగు శ్రీరాముడంపగానిచ్చటకిం। జనుదెంచితిని సువెదకుచు। జననిగోర క్కసుడగానుచదిరంభ్రతగన ॥ గీ॥ అనిసవినినీవ్రనిక్కమయ్యేలరు రాము। బంటవేనియు శ్రీరాముభవ్యరూప। గుణములెట్టివిసౌమిత్రి గుణబలస్వ। రూపమహిమాదులెట్టివిరూఢిదెలుపూ ॥ వ॥ ఇదియు నుంగాక నరవానరులకెవ్విధంబునం మైత్రిత్వంబు చేకూరె నదియు ల్లంజెప్పుమనిన నాంజనేయుండిట్లనియె ॥ గీ॥ వణతివినవమ్మనీభర్త

భవ్యమూర్తి। మహితశీలుండు మన్మథమన్మథుండు । చారుగోభూసురేంద్రరక్షాపరుండు। జననిరో నేనువర్ణింపజాలనమ్మా॥

ఉ॥ చారుగుణాకరుండు మనసారగ జూచిన తీరనట్టిశృం। గారము గల్గువాడు సురకంటకులం రణవీధి నుగ్రుడై। ధీరత ద్రుంచువాడు భువిదీనుల బ్రోవదలంచువాడు ము। ర్వారబలాఢ్యుడమ్మ నవవారిజగంధిరో రాఘవుండిలన్ ॥ఉ॥ శారదపూర్ణచంద్రునకు సఖ్యముసేయు మొగంబువాడు। జంభారిగజేంద్రహస్తసమ బాహుడునై వెలుగొందువాడు సొం। పారగ భక్తలోకపరిపాలకుడై విలసిల్లువాడు పం। కేరుహగంధిరో విమలకీర్తిసుధాకరుడెంచిచూడగన్॥గీ॥ కమలలోచనుండు కాకుత్స్థతిలకుండు। సర్వభూతములకు సత్ప్రియుండు। తల్లి వినుము రూపదాక్షిణ్యసంపన్ను। డట్టిరాము బాగడనలవియగునె॥

ముఖారిరాగము - ఆదితాళము.

ఎందుజూచిన లేరమ్మ । రామునివంటి । సుందరమూర్తులో యమ్మా । పొందుగ దేవముని బృందము లెల్ల రఘు । నందను మోముజూచి డెందమందు మోహింతు ॥ ఎందు ॥ చిరునవ్వు మోమువాడమ్మా । పలుకులతేనె । గురియించు నేర్పువాడమ్మా । శరచాపధారుడమ్మ సత్యసంభాషుడమ్మా । కరుణాసముద్రుడమ్మా । గన్నతల్లి సీతమ్మ ॥ యెం ॥ ౨ ॥ శరణన్న బ్రోచువాడమ్మా । లోకము లేలసరుదారదగినవాడమ్మా । నిరుపమచరితుడమ్మా । [illegible]డమ్మా । వరరంగపురమున మెరయుచునుండునమ్మా ॥ యెం ॥ ౩ ॥ వ ॥ శ్రీవిభుండగు రామచంద్రుండు సత్పురుషశ్రేష్ఠుండును వదాన్యుండును బ్రహ్మచర్యవ్రతనిష్ఠుండును శ్రుతిచింతకుండును వేదవేద్యుండును ధనుర్వేదవిశారదుండును విపులాంసుండును కంబుగ్రీవుండును శుభాననుండును గూఢజత్రుండును స్నిగ్ధవర్ణుండును ప్రతాపవంతుండును త్రిస్థిరుండును త్రిప్రలంబుండును త్రితామ్రుండును దశపద్ముండును చతుర్లేఖుండును మహాభాగుండును ధనుర్ధరవరుండును మహాపురుషలక్షణలక్షితుండును క్షమాగుణంబున క్షోణిసముండును బుద్ధివలనం బృహస్పతితుల్యుండును కీర్తివలన నింద్రప్రతిముండును నై చెన్నొందుచుండు నమ్మహాత్ముని తమ్ముండగు లక్ష్మణుండు కనకవర్ణశరీరం

బుగల్గి సద్గుణంబులతనయన్ననుంబోలి వర్తింపుచు భక్తివిశ్వాసం
బులుడుగక శ్రీరామపాదారవింద కైంకర్యతత్పరుండై యుండు
నని పల్కి-మరియునిట్లనియె॥క॥ నినువెదకుచురఘువీరులు।ఘనమగు
సంపాతటంబుకడకరుదేరం।గనిభయమునసుగ్రీవుడు। ననుబంపె
నువారికడకునయమొప్పారఁ॥వ॥ నేనుభిక్షురూపంబుదాల్చి జవం
బునంబోయి సౌమిత్రిసమేతుండైన రామచంద్రుని దివ్యమంగళ
స్వరూపంబు కన్నులారసేవించి యామహాత్ముల నిరువుర నావీపె
క్కించుకొని తెచ్చి సుగ్రీవుని ముందటంబెట్టిన సమయంబున రా
మసుగ్రీవులగ్నిసన్నిధిసఖ్యంబుగావించి రాసమయంబున మున్న
నీవు రావణుండు గొనిపోవ నాకసంబునంబోవుచు గిరిమీదవైచిన
సొమ్ములమూటసుగ్రీవుండుగొనివచ్చి రాఘవునికొసంగినసంతప్తుం
డై కన్నీరునించి హాజానకినన్నుగొనిపోకవిడనాడి నీవే కాకిగానె
చ్చటనిడుములం బడుచున్నదానవని తమ్మునింగూడి దుఃఖించు చు
న్నయెడ నేనును సుగ్రీవుండును హితవాక్యంబులనూరడించితిమం
తట రఘువరుండు సుగ్రీవునిహితంబుమనంబుననిల్పుకొని॥

సీ॥వాలివధించియావనచరరాజ్యంబుసుగ్రీవుకిచ్చెననుగ్రహాము
న। సరగునరామప్రసాదంబుచేసూర్యపుత్రుండుకపిరాజ్యభూతి
వెలసి।నినుధరాస్థలినియన్వేషింపసకలవానరకోట్లబనుపంగఁగురు
జవమున। జనిరంతతారేయజాంబవదాదులగూడినిన్వెదకుచుగ్రు
మ్మరుచును।వనితవినసమ్మసంపాతివాక్యముననుI జననినీవిందువసి
యించుజాడదెలసి।శరధికవ్వలవానరచయమునిల్పి। పరగదాటితి
జలధిగోష్పాదముగను ॥వ॥ఇట్లుసముద్రంబవలీలందాటి లంకాపు
రంబెల్లగలయంవెదకి నాభాగ్యవశంబున నిచ్చటంగన్నులారంజూ
చినవాఁడతల్లీ నీకుకష్టంబుదీరె కల్యాణగుణాకరుండగు రాఘవేం
ద్రుండు నీకుశలవృత్తాంతంబునావలనందెలసి శీఘ్రంబున వానర
సమేతుండై జనుదెంచి పుత్రమిత్రబంధుసమేతంబుగా లోకకంట
కుండగు దశకంఠునిద్రుంచివైచి పరమానందంబున నిన్నుందోడ
లయొందిదుకొని శ్రీమదయోధ్యాపురంబునకు వేంచేయు నని పలికి
న యావాక్యంబులు కర్ణామృతంబుగా నాలకించి మితిలేనిసంతో

షంబున నుదయించిన కన్నీరువలనం గుచకుంభంబులునిడింపుచు నాంజనేయుంగనుంగొనివైదేహియిట్లనియె॥

ముఖారిరాగము- అటతాళము.

ఎంతపుణ్యాత్ముడవోయినీవూ। కాంతునివార్తలు చెప్పినావు। చింతలెల్లబాయగజేసినావు।వింతగప్రాణములిచ్చినావు ॥యెం॥ మరువగలనానీయుపకారమహిమనేమందునుసొంపుమీరా। శరధి నవలీలనుదాటితౌర।శత్రువిజయుడవుమేరుధీరా॥౧॥ క్షేమమా శ్రీ రామచంద్రునకూ। క్షేమమానన్నేలువిభునకు। క్షేమమారామానుజునకు। క్షేమమానీకుబంధులకు॥౨॥ కరుణగల్గినానేటికిని।గరిమతో రంగపతికిని।నిరుపమదయామతికిని।నేను మ్రొక్కెదమాటికిని॥యెంతపుణ్యాత్ముడవోయినీవూ॥౩॥ వ॥ఇట్లుబల్కిన యుల్లంబు ప్రాణవల్లభుని పాదాబ్జంబుల యందు గీల్కొలిపి మరల హనుమంతున కిట్లనియె॥

ముఖారిరాగము- ఆదితాళము.

నిజముగవిభుడునిన్నుబంచెనా।హృదయాంబుజముననన్నుదయదలంచెనా॥ఓ॥విజయశీలుడనన్నువేల్కొబ్రస్తుతిజేతు॥౧॥ ఆనంద మాయమనసుచాలను।నిన్నుగానగల్గెనునాకీవేళనూ। రామధ్యాననిష్ఠుడవైనదాసుడ।వెంచిచూడ॥ని॥౨॥ శ్యామసుందరుడైనరాముడు।నాకేమిజెప్పెనురిపువిరాముడు।రంగధామసేవకనీవుతడయకజెప్పుమింక॥నిజ॥౩॥ గీ॥ఇట్లుబలికిసహనుమంతుడింపుమీర।నతివకిమ్మనిరాఘవుడంపినట్టి।తళుకుబంగరుముద్రికతరుణికివ్వగలచి।చూపించిపలికెసీతమ్మతోడా॥

భైరవిరాగము- ఆదితాళము.

ఇదిగో।స్వామిముద్రిక।యిదిగో॥రామునిముద్రిక।చక్కనితల్లి॥యిదిగో॥ముదితరోవినుమతిమోహవశతనీ। హృదయేశ్వరుడింపొదవగనొసగిన॥యిదిగో॥౧॥వరరఘుపతికరమునమణిమయమై।గరితదగద్ధగకాంతులమెఱసేటి॥యిదిగో ॥౨॥ శ్రీమజ్జగదభిరామునకింపగు।భామరోరఘువరనామాంకితమగు॥యిదిగో ॥౩॥ లలనవినుమునీ

వలపునరంగ।స్థలనిలయుడునిర్మలదయబనిచన॥దిదిగో॥౪॥

వ॥ ఇట్లుబల్కి ముద్రికయొసంగినంగ్రైకొని తనవల్లభుండగురఘువల్లభుంజూచిన చందంబునం జూచి యక్కునంజేర్చి కనుదమ్ములవెడలు బాష్పంబులనభిషేకంబు గావించి నేత్రకమలంబులపూజించిదుఃఖావేశంబుననమ్ముద్రికతోవైదేహియిట్లనియె॥

ముఖారిరాగము.. అటతాళము.

ఏమేమోయిముద్రికనీవు।యెందుండివేంచేసినావు।కామకోటివేషుడైనా।స్వామినిబాసిరాదగునా॥యే॥౧॥పతినినన్నుమున్నమరగూర్చి।బాగుగపెండ్లియొనర్చి।జతదొలంగియున్నమరల। సఖునిగూర్పజనుదెంచితివా॥యే॥౨॥స్వామికిమంగళమటవె। క్షేమమునన్నుదలచునటవె।శ్యామలాంగుడైనరంగ।ధాముడేలరాడాయనె॥యేమేమో॥

ద్వి॥ అనియిట్లుముద్రికసతిమోహమునను। గనుగొనిదుఃఖించికమలదళాక్షి।హనుమంతుజూచినాకైనబన్నంబు। లనువొందనీవేళ నన్నుయుచాలగొనగొన్నపనీచెట్టుకొమ్మపైనుండి। క్రమమునగంటి వాకన్నుగొనుడు। నారసాత్తరులాగ్రచంద్రుడైనట్టి।శ్రీరామసఖుడున్నిశాచరులయ్య। రావణుచేజిక్కిరాక్షసస్త్రీల। కావలిలోనుండెకెతినొక్కతెల్ల। బడనాయనావ్రాతఫలమేమనందు। పుడమిలోరఘుపతిన్నెబాసిండడబాసి।జీవచ్ఛవముకీతిజీవించుకంటె।జీవంబువిడుచుట శ్రీకరంబిలను।రమణుని ముఖపద్మరమ్యవైభవము। సుమహోత్తమసక్తిచేచూడక గాని।తనువునిల్వదటంచుతద్దయుబల్కి। కనుదమ్ములనునీరుకమ్మువడిపడల।వనిపశోకింపంగవాయునందనుడు। గనిదుఃఖసహితుడై గొంతికిట్లనియె॥

పున్నాగరాగము- అటతాళము.

జననీదుఃఖింపకుమమ్మా।సన్నుగనినబంగరుజిగిబొమ్మ।వనితరో శ్రీరఘువరుడిందువేంచేసి। గినిసిదుష్కరుడైత్యగణముద్ధతినిగూల్చు॥జన॥పరమపావనవిమాయమ్మా।నీకుభయమేలనమ్మ సీతమ్మ।కరమొప్పసకలరాక్షసవర్గములద్రుంచి। సరగునలంకగాల్చగశక్తిగలదమ్మా॥జ॥ కరుణతోవినగదవమ్మా।రంగపురవరనాథునికొమ్మా।ఖరశిరరావణకుంభకర్ణాదివీరుల।నురువడిగదనిక్రచ్చరజం

డగలనమ్మా॥జననీ॥గీ॥జననివినవమ్మశ్రీరామచంద్రమూర్తిఁ।కమి
తకరుణారసంబునీయందుగలదు। వేగనరుదెంచిరాక్షసవితతిగూ
ల్చి।పొందుదనరంగనినుగొనిపోవునమ్మా॥వ॥ అనినవైదేహితనమ
నంబునశోకమోహంబులుపెనంగొననిట్లనియె॥

సురటరాగము-ఆదితాళము.

ఏలనన్నుచింతించునురఘువరుడేమిటికినను దలంచుఁ।చాలసన్ని
ధివసించినవేళనెసకలదయలువలపులుసరమ్ములు॥యే॥ ఘనుడగుర
ఘునందనునకుమునుపటి।నెనరుమోహమిపుడున్న।వినుతవిక్రమం
బునలంకేశ్వరునివధించిననుగొనిచనకుండునె॥యే॥౨॥సరగునవన
వాసవ్రతశేషము। పరిపూర్ణముగావించి। పరమానందమునను
రంగస్థలికరిగివెలయుసుఖమునననువిడిచియు॥యే॥౩॥వ॥ ఇట్లుబ
ల్కిన విని తల్లి దుఃఖంబు మానుము జగద్వల్లభుండగు రఘువల్ల
భుండు నావలనం భవదియ్యకుశలవృత్తాంతంబు దెలిసి శీఘ్రంబు
నంజనుదెంచి రావణకుంభకర్ణాది రాక్షస సంఘంబుల బాణా
గ్నులవలనందగ్ధంబుగావించి పరమానందంబునమిమ్ముందోడ్కొ
ని శ్రీమదయోధ్యాపురంబునకరిగి సకలజనంబులుసంతసిల్ల పట్టభ
ద్రుండై ప్రకాశింపుచుండుననిపల్కినవైదేహియిట్లనియె॥

శోకవరాళిరాగము-అటతాళము.

కరుణాకటాక్షవీక్షణ సుధావర్షంబు నాకుస్థదెప్పుడుగురిపిం
చుఁ।గురుతరవియోగదుర్భరతాపమణుగరఘువరుడెప్పుడునను
కౌగిలించుఁ ॥౧॥ ఖరదూషణాద్యసురకాండములవిదళించుశర
ములెప్పుడుప్రయోగించుఁ।గరిమగుదారుణంతరావణకంఠఘనబా
హుఖండనంబెప్పుడుగావించుఁ॥౨॥సరగుననుతీవ్రరోషజ్వాలలు
దయించిసౌమిత్రియెప్పుడరుదెంచుఁ।భరతుడీదిదెలిసిభీకరరథా
శ్వప్రముఖబలములెన్నటికిబంపించుఁ॥౩॥చింతవలదనుచునత్యం
తదయవిభుడెపుడుచింతదొలఁగంగభాషించుఁ।సంతసంబునరంగ
సదనుడెన్నడునన్నుసంతరింపగనాత్మనెంచుఁ॥౪॥కరుణాకటాక్ష॥
ద్వి॥హనుమంతవినుమునీవనఘశీలుడవు। ఘనబలుండవుశత్రుగ
ణమదక్షనుడవు।గానసిన్నిటుబంపెకాకుస్థకులుడు।పూనినాకేమే

విబుధులు జెప్ప। నేమనివిలపించు నెట్లునటించు। నేమేమిభాషించు నిలనన్నుగూర్చి।పదపడినన్ని ట్లుబాసితానస్య।హృదయమించుక లేకయుండియున్నాడె।నాకాంతుడై నట్టిసలినాయతాక్షు।డేకాంతమునమది నేమియూహించు।గొనకొనిభరతాదికుశలంబువినునె। ననుచేరగోరునెనయమొప్పచుండ। కరమొప్పమద్వియోగప్రాప్తి వలన।కరుణదప్పడుగదా కాకుత్స్థకులుడు। కరుణనిజంబుగాగల్గిన శైల్లన।పరమపావనుడేలబరతేరడయ్యె। ననియిట్లుబలుకంగనద్దేవి జూచి।వినయవిధేయుడై వెసనిట్టులనియె॥

సురటరాగము-ఆదితాళము.

నిన్నెడబాసినదినమదిమొదలుగనిద్ర యెరుగడమ్మా।ఎన్నగనీపై గలిగినమోహము నెన్నజాలనమ్మా॥కొమ్మా॥జననిరోనినుబాసినకతమునమాంసముభుజింపడమ్మా।మనసుననినుగనగోరితపించుచు। మధువుగ్రోలడమ్మా।కొమ్మా॥ఘనమగుఫలపుష్పములనుగనుగొని కన్నీరిడునమ్మా। నినుదలంచిహాసీతాయనుచును నేరి మూర్ఛిలునమ్మా।కొమ్మా॥నిన్నె॥౨॥ పరగుణమీరిచ్చటనువసించుటస్వామియెరుగడమ్మా।వరరంగేశ్వరుడగురఘుపతినికవలసితెత్తునమ్మా॥ కొమ్మా॥౩॥ గీ॥తరళకుండలరత్నవిస్ఫురితమగుచు।ఘనసుధామండితాధరకలితమగుచు।చెన్నుమీరినరఘుపతిశ్రీముఖంబు।సుదతిరోశీఘ్రమునసీవుచూడగలవు॥వ॥అనినవై దేహియిట్లనియె॥

యదుకులకాంబోధిరాగము-ఆదితాళము,

చక్కనిసామికియెక్కడిదుఃఖములక్కజముగగల్గెనో।యేమిచింతిలెనో। మక్కువనునను బ్రోచురఘుపతిమాటిమాటికినను దలంపుచువెక్కసంబగు తాపవశమునస్రుక్కుచునునన్నేమి బలికెనో॥౧॥ వలదన్నవెనువెంటవచ్చినందుకె కాదా। వల్లభునకుకాననూ। యిడుములాయెనూ। చెలువుడగుశ్రీరంగపతిముఖజలరుహము శుష్కింపకుండునె చెలిమిగలననువిడిచియొంటిగ నిలిచిపరితాపించుకతమున॥చక్కని॥౨॥గీ॥పురుషసవలీల త్రాటితోహసగగట్టి।ఘనతైశ్వర్యమందుదుఃఖంబులందు।పరగద్రిప్పుచుననుభవింపంగసేయు।సవసిలోద్రైవమిదినిజంబనిలపుత్రా॥వ॥పవననందనా యిమ్మ

హావ్య సనంబు రామలక్ష్మణుల కిరువురకుంనాకసుం గలిగి యున్న ది యేనేమిసేయంగలదావ నింక రావణుండునన్నుజంపనినిర్ణయిం చిన కాలంబు రెండుమాసంబులనుచుం దెలియుము మదియ్యాహ్వా దయేశ్వర్యుండగు రఘువరేణ్యు నకు నన్నుసమర్పింపు మని విభీష ణుం డనేకవిధంబులం జెప్పిన యారావణుండంగీకారంబు సేయు క దుర్బుద్ధిచే నున్నవాడని యవ్విభీషణున కగ్రపుత్రికయగు నల యనునదితల్లి వలనం బ్రేరితయై నాకుంవివరించె నాహృదయం బ త్యంతపరిశుద్ధంబుగా నుండియున్నది మత్ప్రాణవల్లభుం డగు ర ఘువరేణ్యునకనుత్సాహ సత్యపౌరుష విక్రమ ప్రభావాదిగుణం బు లనేకంబు లుండియున్నవి యింద్రస్నేహంబు గోరిన శచీదేవి యనుంబోలెనాచిత్తంబనవరతంబురామస్నేహంబుగ్గోరుచున్న దనియానతిచ్చిననాంజనేయుండిట్లనియె॥

పంతువరాళిరాగము-ఆదితాళము.

నీపెక్కువేంచేయవమ్మా।వోతల్లి రో నానీపెక్కు॥ నీపెక్కువేం చేయవమ్మా పాపాత్మ్మపురినుండనేల।నీపాదమానమ్మయధర్వనిమి షమునవిభుసి జేతుర॥౧॥నినుగొనిసాగరలీలనూ।దాటెదచూడు। మనువుగనాలాఘవమునూ। కనకగోపురప్రాకారకలితమహాలంక జెగల్చి।గొనకొనిరంగేశుచెంతకోరినిలుపగలనోయమ్మ॥౨॥

చ॥అనవినినీవుమకర్కటుడవక్కుటసూక్ష్మతనుండవేక్రియం।నను గొనిపోవనేతురవని నాతివచింపగపర్వతోన్నతిం।గనుపడితల్లి రో వినుమఖండబలంబునరాక్షసాలితో। ననువుగలంకగొంచు నలినా ప్తకులేశ్వరుచెందజాలెదక్॥ద్వి॥ అనవిని వై దేహిహనుమంతుజూ చి'ఘనబలాధ్యుండవుకపివర్యనీవు।నినువినుతింపంగనిర్జరుల్నేర। రనఘరక్కసులఘోరాహవభూమి। దునుమాడగలవీవు దోర్దర్ప మొప్ప। వినుమొకవాక్యంబువివరింతునీకు। పోలుపొందనను గొ నిపోగూడదిపుడు।వలనొప్పనెట్లన్నవానరవినుము॥సీ॥ఘనజవంబుల నన్నుగొనిదివిజను దుండ కరమొప్పనఖలరాక్షసులుడాసి। వివిధా యుధంబులువెసబ్రయోగింపంగ నారయ నీవునిరాయుధుడవు। నను బ్రోచుచును యెట్టులసి యొనపర్చగనేతెరవదిగాకసవనిజయా

పజయము। లీశ్వరాధీనమానిట్లనగారాదు వీకశస్త్రాస్త్రములు దాకిగాని। భయమునవడంకజలధిలో బడియుగాని। ప్రాణములు నేను బాయంగవద్దనపుత్ర। నీవుజేసినకష్టంబునిష్ఫలంబు। గానసహాయంబుగాదుమద్గమనమునకు॥వ॥ఇదియునుంగాక॥గీ॥ధరణి వేనస్యపురుషులదాకనొల్ల।మనుదశగ్రీవుమద్వ్యగ్రిమొనసినన్ను। వివశనై యుండతాడచ్చెవిభుడు లేని। వేళతనచెటెరుంగకవిమలచరితా॥

వ॥ మరున్నందనా కోదండవిద్యావిశారదుండగు రఘువరేణ్యు నిచ్చటికింగొని తెచ్చి రాక్షసక్షయంబుగావించి నన్నుంగడతేర్పుట మనివల్కి-మరియునిట్లనియె॥

కేదారగౌళ - అటతాళము.

స్వామినిదోడి తేమ్మ। సామీరిబాపమ్మ। నామీదనెనరుంచి। కోమలసుందరమేఘ। శ్యాముడై సర్వ గుణాభి। రాముడై నట్టి॥సా॥చారుకోదండవిద్యావి। శారదుడైసమరభూమి। ధీరుడై రాక్షసుల ద్రుంచు। దివ్యమూర్తిని॥సా ॥౧॥ క్షణమైననన్నుజూడక। మనసునిలుపలేనివాని। మునిగణచందనునిజగ। న్మోహనాంగుని॥సా॥౨॥కరమొప్పసౌమిత్రితోడ। గురుతుగప్రస్రవణనామ। గిరిమీద వేంచేసియున్న। వరరంగేశుని॥సా॥౩॥క॥ అనవినిమారుతసూనుడు। వనితామణిచారుమధురవాక్యములెల్లన్। వినితనమనమునసుబ్బుచు। ఘనభక్తిని బలికెనప్పుడు కాంతామణితోన్॥

ముఖారిరాగము - అటతాళము.

తల్లియేమమ్మనీగుణములూ। గల్గు। దలపనానందాశ్రుకణములూ॥ కరితరొనీవన్నపలుకులూ। నిక్కమరయగమాధుర్యతరములూ॥౧॥ పతిమెచ్చువివరింతుచాలనూ। నీభవ్యసౌశీల్యములీలనూ॥౨॥భువిలో ననీసాటిలేరమ్మా। పరిపూర్ణపతివ్రతవీవమ్మ॥౩॥నినుగనిభాషించు టెల్లనూ। రాముడనువుగతనమదినమ్మనూ॥౪॥ వరరంగపతిరాణివి నవమ్మా। నాకుకరుణనభిజ్ఞానమీవమ్మ॥౫॥తల్లియేమమ్మ॥

వ॥అనినరామపత్ని పవననందనునకిట్లనియె॥శా॥ శ్రీరమ్యంబగు చిత్రకూటగిరిపై క్షేమంబుగానొప్పచో। శ్రీరాముండొకనాడునాతోడలపై నెల్లొందనిద్రింపగా। ధీరత్వంబుననొక్క-కాకమటకుం

తీవ్రంబునంవచ్చితా।క్రూరోద్రేకతనాకుచంబుబొడిచెం।కోపం
బుదీపింపఁగఁ ॥వ॥ ఇవ్విధంబున నింద్రపుత్రుండగు జయంతుండు
శాపవశంబునం గాకాసురుండై నాకుచ భాగంబు రక్తధారలొ
లుకంబొడచిన నవ్వేదనలవలసం దపియించుచున్న రఘువరుండు
చయ్యనలేచి నన్నూరడించి స్వకీయ్య దర్భాస్తరణంబున నొక్క
దర్భఖండంబుద్రుంచికాకాసురుమీదం బ్రయోగించిన నదియున
నన్యభేద్యంబగు బ్రహ్మాస్త్రంబై వెనువెంట నంటదొణంగినముల్లో
కంబులందిరిగి రక్షకులులేక గ్రమ్మరంగరుణాసముద్రుండును శర
ణాగతత్రాణపరాయణుండునునగు శ్రీరాఘవేంద్రునిపాదార
విందంబులపైంబడికన్నీరునించుచునిట్లనియె॥

యదుకులకాంబోధిరాగము- అటతాళము.

అయయోనామొరవినవయ్య। నేనపరాధి నపరాధి నపరాధిన
య్య॥అ॥శరణుశరణుదీనరక్షా।నన్ను। కరుణింపుమికనవ్యాతరపంక
జాక్షా॥అ॥ భయముమాన్పుమురఘురామా।నాక।భయమియ్యవె
లోకపావననామా॥౨॥ జనకుడునను మానెనయ్య।దీనజనపోషనీ
వెనాజనకుడవయ్య॥౩॥ శ్రీకరరంగనివాసా।నన్ను నేకొని బ్రోవు
ముసీతాహృదీశా॥౪॥అయయోనామొరవినవయ్య॥వ॥ఇవ్విధంబు
న॥క॥ మొరబెట్టెటి కాకాసురు।క[illegible]గజూచిచారుకరుణాక
రుడై।బొరిగొనక బ్రోచెనయ్యె[illegible]వగను తినిదిగెల్వ మకరవంశ
జుతోడఁ ॥వ॥ అనిబలికె వాయు[illegible]నా యుట్టికరుణాసముద్రుం
డై నమహానుభావుండు నన్నూర[illegible]ందీవ్రంబున నరుదేరకే యు
న్నవాడే నేమిసేయంగలవాన[illegible]నిత్మునితోడ న్నా[illegible]గ
రుణకల్గునట్లుగా భాషించి తనసంత[illegible]నుబట్టినచందంబు
నం జెప్పుమనియెట్లనియె॥

సౌరాష్ట్రరాగము- ఆదితాళము.

ఇంతినిపరులయింటనుంతురా జ్ఞా్యవంతులుదీనికిసహింతురా।
ఓ కాంతుడనీభుజవిక్రమమెందుబోయెనయయో॥యింతి॥౧॥ చెర
లోననిలువలేనువల్లభా।నన్నుకరుణనేలుముజగద్వల్లభా।దివ్యాశర
చాపములుగల్గి సౌమిత్రి వెంటనుండ॥౨॥ నెలమీదనుర్వి బ్రతుకజా

లను।యూవల ప్రాణములువిడుతులీలనూ। నవ్య జలజాతురంగపుర
నిలయకోదండరామా॥యింతి॥౩॥వ॥ఇట్లుబలికిమహాత్మాధనుర్ధ
రశ్రేష్ఠుండగు శ్రీరామచంద్రుండతిరయంబునంజనుదెంచిశత్రు
ఛేదనంబుగావించి నన్నుసముద్రంబుదాటించునట్లు సేయుమని బ
ల్కి-యిట్లనియె॥సీ॥ ఏజగద్వల్లభునిలలోనకౌసల్య ప్రేమనోముఃలో
నచిఃప్రీతిగనెనో । యేజగత్కళ్యాణునీక్షించి నాతండ్రినన్నిచ్చి
చేసెనోమున్నుపెండ్లి।యేమోహనాంగుండునామోముదమ్మిపై
మోముదమ్మిఘటించుముచ్చటాడ।యేమహాత్ముడరణ్యసీమలవనపు
ష్పమాలికెల్మశ్వేణిచాలజుట్టు । నట్టిభువనైకసౌందర్యునఘుచ
రితు।సాటిలేనట్టిరఘుకులస్వామిననఘు।మహితభక్తినిడాసినమస్క
రించి।కుశలమడిగితిననవోయికూర్మితోడ॥సీ॥రఘువరేణ్యునిపాద
రాజీవయుగళంబునిత్యమెవ్వడుగొల్చునెమ్మితోడ । వనసీమపతితో
డననువుగానిద్రింతపవరభక్తివెలయనెవ్వండుబ్రోచు। తనయన్న
నాత్మలోదశరధుండనిఃనన్నుతల్లిగానెవ్వండుదలచుచుండు।కరము
ప్పసద్గుణకలితుడై ధరనార్యజనములనెవ్వండుసమతగొల్చు। నట్టి
కులదీపకుమరందిననఘశీలు।నాడరానిదురోక్తులేనంటినకట । నన్ని
యుశమింపుమనుమునిన్నాదరమున । కుశలమడిగినదనుముదుష్కృ
తవిదూరా॥వ॥మరియును సుగ్రీవాది వానరశ్రేష్టుల నందరం గు
శలంబడిగితినని జెప్పుమనిపల్కి- తనవస్త్రంబున ముడిచి యున్న శి
రోమాణిక్యంబువిచ్చి రఘువరేణ్యున కానవాలుగా నొసంగుమని
చెయిసంగి కన్నీరునించి వాయునందనా యికమీదనొక్కమాసంబు
నకంటె నధికంబుగాజీవింప నేరనని నిశ్చయంబుగాజెప్పిదోట్కా
నిరమ్మనిపలికియిట్లనియె॥

శోకవిరాళిరాగము- అటతాళము.

వచ్చునా।స్వామివచ్చునా। హెచ్చైనకోదండముచ్చుగధరియించి
చిచ్చులవిడిరక్షోవీరులవధియింప॥వచ్చు॥ బ్రోచునా । కరుణజూచు
నా।నాఛందమెల్లనీవాచంద్రముఖుతోడ।సూచింపరక్తాబ్జలోచను
డనుచుతా॥వచ్చు॥౧॥వలచునా।నన్నుదలచునా।చెలువమమరరంగ
నిలయుడునామీది।వలపునతమకమునిలుపజాలకవేగ॥వచ్చునా॥స్వా

మివచ్చునా॥౩॥సీ॥విభునిపదాబ్జముల్ వేఁడుకొనొత్తగగోరుచేతులెం దువసింపజేతునయ్యొ। పతిదివ్యసౌందర్యభావంబుగనగోరుకన్నులెక్కడదాతునన్నసేను। కడువడిహృదయేశు కౌగిలింపగ గోరు మోహమెందణగింతుసాహసమున। వరునిశ్రీకరమంజువాక్యముల్ వినగోరుకర్ణంబులెందుండదనిర్ణయింతు। నేమిసేయుదుదుఃఖాబ్ధినెట్లుగడతు। వినుమహానుమంతగుణవంతవీర్యవంత। నామనోహరుడైనశ్రీరామచంద్రుకదసియేనెన్నటికిగాంతుకౌగిలింతు॥

వ॥ ఇట్లు బలికిన నిర్ద్వంబు చెక్కుటద్దంబుల నలంకరించిన మనస్వినీతిలకవృత్తాంతంబు జెప్పి వాయునందనానీవెవ్విధంబున జెప్పినదైనరఘువరునతిదయాళుంగావించిదో దైవ్యనిపల్కనవాంజనేయుండు వినయంబుననద్దేవినింజూచి తల్లి దుఃఖింపవలదు జగద్వల్లభుండైన శ్రీరాముతోడ సఖ్యంబుగావించిన సుగ్రీవునిసైన్యంబుల లో నాకంటె నధికపరాక్రమసంపన్నులును నాతోటి సమానవిక్రములునుం గల్గియుందు రింతియకాని నాకంటెహీనవిక్రముండొక్కడైనలేడని చిత్తంబునందలంపు మిట్టివనచరసైన్యంబు గొలువరఘువరుండరుదెంచి రావణప్రముఖ రాక్షసులం గూల్చి పరమానందంబున నిన్నయోధ్యకుంగొని పోవుగావున నేనింకప్రయాణంబుగావించెద దీవించి శెలవుకృపసేయుండనిపలికినంగన్నీరునించియిట్లనియె॥గీ॥కోరిసర్వాంగతాపంబుదీరిపోవ।నతులసర్వాంగసుందరుండైనవిభుని।తమకమునకౌగిలింపంగతగనొనర్పు। మారుతాత్మజనీమేలుమరువనయ్యా॥గీ॥నన్నుగన్నతండ్రి నా యన్ననిన్నునేనాడినట్టిపల్కులాత్మ మరచి।కరుణబ్రోవుమనుచుగట్టిగామరచితో। కరుణగల్గ ననుముకరుణతోడ॥వ॥అనిపలికినయనంతరంబునా॥

మారువరాగము-ఆదితాళము.

సెలవిమ్ము చక్కనితల్లి సెలవిమ్ముతల్లి।నూర్మిళవెలయ నిన్నెన్నటికిమరలవీక్షింతుతండ్రి॥దనుజులెల్లజచ్చినట్లుదలపవెతల్లి। అట్టిదినమెన్నటికికచేకూరుతెల్పునతండ్రి॥౧॥ సెలవిమ్ము॥విభునికినీసౌఖ్యమువివరింతుతల్లి। రామవిభునిదోడి తెమ్ము నిన్నువినుతింతు తండ్రి॥౨॥పదములాడపమ్ము నిన్నుబాయనాతల్లి। నీవుకదలిపోవచింత

మరలగలుగునాతండ్రి॥౩॥వరరంగనాథునకునీపైకరుణగలదమ్మా రఘువరునకునాపాటుజెప్పిచెరబాపుమన్నా॥౪॥సెలవిమ్మా॥

వ॥ఇట్లుబలికినయనంతరంబునా॥క॥హనుమంతుడువైదేహికి। వినయమెలవఱంగ మ్రొక్కి-వీట్కొనిమదిలో। ననువుగనాలోచించియు। తనవిక్రమమెల్ల జూపదలచిరయమునన్॥వ॥ తత్క్షణంబున నత్యంతరౌద్రాకారుండై శృంగారతరంబగు యాప్రమదావనంబునంగల వృక్షంబులెల్లం జెరకివైచుచు వనపాలకులందరమిచంపుచు విహరించుచున్నసమయంబునా॥

పంతువరాళిరాగము-ఆదితాళము.

వనముబెరుకసాగె నెవ్వడే।యీవానరుడు॥వనము॥ వనరక్షగావించువైత్యవర్గములగదసి క్రొద్ది।మొనసికుయ్యోమొర్రోయనగ మూతులెల్ల విరగదన్ని॥వ॥ఇదుగో వచ్చెనదుగో వచ్చె నే।వోయమ్మ పెద్దపిడుగురీతిబడుచువచ్చె నే॥కడకాళ్లుబట్టుక త్రిప్పిఋుడియక నెట్టివీరుల।పుడమిగొట్టుచునుమంచిఫ్రూతపండ్లుకాయలున్న॥౨॥సీతతోభాషించుచుండె నే।యిందనుకావీడుఖ్యాతిలేకనణగియుండెనే। వోతల్లివోయబ్బవీడుభూతమొదయ్యమొలేక। సీతడు శ్రీరంగపతిదూతగవచ్చినాడేమో॥వనముబెరుకసాగె నెవ్వడే॥౩॥వ॥ఇవ్విధంబున రక్క-సచేడియలు భయంబున వడంకుచుండ నాంజ నేయుండు వనభంగంబుగావించిసింహనాదంబుబొనచిఱతోరణ స్తంభంబుమీదం గూచున్న సమయంబునా॥గీ॥ అసురకాంతలెల్ల నతిభయంబునవచ్చి।రాముభార్యజూచిరమణివినుము।వానరుండొకండు వచ్చిసీతోమాటలాడివనముబెరికినాడునేడూ॥వ॥ వీడెవ్వండు భయంబుమాని పలుకుమనిన నప్పద్మగంధి యారాక్షసస్త్రీలంగనుంగొని సర్పపదంబులు సర్పంబు లెరింగినట్లు మీరాక్షసమాయాకృత్యంబులు మీరెరుంగవలయు మాబోట్లకెవ్విధంబునం దెలియవచ్చునని పల్కి-న యనంతరంబునం గొందరురాక్షసేంద్రునికడకుం జనియిట్లనిరి॥గీ॥ వనచరుండొకండువచ్చిసీతమ్మతో।మాటలాడుచుండిసాటిలేని।విక్రమంబుగల్గి వెసరౌద్రవివశుడై।వనముబెరికివైచెదనుజనాథ॥

ఆనందభైరవిరాగము-ఆదితాళము.

వనమునాశనమాయదనుజనాధా। నీఘనమైనదోర్బలములుజూ పుదనుజనాధా।తరుణిసీతకనువయ్యన్నతరువుదప్పా।నన్నితరువు లభంజించెనయ్యాదర్పమొప్పా ॥౧॥ కరమొప్పఫువ్వులుపండ్లుకా యలెల్ల।జూడనరుదుగ భూమి పాలాయ నమ్మచెల్ల।సముద్రగ్ర విక్రముడయ్యాచెచట జెయ్యా। రంగస్వామికిభటుడేమోనయ్యశై లధైర్య॥వనమునాశనమాయదనుజనాధా॥౨॥చ॥ అనవినిరావ ణుండుమదినాగ్రహమొప్పగనస్త్రవేదులై।మొనసినయట్టిదైత్య భటముఖ్యులబంపగవారుచయ్యనం। జనిహనుమంతుమాకొనిన చక్కగరాఘవునింస్మరించితా। ననిమొనవారిగూల్చెచనేనంతటతోర ణమాశ్రయింపగనూ॥గీ॥వారుచచ్చుటవినిదైత్యవల్లభుండు।జం బుమాలినిబనుపచంచద్రధంబు।మీదగూర్చుండిసైన్యనమేతుడగు చు।దాకెహనుమంతునుద్దండదర్పమలరా॥వ॥ యివ్విధంబున జం బుమాలి హనుమంతు తోడం దలపడి క్రూరబాణంబుల నొప్పిం చి యతనిచేత సైన్యసమేతంబుగా హతుండై ననంతటహతశేషుల వలనం యావృత్తాంతంబు రావణుండెరింగి మంత్రిపుత్రులం బని చిన వారును యుద్ధసన్నద్ధులై హనుమంతునిష్పట్టంబోయిభగ్న సంకల్పులై సైన్యంబులతోడ నేలంబడిరంతదశకంధరుండు కోపో ద్దీపితముఖుండై యూపాక్షు విరూపాక్షు దుర్ధరభాస కర్ణాది సేనానాయకులం బనిచిన వారత్యంత భీషణాకారంబుల తోడం జని ఘోరంబుగాబోరిపోరిహనుమంతువలనమరణంబునొందినా॥ వ॥ వినిరావణుడక్షుండను।తనయునిముఖమట్టెచూచితనయుడ నీవా।వనచరునితోడయుద్ధం। బనువొందగజేసిపట్టుమతియత్నము నకా॥వ॥ యిట్లుబలికిన నక్షయకుమారుం డక్షీణశౌర్యవిక్రమప్ర తాపంబులొప్పార రధగజాశ్వ ప్రముఖచతురంగసేనాసమేతుం డై ధనుష్టంకారంబుగావింపుచు తనపరాక్రమంబునకు చూపరులు చ్చెరువంద నప్పవననందనుతోడం బోరిపోరి సైన్యంబులతోడ హ తుండయ్యెనాసమయంబునా॥

శ్రీమద్రామాయణము.

శంకరాభరణము-అటతాళము.

దనుజేంద్రుఁడంతటతనయుఁడుజచ్చుటవినిరోషవశుఁడగుచు।ఘనబలునింద్రజిత్తునిఁజూచివలికెనీవనుపమవీర్యుఁడవూ ॥౧॥ కరమొప్పననుబోలుదువిక్రమాదులగావుననికజనియూ।సరగుననవ్వానచరునిఁబట్టుకరమ్ముసమరముగావించియూ॥౨॥అనిబల్కసకలసైన్యావళులమరగనినతుల్యరథమెక్కియూ। మొనసి చాపము చాలమ్రోయించుచునుజనిసునిశితశరములనూ॥౩॥ హనుమంతునేయగసవియెల్లఁజిమ్ముచునాహవమొనరింపగా।కనలియోచించిబ్రహ్మాస్త్రప్రయోగముగావించెజవముననూ ॥౪॥ గరిమతోడుతరంగస్ఫురవాసుఁడగురఘువరునికింకరుఁడంతనూ।సరసిజసంభవశరబంధమునఁజిక్కిధరణిస్థలినివ్రాలెనూ॥దనుజేంద్రు॥౫॥గీ॥ వ్రాలిమదిలోనయా బ్రహ్మవాక్యమునను।జగతిసించుక కాలమీశరమువలన। జిక్కినట్లుండవలెగానజిక్కినట్లు।గానబడియెదనేనునిక్కంబుగానూ ॥ద్వి॥ పదపడినేనిట్లపట్టుపడ్డట్లు।పదిలంబుగానున్నభటులెల్లవచ్చి । కదసిబంధించిచక్కగమోసుకొనుచు।వదలకరావణువద్దనన్నుంతు। రంతటదనుజేంద్రుసమరంగఁజూచి।వింతగాభాషించివెసజనువాఁడ। ననుచునూరకయుండెననిలాత్మజుండు।మనసులోనీరీతిమర్మంబుగలిగి।హనుమంతుఁడబ్జగర్భాస్త్రబంధమును।ననువుగానంటకనతఁడుండునెల్ల।కనిశక్రజిత్తుతాకరమరుదంది।తనమదిలజ్జచేతగనూరకుండె॥

వ॥అంత॥క॥ పెనుత్రాళ్లఁగట్టి పవనజు।ననువొందగమోసుకొనుచునార్భటలతోడం । దనుజులుగొనిచనిడించిరి। దనుజేంద్రునిమ్రోలనధికదర్పమెలర్పన్ ॥వ॥ అంత నయ్యాంజనేయుండుస్వర్ణరత్నప్రభాశోభితంబైనకొలువుకూటంబునదివ్య మాల్యాంబరాభరణ కలితుండై ధగద్ధగాయమానంబుగా వెలుంగు దశకిరీటంబులతోడ నొప్పారుచు నొడ్డోలగంబునం గూర్చుండి యున్న లోకకంటకుండగు దశకంఠునింజూచి యాశ్చర్యంబున నహహా వీని యొప్పిదంబేమని చెప్పవచ్చు వీఁడు పాపకార్యాసక్తుండుగాకయుండెనేని మూఁడులోకంబులేలం దగినవాఁడ నీమనంబునందలంచె నా సమయంబున రావణుండు క్రోధోద్దీపితముఖుండై యువ్వానరుని

వృత్తాంతంబుశీఘ్రంబునం దెలియుమని ప్రహస్తుతోడం బలికిననతం
డాంజనేయునకిట్లనియె॥

నవరోజురాగము-ఆదితాళము.

ఓరివానరనీ వెవ్వారివాడవురా । యీరమ్యపురి కేలనే తెంచితివి
రా । ఘనమైనవనము భంగముచేయనేలా । దనుజకాంతలనెల్ల ద
షించపనేలా ॥౧॥ కదనముద్ధతినీవు గావింపనేలా। వదలకరథికావళు
లవిదళింపనేలా॥౨॥ సురముఖ్యులనుపగసారిదివచ్చితివో వరరంగే
శుడుబనుపవచ్చి చేరితివో॥౩॥ఓ॥ ద్వి॥ అనవిని పవనజుండాతనిజూ
చి। వినరోరిచెప్పెద వేడ్కతోనేను । హనుమంతుడనువాడననిలసు
తుండ। నినజునిసచివుండనిద్ధతేజుండ । ఘనుడైనయట్టి రాఘవకింక
రుండ। ననుపమసౌశీల్యయగుసీత వెదుక జనుదెంచిపొడగాంచిన
ద్వాతలాడి। దనుజేంద్ర జూడ తాత్పర్యంబుగలిగి। వలనొప్ప శృం
గారవనమెల్ల బాహు। బలమునబెరికితినటు వేగమునను। వెరువకరా
క్షసవీరులే తేర। నెరిద్రుంచి దేహంబునే బ్రోచుకొంటి। ననిపలికి రా
వణునమరంగజూచి। సునయాదివిధములసొంపుగాబలికె॥

గీ॥ సోదరస్నేహమలరంగసూర్యసుతుడు। ప్రేమతోడుతనడిగె
నీక్షేమమెల్ల । శ్రీరఘుస్వామియునుబుద్ధిజెప్పుమనియె। సకలబలగర్వ
కలితనిశాచరేంద్రా ॥ సీ॥ దశరథేశునకగ్రతనయుడౌ శ్రీరాముడ
డవికిజనకాజ్ఞ నరిగియుండ। సీతావియోగంబు చేకూరెనచ్చటనార
ఘూద్వహుడంతననుజుగూడి । కరమొప్ప ఋష్యమూకము జేరిసు
గ్రీవుసఖ్యంబు జేసినిశాతచండ । బాణంబుననువాలి బడగూల్చికపి
రాజ్యమిచ్చె నకజునకునింపుతోడ। నంతటనుసీతవెదుకనన్నంపెని
నజు। దేనుచనుదెంచివైదేహినిచటగంటి । ఘనతపంబునమున్నవి
ఖ్యాతిజెంది। జగతిపరదారచౌర్యంబునలుపదగునే॥వ॥ దానవేం
ద్రా ధర్మఫలంబు అక్షయసౌఖ్యంబులను భవింపం జేయు నధర్మ
ఫలంబుశీఘ్రంబునం గులక్షయంబు గావించు నీవునుయధర్మపరుం
డవై చౌర్యంబునన నింద్యయగు రామపత్నింగొనివచ్చి నీతోడంగు
లక్షయంబుగావించుకొన దలంచియున్నవాడవు జనకనందన నప

హరించుట విషాన్నంబు బుచ్చుకొన్న చందంబుగా దలంపు మని యిట్లనియె॥

కేదారిగౌళ- అటతాళము.

ఏరరావణరావణా। సకలదుర్వికార పాతక కారణా। శూరుడ ననుచు విస్తారము ప్రేలుచు। చోరత్వమమరించి సుదతి దెచ్చితివిభీ॥ యేర॥ ధీరుడు రఘువరుడు। దివ్యాస్త్ర విశారదు డతిబలుడు। ఘోరతరాహవశూరు డన్వీరాది। వీరుడుజ్వలచాపమారూఢి చేగొన్న। దేరిచూడగవశమా। నీబోటివారా రాముని కులక్ష్యమా। ఆరాఘవేశ్వరుడని సంహరింపగ। కోరినవారి నెవ్వారు బ్రోవగలేరు॥ యేర॥౧॥ దండకాటవిలోననూ। యా రాముడఖండదర్పముతోడనూ। గండు మీరినయట్టి ఖరదూషణాది ప్రచండరాక్షసుల కోదండవిముక్తోగ్ర కాండ ప్రకాండములా। నమ్ముతలీల ఖండింపడె తానిలా। దండిమగండవై దాకకనప్పుడెందుండియున్నావు నీగండుతనము మండ॥ యే॥౨॥ జనకపుత్త్రిక నెన్నగా। నీమెడ కుదాల్చిన కాలపాశముగా। ఘనమస్తకమున చయ్యన బడ్డ నిఘూర్ణితమునిమది సమ్మిపావనమగు శ్రీరంగ। మున నొప్పు రఘురాముని। సకలజగజ్జన కల్మషవిరాముని। గని నీవు జనక నందననిచ్చి తత్పాద। వనజయుగ్మమునకు మొనసి శరణుబొంద॥ వేరరావణరావణా॥౩॥

యదుకులకాంబోధిరాగము-ఆదితాళము.

భ్రతుకవలసితే నిరాముభార్య నివ్వరా। నాహితబుద్ధి వినకున్న యుద్ధక్షితిని జావరా॥ మించి రామవేంద్రుడీ ప్రపంచమెల్లనూ। సంహరించి తా సృజించగలడెంచి చూడను॥౧॥ రామనివ్వకున్న హాహా రావణ వినరా। సీతారామ కోపాగ్ని జ్వాలల ధూమిగూలరా॥౨॥ ఘనరామాది వ్యాస్త్రతతులు గదియకమున్నె। లక్ష్మణుని చాపటంకృతి చెవుల వినబోకమున్నె॥౩॥ నీకంఠ బాహులు ద్రుంపనే నె జాలుదు। దనుజానీకముతో లంక గాల్పనే నెజాలుదూ॥౪॥ చారురంగేశ్వరుడు నిన్ను జంపుదునన్నా। ప్రతిన నారూఢి నే దలచుట చే బ్రతికితివెన్నా॥౫॥ సకలసుర దైత్య గరుడ భుజంగ యక్షు। వితతిచే చావకుండంగ విశ్వమందు। వరముగొంటివిగాని వానరుల వలన। నరుల వల

లనుదెగకుండంగవరములేదు॥ వ॥ కావున నీవు నాబుద్ధివాక్యంబువి
నకున్న రామునివలన నీకు మరణంబు సిద్ధంబని యెఱుంగుము మహ్వీ
రుండు ధనుర్ధరుండై నిన్నువధింపం దలంచెనేనియు బ్రహ్మేం
ద్రాదులైననడ్డపడంజాలరనిపల్కినయారావణుండత్యుగ్రాకా
రుండై రక్తోవీరులంజూచి యివ్వానరుం దెగటార్పుండని పల్క
నవ్విభీషణుండన్నతోనిట్లనియె॥ క॥ దూతవధనలసబహు।విఖ్యాతం
బగుకీర్తిఁ జెడును గావున।నీవీదూతనుజంపింపకుమిల।పాతకమనిమ
దిని తెలసివం క్తిగ్రీవా॥ ద్వి॥ అనవిని రావణుండసురులనెల్ల।గనుగొ
నిమీఁదలికపితోకగాల్చి।డనయన్నవినివారలందరయ్యెడను।పనిబడి
కార్పాసపటములుదెచ్చి।ఘనతైలమునముంచికడుధైర్యమమర।
హనుమంతుతోకకుననువొందజుట్టి।వదలకశిఖిని ప్రజ్వలనంబుచేసి।
కడసికాల్చియుమహోగ్ర తనార్పుఁ లెసగ।సకలవాద్యములతోసా
మీరి గొనుచు।ప్రకటమౌవీధులపరుగిడుచుండ।సరగుననంతరాక్ష
సకాంతలెల్ల ధరణిజకడకేగితరుణిసీపాలి।కరుదెంచిమాట్లాడిసట్టి
వానరుని। బరువడినిశిచరుల్ బంధించితోక।సరుదారగనునగ్నినం
టించిచాల।కలవిధులందెల్లక్రచ్చరవాద్య। ములుమ్రోయద్రిప్పు
చుమొనసెదరన్న। వినుగుండెఝల్లనవెనమూర్ఛఁజెంది।కనుదమ్ము
లనునీరుగ్రక్కనవెడల।శోకించిశోకించినుదతితానంత। వీకపావ
కుగూర్చిఁ వేలదితాబలికె॥

శుద్ధసాంబోధిరాగము-అటతాళము.

మ్రొక్కెదనయ్యనీకగ్నిహోత్ర కేలుమోడ్చిచాలా। నీవక్కజ
ముగనామనవిగై కొనిబ్రోవవయ్యలీలా ॥ పాలు పొంద మాహను
మంతునిచల్లగ బ్రోవవయ్య।భక్తివెలయనుతింతుమారుతికిశీతలుడ
వై వెలయవయ్య॥౧॥ కరుణించినన్నురాఘవుడబ్ధిదాటించిగాచు
నేని।నీవుగరిమతోడుత శైత్యకారివిగావయ్యకరుణబూని॥౨॥ గొ
నకొనిపరమపతివ్రతననిఖ్యాతి గొంటినేని। నీవుఘనమతి నాంజనే
యునిమన్నింపుముదయగలిగనేని॥౩॥అరుదుగనాపతిసత్యసద్వ్ర
తుడాయనేని। శ్రీకరరంగవాసునేవకునేలఁ మికనుతీక్షణముమాని।
మ్రొక్కెదనయ్యనీకగ్నిహోత్ర॥౪॥ క॥ అనివినుతింపగనంతట।హను

మంతునకగ్ని హిమాంశుండతిశీతలుఁడై। ఘనహిమము బోలి వెలసెను। కనికరమున సీతవినుతికై కొనిచాలఁగ॥ వ॥ అంత నయ్యాంజనేయుం డగ్ని భయంబులేక సీతాపాతివ్రత్య ప్రభావంబుననో రామప్రసాదంబుననో యపాయంబులేక భద్రంబుగానున్నవాఁడనని యాశ్చర్యంబునంబొంది బంధంబులుద్రుంచుకొని గగనంబునకెగరి తోరణంబుమీదనున్న పరిఘంబు బుచ్చుకొని తన్నుంబట్టి తెచ్చిన రాక్షస సహస్రంబుల నాశంబొనర్చి తనవాలంబున దేదీప్యమానంబుగా వెలుంగు వహ్నివలన రాక్షస మందిరంబులు దహించె నట్టియెడ॥

రేగుప్తిరాగము-అటతాళము.

లంకాపురిగాల్చెను। శ్రీరాఘవకింకరుఁడవలీలనూ॥ యింకెట్లునని యింతులెల్ల తత్తరపడి। చంకబిడ్డలతోడ వంకవంకల కేఁగ॥లంకా॥ భటులైన సౌధములూ। ద్వారకవాటపటుమణి స్తంభములూ। చిటచిటమిణుగులుఁ జెదరి పెట్టెటపెట। పెటిలిపెల్లిపడ్డభీకరధ్వనులూప్ప॥లంకా॥౧॥ భగ్గుభగ్గునమండుచూ। దిక్కులకెల్ల। నగ్గలముగఁడాయుచు। డగ్గరనివ్వనిదారుణాగ్నులలోన। గ్రగ్గుహయంబులుమత్తేభములుగల్గ॥లంకా॥౨॥ భీమరూపముతోడనూ। మేడలమీద వేమారుదిరుగుచునూ। రామ శ్రీకరరంగధామ పావనదివ్య। నామ శ్రీరఘురామ రామహరేయని॥లంకా॥౩॥ వ॥ తదనంతరంబున బ్రహస్తమహాపార్శ్వ వజ్రదంష్ట్ర శుకసారణ సురేంద్రజిత్కుంభనికుంభ నరాంతక కుంభకర్ణ మకరాక్ష ప్రముఖ రక్షోవీరుల గృహంబులు క్రమంబునందహించి విభీషణగృహంబువర్జించి నానా రత్న భూషితంబై సర్వమంగళశోభితంబై మేరుమందరతుల్యంబగు రావణుమందిరంబు జ్వాలాగ్నివలనందరికొల్పి కాల మేఘంబు గర్జిల్లినచందంబున సింహనాదంబొనర్చి ప్రచండ వేగంబున విహరింపుచుండ నయ్యెడ నగ్నిసంయోగంబునం జేసి దగ్ధంబులైన మణిమయ భవనంబులును యంగారంబులైన తేరులును నేలంగూలిన గోపుర విమాన తోరణ వ్రాతంబులును స్త్రీ బాల వృద్ధ నిశాట సంఘం

బులరోదనధ్వనులునుంగల్గియప్పురంబాహాకారంబుగానుండియుం డె సాంజనేయుండును త్రిపురదహనంబుజేసి నరుద్రుండునుం బోలె వెలుంగుచున్నం గనుం గొని రక్కసులెల్ల భయంబు నందము లో సాక్షాద్వైష్ణవతేజంబు రాక్షసనాశంబు గావించుకొరకీరీతిజనుదెంచె ననిదలంచిరంతట హనుమంతుడు దేవగంధర్వ మహర్షిగణంబు లిచ్చ మెచ్చ సముద్రజలంబుల వాలంబుల చల్లాచుకొని తనమనంబునంజానకిందలంచి॥

రేగుప్తిరాగము-ఆదితాళము.

తల్లినిగానన్నై తిని।పురిగాల్చువేళతల్లినిగానన్నై తిని॥తల్లి దిక్కుగానక దారుణకోపమున।నెల్ల రాక్షసగృహములెల్ల దహించినాడ ॥౧॥కోపముసుఖమొనచుగా నా।ఏవ్వారికై కోపమిష్టముదీచుగా నా।కోపమత్యంతఘోరపాపములకుహేతు।కోపిష్ఠికేలగల్గుకువలయమునకీర్తి॥౨॥యేమిశేయుదుచాలనూ।ద్రోహినైతినిస్వామినే భంగిజూతును।ప్రేమతోడుతరంగధాముడై నట్టిరఘు।రాముని బంటననుచుస్వామికప్రియుడనైతి॥తల్లి॥౩॥క॥సీతా ప్రభావవశమున।సీతేశునికరుణనగ్నిశీతలుడగుచుగా।ఖ్యాతిగననుబ్రోచియుయా।సీతకుకీడెట్లుసేయుచెనటితనమునగా॥౪॥ఇవ్విధంబునందలంచి గగనమార్గంబునం జనుచారణుల వాక్యంబులవలనం।సీతకుశలవృత్తాంతంబుదెలసి ముదంబునుం జెంది చయ్యన శింశుపావృక్షంబుకడకుంజని జానకింగాంచి మ్రొక్కి తల్లీ దైవయోగంబున నిన్నుంగంటిననిపల్కిన యద్దేవికరుణారసంబు వెలయ నప్పవనతనయుననేకవిధంబులం బొగడి దీవించి కన్నీరునించిన రామచంద్రుండుశీఘ్రంబున రాగలండనియూరడించి యనుజ్ఞగొని వెడలినానాశృంగారసహితంబగు పర్వతంబెక్కి సముద్రంబు దాటగోరి యుప్పరంబునకెగసి పోయిపోయి యవ్వలితీరంబుననున్నకపివర్యులు వినునట్లుగాసింహానాదం బొనర్చిగా నా॥గీ॥ ఆరవంబువలనచరావళుల్వినిచాల।సంతసింప జాంబవంతు।డప్పుడుగాలిపట్టిసీతగనివచ్చుచును జేసి।నట్టినాదమనుచు నమరజెప్పి ॥

సీ॥ హనుమంతుసంతతనాకసంబుననుండియామహేంద్రాద్రి

పైకరుదుగాఁగ। దూకంగకనికపుల్లోకలెత్తుకచెట్లకెగరియాచుఁ
చుతేన్నుబొగడుచుండ । జాంబవంతునకింద్రసంభవాత్మజునకు
మ్రొక్కిపూజలుజెంది మోదమలర । కనుగొంటిలోకపావనిమై
నవై దేహినమరారిపురిలోననశ్రుధార । కన్నుదోయిని వెడలంగ
కాంతుదలచి । హారఘూద్వహాహారామహాయటంచు । యున్నాదు
పవాసములడస్సియుగ్రదైత్య । సతులలోనన్నవారొంది రతిమ
దంబూ ॥ వ ॥ అంతట హనుమంతుండు సమస్తవానరమధ్యంబు
నంగూర్చుండి జాంబవంతుండుగోరిన తాబోయివచ్చినవృత్తాం
తంబు క్రమంబున సాకల్యంబుగానెరింగించిన పరమానందంబు
నంవినిహనుమంతునిధైర్యపరాక్రమంబులకు విస్మయంబునంజెంది
యనేక విధంబుల నుతియించిరయ్యెడ వాలి నందనుండంద రంగని
సీతందోట్కొనక రాముపాలికేగుటు చితంబుగాదు మన మంద
రము లంకాపురముసొచ్చి రక్కసులంజంప వలయు యేనురావ
ణేంద్రజిత్ప్రముఖుల శిలంద్రుంచినై చెదననిపలికిన జాంబవం
తుండంగీకారంబుసేయక ప్రతికూలవాక్యంబులుపల్కొనట్టియెడ
నంగదప్రముఖులాంజనేయుంబురస్కరించుకొనిగమనోన్ముఖులై
రామస్మరణగావింపుచు గంతులువైచుచుమహోత్సాహంబునం
గదలి మధువనంబుజొచ్చి యావనంబునఫలంబులెల్ల గోసితిని మ
ధుపానంబుగావించివిహరించుచు ॥

శంకరాభరణము- అటతాళము.

మిక్కిలిపూబండ్లనక్కజమగుచున్నచక్కనితరులు సొంపెక్క
చివురుకొననెక్కుదాము । ఫలములుగోసిమెక్కుదామా । తేనెలు
త్రావిసొక్కుదామా । మించిపుష్పించిఫలించినవనముల । సంచి
తమతినివసించిరాఘవునికీర్తించుదామా ॥ రావణుతల్లలుద్రుంచు
దామా । దైత్యులనద్ధిముంచుదామా ॥ ౧ ॥ మల్లెలుమొల్లలుత్పల్లాబ్జ
ములుగోసి । ఝల్లుఝల్లునరఘువల్లభుకీరుమేనజల్లుదామా । కా
యలుగోళ్లగిల్లుదామా । కొమ్మలతీగెలల్లుదామా ॥ ౨ ॥ సారసోత్ప
లచక్రసారసరమ్యకాసారజలమ్ములకూరిమినీదగగోరుదామా ।
చల్లనిచోట్లజేరుదామా । దిన్నెలకెక్కిజారుదామా ॥ ౪ ॥ సూటి

గమేటివాగ్ధాటిఁగ సీతావధూటికి దీటగుబోటులు లేరని చాటుదా
మా। కొండలనెగమీటుదామా। శత్రులనుర్వినాటుదామా॥౫॥
బాయక శ్రీరంగనాయకుడగురఘునాయకుడవనిజ బాయకుండత
పము సేయుదామా। పికములరీతిఁగూయుదామా। స్వామిని వేఁగ
డాయుదామా॥౬॥వ॥ఇవ్విధంబునం బరమానందవివశులై విహ
రింప॥ద్వి॥ అంతటఁ దధిముఖుండత్యుగ్రుఁడగుచు। వింతగాకపికోట్ల
వెసనదలింప। కనియంగదాదులు కడువడి వాని। గొనకొని మదిదండిం
పకూతలుబెట్టి। చనిచని సుగ్రీవుసన్నిధిఁ జేరి। మునుకొని వివరింప
మోదంబుఁ జెంది। వలికె లక్ష్మణుతోడ పవనజప్రముఖు। లలరుచు
కృతకార్యులై సంతసమున। వచ్చుచున్నట్లుగావలనొప్ప దోఁచె। న
చ్చుగా దధిముఖునమరన దండించు। టరుదారవినుట చేనాత్మలో నె
న్న। గురుతుగా విజయంబుఁగొన్నది నిజము ॥ క ॥ హనుమంతు
డొక్కఁడవనిజ। గనికపులనుగూడి వచ్చెఁ గై వడి దోఁచెన్। వినుమత
డుదక్కనన్యులు। జనసుతయవ్వారు సేయజాలరు దలపన్ ॥
గీ॥అనుచు బలుకంగ లక్ష్మణుండన్నగూడి॥ సంతసముఁ జెందె సు
గ్రీవుడంతలోన। దధిముఖునిఁ జూచి దుఃఖింపదగదు కపులు। విజయ
మొందినకతమున వినుమువేగ ॥వ॥ నీవు శీఘ్రంబున నెమరుగాఁబో
యి హనుమదాదివానరులం దోడ్కొని రమ్మనిపనిచిన వాఁడతిర
యంబునం జని పవనజాంగదప్రముఖులం బోఁగడి దోడ్కొని వచ్చి
నం గంతులు వైచుచు మహోత్సాహంబున రామలక్ష్మణసుగ్రీవా
దులకు ప్రణామంబులు జేసి నిలుచుండిరట్టియెడ సకల వన చరాను
మతంబున నాంజనేయుండు వినయవిధేయుండై కేలు మొగిడ్చి సీ
తాసుందరీవల్లభుండగు రామచంద్రునకిట్లనియె ॥
క ॥ కనుగొంటిని వైదేహిని। కనుగొంటిననింద్యనఖిలకలుషవి
దారిం। కనుగొంటి చారుశీలను। కనుగొంటి నిజనకసుతను కన్ను
లనిండన్ ॥ఉ॥ చూచితి నీవధూమణిని చూచితి నుత్పలపత్రలోచనిం।
జూచితి నీపదాబ్జములు జూడఁగఁగోరి తపించు భామినిం। జూచితి నార్య
సన్నుతశుద్ధచరిత్రను సువ్రతాన్వితం। జూచితి కన్నులారఁగ వసుం
ధరలో సరిలేనిసుందరిన్ ॥

ఆనందభైరవిరాగము-ఆదితాళము.

కనుగొంటిని క్షేమంబునయున్నది। మనజనకాత్మజ శ్రీరామా। వనధినడుమరావణపురమునగల। వనమునగంటిని॥ శ్రీరామా॥ తడయకరక్కసపడతులోన చెంటితర్జనలనువిని శ్రీరామ। వడవడ వడకుచు కన్నులజలములు బొడమగనున్నది శ్రీరామ॥౧॥ సరగుననుపవాసములకృశించుచు। ధరణిజ వెలసెను శ్రీరామ। సరతమునినుదలచుచు దుఃఖంపుచుగరితవసించెను శ్రీరామ॥౨॥ వనితామణి చెక్కటకేలమరగఘనమతినున్నది శ్రీరామ। మనుకొని రంగపురీశుడ వగునినుమనమునబాయదు॥ శ్రీరామ కనుగొంటిని॥౩॥

పున్నాగరాగము-అటతాళము-

క్షణమైనమీనామస్మరణబాయదు జనకాత్మజా। భరతాగ్రజా। కనుదమ్ములనునీరుకడువడిజారించు శశిముఖి పావకసఖి। ఘనవేగమునరావణునిజంపరమ్మనె గుణవతి। రఘుకులపతి। హారామరామారామాయనివిలపించుసుందరి। కంబుకంధరి॥ వేడిని ట్టూర్పులవెసనన మోవికందిచ్చెనూ। హాయంచునూ। శరణుజొచ్చితిరంగపురవాపగొనిపొమ్మటంచునూ। వినుతించునూ॥ ద్వి॥ అనియిట్లుదుఃఖించునమితమోహముస। నిమమరుల్ గొనియుండునీరజనేత్రి। ప్రాలతులనిలలోనపొడగంటిగాని। కలనైన నిటువంటిగరితనుగాన। నీరజదళనేత్ర నీరామతోటి। యేరామలీడుగాదినకులతిలక। జగదీశ శ్రీరామజగములకెల్ల। తగతల్లి కానెన్నదగియున్నదకట। వినవయ్యాయాసాధ్వివిమలతపంబు। ఘనతరశీలంబుకల్యాణగుణము। లెన్నంగవశముగాదిలబ్రహ్మకైన। మున్నెరుంగ రెమీరుమనుకొనిమదిని। నిరమొప్పనటువంటికల్యాణిబాసి। ధరనెట్లు దేహంబుదాల్చియున్నారో॥ గీ॥ తరలకుండలరత్నవిస్ఫురితముగుచు। ఘనసుధామండితాధరకలితమైన। రామచంద్రుని నెమ్మోముప్రేమజూపి। బ్రోవుమని పలికెనాతోడ పువ్వుబోణి॥

వ॥ ఇట్లురావణాంతఃపురంబునం జెన్నొందు ప్రమదావనంబున నొక్క శింశుపావృక్షమూలతలంబునం గూర్చుండి రామరామేతివాక్యంబులుబలుకుచు దుఃఖించుచున్న యగ్గేవినూరాచిణ భవ

దియ్యవృత్తాంతంబెల్ల సాకల్యంబుగా నెఱుంగించి ముద్రికె యొ
సంగినం గన్నులనద్దుకొని పరమాహ్లాదంబున నక్కునంజేర్చి కన్నీ
రునించి శీఘ్రంబున సౌమిత్రిసమేతుండగు మత్ప్రాణవల్లభుం దో
డితెచ్చి ప్రాణంబులురక్షింపుమని పల్కి నతల్లి మీరానతిచ్చినవిధం
బునం గావించెద నాకానవాలు గృపసేయుండని వేడిన యద్దేవి కొం
గునం గట్టియున్న శిరోమాణిక్యంబు నాచేతి కొసంగి చిత్రకూటం
బునం గాకాసురుండు గావించిన దురితంబు విన్నవించి గండస్థలలి
ఖితంబగు మనశ్శిలాతిలకంబు మీచాతం బ్రకల్పితంబగు వృత్తాంతం
బు జెప్పెనని చెప్ప మణిశ్రేష్ఠంబా సంగినం గైకొని తమ్ముండునుం
దానును రోదనంబు గావించి గట్టియెడ రామచంద్రుండమ్మణివ
రంబుగనుంగొని ॥

పున్నాగరాగము - ఆదితాళము.

మానజనకజను బాసి జనుదెంచుటది యేమి మణివరమ దెల్పవె చా
లా। కనికరంబున నన్నుగని రమ్మనుచు నిన్ను బనిచెనో సీతయీవేళ ॥
౧ ॥ లలనతలదాల్చునపుడ్వేళలో సధళధళను। చెలువుమీరక నీవ దేలా।
చెలిమి నరుదెంచితివి చెవులకమృతమురీతి వలనొప్ప దెలుపవేలీలా ॥
౨ ॥ క్రందునను సర్వాంగసుందరియనందగిన కలికి వైదేహిచిత్తం
బు। పొందుగను శ్రీరంగపురనేతనగు నన్ను జెందియుండునె సంతతం
బూ ॥ ౩ ॥ వ ॥ ఇట్లు పలికి ॥ గీ ॥ వినుము సుగ్రీవ యీమణి జనక
నృపతి। వరముతో నొసంగ నస్మద్వివాహవేళ। నింద్రుడాతనికిచ్చె ము
న్నిష్టమెసగ। మెరయునిది చాల జానకి శిరమునందు ॥ క ॥ అన్నా లక్ష్మ
ణ సీతను। కన్నులఁ బొడగన్నయట్లు గ్రక్కున దోచెన్। వన్నెదనరా
రు నిమ్మణి। గన్నప్పటినుంచి మదికి కరమరుదారన్ ॥

తోడిరాగము - అటతాళము.

హనుమంత వినుమూ। సీతను డాయనను గొనిచనుమూ। తనువు
న ప్రాణములనువాం దనిలువవు।- వనజాక్షి నెమ్మోము వలసిచూడ
కగాని ॥ ౧ ॥ యేమిసేయుదునూ। భామను జూడకెట్లు తాళుదునూ।
యేమి మఃఖించునో భీమరాక్షసవధూస్తోమములను జూచి వేమరు భీతి
ల్లి ॥ హ ॥ ౨ ॥ అంగననన్నూ। యెడబాసి యెఱుంగదు మున్నూ। శృం

గారమైన శ్రీరంగస్థలమున నాచెంగట వసియించి సేవించు చుండు
నూ॥ హనుమంత వినుమూ॥౩॥

పున్నాగరాగము ఆదితాళము-

ఇంకాయేమనెనూ। జనకజకొంకక సీతోనూ। లంకేశుడునను చెర
నిడె లంకను। పంకజలోచన పరుగిడి రమ్మనె॥ నింకా॥ హారమణాయ
నునూ। కన్నులసీరిడ ననయమునూ। కూరిమి మరులెదారిని బాయ
వా। శ్రీరఘువరనను చేరవదేమనె॥ నింకా॥౧॥ నిరుపమఘనశీలా। నే
నీచెరనుండుగజాలా। సరగున నొకమాసము జీవించెద। నరుడుగ
నవ్వలనవని బ్రతుకననె॥ నింకా॥౩॥ యెన్నడు నినుగాంతు। యీత్రే
మనేనెటు నివసింతు। యెన్నాళ్లకు రంగేశ్వరసను గొని। చెన్నుగమ
నపురి చేరెదవనియను॥ యింకాయేమనెనూ॥౪॥ గీ॥ వనిత తాసిట్లు
బలుకంగ వినుతి జేసి। జననిపిన వమ్మ శ్రీరామచంద్రమూర్తి। వేగ
నరుదెంచి రావణు వెసవధించి। నిన్నయోధ్యకు గొనిపోవు నెమ్మితో
డా॥ వ॥ అనియిట్లు వేకహితవాక్యంబుల ధైర్యచిత్తంగావించితి ననిప
ల్కి తాబోయివచ్చిన వృత్తాంతంబు సర్వంబును వివరంబుగా నె
రుంగించిన రఘువరుండాంజనేయుని విక్రమప్రతాపధైర్యంబులక
చ్చెరువంది సంతసిల్లెనట్టియెడ॥౫॥ అ॥ సౌభద్ర కుమారున। కన
ఘుండగు శుకుడు బల్కెనను సూతుండా। మునివరులకు వినిపింపగ। వి
ని పరమానందమునను వెలసిరి చాలక॥ మాలిని॥ జలజసదృశనేత్రా
చారుజీమూతగాత్రా ఖలజనపరిశోషా కౌస్తుభోద్యద్విభూషా
నలినభవభవేశా నమ్రదాసార్తినాశా కలితవసథివాసా గాన
విద్యావిలాసా॥౬॥ ఇతి శ్రీమదుభయకావేర్యోర్మధ్య ప్రదేశ
ప్రదీప్తసప్తప్రాకారమహామందిరాంతర్విరాజమాన శ్రీరంగ
నాథచరణసేవక వరగంటి శేషగిరిదాస ప్రణీతంబగు శ్రీమద్రా
మకథాసంగ్రహాయత్తు గానవిలాసంబున సుందరకాండ సర్వంబు
నుయేకాశ్వాసము॥

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

యుద్ధకాండ

శ్రీరమణీకరలాలిత । చారుపదాంభోజయోగిజనసన్నుతకావే
రిమధ్యనికేతన। సూరివితానప్రపోషసురరిపుశోషా ॥
గీ ॥ అవధరింపుముశౌనకాద్యఖిలమునుల। నింపుతోడుతగనిసూ
తుడిట్లులనియె। వినుడుమునులారశుకుడుభూవిభునిజూచి। పరమ
కారుణ్యమలరంగబలికెనపుడు॥గీ॥ వాయునందనుడవలీలవనధిదా
టి। సీతగనివచ్చికుశలంబుచెప్పటయును। హర్షఖేదంబులాత్మ
లోనమరుచుండ। నిట్లులనిపలికెరఘువరుండిష్టమెసగ ॥
క ॥ గరుడుడుపవమానుండును। కరమొప్పనితండుదక్క ఘనత
రలీలం। శరనిధిదాటగగలరే।ధరనితరులువిక్రమమునతగచర్చింప
ఁ ॥ ద్వి॥ అనిపల్కి శ్రీరాముడంజనిపుత్రు। గనితమ్ముడవునీవుకర
మొప్పనాకు। నీకతమ్మునగాదె నేనుతమ్ముడు। శ్రీకరమతులమైదీవిం
చుటెల్ల। వలనొప్పశ్రీరఘువంశమియ్యెలను। వెలయగాచితివీవు
వినుతగుణుండ। వత్యుపకారుండవటుగాననీకు। ప్రత్యుపకారం
బుచాటించిసేయ। గరిమసాధ్యంబెద్దిగాననుగాన। నెరికౌగిలిం
తునేనిన్ననిదిగిచి। కరుణతోకౌగిటగదియించెనపుడు।మురియుచు
మారుతిమోదంబుజెంద। నంతటరఘురాముడబ్ధిదాటుటకు।నంత
రంగంబుననట్టెచింతిల్ల। కనిరవిపుత్రుండుకాకుత్స్థుతోడ।ననియెమ
హాధైర్యమతిశయిల్లంగ ॥ ఉ ॥ ధీరులుదగ్రవిక్రములుదీప్తహు
తాశనకల్పులీకపుల్। మీరలొనర్పమన్నపనిమీరకొనర్చెదరుత్స
వక్రియఁ । నీరధిగట్టజేసిరజనీచరనాధుపురంబుజొచ్చి పంకేరు
హపత్రనేత్రరణకేళివధింతెమురావణాదులఁ ॥
గీ ॥ విల్లుగొనినీవునిలువనెవ్వారుడైన। కదనమొనరింపగలరెకట్టె
దురనిల్చి। శ్రీరఘూత్తమమదిలోనచింతవలదు। లంకసాధింతమ

సురులబింకేమణగ ॥ వ ॥ అనియివ్విధంబునంబలికిన యనంతరం
బున రఘునందనుండాంజనేయుంగనుంగొని॥ క ॥ దనుజేంద్రపుర
మునొంపున। దనుజానీకములరీవిదంతిరథాదుల్। మొనసి వెలుఁగొం
దు తెరగును। ఘనమతివివరింపుమని సుగ్రీవుఁబలికెన్ ॥

ఆనందభైరవిరాగము-అటతాళము-

ధరణిరావణపురము। భేదింపనిర్జరులకుదుర్లభము। గురు
తుంగమణిమయగోపురవితతులు। పరిఘతోరణసాల్ప్రాకారములు
గల్గు॥ కాంచనకుడ్యములు వజ్రములుశోభించుకవాటములు। చం
చదతులరత్నస్తంభమంటపపంక్తు। లంచితరమ్యహర్మ్యావళు
లొప్పారు॥ధర॥౧॥ చలనొప్పుహయశాలలు। రథశాలలు। జ్వల
తరగజశాలలు। చెలువొందుపురవీధులలనిండినదైత్యబలములు
ద్యానములెలమిరాజిల్లుచుండు ॥౨॥ పురికెనల్గడలందును। రాజ
ద్వారభూములపురమధ్యమున। గరిమదీప్తాయుధధరులౌ రాక్షస
కోటు। లరుదారకాపుండురతులరంగ కీశ ॥ ౩ ॥ ధర ॥

ఇట్లుబలికి॥ గీ॥ అప్పురంబననదియెంతనరఘునేత। వేగమనయంగ
దాదులువిక్రమమున। జొచ్చిసాధింపరేసర్వసురవిమతుల। రామ
రఘువర్యగిరిధైర్య కృతనవ్యచర్య॥

రేగుప్తిరాగము-ఆదితాళము-

తెండిపోదాములంకకు। శ్రీరఘువీర॥ తెండి ప్రయాణమైప్రచం
డకోదండదివ్య। పాండిత్యమునసత్యాదండగాక్షసులజంప॥ తెం॥
౧॥ మనమురావణునిగూల్పకా। తాళదగదు। జనవంద్యసుజనకల్ప
కా। తనువుదాచకయుద్ధమునగూల్తుదనుజకోట్ల। వనజదళాక్షరం
రంగవాసశ్రీరామచంద్ర॥౨॥ తెండిపోదా॥ వ॥ అనియివ్విధంబునం
బలికినరఘువరుండు సుగ్రీవుంగనుంగొని ॥క॥ ఇదియొకమంచిము
హూర్తము। కదనమునకుదలఁపవలయు। కపికోట్లనుసొంపొదవం
గనేపరింపుము। వదపడిమనముందువెనక। పక్షములందున్॥

వ॥ ఇట్లుబలికి॥

మధ్యమావతిరాగము.—ఆదితాళము.

దండూగొని వెడలె రఘువరుండూ॥ లంకమీదికి ॥దం॥ తండిగ కపులుద్దండత దెబ్బది రెండువెల్లవలిల నిండ నఖండ ప్రచండదీప్తమార్తాండుండో యనమండత శరకోదండధరుండై ॥దం॥ హనుమద్వాహనుడై సొంపుమీరా। వాలిపుత్రునిపై ఘనుడౌ సౌమిత్రి వెలసి చేరా। వననిధి గట్టిమహో గ్రతదనుజుల దునిమి ధరాసుత ననువుగ దోట్కొని వినయముననురాముని జేరుదుమని వేట్కచిప్రక్కన నెగరుచు ధూకెటి ॥దం॥ ౧ ॥ గండుమీరిన సుగ్రీవుండూ। పనసుడు జాంబవంతుండు నీలుండాదిగనుండూ। చండబలులు పెను గొండలకై వడి సందనుండ నమరులు దివి భేరి। ఢాండడ ఢాంఢధ్వనులొనరుప బ్రహ్మాండకటాహము మెండుగ నిండగ ॥దం॥ సురులు గురియించిరపుడు విరులు। హర్షమొందిరి కిన్నరులు గంధర్వులు విద్యాధరులు। గురుతుగ దుర్భర శరవిసరతుల శ్రీకరరంగ ప్రభుడగు రఘుపతి దుష్కరుడగు రావణు బోరిగొనుని జమనివరమునినివహము పరితోషింపగ ॥దండూగొని వెడలె ॥ ౨ ॥ వ॥ ఇవ్విధంబున ననంతకల్యాణగుణాభిరాముండగు సీతావల్లభుండు సుగ్రీవ జాంబవదంగద గవయ గవాక్ష గంధమాదన మైంద ద్వివిధ సుషేణ శరభ కుముద నల నీల శతవలి ప్రముఖ వనచరసైన్యంబులతోడం బ్రయాణంబై చని చని కుంద కురువక జంబు జంబీర వకుళ వంజుళ రసాల హింతాల వటకుటజాశ్వత్థ కపిత్థ లవంగ లుంగ కోవిదార కురంటక ఖర్జూర నారికేళ శింశుపాశోక పున్నాగ చందన ప్రముఖ సమస్తవృక్షషండసమన్వితంబులగు రమ్యకాననంబులును ప్రఫుల్ల పద్మోత్పల ప్రఫుల్లవర్ణంబులగు సరోవరంబులును విమలసలిలరమణీయ్యంబులగు నదులునుంగలిగి ॥ గీ ॥ ఇట్లు చెలువొందు సహ్యగిరీంద్ర మలయ। పర్వతంబులు వడిదాటి భవ్యమగు। మహేంద్రశైలంబు జూచి సీతేశ్వరుండు। కడిమిపై కెక్కి కన్నులగాంచి డిగ్గి ॥ వ ॥ అంతటం గరుణాసముద్రుండగు రఘూద్వహుండు సముద్రతీరంబున కపిసైన్యంబుల నుండ నియమించి రంగ నభంగ సంఘాత సంకీర్ణంబగు సముద్రం

బుకన్నులంజూచి జానకిందలంచిశోకమోహంబులుమనంబునం బె
నుంగొనవిరహవ్యాకులితచిత్తుండై లక్ష్మణునకిట్లనియె॥

కాపిరాగము-అటతాళము-

సీతయెతంభీతిజెందెనో। యీజలధిజూచి ॥సీ॥ సీతసుగుణసమే
తదుస్సహపాతకాత్మకుడై నరావణుచేతజిక్కి సదాతపించుచు।
యిందుబోవుచూ ॥ ౧ ॥ ఘోరమకరమత్స్యములెల్ల నూ । చూ
డుమల్ల విగొకోరితిరుగుచునున్నవిచ్ఛనూ । ఘూరిఘోషముతోడ
వెలసియపారమహిమచేమిరెనంబుధి । హారఘూత్తమకావవేయ
ని। దీనికన్గొని ॥ ౨ ॥ కన్నులనేనెట్లుగాంతునో। శ్రీరంగపురకాం
తనెపుడుకౌగిలింతునో। వన్నెదనరగకంఠమెన్నడువారిజాసనకౌ
గిలించియు। కన్నులందుజనింపసేయును। యానందశ్రులనూ॥సీత
యెంతభీతిజెందెనో ॥ ౩ ॥ మ ॥ సమరోర్వీందశకంఠుకంఠములు।
చంచచ్చాపనిర్ముక్తబాణములంబల్విడిద్రుంచిజానకినసూనప్రీతిచే
డాసి। మోహముచెల్వొందగకౌగిలించిహితనర్మాలాపపియ్యూ
ష। సారముచేనెన్నడుతాపమాచెమిగులంరావణ బ్రపోషింతు
నో ॥ గీ ॥ ముదితనెమ్మోముపైవేట్కమోముజేచి।చారుబింబో
ష్ఠమధురసుధారసంబు। తనివిదీరకగ్రోలంగధరణిమెన్న। టబ్బు
నోనాకుఘనభాగ్యమబ్బినట్లూ ॥ ద్వి ॥ అనియిట్లుశ్రీరాముడమర
చింతింప। కనియూరడించెచక్కగతమ్ముడంత। నంతటరావణుం
డాలంకలోన। పంతమెలపరంగపవనాత్మజుండు। గావించిచనిసవి
క్రమకార్యములను। భావించిలజ్జించిపడపడిమంత్రి। వరులకన్గొని
యొక్కవానరుండిచటి। కరుదెంచివైదేహిసలరుచుగాంచి। ప్ర
మదావనంబెల్లభంజించిదైత్య। సముదయంబులధరాస్థలిగూలజే
సి। గరిమెతోసీలంకగాల్చితానేగ। నింకేమిసేయుదమినకులాధిపు
సి। శంకలేకజయించుసదుపాయమొకటి। తగజెప్పుడనినదశకం
ఠుజూచి। మిగులనుగ్రాత్మలౌమేటిమగండ్లు। ధగద్ధగద్ధగితాయుధ
ములతోసింగి। కెగసిపల్కిరిధాతుసేంద్రునితోడ ॥

సావేరిరాగము- అటతాళము.

ఎక్కడినరులువానరుల్మువారలెబ్బంగిగెల్వగగలరు| నిక్కముగ సర్వదిక్పాలావళులనీవక్కజముగగెల్చితాహవశూరుడ| వెక్కడి నరులు॥ నినుగెల్వనెవరితరంబు| నీప్రతినిగెల్వనెవరివశంబు| ఘన కుంభకర్ణాతికాయకుంభనికుంభదనుజవీరుల డాయధాతకుశక్యమే ॥ ౧ ॥ రామునిబట్టిచంపెదము| రణభీముసౌమిత్రిగూల్చెదము| యేమర కేగిసుగ్రీవాదివనచరస్తోమమడంతుమునామరహితముగ ॥నెక్కడి॥ వరరంగపురనాథుడైన| రఘువరులభక్షించిశీఘ్రమున| తరుచరావళిరక్తధారలాస్వాదించిధరనుతిజెందుదుమరుముగబంపుము ॥ ఎక్కడినరులు ॥ వ ॥ఇవ్విధంబునంప్రతాపవాక్యంబులుబలుకుచున్నవారించివిభీషణుండిట్లనియె ॥

రేగుప్తిరాగము-అటతాళము-

దనుజులారవినుడీ| మీరింకెములనువ్వగనికనిల్పుడీ | మనపంతము లరుచయ్యసభితిబొందరు | ఘనులయినరాఘులక్ష్మణసూర్యపుత్రులు॥ వినరాయిముందుగను| మనరాజువంచనజేసిజనకజను| గొనితెచ్చెనరుడుగకసలిదాసికెకాదా | హనుమంతుడవలీలమనలంకగాల్చెట ॥ ౨ ॥ అసమానవిక్రముడు | రంగపురీశుడాహవభీకరుడు| వెసఖరదూషణాద్యసురవీరులరౌద్ర| మెసగద్రుంచెనుధరనసహాయశూరుడై ॥ ౩ ॥ దను ॥ ద్వి॥ అనిపలికెదశకంఠునమరంగ జూచి| వినుమురాఘవుడతివీర్యవంతుండు | ధరణిదివ్యాస్త్రవిద్యాపండితుండు| సురమునివినుతుండుసుగుణాకరుండు | ఘనుడుధర్మజ్ఞుండుకల్యాణతేజు| డనుపమచారిత్రుడరిభీకరుండు|వలువనివైరంబువాంఛింపనేల| జలజాక్షిసీతసచ్ఛప్రభక్తితోడ | గొనిచనికమలాప్తకులునకొసంగి| నినుసీకులంబెల్లనెరిగాచుకొనుము ॥

గీ ॥ అనినదిగ్గనలేచిదశాననుండు|| నిజనివాసంబునకుబోయెనెమ్మితోడ | మరుదినంబునను వివేకమహితుడైన | యవ్విభీషణుడచ్చటికరిగిబలికె ॥

బిలాహరిరాగము-ఆదితాళము-

జనకపుత్రినపిలంపుమి| రామనిద్వేషమునన్మకీడనిదలంపుమి|జ

నకజనిచటికిఁ గొనకొని తెచ్చిన। దినమది మొదలుగఁ గనుపడుచున్నవి।
కనలిన దగని మహా మశ్శకునము। లినకులతిలకున కిష్టంబలరఁగ ॥ జన
కావు॥ మనవి చేకొని బ్రోవుమి। వైదేహీ లోకమునకు జననిగాఁ దల
ఁచుము। ఘనవిలయాగ్ని స్ఫురితములన దగి। పెనుపొందిన రఘువర చా
పచ్యుత। సునిశిత శరతతులను పుంగమ సఫుర్త। ములనల్గడలను మొనయ
కముందె ॥జన॥ ౨॥ వలదు వలదన్న వైరము మంత్రులు నీకు। క
లరూపెరుగింప రనయము। సలలిత రంగస్థలనిలయమునను। వెల
యు మహాత్ముండగు రాఘవుఁడిల నలిగి కరాంబుజమున శరకార్ముక।
ములుగొనముజ్జగముల నెదురున్నదె ॥ జనకపుత్రి ॥ ౩ ॥

వ॥ అని యివ్విధంబునం బల్కిన నిచ్చమెచ్చక రావణుం డిట్లని
యె ॥ క ॥ సురనాథాదులలో। రఘువరుఁ డెంతటి వాఁడు బొంగడప
లదిక నెదుటఁ। సురగణముల గొని రాఘవు। డరుదెంచిన గెలుతు
సీతవతనికొసంగఁ ॥ వ ॥ అని యివ్విధంబునం బల్కి మహావైభ
వంబున సభాస్థలంబునకరిగి కొలువుకూటంబున పసిండిగద్దియం
గూర్చుండి యాదినంబు నిద్ర లేచి వచ్చియున్న కుంభకర్ణునకు
సకలవృత్తాంతంబెరుంగించిన యక్కుంభకర్ణుండు సంతసింపక
యన్నం గనుంగొని నీవు కార్యాకార్యంబెరుంగక సీతిదప్పి పాపచి
త్తంబున దుష్కార్యంబు గావించి రామ ద్వేషంబు సంపాదించుకొం
టివి మహాత్ముని వలన నీకపాయంబు సంభవించునని పలికి యప్పు
లుకులింకేల మదీయ భుజావీర్యంబున రామలక్ష్మణ సుగ్రీవాదుల న
వలీలఁ జంపి వైచెదనిక్కంబని నమహాపార్శ్వుండు రావణుంగనుం
గొని ॥ గీ ॥ జున్నతేఁ యసమ కూర్చుండున్నవాడు। గ్రోలకున్న
ట్లు సీతను గూడకున్న। వాఁడవని పల్కె నతిలేసి వనితఁగదియ। తగదు
విధిశాపమది నాకు ధరణి యెందు ॥ గీ ॥ తరుచర వ్రాతముల ధరాస్థ
లిని గూల్చి। దాశరధుల మహోద్దండ దర్పమలఁగ। చండతర బాణ
ములనని సంహరించి। సీత నేలుదు లోకవిఖ్యాతిదనర ॥ సీ ॥ అని ప
ల్కివిని రోషమున విభీషణుఁడన్నఁగని రజ్జులాడంగ జను నెరిపుల। మన
పంతములకు భీతిని జెంది రేరఘుప్రవరుని దివ్యాస్త్ర సివహామహిమె।
గని యుధీవని మొన్న వినిబ్రహ్మస్తుఁడు శత్రువితతుల బొంగడంగవిహిత

మగునే। కడిమిమైరామలక్ష్మణులద్రుంతునటన్న హనుమంతుడవ నీలవనముశెరికి। పురముగాల్పంగనిపెంపుబోలిచనిన। నింద్రజిత్తుండువినికోపమెసగపిన్న। తండ్రిగనిసీపుష్పికికైలగనిపలుక। లాడదగడిట్లుపగవారినమరబోగడి ॥ క ॥ అనిపవిభీషణుడాతని। గనికార్యాకార్యామెరుగగాజాలపు। ఘత్రునిరీతిబుట్టిపిలసిన। ఘనశత్రుడవసురపతికికరమొప్పంగ ॥ వ ॥ అనిపల్కి రావణుంగనుంగొని ॥ ద్వి ॥ వలదయ్యరావణవలదయ్యమనకు।బలవద్విరోధంబుబాగుగాదిలను। పరసతిచెచ్చుటపాపంబటంచు। ధరణిపెద్దలునీకుతగజెప్పరేమొ। అతులవిక్రముడైనయారామచంద్రు। నతిసిన్మ్మరణకేళిజాపంగనేల। కపికోట్లుమనపురిగడియకమున్నె।తపనకులేంద్రుండుదారుణబాణ।వితతులలంకకైనేడెకమున్నె। నుతబలుండగులక్ష్మణునకుగ్రగోష। ముదయమొందకమున్నెయుర్వీపుత్రికెను। సదమలమతిరామచంద్రునకేన్మ్మ। కాకున్నరఘువరు కార్ముకముక్త। భీకరశరవిసరణన్నకంపించ। వయ్యాదవనియున్నానాగ్రహామలర। వయ్యనయావిభీషణునట్టె చూచి। వినరోరిదుష్టచిత్తునుముదాయాడు। లసలతుల్యముగోత్రులాడుచుచాల। చేటుగోరుదురాత్మనిద్ధమిన్మాట। మాటలాడకుమింకమదిసియాహింప। కులపాంసనుండనికోకేదీరంగ। చెలగినిన్నుదహింపజేసినమేలు। మరలశ్రేణినిన్నుహానిలేకుండ। నరుదారగావింతునన్నగ్రక్కునను। తలకకదివికిననుద్ధతితోడనెగసి। నలువురుమంత్రులునయమొప్పగొల్వ। తనయగ్రజుండైనదశకంఠుజూచి। ఘనబుద్ధితోడచక్కగనిట్టులనియె ॥

ముఖారిరాగము- ఆదితాళము.

చల్లగావర్ధిల్లుచుండుము। దుశ్శీలనీసం। సగచాలునిదుగోదండము॥ చల్లగానుండుమురఘువల్లభుసేవించబోదు। నెల్లమంత్రివరులతోడనిష్టవాక్యములాడుచు ॥ ౧ ॥ రోగికిభక్ష్యభోజ్యములను। మదాంతమైన। రోగముహెచ్చినక్రియను। వేగమైవైదేహినిచ్చివెసజీవింపుమనినమాట। బాగుగనీచెవిచొరదాయెపాపహృదయనేనిందుండ ॥ ౨ ॥ ఋణముదీరెనీకునాకును। వంచించి

రాఘవుని దేవి దెచ్చుట చేతను। ఘనతర శ్రీరంగనాథుడనమించు కౌ
సల్యాసుతుని। సునిశితచండకోదండములస్ఫుర్కిచిత్తమున దెలసేవు॥
గీ॥ అవనినీకంటెనతులశస్త్రాస్త్రవిదులు। ఘనభుజాబలమదర్
ముల్ కట్టకడన। కాలవశతను జెందినకథ। పురాణవితతుల నెరుంగ
వె విర్రవిగ నేలా ॥ వ॥ ఇట్లు తెంపునం బలికి వీట్కొని జగన్మోహ
నకల్యాణలావణ్యుండగు రాఘవేంద్రుని ముఖారవింద సందర్శ
నంబు సేయంగోరి గగనమార్గంబునం జనిచని వానరసేనాసము
ద్రంబు జూచుచుం గదియవచ్చునెడ సుగ్రీవుండు కపులకెరుంగించి
న యక్కపిగణంబులు తరుపాషాణంబులు గొని యురువడింబో
వుసమయంబున నెలుంగెత్తి విభీషణుండిట్లనియె॥

భైరవి రాగము-అట తాళము-

సదయులగుచు చెప్పరయ్య స్వామివారికి। పదపడి లంకేశ్వరుని
భ్రాతను విభీషణుడ। సదమలమతి వచ్చితి। స్వామి నీ శరణు గోరి॥
జకపుత్రికను రామ। చంద్రునకర్పింపుమన్న। మనుజనాథుడవ
మానింప। తడయకేసింపవచ్చితి॥ ౨॥ శ్రీకరరంగపురీశ। సేవ
కకల్పకవీని। చేకొని బ్రోవుము దుష్టచిత్తుడు వీడుగాడని॥ సదయుల
గుచు॥ ౩॥ క॥ అనియివ్విధమున బలుకగ। వినిసుగ్రీవుండు రా
మవిభునకు ప్రీతిం। వినుపించి మరల బలికెను। వినయము మెలపంగ
రామ విమతవిరామ॥ శా॥ యీతండెన్నగ శత్రుసోదరుడు సుమ్మీ
రీతి ప్రచ్ఛన్నుడై। ఖ్యాతిస్వంచన సేయవచ్చెనితనింగైకొన్నమే
ల్గాదు। నిర్భీతిం జెవచ్చినవీని ద్రుంపవలయుం పేరుండ నక్తంచరవ్రా
తంబుల్। మదితల్లడిల్లగ మహారాజేంద్రవంశోత్తమా॥ వ॥ అంత॥
గీ॥ అంగదాదులు శ్రీరాముసమరగాంచి। చెలగిసుగ్రీవుకైవ
డి జెప్పుటయును। రామచంద్రుని నెమ్మోము ప్రేమగాంచి। బలికె
హనుమంతుడతిదయాభావమలర॥

మధ్యమావతి రాగము- ఆది తాళము-

కలుషచిత్తుడుగాడు కరుణింపవయ్యా। నలినాప్తకులజ మన్నన
బ్రోవవయ్యా॥ పలనోపనంగదాదులవాక్యసరణి। తలపనిక్క
ముగాదు నిలుపకుమదిని॥ ౧॥ తనయన్నసడలించి తమ్ములోసరోసి

నినుగొల్వనిటకువచ్చినవాఁడు-డాసి ‖ ౨ ‖అతిసద్గుణములీసువ్రతు
నీకుఁగలవు। యితనందువెదుకమరితములుకరువు ‖ ౩ ‖ ధరనీకుదె
లియనర్థములేదధీశా। వరరంగపురవాసపరవర్గనాశ ‖కలుష
చిత్తుడుగాడు ‖ ౪ ‖ క ‖ మునుమీరువాలిదునిమియు। ఘనమతిసు
గ్రీవునకునుకపిరాజ్యమొసంగినదెరిగి । రాజ్యాగాంక్షను। జనుదే
రగబోలునితడుసదమలతేజ ‖ వ ‖ అనినరఘువరుండిట్లనియె‖

గీ ‖ పవనసందననీవునాభావమమరు । తెరగునవచించితివిగాన
పరమహర్ష। కలితమైయొప్పచిత్తంబుగరిమసతని। కరుణరక్షిం
తురక్షింతుకౌగిలింతు ‖ గీ ‖ దోషశూన్యుడైనదోషాన్వితుండై
న। శరణుబొందువానికరుణబ్రోతు। హితుడననుచునాత్మనతిదో
షముంచిన। చెడునతండుకీడుసేయలేడు ‖ వ ‖ ఇట్లుబలికినసుగ్రీ
వుండు రఘుపుంగవుంగనుంగొని ‖ క ‖ పగవానితమ్ముడీతడు। ప
గతుండగుగాకవిహితనావుండగునా। మిగులదుఃఖింపబంపక।త
గునేకరుణింపఘోరదైత్యవిదూర ‖ వ ‖ ఇవ్విధంబునసుగ్రీవుం
డాడినవచనంబులువిని ప్రపన్నసంరక్షణవ్రతంబుతోటిసౌమ్యం
బెద్దియులేదనివల్క్రమరలనిట్లనియె ‖

శంకరాభరణము-ఆదితాళము-

చనవో యిఁగన్నవో యి‖తనికరమునవిన్నగా చితినని చెప్ప‖చన‖
వనమూనను। దనరుచును। మునుకపోతముశత్రుడనువొందశరణ
న్న। తనమేనిమాంసమిచ్చినకథగలదిల ‖ చనవో ‖ వినదగునువన
రుగను। వినయునియాతుర్నివిడనాడదగదని। మొనసికందడుబల్క్రి
నవచనముగద్ద ‖ చనవో ‖ ఘనుడితడుగుణయుతుడు । జననుతశ్రీ
రంగస్థలభర్తనగునాపై । మనసీతనికీగలదనుమానమేటికి ‖ చన
వోయి ‖

శంకరాభరణము-అటతాళము-

అన్నదన్నదేనుబ్రోచెదనని। యన్నదన్నదేను ‖ అన్నదన్నదేశ
రణన్నవారిబ్రోతునన్నవాక్యమునదప్పనెన్నటికిలలోన ‖ యన్న ‖
కావుకావుమనుచు। యొకపర్యాయైన। నీవాడననియనుచు । భావింప
నెటువంటిపాతకాత్ముడన్న। బ్రోవగోరుదుసుగ్రీవసత్యమున

త్త్య న్నదన్న దేను ॥ ౧ ॥ కరుణించు శరణన్నను। రావణుడై నగా నిలత్ప్రుకొల్లను। కరమొప్పనంగుళ్యగ్రమున ద్రుంచెదమప్ట। వరిషండికోట్ల శ్రీకరరంగనిలయుడ ॥ అన్నదన్న దేను ॥ ౨ ॥

చ ॥ అనవినిభానుసూనుడురయంబునబోయిదశాస్యసోదరుం। గనసచివాన్వితంబుగనుగ్రక్కునదోట్కొని తేరసంతతం। వినయము లఫణభక్తిసరవిందదళాక్షు రఘుప్రవీరునిం। గని ప్రణమిల్లి బల్కెవిభుఖండన దీనుడ నన్నుగావవే ॥ వ ॥ ఇట్లు బల్కి శరణాగత రక్షాపరుండు త్రైలోక్యసుందరుండు నగు రఘూద్వహుని దివ్యమంగళస్వరూపంబు మాటిమాటికి కన్నులార సేవింపుచు పరమానందంబునసనిట్లనిట్లనియె ॥

మారువరాగము-అటతాళము-

శాంతచక్రని వాడవయ్యా। రాఘవేంద్ర పన్నగశయన నన్ను లివిజాలవయ్యా॥ కన్నులారగంటినయ్యా। ఆపన్నరక్షకనన్ను పాలింపవయ్యా॥ ౧ ॥ శరణాగతత్రాణనిపుణ। నిన్ను శరణంటి బ్రోవుము శత్రుసంహారణ ॥ ౨ ॥ మె ॥ ధరణి రావణుసోదరుడను। శ్రీకర రూపనే విభీషణుడ దాసుడను ॥ ౩ ॥ రమణీయ్యరంగపురీశ। కావుమునన్ను సీతేశకలుషవినాశ ॥ మెం ॥ ౪ ॥ వ ॥ ఇట్లు పరిమితభక్తిరసంబు వెలయంబాగడిన నతనిం గరుణించి సకలభూతశరణ్యుండగు రఘువరుండభయప్రదానంబుగావించి లంకాపురంబు నంగల రాక్షసయోధముఖ్యుల పరాక్రమవిశేషంబు లెట్టివని యడిగిన నవ్విభీషణుండు రావణకుంభకర్ణప్రహస్తేంద్రజిత్ప్రముఖరాక్షసవీరవర్యుల బాహుబలవృత్తాంతంబు క్రమంబున నెరుంగించిన రామచంద్రుండవ్విభీషణునకిట్లనియె ॥ సీ॥ కడిమి రావణకుంభకర్ణాదివీరులసరగునమద్ఘోరసాయకముల। దునుమాడియాలంకకనువుగా నిన్నభిషేకంబుగావింతు శ్రీదసర్వ। నని బల్కి సంతోషమతిశయిలి నచిత్తమున కేలు మోడ్చె యోఘనగుణాఢ్య। దేవ నీ వెను వెంట దేజరిల్లుచు ఘోరయామిసీచరుల నేననివధింతు। పద్మదళనేత్ర నీపాదభక్తునిరీతి। గావుమని బల్కె ముదమంది కౌగిలించి। శ్రీకరంబైన లంకాభిషేకమిపుడె। సత్యముగ నీకు సేయింతు జగతి మెరసి ॥

ద్వి॥ అనపల్కి రాఘవుండనుజునిజూచి। మొనసియంబుధిజలమ్ములుగొనివచ్చి। సరగునసవ్విభీషణుకభిషేక। మరుదారగావింపుమాలంకకనగ। వినియబ్ధిజలములువేట్కతోదెచ్చి। వనచరతతులలోవలనొప్పసతని। కతివైభవంబుననభిషేకమచట। నతులదయాపూర్ణుఁడగులక్ష్మణుండు। చేసినవానరుల్ చెలగియాచుఁచును। వాసిగాజయజయధ్వానముల్దనర। శ్రీరాఘవునినుతించిరిసొంపుతోడ। ధారుణిసిట్టిభూధవులులేరనుచు। సంతటసుగ్రీవుఁడాంజనేయుండు। సంతసంబుసవిభీషణుమోముజూచి। జలధిదాటుటకెద్దిసమపాయమన్న। జలజాస్త్రవంశుండుసదమలనిష్ఠ। దొలగకనీసముద్రునిసముపాస్తి। వలనొప్పజేసినవాంఛలీడేరు। ననిపల్కవిని వారలారామునకును। చనివివరింపంగసమ్మోదుడగుచు। తరుచుగాదర్భలుఘంబరపించి। తగణికులేశుండుతాశసియించె॥

వ॥ అంత॥ గీ॥ గరిమశార్దూలుఁడనెడిరాక్షసుడొకండు। దశరథాత్మజులీరీతిదండుతోడ। నుదధికవ్వలనివసించియున్న వార్త। లన్నియునుజెప్పెనారావణాసురునకు॥ గీ॥ ఇట్లుచెప్పిన వినిరాక్షసేశ్వరుండు। శుకునిగనుగొనినీవేగిసూర్యసుతుని। గాంచిపలుకుమునేనన్నకరణిగాగ। పరగనించుకమదిలోన భయము మాని॥

సౌరాష్ట్రరాగము-అటతాళము.

శ్రీరామచంద్రునిస్నేహముపదలి। శీఘ్రమెపొమ్ముకిష్కింధకుకదలి॥ ధీరతమించుతారేయసమీరకుమారజాంబవదాది మహీతాగచరులతో॥ శ్రీ॥ మనముతోబుట్టువులనిమెంచుకొమ్మా। మనకువైరముగల్గదనినమ్ముకొమ్మా। అనఘుడవీవుమహారాజకులజుడవనుపనుశీలుడవత్యంతసఖుడవు॥ శ్రీ॥ వరరంగనాథుమైత్రిని మానకున్నా। బొరిగొందునిన్నుచెచ్చెరవీరులెన్నా। సురబృందములనెల్లసొరిదిగెల్చితినినాకరయగనరవానరులెంతవారలు॥ శ్రీ॥

ద॥ అనవినిపక్షిరూపమునసంబరవీధిమహాజవంబుచే। జనికపిసైన్యసాగరముచయ్యనగాంచిభయంబుదక్కి తా। నినసుతుజూచిరాక్షసవరేణ్యునివాక్యములెల్లజెప్పినం। వనచరులంతటంగది

సీహారక బట్టుక తన్ని గృద్ధగను ॥ గీ ॥ వాడుకడు నొచ్చి రఘుకులవా
ర్ధిచంద్ర। నన్ను గావుము వేగ ననాథనాథ। యన్న దయతోడ విభీ
షింప నార్తిఁ బాసి దైత్యనాథుని కడ కేగి తగ వచించె॥

దేశాక్షురిరాగము- జంపెతాళము-

శయనించె నంతట నుశరధితీరమున। భయరహితుఁడగు రఘుప్ర
భుండు దర్భలమీద ॥ లలన జానకి కపోలముల పాలిండ్లపై వెలసిము
నులకు నభయవితరణ వహించి। వలనొప్ప గోకోట్ల నిలవి ఫ్రాకుని
చ్ఛలలితహస్తాబ్జంబు తలక్రింద బెట్టుకొని ॥శయ॥ ౧ ॥ గరిమరా
వణకుంభకర్ణాదివీరుల నుశరధి దాటి వధింప నరుదుగా గదలంచి।
వరరంగపురనాథుఁడగు రఘుప్రవరుండు నెరి సముద్రుని గోరి నిస్త్రాగ
రిష్ఠుడై ॥ శయనించె నంతట నుశరధితీరమున ॥ ౨॥

వ ॥ ఇట్లు కౌసల్యానందనుండు మూడుదినంబు లబ్ధితీరంబునం ద
ర్భశయనంబు గావించి యున్నయెడ సముద్రుండు ప్రసన్నుం
డు గాకుండిన నత్యంతరౌద్రరసోల్లసితవిగ్రహుండై ప్రళయాగ్ని
యుంబోలె వెలుంగుచు లక్ష్మణుం గనుంగొని॥

నాటరాగము- అటతాళము-

ధనువు దెమ్ము వేగ। సౌమిత్రి ॥ ధను॥ ధను విమ్ము మద్ఘోరశరచం
డకాండములను శీఘ్రమున సముద్రుని త్రుళ్లడంచెద ॥ ధను ॥ శర
ములే తుచాల। ఝషాదుల సంహరింతు లీల। శరవహ్ని జలధిచ్చ
టుచటు నుడికించి। కెరలి పొంగింతు సింకింతు బంధింతున ॥ధను ॥ ౧ ॥
మదమణంప నేతు। పదములతోడ కదలిపోనాన తు। మదయుక్తు
డగు ప్రత్తింపదను సిపారుగు వాడదయతవిసి గర్వాంధు క్రొవ్వణ
గింతు ॥ ౨ ॥ సతిని బాసి శోక। మున వేడ ప్రసన్నుడౌచు రాక। జ
తలేకన డెయుద్యద్గతి మింటికెగరు చునత రతుకు సిరంగతిషన న్నెగుం
గడు ॥ ౩ ॥ ధనువు దెమ్ము ॥ వ ॥ ఇట్లు బలికి మహోగ్రుండై తే
జరిల్లు యున్నం గనుంగొని సుమిత్రాపుత్రుండు కేలు మొగిడ్చి విన
యవిధేయుండై మహాప్రభో కోపంబు సైరింపవలయు ననిసముచి
తవాక్యంబు లాడుచుండ నంగీకారంబు సేయక ॥
గీ ॥ విల్లు గొని సింధుపతిమీద విశిఖవితతు। లనురగుఠిపించి బ్రం

ష్టో త్రమప్పుడేయ। మదిదలంచిన బ్రహ్మాండమదిరె। సలకభూ
తవితతులుభీతిల్లెభూపవర్యా ॥ వ ॥ అంత ॥ ద్వి ॥ ఆరాముబా
ణాగ్నులబ్ధిలోజొచ్చి। ఘోరంబుగానీటగుబుగుభుల్మనుచు। నుడికిం
పుచుసపొగలుప్పరంబెగయ । కడిమిమంటలుగ్రమ్మగాజేయనపు
డు। మకరకచ్ఛపములమదములణంగె। సకలాంబుచరములుజచ్చి
నట్లయ్యె। కమనీయ్యశుక్తిశంఖద్యుతులణగె। తిమితిమింగిలములుదీ
నత్వమొందె। నంతటభీతిచేనయ్యబ్ధిలోన । వింతగావెలువడివెసర
త్నమాల్య। చందనాంబరములుచాలశోభిల్ల । పొందుగానదులెల్ల
పొలతులైకొలువ। నతులవిఖ్యాతనయ్యబ్ధిరాజు। పతియైనశ్రీరా
మభద్రునిజేరి। నతజనమందారనగవలధీర। సతతదయాపూర్ణ
శరణునన్నేలు। మనుచుసాగిలిమ్రొక్కియారాఘవేంద్రు। వినుతి
సేయగజొచ్చెవిమలాత్ముడగుచు ॥

శంకరాభరణరాగము-అటతాళము-

శ్రీకరరఘుకులసింధుసుధాకరపాకశాసననుతరామా ॥ చేకొ
నిబ్రోవుముభీకరదనుజానీకవిఖండనరామా॥ మునిగణములనెల్ల
మెప్పుజెందగజేయుమోహనమూర్తివిచాల॥జనవంద్యపురుషభూ
షణుడవయ్యయుండవు । చక్కగానెలమీవేళ ॥ ౨ ॥ నాతప్పులెల్ల
క్షమింపుసత్కరుణననాథనాథజానకీశా । వాతాత్మజాధిపశ్రీరం
గధృతవాసఖ్యాతిగగావుమధీశ ॥ శ్రీకర ॥ ౩ ॥

వ ॥ ఇట్లువొగడిన సింధువల్లభునకురఘువల్లభుండిట్లనియె॥

గీ ॥ యెక్కుపెట్టినబాణంబునేమిసేతు । ననితనవైరులున్నతా
వమరజెప్పి। జంపుమనిపల్కనాదివ్యశరమువలన । వారిజకాండె
శ్రీరఘువర్యుడపుడు ॥ గీ ॥ నలుడుసేతుబంధనముసేయుసదుపా
యు। మప్రుడుదెలిపిరాఘువాజ్ఞవలన । నబ్ధిపతియదృశ్యుడగుచునా
త్మస్థాన। మునకుజనియెవేగమనుజనాథ॥వ॥అంత॥

నీలాంబరిరాగము-ఆదితాళము-

శరధిబంధించిరెల్లకపులు। రాఘువాజ్ఞచే। శరధి॥ కరముదుదు
గశ్రీరఘువరపదసరసిజయుగళస్మరణయొనర్చుచు.॥ శ ॥ గరిమ
దోర్బలమువలనమించి। కొండలుపెకలించి। సొరిదిశిరములనము

రించి। కరువలిజవమునబిరబిరనురుకుచు నరుదెంచుచు క్రమ్మరఁ గొ
నిపోవుచు ॥శ॥ ౧॥ సరళామ్రనింబకర్ణికార। బిల్వవకుళ।సు
రుచిరాశోకఘనమందార। కురువకముఖబహుతరువులు ఫెళ ఫెళ
విరుచుచు గొనిక్రచ్చరనాచుఁచుజని ॥శర॥ ౨॥ చెలఁగిపంతము
లాడుకొనుచు। వెవెగదొడ్డశిలలుసలునికివెసనొసఁగుచు। చలముస
రంగస్థలనిలయునిసద। మలదయతాళ్లనుగొలుచుచు సూటిగ ॥ శ
రధీబంధించిరెల్లకపులు ॥ ౩ ॥ వ ॥ ఇట్లు దశయోజనవిస్తీర్ణంబు
ను శతయోజనాయతంబుగా రామచంద్రుండు నలునివలనసము
ద్రబంధనంబుగావింపఁజేసి ప్రయాణోన్ముఖుండయ్యె విభీషణుం
డు గదాపాణియై సచివసమేతంబుగా సంవరికై నందొలుతంజని
యవ్వలితీరంబుచేరి యుండెనంత సమస్తవానరసైన్యంబుల తోడ
సుగ్రీవుండును యంగదారూఢుండగుచు సుమిత్రాపుత్రుండును
దోడనడువ సీతావల్లభుండుహనుమద్వాహనుండై సకలసురము
నినివహంబులు జయజయధ్వానంబులొసఁగ సేతు మార్గంబు
న సముద్రంబుగడచి సువేలాచలంబు ప్రవేశించెనట్టియెడ॥

క ॥ శ్రీరామచంద్రుఁడీక్రియ। వారిధిబంధించితలిఁవచ్చి సువే
లం। చేరుటవినిదశకంఠుండౌరాడగ్గెరెరటంచుహాశ్చర్యమునన్॥

గీ ॥ చెలఁగిశుకసారణులఁగాంచిశీఘ్రమునను । రాఘవుల విక్ర
మంబుమార్తాండసుతుని । శౌర్యమహిమంబుకపికోట్లసమర్థనైపు
ణ్యాదిమర్మంబులరసిమీరరుగుఁడండి ॥ ద్వి ॥ అనవినివారుచయ్యనలే
చిపోయి। వనచరకోట్లలోవరుసగ్రుమ్మరగ। గనివిభీషణుడంతక
పితతిపలన। సనుపుగాగట్టించియారాముకడకు। గొనిచని తెలుపం
గ్గొగబ్బునడసుజు। వినకులాధీశమహ్మేలుమీవేళ। శరణుబొందితిఖి
దశాస్యదూతలము। కరుణింపమన్నసత్కరుణతో వారి। పొమ్మని
బలుకంగపోయిరావణుని। నెమ్మదిపాదగాంచినిఖిలంబుజెప్ప । త
డయకనాక్కసౌధంబెక్కికపుల। పొడగాంచిసారణుపొలుపొంద
జూచి।వీరిలోవీరులవివరింపుమన్న। సారణుడంత వేసారకబలికె॥

శంకరాభరణరాగము-అటతాళము-

చూడవయ్య। రాక్షసవర్య ॥ చూడవయ్యామనవీడుముట్టడిసేయ

గూడియున్న కపికోట్లువర్గంబులు ॥చూడవయ్య॥ చాలగతీక్ష్ణదృ
ష్టాలము మనమీద। బ్రాలింపుచున్న ట్టినాడునీలుడు లెస్స॥చూ॥౧॥
మెండైనమర్కటతండములందు। ప్రచండుడై వాలిపుత్త్రుండుండి
యున్నాడు ॥౨॥ జలధిబంధనము ప్రాంచభక్తిగావించి। వెలసి
కాలాగ్నిగ వెలుగుసలుండడుగో ॥౩॥ వినుతుల మోములు వెలవె
లనొందించు। కుముదుడల్లడుగో విక్రమము మెప్పనున్నాడు ॥౪॥
పరగుసమునలంకచాయకన్గనబెట్టి। శరభుడుతోకచెచ్చరద్రిప్పుచు
న్నాడు ॥౫॥ ఘనతంగపతి ప్రేరేపణను జాంబవదాది। వనచర
కోట్లునిన్నిటికిజేరెదరన్న ॥ చూడవయ్య ॥౬॥ వ॥ అనియివ్విధం
బునంబలికినయనంతరంబ శుకుండనువాడు రావణుంగనుంగొని
మైందద్వివిధులంజూపివారలమహోగ్రవిక్రమంబెఱిగించి॥

రేగుప్తిగాగము-అటతాళము.

అల్లనాడుమనలంకనపతీలగాన్పినచలపాదియుడగో రాక్షసనా
థ। వలనొప్పరాక్షసులవెల్లనణఁగదలచి యున్నాడుచిత్తము
లోననిజముగ। నలనాడె ॥౧॥ ఫలమనితరుణార్కుఁపట్టినాడుక
బళింపచెలరేగిగమకించెనలవాడు। యీజలధిలీలనుదాటెనలవా
డు। జలజాక్షిసీతసచ్ఛభక్తిగనివనమెలమినిర్మూలించెనిలవీరవిజ
యుడై ॥౨॥ కని మెప్పశ్రీరంగపురభర్తఁయగురఘువరునినమ్మి
నదాసుడలవాడు। ఘోరాతిరవిక్రమోదగ్రుడలవాడు। గురుతు
గనెట్టిభీకరవీరవరులైనసరిగాగ్రీరఘుకుల స్వామిభటునితోడ ॥ న
లనాడు ॥౩॥

కందార్థములు.

హరకోదండవిఖండను। డరిగణవనవాయుమిత్త్రుడాశ్రితపో
షుం। డరుదారనడుగోయతనికె। సరిబోలరుబ్రహ్మరుద్రశక్రా
ద్యమరులు। నుతియింపజాలరుసర్వమునులు॥ శరకార్ముకములు
భీకరగతిచేగొన్న। ధరణిసఖ్యముడగ్గరుటకువెరతురు ॥శక్రాద్య
మరులు ॥౧॥ అడుగోమేఘశ్యాములు। డడుగోపూర్ణేందువద
నుడసఘునుచరిత్త్రుం। డదుగోమునిగణరక్షకు। డడుగోజగన్మోహ
నయ్యున్నడగురఘువరుడునమ్మినవారికడతేచుఘనుడు। తడయక

వాలినుద్ధతిగూల్చికపిరాజ్య । మొదుగకసుగ్రీవుకొసగిన ॥ శ్రీరఘు
వరుడు ॥ ౨ ॥ ఖరదూషణాదిబహు। భీకరరాక్షససమితి ద్రుం
చికరుణాకరుడై। వరమునివితతుల బ్రోచిన। పరవీరవిదారుడఖిల
పావనుడతడు। దుర్భరరథసుధరవరుడతడు। స్మరశతకోటిసుం
దరుడాతఁరక్షకు। డరుదుగసత్యధర్మాదిసువ్రతుడెన్న॥ పావను
డతడు ॥ ౩ ॥ రామునిదక్షిణభుజమన। గామహిప్రఖ్యాతిజెంది
కార్ముకశరవిద్యామహిమంబునదనుజ । స్తోమములవధింపగోరు
సుభగుడతండు। లక్ష్మణుడనగామించుచుండు। ఆమహాత్ముకుడ
నవరతమురఘు। రామునికైంకర్యమేమారడించక। సుగుడతం
డు ॥ ౪ ॥ వ ॥ ఇత్థంబునంబలికి కనుపరచిరాక్షసేంద్రా మన
విభీషణుండు రామచంద్రునియపాదక్రపామహిమంజేసి లంకా
రాజ్యాభిషిక్తుండైనమ్మహాత్మునిచరణారవిందంబులాశ్రయించి
మనయెడలక్రౌర్యంబువాటింపుచుయున్నవాడని పలికెయిట్లనియె ॥

కందార్ధము-

దనుజేంద్ర వినుము పెంపున। వనచరరాజ్యంబు రామవసుధీశుద
యంబ మునికొనిబడసినసుగ్రీ। వ్వనిజూమములంకబెరుకనూహిం
చుమదిని। యేవీరులీలెనిబోలరవని। వనజాప్తకులునితోడసువహ్ని
సాక్షిగ। ఘనసఖ్యమొనరించికడతేరెనిలలోన। నూహించుమదిని॥
ద్వి ॥ అనిపల్కి రాముతోననువుగాసంధి। యొనరింపమేలన్నసుగ్రీ
వుండై మండి। మనుకొనిశార్దూలముఖ్యచారులను। పనిబడిరప్పిం
చిపటువేగముననూ। జనిమీరురామలక్ష్మణకపిసైన్య। ఘనబలాబల
మమరకమరంబులరసి। చనుడెందుడనియున్నచయ్యనబోయి। వ
నచరవీరసంత్రాతాంతికమున। గరిమగ్రుమ్మరుచుండగనివిభీషణు
డు। కరమొప్పవారలకాకృధసుకడకు। గొనపోవదీనతకుయ్యిడుచుం
డ। కనికరమ్మునవారిగాచిపొమ్మన। చనిరాక్షసేంద్రుతోసర్వంబు
జెప్ప। వినితసయింటికివేటకాతోబోయి ॥ సీ ॥ అంత విద్యుజ్జిహ్వు
డనువానిబిలపించిమాయచేశ్రీరాముమస్తకంబు। కార్ముకబాణము
ల్గావించినావెంటగొనిరమ్మనెల్లనకువలయాక్షి। యగుసీతతోమా
టలాడువేళనటంచుబలికిజానకియున్నభవ్యావనము। కనురక్తిజనియం

ము హా రామహా రామ యని ప్రలాపించుచు నార్తిజెంది । వేడినిట్టూ ర్పులొనరించు వెలదిగాంచి । యేల దుఃఖించెదిక మానుమిందువదన ౹ రామచంద్రుండు దెగటారె రణములోన । మెచ్చి నన్నేలుకొను మింక మించుబోణి ॥ వ ॥ అని యిష్విధంబున సంబలికి వైదేహీ సీవల్లభుండ గు రఘువల్లభుండు దెగినయనంతరంబ లక్ష్మణుడతిభయంబున వనచరులకొందరింగూడుకొని పలాయనంబయ్యె సుగ్రీవహనుమజ్జాంబవత్ప్రముఖులు ప్రతిబొందిరితక్కినవానర వీరులు నానావిధంబులం బోయిరని పల్కి యటమీద విద్యుజ్జిహ్వుం డింపిలిపించిన వాడు సురఘువరుని శిరంబును ధనుర్బాణంబులుం గొనివచ్చి జానకిముందటం బెట్టెను యాసాధ్వి నిక్కంబుగా నమ్మి మొదలు గొట్టం దెగిన కదళీవృక్షంబునుం బోలె నవనింబడి మూర్ఛిల్లి కొంత సేపటికి దెలివొంది కూచుండి హనుమంతువలన మున్నతాబనిచిన శిరోరత్నంబు నలంకరించియున్న విభుని శిరంబు కేలం గొని యాఘ్రాణించి హా రామ హా రామేతి వాక్యంబులు బలుకుచు కన్నీరు వరదలు గావింపుచు నిట్లనియె ॥

ఆహిరి రాగము-ఆదితాళము-

రామ జొత్తువల్లభ యేమి సేతువల్లభ ॥ చందురు బోలు నీమోము చందమిట్టులాయగ ॥ ముదము నను కౌగిలించి ముచ్చటలు జెప్పవు । కదసి మగ్వేణిని విరిసరులు । గట్టనేటి కొప్పవు ॥ ౧ ॥ ధరణినెడబాయ వించుక । తెరుచు కూర్మితోడను । ధరణినాకం బె మోహాన । తన్వియె మోనీకును ॥ ౨ ॥ కనుదమ్ములెత్తి చూడవు గర్వమేలా వల్లభ । వెను వెంటవచ్చెదపుణ్యధనవిహీనదుర్లభ ॥ ౩ ॥ చెలగి సౌమిత్రి దెచ్చి నఫలములారగించవా । విలువిద్య వార్తలు నాతో వెసనింక భాషించవా ॥ ౪ ॥ వనపుష్పవితతులు నాకు వలపున నర్పింపవు । ఘనమతి చెక్కిళ్ల మకరికలు లీలలఖింపవు ॥ ౫ ॥ మోము దమ్మి తమిని నా సెమ్మోము మీద జేర్చవు । స్వామి మతాక్రమితము లెల్ల । సత్కృపదీర్చవు ॥ ౬ ॥ మునివరులిచ్చిన యాదీవెనలు విఫలమాయెగ । మనసిజసుందర నిన్ను మహిని బాయనాయెగ ॥ ౭ ॥ జనకుడు నన్నిచ్చువేళ నిను బాయ నేననియును । వనజాక్షు ధర్మమెన్నవసుధ బాసి పోవను ॥ ౮ ॥ కొ

మరొప్పవివర్ణమైనగోపుచందమలరగా । నమితముఖమునకొస ల్యాయనని బడితపించుగ ॥ ౯ ॥ శ్రీకరరంగేశనిత్యసీమనీవు చేరగ । కైకకుకోర్కెలుదీరికనులుచల్ల నౌనుగ ॥ ౧౦ ॥ వెం ॥

వ ॥ ఇట్లుజనకనందన మహావ్యసనార్ణవమగ్నయై నానావిధం బులదుఃఖింపుచుండనొక్కరాక్షసుండరుదెంచి రావణుంగనిద్వా రంబుకడకప్రహస్తుండేమికార్యంబున కోయరుదెంచియున్నవాడ ని పలికిన చయ్యనకోపంబుతోడనచ్చోటువదలి సభాస్థలంబునకరి గి యతనివలన రామవృత్తాంతంబుదెలసి సమస్తబలంబుల యుద్ధ సన్నద్ధులంగావింపంజేసి సచివులంగూడిమంత్రాలోచనం బొన స ర్చుచుండె నంతట సీతా సమీపంబుననున్న రామమస్తకధనుర్బా ణంబులదృశ్యంబయ్యె నా సమయంబునసరమచనుదెంచిదుఃఖపీడి తయగుసీతతోనిట్లనియె ॥

శుద్ధకాంబోధిరాగము-ఆదితాళము.

కొమ్మగోయీదుఃఖమేలనమ్మ సీతమ్మ ॥ అమ్మగో రావణమాయా విధమ్మిదీనికన్నుగాదో । యమ్మనీ ప్రాణేశుడు క్షేమమ్మనయున్నా డుమించి ॥ వలదుతపియింపగరఘు । వర్యుడుతమ్మునితోడ । చెలగి సుగ్రీవాదివీరబలములుగొలువనున్నాడు ॥ కొ ॥ ౧ ॥ వానిమా యలకుచింతింపవచ్చునాయమ్మకచెల్ల । పూనినిజమయితేయాశిర ముపాలతిరోమాయమైపోన ॥ కొ ॥ ౨ ॥ రాముడులంకేశుద్రుంచి రయమునసర్వలోకాధి । రాముడైనిన్నుదోట్కొని । ప్రేమతోవేం చేయునమ్మ ॥ కొ ॥ ౩ ॥ తరుచరసింహనాదములు । దైత్యరవిభే రిస్వనములరుదుగావినుమురంగ । పురపతికిభద్రమమ్మ । కొ ॥ ౪ ॥

ద్వి ॥ జననిగోనీమదిసంశయమున్న । ఘనసుపర్ణనిసువేగము మీరబోయి । యారావణోద్యోగమారూఢిదెలసి । ధీరతనరుదెంచి తెలుపుదుననుచు । వలనొప్పబోయిరావణుడుశ్రీరాము । వలనగల్గి నభీతివశమునమంత్రి । వరులతోడుసగుసవాక్యంబులాడు । టెరిగిచ య్యనవచ్చియింతికిదెల్ప । నరలేనివిస్మయమాత్మలోగల్గి । కరమొప్ప కౌగిటగదియించిపల్కె ॥

పంతువరాళిరాగము-అటతాళము.

ఎంతపుణ్యశీలవమ్మ యోయమ్మ సరమ॥ వింతగాఁబోవు ప్రాణము
లెంతయుకూర్మిఁగూర్చితి ॥ వెంత ॥ గరితరో నా ప్రాణసఖివి।
గావుననిన్నునేమరువ। నిరతమిద్దిమాటనిజము। నిశిచరతన్విరో చా
ల ॥ యె ॥ నిరుపమసచ్చరితవీవు। నీకుతుల్యులిలనులేరు। వరదు
డౌ శ్రీరంగపుర। వాసునిదివ్యాంఘ్రులాన ॥ యెం ॥

గీ ॥ అనుచుబలుకంగసంతోషితాత్మయయ్యె। సంతసక్కడరా
వణుండా ప్తమంత్రి। వరులతోఁగూడియారఘువర్యుఁగొలుచు। మం
తనములాడ విసిమాల్యవంతుడనియె ॥ చ ॥ ఘనుడగురామమూ
ర్తిఁ సురకంటకదైత్యవిఖండనుండు। నీవనుపమబుద్ధితోడజనకాత్మ
జనిచ్చికులంబుఁ బ్రోవు। మయ్యానఘుడువిష్ణుదేవుడనియాత్మనెరుంగు
ముగాకతక్కసం। వననిధిగట్టమానవుని వశ్యమెరాక్షసవంశసత్త
మా ॥ క ॥ మనపీటదుర్నిమిత్తము। లనువుగనుదయింపదోణ
గనఖిల స్థలులం। ఘనధర్మజ్ఞుడురఘుపతి। గొసుజయమిదినిజము
సంధిగోరుముచాలన్ ॥ వ ॥ అనిబల్కన్ వినిసీతనివ్వననినంయమా
ల్యవంతుండుచయ్యనతానేగె। నిజాలయంబునకుకయ్యంబాశ్మలో
గోరి। సొంపునలంకాపురినాల్గుదిక్కులనుకాపుండఁగయారావ
ణుం। డనువొందంతగనిర్ణయించె నమితోగ్రానేకయోధావ
ళిన్ ॥ వ ॥ అవ్విధంబెట్లన్న ననేకసైన్యంబులతోఁ దూర్పుదిక్కు
న బ్రహస్తును దక్షిణద్వారంబున మహోదర మహాపార్శ్వులను
పశ్చిమద్వారంబుననింద్రజిత్తును యుత్తరద్వారంబున తానును నిలి
చి రక్షించుచుసల్లేపరించి నిజనివాసంబునకుం జనియెనంత॥

సీ ॥ శ్రీరాఘవేంద్రుని జేరివిభీషణుం డాలంకలో గల్గునట్టిదై
త్య। వీరులసంఖ్యలువిక్రమాదులుదెల్పనంతటరాఘవుండకర్ణపు
త్ర ॥ హనుమద్విభీషణాద్యతిబలాధికులెల్ల గొలువంగలక్ష్మణుగూ
డివేగ। నెలమిసువేలాద్రి కెక్కిలంకాపురివీక్షింపనచ్చటవెలయు
చుంన। మణిమయోన్నతగోపురమంటపములు। పటుతరస్తంభతో
రణభర్మసౌధ। వితతులుద్యానపంక్తులువేట్కగాంచి। విస్మయము
బొందె శ్రీరఘువీరుడప్పుడు ॥ వ ॥ మరియునప్పురంబునంగల గజ

రథాశ్వద్విరదంబులును లెక్కకుమిక్కిలియై వెలుంగుమహోద్దండతద్దైత్యవీరభటులతండంబులం గాంచుచున్నయెడ విభీషణుండంజలిబద్ధుండై లంకాపురవిస్తీర్ణవృత్తాంతంబెరింగించుచుమహోగ్రభూరావణుండల్లవాడె వివిధమణిని కరధగద్ధగితంబై మహోన్నతంబగు యుత్తరగోపురంబుమీదధవళఛత్రచామరంబులుమెరయంగూర్చుండియున్నాడని చెప్పుచుండ సుగ్రీవుండత్యుగ్రక్రోధావేశుండై దివికెగసి మహాజవంబునంబోయి దశకంఠుని వక్షస్థలంబుపిడికిటంబొడిచి భూషణరత్నంబులుడులిచి కిరీటంబులువిరుగంద్రన్ని యమ్మహావీరుతో కొంతదడవుద్వంద్వయుద్ధంబు గావించి క్రమ్మర రాఘవేంద్రునిం జేరినమస్కరించినంగౌగిలించిమన్నించిరఘువరుండిట్లనియె ॥

భైరవిరాగము-అటతాళము.

సాహసపుపనులిటుశాయ జెల్లున॥ సాహసోద్యోగములుశాయ జనదెన్నటికి। యూహింపకేడుసుమ్మీ హరీశ్వర ॥ సా ॥ భావింపనీవునా ప్రాణసముడవు।హితభావుడవుగానసుగ్రీవచెప్పెద॥సా॥ ౧ ॥ నీకుకీడడరనాకీదేహమేల । సీతాకాంతయేమిటికినాకుదెల్పుమ ॥ సా ॥ ౨ ॥ పొంచుగనునావచనమందుమతినిల్పు । మేనందమగురంగపురమందిరేశుడ ॥ సా ॥ ౩ ॥ వ ॥ ఇట్లుపల్కి రఘువరుండు సౌమిత్రింగనుంగొని లంకాపురంబునదునిమిత్తంబులుగలుచున్నయవి మనకువిజయంబు చేకూరుంగావున సైన్యంబులతోడంబోయి పురంబుకోటలుముట్టడివేయవలయునని పల్కియప్పర్వతంబుడిగ్గి సమరసన్నద్ధుండై కవచంబుదొడిగిస్వర్ణసూత్రనిబద్ధతూణీరుండై ధనుర్బాణంబులుదాల్చి తానుముందటనడుగిడుచు ధరణీపరాగంబు భూనభోంతరాళంబులు గప్పుచుండ సైన్యంబులతోడంబోయి యప్పట్టనంబుడగ్గిరినయనంతరంబ॥

చ ॥ నిలిచిరితూర్పుదిక్కుననునీలుడుదక్షిణమంగదుండు । దోర్బలవిభవుండువాయుజుడుపశ్చిమదిక్కునరామలక్ష్మణుల్।చలమునను త్తరంబుననుసర్వవనేచరకోట్లతోడ । విచ్చలవిడిమొప్పుచుండ దనుజసంఘములంవిదళింపగోరుచును ॥ ద్వి ॥ కరమొప్పనాలుగుగ

తనులనిట్లు । విరివిగాముట్టడివేశినపిదప। చనువుగల్గి నవిభీషణుమ
తివడిసి। ఘనరాజధర్మమార్గమ్మునాశ్రయించి। రామచంద్రుం
డుతారాపుత్రుబిలచి। భీమవేగంబునపిలుచలంకేశు। కడకేగిట
క్కుముకడువేట్కజలధి। తడయకబంధించితరుచరకోట్లు । గ్గా
లువంగజనుడెంచికోదండబాణ। కలితుండనై నిన్నుఖండింపగోరి
మునసిలంకాద్వారముననున్నవాడ। ననికిరమ్మికవేగనటుగాకయు
న్న। నౌనరలంకారాజ్యమొప్పుగావిడిచి । చనుమునీవెటకైనచ
క్కగాలంక। మావిభీషణుడునెమ్మదినేలవలయు । భావంబుదాని
కొప్పకయున్నమున్ను । సీతపంబునకాత్మనెరిమెచ్చినట్టి । ధాతవ
చ్చినగానితప్ప క్రద్రుంతు। ననిపల్కుమననతండవలీలనెగసి।చనిరా
వణునిగాంచిచయ్యనబలికె॥

సురటరాగము-అటతాళము-

అంగదుండనినన్నెరుంగవ । కపిపుంగవుండను దైత్యపుంగవ ॥
రంగుగనిన్నుతోకనుగట్టిగర్వమణంగనబ్ధులముంచినట్టివాలికిపట్టి ॥
సం ॥ ఘనుడైనరామచంద్రునకును । నమ్మినబంటుబంటసొంవ
లరను। మునిగణకంటకనినుద్రుంపరఘుపతి । జనుడెంచినీకడకను
వగవచ్చితి ॥ సం ॥ ౨ ॥ దురముకాయగరమ్ము వేగను । లేకధర
జీవింపగవలసైనను। ధరణిజనిచ్చినీవెటకైనబొమ్మిక।సరగునమా
విభీషణుడీపట్టణమేల ॥ నం ॥ ౩ ॥ ఖలుడనీవిటుకాయకున్నను ।
నీవునలినగర్భునిజేరియున్నను।సలలితశ్రీరంగస్థలభతయుగురా
ము। డిలగూల్చునిన్నుప్రజ్వలితబాణాగ్నుల ॥ నంగదుండనినన్నె
రుంగవ ॥ ౪ ॥ వ ॥ ఇట్లుబలికి దశకంధరా కపటంబుగావించివై
దేహింగొనిపోయిన దురాత్ముండవగునీవు నీవారలతోడ నస్మది
య్యమహోగ్ర క్రూరనారాచశిఖిశిఖాపరంపరలవలనభస్మీభూ
తుండవయ్యెదవని రఘువరుండానతిచ్చిన వాక్యంబులుబలికెను॥

సీ ॥ అంతటరావణుండత్యుగ్రుడై వీనిబట్టిచంపుడటన్ననట్టితే
చి। దనుజవీరులుదగ్రదర్పంబుచేడాయవారలనవలీలవసుధగూ
ల్చి । ద్వారకవాటముద్ధతిదన్నిశకలముల్ గావించిధివికేగి కనకర
త్న। విలసితప్రాసాదమెలమితోభంజింపనై తేయులత్యంత భీతి

శౌండ। విక్రమముజూపి శ్రీరామవిభునికడకు। పవనజవమొప్ప బో
యిసద్భక్తి మ్రొక్కి । సర్వమెఱుగింపవిని రామచంద్రుఁడప్పుడు। హ
ర్షవిస్మయములఁ జెందెననఘచరిత ॥ ద్వి ॥ కపులు కాలాంతకకల్పు
లై లంక। నపరిమితంబుగా నావరింపంగ । యారావణుండు సేనా
ధ్యక్షులయిన। ఘోరరాక్షసులనుకొమరొప్పఁబిలచి । జవమునచ
తురంగసైన్యంబులొప్ప । భువిచలింపఁగ తలిఁబోయి యాబీద । న
రులనుదునిమి వానరకోట్లనెల్ల । వరసగాఖండించి వలనొప్పనిటకు ।
విజయులై రమ్మన్న వేట్కతోనంత । గజరథాశ్వభటప్రకరముల
తోడ। నరుదార దైత్యకోట్లందండగదలి। తరుచరవీరులతడయక
దాకి। పరశుపట్టిసగదా ప్రాసబాణముల। వెరువక నొప్పింపవిడు
వక కపులు। తరుశిలావర్షముల్ తగగురిపించి । దురమొనచిఁరిమ
హోత్కృతముగానప్పుడు। యిరుదెఱంగులవీరులీరీతిఁబోర । నిరువాం
ద నెత్తురు పేరులుబారె। నురువడియాద్వంద యుద్ధంబునందు । త
రుచరుల్ మించిరిదర్పంబెలర్ప ॥ ఉ॥ అంతటనింద్రజిత్తునిరయం
బునవాలితనూభవుండు। కాలాంతకుబోలి మాఁకొనిమహాగిరిశృం
గమువైచి సారథిం । పంతమెలర్పనశ్వములభండనవీధి వధింపన
య్యోడం। సంతసమొందిరెల్ల మునిసత్తములుం సురవర్గమింపునను॥

వ ॥ అంతటనింద్రజిత్తుండంతర్ధానంబునొంది మాయాబలం
బున విక్రమించి కట్టలుక నొరులకుంగనుపడక నిఘాతతుల్యబా
ణపరంపరలవలనం వానరకోట్లం జీకాకుపరచి రామలక్ష్మణులనా
గాస్త్రబద్ధులంగావించిన యాదాశరథులు భూమండలంబునసు
ఖనిద్రితులచందంబున నొప్పుచుండిరంత సుగ్రీవసుషేణహనుమ
ద్ద్వివిదనీలాంగదాదులు తీవ్రంబునంబరతెంచి మఃఖింపుచుండవిభీ
షణుండు వారలకత్యంతధైర్యంబొసంగుచుండె నయ్యెడ రావ
ణాత్మజుండు విజయుండనైతిననుతలంపున లంకకుంజని తనగెలు
పువృత్తాంతంబుతండ్రికెఱుగించిన మహోత్సాహచిత్తుండై త్రి
జటాదిరాక్షసస్త్రీలరప్పించి రామలక్ష్మణులపెరంగెరింగించి మీ
రువైదేహినింబుష్పకంబుసంగూర్చుండఁబెట్టుకొని రామరామా
నుజులంగనుపరచి మరలంగొనిరండనిపల్కి యనంతరంబున॥

గీ ॥ సీతకడకేగి రాక్షసస్త్రీగణంబు । రాఘవులవార్తఁ దెలుప
హా రామ యనుచు । పణతిమూర్చిల్లఁ గొంతసేపటికిఁ దెలిసి । బాలవి
లపింప త్రిజటాదిసఖియలెల్ల ॥ గీ ॥ పుష్పకములోన శ్రీరాముఁ బా
లతినునిచి । కడుజవంబున గగనమార్గమునఁ బోయి । చారుసుఖని
ద్రితులభంగి సపర్ణబాణ । బద్ధులై పవ్వళించిన భవ్యగుణుల ॥

వ ॥ వైదేహికిం గనుపరచిన యాసాధ్వి దురంత శోక వ్యాకు
లితచిత్తయై కన్నీరుమున్నీరుగా రోదనంబు సేయుచు తనవల్లభుని
ముఖారవిందసుందరంబు తనివిసనక మాటిమాటికిం జూచుచు నిట్ల
నియె ॥ చ ॥ పలుకవదేని సొంపున నపారకృపామృతవృష్టి వాప
యిం । జిలుకవదేమి ఘోరవనసీమల డించ్చితి నంపజేసి నన్నలయక
నెందుఁబోయి బహుకష్టములం బడిచ్చితంబు । కాని సుఖమివ్వవే
మిఁక కేళికిఁ ల్వావ దమి నైన్యల ॥

శోకవరాళి రాగము - అటతాళము.

అవనిసైద్ధా పతులందఱు వ్యథ నములాయ నమ్మ చెల్ల । భువినిష్ఫ
లంబుగఁ బోయె నేమొ నాభాగ్యమెల్ల ॥ ౧ ॥ పదపద్మములఁ గల పద్మరే
ఖలుజూచి బాగుగాను । గదనడిపతికిఁ బట్టపుదేవి వన్నదబద్ధమేను ॥ ౨ ॥
గరిమతో నన్ను దీర్ఘసుమంగలి వియన్న ఘనసముదేల ॥ వరదులైనను
ఘుత్రివతివయ్యెగ నియన్న వాక్యమేలా ॥ ౩ ॥ కురులు కన్నొమలున
కుస్తనదంతాదులు గురుగాను । సరగున గని లక్షణికులన్న విరుకసఖ్య
మేసు ॥ ౪ ॥ క్రతువులోన చుర్ణపలికి పత్నిని దిగాని బాయ । పతి
యైన శ్రీరంగపతిఁ డాయు బను ప్రముబ్రణుతి శాయ ॥ అవనిసైద్దలు ॥ ౫ ॥

వ ॥ అనిపల్కి యల్లభుని సన్దోశించి యిట్లనియె ॥

పున్నాగరాగము - అటతాళము.

హా రామ రామ । పలుకవేల । శ్రీరామ రామా ॥ క్రూరరాక్షసు
లనిగోరి వచ్చువేళ । ధారుణిశమనింపదగు నెశూరులునవ్వ ॥ హా
రామ ॥ ఖరదూషణాద్యరుల । జంపవె ఘోర । కాంతారగురుసీ
మలపరదనీవటువంటివాడవై ధరనొక్క । సురవినుతుని చేని తైరగా
టమది నమ్మ ॥ హా ॥ ౧ ॥ వరదివ్యాస్త్రవిదుడవు । ధనుర్ధరవరు

డవుశూరుడవు । గరిమనుజ్జగములసరిలేనివాడవై । ధరణిబడేటిచి ట్టులరుదుగ నేజెల్ల ॥ హా ॥ ౨॥ శరధిబంధించ్చితివి । వానరకోట్ల నరుదుగ దెచ్చితివి। కరమొప్పనీవిట్టిఘనయత్నములు జేశి । సరగు నరావణుజంప్పకిల్లితివి ॥ హారా ॥ ౩ ॥ ననుగొనిచనుమికను।రం గస్థలముననుండునీతోడను౹ తనువునప్రాణములనునిల్వలేనిక। వన జలోచననన్ను కనులెత్తిచూడుము॥హారా॥౪॥

సీసాధరణము- నాదనామక్రియరాగము-

కనుదమ్ములెత్తినన్నునగక్రీతోజూడవనఘాత్మనీకిదియహరణ మగు నే। మనసిజసుందరవేషననుకౌగిలింపకేలమన్ననమానినావు।నా నేరమెమొ । మనసునబూనినావు ॥ మున్నెన్నడిట్లుననువిడనాడ బోవు ॥ ౧ ॥ సురమునిస్తుతదివ్యసుందరంబగుమేను । ధరనంటబ వళింపవగునెనీక। పురినుండనీకవనభువికిబంపినకైక । ధరసంత సించునింకా। రెంతకుదెచ్చె । గరిమమాయలజింక। యీదురద శకే । స్థిరమాయనాకులంక ॥ ౨ ॥ చెరనుండజేసిదుర్భరదుఃఖ మునసిన్ను । గరిమకౌగిటగ్రచ్చగలుగదయ్యె । వరదనీచూపురూ పువచననై పుణములెల్ల । మరవునేనెటులగొందున । పకారము లెవ్వరికిసలుపనెంచు। గురుఘోరదుఃఖాగ్నులకెట్లతాళుకొందు ॥

గీ ॥ సీరజాక్షివేడనిట్టూర్పునించుచు । కన్నుగవనుబాష్పకణ ములొలుక। నాగపాశబంధనములతోవెలుగొందు।మరదిజూచిశో కమగ్నయగుచు॥

మధ్యమావతిరాగము-జంపెతాళము-

యిదినీకుసమయమానిదురబోవగను।కదలిననుజూడచక్ర-నితం బ్రితగను ॥ నిదురబొందవు వసగ్ధులనియమమునసీ । నిదురకిక చోటిలనునిశ్చయమయోగ్యగద ॥ ౧ ॥ కనులెత్తియన్నసటు గను గొనవదేమీ। ఘనమతినిశిన్యాపలనుశాయవేమి । వనముననునేన న్నవచనములువదిగనలి।ననుగసంజనదనుచుకనులుమూశితివేమొ॥ యిదినీకు ॥ ఫలమూలములుదెచ్చియలశితివొలీ౹ వర్ణశాలలమ చిర్ణబడలితివొచాల।చెలగిజలసిధిగట్టివెలశిడస్సితివేమొ। డెలువు మగ్రజుమీదనలిపవళించితివా॥ శరకార్ముకములుభీకరగతెనిగొను

ము। సురవిమతులను చండశరములనుదునుము ॥ వరదుఁడగు రంగ
పురవరుని జేష్టాఘులిల్ల। కరుణించి లెమ్మనను గన్నముద్దులయన్న॥
యిది ॥ వ ॥ యిట్లు బలికి మరలం బ్రాణవల్లభుండగు రఘువల్ల
భుంజూచి విలపించుసమయంబున త్రిజటయిట్లనియె ॥

ద్వి ॥ వనితరో వినవమ్మ వలనొప్ప వీరి । ఘనముఖాబ్జంబులుగల
య జూచినను। గరిమవై వర్ణ్యంబుగా సమించుకయు। నిరువొంద
శవచింహ్నలేమియు లేవు। గావునమరణంబుగాదిదిదివ్య । భావం
బుతోడుతభాసిల్లుచున్న । వారువీరల గెల్చువారలు లేరు।వారిజగం
ధినావచనంబు సమ్ము । వడిరావణుని జంపి వనజాప్తకులుడు । తడ
యకనిన్నయోధ్యకు గొనిపోవు। నతివెరో చెప్పెదననువుగా నొకటి
పతిలేని సఖియలీపరమవిమాన। మరుదుగా నెక్కనవ్వల జనదు।ధ
రలోననిదినమ్ము ధవళాక్షిమదిని ॥ వ ॥ అనియివ్విధంబునం బలికి
వై దేహికింధైర్యంబొసంగి పుష్పకయానంబువలన మరలంజనియ
ద్దేవినియథాస్థానంబునం జేర్చె సంతమీద శ్రీరామచంద్రుండం
తగణతంబున జెలివొంది తమ్మునింగని యనేకవిధంబులం దుఃఖిం
పుచు తన్నుంబరివేష్టించి ఖిన్నులై శోకించు హనుమద్విభీషణ సు
గ్రీవాదులంజూచి ॥ గీ ॥ చనుము సుగ్రీవ వానరచయముగూడి ।
నీవు కిష్కింధకీవేళ నెమ్మితోడ। సచివయుక్తంబుగా విభీషణ జవంబు।
దనరలంకాపురికి బొమ్ము తడయనేలా ॥ గీ ॥ అనిన దీనులగుచు వనచ
రావళులెల్ల । నమితశోకమగ్నులగుచు వెలసి । రంత రవితనూజు
డరుదార తనమామ।యగు సుషేణువదనమట్టె జూచి॥

సీ ॥ ఘనులైన రామలక్ష్మణుల నెత్తుక నీవు పొమ్ము కిష్కింధకు భువ
నసౌఖ్య । కరముగా రావణ ఘటకర్ణ శక్రజిత్ప్రముఖుల నిలగూ
ల్చి పటుజవమున । జనకజ గొనివత్తు ననిన సుషేణుండు దివ్యౌషధు
లు దెచ్చు తెరగు జెప్ప । నంతట గరుడు డత్యంత వేగముతోడ। నిజప
క్షవాతంబు నివ్వటిల్ల । తడయక రుదేర భుజగబంధంబులెల్ల ।వీడి తు
త్తుమురై పోవ వీరవర్యులైన । శ్రీరామలక్ష్మణులట్టె లేచి।నిలిచియ
వైన్యనతేయుని చెలిమి గనిరి ॥ వ ॥ అంతనగ్గరుడుండు తనహస్తం
బుల రామలక్ష్మణులస్పృశించిన బుద్ధివిక్రమధైర్య పౌరుషోత్సాహ

పటుత్వంబులవ్వీరులకుద్విగుణీకృతంబులై యొప్పె నయ్యెడ రఘువరుండు గరుడునింగని నెవ్వండ వచ్చుటకేమికారణంబునం జనుదెంచి మాకుయుపకారంబుగావించి బ్రోచితివనిన నేనుమీసఖుండ గరుడాభిధానంబుగలవాఁడ మీరుభుజగశర బద్ధులయ్యుండుటందెలసి తీవ్రంబునంజనుదెంచివిమోచనంబుగావించితినన్నునిర్హేతుక కరుణారసంబున నిరంతరంబేలవలయునని పలికి రామచంద్రునింగౌగిలించుకొని యనుజ్ఞవడసి యథాస్థానంబున కరిగె నాసమయంబున సుగ్రీవహనుమద్విభీషణనలనీలాంగదజాంబవత్ప్రముఖులు పరమానందంబునంజెందిరితక్కినవానరానీకంబులత్యంతసంతోషంబున నుప్పరంబునకెగరుచులంకాద్వారకవాటప్రముఖంబులు విరుగఁదన్నుచు కిలకిలా శబ్దంబులు దిశలపూరింపంజేసిన ॥ శా ॥ ఆరావంబతివిస్మయంబుగసురేంద్రారాతియాలించజం। భారింగట్టిననాగపాశములుపెంపారంగభంజించి।దూర్వారోదగ్రతలేచియప్పటివలెం।రాజిల్లగానోపుయాశ్రీరాముండునులక్ష్మణుండనిమహాచింతాన్వితస్వాంతుడై ॥

గీ ॥ అట్లుగాకున్ననియ్యాప్లవగులచటఁగల్గ వనుచు। సచివానుమతిగొనిదనుజవరుల।బనిచి శ్రీరామలక్ష్మణభవ్యకుశల।వార్తఁదెల్పించుకొనిదీప్తమూర్తియగుచు ॥ క ॥ తనసన్నిధివెలుఁగొందెడి ఘనుఁడగుధూమ్రాక్షుచూచికరితురగస్యందనభటవిసరముగొనిచని। వనచరులనుసరులక్రుంచివడిరమ్మనినన్ ॥

పంతువరాళిరాగము- అటతాళము-

ధూమ్రాక్షుడుదల్లెను। సైన్యములెల్లనమ్రత్వమునగొల్వను॥ ధూమ్రాక్షుడుదల్లెఁదురమునకై రోష। తామ్రాక్షుఁడగుచునుద్దండదర్పంబున ॥ ధూ ॥ వనచరవితతులను । శ్రీరంగేశులనువేగదునుముదును। కనుడనిపలుకుచుకనుపడుబహుమశ్శకుసముల మతిలెక్కగొనకజవంబున ॥ ధూ ॥ లయగ్రాహి ॥ చనిమొనలతోడుతనువనరులనుదాకి బహుసునిశితశరావళులుతనువులనుజొనుపం। కనలివనచరవితతులనువైనగిరితరులుగొనిసముద్ధతిఘోర దనుజులనువైవన్ । గినిశిముద్గరముసలఘనగదాశూలముల ।। వెనుతిరియక

సుడాయుచున్రెయనంతఱ ॥ మొనసిరథకరులహరులను। భట
ప్రకరముల। నని ద్రెళ్లెనెశిరత్యనుపమనుశక్తిఱ ॥
వ ॥ మరియు నద్దనుజబలంబులగ చరులవిక్రమంబునం జేసి పో
రంజొచ్చిన ధూంమ్రాక్షుండు కోపొద్దీపితుండై వానరా నీకంబుల
నాశంబొనర్చుచున్న నాంజనేయుండవ్వీరుని సైన్యసమేతంబుగా
మరణంబునొందించె నట్టియెడ దశకంధరుండావృత్తాంతంబు హ
త శేష రాక్షసులవలనం దెలసి రణగమనకు తూహలుండగు వజ్ర
దంష్ట్రినింబనిచిన వాడును చతురంగసైన్య సమేతుండై మహో
త్సాహంబున ॥

రేగుప్తిరాగము-ఆదితాళము-

వజ్రదంష్ట్రుడువెడలెను। రణరంగమునకు ॥ వజ్ర ॥ వజ్రధర
ప్రముఖాదులనైనను। నిర్జించెదననిదుర్జయుడుగుచును ॥ ౧ ॥
కరిబృంహితములువెలయను। తురంగకోట్ల బురుహేషాస్వనము
లమరను। వరరథభటతతులురువడిననుపగ। ధరగ్రక్కదలనుదగ్ర
తమందుచు ॥ ౨ ॥ హనుమద్విభీషణాదుల। సుగ్రీవాంగదుల। ఘ
నరంగస్థలనివాసుల। ననిమిషనివహములడలగపటుతర। సునిశిత
శరములదునుముదుననుచును ॥ ౩ ॥ క ॥ యారీతిబోయివానర ।
వీరానీకములబొదివివెసకోదండ। జ్యారావంబొనరింపుచు। దా
రుణబాణములకపులతడయకద్రుంచెఱ ॥ సీ ॥ అంగదుడంతను
గ్రాంతుడై వడిదాకివానిపైతరుశిలల్వైచుటయును। కనలివాడవి
యెల్లఘనచండకాండముల్ బరపిడపంగవాలిపట్టిమించి। విరథు
గానొనరించివెసముష్టికయ్యంబువానితోగావించివసుధగూల్ప। హ
త శేషులయినసర్వాసురుల్ రావణుకడకేగిదెలుపంగకదనములను।
కంపమొందనిధీరునకంపనాఖ్యు। బనుపవాడంతచతురంగబలము
గొల్వ। వానరానీకములదాకివాడితూపు। లచ్చగానేసెకపులెల్ల
పిచ్చలింపా ॥ క ॥ హనుమంతుడసురసేనల। కసలివధింపుచును
యాయకంపనుమీదఱ। ఘనశైలమొకటివైవగ। దునిమెఱవాడ
లిగివాడితూపులనధిప ॥ గీ ॥ ఆంజనేయుడంతసత్యుగ్రుడై వృక్ష।
మొకటిశౌరికివైవనుర్వీగూలి। జమునిపురముకరిగెచయ్యనహతశే

పటుత్వంబులవీరులకుద్విగుణీకృతంబులై యొప్పె నయ్యెడ రఘు
వరుండు గరుడునింగని నెయ్యంబ వీవిచ్చటికేమికారణంబునం జను
దెంచి మాకుయుపకారంబుగావించి బ్రోచితివనిన నేనుమీసఖు
ఖుండ గరుడాభిధానంబుగలవాడ మీరుభుజగశర బద్ధులయ్యుం
డుటందెలసి తీవ్రంబునంజనుదెంచివిమోచనంబుగావించితినస్మ
నిర్హేతుక కరుణారసంబున నిరంతరంబేల వయునని పలికి రా
మచంద్రునింగౌగిలించుకొని యనుజ్ఞవడశి యథాస్థానంబున క
రిగె నాసమయంబున సుగ్రీవహనుమద్విభీషణనలనీలాంగదజాం
బవత్ప్రముఖులు పరమానందంబునం జెందిరితక్కినవానరానీకం
బులత్యంతసంతోషంబున నుప్పరంబునకెగరుచులంకాద్వారకవా
టప్రముఖంబులు విరుగదన్నుచు కిలకిలా శబ్దంబులు దిశలపూరిం
పంజేసిన ॥ శా ॥ ఆరావంబతివిస్మయంబుగసురేంద్రారాతియా
లించజం। భారింగట్టిననాగపాశములువెంపారంగభంజించి।దూ
ర్వాగ్రోదగ్రతలేచియప్పటివలెం।రాజిల్లగానోపుయా।శ్రీరాముం
డునులక్ష్మణుండనిమహాచింతాన్వితస్వాంతుడై ॥
గీ ॥ అట్లుగాకున్ననియ్యాప్తులచటగల్గ వనుచు। సచివానుమతి
గొనిదనుజవరుల।బనిచి శ్రీరామలక్ష్మణభవ్యకుశల।వార్తదెప్పిం
చుకొనిదీప్తమూర్తియగుచు ॥క ॥ తనసన్నిధివెలుగొందెడి ఘను
డగుధూమ్రాక్షుచూచికరితురగస్యందనభటవిసరముగొనిచని।
వనచరులనుసరులద్రుంచివడిరమ్మనిన ॥

పంతువరాళిరాగము- అటతాళము-

ధూమ్రాక్షుడుదల్లెను। సైన్యముల్లెల్లనత్యుత్సవమునగొల్వను॥
ధూమ్రాక్షుడుదల్లెమురమునకైరోష। తామ్రాక్షుడగుచును
ద్దండదర్పంబున ॥ ధూ ॥ వనచరవితతులను। శ్రీరంగేశులనువేగ
దునుముదును। కనుడనిపలుకుచుకనుపడుబహుముశ్శకునముల మతి
లెక్కగొనకజవంబున॥ ధూ ॥ లయగ్రాహి। చనిమొనలతోడు
తనువనరులనుదాకి బహునునిశితశరావళులుతనువులనుజొనుపం।
కనలివనచరవితతులనువైనగిరితరులుగొనిసముద్ధతిఘోర దనుజుల
నువైవ। గినిశిముద్గరముసలఘనగదాశూలముల।వెనుతిరియక

సుడాయుచును త్రేయనంతన్ ॥ మొనసిరధకరులహరులను । భట
ప్రకరముల । నని ద్రెళ్లె నెశిరత్యనుపమనుశక్తిన్ ॥

వ ॥ మరియు నద్దనుజబలంబులగ చరులవిక్రమంబునం జేసి ఘో
రంజొచ్చిన ధూంమ్రాక్షుండు కోపొద్దీపితుండై వానరానీకంబుల
నాశంబొనచుఁచున్న నాంజనేయుండవ్వీరుని సైన్యసమేతంబుగా
మరణంబునొందించె నట్టియెడ దశకంధరుండావృత్తాంతంబు హ
తశేషరాక్షసులవలసం దెలసి రణగమనకు తూహలుండగు వజ్ర
దంష్ట్రి నింబనిచిన వాడును చతురంగసైన్య సమేతుండై మహో
త్సాహంబున ॥

రేగుప్తిరాగము-ఆదితాళము.

వజ్రదంష్ట్రుడువెడలెను । రణరంగమునకు ॥ వజ్ర ॥ వజ్రధర
ప్రముఖాదులనైనను । నిర్జించెదననిదుర్జయుడగుచును ॥ ౧ ॥
కరిబృంహితములువెలయను । తురంగకోట్ల బురుహేషాస్వనము
లమరను । వరరథభటతతులురువడిననువగ । ధరగ్రక్కదలనుదగ్ర
తమండుచు ॥ ౨ ॥ హనుమద్విభీషణాదుల । సుగ్రీవాంగదుల। ఘ
నరంగస్థలనివాసుల । ననిమిషనివహములడలగపటుతర । సునిశిత
శరములదఁనుముదుననుచును ॥ ౩ ॥ క ॥ యీరీతిబోయివానర ।
వీరానీకములబొదివివెసకోదండ । జ్యారావంబొనరింపుచు । దా
రుణబాణములకపులతడయకద్రుంచెన్ ॥ సీ ॥ అంగదుడంతను
గ్రాంతుడై వడిదాకివానిపైతరుశిలల్వై చుటయును । కనలివాడవి
యెల్లఘనచండకాండముల్ బరపిసపంగవాలిపట్టిమించి। విరథు
గానొనరించి వెసముష్టికయ్యంబువానితోగావించివసుధగూల్చ। హ
తశేషలయినసర్వాసురుల్ రావణుకడకేగిదెలుపంగకదనములను।
కంపమొందనిధీరునకంపనాఖ్యు । బనుపవాడంతచతురంగబలము
గొల్వ । వానరానీకములదాకివాడితూపు । లచ్చగానేసెకపులెల్ల
పిచ్చలింపా ॥ క ॥ హనుమంతుడసురసేనల । కసలివధింపుచును
యాయకంపనుమీదన్ । ఘనశైలమొకటివైవగ । దునిమెన్వాడ
లిగివాడితూపులనధిప ॥ గీ ॥ ఆంజనేయుడంతనత్యుగ్రుడై వృక్ష ।
మొకటిఘెరికివై వనున్వీగూలి । జముని పురముకరిగెచేయ్యానహత శే

షు। లైనదైత్యులెల్ల నతిరయమున ॥ వ ॥ రావణు పాలికిం జని యకంపనుండు జెగినవృత్తాంతంబెరింగించిన ఖిన్నుండై మహాకాయుంగనుంగొని ॥ సీ ॥ ఘనవిక్రమునిమహాకాయుగన్గొనినీవు రామరామానుజరవితనూజ। హనుమదాదులజంపిజను దెమ్మనగ దివ్యశరచాపములుగ్రాలనరదమెక్కి। చతురంగబలసమన్వితుడై పడింబోయివనచరావళిదాకినునిశితాస్త్ర। తతులనబ్బలమెల్ల ధరణిగూల్పుచునుండ శతవలిప్రముఖులుద్ధతిదలిర్ప। నతనిమంత్రులైనశతమాయముఖరుల। ననివధింపనాతడశ్రేకనలి। తారకోదుకుతోడదలపడినముదగ్ర। సమరపుమర జేసిజచ్చుటయును॥

వ ॥ రావణుండా వృత్తాంతంబుహతశేష రాక్షసుల వలన తెలసి చింతాక్రాంతమానసుండై ప్రహస్తుంగనుంగొని॥

ఉ ॥ నీవునుమేఘనాధుడును నేనునికుంభుడు కుంభకర్ణుడుం। వావిరిదక్కనన్యులరిపగణముకేళియబోలెడాకి। సంభావితవిక్రమస్ఫురణభాసురదోఃపటిమవధింపశక్తులే। భూవరపుత్రులంకవులబోయివధింపుముదగ్రమూర్తివై ॥

మధ్యమావతిరాగము - ఆదితాళము -

ప్రహస్తుడంతటబహువిధసేనాప్రకరముగొనివెడలెరే। మహాహారరత్నకిరీటుండగుచును మహోగ్రతనుచాపధ్వని సేయుచు ॥ ప్ర ॥ తురంగహేషారవములుదుర్భర తరకరిబృంహితముల్। గిరీంద్రసమరథనేమిస్వనములు । ధరాగగనముల్దడయకనింజగ ॥ ప్రహ॥ వరేణ్యులగుశ్రీకరరంగస్థలవాసులగిరిచరులం। దురంబుననుసవలీలధరంబడశరాచుర లురువడిబరిపెదరనుచును ॥ ప్రహస్తుడంతటవె ॥ ద్వి ॥ తనబలంబులతోడతగనెట్లువచ్చు। దనుజవీరునిగాంచిదశరథాత్మజుడు। వినుమువిభీషణ। వీడెవ్వడనిన। ననఘువీడుప్రహస్తుడసురేంద్రసచివు। డసురసేనాధ్యక్షుడతివిక్రముండు। వెసరావణుడుబంపవేట్కతోబోర। వచ్చెరాక్షసిపల్కె వలనొప్పనంత। నచ్చుగాసేనతోనాప్రహస్తుండు। వనచరసేనల వచ్చితాకుటయు। ఘనవృక్షములుశిలల్కపివరుల్గురియ। మునసి ముద్గరగదాముసలబాణాదు। లరుదారబరపిచయ్యనస్రుక్కిచిరసు

రు। లరులుభీతిల్లంగనయ్యెడ। జాంబవంతాదులాతనివరమంత్రి
వరుల। నంతంబునొందింపనా ప్రహస్తుండు। కనలిచాపంబుఢం
కారంబుచేసి। సునిశితబాణముల్ జొనపివానరుల। మెండుగా
ద్రుంపుచుమేటియైదీప్త। చండాంశుకరణి ప్రచండుడై మెరయ।
కనినీలుడుగ్రుడై కడువడిదాకి। ననిజెల్లనిద్దరకద్భుతంబుగను॥

క॥ గిరితరులునీలుడేయగ। నరుదుగనవిద్రుంచియాప్రహస్తు
డునీలుం। గురుతరమగుముసలంబున। నురువడినురమేసెరుధిరము
దయింపంగను॥ గీ॥ కనలివృక్షమొకటిగైకొనినీలుండు। పరగ
మస్తకంబుబగులనేయ। నెలయబడియెనతడుమూలముల్ దెగిపడి।
భూరుహంబుబోలి పుణ్యచరిత॥ వ॥ ఇట్లుప్రహస్తుండు బడినం
జూచి వానరులత్యంతహర్షంబున నీలునింబొగడిరయ్యెడ నిశాచ
రులవలన రావణుండు ప్రహస్తునివృత్తాంతంబెఱింగించినచింతా
కలితస్వాంతుండై మరలధైర్యంబుగొని య్యెల్లవారలంజూచిసై
న్యంబులతోడనేనియ్యెడంజని రామలక్ష్మణసుగ్రీవప్రముఖులంబ
రిమార్చివత్తునని యుద్ధసన్నద్ధుండై కదలిపోవందలంచుసమయం
బున మండోదరితనయంతఃపురంబువెలువడి రాక్షసాంగనలు వే
త్రపాణులై బరాబరులొనర్ప మాల్యవంతునిహస్తంబు కేలంబ
ట్టుకొని చయ్యనంజనుదెంచి రాక్షసేంద్రునకిట్లనియె॥

మొదుకలకాంభోదిరాగము- అటతాళము-

వలదు ప్రాణనాథ। వారిజాక్షకులునితోటి। చలమువునకెన్న
టికిలలోన। నాబుద్ధిసల్కుల। లరుచునమ్ముమునీలోన॥ జకకాజ్ఞ
దండకారణ్య। మునకువచ్చియున్నఘునుని। వనితనువంచించితే
నేల॥ యూరకేమనకు। యినకులునితోవైరమేల॥ ఖరదూషణా
ద్యసురవీర। వరులపెక్కండ్రనొక్కడు। గురుతరాస్త్రములను
జంపడ। మారీచునొక్కశరమునవ్ఘూమినణంపడే॥ ౨॥ అట్టిరా
ఘవేంద్రునినీవాత్మలోమనుష్యుడని। నెట్టుసదలంపదగదోయి।
లోకములెల్ల। పట్టిశిక్షింపగాగలడోయి॥ ౩॥ ఘనులైనధూ
మ్రాక్షముఖ్యాదనుజవీరులెల్ల బడిరి। ఘనమతియుద్ధమునిలుపుము।
శుభములేదు। వినుతిజేతుకులముమనుపుము॥ ౪॥ ధనమణివస్తు

వాహనతతులతోడుతవై డేహి। ననువుగారాముసకపిణంఘమీ ॥
౫ ॥ మనమేలుచిత్తమునగోరుమాల్యవంతాదులబనిచి। చనుప్రనా
రంగేశుతోడను। సంధిశేయింపుమనయమునీకేను మ్రొక్కెడను ॥

ద్వి ॥ యీరీతిబలుకంగనిల్లాలిజూచి। కారుణ్యచిత్తుడై కౌగిటజే
ర్చి। దీనత్వమేలనేదేవిరోనీకు। మానితంబగువిక్రమంబుసర్వ।
సురసురాధీశులసారిదిజయించి । ధరణిమహోద్దండదర్పంబువ
డసి। నరులపాలికిబహునమ్రుండనగుచు । వెరచిసంధికిబోవవీర
త్వమగునె। తరుణిరోననుగన్నతరుచరుల్నరులు। దురముసభీతిల్లి
తొలగకుండుదురె। చెలగినీసుతుడింద్రజిత్తుండుకోప। కరితుప్తైశ
స్త్రులఖండింపకున్నె । పొమ్మునీవికసంతిపురముకటన్న । కొన్నతా
జనెనంతగొబ్బునవెడలి ॥ పంచచామర ॥ దివ్యహేమరత్నభూష
దీప్తులెల్లనల్దిశల్। భవ్యమైవెలుంగచాపబాణతూణయుక్తుడై ।
నవ్యఘంటికాఘణంఘణాయమానమారథం। బవ్యయోగ్రశక్తినె
క్కినాశ్రితోత్సవంబుగన్ ॥ గీ॥ సకలవీరులతోడనిశాచరేంద్రు।
డలుకచేనాహవక్రీడకరుగుదెంచు।సమయమునజూచి శ్రీరఘుస్వా
మిసర్వ । సన్నుతసుశీలుడగువిభీషణునితోడ ॥

వ ॥ వీరెవ్వరెఱుంగంబలుకుమనినరావణానుజుండు రఘువర్య
నకిట్లనియె॥

మధ్యమావతిరాగము- ఆదితాళము-

వనజసుందరలోచన। వినుమురఘువర్యపాపవిమోచన॥ ఘనగ
జమెక్కివచ్చేటివాడకంపను। దినతుల్యరథమెక్కిధనువుచేకొనిమి
క్కి । లనువుగఢంకృతినొసరసేయుచువచ్చు । దనుజునిమేఘనాథు
నిగానెరుంగుము ॥ ౧ ॥ అతికాయుడనువీరుడు । వింధ్యాద్రితు
ల్యాంగుడడుగాధీరుడు। జతలేకమత్తగజముపైమహోదరు । డ
తులోత్సవంబుననేమరుచునున్నాడు। వితతోక్కలత్ఘులవెసనుద్భ
విల్ల । నుద్ధతివచ్చువాడుసీతానాథత్రిశరుడు ॥ ౨ ॥ గరిమకుండ
లకాంతులు। గండములందు నెరయకిరీటములు । తరుచుకాంతుల
ధగద్ధగమెరయగదివ్య । తరరథమెక్కిభాస్కరమూర్తియనమిం
చు। వరధనుర్ధరుడురావణుడురంగపురీశ । సురకంటకుడునీతరు

తెదెచ్చినవాడు ॥ వనజసుందర ॥ వ ॥ యిట్లుబల్కిన రామచం
ద్రుండు రావణునిరూపతేజోవిశేషంబులకచ్చెరువొంది విభీష
ణా యిప్పాపాత్ముని మీద సీతాహరణసంభవంబైనకోపంబునే
డు గనుపరచెద ననిఘనుచాణంబులు ధరియించియుద్ధసన్నద్ధుం
డై యుండెనంతట రావణుండు దైత్యవీరులనందరంబోవం బని
చి వానరబలంబులం దాకి నిష్ఠురతతుల్యబాణప్రకాండంబుల
నేలంబడవైచుచుండ సుగ్రీవుండొకగిరిశృంగంబు పెకలించి తె
చ్చి రావణుమీదంవైచిన నవ్వీరుండు కాంచనపుంఖంబులైనబా
ణంబుల ద్రుంచివైచి మహాశనితుల్యంబగు నొక్కబాణంబున న
తనిం మూర్ఛనొందించి సైన్యంబులజంపబూనినయాసైన్యంబులు
దీనత్వంబునంబరుగిడి శరణ్యుండగురఘుపతిన్యానిమరుగఁజొచ్చిన
యవ్వీరుండు ధైర్యంబొసంగి సన్నద్ధుండైన సమయంబున సౌ
మిత్రియడ్డంబువచ్చి పాపాత్ముండగు రావణుమదగర్వంబుల డిం
చెద నాకనుజ్ఞకృపసేయుండని బలికిన సంతసిల్లి రణపడింతుండ
గు యుద్ధశకంతుతోడ నత్యంతయత్నంబునకయ్యంబు సేయు మని
యానతిచ్చినం దలిఁగనచ్చుచుండెనంత ॥ తోటకవృత్తము ॥ దాన
వనాథుడుదపఃమెలపక ౦ । వానరసేనావళులవధింపం । పూని
ప్రభంజనపుత్రకుడలుకం । వానింగదిసిజవంబుననంతఁ ॥

వ ॥ హనుమంతుండివ్విధంబున రావణురథంబుమీదికింగదిసి ॥

ద్వి ॥ తనహస్తతలమెత్తి దైత్యేంద్ర నిన్ను । ఘనలీల ధరజంప
గానెత్తినట్టి । కాలదండముబోలుకరమిదెచూడు । చాలనన్నోరుగ
వెసముదగ్రబలుడ । ననిపల్కినన్నోయుమవ్వాఁనిన్ను । దునుము
దుననియన్నతోరంపుటలుక । వినరోరిమర్కదవేట్కతోనతడు । డను
నీకుమారుమున్నాలంబులోన । మనుమటగానవాడుప్తాత్మయన్న ।
కనలివక్షముద్రేయగామూర్ఛనొంది । మరలచయ్యనలేచి మసల
కదనుజ । వరునివక్షంబుజవంబునబొడువ । నంతటమూర్ఛిల్లి
యారావణుండు । వింతగాలేచితావెసనిట్టులనియె ॥

గీ ॥ వనచరోత్తమనీవ్రేటువలనజమునిఁపురముగనివచ్చినట్లయ్యె
పొసగనీదు । బలముమెచ్చితినన్ననాబలముధరణిగాల్పనె । రావ

ణానిగ్గగలైమదికి ॥ వ ॥ అటమెట్లన్న నాచేతిప్రేటుదాకిన మేటి మగండొక్కరుండైనజీవింపండు నీవుజీవించియున్నవాడవగుటం జేసి నీవెమహావిక్రముండని సత్కరింగొనించి రావణుండాంజనేయుని యురంబుబొడిచిన నవ్వీరుండు మూర్ఛిల్లె నంతట దశగ్రీవుండు నీలునింగదిశి సమరంబుగావించి పావకాస్త్రంబున మూర్ఛనొందించితనతో డకయ్యంబుగావింప జనుదెంచు సౌమిత్రింగదిసిన ॥

కళ్యాణిరాగము-అటతాళము-

శరకార్ముకధారులై । దశకంఠ । లక్ష్మణులుబోరిరిధీరులై ॥ నిరుపమశౌర్యవిస్ఫురితులై లోకభీకరులై చిత్తముల నొందురుల గెల్వగగోరి ॥ శ ॥ ౧ ॥ వరలాఘవము తోడను । దుర్భర రతీక్ష్ణ । శరములుజిమ్ముచును । కరికరిహరిహరిగిరిగిరిదాకిన తెరగున దాకెమచ్చరములచ్చుగహెచ్చ ॥ శ ॥ ౨ ॥ ఘనమృత్యుముఖసీమను । చేరితివిలక్ష్మణయన్నసినుగూల్పుచు । జనుదెంచితిసి రావణర క్షనుచరంగేశునితమ్ముడనేనిట్లులనుఘనగనిరువురు ॥ శ ॥ ౩ ॥

క ॥ దనుజేంద్రుదేహుతూపులు । ఘనజవములరంగనేయుఖండించియురా । మునితమ్ముడలనతనువున । జొనిపెంరుధిరంబు వెడలనునిసితవరముల్ ॥ వ ॥ అంతట రావణుండు బ్రహ్మదత్తంబైన బాణంబు సౌమిత్రిమీదం బ్రయోగించి మూర్ఛిల్లి చయ్యనందెలసి లక్ష్మణుండతనికార్ముకంబుఖండించి కాలాగ్నిశల్య శిఖంబులమూర్ఛనొందించిన రావణుండువిసంజ్ఞుండై పడి కొంత సేపటికితెలసి ॥ గీ ॥ బ్రహ్మదత్తమైనపటుశక్తిలక్ష్మణు । మీదనేయరామసోదరుండు । మూర్ఛనొందపంక్తిముఖుడమ్మహాత్ముడు । గదిసిమొత్తవశముగాకయున్న ॥ వ ॥ మేరుమందరంబులైన నెత్తందగుహస్తంబులివ్వీరుంగదలింపజాలకున్నవని యచ్చెర్వుపొందుచుండనాంజనేయుం డతిరయంబునం బరతెంచి బిడికిటిపోటున రాక్షసేంద్రుని పెన్నురంబు బొడిచి మూర్ఛవొందించి సుహృద్భావంబునం జేసి తనహస్తంబుల నవలీలలక్ష్మణునెత్తుకొని రఘువరు

సమీపంబునకుంజనియె నప్పటుల శక్తి సౌమిత్రింభాసిచనియె సంతే రావణుండు తెలివొంది రఘువరు సమీపంబునకు వచ్చుచున్నసమయంబున హనుమంతుండు రాఘవేంద్రుంగనుంగొని॥

సావేరిరాగము-అటతాళము-

వాహనమయ్యెదనీకు మోహనవేష ॥ వాహనమయ్యెదజగన్మోహన శ్రీరామచంద్ర ॥ వా ॥ దనుజవరుఁడున్నతమైన। ఘనరథంబుమీఁదనుండ। మొనసినీవుధరణినుండ జనునేసీతేశా।మనుజవరనా మనసోచుఁ నేమనవిచేకొనవయ్య। మనసిజసుందరరంగ మందిర వాస ॥చ॥ అనవిని రాఘవుండు హృదయంబున సంతసమంది వేడ్కతో। సనిలతనూజు నెక్కిఘనువద్భుతలీలను శంకృతస్వనంబొనరగ సేయుచుం। వనచరోత్తములుబ్బుచునుండ। రావణుంగనుగొని డాసిపశైఘ్ర్యనగజేనము న్వొసబోలు పల్కలన ॥

మధ్యమావతిరాగము-అటతాళము-

ఇదిమంచివేళనీవిందురార। నిన్ను। కదనభూమినిజంపక మానర ॥ తడయక నేధనుర్ధరుఁడనౌచు నేఁడు। వడిజేరితినినిన్నెవ్వాఁడు బ్రోచు ॥ ౧ ॥ విసరోరినీవుగావించినట్టి। పంచసమరువను రారాధనువుబట్టి ॥ ౨ ॥ శివవిధిప్రముఖుల జేరియున్న। నిన్నువలీలద్రుంతునెందణగియున్న ॥ ౩ ॥ బరభామామణులతాపనులచాలనీవు। పరగబాధించుచుబ్రతుకనేల ॥ ౪ ॥ పరరంగపతినిరావణుఁడనమ్ము। నాశరముల బెట్టిదమెరిగికొన్ము ॥ ౫ ॥ సీ ॥ అనవినిరావణుండినవంశజునిమీదహనుమంతుమీఁదనత్యుగ్రమోగ్ర। బాణముల్వడి సేయుపటుకోపమునరామభద్రుండువజ్రకల్పంబులైన। శరతతుల్బరగించిచాపధ్వజఛత్రసూతాశ్వములద్రుంచి పొంపుమీర।కనకకిరీటముల్కరినాస్త్రముల లీలఖండించిదశకంఠుగాంచిసకల।వీరవరులతోడవెసయుద్ధమొనరించి।బడలితీవ్ర,కొంతదడవువిశ్రమించిరమ్మటన్నచంచజ్జవంబున। విరిగిపారియాత్మపురముసొచ్చె।

వ ॥ ఇట్లులంకాపురంబు జొచ్చి రఘువరేణ్యునికరుకుటమ్ములచురుకుకచ్చెరువొందుచు మనంబున దురంత చింతాక్రాంతుండై కొంతసేపటికి ధైర్యంబుదెచ్చుకొని రాక్షస వీరులం జూచి

కుంభకర్ణునినిద్ర మేల్కొల్పుండని నియోగించి పంచిన భేరిప్ర ముఖవాద్యంబులతోడనవ్వీరుండుశయనించి యున్న నిలయంబున కుంబోయి॥

తోడిరాగము-ఆదితాళము-

కుంభకర్ణలేలెమ్మని। యాభటులతో।విజృంభించిరవుడుహ్మను ని। జంభాంతకపవిసదృశములగు। దోస్తంభముల్తెత్తిజవంబునగ్ర ద్దుచు ॥ కుం ॥ భేరిధ్వనులుజేసిరి। ప్రాసముద్గరభూరిశూలముల గ్రమ్మరి। సారెకుతరుపాషాణములేయుచు। వారణవితతులవడి ద్రొక్కించుచు ॥ ౨ ॥ నీటికుంభములుదెచ్చిరి। చెవులలోనీరు। ఘూటిగబోయ్యసాగిరి। పాటిగరంగద్భుజశిరంబుల। దాటికి దెగుటకుధరచేకొండగ ॥ కుంభకర్ణలేలెమ్మని ॥ ౩ ॥

గీ ॥ ఇవ్విధంబున మేల్కొల్ప నెమ్మిలేచి। మాంసమద్యాన్నము లుదినిమత్తుడగుచు।నన్నుమీరెలలేపి తిరన్న నతని। జూచియాపా తుడునురాక్షసుండుబలికె ॥ ద్వి ॥ మనరాక్షసేంద్రుండుమత్త చిత్తమున। వనమునశ్రీరామువచించింసీత। గొనితెచ్చిమపునరి కొమగొప్ప దాచ। హనుమంతుడవలీలనంబుధిదాటి। వనితసీతను జూచివనమెల్ల జెరికె। ఘనుడై నయక్షునిఖండించిపురము। చలము తోడుతగాల్చిచయ్యనబోయి। జలజాక్షుకులునకుసర్వంబుదెలు ॥ వనచరకోట్లతోవడినేగుదెంచి। వననిధిబంధిచివలనొప్ప ఘోర।ద నుజులద్రుంపంగతత్తర పడుచు। నినునిద్ర లేపింవ నెమ్మిబంచుట యు। వచ్చిలేపితిమనివచియింపనప్పు। డచ్చుగావినికోపమాత్మలో వెలయ ॥ వ ॥ అంతనవ్వీరుండు కవచకుండలప్రముఖంబులుదా ల్చి సకలరాక్షసగణంబు సేవింపతనయన్న పాలికరుదెంచుచున్న సమయంబున కపిసైన్యంబులమ్మహావీరునిశరీరంబుగాంచిభయకం పితులై సర్వలోకరక్షణాహుఁడగు రఘువల్లభునిమరుగుజొచ్చి నమ్మహానుభావుండు కుంభకర్ణునిభీమరూపంబు జూచి విస్మితాంత రంగుండై వీడెవ్వండని విభీషణునడిగిన నతండతని వృత్తాంతంబు సాకల్యంబుగానెరిగించి నశ్రీరామచంద్రుండు ధనుర్ధరుండై నిలు వంబడియె నట్టియెడకుంభకర్ణుండు రావణుకడకరుగుదెంచి న

మస్కరించిననతనిం గౌగిలించుకొనిరాఘవవృత్తాంతంబెఱుంగిం చినయనంతరంబునకుంభకర్ణుండన్నకిట్లనియె॥

నవరోజురాగము. ఆదితాళము.

మును నే జెప్పినబుద్ధివినవైతివయయో। మనసుమవ్వధమునజనని చ్చితయయో ॥ సుమహితచతురోపాయములొనర్పకను । క్రమ మెఱిఁవంత్యోపాయముముందుగొనను ॥ ౧ ॥ చీరకొంగునదాఁచు చిచ్చుతీరునను। ఆరామసతిదాచితారామమునను ॥ ౨ ॥ నారద ముని జెప్పినాడు తెల్లముగ । శ్రీరాఘవుడు శ్రీమన్నారాయణుడు గ ॥ ౩ ॥ మనము మ్రొక్కినబ్రహ్మకును దేవుడైన। ఘనరంగపతి కి మ్రొక్కినదోసమగున ॥ ౪ ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబున ననేకనీతివిజ్ఞా నవాక్యంబులుబల్కిన నతండు కోపింప సవినయుండై నరవానరు లమీద మదియ్యపరాక్రమంబుజూపెదననియుద్ధసన్నద్ధుండై సై న్యంబులతోడ వెలువడి ॥ సీ ॥ ఘనశౌర్యుడగుకుంభకర్ణుఁడిత్తెర గునమించికయ్యముకరుదెంచుచుండ। కనిభీతివానరుల్ కడువడిబా రంగనంగదుండంతటనకైజూచి। వారికిధైర్యంబువాటిల్ల జెప్పిన వినితరుల్ కొండలువేగగొనుచు । బరతెంచిరాతనుపై నేయనవ్వీ రుడధికకోపంబుననఖిలకపుల। శతసహస్రసంఖ్యనత్తులశూలంబు న।ద్రుంపుచుండజూచితెంపుతోడ।నంజనీతనూజుడత్యుగ్రుడై శై ల। శృంగమెత్తివైచెసురులుబొగడ ॥ ద్వి ॥ కనలియంతటకుంభ కర్ణుండుశూల। మునవేశిమారుతిమూర్ఛనొందించి । వనచర ప్రతతులవలనొప్పడాశి। దునుమచువిహరింపదోర్దర్పమలర । సుగ్రీవుడొకగిరిశృంగంబుదెరికి। నిగ్రహబుద్ధితోనిజరారాతి । నురువడినేయంగనుగ్రుడైమండి। ఖరశూలమునమహోగ్రతేజ కేశవుడు। హనుమంతుడాశూలమవలీలబట్టి। వనచరుల్ బొగడంగ ఘనదిద్రుంచివైచె। దనుజేంద్రుడత్యుగ్రుడంతటకోపమునను। ఘన నగశృంగంబుకరమునవైరకి। రవిపుత్రుపైనేయరయమునతడు । భువిగూలెమూర్ఛిల్లి పొలుపెల్లదొలగి ॥

గీ ॥ అవనిమూర్ఛిల్లి పడినయారవితనూజు। గాంచిదనుజుఁ డు ఘనసుగ్రీవుగ్రముగసగవశి। శకళరక్ష్ములశౌత్తివీర్యసఖుంచి భుజములచే

మ్మునజనుచుండెనరవరేణ్య ॥ గీ ॥ అంజనీతనూజుఁడాసూర్యపు త్రుని। తెరఁగుగాంచివేగదేవవైరి। క్రొవ్వడంచిరవిజుఁగొంపోవ గానేతుఁ। మిగులనట్లొనర్పఁదగునాతఁగదా ॥

వ ॥ అనివితర్కించుచు సుగ్రీవునిచందంబు కొంతదడవుగనిపె ట్టిదనని తోడంబోవుచుండెలంకాపురస్త్రీగణంబులక్కుంభకర్ణుం డు విజయుండై వచ్చుచున్నవాఁడని ప్రసూనంబులు లాజలతసమీ దంజల్లుచుండ నాసమయంబున సుగ్రీవుండుదెలసి దంతంబులవ లన కుంభకర్ణుని నాశికంబును నఖంబుల వలన కర్ణం బులు నుం దెంచుకొని రామచంద్రుని సమీపంబునకుంజనిన యనంత రంబున ॥

రేగుప్తిరాగము.- అటతాళము.-

ఘనరోషమునఁవచ్చెను। కుంభకర్ణుఁడుగ్రతను। తనముక్కు చెవులుఁబోయినతత్తరముఁజెంది। తనజింహచేరక్తధారలుగ్రోలు చు ॥ ౧ ॥ తనసైన్యములన। శ్రీరామచంద్రునిసైన్యములను। మొ నసిమొక్కుమ్మడిగనుమ్రింగఁజొచ్చెను। కసలికాలాంతకుఁడై వడి మత్తుఁడై ॥ ౨ ॥ గరిమఁడాశియును। లక్ష్మణుఁడుగ్ర। శరముఁలేయఁగ ను। సురవైరివడికపివీరులద్రుంచుచు। రంగపురధానుమీదికిఁబో రునఁగదిసెను ॥ ౩ ॥ ద్వి ॥ అంతవిభీషణుండాతనితోడ। వింతగాన నికాయవేట్కతోఁగదియ। సరగునగనివిభీషణనన్నలెస్స। వెరుప కమర్దింపువెసఁగదతోడ। మది భ్రాతృవిహితంబుమానుమిచ్చో టు। సదమలధర్మంబుజయముచేకూడుఁ। రాముడిజ్జగతిధర్మజ్ఞుఁడ ప్పైరు। కామించిదయఁగానికడతేరితనుచు। బలుకంగకన్నులఁబా ష్పంబులొలుక। నిలిచె నేకాంతుడై నెమ్మిఁజింతిలుచు। దనుజేంద్రు తమ్ముఁడంతటనుగ్రుఁడగుచు। వనచరావళినెల్లవడిమ్రింగుచుండ। శరచాపములుదాల్చిజానకీనాథు। డరుదుగావేంచేసియవ్వీరుతో డ। కదనంబుగావించికరములుదునిమి। పదిలంబుగానైంద్రబా ణంబువలన। కుండలకోటీరగురురత్ననిచయ। మండితంబగుతల మహిఁబడఁజేసె। నాసమయంబుననసురులుబోయి। వాసవారికిఁదె ల్పసుధఃపూర్ణిల్లి। కుంభకర్ణుఁడొందరిగిలినన్నుచు। వీరతో

కించెనవ్వీరుదలంచి ॥ వ ॥ ఇట్లుదుఃఖించుచున్నరాక్షసేంద్రుం జూచి త్రిశిరుండనేకవిధంబులనతని విక్రమప్రతాపంబులుగ్గడించి ధైర్యంబుదెలపి యుద్ధసన్నద్ధుండయ్యె నతికాయ నరాంతక దేవాంతకులారీతిం దామునుతండ్రి నూరడించి రణంబునకు బోవంగోరి రట్టియెడ రావణుండుతనపుత్రచతుష్టయంబునకు సాహాయ్యంబుగా మహోదర మహాపార్శ్వులంబనిచినయయ్యారువురు నభోవీధిం బ్రకాశించు క్రూరగ్రహంబులతీరునం దేజరిల్లుచు నరాంతకుడశ్వంబుమీదం మహోదరుండుగజంబుమీదం దక్కిననలువురు దేరులమీదం గూచుండి కిరీటకుండలంబులుమెరయ ధవళఛత్రంబులఛాయంవెలయుచు చతురంగబలసమేతులై వానరసేనాసముద్రంబుచేరంబోయి ॥ సరసిజయనువృత్తం ॥ వారత్యుగ్రాకారముఁలొప్పన్। వడిజనివనచరవరనికరములం। జ్యారావంబేపారగనంతన్।శరవిసరములముసలములగదలం। ధీరత్వంబింపారగవ్రేయన్। దివిజతతులుతమదెసబొగడ। కపుల్క్రూరంబారందారుణలీలం। గొనకొనిబరపిరిగురుగిరితతులం ॥

ఉ ॥ అంతనరాంతకుండుతనయశ్వమునుగ్రమదాతిరేకుడై । పంతమెలర్ప వానరులపైకిచివుక్కునదూకనిచ్చుచుం। వింతగజంపుచుండ।గని వేగమెయంగదుతోడవీని క్రొవ్వంతయుదీర్చెరమ్మనుచునకేలనూజుదుబల్కనుద్ధతిని॥

ముఖారిరాగము- ఆదితాళము-

వాలిపుత్త్రుడంతటదువారుడగుచును । వానిలీలదాకెనమరగణముచాలబొగడను ॥ ప్రాసమెత్తివైచెనసురుడాసతోడను।వానిడాశినిర్జీవుజేశెనుదపమొప్పను ॥ ౧ ॥ అంగదుండున్నతవృక్షమమరదాల్చియు। మదినుప్పొంగిదేవాంతకునివైచెపొలువుమీరియు ॥ ౨ ॥ త్రిశిరుడావృక్షముద్రుంచెవిశిఖములను। కోపమానగ వాలిపట్టిశిలలువిసిరిత్రేశెను॥ ౩ ॥ వాటద్రుంచిత్రిశిరుడతడువాడితూపులమించి। సూటిగానంగదునివైచెసురవరులుజడల ॥ ౪ ॥ హనుమంతుడాకశైలమాదేవాంతకువైవ। దానిదునిమెత్రిశిరుడ

ఖండకళ్ళలుచిక్కలకుబోవ ॥ ౫ ॥ తలకకమూరుతిదేవాంతకునిజంపె
ను। రంగనిలయునిసత్కారుణవలననెత్తుగొలుకను ॥

వ ॥ ఇట్లుదేవాంతకుండు గూలినయనంతరంబునమహోదరుం
డునీలునింగదిసి మూర్ఛనొందింపంజేసిన దెలివొందినీలుండత్యు
గ్రుండై యొక్కనగంబుచెరికివైచినశిరంబుబగిలినేలంబడియె త్రి
శిరుండు తీవ్రబాణంబుల నాంజనేయునొప్పించిన నతండలిగి ప
ర్వతంబులొక్కమ్మడి యతనిపై బరగించిన త్రిశిరుండవియెల్లం
ద్రుంచివైచి యతనిపైన నిశితవిశిఖంబులుగ్రుచ్చె నంతం బవన
జుండుగోపించి యారాక్షసునిగుర్రంబుల సారథింజంపివైచినవా
డుదగ్రక్రోధంబునహనుమంతునివిడికిటంబొడువమూర్ఛాక్రాం
తుండై క్రమ్మరందెలిసి కోపోద్దీపితముఖుండై దేవేంద్రుండు వి
శ్వరూపునిమస్తకంబులు ద్రుంచుచందంబున కుండలాలంకృతంబు
లైన వానితలలుద్రుంచివైచి యమనిలయంబునకుబంచిన॥

గీ ॥ త్రిశిరుడిట్లుబడినదెలసిమహాపార్శ్వు। డద్రిచరులగదసి
యవనిగూల్చ। నతనిదాకిఋషభుడాహవంబొనరించి। మరణ
మొందజేసెనరవరేణ్య ॥ ద్వి ॥ అంతటనతికాయుడత్యుగ్రుడగు
చు। వింతగావానరవితతులమీది। కరుదారతనసహస్రాశ్వరథం
బు। బరపించిదుర్భరబాణాగ్నివలన। వనచరావళులనువసుధ
గూల్చుచును। జనుదేరకపులెల్లచయ్యనబ్రతికి। వడికుంభకర్ణుం
డువచ్చెనోయనుచు। తడబడిభీతిసీతానాథుమరుగు। జేరినరఘు
కులశ్రేష్ఠుడయ్యసుర। వీరవర్యునిగాంచివిస్మయమొంది॥

శంకరాభరణరాగము-అటతాళము-

యెవడోయివీడు। విభీషణ। యెవడోయి ॥ యెవడోయిమనక
పినివహముభీతిల్ల। గవియుచులోకభీకరుడై వచ్చుచున్న ॥ యెవ
డో। శరవితతులను। మనసైన్యమిద్ధరణిగూల్చుచును। శరచాపఖ
డ్గముద్గరముఖ్యసాధనోత్కరములొప్పారగమెరయుచువచ్చెనా ॥
యెవడో। శ్రీరంగపురిని। చెన్నలరునన్నురుముగమదిని।గురుతెరుం
గకవిష్ణుబర్వెంచుచున్నాడు। సరిలేనివిక్రమసంపదపెంపున। యె
వడో ॥ వ ॥ అనవిభీషణుడారఘురాము [illegible]

యుడుర్వి । నతికాయుడంద్రు వీడతుల పరాక్రముండార్యసేనా
సక్తుడస్త్రవిదుడు । పరమేష్ఠికరుణచేశరశరాసనఖడ్గకవచతూ
ణీరముల్ గలిగిచాల । వెలయుచుండునువీనివిక్రమంబునజేసిలంక
యొప్పునునిరాతంకమగుచు । కదనమునకువీడుకదలివచ్చినసురా
సురులుతల్లడించిపెరచుచుండు।రట్లుగానవీనినధికయత్నంబున।సం
హరింపవలయుజానకీశ ॥ గీ ॥ ఇట్లుబలుకుచుండ నెలమితోనతి
కాయు। డద్రిచరులనెల్ల నంపకముల। స్రుక్క జేసిలోకసుందరుం
డగు। రామచంద్రు జేరిపలికెసంతసమున॥

కాంభోధిరాగము.-అటతాళము.-

శరచాపములుధరించి। వచ్చితి। సమరముసేయదలంచి । వెరు
వకనిచటికిబిరబిరనరుదెమ్మరమరవలదికనని యొనరింతుము ॥ మా
నుకొనియెటుబోగలవు। నన్నునిమోహనమగునీతనువు । సునిశిత
బాణములనువుగబోనిపియు । నినునెత్తురువెల్లి సిముణిగింపగ ॥ శ
ర॥ ఖరుపైబరపినశరము। లియ్యెడగురుజవములరబరువుము। వర
రంగస్థలవాసుడవగునిను । దురముననేనత్యుగ్రతగెలువగ ॥ శర
చాపములుధరించి ॥ ద్వి ॥ యనవినిలక్ష్మణుడత్యుగ్రుడగుచు। తన
యన్నకడ్డమైదనుజునిజూచి। కోదండటంకృతిగానకోనిసేయు।నా
దైత్యుడదివినిహాస్యమొంది। పిన్నవాడవునీవుపెక్కుకయ్యంబు।
లెన్నడోనచిరనీవెరుగ వింతుకయు । విలునమ్ములీలబెట్టివిరిగిపొ
మ్మికను। నిలిచిననినుద్రుంతునిశితబాణముల । నవియన్నవినిపిల్లున
మ్ములుబట్టి । చనుదెంచియుండంగసమరంబుసేయ । కేలప్రేలె
దవింకనిల గూల్తునిన్ను । బాలుండనుచునన్నుభావింపవలదు। బా
లవృత్యవటంచుచరింతువున్న। కాలానలాభమౌ కాండంబు
లింట । చయ్యనసంధించిసౌమిత్రినేయ । నయ్యెడనదిద్రుంచెసా
రాముతమ్ము । డంతటనతికాయుడాగ్రహమలర । వంతంబుతో
నైదుబాణంబులేయ। దునిమిఫాలంబునదోర్వీర్యమమర । ఘనశ
రంబేయంగకడునెత్తురమరె ॥ గీ ॥ అంతదివ్యాస్త్రయుద్ధమయ్యె
సురరాజ। తనయుతోడనుగావించిదావమలతు। వాడితూపులుబ
రగింపబాణాయురము। బాణమునెల్ల దునిసివ్యర్థంబులయ్యె॥

వ ॥ వెండియు లక్ష్మణుండనేకబాణంబులేసి వాని కంఠంబు ఛేదింపంజాలక విస్మయంబొందుచున్న యెడ వాయుదేవుండరు దెంచి బ్రహ్మాస్త్రంబునంగాని వీడన్యబాణంబులం జావండని వ లికి యంతర్హితుండైనయనంతరంబున సౌమిత్రి సమంత్రకంబుగా బ్రహ్మాస్త్రంబు ప్రయోగించిన నయ్యతికాయుని కుండలాలంకృతంబగు శిరంబుధరం బడియె నట్టియెడ కపిగణంబులును దేవ గంధర్వ విద్యాధరమహర్షి సంఘంబులును రామానుజుని గొనియాడిరంత ॥ క ॥ హతశేషులయినరాక్షసు । లతిరయమునలంకకరిగి యసురేంద్రునితో । నతికాయాదుల తెరగంచితమతి బలుకంగ తప్తచిత్తంబమరగ ॥ వ ॥ దురంతచింతాక్రాంతుండై దాశరథులవిక్రమంబున కచ్చెరువొందుచున్న యెడనింద్రజిత్తుండు తండ్రికిట్లనియె ॥

కేసుప్తిరాగము- అటతాళము-

యేలాచింతించేవు తండ్రి । యేగల్గి యుండ ॥ కాలాగ్ని తుల్య బాణముల । కపికోట్ల రామలక్ష్మణుల । నేలగూల్చి జయముగొందు లీలధరనమ్ము మికను ॥ ౧ ॥ రంగవాసులైన రఘు । పుంగవుల గెలిచి చాల । మంగళవాద్యముల చే । నుప్పొంగుచు వచ్చి మ్రొక్కెద ॥ ౨ ॥

సీ ॥ తనతండ్రితోనిట్లు తగబల్కి యీట్టొకసివలనొప్పచతురంగబలము గొలువ । నతుల హోమమున బ్రహ్మాస్త్రంబు గొని దివ్యమరదముద్ధతినెక్కి సురలు బెదర । పొడగానరాకుండ బోయి మింటవసించె కపిసైన్యములతోడ గదసి దనుజ । బలములు పోరాడ పటుదర్పమున నింద్రజిత్తుడ వ్యోడదీప్తసితశరములు । కపులద్రుంచుచునుద్దండగతి నిమింట । మెరసియాచుణచు శ్రీరఘువరులనఖిల । వనచరుల లీల బడవైచి విషమధగదల । నతిజవంబున తనలంక కప్పుడరిగె ॥

వ ॥ అంతట విభీషణుండధికయత్నంబున నాంజనేయుం గనుంగొని చింతాక్రాంతుండై జాంబవంతుండెచ్చట బడియున్నవాడో యామహాత్మునింగాంచితిమేని యాపన్నివారణకారణంబగు సౌపాయంబెఱుగింప గలవాడని పల్కి యుతనింగూడి చని చని జాంబవంతుం గనుంగొని ప్రాణంబులతోనున్నవాడవె యని యడిగిన

నలుం డతని ముఖంబవలోకించి హనుమంతుం డెచ్చటనున్నవాడతండు జీవించియుండునే యని యడిగిన విభీషణుం డతని జూచి రామలక్ష్మణసుగ్రీవాదులనందర వర్జించి హనుమంతు నడుగనేల యనిన హనుమంతుండొక్కండు జీవించియున్న నందరం బ్రతికింపగలండని పల్కిన యనంతరంబున హనుమంతుండరుదెంచి తన గోత్ర నామంబులు చెప్పి నమస్కరించిన నతనితో జాంబవంతుం డిట్లనియె ॥

కాంభోజిరాగము-ఆదితాళము-

హనుమంత నీవు బోవోయి । దివ్యౌషధములు । ఘనవేగమున నుదే వోయి ॥ మన రామలక్ష్మణులిమ్మహీ మూర్ఛనొందియున్నారనసంభవాంగదాదివనచరకోట్లతోడ ॥ ౧ ॥ నినునమ్మియున్నవారము । నాలంద్రి సీమీపని జేసికీర్తి వడయుము । నినుబోలు వీరులీభువనములలేరునీ । వత్యనుపమోదగ్రబలుడవ సహాయశూరుడవు ॥ హ ॥ ౨ ॥ ధరణిపై కళింపనేతుణవు । దుర్ధరకనక । గిరినితలక్రిందొనతుణవు । గరిమెనీ వెద్దియైనకడగి యొనగూర్పగల । వరదుగరంగ వురవరులమేలాత్మగోరి ॥ హనుమంత ॥ ౩ ॥ వ ॥ ఇట్లుబలికి దివ్యౌషధులకుం బోవు మార్గంబును యాయౌషధుల లక్షణంబులునుం దెలియనేరింగించిన ॥ క ॥ హనుమంతుఁడంబరంబున । చనిచని దివ్యౌషధాద్రి చయ్యనగని పావనమగు నయ్యౌషధులను । గనజాలక పర్వతంబు కదువడిబెరికెన్ ॥ ద్వి ॥ అంతట గంధర్వులాచుణచుదాక । పంతంబుతో వారిభంగంబొనచి । గిరిమోసుకొనివచ్చె నవలలీల । సరగున కపిసైన్యసన్నిధినిలుప । ఘనమైనయౌషధగంధంబుసోకి । వనజాప్తకులజులు వనచరవర్గ । మరుదుగాలేచిరయ్యెడనిద్రబొంది । గరిమలేచినవారికై వడిదోప ॥

సౌరాష్ట్రరాగము-ఆదితాళము-

కపివరులయ్యోశగదసిమహోగ్రతగాల్చిరిలంకపురము । సురగణదానవదుర్ధరము । యపరిమితములగుహయరథమత్తద్విపశాలలు బహువీథులమండగ ॥ ౧ ॥ మణిమయసౌధసమంచితగోపురమంటపనగరములెల్లా । యనలునిమంటలప్రగ్గుచుడొల్లా । కన

హర్మ్యతోరణశిఖరంబులు। కడువడిభగ్నభగ్నమై వెలుగొందగ ॥ ౨ ॥
వసుధాస్థలి తరుమవనితలుబిడ్డలుతత్తర పడిపొర్లగను। వారలగాచ
నేరకతిరుగగను। ఘనరంగస్థలమునవెలసినరాముని। పదకమల
ములనుపొగడలచుచు ॥ కప్పి ॥ ౩ ॥ వ ॥ ఇట్లుకపులుపురదహనంబు
గావింపుచున్నయెడ రావణుండుగ్రమనస్కుండై కుంభకర్ణ
నందనులగుకుంభనికుంభులంబనిచినసవీరులుచతురంగబలసమేతు
లైయూపాక్ష శోణితాక్షకంపనప్రజంఘులసాహాయ్యంబుగాదో
ట్కొనివచ్చి వానర సేనలం దాకిన ॥ సీ ॥ కపులు రాక్షసులనుక
య్యంబుగావింపనయ్యెడకంపనుండగచరులను। కదశిభంజింపనం
గదుడువానివధించెనంతప్రజంఘుడుగ్రాత్ముడగుచు। నంగదుతో
బోరియాహవంబునజచ్చెమైందద్వివిదులతోడముహిమ వెలయ। న
నిజేసియూపాక్షుడునుశోణితాక్షుండుకుంభనీ తలమున గూలిరపు
డు। కుంభుడత్యుగ్రుడై ధనుగుణారవంబు। చాలసేయుచు వాన
రసైన్యములను। నిశితబాణపరంపరల్నిగుడజేసి। ధరణిగూల్ప
చుండెదగోదణపణామమర ॥ ద్వి ॥ అంతటనంగమండాదైత్యు
జాలి। వింతగాగిరితరుల్విసరివ్రేయంగ। వాడిబాణములదువా
రుడై ఖండించి। పోడిమిచెడమూర్ఛబొందంగనేసె। నదివినిరాఘ
వుండంగదుగావ। పదపడిజాంబవత్ప్రముఖులబంప। వారుగ్ర
లైవచ్చివడికుంభుమీద। ఘోరంబుగాశిలల్గురియింపనిశిత। నా
రాచములద్రుంచినగచరవరుల। భూరిబాణాగ్నులపొసగన్రక్కెం
చె। తనవారుకుంభుచేతద్గయునొవ్వ। గనిమార్త్యాపుత్రుడుగ్రం
బునదాకి। సమరంబుజేసిరాక్షసునబ్ధివైవ। పమయకవాడువిచ్చ
లవిడిలేచి। రవినందనునిపన్నురముముష్టిబాదువ। భువివానిగూల్చి
నేవుడనరాముదలచి ॥ క ॥ కుంభుండుపడినజూచి। నికుంభుండు
గ్రాత్ముడగుచుగానకోనికపులం। కుంభినిగూల్చెలుశౌర్య। విక్రం
భంబుడై [illegible] పెనపృథుసురతతిజాదరగ ॥ గీ ॥ [illegible]
[illegible]। నతులయుద్ధమాగ్రహమునజేసి। [illegible]
విహతశేష। రాక్షసువెరుంగజేసిరఘురపాలి ॥

వ ॥ అంత రావణుండు దురంతచింతాక్రాంతుండై ఖరపుత్రుండగు మకరాక్షుంగనుంగొని ॥ చ ॥ వనచరులంరఘూద్వహులవాడి శరాగ్నులజంపిరమ్మనం । వినిప్రణమిల్లి రావణుని వీట్కొని హేమరథాధిరూఢుడై । దనుజవితానముల్ గొలువ తద్దయసంగరకేళిగోరుచుఁ । జనిచని కాంచితాకసురసంఘముభీతిలరాము సైన్యముఁ ॥ గీ ॥ యిట్లుదాకికపులనెలమిభంజింపంగ । బారజొచ్చిరతులభయమువలన। ఖరసుతుండురాముఁగదసిగజీఁల్లుచు। బలికెనపుడురామభద్రవినుమ ॥

యదుకులకాంభోదిరాగము- జంపెతాళము,

ఒక్కితివి శ్రీరామ। చిక్కితివిరఘురామ । చిక్కితివినాప్రోల సీతాభిరామ। గరిమమజ్జనకుఁడగు। ఖరునిజంపిననిన్ను । పరగదుసుమాడియాపగదీర్చఁగనుందుఁ ॥ ౧ ॥ ఘనబాణములను। నీతనువురక్తమొనరించి। జనకజకుకన్నీరుస్రవియింపజేతుఁ ॥ ౨ ॥ శరములనుగొని । ప్రాసగదాదులనుగొని । నేరిగోరుమనిశాయనీకెయ్యదనువో ॥ ౩ ॥ రామశ్రీకరరంగధామనినువధియింతు । భీమాస్త్రవర్షమికపెలుచగురిపించి ॥ ౪ ॥

క ॥ అనవిని శ్రీరఘునాథుడు।వినరోరిదురాత్మచాలవెసప్రేలకు। నిన్ననిసంహరింతునిర్వ్యాడ। ఘనతరకార్ముకవిముక్తకఠినాస్త్రములఁ ॥ వ ॥ ఇట్లుబల్కిన మకరాక్షుండత్యుగ్రుడై రఘువల్లభుమీదబాణవర్షంబుగురిపించె నయ్యిరువురు దేవగంధర్వాదులంబరంబునంజూచుచుండ చిత్రంబుగాపోరుగావించిరత్తరి కౌసల్యానందనుండనలాస్త్రంబున సద్దనుజవీరునిం జెగటార్చెఁ సంతహతశేషులయిన రాక్షసులు రక్షోవల్లభునకెరుంగించినం గోపంబున దంతంబులుపటపటంగొరికిసమరోత్సాహసంపన్నుండగుయింద్రజిత్తుం గనుంగొని నీవీక్షణంబునం జని రామలక్ష్మణ సుగ్రీవ ప్రభృతులం గూల్చి రమ్మనినవాడును యుద్ధసన్నద్ధుండై సైన్యంబులంగొని ॥

మధ్యమావతిరాగము- ఆదితాళము-

సాక్షాద్బ్రహ్మముడనవడలేను రావణిసమరక్షోణికిని । అక్షీణోగ్ర

బలంబున గెలుచుటకగ్నలహోమంబమరనొనరించియు । తురగ
గధవళఛత్రము మెరయ రథస్థలి వెలయుచును । గరిమ రంగపురవరుని బ
లంబులు వెరపున బరువగ నరుమగ నాచూచు ॥ సాత్త్వాద్యముడన ॥

గీ ॥ రథముతోడ నదృశ్యుడై రఘువరులను । కపిబలంబుల నుద్ధం
డగతినితీవ్ర । నిశితబాణపరంపరల్ నిగుడజేసి । చాలనుక్కించె
రాక్షససైన్యము బ్బా॥ క ॥ పిడుగుల బోలెడి శరముల । కడువడి స్రు
క్కింపయన్నగనిలక్ష్మణుడి । వ్యోడ బ్రహ్మాస్త్రము చేజ । క్కడ చె
దనికపీని । దనుజగణముల నెల్ల ౯ ॥ గీ ॥ అనిననాకనికష్వసందరవ
ధియింప । జను నెడాగియున్న శరణటన్న । పరువుచున్నగదిసి ప్రా
ణముల్ బాపుట । కిలను శూరులొప్పరిప్పనికిని ॥

వ ॥ ఇట్లు బలికిన యనంతరంబున నింద్రజిత్తుండవార్యశౌర్యుం
డై పిడుగులం బోలు బెడిదంపు తూపులనందరం బడలుపరచి సమ
రంబు చాలించి లంకకుం బోయి క్రమ్మర రణంబునం గూలిన కుంభ
కర్ణ ప్రముఖ రక్షోవీరుల నాశనంబు మనంబునం దలంచి మా
యానైపుణ్యంబున సీతాస్వరూపంబు నిర్మించి యాసీతం దనరథం
బుమీద నిడుకొని రణరంగంబునకుం బోయి హనుమత్ప్రముఖ కపి
బలంబులెల్ల కోపంబున మాకొనిగదసి చూచుచుండ యద్దవిశిరో
రుహంబులు బట్టుకొని జంపంగమకించు సమయంబున యాసాధ్వీక
న్నీరునించుచు నిట్లనియె ॥

పున్నాగరాగము-అటతాళము.-

హా రఘువీరా । కావుము రక్షోవీరవిదారా । హా రామ రామనన్ని
రాక్షసుండసి । ధారను దెగ వ్రేయదపించుచున్నాడు ॥ నను బ్రో
వవేమి । హా వల్లభ నా నేరమేమి । నినుజూచి ప్రాణములనువుగవిడి
చెద । ఘనరంగపురవాసగనుపించుమొకసారి ॥

గీ ॥ పులిసమీపమందు వెలయుచున్న కురంగి । చందమొందియు
న్నసకియజూచి । పవనజుండు శోకబాష్పసమేతుడై । బలికనిట్టుల
నుచుపగతుతోడ ॥

శ్రీరాగము-అటతాళము.-

విసర । బుద్ధివిసర । అపురావోరి ॥ విసర ॥ వోరాక్షస ॥విస ॥

విసరానీవవనిసత్యనుపమ బ్రహ్మ। పావనవంశమునబుట్టివనితజం
తగనేల ॥వి॥ యీకార్యముకీడుదెచ్చునులంక। వీకశేయుదునుపా
డు। నీకేమియపరాధమికాంత్తయొనరించె। నాకుజెప్పరదుమహా
దాకరదుశ్శీల ॥వి ॥ ౧ ॥ వలదుచంప్పవలదు। నిందలనొందవల
దు। తెంప్పవలదు। వలనొప్పనడవులవసియించిపతిచాశి। నలకు
వజెందియస్సదిరదుఃఖముతోడ॥వి ॥ ౨ ॥ యేరదువికారా।యీ
విధమతిఘోరపాపహార। యీరామనకటవిదారించూనితి । వా
రప్రిజజ్మఘోరా?ఽదగ్ధము గాను ॥వి ॥ ౩ ॥తగునధర్మమగున।న్యా
యముదప్ప । పగునహింసదగున।సుగతిగోరకరంగేతుచెలిజంపిన॥
నగణితలీలనిస్సపనిగూల్పకమాన ॥విసర ॥ ౪ ॥ ద్వి ॥ అనియిట్లు
బలుకంగనయ్యింద్రజిత్తు।వినిహనుమంతుని వేట్కతోజూచి। యె
కాంత్తై మీరలేతెంచినారొ।యీకాంతనిప్పుడేననిద్రుంతుననుచు ॥
కరమననుగ్రుడై ఖడ్గంబుదాల్చి । గరితనుదెగనేశెకతీనాత్మజగు
చు। సంతటకపులయాహాకారమెసగ। చింతించుచునుభారచెలగి
యక్కపులు। పురికొల్పుకొనివాయుపుత్రుడవ్వేడను। కరమొప్ప
నసురులకడువడిద్రుంచి । శైలమొక్కటిదెచ్చిశక్రారిమీద। కా
లాగ్నివలెమండికట్టలుకనేయ । సదిదప్పిపోవుటకరదంబుద్రిప్పి ।
వదిలుడై కపులదోర్బలమునసొంచె। హనుమంతుడంతటనతిశోక
మమర। గనిపల్కెకపికోట్లకన్నీరువెడల॥

ముఖారిరాగము- ఆదితాళము-

కదలిపోదామికనురందుకదనమేల। లోకకళ్యాణిగోల్పోతిమిక
విక్రమములేల ॥ తడబడుచున్నాదినాపాదద్వయంబు । మనము
జలధిగడచివచ్చుటనిష్ఫలకరంబు ॥ ౧ ॥ ధరణిసయయోనాశాత
లువ్యర్థంబులాయస్వామి । కరుదుగదువార్తదెలుప నహా
మాయ ॥ ౨ ॥ వలనొప్ప శ్రీరంగపురనిలయుతోడ।దెలుపవలయు
సీతకైనవిధిజవంబుతోడ ॥ ౩ ॥ వ ॥ యిట్లుబలికి హనుమంతుం
డారాముపాలికరుదెంచుచుండె నింద్రజిత్తుండితైరంగుననందరం
దనమాయవలన మోహంబునొందించి నికుంభిళా హోమంబు
గావింపుచుండె రామచంద్రుంచు పశ్చిమభాగంబునంగలిగిన మ

హారవంబాలకించి వెరగుపడి జాంబవంతుంగనుంగొని హనుమంతుండు కయ్యంబుగావించుచోట రోదలువినంబడనయ్యెంగావున నామనంబునగలంకుచున్నయది నీవరసిరమ్మనిబనిచిననతండుతీవ్రంబునంబోయి మార్గంబునవచ్చుచున్న మారుతింగాంచి సీతావృత్తాంతంబువిని దుఃఖితుండయ్యె పవనజుండాసమయంబునంగన్నీరునించుచు రామచంద్రునింజేరవచ్చి రావణిగావించిన మహాకృత్యంబువిన్నవించిన ప్రచండమారుతంబునం బడినవృక్షంబు చందంబున నవనింబడి మూర్ఛిల్లినంజూచి కపిగణంబులాహాకారంబున పద్మోత్పలసుగంధకలితంబగు సలిలంబు దెచ్చి మేఘశ్యామసుందరంబగు రామచంద్రునిశరీరంబు శైత్యోపచారంబుగావించిరంత ॥ గీ ॥ అన్నగనితమ్ముడత్యంతఖిన్నుడగుచు। బాహువులుసాచికౌగిటబట్టినిటి పి।పరశఘూస్వప్నసీకేట్టియాతిఃకల్లి।నేమిశేయుదు నెబ్బంగ్గినిల్లక్షసింతు॥

మధ్యమావతిరాగము. ఆటతాళము.

అకటధర్మముగావజాలదాయె। వోయన్ననీకాపదలాయె। ప్రకటధర్మవ్రతపరుడవైజగతి। నత్యకంకసత్యశీలాదులగలసిన్న।కట॥ ఘనధర్మవతిఃనటంచు। జనకునమాటదీర్పనటంచు। వనమునకరుదేరవనితగోల్పడనాయె॥ మనసెంబొందినరాజ్యముమానితయుయోని। న్నకట ॥ ౨ ॥ కరగతమ్ము నన్నధర్మవ్యంబు। పోదరమినగలదెసుఖంబు। వరరంగనాధరావణుడుధర్మముదప్పి।నెరిసౌఖ్యమొందెనిన్నారశదుఃఖములెల్ల ॥ నకట ॥ ౩ ॥ క ॥ ధర్మముసౌఖ్యమటంచున। ధర్మముదుఃఖంబటంచుధరజెప్పుదురా। ధర్మంబునసంతాపము। ధర్మంబునసుఖములగుచుధరనిపుడొప్పెన్॥

క ॥ ధనవంతుడుత్తముడుభువి।ధనవంతుండతులబలుడుధర్మజ్ఞుండున్। ధనవంతుడవనిపూజ్యుడు। ధనవంతునకలరుహితులుతగుబంధువులన్ ॥ వ ॥ అన్నా రావణివలనంగాబడినపాపకార్యంబునకు బ్రతివిధానంబన్నదియ్యె కార్ముకవిముక్తచండ కాండంబుల సకలరాక్షస సమేతంబుగా లంకాపురంబు భస్మంబుగావించెదంగావున నీప్రభావంబునీవెరుంగి కూర్చుండి ధైర్యంబుగొ

నుమని పలుకన్మన్న యా డమీభీమణుండరుదెంచి సర్వవృత్తాంతం బె
రింగించి యింద్రజిత్తుండుతనమాయవలసంగావించినమిథ్యాకా
ర్యంబని తెలసిరఘువరుసకిట్లనియె ||

మారువరాగము-ఆది తాళము-

యేమయ్యారఘువర్యపుఃఖమేలనయ్యా | సీత | భామాకుమంగళ
మయ్యాభక్తసేవ్య || యెన్నగనభిశుష్కింౘెనన్నమాట| నమ్మకు
న్నరీతిగాదెనమ్మకున్నమాట || ౧ || క్షేమమయ్యాక్షేమమయ్యారా
మరామ| నీక్షేమమాత్మగోరుసీతరామరామ || ౨|| రావణిమా
యలునమ్మరాదుజగతి| వానిభావింపముజ్జగములందు ప్రకటమూర్త
తి || ౩ || వలదువలదులేసిదుఃఖమలఘుశౌర్య | రంగస్థలవిహారరౌ
ద్రమేరుశైలధైర్య || ౪ || వ || అనివిభీషణుంబలికి మనక
ప్రభో రావణాత్మజుండిప్పుడు నిష్ఠాగరిష్ఠుండై నికుంభిలా హో
మంబుగావించుచున్నవాడా హోమంబునిర్విఘ్నంబుగా పరిపూ
ర్ణంబైన నజేయుండై వెలయుంగాన హనుమత్ప్రముఖకపిబ
లంబులతోడ సౌమిత్రినినావెంట బంపు డేను హోమంబు విఘ్నం
బుగావించి చంపించెదనని పల్కిన యవ్వాతెఱ కర్ణామృతంబు
గావిని రామ లక్ష్మణసుగ్రీవహనుమత్ప్రముఖుల పరిమితానం
దంబునం జనుదెంచి విభీషణుంగౌగిలించ సంభావించిరట్టియెడ||

సీ || అంతట శ్రీరాఘవాజ్ఞచేలక్ష్మణుడింద్రజిత్తువధింప నెలమి
దలచి| ఘనబాణకార్ముకకవచఖడ్గంబులుకడువేడ్కతోదాల్చికడి
మిమెరసి | తనయన్నపాదంబుప్రదక్షిణంబొనరించి మ్రొక్కి దీవన
లొందిముదము నెంటి| శౌర్యబలాటోపశక్తిసంయుక్తుడై హనుమ
దాదిబలంబులాశ్రయింప | సచివయుక్తంబుగావిభీషణుడు వెల
య | బలములొప్పంగభల్లూకపతిచెలంగ | సంగదాదులుతనజ
యంబాత్మగోర| ననికివేంచెశరఘుకులేంద్రానుజుండు||

క || చనిచనిరాక్షససైన్యం | బనుగవాసముజొచ్చెనప్పుడసురు
లగచరుల్| ఘనకదనముసలిపిరిసురు| లనువుగనాశ్చర్యమొందనతి
దర్పితులై || వ || అంతటలక్ష్మణుండు విభీషణానుమతంబునవి
డుగులంబోలుభల్లంభులింద్రజిత్తుమీదవైచి రాక్షససైన్యం బులం

గలంచిన నింద్రజిత్తుండుగ్రుండై హుమంబుచాలించిరథారూఢుండై చనుదెంచి విభీషణునకిట్లనియె ॥ గీ ॥ అన్నమైదబాసిపిద నరాధములను । చేరికులమెల్లరోయఁగనిగ్గువిడిచి। భృత్యభావం బుగొంటివిపూజ్యమనుచు। నీచచారిత్ర నెలసెబోసి దుసడత ॥

గీ ॥ గరిమపినతండ్రివయ్యుండికరుణలేక। నరులగొనివచ్చితెక టసీవవనినింద। జెందమదిగొంపాపాత్మచేసటివగుచు। కపులనిమ రాఘవులద్రుంతుకడిమిమెఁసి ॥ వ ॥ ఇట్లుబల్కినవిభీషణుండింద్రజిత్తుంగనుంగొని ॥ క ॥ మునులవధింపుచుయన్యాం । గనలను చెరనిడెడియన్నకడనుండసునా। మనసొచ్చునె దుష్టాత్మక। నినులక్ష్మణుడిలవధించునిమిషములోనఁ ॥

కళ్యాణిరాగము-ఆదితాళము.

చెలగిలక్ష్మణేంద్రజిత్తులయ్యెడ। చేసిరనినగధైర్యులై ॥ కులగిరులు। సింహములుగ్రహములు। ఘోరముగదలపడినతెరగునఁబం పడికరములను। కార్ముకములుకడుమెరయగను । శంకృతులలరగ సేయుచును। శరములుచలమునబరపుచును। జలదతతులితరవము లహుమ్మనుచును। బలిమిగజెలుచుపటునారాచము। లలుకనేసి తనువులనొన్యోన్యను వెలయరక్తధారలుదొరగింపుచు ॥ చె ॥ ౧ ॥ గరిమతోడనొకరినొకరలఘగకాంతి గలిగిగదసి । సరగునవిశిఖములురువడిగొనుటలు। చాపములనుసంధించుటవేయుట । లెరుగనలవిగాకఁ।సురగణమరుదుగగనవీకఁ। తూపులుచురుకుననొగిదాకఁ। మూర్ఛలబొరయుచు। పౌలిబోకఁ। వరమడగుచుదనరినరంగస్థల। వాసునిసోదరుడసురేశునిసుతు। డిరువురుదుర్భరశరకాండములంబరమిలనిండగ ఘురుతుగసేయుచు ॥ చెలగి ॥ ౨ ॥

వ ॥ మరియు నవ్వీరవర్యులత్యంత మాత్సర్యంబున దివ్యాస్త్రప్రయోగంబులుగావించిలోకంబులఘూర్ణిల్లఁజేయుచుశతసహస్రసంఖ్యాకు బాణంబులొక్కుమ్మడిబరగించుచుబోరునెడలక్ష్మణుండైంద్రబాణంబుచాపంబునసంధించి రాఘవేంద్రునిపదకమలంబులు మనంబునందలంచి రామచంద్రుండుసత్యధర్మపరాయణుండేనియు యిమ్మహాబాణంబింద్రజిత్తుని నిర్జీవుం గావించు న

ళిరమేసెన ॥ క ॥ పెనుమంటలెగయశక్రా । శనితుల్యంబగుచువే
గజనిరావణిశో। ఘనరత్నకుండలాంచిత । ఘనమస్తకమువుడుడు
నుమశదువడిబడియెక్ ॥ గీ ॥ సురులుగురియించిరవ్యోడవిరులవా
న। గరిమనాడిరిదేవతాకాంతలెల్ల । మునులుహర్షించిపొగిడిరి
మొనసిసర్వ । వనచరానీకమత్యుత్సవమునవెలసె॥

వ ॥ ఆసమయంబున ॥ ద్వి ॥ హనుమద్విభీషణులత్యుత్సవమున।
వినుతింపనారఘువీరునితమ్ము । డనువొందకపికోట్లనందరగూడి ।
చనితనయన్నకుసాగిలిమ్రొక్క । నంతవిభీషణుడారామచంద్రు
సంతసంబునగాంచిజయమయ్యెమనకు। సమసెరావణినేడుసౌమి
త్రిపలన। సమరస్థలినటంచుసమ్మతిజెప్ప । గరిమెతోతమ్మునికౌగిట
జేచిరా। శిరమమూర్కొనికేలచెక్కిళ్ళుదువ్వి।ఘనరుధిరార్ద్ర
మౌకాయంబుజూచి। కనుదమ్ములనుసీరుగారంగహస్త । మునసం
టుకొనుచుతమ్మునిఁబిలోకించి। నెనరుచిత్తములోననివ్వటిల్లంగ ।
నాయన్ననీవిట్లునావెంటవచ్చి । బాయకకష్టముల్‌బడితివిద్ధర ।
చెలగిదుర్జయునింద్రజిత్తునిజంపి। తలఘుశౌర్యంబుననానందమ
య్యె । నేసింకవధియింతునిష్టురాస్త్రములు। పూనిదశగ్రీవుపాలు
పెల్లదూల। ననిపల్కెనయ్యెడనాలంకలోన । తనయుండుజచ్చు
టదైత్యులవలన।వినిదశగ్రీవుండువెసమూర్ఛనొంది।మరలచయ్యె
నలేచిమానసమందు। వరపుత్రునయ్యింద్రవైరిదలంచి॥

పున్నాగరాగము-ఆటతాళము.

హావీరభూషణహావైరిహరణా। హాపుత్ర ఘోరతరాహవనిపు
ణ॥ సరగుననను బాసిచనన్యాయమగున । వరపుత్రనినుబాయవశ
మునాకగున ॥ ౧ ॥ అహహానీవిక్రమమణగిపోయనుగ। యహహ
నీశౌర్యమయ్యావనిగలసెగ ॥ ౨ ॥ మాయలన్నియునేర్చేమాయ
మైచనెను । బాయరానినిన్నుబాసితిధరను ॥ ౩ ॥ వరరంగపతిపో
దరుడుతూపులను। బోరిగొనెగదనిన్నుభువనభీషణుడు॥౪॥

ఇవ్విధంబునందుఃఖించి మహోగ్రక్రోధావేశంబున రాక్షసు
ళంగనుంగొని మత్పుత్రుండువనచరుల వంచించుకొరకుతనమా

యువలన సీతాస్వరూపంబుగావించి తెగటార్చె నేనిమ్యోడసత్యంబుగాసీతందెగవ్రేసెఖడ్గంబుగొని ప్రమదా వనంబున కరిగి జానకింగాంచిరయంబునంజనుదెంచునెడయుద్ధవివానిం గనుంగొనిదుఃఖింపుచు॥

సావేరిరాగము- అటతాళము-

యేమిసేతునేమిసేతుహా మోహానాంగ । రామరామననువధింపరావణుడుగ్రుడ్డై వచ్చె ॥ నేమి ॥ యేలబొమ్మంటినిన్నలనా । దేనుమాయామృగము వెంట ॥ యే ॥ యిట్టికష్టములకే కాదో వెనుమరదినట్లాడుట ॥ ౧ ॥ నాథసీదానన్నై రక్షో । నాథుచేజావగనాయ ॥ యే ॥ పావనివీపెక్కి-పోక । ప్రతికూలములాడితి ॥ ౩ ॥ నిన్నుబాసియున్నవేళ । నన్నుబాములొందకున్నె ॥ శ్రీకరరంగపురీశ । కైకకోకేదీరెనేమో ॥ ౪ ॥ సీ ॥ వెలదిజానకియిట్లువిలపింపరావణుండవనిజవధియింపనగు.గుడేర । కనిసుపార్శ్వుడు దశకంఠునకడ్డమై దనుజేంద్ర వనితనుధరవధింప । తగునయ్య ఘోరపాతకకార్యమిదిమానుపగగల్గి ననురఘుప్రవరులైన । రామలక్ష్మణులవిక్రమ మొప్పనిద్రుంపుమననిజాలయమునకరిగిసభకు । మతులజనుదెంచిరాక్షసవరులబిలచి । తురగసామజరథభటస్తోమమలర । వేగమునబోయిశ్రీరఘువీర। వానరాదులనుజంపిరండుమీరాహవమున॥ ద్వి ॥ అనియిట్లుబలుకనద్యసురులుబోయి । వనచరావళిదాకివరబాణఖడ్గ । ముసలముద్గరగదాముఖ్యముల్ప్రరపి । వెసజంపగనిరఘువీరుండుచాప । నినదంబుగావించినిజరిపుల । వెనుకొనిబహుబాణవితతులుగురిసి । కరులరథంబులకాల్బలంబులను । వరఘోటకంబులపడిఁజెగటార్చె । ధరణిమహాద్దండదర్పంబెలర్పె । గరిమశోభిల్లంగగనిహతశేష । లరుదుగాజనిచెప్పిరసురేంద్రుతోడ । కరమొప్పనంతరరక్కసులవెలందు । లింటింటహాయనిమెచ్చుచుపతుల । జంటబాసుటనుమహాఘోరలజెందువారు । తనయులనన్నలతండ్రులగూర్చి । మొనసిదుఃఖాంబుధిమునిగెడివారు । వంచనగావించివైదేహిఁదెచ్చి । ముంచెబోయీలంకమహాఖండటంచు।నిందించినిట్లూర్పునిగుడించువారు ।

క్రథమనమరణంబు కాంక్షించువార। లగుచుమహాఖేదమతిశయిల్లం
గ। మగువలెల్లనుగూడిమాటలమించి॥

ముఖారిరాగము. ఆదితాళము.

యెంతచేటుగల్గెనమ్మ। వోయమ్మరాక్షసేంద్రుడెంతమూఖుడ
డమ్మ। యింతిగోకై కకువరము లేలయొసగెనమ్మభర్త। కాంత
తో శ్రీరాముడేలకానలకువెంచేసెనమ్మ ॥ యెంత ॥ తప్పులెల్లమ
నవెనమ్మ। పనశాలకుచుప్పనాతిబోనేలనమ్మ। తప్పిపోయె బో
రఘువరులతవిలికదియనేలకనుల। గప్పినదీనికామాంధకారమగ్ని
పాలుగాను ॥ ౧ ॥ యేమినేరములులేకను। వనవాసుడౌ శ్రీరా
ముభార్యతాచేనేలను। యేమమ్మదానికేకాదసామీరిజలనిధిదా
టి। భామతోభాషించియక్షునామమణచిలంకకాల్చె ॥ యెంత ॥
౨ ॥ వినడాయెవిభీషణోక్తులు। మేఘనాథాదులనిద్రల్లిరద్భుత
శూరులు। వనితరో రాముని రంగవాసుడనుచుదెలియడాయె। విన
వమ్మవీనిక్రొవ్వెల్లవెసధాత్రిదగ్ధమైపోను ॥ ౩ ॥

క ॥ యీరీతితనపురంబున। భూరివ్యసనమునబల్కుపాలతులప
లుకుల్। యారావణుడాలింపుచు। ధీరతరణరంగమునకుతెంపున
వెడలెన్ ॥ చ ॥ కరులురథంబులశ్వములుకాల్బలముల్తనవెంట
నొప్పభీ। కరశరచాపఖడ్గపరిఘప్రకరంబులుదాల్చి। హేమసుం
దరరథమందుతావెలసిదపడమెలపడగవానరావళిన్। సరసీజమి
త్రవంశజులచంపుదునంచునుదగ్రమూర్తియై ॥

వ ॥ మహోదరమహాపార్శ్వ విరూపాక్ష ప్రభృతులతోడం
జని యవ్వానరానీకంబులందాకి నిసితబాణపరంపరలవలన నా
శంబునొందింపుచు దేదీప్యమానంబుగావెలుంగుచున్నయెడసుగ్రీ
వుండరుదెంచి శిలావృక్షవర్షంబున రాక్షససేనాక్షయంబుగా
వింపుచు విరూపాక్షుతోడందలపడి ఘోరసంగ్రామంబుగావిం
చి ప్రాణంబులుబాపె నంతరావణానుమతంబునమహోదరుం
డురువడించి కపిసైన్యంబులంజీకాకుపరచినభానునందనుండత్యం
తయత్నంబునంబోరిపోరి యవ్వీరునినిగతప్రాణుంగావించె న
ట్టియెడ ॥ సీ ॥ కోపంబుతోడమహాపార్శ్వుడయ్యెడవనచరావ

శిలాకి వసుధగూల్ప । కని వాలిసుతుడుదగ్రత నివామాకొ్కని స
మరంబుగావించి సంహరింప । రావణుడతులదుర్వారశౌర్యంబున
కాలాగ్నితుల్యుడై కపిగణముల । సమయింపుచును దాయ జానకీనా
థుండు తమ్మునిగూడి దోర్దర్పమమర । శరశరాసనములు బూని స
మరమునకు । నిలిచియుండ విలోకించి నిర్జరారి । విశిఖవర్షంబు
గురియింప వేడ్కగాంచి । బరపె సౌమిత్రి పటుబాణసంక్తులపుడు ॥
ద్వి ॥ రావణుండంత దుర్వారుడై యమించి । పావకతుల్యమౌ బా
ణముల్ బరపి । రామసోదరు బాణరాజిని గ్గాడి । రామచంద్రుని
డాసి రయమునను గ్ర । సితసాయకము పెంజీకటి నేయ । నతికోప
మున రాముడసురేంద్రు తోడ । నతులవిక్రమ మొప్ప నని సేయ జూ
చి । జతలేని దీప్తి సౌమిత్రి ఘోర । శరములదైత్యేంద్రు సారథి
దునిమి । గురుతరధ్వజము లగూలంగ నేసి విలుద్రుంచె నసిబుష వీరు
లు మెచ్చ । వలనొప్ప నవ్యాజ వగరాహాస్తు । డగుచు నిశ్చేషణుడ
స్త్రశస్త్రముల । తగగూల్ప నాతడున్నంతుడై శక్తి వెసదాల్చి తమ్ము
నిత్రెయంగ నప్పు । డసదృశకరుణార్ద్రయగు రామతమ్ము । డది
త్రుంపన మరారియాగ్రహంబలర । పదిలంబుగా నొక్క పటుశక్తి
బూని । యా విభీషణు జంప నాత్మ దలంప । పావనుండగు రామభద్రు
నితమ్ము । డాతనికడ్డమై యసురేంద్రు మీద । శాతమార్గణములు
చయ్యన గురియు । కసలి సౌమిత్రి నుగ్రంబున గాంచి । నిసుధరాస్థలి
గూల్చనిక్కమీశక్తి । గనుగొనుమని త్రేయగని రాఘవేంద్రు । డనె
తమ్ము డొకిస్వస్థియగునని ప్రీతి । సంతట శక్తిమహాధ్వనుల్ దసర । విం
తగా దీనులై వేల్పులు చూడ । మంటలు గ్రక్కుచు మహిమ సప్ప । ఘుం
టికాయుక్తమై కడువడి వచ్చి । రామానుజుని పెన్నురము నగాడ ।
నామహామహు డంతనవనిపై బడియె ॥ గీ ॥ అవని బడియున్న లక్ష్మ
ణు నట్టె జూచి । జానకీనాథు డతిశోకజలధి మునిగి । సారిదియాతని
యురము దూటుచొచ్చియున్న । శక్తి పెకలించి భంజించె జనపరేణ్య ॥
వ ॥ అంతట దశగ్రీవుండు దగ్రసనస్కుండై విశిఖపరంపరలవ
లన రాఘవేంద్రు గప్పం దొణంగిన సైరింపుచు మఱి ఖావేశంబున నం
దమ్మునిం గౌగిలించుకొని యవ్వీరుని భక్తి విక్రమపౌరుషంబులు దలం

చి సంతప్తచిత్తుండై ధైర్యంబు గోని హనుమత్సుగ్రీవ ప్రముఖు
లంజూచి మీరెల్లవారలు లక్ష్మణుంగాచి యుండవలయుని య్యెడ
పరాక్రమంబుచూపుటకు కాలంబుగాని చింతింపనహంబు గా
దేను రావణుంగదసి మదీయ్యావిక్రమప్రతాపంబులుజగంబులం
గీర్తించంపుచుండ నారామత్వంబుగనుపరచెదనింకనీలోకంబునరా
మరావణులమగు మాయిరువురలోననొక్కండై యుండవలయు
నని బల్కి మహాగ్రక్రోధాతిశయంబున ధనుష్టంకారంబు గా
వించి చండకాండంబులప్వీరుని దేహంబుగాడనేయ నారాక్షసే
శ్వరుండు కొంతదడవు రామచంద్రునితోడనద్భుతసంగ్రామంబు
జేసి రణరంగంబుననిలువంజాలక లంకాపురంబు సొచ్చెనప్పుడయో
ధ ॥ గీ ॥ అంతసీతేశుడతిశోకమావహిల్ల । ధరణి బడియున్నత
నసహోదరునిజూచి। కన్నుగవనశ్రుకణములుగ్రమ్ముచుండ। చా
లవిలపించెవనచరుల్ జాలిబొంద ॥ ద్వి ॥ హారఘుకులవీరహామ
హాశౌర్య। హారాక్షసాంతకహాసహజన్య। నీకిట్టిదురవస్థనేడేలక
లై। నాకురాదాయగానాతండ్రినీకు। కలగుణంబులనెల్లక్రచ్చె
రబోగడ। నలవియేముక్కంటినలులలకైన। గరిమతోననుబాడ
కాంక్షింపవేమి। సరగునలేలెమ్ము శక్రారిహరణ ॥

వ ॥ ఇట్లు బల్కుసుషేణుంగనుంగొని ॥

సురటరాగము — ఆదితాళము.

యేమిసేయుదుసుషేణ। నాదుఃఖమెట్లుదీరునుసుషేణ। స్వామి
త్రినాబహిశ్చరప్రాణమసనొప్పి। తామహీస్థలిప్రాలిపల్లడను
గటిగించె ॥ యేమిసేయు ॥ నేనెంతదురితుండనో। పూర్వమందేనెట్టి
చరితుండనో। నేనెంతదుర్జశాన్వితుడనో। లేకున్నదానవేంద్రు
నివలనతమ్ముడిలగూలునా ॥ యే ॥ ౨ ॥ సమరమికనాకేలను। దై
త్యేంద్రు సాధించుటదియేలను। కమలాక్షిసీతనికనైకొన్నఫలమే
మి। విమలరంగస్థలిని వెలయుతమ్ముని బాసి ॥ యే ॥ ౩ ॥

వ ॥ ఇవ్విధంబున విలపించురఘువరేణ్యునకునవినయంబుగా
సుషేణుండిట్లనియె ॥

శుద్ధకాంభోదిరాగము- త్రిపుటతాళము.

సకలజ్ఞుడగునీకుజనుసయ్యయీచింతజనకజారమణరామ ॥ శ్రీ శటుడగుసౌమిత్రికకటశవచిహ్నాలేదికమానుదుఃఖమేలచాల ॥సక॥ శరదిందుసమముఖస్ఫురితనొప్పెనదెసు ప్రసన్నాదిలక్షణములు । కరపద్మములరక్తకాంతులొప్పచున్నవరుదార భయములేదు లేదు ॥సక ॥ ౧ ॥ కనుదమ్ములత్యంత కరుణాప్రసన్నశోభనములై పొలుపొందెను। ఘనమైనహృదయముశ్వాసనయుక్తంబగుచుదనరె నిదెరిపువిరామ॥రామ ॥ ౨ ॥ మృతుడుగాడితనికతిమోహనాక్రమించెనితడుదీర్ఘాయువమరి । నుతిజెందుశ్రీరంగపతిసోదరుండనగనతజనగణార్తిదూర॥ధీర॥సకలజ్ఞ ॥ ౩ ॥

వ॥అనిభాషించియునంతట। హనుమంతునిజూచిరఘుకులాధ్యక్షునితమ్మునిబ్రోవుమౌషధంబులు । ఘనకరుణామతినిదెచ్చికళ్యాణముగాదె॥

కందార్థము.

మునునీకుజాంబవంతుడు। పసిబడివివరించెద్రోణపర్వతమున । సొంపునవెలుగుయౌషధంబుల । కనువుగజనితెచ్చుతెరవులగవరధీర। నీవచటికిజనుముపెంపార। మాకోర్కెలింపునను చేకూర। ఘనతరశ్రీరామకార్యధురంధరు। డనసౌషధములుచయ్యనదెమ్ము॥ అగవరధిర ॥ ద్వి ॥ కరమొప్పసంజీవకరణిసౌవర్ణ్య । కరణియుసంధానకరణివిశల్య । కరణియనందగుఘనతరౌషధులు । పరగద్రోణాద్రిపైభాసిల్లుచుండ । పర్ణములెల్లసఫలములుపచ్చ । వర్ణింపనెన్నవరపుష్పవితతు। లరుదారరాత్రులసగుపడుచుండ। గురుజవంబునబోయిగొనిరమ్ములీల। భానూదయంబైనబాగుగాదెన్న। పూనియంతకుమున్నెపౌసగనేతెంచి। కావుమమ్మెల్లకడుదూరమిటకు। పోవయ్యపోవయ్యభువనంబులందు। చారువిక్రమధైర్యశౌర్యపూర్ణుండ।వారయనినుబోలరవనిషేపీరు । లనిసన్నుతింపంగనంతసీతేశు।డనువుగాబల్కెహనుమంతుతోడ॥

భైరవిరాగము-అటతాళము-

హనుమంతనిన్నుప్రార్థనసేతునోయి। కనికరములరసన్నావగదోయి। వరమతిద్రోణపర్వతముదేవోయి।సరగునభ్రాతృభిక్షము

చెట్టవోయి ॥ ౧ ॥ నీవీకార్యముసేయనేతువుశీల। నీవిక్రమము
బల్కనేరనుచాల ॥ ౨ ॥ పదపడి నేడీయూపదదీచకవోయి। పద
లకనీమేలువచియింతునోయి ॥ ౩ ॥ తన్నులలోనొక్కతమ్ముడవీ
వు। రమ్ము వేగమె కౌగిలిమ్మికనీవు ॥ ౪ ॥ వరరంగపురమునవసియిం
చియున్న। పరముని నన్నికపాలింపుమన్న ॥ ౫ ॥

గీ ॥ యిట్లుబల్కినహనుమంతుడెగసియార్వ। లంకగంపించె
దిక్కులల్లాడెమిన్న। బగిలెజలధులుకలుషించెపర్వతములు। ధర
ణియనుచంచలమునొందెతత్క్షణమున ॥ ౬ ॥ ఆసమయంబున దే
వతలుపుష్పవృష్టి గురియించి రంబరంబున దుందుభి స్వనంబులు
మ్రోసెనంతటనాంజనేయుండాపన్నారణ్యుండగు రామచంద్రు
నింజూచి సవినయంబు నంగృతాంజలియై యిట్లనియె ॥

నవరోజు రాగము - అటతాళము -

యింతచింతయేల। దేవరవారి। కింతచింతయేల ॥ చింతసేయ
కుముదారాంతవిక్రముడన। సంతశౌర్యాంకహనుమంతుడనేగల్గ ॥
యింత॥ దీనభావమేల। ద్రోణాద్రి నిదెత్తు వేగలీల। పూని శైలా
నవభూతసమేతమై। గానబడెడు భూమినైన నే పెకళింతు ॥యిం
తచింత ॥ ౧ ॥ కరుణా బ్రోవవయ్య। నీబంటువిక్రమముజూడవ
య్య। కరమొప్పనీనామస్మరణబలంబున। పరిపంథిహరణమే పని
మైన యొనరింతు ॥యింతచింత ॥ ౨ ॥ తనువ్వ నీది సుమ్మి నీచరణాబ్జ
దాస్యయోగమిమ్మి। అనఘరంగేశ నాకనుమతి యొసగుము। జనితెత్తు
నావధాద్రి నినిమేషములోన ॥ ౩ ॥

భైరవి రాగము - ఆదితాళము -

ఇదిగో నెగరితిని। దేవరపదములదలచితిని। వదలక నదమలహృ
దయంబున నిను। ముదముసదలసగనెదురున్నదె భువి॥ దండిమగం
డనుచు। వేల్పులతండములనకొనుచు। నుండగనే నుద్దండబలము
న। నజాండంబైనను చెండాడంగల ॥ఇదిగో ॥ ౧ ॥ కదువతిజని
కాంచి। పర్వతముదుగకపెకళించి। తడబడకనుతలనిడుకొనివిహ
తులు। వడవడవడకుచునదలగవెదలెద ॥ ౨ ॥ సురవరనుతచరణ।

దుర్భరతరరాక్షసహరణ। హరవిధిముఖసురులుసరిబోలరు నీకును వ
రరంగస్థలవాసుడవరయఁగ ॥సిరిగోనాగరితిని ॥ ౩ ॥

వ ॥ ఇట్లు బల్కి రఘుపరేణ్యానకు ప్రదక్షిణనమస్కారంబులు
గావించి దీవనలొంది యుద్దేవుండు జగన్మోహన దివ్యమంగళస్వరూ
పంబు నిజహృదయాబ్జంబున నిల్పుకొని వానరకోటులచ్చెరువొం
దిచూచుచుండ దేవతలానీకసంఘము జయజయధ్వానంబులు గావిం
వింపనొప్పునప్పుడు పుష్పించి యంబరంబునకెగసి పోవుచుండెన
ట్టియెడ ॥ సీ ॥ హనుమంతుడేగుటవినిదశగ్రీవుండు కార్యవిఘ్న
మొనర్పంగరిమెదలచి। కాలనేమినిబంపకడువడిజనివాడుమార్గ
మధ్యంబున మౌనియగుచు। మాయామయాశ్రమమధ్యభాగంబు
న తాపసోత్తమురీతి తపముసేయ। నచటికేపవనజుండరుదెంచియా
దైత్యు। కపటకృత్యంబెల్ల నపుడెరింగి। మకరిభంజించియచ్చరమ
గువ బ్రోచి। పటుపరాక్రమమలరనప్పావనుజు। నుగ్రగతిడా
సిపోరాడియుర్విగూల్చి। శీఘ్రముననేగెవానరసింహుడంత॥

వ ॥ ఇవ్విధంబున నంబోయిపోయి కుశద్వీపంబుదాటి క్షీరసము
ద్రంబుగడచియుత్తరభాగంబుననొప్పుచంద్రద్రోణగిరులం
గాంచి ద్రోణశైలంబుమీదికెంజని మహౌషధాన్వేషణంబు
సేయఁదొణంగిన నద్దివ్యౌషధులదృశ్యంబునొందెఁ. కనుపడకున్నన
ప్పర్వతేంద్రుతోనిట్లనియె ॥

కందార్థము.

గిరివరరఘువరుడనుపగ। గురుజవమునవచ్చినాడగురుతుగ నా
కుం। నిరుపమదివ్యౌషధులిక। కరుణనుగనుపరచివేగగావుము। రా
మానుజుని బ్రోవుము ॥ తరుచుగనినుమదిదలచెదనాకిపు। డరుదుగ
నౌషధులన్నియొసంగి ॥ గావుము ॥ వ ॥ అనినయాశైలేంద్రుం
డు దుర్వారగర్వాతిరేకంబున బలుకకుండిన ॥

చ॥ అనుపమరౌద్రముప్పొదలనద్రివరుంగనిదుష్టబుద్ధితో । ననుపుగ
బల్కవైతివిరయంబుననిన్నువకళించిలీలతో । ఘనతరపుష్పకందుక
ముకైవడినెత్తుకరామునిపాలికిం।జనియెలిపింతునన్నెలువశత్రుడువచ్చి
నగానిదుర్మతీ ॥ గీ ॥ అనుచుతనవాలముననద్రినట్టెజుట్టి। బలిమి

పెకళింపనబ్బులుకలఁగెధరణి। యొరిగెసురదంతులటుత్రికూటాగ్రగిరులు
గదలెనహీనకులేంద్రుఁడువంగెనయ్యవసరమున ॥

వ ॥ అంత సమ్మోహాధరంబుదాల్చి సింహనాదంబుచేసిన ప్రళ
యాగ్నికల్పులగు చిత్రసేనాదిగంధర్వకోట్లవీరునిదాఁకినొప్పించిన
నుగ్రుండై వాలంబునఁగొందరింజుట్టి నేలంగొట్టియు కొందరింబి
డికిటఁబోట్లవధించియు కొందరి దరుపాషాణంబుల భంజించియు
నిర్విఘ్నంబునం జీకాకు పరచి పలాయనంబు గావించి గగనమా
ర్గంబునం జనుదెంచుచున్నసమయంబున ॥ ద్వి ॥ హనుమంతు
డీరీతిఁ జరుదెంచుచుండ। మొనసినందిగ్రామమున నొప్పుభరతు। డా
రాత్రిమునస్వప్నమురుసుగాబడసి। శ్రీరఘుపతిబాల్సీతయుసడసి।
కరుడుగాఁజనినిండగావచ్చె సింగము। సమయమున స్వప్నఫలచరితంబు
తెలియు। దమలాత్మలగుచు నేయుమవినున్నారో। నావాకియాపద
సనుకూరునాకో। కామినీమణిలోకైకసతిసీత। యేమాయ
నోరాఘవేంద్రునితమ్ము। డేమికష్టముతోడనేదున్నవాడో। తె
లియదాయనటంచు సీనత్వమొంది। వలనొప్పబ్రాహ్మణవర్గం
బులకును। కలదానములుజేసిఘనజపహోమ। శాంతులుగావిం
చిసారెకుమదిని। చింతనొందుచునుండ శ్రీహనుమంతు। డాసమ
యంబునసంబరవీధి। ఘాసిల్లుచునువచ్చె భరతునిజూచి। రాముబో
లినయట్టిరాజర్షియనుచు। వేమరుమదిలోనవిస్మయంబొందె। భ
రతుడవ్వీరునిపదపడిజూచి। వరఘాతమిదిపనివధియింతుననుచు।
శరముకార్ముకమునసంధింపగాంచి। వరమతినశరీరవాణి యిట్లని
యె ॥ క ॥ వినుమీతఁడాత్మబంధుఁడు। ఘనశరమేయంగదగదు కా
వుమనగ। సయ్యనకులుడుకోపముడిగెను। చనెవాయుతనూజుడం
తజవములరంగ ॥ గీ ॥ రావణుండుబనురయమునమాల్య। సత్ప్రి
ముఖయాతుధానబలముల్లెల్ల। నాంజనేయుతోడనద్ధిపైపోరాడి।
విఫలులైరియతనివిక్రమమున ॥ వ ॥ అంతరఘువరుండు దివ్యౌ
షధపర్వతధరుండగు। హనుమంతునిప్రభాపుంజంబర్థుణోదయం
బనితలంచి। శోకంబుప్పతిల్లలక్ష్మణుంగాంచి॥

ఉదయరాగము-ఆదితాళము.

ప్రకటముగ నరుణోదయప్రభ। పరగ తూర్పున ననమరె నికనె ॥ నకట తమ్ముడ నిన్నుబాసితి నవనియందు । సుకరమగు నీముద్దుమొగ మికచూడక రుపుగదన్న । సీవించుకకనుంగవదెరచి చూచిన సుఖము గాంతు ॥ ౧ ॥ చెలగి వనములనఖిల సేవలు సలుపుచును రెండవభుజంబన। వెలసియిటు ననుడించిచనుటిది విహితమగునె। పలుకుమొకపరి వెంటవచ్చెదనని లుకలేటికి నిలువనిచటను। నలినమిత్రునకెంతపగతుడనైతి తండ్రి ॥ ౨ ॥ వనమునకు నను నమ్మి నిను బనిచిన సుమిత్రకు నేమిజెప్పుదు । ఘనమతి నిభరతునకు శత్రుఘ్నునకు నేమందు ॥ ధనువు శరములు గొని మహోగ్రతర నుజవరులను గదిసి తునిమిన । నినుధరంగోల్పోతి శ్రీరంగనిలయుడసయ్యయ్యా ॥ ౩ ॥

గీ ॥ శరణుబొందిన యావిభీషణునకేను । పట్టముసరంగగట్టితి పరగమున్నె । శరణిన దిప్పు నేమందు నైవగతికి। సత్యహీనుడనై తిబోజగతియందు ॥ క ॥ వనచరసేనలతోడను । జనుమికకిష్కింధకీవు సరగుననాకై । వనరాశిగట్టి దనుజుల। ననిమితిమవలీలనతులదోర్దర్పమునన్ ॥ గీ ॥ అనిన సుగ్రీవుడారాముని నట్టుజూచి । మానవేశ్వర శోకంబు మానుమిపుడు। సరగుననుజోచ్చెనాలవరఘాముపవన। తనయుడికశీఘ్రమునవచ్చు తడయకతడు ॥

వ ॥ ఇట్లు బల్కిన యనంతరంబున దివ్యౌషధశైలంబుతోడ ధగద్ధగితప్రభాభాసురుండై చనుదెంచు హనుమంతుం గని మార్తాండుండరుదెంచెనని శంకించి ప్రళయసమయమహోదగ్రవిగ్రహుండగుభర్గుచందంబున రౌద్రరసోల్లసితమూర్తియై సుమిత్రాపుత్రరక్షణార్థంబునకై మహౌషధాద్రికెంజనిన హనుమంతుండరుదేరకమున్నె మార్తాండుండుదయించుచున్నవాడు మదియ్యాదివ్యాస్త్రంబున వీనింద్రుంచి లోకంబరాక్షసంబుగావింతునని మహోద్దండంబునంభ్రుకుటీస్ఫూర్జితనిటలుండై కోదండంబుగొని రౌద్రాస్త్రంబుసంధించినంజూచి జాంబవత్సుగ్రీవవిభీషణప్రముఖులతిభయంబునం దత్తరపడి వినయంబున హస్తంబులు ముకుళించి మహాప్రభో నీవు రౌద్రాస్త్రంబుసంధిం

చుటవలన నఖిలసురగరుడోరగ గంధర్వ సిద్ధసాధ్య ప్రముఖనివ హంబులు దిక్కుల కుంచారుచున్నవారు గిరికాననసముద్ర ద్వీప సహితంబగు ధరామండలంబు గ్రక్కునంగదలుచున్నయది యెక్కరికై భువనత్రయసంహారంబు సేయనేలగరుణింపు మతండు సూర్యుండుగాడు దివ్యౌషధనగధరుండగు హనుమంతుండు సూర్యునిచందంబునవచ్చుచున్నవాడనిపల్కునసమయంబునమహీమండలంబునకరుదెంచినభానుండునుంబోలెపవనసందనుండరుదెంచి పర్వతంబుడించి రఘువరునకిట్లనియె ॥ సీ ॥ శ్రీకరరఘుకులక్షీరాబ్ధిచంద్రమవలనొప్పనీయాజ్ఞ తలధరించి। సుసలకపోవంగమార్గమధ్యంబునగలిగెననేకవిఘ్నములునాకు। గరిమెనీనామసంస్మరణచేనవియెల్లభంజించి ద్రోణాఖ్యపర్వతంబు। జవమునజేరియాశైలేంద్రమునమోషధులుగానలేకటో బలిమువలన। కొండగొనివేగగంధర్వకోట్లగెలిచి। వచ్చుచున్ననిశాచరవర్గమవార్ధి। మధ్యమునదాకసవలీలమడియజేసి। గట్టెజేర్చితినిప్పుడ్నగావపలయు ॥

వ ॥ అనినరఘువరుండిట్లనియె ॥

మెదుకులకాంభోజిరాగము - ఆదితాళము -

హనుమంతనీవనుపమపుణ్యాత్ముడవోయి। మాకుజ్ఞుసమతి ప్రాణములిచ్చిగాచితివోయి॥ అతులప్రసప్రాప్సహాయుడవునీవు। నీకుజతతేరుభువనములకగుణాంమతిచాటుపిక ॥ ౧ ॥ శ్రీరఘువంశముద్ధరణజేసినాడవు। నీవు। శూరరాకుసులసదనిగుప్పనాడవు ॥ ౨ ॥ యెలమితోనీయుపకారఫలమిమనంచునను। రంగనిలయుమునసినన్నమదినిదలచుచునుందు ॥ ౩ ॥ వ ॥ యిట్లానతిచ్చిన యనంతరంబున సుషేణుండుసుగ్రీవానుమతంబున నస్మహాపర్వతంబు మీదికింబోయి విశల్యకరణింగైకొనివచ్చుచుంబునంజనుపొంచిలక్ష్మణునకుపయోగంబుగావించిన నిశ్వీరుండు సుఖనిద్రితుండైమేల్కాన్నచందంబునచయ్యనలేచిరఘువరునకునమస్కరించినస్మహానుభావుండతని గాఢాలింగనంబు సలిపి మూర్ధాఘ్రాణంబుజేసి పరమానందంబునసుషేణుంగొనియాడెనంతహనుమత్సుగ్రీవవిభీషణజాంబవత్ప్రముఖులత్యంతసంతోషంబునం గంతులైచిరి తక్కునక

పులుకిలకిలాశబ్దంబులదిశలుపూరింపంజేసిరి గగనంబున దేవతలు
పుష్పవృష్టిగురియించిరి దుందుభిధ్వానంబులొనర్చిరంత నాంజ
నేయుండురామాజ్ఞవలనద్రోణాచలంబుగొని యథాస్థానంబు
నంజేర్చి క్రమ్మరంజనుదెంచి నట్టియెడ ॥

సీ ॥ తమ్మునిజూచిసీతానాథుడనుసుమిత్రాత్మజనీవుఘోరాహ
వమున । రావణుశక్తిచేరయమునధరత్రావ్రాలియున్ననేనొందితిను
గ్రదుఃఖ । మీవులేకున్ననాకేమిటికిదేహమేటికిసౌఖ్యంబులేలసీత ।
యనిబల్కలక్ష్మణుండారఘుగ్రామణిగని నీపదాబ్జముల్ గాంచు
వారి । కనఘభయమేమినమ్మినయావిభీషణాఖ్యబ్రోవంగవలదెనీ
వసురపతిని । జంపుమవలీలయాతండుజచ్చియున్న । తలలుజూడం
గవేడుకగలిగెనాకు ॥ ద్వి ॥ అంతటలంకేసుడరులగెల్చుటకు । చిం
తించిశుక్రునిసేవించిధైర్య । మునహొక్కహోమంబుమొనసిచే
యంగ । మనమునదలచిసన్మతితోడఘోర । పాతాళతుల్యమైభాసి
ల్లుగుహకు । ఖ్యాతిగానసురులకావలిబెట్టి । వలనొప్పలోపల వసి
యించియస్త్ర । పరిధలంచితబిల్వభల్లాతకాది । వరసముచ్ఛయ
ములువరుసగాగూర్చి । కొమరొప్పదధిమధుఘృతరక్తమద్య । మ
మితంబుగాపాత్రలందుండజేసి । కాకకుక్కుటగృధ్రకంకసేనము
ల । వీకతోదెప్పించివిమలమానిష్ఠ । నసలసన్నిధినుండియవివేల్చు
చుండ । హోమాగ్నులనుధూమముద్ధతివెడలి । భీమంబుగానింగి
బెలుచనుండంగ । కనివిభీషణుడుశ్రీకాకుస్థుగాంచి । వినయమొల
ర్పంగవెనసిట్టులనియె । నినుగెల్వనేరకనిర్జరారాతి । పనిబడిభా
ర్గవుబ్రార్థించియతని । యనుమతిగొనిహోమమనూరూఢిసేయ
మొనరనిండెనుధూమముర్వియుదివియు । యిదివిఘ్నమొనరింపనిపు
డెకర్తవ్య । మదిపూర్ణమైనచోనతడజేయ్యుడు । కావునపవన
జాంగదముఖ్యకపుల । వేవేగబనుపుమువిఘ్నంబొనర్ప ॥

చ ॥ అనవినిరాఘవుండుపవనాత్మతనూజునివాలినందనాద్యను
పమ । విక్రమాన్వితులనచ్చటికంపగవారుదగ్రులై । జనిచనిలంక
జొచ్చిదనుజప్రకరంబులనుగ్రగూల్చుచుం । కనకకవాటముల్విరుగ
గ్రుక్కనదన్నుచునుబ్బియార్చుచును ॥

వ॥ ఇవ్విధంబున హనుమదాంగద మైందద్వివిధశరభపనసగజ గవయ గవాక్షనలనీలశతవలిప్రముఖ వానరకోట్లుప్పరంబుననల్ల డలందిరుగుచు దవ్వారికులం జంపుచు రథంబులు నేలం ద్రిప్పివై చుచు ఘోటకంబులమదిఁ ఁవుచు మాతంగంబులమడియంజేయు చు నాయుధంబులువిరిచివైచుచు భాండాగారంబులుసొచ్చి ధనం బులుపారంజల్లుచుగనుపడినదైత్యవీరులంబట్టుకొని రావణుంజూ పుమని కఠినంబులగుబిడికెటిపోట్లం బొడుచుచు నివ్విధంబున విహ రింప విభీషణపత్నియగుసరమచనుదెంచికరసంజ్ఞవలనరావణుం డున్న ప్రదేశంబుకనుపరచిన వానరవీరులచ్చోటికిజొచ్చి పోయి రావణుంగాంచి హేమాద్రవ్యాదులగ్నిగుండంబునంవైచియద్ద శకంతునిం గోరువులంగాల్చియు నఖంబులంజీరియు దంతంబులగ రచియు ననేకవిధంబులంబిడయొనచిఁన పర్వతంబునుం బోలె ని శ్చలుండై యున్నసమయంబున యంగదుండంతఃపురంబునకరిగి దురంతచింతాక్రాంతయై కరతలంబు చెక్కిటంబెట్టుకొని రామ లక్ష్మణులవిక్రమవృత్తాంతంబుతోడిచేడి యలకుముచ్చటలొప్పం జెప్పుచున్న మండోదరింగాంచిసింహంబుకరింబోదివిన చందంబు నం గదిసిశిరోరుహంబులు కేలంబట్టుకొని రాక్షసేంద్రునిసమీపం బునకుంగొనిపోయియిట్లనియె॥

శంకరాభరణరాగము. అటతాళము.

ఇదిగోతెచ్చితిచూడర। నీదేవినిం। పొదవచెచ్చెరబ్రోవర॥ యి దిగోతెచ్చితిరదుమఁ దచిత్తనీముద్దు। సుదతినినిజఁ రసుదతులుత్స వమొంద ॥ఇదు॥ ఘోరతరాటవిని। వంచనజేసిశ్రీరామప్రభుస తిని। చోరవృత్తిహరించితారీతిగాదునీ। వారెల్ల చూడదుర్వారవి క్రమమొప్ప ॥ ఇదుగొ ॥ ౧ ॥ ధ్యాననిష్ఠులమానర। శ్రీరాము బాణానలమునగూలర। మానులనలయించిమగువలచెరనుంచి ఘూనినీవరిగినషోకలనుభవింప ॥ఇదుగొ ॥ ౨ ॥ మానసత్వమికచా లుర। నీక్రొవ్వెల్ల మాన్పకపోబోమురా।మానితశ్రీరంగమందిరపతి యగుభానుకులేంద్రునిపదపద్మస్మరణచే॥ఇదుగొ ॥ ౩ ॥

వ ॥ అంతమండోదరి సాంజనబాష్పంబులు నేత్రపద్మంబులం జారుచుండ జీవితేశ్వరుంగనుంగొనియిట్లనియె ॥

ద్వి ॥ అలనాడు శ్రీరాముననడవి వంచించి। వలనొప్ప లోకపావనియైనసీత। నరుదుగాఁగొనివచ్చి యాఫలంబిట్లు। గరిమచేకూడిన కైవడిదోఁచె। యొకవానరుండు సన్నద్ధతఁగదసి। ప్రకటసాగరంధిక పారిజాతోడి। ఘనపుష్పవహరసంపేటి వాకొంప్ప। తనకరంబు నబట్టి ధైర్యంబు వెలయ। గొని తెచ్చి టకునాకొడుకింద్రజిత్తు। జీవించియున్నని జీవపుసడేయ। కీవానరాధము నేలబోనిచ్చు। యేల యాహిమామనిం కేలయీమాన। మేలనిల్పము రాఘవేంద్రుని గెల్వ। జాలవస్వైరుడ సాధ్యంబు భేద్య। డాలమ స్నుమించు నసురులమ్రుంచు। నఖులభుజాబలుండా త్రిలపోషు। డతనికికీడుగాడబ్బెజుడైన। శరణుబొందుము సొచ్చి జానకి నిచ్చి। వరగసమ్మినపండిబంగారుతండ్రి। ధరణిలో [illegible] నవు సన్నంగ। కరుణచేసిను గాంచుకడగి బాధింపు। [illegible] ముల్ మనసుతు తోడ। బోయగాకికనే [illegible] । [illegible] నా మాట చెవిబెట్టకున్న చెలగి రాముశరాగ్ని చేబడముంక ॥

ఘంటారవరాగము-ఆటతాళము-

అయయో నాకవమానమాయెను। నేనదని దేహమునిలుప జాలను ॥ ననుబ్రోవవిధియేమిన్యాయము। నీప్రజనకజదెచ్చుట న్యాయము ॥ ౧ ॥ కైలాసనగమెత్తుభుజములు। సన్నగావకుండ టచేసిఫలములు ॥ ౨ ॥ నేనదేలలేవోయివల్లభా। నన్నుగనిలాలింపవు దేవదుర్లభా ॥ ౩ ॥ సురపగణమదించువాడవు। నామొరయాలింపకనున్నవాడవు ॥ ౪ ॥ యికహిమాద్రులయున్నమేటికి। నాకకటదుర్దశ జెందనేటికి ॥ ౫ ॥ వరరంగపతిసేవింపుమ। దైవ్యావరనీవుధరణిజీవింపుమ ॥ అయయో ॥ ౬ ॥ వ ॥ యిట్లు విలపించుచున్న ప్రాణవల్లభి దుఃఖాలాపంబులువిని రాక్షసేశ్వరుండు దిగ్గనలేచి మహోగ్రంబునంగరవాలంబు కేలనమర్చి వాలిఖ్రత్రనిభు జాంత రంబు వైచి మండోదరింవిడిపించిననశ్చైతయ దుఃఖంబు షయంతఃపురంబునకుంజనియె హనుమత్ప్రముఖులద్దశకంఠుతో

డంగొంత సేపు కయ్యంబుగావించి పరరి రామచంద్రుని పాలికిం
బోయి సవినయంబున సంగ్రామమిల్లి పోరాటంబు పెక్కుంబు గావించివ
చ్చిన వృత్తాంతంబు విన్నవించి యంత రావణుండు నిజాంతఃపురంబున
కరిగి వ్యసనకళంకితయగు మండోదరింగనుంగొని యిట్లనియె॥

పంతువరాళి రాగము — ఝంప తాళము.

వలదు వలదు చింత లేలనే। నేనుండ నేను । నలిగి మదిని భయమదే
లనే। యే పరపూర్వజన్మకృత సుకృత సత్పూజాల। దిలన భేద్యం
డబాహుబలుడ రాఘవ్రపధంటు ॥ ప ॥ నయుల సంగనెంతవారలె
కాని సమరరంగకీర్తి యేమి గూరులె। సురవరాది దిక్పతులను ధరణి
గెలచి కీర్తి గాంచితిని। మెరయు నన్ను రాఘవుండు దురమున నుజయిం
పగలడె ॥ ౧ ॥ రామునని వధించుటొండె యనుచు। లేక యున్న । భీమ
సంగ్రామమునను । భామ వినవె నేడు వాలిరె మదిన్యబాణములను
భూమి గూలిట్టొండె శ్రీపవను పోసగి నవ్యమాత్మలోన ॥ ౨ ॥ రం
గనాథు శరపతితులను। నేను మదమాణంగ ఫణిగూలి పడనను । రం
గుమీర నీప్రరఘువరాంగ ననుచెలంగి తుంచె । పొంగుచును వెలుం
గుయుగ్మి భూరిశిఖల జరుమీకు॥ వలదు వలదు ॥ ౩ ॥

ద్వి ॥ అని పలికి మండోదరి నూరడించి। వినవో యల వల్లభ వినోదం
బుగాను। పరిపంధి ఘనురాఘవుని మదమెల్ల । ఘోరాగ్రవ్యజాల
వప్ర్యోల్లసదంతు। మునుపు విశ్వామిత్రు యాగము నిలిపి సోమకుని। ఘన
శక్తిని గిరిశు కార్ముకము విరిచెను । దశరథాత్మజుల వసుధపైదాల్చె ।
గరిమపొందె న్యాయుడు వెలసెను। పరగన్య సంహారగ్రభావంబె
లపగ। కరసఖుంబుల సోమకు నిల్పవధించె । సలలితవటుకవేషము
సొంపుమీర। బలిని వంచించెదు భంగపడగ నగుచు। జమదగ్నిసూ
నుడై సమదభూపాల। సముదయంబుల ఘోరాస్త్రలీల పొంచమణచె। రా
వణానుజం పరమణియ్యరాజ। భావంబుచాల్పి తాపసకోట్లు బొంగ
డ। తాటకనటుద్రుంచి తపసియాగంబు। పాటించి ప్రోచిదో బంల
లమునసీశు। చాపముద్ధతి ద్రుంచి జనకజ నేలి। చాపవిద్యాటోపసం
రంభమెప్ప। ఖరదూషణాదుల ఖండించి ఘోర । తర బాణమున
వాలితడయక గూల్చి । శరనిధి బంధించి శర్వరీచరుల। నరుదుగా జ

కొట్టడుటాత్మనెరుంగ। వతడుజగన్మోహుండాదివిష్ణుండు। నతత చిదానందశాశ్వతమూర్తిగా। గావునవిజయంబుగైకొనునతడు। నీ పురణంబుననెరి గూలగాంచి। పావకశిఖలలోబడనుంకుగూడ। దదియెట్టులన్ననాకధిపమాత్రం డ్రి। ముదిమియుమరణంబుమును కొనిలేక। వెలయుచుండెనజానవపంబునగ। చలమేలమునకింక సౌఖ్యంబులేల।వలనొప్పయి...హితోడ। జలజాక్షుడగు రామచంద్రునకొసగి। ...మునివృత్తివాసంబుజేసి। ఘననిష్ఠ తపములుగావింతమింక ॥ వ ॥ అనిపల్కిన వింశతిబాహుండు మండోదరితోనిట్లనియె ॥ క ॥ హరిరాఘవేంద్రుడనుచును। సిరిజ నకతనూజయనుచు। చిత్తములోనం। గురుతెరిగియురఘుపతిచే। నరుదుగమృతిగోరితెచ్చితవనితనూజ ॥

సీ ॥ పరకాంతలనుబట్టిచెరబెట్టవాకృష్వానిదోషంబులు పూని చేసి। గరుడగంధర్వచరకోట్లబాధించిపాటగాములను గీటడంచి। మునినైతినని దొడ్డవసమునకిపుడేగనతివిరోతగునెసదయు గాక। నింద్రజిత్ప్రముఖులనెల్లముందుగజంపిజంపించిజీవింపజను నెఘోర। సమరమొనరించిరాఘవుసంహరింతు। సంహరింపగమ డిసినసరసిజాక్షు। చానివతిగాంచువహ్నిని భాతితెరువు। విడిచినిలిచిన లతికైకైవడినిల్చివు। శుభవిహీనకైనొప్పను సుందరాంగి ॥

వ ॥ ఇట్లుపల్కి మండోదరింవిటొట్టని మహోగ్ర కోపరుం డై సభాస్థానంబు ప్రవేశించి॥

నాటరాగము-జంపెతాళము.

ప్రస్థానభేరిమ్రోయించెగా। దేవతలుస్వస్థానములుమానిచం చలమునొందగా। ఆస్థానమంటపమునందురావణుడుధైర్య స్థైర్య మునమించిరణరంగమునకేగ ॥ ప్ర ॥ జలరాసులెల్లఘూర్ణిల్లగా। వలనొప్పరంగపురసిలయునివదించునిచలమునమహోగ్రబలశౌ ర్యసంపన్నుడై ॥

మధ్యమావతిరాగము-అటతాళము.

అగ్రహారసపూర్ణవిగ్రహుడగుదశగ్రీవుడువెడలెగా ॥ సుగ్రీ వప్రముఖులసూర్యవంశజులనత్యుగ్రాహవంబుననిగ్రహింతు న

తురచు ॥నాగ్రహ॥ ఘనతరమైకోటిద్వయఘంటికాఘణంఘణరవప్రకటితమై। మొనసిషోడశచక్రములుసహస్రాశ్వములనువొందురథముచయ్యననెక్కియాచుఁచు ॥నాగ్రహ॥ ధళధళమెరయురత్నకిరీటములుపదితలలందుబెంపారగ। సలలితకుండలాంగదహారభూషణావళులొప్ప శ్రీరంగనిలయుమాకోఁనువేటక్రి॥ నాగ్రహ ॥ వ ॥ ఇట్లుదశకంఠుం డకుంఠితవైభవంబున రాహుమస్తకధ్వజత్రయ శోభితంబగుమహారథంబమితోత్సాహంబుననెక్కి చంద్రహాసతోమర పరిఘ పట్టిస ప్రాస శూల ముద్గర భిండివాల బాణ బాణాసన ప్రముఖంబులుదాల్చి కాలకేతుండనుసూతుండు రథంబుగడప ఖడ్గరోమ ఖరరోమ వృశ్చికరోమాగ్నివనుఁడలను మహావీరులుగ్రమనస్కులై సాహాయ్యంబుగా వెనువెంటఁజనుదేర చతురంగసైన్యసమేతుండై ఘనజాగ్రక్కదలం జనుదెంచి యవ్వానరానీకంబులం దాకి నయ్యిరుబలంబులకు పోరు ఘోరంబయ్యె నట్టియెడ ఖడ్గరోముండువిజృంభించివానరుల వధింపంబూనిన నాంజనేయుండు వానితోఁ డంగొంతదడవు కయ్యంబుగావించిగిటడంచె నాసమయంబున వాలిపుత్త్రుండు ఖరరోముని కాలు ప్రోలికింబంచె నీలుండుదగ్రుండై వృశ్చికరోమునవనింబడవైచెనట్టియెడ ॥ గీ ॥ అగ్నివనుఁడంతనాగ్రహంబున। విలయాగ్నిసదృశుడగుచు । నరుగుదెంచిరాముమీదబాణరాసులుబరగింప। వారుణాస్త్రమునసనువానిద్రుంచె ॥ క ॥ కనుగొనిరావణుడుద్య। ద్ఘనతరవిలయాంకురుఁబోలి కాకుత్స్థకులేంద్రుని । సామీప్యమునకువడితనయరదముఁబోవఁజేసితగనిట్లనియెఁ ॥

ద్వి ॥ వినుమురాఘవదైత్యవితతులనవని। దునిమితిననిచాలత్రుళ్లెదవీవు। నీనిక్కులణగంగనిప్పుడేగూల్చి। పూనినిజఁరకోట్లభువివణకింతు। నరభోజనుడనేనునరుడవునీవు। సరిలేనివాడరాతుసకులేశుండు। సురపతిప్రముఖులస్సుక్కించిగెలిచి। ధరణికైలాసభూధరమెత్తినాడు। పరగమద్భుజశౌర్యపటుదర్పములకు । వెరచిపారుదురెట్టివీరులియ్యెలను। నీవరణ్యంబుననివసింపలేక। చావవచ్చి

తివిమత్సామీప్యమునకు। మృత్యుకన్నై ననుమృత్యువొందంగ।నత్యు దగ్రతజేతునసమానబలుఁడా। శ్రితశరణ్యుండనుజీవింపనీకు। మా తియున్నశరణనుమడియంగనేల। ననియన్నరఘువరుండవ్వీరుజూ చి। నినునీవెపొగడెమనీచాత్మవినర।పరగనీదపఠాంబుబాహుబలం బు। గురుతెగుంగుదునిన్నుకోపించివాలి।గరిమవాలంబునగట్టియుం బోధు। లరుదారద్రిస్వాతియజుఁనుండుగ్ర। వీక్యుడైనినుబట్టివె సచెరజెట్టి। శౌర్యంబుచూపుటచక్కగావిన్న। వాడప్రేలకుమిం కవాడితూపులను। పోడిమిచెడనిన్నపొరియింతుసన్న। వినిమ హోత్కటకోపవివశుడై తాసి। ఘనదీప్తబాణముల్కడువడిబర పై॥ గీ॥ రామచంద్రుశంతగయనసునకార్ముక। జ్యానవంబుజే సిచండబాణ। ఘిరతులసురపంశవిఘ్నమెదనేయంగ। బ్రతిశరము లరామభద్రుడసే॥ గీ॥ రావణాసురుడున్నతరథముమీద।పా వనుండగశ్రీరామభద్రుడవని। నిలిచికయ్యంబుగావింప నిజగ రేంద్రు। డాత్మఁడింపిన్నహాగిసపరగాంచి॥

మారువరాగము-అటతాళము.

పోవోయి ... పోవో ... ॥ పానసుడగురామభద్రు డుత్సవమెుంచి॥చ॥ ... జుడురథముపై। మన లభ్రోచెడుసామిమహిమీనను। ఘనదీప్తనొప్పుచుకదనమెునను। గ। మనసుతల్లడమెుందెవాతెటి చేవేగ॥ ౧॥ ప్రేమతోడు తరం గస్వామియాశ్రీరఘు। రాముడుపెచ్చుగరధరవము। భీమనిశాటు లుచెదరగగడుపును। నీమంచినిపుణతనెరిసఫలత జెంద॥పోవోయి॥

వ॥ యిట్లుచేవేంద్రుండానతిచ్చిన ఘంటాఘణాయమాన కింకిణీ దామకలితంబై వైడూర్యమూబరసుస్విసింబై తరుణాదిత్య సం కాశంబై వెలుంగుమహారథంబుబాణబాణాసన కవచఖడ్గశక్తి ప్ర ముఖంబులతోడ సింద్రసారధియగుమాతలి మహాజవంబున రా ఘవేంద్రునిసన్నిధానంబునకుంగొనిపోయి వినయంబుననంజలిబ ద్ధుండై యిట్లనియె॥

కాంభోదిరాగము-ఆదితాళము.

తెచ్చితిరథము। దుమ్మదరాక్షసమదభంజరము। కదనధ

ధణిదశవదనువధింపగ । పదపడిదేవ ప్రభుడనుపగనె ॥నిదిగో॥
౧ ॥ సురనుతదనుజవిరామ। నీరధచోదకుడను శ్రీరామ । వరకృ
పనీరధవరమికనెక్కుము। ధరణినిలువదగదరమహాశాయకు ॥మిది
గో ॥ ౨ ॥ నిరుపమ శ్రీరంగేశ। ననుకరుణింపుముభవనాశ। సుర
వినుతునిభీకరమగుశిరముల। బోరిగోసదగదుర్భరతరశరముల॥
నిదిగో ॥ ౩ ॥ సీ ॥ అనపినిరఘురాముడాతేరునకుచుట్టుదిరిగి మ్రొ
క్కియుపెహాగ్ర తేజసులర । భానుండుపూర్వాద్రిపైవెలుంగెడు
మాడ్కినవలీలదివ్యటరదమెక్కి । భాసిల్లెవాసరప్రకరముత్సవ
మొందనతులవిమానస్థులగుచు నవ్వ । సురకిన్నరోరగగరుడగంధ
ర్వాదులమ్మహాయుద్ధంబుసమరజూడ । వచ్చిదివినిల్చిచూడంగవన
ధిపనధి। కరిపెరియునద్రియున్ద్రియుహరియుహరియు । గదసితాకి
నక్రైపడిగదసితాకె। పడినబోరంబరామరావణులుచెలగి॥

బిలహరిరాగము-అటతాళము-

యిరువురుబోరిరిసమరైై । ఘోరతరసింహనాదభీషణులై । క
రమొప్పదోనలనుకరములసాచుట। శరములుగోనుటదుర్భరకా
ర్ముకములను। నెరిసంధించుటలుభీకరగతినేయుట। లరుదుగజరికిం
పనలవిగానట్లుగ ॥నిరు॥ రామనినిక్రంతునంచు । వోరావణ
ప్లకటించు। వేమారునుక్కుచుపెనగర్వములనుహోరా । ద్రామ
గతినిబాణతతులేనినల్లడ। నేమిగప్పడకుండనెలమిచీకట్లగ।రామ
రావణులుసంరంభద్విడ్ఘోరమీర ॥నిరు ॥ ౨ ॥ రొయకరినొకరుహు
ష్మటంచు। నలికి । ప్రకరములను విదళించు । ప్రకటాస్త్రములు
సమంత్రకపూర్వమగకార్ముకవిద్యనెరయస్పృక్కినేయగనుదే
వ। నికరము శ్రీరంగనిలయుజయముగోర। సకలరాక్షసులురాక్ష
సపతిమెల్గోర ॥నిరువురు ॥ ౩ ॥ వ ॥ ఆసమయంబునరాక్షసేశ్వ
రుండు గాంధర్వదైవతాస్త్రంబులు ప్రయోగించి భరాతాగ్ర
జుండు మరలంగాంధర్వదైవతాస్త్రంబువలనంభగ్నంబుగావి
చె నింద్రజిజ్జనకుండునాగాస్త్రంబు ప్రయోగించిన నైధిలినాయ
కుండు గరుడాస్త్రంబువలనంజక్కడె నంత రావణుండత్యంత
క్రోధావేశంబున రామభద్రునిసహస్ర బాణంబుల నొం

మాతలిశరీరంబనేకబాణంబులం గ్రుచ్చియొక్కవిశిఖంబుననింద్ర
ధ్వజంబుబడవైచి బలుతూపులఘోటకంబుల మర్దించిన సురగ
రుడోరగ గంధర్వమహర్షిసంఘంబులాహాకారంబులెసగ రావ
ణరాహుగ్రస్తుండై శరసంధానంబు సేయ నలవిగాక యున్న
రామచంద్రు నిందర్శించి మహావ్యసనంబునొంది రట్టియెడ ననే
కమహోత్పాతంబులుగల్గె రాఘవేంద్రుండత్తరి కోపోద్రేకంబు
నంజూచినంలోకంబులుఘూర్ణిల్లెనంత ॥ శా ॥ శూలంబొక్కటి
దానవాగ్రణిమహాశూరత్వమొప్పారగా। కేలందాల్చిరఘుప్రవీ
రుగని నిర్క్రీడాగతిన్వైగ। నియ్యాలంబుందువధింతుచూడుమని గ
ర్వారూఢుడై వ్రేసినం। కాలాగ్ని ప్రభలుప్పతిల్ల దడరంకాకుస్థు
డుగ్రాత్ముడై ॥ క ॥ శరతతులేసినశూలం। బరుదుగనవిద్రుంచె
రాముడంతట। త్రిదశేశ్వరుడంపినశక్తిన్వడిబరపి మహాశూలము
పుడుభగ్నముజేశెన్ ॥ గీ ॥ సమరలరాఘవుండుహరులనుస్రుక్కిం
చి। యురముఫాలముగ్రశరములేసి। రావణాంగమెల్లరయమున
బహురక్తధారలొలుక సేయుదైన్యమొందె॥ వ ॥ అంత ॥

నాటరాగము- ఆదితాళము-

రామరావణులుపోరిరిఘనసంగ్రామభీములగుచున్। భీమనినద
ములబిలచుచుబాణస్తోమములందందంధుమికింపుచు ॥ ౧ ॥ తొలగ
కకలగకబలుపిడుగులవలెసలరుశరంబులువ్రేసి। నెత్తురులొలుక
వ్రణంబులుజేసి। హుమ్మనిచెలగిరయమ్మునడాసి।మించుచు॥ రా ॥
౨ ॥ గరిమతోడనిరువురు ప్రళయార్కులగతినిదురంబున మించి ధై
ర్యస్ఫురణమనంబులనుంచి। సూతులవరతురగంబులనొంచి। మా
కొనని ॥ రామ ॥ ౩ ॥ సరగునరంగస్థలవరదశముఖులిరువురుశౌ
ర్యములొప్పన్। దుర్భరతరరోషములుదలిర్పన్। విశిఖములురు
వడిదివిభువిగప్పన్।మెరయుచు ॥ రామరావణులుపోరిరి॥౪॥

వ ॥ అంతట రావణుండు సంవర్తాగ్నియుంబోలె మండు
చు మేఘంబుతో యధారల వలనందటూకంబు నిండింపం జేసిన
చందంబునరాఘవేంద్రుసిమేఘశ్యామసుందరంబగుశరీరంబు బా
ణవర్షంబున ముంచిన॥

మహాస్రగ్ధర.

చటులోగ్రాకారుఁడై భాస్కరకులుఁడు ధనుజ్యారవస్ఫూర్తిఁ మీరన్। పటుబాణాగ్నిస్ఫులింగప్రకరము దివిఁ గప్పన్। వడిం బోర। నత్యుత్కటరోషస్వాంతుఁడయ్యద్దశముఖుఁ డతిదుర్దాంతదర్పంబుతోనా। భటులొప్పన్ రాఘవేంద్రున్ బహుశరముల దుర్భావుఁడై గాఢ నేసెన్ ॥ చ ॥ తన విలువిద్య నేర్పుఁ గని తద్దయు దేవత లుత్సహింప। చయ్యన రఘువంశనాథుఁడు రయంబున తీవ్రశిలీముఖంబులన్। దనుజకులేంద్రు దేహము యుదగ్రగతింతగ నాట నేసి। మోమున చిరునవ్వు మొల్వ। రఘుముఖ్యుఁడు రావణుతోడ నిట్లనెను ॥

నీలాంబరిరాగము - అటతాళము -

ఖలుఁడ నీయుపకారఫలము దలంచిన। కడు శ్లాఘనీయ్యము రా। పలనొప్పు జనకనందనను నీ వడవిని। తలకక వంచించి చెలఁగి కొంపోయిన ॥ ఖ ॥ ౧ ॥ వనమున నను సౌమిత్రిని వేరుండఁగఁ గాంచి। వనితను హరియించియు। ఘనమతి శూరుఁడనని విర్రవీఁగెదు। మనసున లజ్జింపక నుఁ గావించినయట్టి ॥ ఖ ॥ ౨ ॥ గరిత సన్నిధినే నుగల వేళ నరుదెంచి హరియింపఁగ దశిసను। వరరంగనగరనివాసదేవుఁడనైతె। ఖరదూషణాదులఁ గలయఁ బంపనే నిన్ను ॥ఖలు॥ ౩ ॥ ద్వి ॥ కటకటా మును నీవు గావించినట్టి। పటుపాపవితతు లేపాఁడ నెన్నఁదరమె। గరుడకిన్నరదేవగంధర్వనాగ। తరుణుల వడిఁ బట్టి తగఁ జెరఁబెట్టి। సురగణంబుల గొట్టి సుమనస్కులైన। వరమునిప్రవరుల వడి డాసి చంపి। పరగ లోకము లిట్లు బాధించినావు। ధరణిలో జీవింపఁ దగ దింక నిన్ను ధరఁ గూల్పను దగ్గండదర్పంబు వెలయ। శరశరాసనములు చక్కఁగాఁ దాల్చి। కదసి యున్నాఁడ నికామాంధకార। మదమచ్చరోగ్రముల్ మహిని దహింప। వినరోరి మచ్చింత పెసధనుర్ముక్త। ఘనతీవ్రబాణముల్ కడు వడిఁ బరపి। వీకతో దుత నెల్ల వేల్పు లుప్పొంగ। నీ కంఠబాహులు నేఁడు ఖండింతు। భువిఁ బడ్డ నిను జేరి పొసఁగ గృధ్రాదు। లవలీల భక్షించు నమితమాంసంబు ॥ వ ॥ ఇట్లు మహోగ్రవిగ్రహుండై చండబాణంబులు రాక్షసేంద్రు మీఁదఁ గుప్పించె నంతట రాఘవేంద్రస్వాధీనంబులగు సమస్తశస్త్రాస్త్రంబులు నిజస్వరూపంబులతో

దృశ్యంబులై రఘువరునిహృదయంబుసంతోషంబుగావించెయుగ జనితంబులైనశుభనిమిత్తంబులుగానంబడియె నంతట తాటకాంతకుండు దేదీప్యమానుండై సంరంభించి మహాబాణవర్షంబునంజేకాకు పరచిన రావణుండుచేయునదిలేకయూరకున్ననయ్యెడసూతుండెరింగిరథంబుకించద్దూరంబుదొలంగంగొనిపోయిన నంగోపించిరావణుండుసూతునకిట్లనియె॥

నీలాంబరిరాగము. ఆదితాళము.

ఏలతొలగించితివిరథము। నీవిట్టు। డింతనీచముసేయనేటు లోకేమనను। చాలగసుహృదయములశాత్రవులుముదమొంద॥ ఏలా॥ పరబలంబులుగనిహసింపా। ధరణిలోస్థిరమైనమత్కీర్తి చెచ్చెరనసింప। పరహితముదలచినీకరబుద్ధిశక్తివలె। వెరపెరుంగనినేనువెరవుజెందితినయిట్లు॥ ఏలా॥ యరదముకదొలగింపుమనుచు। శ్రీరంగపురినెలయుతోడనేబోరలేననుచు। గరిమెనీతోడనకర్కరగన్నయుంటినా। [illegible] చూడ॥ ఏలా॥ ౧॥ తనసారధినిగాంచిదశముఖుండిట్లు। ఘనతరకఠినవాక్యములాడనాల। [illegible] ఫణిబడికోపించిభాషించుమాట్కి। [illegible] చాల। మొగసనీకపచారములు [illegible] ప। పూనియున్నదిలేదు [illegible] తుండగాను। [illegible] నిమూర్ఛుండగాను। [illegible] తినిగానిదోషంబులేదు। [illegible] నతిముదమొందిహస్తాభరణంబు। పిలచిసూతునకై పెట్టెనొసంగె॥

గీ॥ రావణాజ్ఞవలసరయుమునసూతుండు। రథముదగ్రగతిని రఘుకులాబ్ధి। చంద్రుడైనరామచంద్రునిసన్నిధానమున కెలని దోలెనమరులడల॥ వ॥ ఆసమయంబున యుద్ధపరిశ్రాంతుండై యున్న రామచంద్రునికడకుందేవతులతోడ నగస్త్యమునివరుండరుదెంచి రామచంద్రా సనాతనంబైగుహ్యంబగు శ్రీమదాదిత్యహృదయంబుపదేశంబుగావించెద దానివలనం శత్రుసంహార

ప్రముఖంబులు సిద్ధించు ననిపలికి క్రమంబున నుపదేశంబుగావిం
చి దేవతులతోడ యథాస్థానంబునకుంజనియె నంతట రఘువరుం
డు మూఁడుమారులాచమనంబుగావించి జపించి మహోత్సా
హంబున నొప్పుచున్నయెడ సూర్యుండు సీతావల్లభునిం దర్శించి
రావణసంక్షయవిధంబెఱింగించి త్వరసేయందగునని పల్కె నంత॥

సీ॥ కదిసి దశాస్యుండు ఘనదీప్తబాణముల్ కడిమి రాఘవుమేనఁ గ్రా
డ నేయ। సత్యవ్యగ్రుఁడై రాముఁడు సురేంద్రసన్నద్ధచాప ముద్ధతి
దాల్చి చటులబాణ। తతులు రావణుమీఁద నతిజవంబున నేయ సరకు
సేయక రాక్షసప్రభుండు। బహుచండకాండముల్ బరగింప రా
వణధ్వజ మొక్కశరమున డుల్చె మొప్ప। ధరణిఁబడనేసె రఘునాథుఁ
డరులు బెదర। సంతసంబున శ్రీరాఘవాశ్వములను। చాలనొప్పిం
చ రావణాశ్వముల మరల। ముంచి నొప్పించె రఘువర్యుఁ డంచితముగ॥

వ॥ ఇట్లన్యోన్యపరుషరుధిరగతింగలిగి ప్రళయసమయరుద్రు
లవిధంబున కులశైలంబులలాగున నగనువడి యన్యోన్యజయకాంక్షు
లై శతసహస్రసంఖ్యలం గల శరవర్షంబు లొక్కుమ్మడిఁ గురిపిం
చుచు రోషతామ్రనేత్రులై మర్మంబులు నొప్పించుచు సారథుల
నలయించుచు సింహనాదంబు లొనరించుచు రక్తసిక్తాంగులై సం
గ్రామంబు సేయ నెడ గగనంబునకు గగనంబును సముద్రంబునకు
సముద్రంబును తుల్యంబైనతెఱంగున రామరావణయుద్ధంబునకు
రామరావణులయుద్ధంబె తుల్యంబుగాని మఱియొండు గానేరదని దే
వగంధర్వప్రముఖులు దలంచుచుండ నమ్మహాయుద్ధంబు సకల లో
కభయంకరంబై యుండె నట్టియెడ॥ ద్వి॥ ఆసమయంబున నారా
ఘవేంద్రుఁ। డాశీవిషోపమంబగు బాణతతుల। ఘనరత్నకుండల
కలితంబులైన। దనుజేంద్రు తలలెల్ల ధరణిపైనిండ। మతిమీర నూ
టొక్కమారు ఖండింప। నతివేగమున నొప్పె నన్నియు మొలచి।
శ్రీరాముఁ డంతట చిత్తంబులోన। భూరివిస్మయ మొంది పొసగ చిం
తించి। మరల ధైర్యము జెంది మహోగ్రుఁ డగుచు। కరమొప్ప సమ
రంబు గావించె నప్పు। డిరువు రుద్ధతితోడ నేపు దీపింప। సరిపోరి ర
త్యంతసాహసులగుచు। తొలఁగక సప్తరాత్రులు యవిచ్ఛిన్న। సమ

లితాహవమిట్లుసలుపుచోనింద్ర । సారథి శ్రీరాముచయ్యాజూచి ॥
శ్రీరఘువంశాధీశ శ్రితదోషనాశ । కారుణ్యసాగరకళ్యాణవేష ॥
ధరణి బ్రాకృతుమాడ్కి తగనెంత సేపు । దురము చేసెదరిట్లు తుల్యా
పూనట్లు । దనుజాయుండైనయీదుష్టాసురునకు। నిధనమయకాలం
బు నేడు చేకూరె । బ్రహ్మాస్త్రమును వేగమున సంధించి । బ్రహ్మా
ఘ్నుడగువీనిభంజింపుము ౨ మునివరియగస్త్యసన్మునిమహాకరుణ
దనరనిచ్చినశత్రుదమన ౨ ... । పరమేష్ఠినిర్మిత భాసురాస్త్రం
బు। వరనిష్టసంధించివానరుల్ బాగడ । వెరచిభూతములెల్ల వెస
భారనిండ్రు । దరుదారదంభోళిన ద్రిపై సేయు। తెరగున తెగదీసి
తెగువమీరంగ। నెరిసమంత్రకముగా నేపున నేసె

క ॥ ఘనకాలాగ్నిజ్వాలలు । దనరగనద్దివ్య శరము దగ్రతజని
యా। దనుజేంద్రునివక్షస్థల । మునువుగ భేదించిచొచ్చెనమ్ముల పొ
దిలోన్ ॥ గీ ॥ దనుజనాథుండు ప్రాణముల్ తత్క్షణమున। విడిచెనం
తటకాయంబుపుడమిబడియె । తొలగిపారిరినిశిచరుల్ తొట్రుపడుచు
ను। వానరచయంబులత్యుత్సవమునజెందె॥

రాగము-ఆదితాళము-

అప్పుడవేల్పులత్యంతహర్షమొందిరి । చయ్యన మహాఘనాలా
త్యుత్సవమునజెందిరి॥ సరగునదుందుభులుదివినిచాలమ్రోసెను।ప
రిమళసద్గంధవహుడుపరగవీచెను ॥ ౧ ॥ గరిమతో శ్రీరామస్తుతు
లుకలయవెలసెను। విరులవానరఘుపతిపై వేడ్కగురిసెను ॥ ౨ ॥
పాడిరిగంధర్వవరులుభక్తితోడను । ఆడిరిదివ్యాప్సరసలందముగ
ను ॥ ౩ ॥ ప్రీతులగుచు ప్రజలుముక్తభీతులగుచు। ఖ్యాతిగనొప్పిరి
రంగనేతదలచుచు ॥ ౪ ॥ సీ ॥ అనిలోసమున్నతప్రతాపసురుడగ
టాచిన విజయమొందినదేవవిభునిమాడ్కి। రణరంగముననుదగ్ర
తరావణునిజంపివిలసిల్లుశ్రీరాము వేడ్కగాంచి । గరిమవిభీషణక
మలాప్తపుత్రాదులారాఘవేశ్వరునభినుతించి । పూజ యొనరిచి
రింపుననంతవానరుల్ కిలకిలాశబ్దముల్ వెలయనొప్పి । రట్టిమొద
కొండపోలికనవనిమీద। నొరిగిపడియున్నరాక్షసేశ్వరునిజూచి ॥

చాలదీనత్వమున విభీషణుఁడుగదిసి పలికె విలపించుచును । దుఃఖప
రవశమున ॥

రాగము-ఆదితాళము-

నిలువకకడువడిబోడమెడు దుఃఖము నిలుపవశముగాదన్న । తల
కేశమును నేనుడివిననుడువులు తగవినవైతివిగదన్న । సదమలమణిమ
యసౌధాంతరముల శయనింపక నీవన్న । కడుదురుగధర బవళించితి
విటు నాహృదయము ఝుల్లనసన్న । సురపతిముఖదిక్పతుల నుదగ్రత
సృక్కించితివిగదన్న । నిరుపమ పటు విక్రమ శౌర్యంబుల ధర
నొప్పితివిగదన్న ॥ ౧ ॥ పరతరుణుల క్రచ్చెర దెచ్చుట పాతక
మంటిగదన్న । ధరణిజ నరుదుగ రఘువరుకొసగియు శరణనుమం
టిగదన్న ॥ ౨ ॥ హరశైలాసోద్ధరణములగనీ హస్తంబులు నేడ
న్న । తరుచుగ గడిసీయు పక్షులు దిన ప్రాప్తముగావలసెగదన్న ॥
౩ ॥ గురుతరరత్నస్ఫురితకిరీటము శిరమందగ నేడన్న । వరరంగే
శునిశరములపాడియై వసుమతి నొరగెగదన్న ॥ నిలువక ॥ ౪ ॥

వ ॥ ఇట్లనేక విధంబుల విలపించుచున్న విభీషణుంజూచి కరుణా
సముద్రుండగు రామచంద్రుండు శోకసమన్వితహృదయుండై
తగువాక్యంబుల నతనిం బోధించి యూరడించె నాసమయంబున న
వ్వృత్తాంతంబువిని మండోదరిప్రముఖ రావణసుందరీబృందంబు
లంతఃపురంబు వెడలి కుచకుంభభారంబుల నడు వసియాడ నధిక
దుఃఖావేశంబునం బొరలుచు బాష్పపూరంబుల వలనం బయ్యెదలం
దడుపుచు నీవీబంధంబులు వీడుచుండ చికురంబులు చిక్కుపడ నా
భరణంబులు వ్రాల । పదంబులు దొట్రుపడ రక్తసిక్తంబగు రణరం
గంబునకు వడిం జనుదెంచి రామబాణపుష్పాంకంబునం దీర్ఘ
నిద్రనొందియున్న రాక్షసేంద్రుం గాంచి యనేకవిధంబుల ప్ర
లాపించిరట్టియెడ మండోదరి జీవితేశ్వరుం జూచి రత్నకంకణా
ద్యనేకభూషణస్ఫురితంబులగు హస్తాబ్జంబు లెత్తి మోదుకొనుచు
హా నాథ హా ప్రాణవల్లభ నాతోడ నత్యంతవైభవంబునం బరిరం
భణాదిసౌఖ్యవిశేషంబులందనొల్లక నెందుబోతివని విలపించుచు
నిట్లనియె ॥

శోకవిరాళిరాగము-ఆదితాళము-

ఏలాదెచ్చితివి సీతనయయో। నాబుద్ధిపలుకీవేళావినవైతివాత్మ
నయయో। కాలమెరుంగకశీలమువిడిచి। నృపాలకుమారునిబ్రా
కృతుడనుకొని ॥ఏ॥ నినుబాసియెట్లుతాళుకొందు। యెన్నాళ్ళ
కికనే। నినుగాంతుననుచుదిటవుగొందు। నినువిడనాడుటన్యాయ
ముగాదిది। ఘనలావణ్యముగలనెగలుగగ ॥ఏలా॥ ౧ ॥ ననుదా
సికాగిలింపవేమి। దేవతులగెలుచు। ఘనవార్తలెల్లచెప్పవేమి।ము
నువిరిబాన్పున। ననయముజెనగెడి। మనసుఖమనలునిమంటలనొం
దక ॥ఏలా॥ ౨ ॥ సురరాజప్రముఖవిబుధులెల్ల। శ్రీరంగనగ
రీశ్వరుడౌ శ్రీరాముకరుణవలన। సుగుణనిభుణయసౌఖ్యములొం
దుచు। గురుటనిచ్చలదినకసుందరి॥ఏలాదెచ్చి॥౩॥

ద్వి॥ హరాక్షుసేశ్వరసుత్రాణనాథ। హరణప్రియనూరహ
మహావీర। సలలితమణిభూషణచిత్రవతోష। పుణ్యకవేమియవార్య
పటుబలశౌర్య। చలమునస్థపుజగముల గెలిచి। యిలనొక్కన
రుచేత నిట్లుగానేల। రమణీయశీలుడౌ రామునివలన। కొమరొ
ప్పవేల్పులకోర్కెలీడేరె। శరణుబొందినవిభీషణునకియ్యనను।కర
మొప్పరఘువర్యకరుణచేతాల। స్థిరరాజ్యసౌఖ్యంబుచేకూరగల్గె।
పరగంగనతిసులభంబుగానమరి। నెట్టనజలరాశి నేస్ర తోకపులు।
గట్టించ్చవ్వడె నాకుకదుభయమొదవె।నినుజగత్కంటకునిజరద్వేష।
దునుమాడమదినెంచిదోర్వీర్యమర। చెలగ శ్రీనాథుండుసీతే
శుడయ్యె। వలనొప్ప దేవతల్వనచరులైరి। గానజచ్చిరివీర్వకాకు
స్థువలన। పూనినిన్నస్యులుబారిగొనగలరె। అలజనస్థానంబునందు
శ్రీరాము। డలఘుపరాక్రమములసుఖరాడ్యసుర। వీరులనొక్కండు
వివిధోగ్రబాణ। ధారలుగురియించిధరణికూల్చుటయు। వానరు
డొక్కండువనరాశిదాటి। మానుగానసురులమడియంగజేసి। క
డువేగమునలంకగాల్చిపోవుటయు।కడలిగట్టిముహోగ్రగతివిజృం
భించి। కుంభకర్ణాదులగూల్చియుద్రోణ। కుంభినిధరమరికొట్లు
ఖిల్లి। దెప్పించుటవిమెల్ల తెరగొప్పజూడ। నప్పుణ్యచారిత్రుడగు
రాఘవేంద్రు। దనుపమశ్రీవిష్ణుడటుగానసీత। ననువుగారఘుపతి

కపిఁకుంపుమనుచు। చెప్పిననామాటచెవిచోరదాయ। నస్వ డయ్యా
వనిజనతిపతివ్రతను। యవలీలదెచ్చినయాదోషమిప్పు। డవనినీక
నుభవంబాయబోనాథ। ధృవముగాశుభచరిత్రుండైనవాడు। భు
విశుభంబులబొందుబొసగనత్యంత। పాపశీలుండైనపాపాత్ముడే
పుడు। పాపఫలంబులేపఁడనొందుచుండు। గావునశుభమొందెఘ
నుడయినయట్టి। యావిభీషణుడిట్టులైతివినీవు॥

కందార్థములు.

నిరుపమమేరుశివాచల।వరహిమగిరిమందరములవాసిగసీతో। గ
రిమవిమానంబెక్కక। నరుదుగవిహరించుసౌఖ్యమణఁగిపోయను
గ॥ నాబుద్ధులుగరళపుయనుగ। నాసొగసెల్లధరవిఫలముగ।
సరగుననినుబాయజాలనినేనిట్లు। నిరతముజీవింతునికమనవైభవ।
మణఁగిపాయనుగ॥ ధరదానవపతియగుమయు। డరుదుగతండ్రి
యనిరావణాసురుడెన్న। గురుతుగవల్లభుడనిభీ। కరవిక్రము
డింద్రజిత్తు। ఘనసుతుడనుచు। నేనేమెమొమురిపెముగొనుచు।చి
త్తములోననెరిగర్వపడుచు। వరరత్నభూషణావళులింపుననుదా
ల్చి। సరిలేనిసంతోషశరధినోప్పుచునుందు॥

ధరణిజనిటుదెచ్చుటచె। సరసిజహితకులుడుదివంశరములకన
కా। భరణస్ఫురితములఁగనీ। కరములువడిద ాంతులులే
ర॥ నీవిటుకాయధరనిదిమేర। పల్కవదేటియరమంలిర। గరిమ
తోడుతనన్నుకౌగిటగదియించు। కరములియ్యలబడిమెరయనాయె
నయయో॥ దురమునసీవిల్గుటచే। నరుమఁగముదమొందివెలసెన
మరతతులుచె। చ్చెరనిభఁయమునసిస్వుడు। ఖరకరకిరణములులం
కగలయవ్యాపించెఁ॥ మారుతునకుయురువడిమించెఁ। దుఃఖా
బ్ధులిత్తరిసన్నునుంచెఁ। గరిమతోడుతనేనెవ్వరిదాననయ్యెందు।
ధరలేనిసంతాపదహనుడునను జేరి॥ కలయవ్యాపించెఁ॥

వ॥ ఇట్లనేకవిధంబుల మందోదరివిలపించుచున్నయెడ రఘువ
రుండు విభీషణుంగాంచి మీయన్నకు సంస్కారకృత్యంబులునిర్వ
ర్తించి వధూగణంబులనూరడించి యంతఃపురంబులకుం బుచ్చు

మనిన మహాప్రభో ధర్మవ్రతహీనుండును పాపాత్ముండును పర చారాభిమర్శనుండునుం గావున రావణునకు సంస్కారకృత్యంబులు సేయ నొల్లననిపల్కిన నం త్రీతుండై విభీషణా మరణాంతంబున వైరంబు సేయందగదది యునుంగాక నీయగ్రజుండగు దశకంఠుం డు తేజోవంతుండును శూరుండును బలవంతుండును సకలలోక విజయుండునుం గావున నా వచనంబులు విని శ్రద్ధాభక్తిసమన్వితుండవై సంస్కారకృత్యంబులొనర్పుమనిన నయ్యాజ్ఞ శిరంబునందాల్చి తత్క్షణంబున విధ్యుక్తప్రకారంబుగా దశగ్రీవునకగ్నిసంస్కారాదికృత్యంబులు గావించి మండోదరిప్రముఖనారీవర్గంబుల నయవాక్యంబుల నూరడించి యంతఃపురంబులకనిచి రామచంద్రుని సన్నిధానంబునం జేరియుండె నవ్వేళ నింద్రరథ సమన్వితుండగు మాతలి రాఘవాజ్ఞ వడసి నమరేంద్రు పాలికిం జనియె నంతర రఘువరుండు లక్ష్మణుంగనుంగొని ॥ ఉ ॥ శ్రీకరచిహ్నలొప్పనభిషేక మొనర్పుము యివ్విభీషణుం। జేకొని లంక కేగి సురసిద్ధగణంబులు మెచ్చ రాక్షసానీకము కెల్లనేతగ। వినిర్మలభక్తుడితండటంచు భాగ్యాకరుడైన రామవిభుడయ్యెడ బల్కెనచాలనర్మిలిన్ ॥

వ ॥ తత్క్షణంబున నాసౌమిత్రి తత్క్షణసంతోషంబున విభీషణసమేతుండై లంకాపురంబు సొచ్చి వనచరులవలన స్వర్ణకుంభంబుతో సముద్రజలంబులు దెప్పించి యాజలంబులతో మంగళవాద్యాదిమహావైభవ సమన్వితంబుగా రాక్షసులమధ్యంబున విధ్యుక్తప్రకారంబున లంకారాజ్యంబునకు విభీషణునకభిషేకంబు గావించి స్థిరంబుగా రాజ్యపాలనంబు సేయుమని దీవించి పూజితుండై విభీషణసమేతంబుగా క్రమ్మరయన్న పాలికరుదెంచి నిలిచిన యనంతరంబున భక్తజనకుముదసుధాకరుండగు రఘువరుండు నిజభక్తుండగు వాయునందనునకిట్లనియె ॥ గీ ॥ నీవు లంకకరిగి నెమ్మితో రాక్షస। నాథుడైన రావణాలయంబు। జొచ్చి సీతయున్న సుందరారామంబు। చేరి జనకసుతను చెలగి గాంచి ॥

శంకరాభరణరాగము-ఆదితాళము-

చెప్పిరావై దేహివినను। చెలగి మాకుశలములు ధరను। మెప్పుగ

శనాశబాణములచే । తప్పకరావణుడు జచ్చుట ॥ నిన్నుపర్ణశాల నొంటి। నున్నదానినొడసియెత్తుక। చన్నవానిబాహులనుసురు। లె న్నగనుఖండించినానని ॥ చెప్పి ॥ యింతిరో నీహృదయతాప। మం తయునుబాయంగ నేస। త్యంతరౌద్రాకృతినిరక్షో ।. కాంతునిసం తతినటించుట ॥ చెప్పి ॥ అందమౌ శ్రీరంగపుర। మందునినుజేర్పం దలంచి పొందుగానస్త్రాగ్నిలోన। ముందజేసితరులననుచు ॥ చెప్పిరా ॥ వ ॥ ఇవ్విధంబున నయ్యిందుముఖికి విజయవృత్తాంతం బుమెఱింగించి కుశలంబడిగి మరలసీతోడం జెప్పినసందేశంబు శీఘ్రంబునసరుదెంచి నాకుం జెప్పుమనియనుజ్ఞయొసంగిన పరమో త్సాహసంపన్నుండై వీట్కొని లంకాపురంబుసొచ్చి ప్రమదా వనంబున నొక్కవృక్షమూలంబున రాక్షసస్త్రీసమావృతయై ని రానందంబున నుండియున్న మహాపతివ్రతయుననింద్యయునగుసీ తాభామామణింగాంచి వినయవిధేయంబున సాష్టాంగ వందనం బాచరించియిట్లనియె ॥

రేగుప్తిరాగము-అటతాళము.

విజయమాయెనమ్మమనకువిశ్వకళ్యాణి । వో సుజనవినుతచరిత నిలభుజగాభవేణి ॥ విజ ॥ అతికాయయింద్రజిత్కుంభులవనిగూలిరి । యుద్ధకుంభకర్ణాదులెల్లమృతులైవ్రాలిర ॥ ౧ ॥ పరమకళ్యాణిరో రామభద్రుడోయమ్మ । దివ్యశరములరావణునితలలుధరగూల్చెనమ్మ ॥ ౨ ॥ విజయమాయెనమ్మమనకువిశ్వకళ్యాణి ॥ వోపతివ్రతసాధ్విరో నాకుప్రాణమునీవమ్మ । నీకుపాపముదలంచుఖలుడు బ్రతుకుటమ్మ ॥ ౩ ॥ భామరో నీవిమలమైననోమువలనను। రంగధాముడరులగెలిచెనమ్మదర్పమెసగను ॥ ౪ ॥ వ ॥ ఇట్లుబలికిసముద్రబంధనాదివృత్తాంతంబెల్లక్రమంబుననెఱింగించి॥

గీ ॥ తానులక్ష్మణుండుతరణితనూజాదు। లెల్లకుశలమనుచు నె లమితోడ। నీకుజెప్పుమనుచు నెమ్మిశ్రీరఘుపతి। బలికినన్నుబనిచెచె లిమివెలయ ॥ వ ॥ అదియునుంగాకతల్లి లోకకంటకుండగు దశ కంఠుని పుత్త్రమిత్త్రబంధుసోదరప్రముఖ నానాసైన్య సమేతంబు

గా వధియించి విభీషణునకుం బట్టాభిషేకంబు గావించిన వృత్తాంతంబు నీకెరుంగించి మీరానతిచ్చిన సందేశంబు శీఘ్రంబునం జనుదెంచి తనకుం జెప్పుమని జగద్వల్లభుండగు నీవల్లభుం డానతిచ్చె ననిపలికిన నత్యంత సంతోష పరవశయై యేమియుం బలుకనేరక యూరకున్నం గనుంగొని బద్ధాంజలియై మంజువాక్యంబుల నాంజనేయుం డిట్లనియె ||

భైరవి రాగము-ఆదితాళము.

పలుకవేమమ్మ వైదేహి పలుకవేమమ్మ । కలకంఠి తల్లిరో నాతో నలుకా లేలమ్మ || వలనొప్ప నీవిభుని విజయవార్తలాయమ్మ । తెలుపగ సంతోషమలర బలుకవేమమ్మ || ౧ || అమ్మరో నేనపచారములేమైనా జేసినను । కొమ్మరో శిక్షింపు నేరమ్ము గల్గినను । తనయుడభృత్యుడ నన్ను దయజూడవమ్మ । ఘనతరరంగేశురాణి కావగదవమ్మ || ౨ || గీ || ఇట్లువచియింప విని రాఘవేంద్రు భార్య । సంతసంబునయా హనుమంతు గాంచి । పలికె నత్యంత ఘనదయాభావమునర । చారుధీమంత బలవంత సత్యవంత ||

నాదనామక్రియ రాగము-ఆదితాళము.

పలుకకయుండుదునే । నాతండ్రి నీతో । నలుకవహించుదునే || గెలువుని విజయంపు పలుకులు విన్నటచే । గలిగిన సంతోష పరవశతబలుకవేనైతిగాక || పలుక || ౧ || భూరిదయామతివి । నాయన్న నీకు । నేరము లెక్కడివి । నేరములున్నగాని కూరిమిపుత్రునియెడ । చారములంబ క్షమించుచందమొంద బ్రోతుగాని || పలుక || ౨ || యేమని వివరింతు । నీయుపకార । మెంతని మదినెంతు । ప్రేమతోడుతరంగస్వామి బంపిననిన్ను । వేమారుజూచియానంద వివశతనొందితిగాక || పలుకకయుండుదునే || ౩ || ద్వి || క్షేమమా హనుమంత క్షేమమా నీకు । క్షేమమా రఘుకులసింధుచంద్రులకు । ధరభద్రమె సూర్యతనయున కెల్ల । గిరిచరకోట్లకు కేవలశుభమె । నినుకనుంగవగంటి నెమ్మితో నేను । మునునోచినట్టినోమున జేసితండ్రి । చెలువుని విజయంబు చెవికింపుగాగ । బలికితి వతిదయాభావం బెలప । కరమొప్ప బ్రత్యుపకారంబు నీకు । మరియేమి సేయుదునుదిదోచదా

ణము। గరిమతోడుత మణుల్ కనకంబుగాని। పరగ లోకత్ర యాపర్ణ
ణగాని సేయు। తీరదించుకమైన తిపిరి నీరుణము। సారెకు మదిలోన
నస్మృతి సేతు। హనుమంత నీ సహాయంబున గాదె। ఘనుడై నయట్టి
రాఘవుడార్తిబాళి। తమ్ముని ప్రాణముల్ తద్దయుబడసె। నెమ్మది
బ్రతికితి నేను నీవలన। వరరవికులము గావగ బుట్టినట్టి। పరమపావ
నుడవు పవనజ నీవు ॥

మారువరాగము-ఆదితాళము-

యేమానే నేమానెయే మానెను ॥ స్వామియే ॥ విభుడుయే ॥ నీ
తో ॥ ప్రేమతోడుత మేఘశ్యామసుందరుడైన। రామభూవిభుడు
చెప్పరాని మోహావశత ॥ నేమానె నేమానె యేమానెనె ॥ యాప
దలెల్లబాసెననియనెన। మనసంతాపము దీరెనిక సీతాయనెన। పా
పాత్ముడైన దైత్యపతినియుగ్రాహవమున। వోపద్మగంధినీకైయో
పిద్రుంచితిననెన ॥ యే ॥ నినుజూడకిక నేనోర్వనని యనెన। నీకైవ
నధిగట్టివచ్చితినని యనెన। వనిత నేరావణుని వధియించి యలసితి।
కనికరమలర నన్ను కౌగిలింపుమనెన ॥ యే ॥ ౨ ॥ అతిశోకమునీకై
పొందితిననెన శత్రువితతిజయించితినని యనెన। సతతమవ్వ యరం
గస్థలమున నాతోడ। నతిసౌఖ్యమనుభవింపనతివె రారమ్మనెన॥ యే
మా ॥ ౩ ॥ గీ ॥ అనిన హనుమంతుడత్యంత సంతోషమెసగ। గరిత
కనుగుణ్యమయిన వాక్యములు జెప్పి। పణతి రోమున్ను నేనన్న పల్కు
రీతి। సౌఖ్యకాలంబు చేకూరె జనని నీకు ॥ వ ॥ తల్లి భవదీయపా
దారవింద ధ్యానానంద పరిపూర్ణ చిత్తుండనై యుష్మత్కృపా
వీక్షణంబు కాంక్షించు దాసుండనగు నాకు సువర్ణమణి ప్రము
ఖంబులివ్వంగోరనేల మదీయహృత్కమలకర్ణికామధ్యంబున నీవు
రాఘవేంద్ర సమేతంబుగా నిరంతరంబు వసియించి దివ్యసౌందర్య
స్వరూప సందర్శనం బొసంగుచుండ వలయునని మ్రొక్కి యం
జలిబద్ధుండగుచు మరలవైదేహింజూచి నీచుట్టును బరివేష్టించి త
ర్జనగర్జనంబులు గావించు రాక్షసస్త్రీల నాశనంబు గావించెద
ననుజ్ఞయొసంగుమనిన వీరునిజస్వామియగు రాక్షసేంద్రు నియా
జంజేసి పల్కిన పల్కులు మనీయపరాక్రమకర్మఫలానుభవంబుగా

ని యొండుగాదు తొల్లి యొక్క శార్దూలంబు వినుచుండ భల్లూకంబు పల్కిన సీతివాక్యంబు చందంబున వీరల పహింసించుట నాకిష్టంబుగాదని పల్కిన హనుమంతుం డిట్లనియె ॥ క॥ పొందుగ నేనిక శ్రీరఘు। నందనునకు చెప్పవలయు నయమున సత్యా। నందముతో వివరింపుము। సందేశంబొకటి రామచంద్రుడు మెచ్చను॥ వ॥ అనిన వైదేహి హనుమంతుం జూచి ॥

పున్నాగరాగము - అటతాళము.

చెప్పనలవిగాని వలపు। నాజీవితేశ్వరునకు దెలుపు। వొప్పుగ మదిమును లేపుడు గను నిన్ను।తప్పక భజియింప తరుణి గోరినదని॥ చెప్ప॥ కెందామరల బోలు పదము। లంద మొందిన నీవక్షస్థలము। మందస్మితము మించు సుందర వదనార। విందము జూడ వెలంది గోరినదని ॥ చెప్ప ॥ పతి బల్కు మధుర వాక్యములు। నిండు రతి విననోరెకసములు। జతలేని విక్రమశౌర్యసంపదగల। పతియైన శ్రీరంగపతికి నంజలిజేసి ॥ చెప్పనలవిగాని ॥ చ ॥ అనిలతనూజ రాఘవ ముఖాంబుజ దర్శనమాత్మ గోరితిం। జని ప్రణమిల్లి నావలపు చందము డెందములోని భక్తియుం। కనికరముల్ల మందుగలుగం వివరించి। మదీయ భర్తతో ననువుగ గూర్చిన। సుగుణాకర బ్రోవుము కీర్తి గల్గగను ॥

గీ ॥ అనుచు బలికిన భూపుత్రి కపుడు మ్రొక్కి। యాజ్ఞగొని పోయి రాఘవునమరగాంచి। పద్మదళనేత్ర శ్రీరామ భవ్యగాత్ర।చూచి బాషించి వచ్చితి సుదతితోడ ॥

ఆనందభైరవిరాగము - ఆదితాళము.

నినుజూడగోరుచు। జనకజ యున్నది। దినకరాన్వయభూషణ। అనఘ నీ విజయ వార్తను వివరింపగ। నతిహర్షమెసగగను। మనసు వెలయగను ॥ అరవిందసుందర మగు నీ పదాబ్జము లరుదారమది గాంచుచు। వరరంగనగరనివాసుడవౌ నిన్ను। స్మరణసేయుచు చాలను। మురిపెములరగను ॥ నిను ॥ వ ॥ మహాప్రభో పతివ్రతాతిలకంబగు సీతాభామామణి కల్యాణగుణంబు లేమని వర్ణించువాడ నప్పరమపావని భవదీయ ముఖారవింద సందర్శనంబు శీఘ్రంబున గలుగం జేసి రక్షింపుమని విన్నవించె కావున కరుణా సము

ద్రుండవై వై దేహినింబిలుపించి మాకెల్ల వారలకు మానసోత్స
వంబుగా గై కొనవలయుననిపల్కిన భక్తరత్నాతత్పరుండగు రా
మభద్రుండు తనమనంబున జానకిందలంచి కన్నీరునించి విభీషణు
నకిట్లనియె ॥ గీ ॥ సుదతిసీతనుకన్నులజూడవలయు। గాననతిశీఘ్ర
మునబోయికలికిగాంచి। మంగళస్నానమమరించి మహితమాల్య।
భూషణాంబరయుక్తగాపొసగజేసి ॥ వ ॥ ఇట్లలంకారంబుగా
వింపంజేసి యొక్కయందలంబులంబునం గూర్చుండం బెట్టి నా
పాలికిరయంబునందోడ్తెమ్మని యానతిచ్చిన నయ్యాజ్ఞ శిరంబునం
దాల్చి మహాప్రసాదంబనితత్క్షణంబున లంకాపురంబుసొచ్చి సుం
దరోద్యానంబునవసియించియున్న జగన్మోహనాంగియగుజనకనం
దనంబొడగాంచి మ్రొక్కి యంజలిబద్ధుండై యిట్లనియె ॥

యదుకులకాంభోదిరాగము - ఆదితాళము -

వెలదివేంచేయ వత్సవేగమె। ఓ వెలది ॥ కరుణ వెలయనిన్న
శ్రీరాము। విభుడుజూడగోరె ॥ వె ॥ గంధమసుస్నానమాచరింపు
ము। దివ్యాంబరభూషణములుధరియింపుము । సవ్యతరపుష్పహార
శ్రీచందనములింపుననుదాల్చి ॥ వెలదీ ॥ తల్లి నాకానవి యాలకింపు
ము। నన్నుచల్లనిచూట్కులవీక్షింపుము। జగద్వల్లభుడై నరఘువల్ల
భుడుల్లసింప ॥ వెలదీ ॥ రంగమీరినయందలంబున। మరియుప్పొం
గగూర్చుండిసంతసంబున । శ్రీరంగ నాధునిచరణ రాజీవములు
జూడ ॥ వెలదివేంచే ॥ గీ ॥ అనివిభీషణుడీకీతినతులభక్తి । వినయ
ములరంగబల్కనజనకతనయ। వినిమహానందవివశయైవిభునిపాద
తామరసయుగ్మమాత్మలోదలచిపల్కె ॥

ముఖారిరాగము - అటతాళము -

నేటికిదయవచ్చెన। నా ప్రారబ్ధనిచయమెల్ల నుడిగెచ్చెన ॥ దీటులే
నిదునిశాటావళులదండ। కాటవిబోరిగొన్నతాటకాంతకునకు ॥
నేటికి ॥ మునిగణసన్నుతమై। బ్రహ్మములుమోహింపభువినినహా
మై। దనరినదివ్యసుందరరూపమమరి। నన్నునువుగపెండ్లాడినట్టిభ
ర్తకుచాల ॥ నేటికి ॥ పాపదైత్యువలనను। వంచనసేయబడివచ్చి
దీనతను । హాపద్మదళనేత్ర హారంగవాస । నిష్పాపననింద్యనుచేసి

ట్టుమనివేడ ॥ నేటికి ॥ సీ ॥ పావనస్నానంబుగావింపగా నొల్లఁ జె
లగిశృంగారంబు సేయ నొల్ల । నివ్విధంబున రాఘవేంద్రుని పాదా
రవిందముల్ వీక్షింపవేడ్క వత్తు । ననివిభీషణుతోడ నా రామ బల్కం
గవినవమ్మనీ ప్రాణవిభుఁడు ప్రీతి । నానతిచ్చినయట్లు పూని సేయుట
నీకు కర్తవ్యమనియన్న కలికి యొప్ప । నంతసరమాదికాంతలకాజ్ఞ
యొసఁగ । గరితలెల్లను సంతోష కలితలగుచు । సలిలప్రస్యందనదు
కూలచారురత్న । భూషణంబులు సమకూర్చి పొలతి జేరి ॥

మధ్యమావతిరాగము - ఆదితాళము -

జలములాడఁగ లెమ్మ । జననీ రావమ్మ ॥ జలములాడఁగ లెమ్మనీ ప్రి
యసఖుఁడు వలపున నిన్నుఁ జూడఁగ । నెలమి డెందమునం దుదలచెను । జ
లజదళనేత్రి । స్వర్ణాభగాత్రి ॥ ౧ ॥ తళుకుల మరుపసిండి సొ
మ్ములు । ధగధగను మెరయఁగ వాల్చియు । లలితప్రస్యందనదుకూ
లములల రుచను బూని । వెలయుచువుగాని ॥ జ ॥ ౨ ॥ ఖలుఁడు నిను చె
రఁ దెచ్చి నుడి శేను । కష్టమెల్లను డీరె తల్లిరో । చెలువుఁడగు శ్రీరంగని
లయుని జేరి సుఖములను । పొలుపొందుమిక ను ॥ జలములాడఁగ లెమ్మ ॥

ద్వి ॥ అని పల్కియా సీతనమ్మెడనొక్క । కనక హర్మ్యములో
నెనకడు వేడ్కఁ జేర్చి । తరుణికిచాంపేయతైలంబుతోడ । సిరము
చక్కఁగనంటి శ్రీ కుంకుమాది । పంకిలంబటు బూసి పతితోడభావ ।
నంకించి పాడుచు నతివెలు నలుఁగు । బెట్టిరి మదిలోన ప్రీతి రెట్టింప । నె
ట్టనపరిమళనీరంబులున్న । కనకకుంభంబులఁ గడిమితో దెచ్చి । కన
కాంగికపుడు మంగళమజ్జనంబు । గావించి చందురు కావిమైవెలయ
పావడమీద నేర్పడ నొప్పుచుండ । సరిగంచుమించి హంసచ్ఛాయ
నెంచు । వరదుకూలముగట్టి వలనొప్పచల్లె । మొగ్గలరవికె సమ్మో
దుతైతొడిగి । నిగ్గనశాలువ నీటుగాగప్పి । పాటించి చెలినేత్రపద్మం
బులంట । కాటుక బెట్టి చక్కని మోముమీద । నరుదారకుంకుమ న
మరించి నడుమ । నెగితళ్కు చేచుక్క నిగనిగమెరయ । సవరించి
లత్తుక చరణాబ్జములకు । భువి పుణ్యచిత్తైపొలుపొందదీర్చి । చె
క్కుటద్దంబుల చెలువొందునట్లు । గ్రక్కున మకరికల్ ఘనలీల వ్రా
సి । గరిమ జవ్వాజియు కస్తూరిపునుగు । తరుచుగా నత్తరుదగిన పన్ని

రు। శ్రీగంధపంకంబుసిరులుప్పతిల్ల। బాగుగానలరిరవ్వడతినెమ్మే
న। బంగరుమెట్టియల్ వరగవిల్లాండ్రు । రంగైనపావడల్ రవణి
య్యారత్న। మంజీరములులసన్మణికంకణములు। రంజిల్లుచౌకట్లుర
మ్యంబులైన। పచ్చలపతకముల్ భాసిల్లుపసిడి। హెచ్చువడ్డాణంబు
హారంబులమరు। తాటంకయుగముముత్యాలహారములు। సాటిలే
నట్టినాసాభూషణంబు। చంద్రహారంబులుసరిపెనల్ సూర్య। చం
ద్రులుసొబగైనశామంతిపువ్వు। జాళువావంకెలుజడబిళ్ల పంక్తి।
ధాళధళ్యంబుగాదనరారునత్తు । తలముడిరత్నంబుతగుకంఠికయు
ను। మొలఘంటలందమౌముద్దుటుంగరము। లాదిగాగననేకయాభ
రణంబు । లాదేవికర్పించిరవయవంబులను । మల్లియల్ దవనంబు
మహితోత్పలములు। మొల్లలుమరువంబుముఖ్యమైనట్టి। సన్నజాజు
లుమంచిశామంతివిరులు। పన్నీరుపువ్వులుభవ్యాంబుజములు। చం
పకపుష్పముల్ సౌగంధికములు। సొంపైనగేదంగిసుమములుచాల।
విరవాదికుసుమముల్ విరివిగాడొడ్డ । సురపొన్నలును కల్ప సూన
ముల్ పొగడ । లెన్నంగతోమాలలేర్పడజేసి । పన్నగారాక్షస
భామినీమణులు। కలికికీల్ జడకలంకారంబొనర్చి।పలికిరికేల్మోడ్చి
వరమోత్సవమున ॥

సురటరాగము-అటతాళము-

మొక్కెడిసుందరమె। నాతల్లి నిన్నేమనిబొగడుదుమె। జక్కవ
కవబోల్పజనునమ్మ చనుదోయి। చక్కనిదివ్యచరణములునసలంట
నెరచును ॥ ౧ ॥ నవపద్మదళములను । నీవాల్గన్నుకవగెల్చునవలీ
లను। భువనమంగళమగుపొలతినీతనుకాంతి। వివరింపక్రొమ్మించు
విలసనమునిరసించునెంచగ। నెక్కొడి ॥ ౨॥ వెలలేనికలలొప్పుచు।
రాకేందుమండలసుప్రభలవిప్పుచు । వెలదినీనెమ్మోము వెలయు
చున్నదివేట్క। చెలినీబింబోష్ఠముచిలుకగుములకువలపులొసగు
ను ॥ ౩ ॥ కొదమతుమ్మెదకోటిని। నీచికురములదరించుబలు ఘాటి
ని। సదమలశ్రీరంగస్వామిరాణిగొంచాల। కదసిచక్కగనిన్ను। క
నులనసువుగగనుటకలవియె ॥ నెక్కొడి ॥ ౪ ॥ వ ॥ యిట్లనేకవిధం
బులంగొనియాడి కనకరత్నసంఘటితంబగు మొక్కెయందలంబు

ననద్దేవిం గూచుండఁబెట్టి విభీషణున కెరింగించిన నతండరుదెంచి
వైదేహికిం బ్రదక్షిణనమస్కారంబు గావించి రాక్షసస్త్రీల వలన
నయ్యాందోలంబు మోయించుకొని వేత్రహస్తుండై బరాబరులాన
పుఁచు నిశిచరగణంబులు గొలువ పురంబు వె
లిసమీపంబున నయ్యాందోలంబు వసియింపజేసి రాఘవేంద్రుని డా
యంజని మహాప్రభో దేవరయాజ్ఞ శిరంబునం దాల్చి మహాపతివ్ర
తయు ననింద్యయగు సీతాభామామణిం దోడ్కొనివచ్చినవాఁడ న
ద్దేవికి భవదీయ్య దర్శనంబు కరుణింపవలయు నని పల్కిన రఘువ
రేణ్యుండు ధైర్యసంతోషకోపంబులు మనంబునం బెనంగొన చిం
తాక్రాంతుండై జానకిం బిల్వఁబుత్తెంచిన ॥ సీ ॥ అంత విభీషణుండ
వనిజ దోడ్కొనివచ్చె రాక్షసుల్ వనచరులును। మొడపడఁగండ
బల్విడిఁ గుంపులై మించి రఘుకులాధ్యక్షుఁడౌ రాముభాగ్య। సుంద
రం బత్తులుఁ జూడ పైపైఁ గ్రమ్మ ననుజనాధుండు వేత్రము సనొవ్వ। జే
యుచునుండంగ చెలఁగి మహారవంబుదయించె నప్పుడయ్యుగ్రరవ
ము। రామచంద్రుండు విని చూచి రాక్షసేంద్ర। యేల నందఱఁ గొట్టె
దవిందులోన। వింతనారెవ్వరున్నారు పేరలెల్ల। చూచినంత నెమొ
గ్గెను సుదతికిప్పుడు ॥ క ॥ ప్రాకారంబులు తెరలును। శ్రీకరమగు
చీరలిండ్లు స్త్రీలకుఁ గావే। వీకన్మది చెదరింపగ। ప్రాకటసౌశీల్య
మొకటి బాగుగ దక్కన్ ॥ గీ ॥ వ్యసనములనుత్సవముల వివాహ
ములను। సంగరంబుల ఘనయజ్ఞ సమయములను। మరుగువలదం
డ్రు జవరాండ్లకరుదుగాగ। నిది జయోత్సవమెన్నగ నిద్ధచరిత॥
వ ॥ విభీషణ నాసమీపంబున దూపనీయ్యంబును ధర్మవిరోధం
బునుంగలగనేరదు వైదేహిం దోడ్తెమ్మని పల్కిన హనుమత్సుగ్రీ
వలక్ష్మణ ప్రముఖులా వాక్యంబులు విని భార్యాపరపేక్షుండైయు
న్న భావంబుగను పడుచున్నదని చింతఁబొందుచుండి రయ్యెడ విభీ
షణుండనింద్యయు ననంతకళ్యాణసమేతయగు సీతం దోడ్కొని
రామసాన్నిధ్యంబునం జేర్చిన ॥ గీ ॥ వెలది వాల్తలుకు తూపుల వి
భునిఁ గాంచి। మొనసి నెమ్మోము వలువచే ముసుకుగప్పి। హారుమ
ణియెడ్చె కన్నీరుధారగురియ। నార్యపుత్రా యటంచు నయ్యబ్జగంధి॥

క॥ పావనమహాగుణాకర । హారాఘవసత్యసంధహానాథ కృపా। పారావారదశాస్య। విదారణకుశలంబనీకుతమ్మునితోడఁ॥

శంకరాభరణరాగము-అటతాళము-

యెన్నాళ్లకల్పములైనట్లున్నదిదేవ। నిన్నుబాయుటచేవినిర్మలభావ । అయయోనిన్నెడబాయ నాయనిన్నాళ్లు। భయశోషనన్నెట్లుచాసితినిన్నాళ్లు ॥ ౧ ॥ గడుసరియగుదశకంఠునివలన । బడరానిబాధలుబడితిభూరమణా ॥ ౨॥ నిన్నెడబాసిననిమిషములోన। నిలుఁకనీకైగాలకిలనున్నదాన ॥ ౩ ॥ భవదూర నినునన్నుబాపినవిధిని। భువినేమనందుసంపూర్ణదుష్కరుని ॥ ౪ ॥ వరరంగనాథశ్రీకరచిత్తమందు । చెరనుండియుననినిస్మరియించుచుండు॥ యెన్నాళ్లకల్పము ॥ ౫ ॥

మధ్యమావతిరాగము-ఆదితాళము-

యెంతదుఃఖమునొందినారో। మీరెంతశ్రమముబొందినారో। వింతగఁనడవిలోవెసనన్నుగానక । సంతాపమునవనస్థలిసనలపుటబొంసి వెదకుచు ॥ ౧ ॥ వాలినెబ్భంగిత్రుంచితిరో। దునార్ణరాశినెట్టులగట్టితిరో। చాలగరావణశక్తియురముననాటి। ప్రాలినిసౌమిత్రివదనకమలముగనితపించుచు ॥ ౨ ॥ వలువనికోర్కెఁగోరితిని। మిమ్ము వంతలనందజేసితిని। వలనొప్పశ్రీరంగనిలయ సన్నేవేళ। దలచుచుకనుదోయిజలములొలుకగవగలబొగలుచు॥ యెంత ॥ ౩ ॥ వ ॥ దేవా మదీయప్రాకృత పాపవశంబున పరమయోగీంద్రమోహనంబైన భవదీయముఖారవిందసందర్శనంబులేక లంకాపురంబుననత్యంతదుఃఖసాగరనిమగ్నయైయున్నననన్నుంగరుణింపందలంచి సముద్రంబుబంధించి కపిబలంబులతోడంజనుదెంచి తమ్ముండునునీవును ధనుర్బాణతూణీరంబులు దాల్చి అతికాయకుంభకర్ణేంద్రజిద్రావణాది రాక్షసకోట్లందునుమాడి నన్నుంచెరవిడిపించి రక్షించితిరేనును దేవరవారియాజ్ఞ శిరంబునందాల్చి మంగళస్నానదివ్యాభరణస్రక్చందనాద్యలంకారంబుగావించితింగాని నీదర్శనంబులేనిసమయంబున నవితొల్లింగోరనిదానసని చిత్తంబుననెరింగియుందురు గావున మరలనిన్నా

వించనేల నిమ్మేడనన్నుం జేకొని రక్షింపుమని పల్కిన రఘువరుం డు కన్నులం గెంపుగదుర తీక్ష్ణదృగ్జాలంబుల నద్దేవినింజూచి కోపం బుననిట్లనియె ॥ సీ ॥ కాంత రో నినుపంక్తికంఠుండు గొనిపోవ వల నొప్ప వెదకుచు వచ్చివచ్చి। నీనిమిత్తంబున వానరేంద్రు వధించి రవి పుత్రునకు కపిరాజ్యమిచ్చి। పవనసంభవుని చే పదపడి నీక్షేమ మఖి లంబు దెలసియు నబ్ధిగట్టి। నినుచెరగొనిచన్న మునికంటకుండగు ద శకంఠునుద్దండదర్ప మొప్ప। సంగరంబున నఖిలరాక్షసులతోడ। జంపి నీచెరవిడిపించి జగతి నధిక। విమలసత్కీర్తిగైకొంటి వేడ్క తోడ। నేకృతార్థుండనైతి భోనిక్కముగను ॥ ద్వి ॥ సదమలంబై నయిక్ష్వాకువంశమున। నుదయమొందిన సకలోర్వీశులెల్ల। సము దగ్రవిక్రముల్ సత్కీర్తిధనులు। విమలధర్మవ్రతుల్ వినుతచారిత్రు లనఘులు యేనిందలవనిలో జెంద। రనువుగా నేనట్టియన్వయంబం దు। గరిమనుద్భవమొందికడు నిందబొంద। నరుదుగా నేజాల నది యెట్లులన్న। చల్లచిత్తుడై సరాక్షసమూలనాధు। డెలమి పెందొడ ...ధని... ...కొనినిన్న। గొనిపోయి చెరనుంచ కోరి యిందాక। వనిత నిన్నిప్పుడు వలసిగైకొన్న। జనులు నిందింప రె జగతిలోనన్న। ఘన శీలుడం మరె కమలాయతాక్షి ॥

కేదారగౌళ - అటతాళము -

శుకవాణి చాల। మాతో పల్కలికనునీకేల ॥ ప్రకటకామకుడ సురనాధుడు। సకియనీవత్యంతసుందరి। వకటనినుగని మదసప్తప్రాం బకములను కదునొవ్వకుండునె ॥ ౧ ॥ ననుమానుకొమ్మ। సీమా న సేధను లీల బొమ్మ। వనములను ఫలమూలశాకము। లనుభ వింపుచు మునులవేషము। దనరితిరిగెడి పేదజనులకు। వనితసొగస గుమగువలేటికి ॥ ౨ ॥ జలరుహపాణి నీస్నేహము చాలుపూబో డి। చెలగి రావణు ద్రుంచి నీచెర। నెలమిదీర్పకయున్న రంగ। స్థ లనికేతనుడనరుగావున। ఖలుని బారిగొనినిన్ను విడిచితి ॥ శుకవాణి చాలా ॥ ౩ ॥ వ ॥ మరియు నరణ్యంబున నిన్ను చెరగొని పోయిన దశకంఠునిం దెగటార్చి నిన్ను విడిపింపకున్న లోకంబుల శౌర్యవి క్రమప్రతాపంబులు లేని వాడని బల్కుదురు గావున శత్రుక్షయం

బుగావించి నిన్నుం జెరవిడిపించితినీవింక భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నసు
గ్రీవాంగదవిభీషణ ప్రముఖులలో నొక్కనింగోరివరింపుమని ప
ల్కిన యావాక్యంబులు పిడుగులతెరంగునం జెవులుసోఁచ్చిన యు
ద్దివియొడలెరుంగక మూర్ఛిల్లి వెండియుం దెలసి విచ్చలవిడికన్ను
దామరలువిచ్చి వెడలెడుబాష్పధారలు కరపద్మంబునం దుడుచు
కొనుచు దీనదశంబొరసి సన్మైనుగడగడవడంక నిట్టూర్పుసెగ
లవలనంబల్లవాధరంబు తుకతుకనుడుకుచుండ దురంతశోక దహ
నజ్వాలలంబడి పురపురంబొక్కుచు యాకారంబుదాల్చిన శోక
రసాధిదేవతననుకరింపుచు నెడతెగక వెక్కివెక్కియేడ్చుచు రఘు
వల్లభుదిక్కుగనుంగొనియకొమలియిట్లనియె ॥

నీలాంబరిరాగము-అటతాళము-

యెవరుబోధించిరిరమణ। యీపాపమెవరువహించిరిరమణ ॥
యీద్రోహమెవరు। యీపుణ్యమెవరు॥ హరిహరిరామ శ్రీరామ॥
నన్నిట్లాడవెన్నడువూర్ణకామ ॥ ౧ ॥ కరుణహృదయమేలరమ
ణ। యింతకఠినవాక్యలకోర్వగలన ॥ ౨ ॥ భీకరకలుషసంహార
ణ। యింతేకదనీదుయాదరణ ॥ ౩ ॥ నాదుఃఖాబ్ధికికడలేదు। నా
నాథనాకికమ్మతిరాదు ॥ ౪ ॥ ప్రాణవల్లభనీమతికిని। యెంతపగ
దాననైతినేటికిని ॥ ౫ ॥ యేమేమొమురియుచునుంటి । నేనెన్నొ
ముచ్చటలనుకొంటి ॥ ౬ ॥ కటకినిందలజెందనాయ । యెన్నటికి
దుఃఖముదీరదాయ ॥ ౭ ॥ శ్రీకరరంగనివేశ। నన్నుచేకొను మిక
రిపునాశ ॥ ౮ ॥

సురటరాగము-అటతాళము-

నాటిదయలెందుబోయను। అలనాటిమరులేలనీదెను । కోటిచం
ద్రులసాటిగలమోము। తోటిముద్దులుమాటికొసగిన ॥ నాటి॥౧॥
చారుతరపర్ణశాలను। పుష్పహారములుసొంపుమీరను । కోరిజడ
తుశృంగారమొనరిచి। సారెకునువలపూరననుజూచు॥ నాటి ॥ ౨ ॥
మంచిఫలములులీలను। యారగించుచోవేట్కతోడను। మించుబో
ణిగ్రహించుమీఫల।ముంచనమృతోపమంచుయొసగిన ॥ నాటి ॥౩ ॥

మేనురంగపురంబున। సీతతోన వెలసెదసొంపున। చానవా తెరతేనె
లిమ్మ। పూని కౌఁగిటిలోన నిలిపిన॥ నాటిదయ యెందు బోయెను॥ ౮॥

ముఖారి రాగము. ఆదితాళము.

అంపురా। మీబోటివారిట్లందుర । సుందరరూప పురందర నుత
ప్రియ। సుందరి నగు నన్నందరు విననిట్లందురా॥ అందురా॥ క్షితిని।
కటికి నిందల జెందితిని। సతతము నింరంగస్థలపతి నగు । నిన్నతి భక్తిని న
మ్మతి గొలువగ నిట్లందుర ॥ ౧ ॥ అనపల్కి యారామ హారామ
యనుచు। ఘనదుఃఖమున జెందు కాంతుని మోము। గని ప్రాణవల్ల
భ కాకుస్థతిలక। ననువిడనాడుట న్యాయమా నీకు। లంకలో నేనున్న
లాగెల్ల నీకు। నింకక చెప్పడా కోవాయుజుడు। నాచందమెరుగ
క ననువడిడాసి। నీచాత్మజగురజనీచరేంద్రుండు। బలమదోపేతు
డై పట్టిగొంపోవ। బలహీననగుట చేపట్టుకత్తెతిని । నవనీరదశ్యా
మ నాబుద్ధితోటి। భువినన్యపురుషుల పానగనంటుదునే। దేహంబు
దాతుసాధీనమై యున్న। మోహించి మనసునీ మూర్తియందుం
డు। కామించి తాకిన కలుషంబుగల్గు। కామింపకున్న చో కలుషమె
ట్లౌదవు। ప్రాకృతాంగన మీదపరగ కోపించి। ప్రాకృతపురుషుం
డు పల్కినరీతి। ననునొవ్వనాడంగ న్యాయమా నాథ। నినుబాసియుం
డునే నెమ్మి నాబుద్ధి। నానియమంబును నా నిశ్చలంబు। నానోము దృ
ఢభక్తి నాచిత్తవృత్తి। జగతిని వెరుగవా సర్వజ్ఞ నన్ను। పగదానిగా
మదిభావింపనేల। హనుమంతు నాపాలికంపిన వేళ। పనిబడి నీమనో
భావంబు చాల। తెలియజేసిన నాడె దేహంబు విడతు। వలనొప్పను
ద్రికవరమతితోడ । పవనజు చే బంపి పాలింతుననుచు । ధ్రువము
గా చెప్పిన తొల్లిటి యాశ। గొనిగదా యుండ కకోటి నీపాద వన
జముల్ దర్శింపవాంఛించియుంటి ॥ సీ॥ అనిపల్కి సౌమిత్రి సవ్యా
జపాడగాంచి నీయన్నమదినన్ను నెమ్మి నమ్మ । దీప్తాగ్నులను జొచ్చి
దివ్యమానాశీల మెల్ల లోకంబులకెరుక సేతు। క్షితిజే పుణ్యమికనంచు
చెప్పినవిని చాలతనయన్న భావంబు తగనెరింగి । తత్క్షణంబున కాష్ఠ
తతులెల్ల సమకూర్చి సిద్ధంబుగావింప చెలియలేచి । విమలసద్భ
క్తి యా రామ విభుని చుట్టు। తిరిగి వందన మొనరించి నరవరేణ్య ।

ఘువినినావల్ల నిందల బొందకుండ । సుఖమతిని నుండు మికనగ్ని
జొత్తునేను ॥

ముఖారిరాగము. అటతాళము.

రామునిన్నికనమ్మరాదు। రాక్షసవిరామ నీమతి నెనరులేదు ॥ కో
మలేందీవరశ్యామనిర్మలమైన। నామనంబెరిగియునుసన్నలిడనాడి
తివి ॥ రా ॥ సెలవిమ్ము నాకు శ్రీరామ । నేనగ్నిశిఖలజొచ్చెదపూ
ర్ణకామ । వలనొప్ప నాబుద్ధి తెలిసి తెలిసియునన్న । బలికితివికఠి
నంపు పలుకులిందరిలోన ॥ ౧॥ ననుమానమది దలచియన్న । శ్రీరా
మననుడాయవలపులేమన్న । వననిధినిగట్టియిటు జనుదెంచి దైత్య
లను । మసిమియ్యాశ్రమనొందజనవ్యసికేల ॥ ౨ ॥ పురవరముజే
రిసొంపుగను । చెలులతో భోగింపనుతిపావనమునను । వరరంగ
ధామమునుపదేశయిబునహస్త । సరసిజముబట్టి చెచ్చెరపాడి ద
ప్పితివి ॥ రామనిన్నికనమ్మరాదు ॥ ౩ ॥ క॥ అనిపల్కి యగ్నిసన్ని
ధి। కనునగజనియంజలొత్తియాదేవి । మనంబున దేవబ్రాహ్మణు
లకు । ఘనభక్తినమస్కరించి కడువడిబల్కెన్ ॥ చ ॥ నిరతము రా
ఘువేంద్రు పదనీరజముల్ క్షణమైనబాయకం । గురుతరభక్తినామన
సుకోరిభజింపుచునుండె నేని । సన్నరుమగనగ్ని హోత్రుడుదయాక
లితాత్ముకుడౌచు బ్రోచు । దుర్భరదురితాత్మనైన నసను భస్మమొన
ర్చును దగ్రమూర్తియై ॥ క ॥ అనిపల్కి వల్లభునిపద । వనజా
తములాత్మదలచి వనితామణి । యయ్యనలజ్వాలలుజొచ్చెను । వన
చరరాక్షసులుదుఃఖవసధిమునుంగగను ॥ గీ ॥ అతివెమంత్రపూత
మైనయాజ్యాహుతి। చందమున నను వహ్నియందుజొరగ । నుత్సవ
మునమంటలొక్కటమిన్నంటి। వెలయపావకుండు వెలుగుచుండె ॥

వ ॥ అట్టియెడ సౌమిత్రి మహావ్యసన నిమగ్నచిత్తుండై యుండె
హనుమత్సుగ్రీవ విభీషణాంగద సుషేణజాంబవత్ప్రముఖులత్యం
తఖేదంబునం బొందిరి రామచంద్రుండు బాష్పపూరిత నేత్రుం
డై చూచుచుండె వానరగణంబులాహాకారంబులెసగహాతల్లియని
దుఃఖింపుచునిట్లనియె ॥

నాదనామక్రియరాగము. ఆదితాళము.

యిందుకేన । మనసేఁటెల్ల । యిందుకేన । మనకష్టమెల్ల ॥ పొం దుగజనకజనందరుజూడగ । చెందించెనురఘునందనుడగ్నులు ॥ని౦॥ గిరులుదెచ్చి । జలరాశిగట్టి । గరిమహెచ్చి । తరుచుగనిశిచరతతు లునేకకోట్ని । తరుశిలలటుగొనిదురమొనరించుట ॥ యిందు ॥ మ తిదలచుచు । హాసీతయనుచు । మరులుగొనుచు । సతతమురంగస్థ లనాథుడుతన । సతినిస్మరించుచునతిదుఃఖముగొను ॥యిందు ॥

యదుకులకాంభోదిరాగము. ఆదితాళము.

మనతల్లిజొచ్చినమంటమసమజొత్తమలేక । వనధిలో మునింగి మనజీవములువిడుతామా । కనికరమిసుమంతలేక । కాఠిన్యవాక్య ములాడి । దినకరవంశజుడుసతిని । దీప్తాగ్నులలోజెందజేసె ॥౧॥ యింతకఠినుడెట్లుబ్రోచునిలలోనమనల । తుదకుపంతగించిచంపు నెమోపటుబాణతతుల ॥ ౨ ॥ వింతగరంగస్థలమునవెలయుసీతా కాంతతోడ । సెంతయుభోగింపక । మరంతసంతాపమొందించె ॥ మనతల్లిజొచ్చి ॥ ౩ ॥ వ ॥ అంతట నింద్ర యమ వరుణ కుబేరమ హేశ్వరపితామహులఖిలదేవగణసమేతులై సూర్యసన్నిభంబుల గు విమానంబులందేజరిల్లుచు లంకాపురంబునకరుదెంచి మేఘశ్యా మసుందరుండైన రాఘవేంద్రుందరిశించిమహాప్రభో నీవుసకల లోకాధీశుండవాద్యంతశూన్యుండవిట్టినీవుమహాపతివ్రతయునని ద్యయునగు జానకింకఠినంబులాడియగ్నిజ్వాలలంప్రవేశింపంజేయ నేలదేవాదిదేవుండవగు నీమహత్వంబీవేల యెరుంగక ప్రాకృతుని చందంబున జానకినుపేక్షించితివనిబల్కిన రఘువరుండు ప్రాంజ లిబద్ధుండై మహాత్ములారా దశరథాత్మజుండనై శ్రీరామాభిధా నంబుగల్గి మనుష్యమాత్రుండనగు నన్నుంగొనియాడనేలయ నిప ల్కిన చతుర్ముఖుండుసకలజగన్మోహనసౌందర్యనిధియైన రఘువల్ల భునితోనిట్లనియె ॥

సురటరాగము. ఆదితాళము.

రామరామ రామరాఘవ । సుందరమేఘశ్యామసీతాభామినిధవ । నీమహత్వమెన్నగరమె । వోమహాత్మసకల జగత్స్వామివంతరా

ఖువాశ్రితకామదుడదవుమహామహుండవు॥౧॥నీవుశ్రీనారాయ
ణుడవు । ఆదివరాహ భావముగొన్నదేవుండవు । దేవదేవ శ్రీవై
దేహీ ॥ దేవియాలక్ష్మలతాంగి పావనచరిత్ర జీవప్రకృతులకీవు ।
పరుండ వఖుండవు ॥ ౨ ॥ నిన్నునిత్యమాత్మజూచుచు । నీదివ్యచ
ర్యలన్నియు నేవేళవినుచు । నిన్నుసేవించుచునమ్మి । యున్నపుణ్యచ
రితుడుసుజన।సన్నుతుండై పొందుశ్రీమత్సారూప్యముచంచద్వి
భవంబున॥ ౩॥ దారుణపాతకహారుడవు । శంఖచక్రగదాధరుం
డవచ్యుతుడవు । సారసపత్రాక్షరంగస్వామివవ్యయుడవునన్ను ।
కూరిమిగన్నతండ్రివి।కుత్సితదైత్యఘనాగ్నిసఖుండవు॥౪॥

వ॥ మరియుగొందరు దురత్యయంబైనభవదీయమాయావ
శంబునం జేసి తుచ్ఛంబులైనవిషయా సౌఖ్యంబులపేక్షించుచు దే
హాత్మభావంబుగల్గి గృహాంధకూపంబునం జిక్కి పడి విజ్ఞానవి
హీనులై నిరయంబునం బొందుచు మరల జన్మనాశంబులొందు
చుండుదురు ఏకాంతభక్తులగు పరమయోగీంద్రులున్నకీ యహృ
ద యాబ్జ కర్ణికా మధ్యంబులు సర్వలోకశరణ్యుండవగునిన్నుం
బొడగని సేవింపుచు పరమానందంబునవతిరించుచుందురు నీవ
ఖిలభువనంబులకాదికర్తవై స్వతంత్రకాశుండవై సకలదేవ
తాంతర్యామివై సమానాధికరహితుండవై జగదుత్పత్త్యాది కా
ర్యంబులాచరింపుచుగోభూసురబృందంబులం దేజరిల్లుచుసకలాం
తరాత్ముండవై జగద్రూపుండవైననిన్నిట్టి వాడనియెవ్వరు తెలి
యంజాలరు మత్స్యకూర్మవరాహనృసింహాదిభావంబులనవతరిం
చి లోకోపకారంబుగావింపుచు శ్రీమన్నారాయణపర బ్రహ్మాభి
ధానుండవగుమహానుభావుండవునీవేయనిసల్కి మరియునిట్లనియె॥

గీ ॥ అనఘ శ్రీరామనీహృదయంబునేను। వాణినీజింహానిజకర
చరణమెల్ల । రోమతతినేత్రములుసూర్యసోములెన్న । శ్రుతులు
నీపల్కులయ్యుండుశుద్ధచరిత ॥ గీ ॥ నీవు శ్రీవిష్ణుమూర్తివి రావ
ణాది। రాక్షసులగూల్చమునికోటిరక్షణంబు । పొందుగానేతయున
వనిపైబుట్టినావు । శ్రీమహాదేవి సీతయైచేరికొలువ ॥

శంకరాభరణరాగము-అటతాళము.

దేవసన్నుత శ్రీవైదేహీనీసొమ్ము । పావనగుణవతిపణతిచేకొ
మ్మా । యీవనితసతికరిసబాషల । పావకజ్వాలలను ద్రోచితి । వీ
వెరుంగనిదేమిగలదు । రమావిభుండవుసర్వసాక్షివి ॥ ౧ ॥ అవత
రించినకార్యమాయనులీల । అతివెజానకిమీదనలుకనేల । కపిము
నోజ్ఞచరిత్రసురముని । గణములెల్లనుతింపుచుండగ । ప్రవిమలం
బగుకరుణసతి । కరపద్మమిక గ్రహింపుమింపున ॥ దే ॥ ౨ ॥ తరు
ణిసాకేకునిన్నెదలపోయుచుండు । వరమలినిరతముస్మరియించుచుం
డు । ధరణిదమయంతియునరుంధతి । గరిమసావిత్రియును । సీతా
సరసిజాక్షినిబోలజాలరు ॥ సరసిజాప్తకులాబ్ధిహిమకర ॥ ౩ ॥ వె
లదిచిచ్చునయుండవీక్షింపనగున । లలననిదోషగాదలపు భూర
మణ । చెలియనిచటకిబిలువబనుపను । పలుకులనులాలింపమేలు
ము । ఖలవినాశనదివ్యరంగ । స్థలమునసువధిజ్ఞాపంచము ॥ దేవ ॥

వ ॥ యిట్లు బల్కినయనంతరంబున నగ్నిహోత్రకుండతనయం
దు ప్రవేశించియున్న సీతాసుందరి నేత్రకమలకాంచనభాంగని తం
బసైకతనీలాలక భ్రమర ప్రముఖంబులనో మనోజ్ఞంబైననసరోవ
రంబు చందంబునం ప్రకాశింపుచుండెనల్లరాడ పసచేడని మేని మె
రుంగులతో కను గ్రందని క్రొవ్విరులతో వాడని మృదు పంకజంబు
లతో వీడనిముత్యాలహారంబులతో మొప్పగొప్పచెన్నొందనంబుతో
న నాహతదుకూలయు ననిధూమాత కేశకలాపయునై అనసూ
యాంగనాదత్త దివ్యాంగరాగశోభితంబై సమూలితోటి తొల్లి
టితెరంగునంగనుపడుచున్న జానకింగనుంగొని వానరరాక్షసగ
ణంబులు కన్నెరునించుచు విస్మయంబునం జూచుచుండ నగ్నిహో
త్రుండయ్యింతి నెత్తుకొని చయ్యనంజనుదెంచి రామచంద్రునిసన్ని
ధానంబునం బెట్టి మహాప్రభో సకలలోకవంద్యయు ననింద్యయు
పతివ్రతశిరోమణియునగు నీధర్మపత్నినాయందు ప్రవేశించుటం
జేసి యేనుపవిత్రభావంబు గన్గొని కృతార్థుండనైతిని మరియు
నిట్లనియె ॥

కళ్యాణిరాగము-అటతాళము.

ఈరామసౌశీల్య మేరామలకుగల్గ । దోరామకరుణింపవే ॥
ఈరామగుణవతి। ఈరామనిదోష।। ఈరామసుచరిత్ర ।
ఈరామమునిసుత ॥ ౧ ॥ జనకజనీపాదవనజములనయముగను
చుండుమదిలోనను । నీచెర్యలువినుచుండువీనులను । ఇటువంటి
సాధ్వని। ?ానజగములను। ఘనమతినిధరణిజ గ్రహింపుము । కా
ఘుమికపశకంఠగురుతర। వనదహన శ్రీరంగమందిర । వాసుతవు
సురగణశరణ్యాడ॥ ఈరామసౌ ॥ ౨ ॥ గీ ॥ వాఙ్మనఃకర్మశోద్ధిగా
వనితనెన్న । నమ్మియున్నదిరఘువర్యనమ్మరయ్య । మున్నుచెరలో
ననుండియుసెన్నదలచు । దైత్యనాధదురోక్తులతల్లడిల్ల ॥

వ ॥ ఇట్లుబలికెనంవిని రఘువరుండు పరమహర్ష సమేతుం
డై బ్రహ్మరుద్రపురందర ప్రముఖులెల్లవారలువినుచుండనయ్యో
గ్నిమోము త్రుంజూచియిట్లనియె ॥ ద్వి ॥ ఈసీతసౌశీల్యమీసీతభ
క్తి । ఈసీతసుగుణంబు లీసీతచరిత । మతులపాతివ్రత్యమహిమ
ప్రభావ।మతిధర్మవర్తనంభావిగానాత్మ। దెలియమవెన్నగా తె
గువతోనన్య। జలజగంధులిడాయజనకుండనైర్య। పతికితొల్లిభ
సేశుపట్టినుమోగ్ర । మతినొసంగినయట్టిమహితశాపంబు । విని
యున్నవాడనన్వినమరింగియును। జనబృందములునమ్మజానకిసిట్ల ।
బాసగావించితిబ్రహ్మరుద్రేంద్ర । వాసనాదులుజూడ వరమతి
తోడ। మరియిప్పుడాసంపమహిమవాటిల్లె । సదమలాత్ముడనై తిస
త్కృతిగలిగె। సకలంకగుణవతియనట్టిసీత।నికవేట్క-చేకొందు
నింపుతోడుతన ॥

నవరోజురాగము- అటతాళము-

కరుణించిచేకొనెను । వైదేహిని। కరుణిం ॥ కరుణించిచేకొ
నరుమగ శ్రీరాము। డరమరమానివానరులుత్సవము జెంద ॥ కరు
ణిం ॥ ౧ ॥ సరసిజభవభగుణాలు। దేవేంద్రుడు । సురగరుడ ప్ర
భృతులు। పరమమునీంద్రులు బ్రస్తుతి శేయుచు । సరిలేనిసంతోష
జలధిమగ్నతనొంద ॥ ౨ ॥ వరరంగపురమునను। శోభిల్లుసుందరి
మైనజనకజను।గని మ నేనత్యంతకఠినములాడితి। పరమపావనచరిత

తపరితపించెనో యటంచు ॥ 3 ॥ ఉ ॥ అంతటపార్వతీరమణుఁడా శ్రీ తకల్పకుడై నజానకీకాంతుని మోముగాంచి। భవఖండనభానుకులాబ్ధిచంద్ర। దైత్యాంతకనీవురావణవధార్థము ధారుణిఁ బుట్టినట్టి దుర్దాంతవిపద్వినిఘ్నుఁడవు। తామరసాక్షుఁడ వెంచిచూడగను ॥

వ ॥ రాఘవేంద్రా లోకకంటకుండగు దశకంఠునిపుత్రమిత్రబంధుసోదరనానాసైన్యసమేతంబుగా నాశంబొనరించి లోకసౌఖ్యంబుగావించితి వింకమీఁదనయోధ్యాపురంబునకుంజని భవదీయసేవాతత్పరుండైన భరతునింగరుణావలోకనంబుల రక్షించి యతండు గోరినప్రకారంబున రాజ్యభారంబు దాల్చి తల్లులం బ్రీతిపూర్వకంబున నాదరింపుచు గోబ్రాహ్మణబృందంబులం బ్రోచుచు మఖంబులుగావించి జగద్విఖ్యాతయశోధనుండవై తదనంతరంబున శ్రీవైకుంఠంబునకు వేంచేయుమని విన్నవించి మరల నమ్మహానుభావుంజూచి సీతం బ్రియుగు దశరథుండల్లవాఁడై దేవపూజితుండై సూర్యసన్నిభంబైనవిమానంబునం గూర్చుండి తేజరిల్లుచున్నవాఁడు నీవుతమ్మునితోడం గూడి మ్రొక్కులిడిదీవనలొందుమని పల్కిన తత్క్షణంబునం జని దశరథునకుం బ్రణమిల్లి నమ్మహాత్ముండత్యానందంబున రామునిం గౌఁగిలించుకొని తొడలయందిడుకొని శిరంబు మూర్కొని చెక్కులిముద్దుగొని యుట్లనియె ॥

ముఖారిరాగము - ఆదితాళము.

కాకుత్స్థాన్వయభూష। మంగళాకరమోహనవేష। నీకళ్యాణతరాకృతిగా శిలకై కవరముచే కాసలకనిచితి ॥ కా ॥ శ్రీరామాయనియనుచునిన్ను। కూరిమితోడుత బిలుచు। చారుతరంబగు భాగ్యముధరచే। కూరదాయరఘువీరసురస్తుత ॥ కా ॥ నినురంగస్థలమునను। సొంపునవెలయగనుటకును। మనసునిరంతర। మమువుగతలసును। ఘనతరస్వర్గసుఖమునాకున్నను ॥ కాకుత్స్థాన్వయభూష ॥ సీ ॥ తనయునీనెమ్మోము తద్దయువీక్షించి గడచితిదుఃఖ సాగరము నేఁడు। వనవాసమతినిష్ఠవరుసగావింపుచు కుత్సితాసురకోట్లగూల్చినావు। ముసురని శ్రీతతికిసుఖమొనగూర్చితివనుపమచరితుండవనిఁ బొందు। పురకుమృచేరంగ బాలుబొందనినుగాంచి ధన్యుడ

దురుగదాతల్లులెల్ల । శ్రీకరంబగుపట్టాభిషేకవేళ । పురజనంబు
లు ప్రజలునీభువనమోహ। నాకృతినికన్నులారంగనమరగాంచి ।
వెలయుచుండురుసంతోష వివశులగుచు ॥ ద్వి ॥ అనిపల్కితన
మ్రోలనంజలిదాల్చి । వినయవిధేయుడై వెసనొప్పచున్న । సౌ
మిత్రిగాంచినాచక్కనితండ్రి । రామచంద్రునిమహారణ్యస్థలు
లను। సేవించిధన్యతజెందితివీవు। భావింపమాతనిపరమాత్ముడను
చు। గరిమనీకుశుభంబుగల్గునీధరణి। నరుడుగానిదినమ్ముమనెసంత
సీత । మ్రొక్కినదీవించిముదముసమించి । గ్రక్కునబల్కె నాక
లకంఠితోడ ॥ గీ ॥ వనితనీవుమహాపతివ్రతవుసాధ్వి। వలయరుం
ధతిబోలెదవమ్మనీదు। దివ్యశీలంబురాముండుదెలసిదెలసి । బాస
చేయించెభువిలోనప్రజలునమ్మ ॥ వ ॥ తల్లీనీవల్లభుండగు రఘు
వల్లభునాశ్రయించి శుశ్రూషయొనర్పుమని పల్కి రఘువరులవీ
ట్కొని దశరథుండువిమానంబుతోడనింద్రలోకంబునకుంజనినయ
నట్టియెడదేవేంద్రుండు దశగ్రీవవంశ గహనవైశ్వానరుండగు
రాఘవేంద్రునిముఖారవిందంబు కన్నులారందర్శించి మహాప్ర
భో మానిమిత్తంబున మనుష్యభావంబుదాల్చి సముద్రబంధనాది
పరాక్రమంబులాచరించి లోకకంటకులయిన దశకంఠప్రముఖు
లంజక్కాడికరుణాసముద్రుండవై రక్షించితివిట్టిమహానుభావుం
డవగునీకుం గౌరవలేనై నను వరంబులిచ్చెదంగోరుమనిన రామ
చంద్రుండింద్రునిజూచి నానిమిత్తంబునం జనుదెంచి యుద్ధంబు
నంజచ్చినకపిగణంబులు మరలంజీవించునట్లును కపిగణంబులునిల్చి
యున్నచోట్ల సర్వకాలంబులఫలమూలసలిలసమృద్ధి యుండునట్లు
ప్రసాదింపుమనిననమరేంద్రుండు అహ్వానంబుననననియానతిచ్చె
నంతరణంబునంగూలిన వానర సమూహంబులు నిదురించి లేచిన
చందంబునంలేచి నివ్రణులై రామచంద్రునాశ్రయించిరి వన
చరానీకంబులకు మానసోత్సవంబుగా సమీప ప్రదేశంబుల ఫల
మూలసలిలప్రముఖంబులుగలిగియుండె నవ్యేడబ్రహ్మరుద్రపు
రందరాదిబృందారకగణంబుల పరిమితానందంబునందనిదీరక
నిందీవరశ్యామసుందరుండైన రఘువరేణ్యునిసేవించియనుజ్ఞగొ

ని యథాస్థానంబులకుంజనిరంత విభీషణుండంజలిబంధుండై రామచంద్రునకిట్లనియె

ఆనందభైరవిరాగము. ఆదితాళము.

వేంచేయవయ్యామనయింటికి। స్వామి ॥ వేం ॥ నిన్నుంచితభక్తితోసేవించికీర్తించెదను ॥ ౧ ॥ కలిగినన్నుసన్ను బ్రోచినాడవు। హృదయసంతాపమెల్లదీర్చినాడవు। నాకుగరిమలంకారాజ్యాధికారమిచ్చినతండ్రి ॥ వేం ॥ అరవిందపాదములర్చించెద। దివ్యతరరత్నాభరణములర్పించెదనిన్ను। సరిబోలరెవ్వరనిచాటించిమించెదను ॥ ౨ ॥ నినునమ్మినాడరఘుమద్రాంపుము। నాతనువునీసొమ్ముగాదలంపుము। వేదిననాధాన్వయభూషదిక్కునీవయ్యానాకు ॥ వేం ॥ వనజాక్షిసైనసీతతోడను। తమ్మునితోడవనచరులతోడను। రంగనివాసదేవనీవుకరుణవైభవముప్పారి॥వేంచేయ॥౩॥

వ ॥ అనినరఘువరుండిట్లనియె ॥ గీ ॥ ఘనజటావల్కలంబులుగల్గినియతి। భరతుడున్నాడునాకొరకగరిమగోరి। పురముచేరనాల్గుభూషణాంబరములొల్ల। నతనికనుదోయిగనుదాకనార్యవినుత ॥ గీ ॥ సత్కరింపుముకపులభాస్కరతనూజ। నదిమహాప్రియమగునాకునాత్మయెందు। వేగమలరసయోధ్యకునేగవలయు। పర్వతారణ్యములనదుల్ పరగదాటి ॥ ద్వి ॥ అనినవిభీషణుడారాముగాంచి। వినవయ్యమాయన్నవీరవ్వమొప్ప। మునుకుబేరుజయించిమునసిచేకొన్న। ఘనపుష్పకమ్మైకామగంబైన। యొకవిమానముగలమన్నతంబగుచు। సకలజ్ఞమీరెక్కెచనబోలునన్న। వినిరాసకేశుండువేట్కజెప్పింపు। మనపుష్పకమువలీలనచటికి। కనురక్తిజెప్పింపనదిగాంచిరాము। డనువుగా బక్కెనయ్యనురేంద్రుతోడ

సీసార్థము.

వనచరుల్ నామేలువాంఛించివాంఛించిసుదతికై దేహినివెదకివెదకి।తరుశిలోచ్చయములుద్ధతితోడగొనివచ్చితడయకసేతుబంధనమొనరిచి। దుర్మదాసురకోట్లత్రుళ్ళడంగఘోరసంగ్రామమొనరించిజయమువడసి। కడుప్రీతిగావించిగాసిజెందిరిగాన।బడలికతె

ష్ట దీపుణము। భూషణాంబరములుడుగకనీవపిలంపుము । పుడమి
లోపలనాకుభూరిమిత్రులువీరు । మిడిమేలంపుదైత్యులమదియింత
చిరాహవమున ॥ బడలి ॥ క ॥ అనిపలుకరవిసుతాదులు । కనువు
గకపులకనుభూషణాంబరశ్రీచం। దనస్రగ్దామములొసగియుర
ఘునమతిసంతోషమొందగాజేసెతగన్ ॥ వ ॥ ఆసమయంబున ననం
తకళ్యాణగుణాభిరాముండగు రఘూద్వహుండు సీతాలక్ష్మణస
మన్వితుండై పరమానందంబునం బుష్పకారోహణంబు గావించి
పతివ్రతాశిరోమణియు లజ్జమానయునగువైదేహిందన పెందొ
డయందిడుకొని మహావైభవంబునం గూచుండి సుగ్రీవాంగద
హనుమద్విభీషణ జాంబవత్ప్రముఖులనందరంగరుణారసంబునం
జూచియిట్లనియె ॥

నాదనామక్రియ-అటతాళము.

పోయివచ్చెదము। మీకికగల్గెపోసగవిజయము । వోయిసుగ్రీవ
వాహోయి విభీషణ। వోయాంజనేయవోహోసర్వకపులార ॥
వలపుమీరగను। మీమీస్థానములకుబోదగను। చలమునరాక్షసబల
ములనిర్జించి।యలసటజెందితిరన్నలారచాల ॥ ౧ ॥ ననుగూర్చి
మీరు। యెంతోకష్టమును బొందినారు। ఘనసంగరధాముడననో
ప్పనాకార్య। మనువుగజేసితిరానందమాయెను ॥ పోయివచ్చెద
ము ॥ ౨ ॥ వ ॥ యిట్లుబల్కినంవిని రామచంద్రునితోటివియో
గంబునకోర్వంజాలక నెల్లవారలయినకులోత్తముగాంచిహస్తం
బులుముకుళించియిట్లనిరి ॥

ముఖారిరాగము-అటతాళము.

పదపద్మములనమ్మినారము।రామభద్రనిన్నెడబాయనేరము।
సదమలయోగీంద్రసన్నుతవైభక్త । హృదయాబ్జములనొప్పుచుం
డుదేవరవారి ॥ పద ॥ మీవెంటనరుదెంచిచూతును । సొంపుమీర
మీపట్టాభిషేకము। రావణాంతకరఘురామదయాకర। మావిన్న
పమునివిమముబ్రోవదగునిక ॥ ౧॥ శ్రీమదయోధ్యవీక్షింతుము। మి
మ్ముసేవించిబహువినుతింతుము । కోమలేందీవరశ్యామశ్రీకరరం
గ। ధాముని బంట్లమమ్మురబోకుము ॥ పదపద్మ ॥ ౨ ॥

వ॥ అనవిని రామచంద్రుఁ డుదయాకలితాన్వితమానసంబుతో।
తనచరకోట్లనందరనవారణవుష్పకమెక్కఁజేసి। చయ్యనహనుమ
ద్విభీషణులనంగద సూర్యకుమారముఖ్యులం। గనిముదమొంద
ఁ బెద్దవల సెకాంచనదివ్యవిమానవేదికను ॥ గీ ॥ అంతభరతాగ్ర
జునియాజ్ఞనవ్విమాన। మంబరసలికవశిలనమరనెగసి। యుత్త
రపుదిక్కుననుబోవుచుండెనప్పు। డింతిగనిపల్కె శ్రీరాము డిట్టు
లనుచు ॥

మధ్యమావతిరాగము-అటతాళము-

సొగసుమీరు నెమ్మోమెత్తిచూడవె వైదేహిబాల। మిగులనుగ్ర
దుఃఖాన్వితకసొగసులెక్కడివి॥ సొగసుమానినట్లున్నది నెలతగో
చిత్తాబ్జమునను। మనసునెమ్మలేనియువతి నెనరు లేమిటికి ॥ ౧ ॥ త
ప్పుమన్నించి బ్రోవుముదారుణోక్తులంటినప్పుడు। గొప్పవారేమ
న్నగానితప్పులుండునె ॥ ౨ ॥ యెన్నోయుగములైనట్లాయ నిన్ను
బాసియానాననుసీ। లెన్నోనిందలాడినప్పుడేమాయ మమత ॥ ౩ ॥
ధరితనీసౌశీల్యమెరిగికరుణజూచుచుండుమదిని। గురుతరాగ్నిద్రో
యువాకికరుణనమ్మమర ॥ ౪ ॥ వనితనిన్ను ప్రజలుమెచ్చవహ్ని
ముఖమునగైకొంటి। ఘనతరరంగపురీశకపటోక్తులేల ॥ ౫ ॥

క ॥ అనవిని రాఘవుడిట్లను। వనితానీమీదికూర్మి వశమునగాఁడ।
వననిధిగట్టిమహోగ్రత। దనుజప్రకరములనెల్ల ధరబొరిగొను
టల్ ॥ గీ ॥ కాంతనేసునీవియోగంబువలన। నవనినతిదుఃఖతప్తుం
డనైతినన్న। వినిసరోజాక్షిసంతాపవివశయగుచు। మించిబిగిరా
ఘవునికౌగిలించెనపుడు ॥ వ ॥ ఆసమయంబున రఘుప్రవరుండు
పరమానంద కందళిత హృదయారవిందుండై తనవల్లభితో ని
ట్లనియె ॥

మధ్యమావతిరాగము-ఆదితాళము-

మనసుకష్టముదీరెమగువ నేటికిని। మనకుదుఃఖముబాసెమహాని
నేటికిని। ముదితానీచిరినవ్వుమోముగన్గొన్న। హృదయము మితి
లేనిముదమొందెనన్న ॥ ౧ ॥ సకలసంపదలెల్ల సమకూరెనిపుడు।
ప్రకటసౌఖ్యములెల్ల ప్రాప్తించెనిపుడు ॥ ౨ ॥ వరరంగపురిదేశ

సియుంతమింక। ధరణిభారముదా ల్చుతరుణినిశ్శంక॥ గీ॥ వెలదిగోనిన్న రాక్షసవిభుడుడాశి । పట్టిగొంపోవుచో మహాభయమువలన। ప్రాణపతినగుననుగూర్చివలువిధముల। నేమిబల్కితివో చెప్పుమిందువదన॥ ద్వి॥ అనవినివై దేహియా రాఘవేంద్రు। గనియిట్టులనిబల్కె కాకుస్థతిలక। మున్ను ఘోరాటవిమృగముకై మీరు । వెన్నంటిపోవంగ వేట్కమీరాక। చాలవాంఛింపహాజానకియనుచు। హాలక్ష్మణాయనుచునార్తస్వనంబు। వినబడెనాగుండెవెసరుఝల్లనగ । నంఘనేనంతట నత్యుగ్రదుఃఖ । మునబొందినుగిరినెమ్మోముటుగాంచి । కనుదమ్ములనునీరు కడుపడివెడల। నాయన్నలక్ష్మణానను గన్నతండ్రి। నీయన్నజేసిననీస్వనం బౌకటి। వీనులవిననాయెవేవేగ లెమ్ము। పూనినన్నదియభుభ్రతికింప। స్వామికేయాపదసమకూరెనోకొ। యామినచరులచే నటుగాననీవు। వదవదివటధను ర్బాణములూని। కదలిక్రచ్చోబోయితెవ్వమీవేళ। ననియన్నలక్ష్మణుండతిదీనుడగుచు। వినయమువిధేయుడై వెసనంజలొత్తి। వినవమ్మ నాతల్లి వీరాగ్రగణ్యు। డనఘోప్పనాయన్న కపజయంబెందు। జెందదిందుకమైననిపరించ్యాది। నందీశుడైనను వనదహానుండు। ఖలులోనగ్గినపూయుగా నెన్నిట్లు । బలుకుటమేలొనె పరగ నేబోవ। నినుగొనిపోయెదనిజగురద్వేష । ఘనినాయన్నసేవంతె నాగ్రహము పొందితి। యేమనందునుహృదయమేశ్వరగనే। సౌమిత్రినన్నటిచండ రోగ్ర। పాపపువాక్యములాడితిమకల । నీపాపముబటనగనేరననట్టి । పాపపుగతికేగద్రబాష్పించునోకో । యాపుణ్యనిధినినేనాడినవెల్ల। తలపోసితలపోసితగతల్లడిలుతు। వలనొప్పవయ్యెడవాక్యాస్త్రములకు । నలువజాలకనాకునెమ్మితోగ్రమొక్కి। జలజాక్షుసౌమిత్రిజనెనునీకడకు ॥ వ॥ అసమయంబున॥

ముఖారిరాగము- ఆదితాళము.

సన్న్యాసవేషమువహించి । రాక్షసనాథుడన్యాయమాత్మలోదలంచి। ధన్యచరితసౌజన్యతగనుపడ। నన్యమెరుంగకనతియోగ్యంబగుస॥ వరదాశ్రీరంగనాథాయనుచు। మదిలోనచాల। గరిమనాయొప్పిదంబుగనుచు। సరగునప్రాసలుజపమునజరుపుచు। బిగబిరననుగన వెరువకవచ్చెను ॥ గీ॥ యిట్లువచ్చినసన్న్యాసినెలమిగాంచి । తడయకౌసగిలిన

ఘ్యపాద్యంబులధిక । భక్తితోడుత నమల తాపసియటంచు । కపటుఁడు
రుఁగక ప్రాణేశ ఖలవినాశ॥ సీ॥ అంతనావృత్తాంతమంతయు వినఁగోరి
యడుగంగఁ జెప్పితినార్యవినుత। వాఁడదియాలించి వనితరో వినుమంచు
తనశౌర్యవిక్రమస్థానదర్ప। చరితముల్ వివరించి వరవిభూతిదలిర్ప వణ
తిరో నాకింక భార్యవగుచు । వెనువెంటనరుదెమ్ము వేడ్కతో భోగింత
మనియనేకదురోక్తులాడి యాఁడి। కపటయతివేష మసురేంద్రుఁ డపుడు
విడిచి। తనమహోద్దండరాక్షసేంద్రస్వరూప। మద్భుతంబుగఁ జూపింప
నార్తితోడ। మిగులదిగులొందినిట్టూర్పు సెగఁ బొగిలి॥ వ ॥ అట్టియెడ
నద్దశకంఠుఁ గన్నుంగొని॥ మ॥ యతివేషంబున డాసిదుర్మతినినన్నత్యంత
నీచోక్తులి। గతినాడం దొరకొంటివియ్యోడ। నుదగ్రక్రూర రూపుండవ
య్యతివేగంబున నావిభుం డడరి। నిన్న న్యాయశీలుం రణక్షితి నుద్దండ
తమించినీదశశిరచ్ఛేదంబు గావించుబో॥ గీ॥ విమలసౌశీల్య నైభువి వెల
యునన్న। క్రొవ్వునను డాశిదుర్వాంఛ కొమరుమిగుల । త్రుళ్లవలదిం
కసిటువ లెద్రుళ్లితేని । చటుల రామశరాగ్నిలోచ చ్చెదీవు॥ వ॥ ఇట్లనేక
కఠినోక్తులాడిన నప్పాపాత్ముండుదగ్రంబున । భజియింపుచుఁ గదిసి బ
లాత్కారంబున యతికఠోరంబులయినకరంబులుసాచి నన్ను బట్టుకొ
నిపోయి రథంబునం గూర్చుండి గగనమార్గంబునం బోవు నెడ॥ ఉ॥ హా
రఘువీర నే నొకదురాత్మునికై వశమైతినియ్యెడం । ధీరుడవై వడిం గదిసి
దివ్యతరోగ్రశిలీముఖంబులం। దారుణవీనికంఠములు దగ్రగతిం దెగనే
యుమంటినీచారుకటాక్షవీక్షణములచల్లఁగఁ బ్రోవుమటంటివల్లభా॥

తోడిరాగము- త్రిపుటతాళము.

ప్రాణవల్లభ చాలను నాదురవస్థ। ప్రాణాంత్యమః బోలును। ప్రా
ణనాయక రావణుని చేపట్టుబడిదివిబోవువేళ॥ ప్రాణ ॥ కారుణ్య మతు
లార। తాపసులార। గంధర్వామరులార। చేరి బ్రోవరె నేను శ్రీరాము
భార్యను। క్రూర రాక్షసుడొకడు గొనిపోవుచున్నాడు । ధీరమతి విడిపిం
పరయ్యా మహారణంబొనరించి చయ్యన। సారెకును మిముమరువ నాత్మ
శరీరమిలఁ గలదనుకనంటి॥ ౧॥ పావనచారిత్రుని। రామభద్రుని। వరమమం
గళగాత్రుని। పావనాకర శ్రీగోదావరిదేవిరో। నీవుగన్గొని దెలుపవె నేపో
నాపాలెల్ల। భూవినుతుఁడగు రంగపురపతి। పొసఁగఁగ నీవాలుగ రంపుత్రొముక్కే

ము। నావిధంబికమాల్యవంతోన్నతగిరింద్రయటంచుబల్కితి॥గీ॥ అనిప్రలాపింపగృధ్రేశుడాలకించి। దనుజపతిదాకియుద్ధముద్ధతినొనర్చి। విరథుగావించిచాపంబువిరుగద్రుంచి। పటుశరీరంబునెత్తురు పాలుజేసె॥

ద్వి॥ అంతటననుడించియాపాపకర్ము। డంతకుకైవడినాగ్రహముమర। నర్థుడుగానొకఖడ్గ మంకించిపక్షి। పరునిపక్షంబుల వారణనేయు। తరుచైనశోణితధారలతోడ। ధరమీదనొరిగె నుద్దండతమాని। కనుగొనినేనంతకన్నీరునించి। చనికౌగిలించివెచ్చనియూర్పులమర। విలపించివిలపించివిధినెన్నుచుండ। ఖలుడురావణుడుదగ్రంబుననన్ను।గొనిపోవగదియంగగొబ్బునవొక్క। ఘనవృక్షమొయ్యెడకౌగిటబట్టి। పోకనీడ్గిలబడ్డపొసగగజీరంచి। వీకతోవడిబట్టివెసగొనిపోయె। నప్పుడుజగములాహాకారమొందె। చెప్పితినాకథశ్రీరామనీకు॥

పున్నాగరాగము- ఆదితాళము-

యేమనందునాథ। నేనపుడిలనుబొందుబాధ। రామరామవోమహాత్మనావలె। బాములెందుభామలేరుగరిమహి॥ యేమ॥ నినువరించియుంచి। జగతిననింద్యయనటించి। వనజనేత్రరామచంద్రవసుధవి। దనుజుచేతబడితినంచుబలికితి॥౧॥దిక్కులేకవగచు। జనులకు। దిక్కునీవెయనుచు। నక్కజముగసుజనులెంతురనయము। దిక్కుగలిగిదిక్కులేకనడచితి॥౨॥ రంగమందిరేశ। శ్రితభవభంగరిపువినాశ। రంగుమీరవ్యాగముబట్టితెచ్చి। యొసంగుమనుచుమీదెరుంగకంటిని॥ యేమనందు॥

వ॥ ప్రాణవల్లభ లోకకంటకుండగు దశకంధరుం డివ్విధంబునన న్నుంగొనిచని లంకాపురంబుసొచ్చి తనయంతఃపురంబునొక్కసుందరోద్యానమధ్యంబుననుండనియమించి వికృతాకారులగురాక్షసస్త్రీలనాచుట్టుంగావుబెట్టిన। యారాక్షసస్త్రీగణంబులుగావించుతర్జనగర్జనంబులకుదలంకిసృక్కిదీనదశంబొరసి రామరామేతి వాక్యంబులుబలుకుచునుపవాసంబులంగృశీభూతనై। చిత్తంబుభవదీయపాదారవిందంబులయందుహత్తించి కాలంబుబుచ్చుచున్న సమయంబున దేవరవలనంబ్రేరితుండై నాపాలికరుదెంచినమహాప్రభావసంపన్నుండగు యీయాంజనేయుని కరుణాకలితమంజు వాక్యామృతంబునంజేసి ప్రాణంబుధరియించి యుంటినని కన్నీరునించిన రఘువరుండ దద్దేవిభా

ష్పంబులుకరంబునందుడిచి కౌగిలించుకొని నీకపరాధంబు గావించిన రావణుండు పుత్రమిత్రబంధుసోదరసైన్యసమేతంబుగా నాహవంబు నందెగటారె నింక చింతింపన హర్హంబుగాదు మనకుకర్తవ్యంబైన జగద్రక్షణవ్రతంబుసిద్ధించె నీవింక నాతోడ నెడతెగని సౌఖ్యంబులొందుము నియూరడించిన యవ్వైదేహీపరమానందకందళితహృదయారవింద యయ్యెనట్టియెడ మరల నప్పతివ్రతాశిరోమణిం గనుంగొని రఘూద్వహుండిట్లనియె॥ క॥ తరుణీలంకాపట్టణ। మరుదుగ గనుగొనుము రమ్యహర్మ్యవితానస్ఫురితంబై మణిమయ। గోపురతోరణ కలితమగుచు పొలుపొందెడి తరుణి॥ గీ॥ వెలదిరో మున్ను సొంపుగా విశ్వకర్మ। ఘన త్రికూటాద్రిపై మహాగరిమె వెలయ। నెమ్మి సృజియించె నిప్పురి నేర్పు మీర। నిద్రవురిగాంచుచున్నదీ చంద్రవదన॥

సావేరిరాగము- ఆదితాళము.

ఇదెయుద్ధరంగము తరుణి। సొంపొదవగనుము సద్గుణమణి। సుదతి రావణుడీస్థలంబున। మదమణగె నిర్జీవుడై తన। యొదవుడమిసోకంగగూలెను। ముదితసనగొని చనికతసముస॥ ౧॥ గరితకుంభకర్ణుడిచట। దుర్ధరుడౌ ప్రహస్తుడిల్లచట। నరుదుగను ధూమ్రాక్షుడిచ్చట। నాహవంబొనరించి చచ్చిరి। గరిమనిచ్చట నింద్రజిత్తుని। కనలి లీల వధించె లక్ష్మణు॥ డిదెయుద్ధ॥ ౨॥ అతికాయుడచ్చట సమసెగా। దేవాంతకుడిచ్చట పొలసెగా। సతతీమహావిభవమున రంగ। స్థలమునను వెలయుచును నీకై। ప్రతిన బట్టి వధించితి ప్రియా। హతిరాక్షసకోట్ల నెల్లను॥ యిదెయుద్ధ॥ గీ॥ గరితజూడుము భంగభంగములతోడ। నమితసంతోషమొసగ మిన్నందిసింధు। రాజు వెలయుచున్నాడు రమణిమానము। విజయమొందుటచేవ నవిభవ మొదవ॥ సీ॥ సేతుబంధనము విఖ్యాతిగా గాంచి। నట్టి తావిది చూడుమబ్జగంధి। రావణానుజుడు సద్భావంబుతో డాగి। శరణొందె నీప్రదేశంబునందు। అబ్ధిప్రసన్నతకై దర్భశయ్యపై। శయనించితీధరాస్థలమునందు। జలరాశి వీక్షించి లలన నిన్నుదలంచి శోకమొందినవించు ప్రాకటముగ। నతివ సుగ్రీవపాలితంబైనయట్టిదివ్యతరమగు కిష్కింధ తేజరిల్లు। చున్న దల్లదె కనుమింద్రసుతుని గూల్చి। భానుజునకిచ్చి నాడ నిప్పట్టణంబు॥ వ॥ యిట్లు చెప్పి వంవిని జనకనందన రఘునందనుం

గనుంగొని॥ క॥ నరనాయకసుగ్రీవుని । తరుణీరత్నములనితరతరుచర
సతులం । నెరిరప్పింపుము నేనా । గరితలగొని పురికివత్తుకమ వేడుక
గా॥ చ॥ అనవిని శ్రీరఘుప్రవరుడట్లయొనర్చెదనంచు । మిత్రనంద
నుననునాజ్ఞ యివ్వగ । ముదంబుననాతడు బోయికాంతలం । పనిబడి
తోడితెచ్చి కపిభామలతోడుత నెక్కెపుష్పకంబనువుగ। సీతయురఘు
కులాధిపుడుం భరతోషముందగను॥ వ॥ అట్టియెడ దశరథాగ్రజుండు
మైథిలిం గనుంగొని యిట్లనియె॥ ప్రవదాథణం॥ కనకాంగి ఋష్యమూక
ముచూడుమదిగో । ఘనహేమధాతుసంకలితమైచాల । సొంపమించె
నుమున్ను సుగ్రీవుతోడ । గరిమమెచ్చ మైత్రిగావించినాడ । శుకవాణి వి
నవెయీసుందరాచలము । ప్రాకటంబుతాగ్రుపాటఫలదళపుష్ప । కలితకా
ననములకడుసంయుక్తమగుచు । వెలయుచున్నదిచాల విమలేందువదన। వె
లదినేసిచొచ్చటుసరహంతాపముచే । పలనొప్పనాలుగు నెలలుండుటనీము
ద్దు । చెలువముదలచి పాసీతాయనుకొంటిమి॥ విమలేందువదన-

ఆకందభైరవిరాగము. ఆదితాళము.

పంపాతటమునగనుంగొను సుబల । పంకజితసవకముల ॥ యింపునస
కలనిలింపులగుమునులు । సుతింపుచుదుర్చుచుకిపొంపగు సొంపగనుంగొని॥
పంపా ॥ అతులశోకవిరహంబునీస్థలినిలంలచాలగాంచి । జితయగు
నీముంగురులబోలెడుదుమ్ముని । మదిదలంచుచు సంచితముగమున్ను నటించిన॥
౧॥ గరితచక్రవాకములనుగని నీకుచములనెంచి । సరసీరుహము
లచందముగననుం । దరహాసనీనేత్రములనుస్మరించియుంటినిగాన ॥ ౨॥
పం॥ రమణి కోకిలకపికరవములు నీమాటలగలెనన్నవిగ। భ్రమయుచురం
గపురముసవసించిన । కమలగంధిహృత్యములను । గమిసను జేచితిగాన॥
పంపాతటముగనుంగొనుమబలా॥ వ॥ యిట్లుబల్కి దేవియిచ్చోటహ
నుమత్సంభాషణంబుగావించితినని మరలనిట్లనియె ॥ గీ ॥ శబరిగంటిని
చటశౌర్యమెలపగ । కబంధుద్రుంచినాడపగకనిందు । పణతి॥వినుము
గృధ్రపతిరావణులు మున్ను । బోరినట్టితావుపాలతిగనుము॥ గీ॥ సరసి
రుహనేత్రియిదిజనస్థానమచట । నతులబాణాగ్ని ఖరదూషణాదిదే
వ । శాత్రవులలీలబొరిగొంటిసకలతావ । సర్వకాండము వినుతింప
చంద్రవదన-

అఠాణా రాగము. అట తాళము.

ఇడెనీ శ్యామనవర్ణశాల। బాలేందుసదృశచారుఫాల। సుదతివి సుకుంభోదకమునను। సారిదిమునుసీవమరబెనిచిన। మృదులతాన్వితతతులనీడల। మునిసిమృగగణము। వెలశెగనుగొనుము॥ ౧॥ తరుణిచూచుముగోదావరిని। ఘోరతరకల్మషాపహారిణిని। గురుతుగనువనపుష్పవితతులు। గరిమగోసితివచటనీకవి। మురియుచును తలలోనముడిచితి। మోహావశమునవల॥ ముదితయిచ్చటను॥ ౨॥ కనకాంగిశుకపికస్వనము। చాలవినుముచల్లనిచోట్లుగనుము। వనితనినుదశకంఠుడీస్థలి। ననువుగనువంచించిగొనిచనె। వినుతరంగపురీశయనుచును। ననుదలంపుచును। కనులనీరిడను॥

నవరోజు రాగము. అట తాళము.

ఇచ్చటశ్రీరామునితోముచ్చటలాడినదాన। నచ్చటజానకినేనిస్నాదరించితినె॥ ప్రాణనాథనేనీపాద। పద్మములొత్తితినిచట। ప్రాణవల్లభనీకేలు బట్టితినచట॥ ౧॥ స్వామినీనెమ్మోముమీద। మోముదమ్మిజేర్చితిచట। భామరోనేనచటనిన్ను। ప్రార్థించినానె॥ ౨॥ పొసగనిచటనాధవన పుష్పములెల్లగోశితిమె। కుసుమగంధినిన్నచ్చోట గూడ గోరితినె॥ ౩॥ వరదనీసౌందర్యమెల్లవర్ణనజేసితినచట। గరితనీచెక్కుల్లనీడగాంచితినచట॥ ౪॥ పంకజాతునాపెందొడపైపవ్వళించితినచ్చోట। జింకబట్టితేరనచటచేరిమ్రొక్కితివి॥ ౫॥ రామపరిహాసోక్తులచే ప్రేమనవ్వించితివిచట। భామరోపుష్పశయ్యపై భాసిల్లితిమిచట॥ ౬॥ వల్లభ గోదావరినిటచల్లులాడుకొంటిమిచట। మొల్లలుమల్లెలునీకుముడిచితినచట॥ ౭॥ చెలగిసౌమిత్రితెచ్చినఫలములందుకొంటినిచట॥ లలనరంగపురివసించివెలసితిమచట॥ ౮॥ సీ॥ అతివరో యిదియగస్త్యాశ్రమంబల్లదిమగువ సుతీక్ష్ణునాశ్రమ మిది నొంకి। పద్మగంధిరో శరభంగాశ్రమంబిదిసఖిచూడుమంత్రియాశ్రమముపూర్వ। మిచ్చోటననసూయనచ్చుగాసేవించిగైకొంటివంగరాగములుప్రీతి। చిత్రకూటంబిదిశీతాంశుబింబాస్య భరతుడిచ్చోటసద్భక్తిడాసి। తపలియాచించిపాదుకద్వయముబడశె। యమునననదెచూడు రమణిదూరమునవెలసె। నిదిభరద్వాజవాసంబు సుదతిసంప్ర। పుష్పితారణ్యయుగుగంగపొలుపుగనుము॥ ద్విపద॥ రమణియి

దిశృంగిబేరపురంబుగనుము । విమలభక్తిగుహుండు వేసనిందు వెలయు॥ మనవంశజులయజ్ఞమహిమంబు దెల్పు। ననువొందుయూపంబు లందం దగల్గి। మహిరమ్యమైయూపమాలినియనగ। రహి జెందిపుష్పితారణ్యమై వెలయు। చున్నదల్లదెసరయూనదీవరము । కన్నులారగజూడు కన్నకాంగినేడు। కనకగోపురరమ్యకమనీయహర్మ్య । ఘనపరిఘాట్టాల్లక ధ్వజావళుల। నమరచెన్నొందెనల్లదిగోనయోధ్య। కమలాక్షిమ్రొక్కవేకంటిమిపురము॥

వ॥ యిట్లురఘువరుండానతిచ్చిన వైదేహివరమానందంబున శ్రీమదయోధ్యాపురంబునకు నమస్కరించెనట్టియెడ రఘూద్వహుండు భరద్వాజాశ్రమంబుగాంచి పుష్పకంబులీలండిగ్గిచని పరమ తపోధనుం డగుయమ్మునీంద్రునకుంబ్రణమిల్లికుశలంబడిగిన నమ్మునీంద్రుండాపహ్నంబునంగౌగిలించుకొని దీవనలొసంగిక్షేమంబెరిగించి చిరునగవలరుమొగంబుతో తాపసబృందమందారుండగు కౌసల్యానందనున కిట్లనియె॥ చ॥ వనజదళాక్షునీవువనవాసముకేగినమీదనైననీ । ఘనచరితంబశేషము । జగన్నుతదివ్యతపోవిభూతిచే । మనమున నేనెరుంగుదు । సమానవిహీనమునీంద్రకోట్లపెంపు నభుఃబ్రోవ గోరివనభూమికిబోతిః గాదె రాఘవ॥ క॥ అనిపలికివరముగొనుమన । తనపురభాగములవృక్షతతులెల్లను । శోభనఫలపుష్పదళంబుల । దనరిమధుస్రవములగుచుతద్దయు వెలయును॥ వ॥ యిట్లథంబునంగృపసేయుమునివేడి నభరద్వాజుండవ్వరంబొసంగె నంతదినకరవంశ రత్నాకర సుధాకరుండగు రామచంద్రుండు । సమస్తదాసాగ్రేసరుండగుహనుమంతుం గనుంగొని॥ గీ॥ అతులజవమునశృంగిబేరాఖ్యపురము। జొచ్చియచ్చోటగుహుగాంచిచోద్యములర । నాచరిత్రంబువివరించినయము లాడి। భరతుపాలికిజనుముప్రాభవమెలర్ప.

రేగుప్తిరాగము- అటతాళము.

చేరవచ్చితిననుమి। కౌగిటగదియ । మీరగృచ్ఛితిననుమి । నారచీరలుసొంపుమీరనావలెదాల్చి । నారాకమదిలోన గోరుతమ్మునితోడ॥ ౧॥ వినుతికెక్కితిననుమి। తాపసులశే । వించివచ్చితిననుమి । వనములపదునాల్గువర్షములటునిండ । జనకాజ్ఞమునివృత్తిననురక్తినివసించి॥

చేర॥ ౧॥ ఖలులద్రుంచితినసుమీ। సన్మునికోట్లకరుణఁబ్రోచితినసుమీ।స
లలితశ్రీరంగస్థలపతిసగుసన్ను। దలచినాచారిత్రమెల్లమిదెలియబల్కి॥
చేరవచ్చితి। వ॥ వాయునందనా నీవుభరతునితోడ మదీయాగమనవృ
త్తాంతంబెఱింగించి యనంతరంబున యతనివాక్యంబులవలనను ముఖ
లక్షణంబువలనను మనోభావంబెఱింగి రమ్మని పొమ్మని యానతిచ్చిన న
య్యాజ్ఞమస్తకంబునందాల్చి పిట్కాని మనుష్యరూపంబుధరించి పవ
నజవంబుననప్పవనతనయుండు చయ్యనంజని శృంగిబేరపురంబుసొచ్చి
గుహునింగాంచి పుడమిముద్దియయ్యున్నిరాక యెఱుంగించి యతనిచే
తంబూజితుండై మహాజనంబులంజని సత్వరోదకరమ్యంబగు సరయూన
దిందాటినందిగ్రామంబుసొచ్చియచ్చట॥ గీ॥ ఘనజటావల్కలంబులు
గలిగి। పద్మతులసికాదివ్యమాలికాకలితుడగుచు।విమలముగనూర్ధ్వ
పుండ్రంబువెసముఖాబ్జ। మందువెలుగొందవెలయుమహాత్మునసఘు॥
చ॥ వరమతిరామచంద్ర। పదవారిజయుగ్మసమర్పితాత్ముడై। పర
మమునీంద్రవేషమున। భాసిలుభాస్కరవంశసత్తముఁ।భరతునిగాం
చిమ్రొక్కి। భయభక్తిదలిర్పఁగనంజలొత్తి। శ్రీకరమతిచెంతనిల్చి। గ
నిగ్రక్కునబలికెసమీరసూనుతోఁ-

కళ్యాణిరాగము- అటతాళము-

యెవరోయినీవుమహాత్మక।నిన్నెవరంపిరిటకుపుణ్యాత్మక। ప్రవి
మలతేజనీభావముగనుగొన్న। ధృవముగమదిసంతోష మద్భవమొం
దె॥౧॥నామధేయమువివరింపుము। సీ। నేమిగోరి వానవచింపుము। కాం
మించిశ్రీరంగధామునత్కృపనొంది। తేమొతెలియదాయప్రేమగల్గు
చున్న॥ దెవరోయినీవుమహాత్మక॥ సీ॥ అనవినిముదముతోనద్దాశర
థిమోమువీక్షించిపావనివినయమలర। హనుమంతుడనువాడనధిపవా
యుసుతుండశ్రీరామపాదాబ్జసేవకుండ। పదునాలుగేండ్లు దుర్భర
ఘోరవనసీమజనకజాలక్ష్మణసహితముగను। నివసించివచ్చుచు నీయ
న్ననుగాంచిమత్ప్రాదుకలయందుమహితభక్తి। కృతధరాభారుడగు
చుసన్నుతివహించి। వెలయుచున్నాడు భరతుండువిమలనియతి। నత
నిసేమంబుదెలశిరంమనగనిటకు। వచ్చినినుగంటి లోకపావనచరిత్ర॥
మ॥ నినుపుణ్యాత్మకుసత్యసంధుననఘుం। నేత్రాభిరామంబుగా గని

నైధన్యత జెందినాఁడ । వినుసత్కల్యాణచారిత్ర పావనశ్రీరామ పదా
రవిందయుగసేవాచింతనాసక్తిచే। ఘనవిఖ్యాతి వహించినావు జగతిం
గాకుత్స్థవంశోద్భవ॥ వ॥ మహాత్మా భవదీయాగ్రజుండగు రఘునందనుం
డు లోకవిద్రావణుండగు రావణుం దెగటార్చి । సుగ్రీవప్రముఖమిత్రగ
ణపరివృతుండై వచ్చుచున్నవాఁడని తాపస వేషధరుండగు భరతునితో
నెఱింగించిన యవ్వాక్యంబులు కర్ణామృతంబులుగాఁ దోఁచిన బులకీకృతస
ర్వాంగుండై హర్షబాష్పంబులుప్పొరిల్ల యొడలెఱుంగక పరమానం
దవశంబున మూర్ఛిల్లి ముహూర్తమాత్రంబునం దెలిసి లేచి యాహను
మంతుని గాఢాలింగనంబు గావించి బహుమానంబులొసంగి యిట్లనియె॥

అసావేరిరాగము- ఆదితాళము-

నీవంటిహితుని గాన। వోనిర్మలాత్మక యీజగాన । పావనుండగు
రామభద్రుని రాక । కృపావనరాశివై నీవు దెల్పితివహహా॥ నీవంటి॥
యంతపుణ్యాత్ముఁడవని నిన్నెచుసి పొగడుదిత్తరని॥ సంతతమిలరంగస్థలి
నొప్పురఘుభూకాంతుని పదముల చెంత చేరితివీవు॥ మ॥ పరభల్లూకమృ
గేంద్రఖడ్గశరభవ్యాకీర్ణమై యొప్పు । దుస్తరఘోరాటవులం రఘూద్వ
హుఁడు। సీతాలక్ష్మణోపేతుఁడై । కరమొప్పారుచు నేక్రియ నుండెలగె। నే
కార్యంబు లెచ్చోట్లటతా। నెరిగా వింటెనా దెల్పుమా సకలముం నిష్టాగ
రిష్ఠుండవై॥ వ॥ ఇట్లు బల్కి దివ్యాస్తరణంబున హనుమంతుం గూర్చుం
డబెట్టుకొని రామవృత్తాంతంబు చెప్పుమని యడిగిన నప్పవన తనయుం
డిట్లనియె॥ ద్వి॥ వినవయ్య జానకీవిభుని చారిత్ర। మనుపమసౌఖ్యాహర్ష
మఘనాశనంబు । మునుజన కాజ్ఞచే మొనసి నీయన్న । తనసహోదరు
తోడఁదరళాక్షితోడ। వనమునకేగంగ వరభక్తి నీవు। చనిమ్రొక్కి మరలిం
పసాధ్యంబు గాక। పరగ శ్రీరఘుభర్త పాదుకల్ బడసి। పురమాగర
మటుబట్టి పోసగరావారు। గండక వేదండకంఠీరవప్ర। కాండసంకీర్ణ
మయికడు భీతిముంచు । దండకారుణ్యమద్దండత జొచ్చి। దండివిరాధు
నుద్ధతి బిల్కుమార్చి। శరభంగమునివరాశ్రమముచోరంగ। గురుతుగా
నహ్వానికోరి శ్రీరాము। గరిమముద్దు మొగంబు కన్నులగాంచి । విరివిగా
నగ్ని ప్రవేశంబొనర్చి। కమలసంభవునిలోకము లీలఁజొచ్చె। కమలాక్షు

డగురఘుగ్రామణికడకు। పాపాసురులబాధబడలేకసర్వ । తాపసవి
భులుసంతప్తులై వచ్చి। శరణన్న నభయహస్తముకృపచేసి। శరవహ్నా
నసురులసమయింతుననుచు। దీక్షగావించిసుతీక్ష్ణు జేరి । యక్షీణతేజు
డై యచ్చటదీర్ఘ। కాలంబువసియించికణకతోఁ దగ్గి।చాలసన్మౌనియా
శ్రమతతులఁ గనుచు। నరుదారగానగస్త్యాశ్రమస్థలము । తరణికులేశుం
డు తాఁ జేరిశక్ర। సంమంధమగుఖడ్గచాపతూణంబు। లిమ్ములవడసియా
త్మేచ్ఛను వెడలి। సదమలంబైన పంచవటిని జే । మదయుక్తయగుచుదు
మానినియైన । దానవాధ్యక్షుసోదరిముక్కు చెవులు । పూనిమహాశి
చేపోసగఁగోయింప। జనిశూర్పణఖజనస్థానంబు జొచ్చి। దనుజులకెరు
గింపతడయకవచ్చు। ఖరదూషణాదిరాక్షసవీరవరుల । శరవహ్నాజం
వునాసమయంబునందు। వడిచుప్పనాతిరావణుపాలికేగి । తడబాటు
లేకనంతయువివరింప। నతులితరోషతామ్రాక్షుడై లేచి । జతలేనిమా
యావిశారదుండైన। మారీచుకడకేగి మహితదుర్మంత్ర। మారూఢి
జేయువాడదియాలకింప। కతిబుద్ధిబోధింపనది వినకున్న। నతిమాయచే
కురంగాకృతిఁబొంది। జనకపుత్రికెమోలసంచరింపంగ । కనివిస్మయము
జెందికాంతునిజూచి । నెట్టనప్రాణేశ సీవిమృగంబు । బట్టితెమ్మనిభామ
ప్రార్థింపరామ। చంద్రుండుశరశరాసనయుక్తుడగుచు । సాంద్రా
టవికిమృగేచ్ఛనపోయిపోయి। కదియజాలకనొక్కకఠినాస్త్రమేయ।న
డిదాకలక్ష్మణహాశీతయనుచు। రక్కసుడీరీతిరయమునగూశి । గ్రక్కు
ననయ్యేడకాయంబువిడిచె। దారుణధ్వనివినిధాత్రీతనూజ । ధారుణ
మూర్ఛిల్లితద్దయుదుఃఖ। సాగరమగ్నయైసౌమిత్రిగాంచి । వేగనీవంక
నావిభుపాలికరిగి। బ్రోవుమటన్న నే బోగూడదనుచు। వావిరిభక్తిచే
వాశిగాబల్క। వినిమహాక్రోధమైవినరానిపల్కు । లనతల్లడిల్లుచున
గ్రజుకడకు। జనెలక్ష్మణుండుఖేదసంయుక్తుడగుచు । మనసురాఘవరూ
పమగ్నతజెంద। నాసమయంబుననసురేశ్వరుండు । భాసుర సన్న్యాస
భావంబుదాల్చి । సలలితంబగుపర్ణశాలలోనున్న । జలజాక్షినిష్టా
గించచనుచుండగృధ్ర। పతివానిదాకిదుర్భరఘోరయుద్ధ । మతిశక్తిగా
వింపనప్పాపకర్ము । డరువొందగృధ్రేశుసిలమీదగూల్చి । కరమొప్పది

విబోవశాంతవై దేహి। గిరిఖుదనలువురకీశులగాంచి। తనసొమ్ములో
కకొన్నితగఁగట్టివైచె। తనజాడదశరథతనయుఁడెఱుంగ। నింద్రజిజ్జనకు
డయ్యెంతితోడుతను। సాంద్రమణిప్రభాసంపూర్ణమయిన్నపుప్రరథిం
పునను జేరిపూబోణికవుడు। వరవైభవముఁజూపివలపెల్లఁదెలుప। కనలి
వానితృణంబుగామదినెంచి। వనజాక్షికాఠిన్యవాక్యముల్ బలుక। ప్ర
మదావనంబునపద్మాక్షిఁజేర్చి। విమతుఁడైకాపుంచె వెలదుల నప్పుడు।
మృగరూపధరుఁడైనమూఖుఁడై తేయు। విగతజీవుఁగఁజేసివిపినంబులో
న। వచ్చుచురఘువంశవార్ధిశశాంకు। డచ్చుగాలక్ష్మణునత్తరిగాం
చె। తత్తరమ్ముననన్నదమ్ములిద్దరును।నెత్తమ్మిపదముల నెలతవై దే
హి। నుత్తమగుణవతినొప్పుగావెదకి। చిత్తమ్ములత్యంతచింతలనొంద।
కనుఁగొనలేకశోకముజెందివచ్చి। ఘనగృధ్రపతికి సంస్కారంబొనర్చి।
ఘోరరూపుకబంధుకుంభినిగూల్చి।చారుసత్కారముల్శబరిచేపొంది।
పంపాతటముజేరభానుసూనుండు। పెంపైనగట్టుపై ప్రీతితో నుండి।
బాణబాణాసనపాణులైదివ్య। తూణీరములతోడఁ ధృతిగల్గివెలయు।
కాకుత్స్థకులులశృంగారరమ్యంబు। తాకన్నులనుగాంచిధైర్యంబుడిం
చి। వాలిపంపునజంపవచ్చిరటంచు। చాలభీతిల్లియాశైలంబుడిగ్గి। వా
రివృత్తాంతంబువరుసగాదెలియ। గోరినన్నంపంగకొమరారుభిక్షు
రూపంబుతోవారిరూఢిగాజేరి। యాపుణ్యనిధులతోయాదిత్యసుతుని।
తెరగెల్లవివరించితెరఁగొప్పవారి। తెరగెల్లదెలిసియద్దినకరాన్వయులు।
కొనివచ్చిగవిపుత్రుగూర్చితినప్పు। డినవంశశేఖరుం డినజునితోడ। నన
లసాక్షిగసఖ్యమునురరచించి। తనవిక్రమముఁజూపితగనమ్మఁజేసి। యొక
బాణమునవాలినుర్విపైగూల్చి। ప్రకటవానరరాజ్యపదవియొసంగె।
సొరిదివానరకోట్లసుగ్రీవుడనుప। ధరణిజవెదకంగదలిదారిదిశల। నంగ
దజాంబవాద్యగచరవర్గ। సాంగత్యమున నేనుజనియామ్యదిశను। వె
దకుచునొక్కశైలవివరంబుజొచ్చి।చెదరకనొకపుణ్యశీలయాసాధ్వి।కరు
ణచేవెడలితికపికోట్లతోడ। యువిదగానకనుప్రాయోపవేశంబు। ప్రవి
మలనిష్టనేర్పడనొనర్పంగ। వరమతిసంపాతివచనంబు వలన। శరధి
దాటితిరామచంద్రుదలంచి॥

మారువరాగము. ఆదితాళము.

మునులుభజించేటిరామపదాంబుజములనుభజించితిని । సీతావ
దాస్యనుగనువరుచుండని దేవతులనుతించితిని॥ మునుల॥ కొంకకగదసీ
నలంకారాక్షసిబింకెమణంచితిని । నేనిశ్శంకుడనగుచు దశాస్యునిపుర
ముతలంకకజొచ్చితిని॥ మునులు॥ కాంచనమణిమయసౌధాంతరము
కాంతనువెదకితిని । యారాత్రించరపురిమగువనుగానక దుఃఖించి త
ప్పించితిని॥ ౨ ॥ ముదితనుభాస్వద్వనమునపొడగనిముద్రికయొసగితిని
శ్రీమత్సదమలరామచరిత్రముసీతాసుదతికిదెల్పితిని॥ ౩॥ వనితయొసం
గిందివ్యశిరోమణివరముగ్రహించితిని । ప్రమదావనవిధ్వంసమొనరిం
మహోద్ధతిదనుజులగూల్చితిని॥ ౪॥ పదపడివింశతిబాహునితోసంభా
షణజేసితిని । అంతటబెదరకరాక్షసపురమత్యద్భుతమొదవదహించితి
ని॥ ౫॥ కడువడిజలనిధిగడచికపీంద్రులగనిముదమొందితిని। వడిచనితడ
యుకరంగస్థలపతిగనివృత్తాంతముచెప్పితిని॥ ౬॥ మునులు భజించేరా
ముపదాంబుజములను ॥ ౭ ॥ శ్రీరఘువర్యుడద్రిచరసేనలతోడమదస్వ
తంబుగా । నీరధిపొంతజేరిరజనీచరనాథునితమ్ముడాతుఙ్డై చేరినకూ
ర్మినేలుకొనిసింధుపతింసముపాస్తిసల్పగా । చేరకయున్నను గ్రమారిశీ
ఘ్రమునంవిలుదాల్చిధీరతను॥ ౮॥ అతులబాణాగ్నిబరపనయ్యబ్ధిః భు
డు । తల్లడముజెందిచనుదెంచితరణివంశ । జలధిచంద్రునకయ్యెడజల
ధిగట్టు । చందమెరిగించిజనెనుప్రసన్నమతిని ॥ ౯ ॥ వనచరవితతులుదె
చ్చిన । ఘనగిరివృక్షములవలనగట్టెను । నలుడవ్వననిధిని సేతువయ్యెడ।
మనుజేంద్రతనూజరాముమహిమేమందును॥౧౦॥ అట్టియెడ రఘువరుం
డుసమస్తవానరసైన్యసమేతుండై సముద్రంబుగడచిఃలంకాపురంబుచు
ట్టుముట్టడివేళ ధూమ్రాక్షుమహాకాయ ప్రహస్తకుంభకర్ణాతికా
య త్రిమస్తకకుంభనికుంభ మకరాక్షేంద్రజిద్రావణప్రముఖదుష్టరా
క్షసక్షయంబుగావించి విభీషణునకుం బట్టంబుగట్టి తనసన్నిధానంబు
నకువైదేహినింబిలుపించి కాఠిన్యంబులాడిన నద్దేవియు ననింద్యయగు
టం జేసిలోకంబులిచ్చమెచ్చ నగ్నిప్రవేశంబొనరించనంతట నపాయం
బులేకనగ్ని మధ్యంబునంబ్రకాశించుచున్న సీతంగైకొమ్మనిబ్రహ్మాదు
లత్యంతభక్తియుక్తంబుగాస్తోత్రంబుగావించిన నద్దేవింగైకొనిదశరథ

దర్శనంబుగావించి పరమేష్ఠిప్రముఖులవద్ద ననుజ్ఞగొని పుష్పకారూఢుండై సుగ్రీవప్రముఖులతోడ భరద్వాజాశ్రమంబునకరుదెంచి యున్నవాడెల్లినిక్కంబుగానిచటికి వేంచేయునని సాకల్యంబుగా నెరిగించిన రామచరిత్రంబువిని విస్మయానందంబులు గొందంబునం బెనంగొన శత్రుఘ్నునింబిలిచి నీవయోధ్యాపురంబునకుంబోయిపురంబుసకలవిధశృంగారంబుగావింపనియమించిపౌరజనచకోరబృందంబులకుహృదయోత్సవంబుగా రామచంద్రాగమనవృత్తాంతంబు చాటింపంజేసిహితమంత్రిపురోహిత సూతగాయకవందిమాగధబృందంబులను తల్లులందోడ్కొనిమంగళతూర్యరవంబులతోడ జనుదెమ్మనిపల్కినం నతండతిజవంబున నయోధ్యకుంబోయి రఘువరాగమనంబు చాటింబంచిపురంబుశృంగారంబుగా వింపనియమించిన-

నాదరామక్రియరాగము- ఆదితాళము-

రమణీయమైనశృంగారములు జేశిరిపురము। విమలాత్ముడైనసీతాఽభుడు వేంచేయు వేళ॥ రమణి॥ వీధులువిశదముగ గావించినల్లడలచాల శోధించిచందనమిళితశుభజలధారలుజల్లి॥ ౧ ॥ ఫలభారనమ్రములగు రంభా స్తంభప్రకాండముల। సలలితాఖిలప్రాంగణస్థలములనమర్చియిట్లు॥ రమణి॥ ౨॥ అనుపమకాంచనరమ్యహర్మ్యవాతాయనముల। ననురక్తినగరుధూపవాసనలునిగ్గమించసలిపి॥ రమణి॥ ౩॥ ఘనతరకస్తూరిపంకమునమణివేదికలలికి। ఘనరంగనాథుడు మెచ్చగారంగవల్లికవ్రేచి॥ వ॥ మరియుసుంబ్రసూనగుచ్ఛకలితంబులైనవ్యాశ్వద్ధరసాలపల్లవభాసురంబులగు తోరణంబులుగట్టువారును దినమణిద్యుతిపుంజంబులారయనురుకు రత్నభూషణాలంకృతంబులగు పతాకంబు లెత్తువారును రాఘవేంద్రుండుగావించినసముద్రబంధనాదిపరాక్రమంబులురఘువరాస్థానప్రదేశంబులశిల్పవిద్యానైపుణంబు మెరయలిఖించువారునుసాకేత నందిగ్రామమధ్యంబున సమ విషమస్థలంబులు చక్కగాగావించి నానాశృంగారంబులు రచించువారును దేవతామందిరంబులత్యంతభక్తియుక్తంబుగా నలంకరించువారును సీతావల్లభుండరుదెంచుచున్నవృత్తాంతంబువిని పరమానందంబునం జూడం బోవసాగసులను చుక్కొనువారును కొందరు రామకథా సుధారసంబు

శ్రోత్రాంజలులం గ్రోలి కౌతూహలాతిశయంబునం బరవశంబునొంది మేనులు మఱచువారును కొందఱు చేసినపనులు మఱలం జేయం బూనువారును నై యుండి రట్టియెడ శత్రుఘ్నుండు ధృష్టిజయంత విజయ సిద్ధార్థ యర్థసాధక అశోకమంత్రపాల సుమంత్రసహితంబుగా నష్టమంత్రులం గూడి చతురంగబలసమేతుండై కౌసల్యాదిదశరథవధూజనంబులాం దోళికలం గూర్చుండి చనుదేర వసిష్ఠాది పురోహితులను సూతగాయకవంది మాగధబృందంబులును నవ్యలావణ్యవైభవంబునం దేజరిల్లు వారకాంతావర్గంబులును బిరబిరం బరుగులిడు పౌరజానపదసందోహంబులును తనవెంటం జనుదేర శంఖభేరిమృదంగతూర్యప్రముఖరవంబులవలనం బ్రతిస్వనులుదయింపం జనినంది గ్రామంబు సొచ్చి భరతునకు నమస్కరించి యయనంతరంబున నతండు తమ్మునిం గౌఁగిలించుకొని మహోత్సాహంబున॥ సీ॥ తనతలమీదసీతా నాథుపాదుకల్ కడుభక్తితోఁ దాల్చి కనకదండ। సంయుక్తమగు సితచ్ఛత్రంబు ధళధళ వెలయంగ చామరల్ వేయుచుండ। హితమంత్రిజనపురోహితవంది మాగధుల్ పరమోత్సవంబున బలశిఁ గొలువ। మంగళప్రదవాద్యమృదంగ భేరిశంఖతాళప్రముఖమహాధ్వనులు మ్రోయ। ఘనలగిరథగజహయభటబలము నడువ। శ్రీరఘుస్వామిచరణరాజీవయుగను। కన్నులారం గగనుగొనుకాంక్షగలిగి। భరతుఁడెదురేగె శ్రీరామభద్రునకును॥ వ॥ ఇట్లు జనిచని రఘువరేణ్యునిం గానక హనుమంతుతో నిట్లనియె.

భైరవిరాగము. అటతాళము.

రాకయున్నవాఁడు। యెవ్వరుసాటి। లేకయున్నవాఁడు। శ్రీకరరఘువంశసింధుసంపూర్ణ। సుధాకరుఁడవనిజారాకేందుముఖిగూడి॥ కల్లలాడనేల। నీకాపేయమెల్లఁదెల్పనేల। యుల్లము వేట్కారంజిల్లగ శ్రీరంగవల్లభుఁడరుదారవచ్చునటంటివి.

వుదయరాగము. అటతాళము.

అనుపమరామముఖాబ్జముకన్నులననువొందగనుజూడకున్న।హనుమంతవినుమికతనువునప్రాణములనునిల్పదులభమెన్న॥ అనుపమ॥ యికనెన్నినిమిషములకు వేట్కావేంచేయునకటమోహనమూర్తితోడ। సకలజ్ఞుఁడగురఘుస్వామినిగనియొప్పడకుటిలమతిమ్రొక్కవాఁడ॥౧॥ స

లలితశ్రీరంగస్థలమున వెలుఁగొందు నళినదళాక్షుని చాల। చెలిమిఁ గన్గొని భక్తి సలుపుచు నే నెప్పుడెలమి నుతించుదు లీల॥ ద్వి॥ అనవిని హనుమంతు డవ్వాణ్యాశీలు। గని పల్కె నా పల్కు కల్ల గాదెన్న। వరదయామతి భరద్వాజ దేవేంద్రు। లరుదారఁ నొసఁగిన యువ్వరవాక్య। మున జేసి మన పురమ్మునకరుదెంచు। ఘనమార్గమాదిగాఁ గల చోట్ల నెల్ల। ననువుగాఁ బ్రతుంబులందమొప్పారె। వరిమెళ్ల మకరంద ఫలపుష్పనిచయ। పరిపూర్ణమగుచు నే నిప్పుడియున్నవవిగో। సరగున వచ్చుచు సర్వాఁగచరులు। తరుచుగా ఫలమకరందములింపుతోడ। తగ మెక్కి మత్తులై తడయంగ బోలు। నగణితమై భవమ్మతిశయిల్లంగ। వస్తురిచ్చటికతిత్వరితంబుతోడ। చిత్తమందున సమ్ముదిత జనతోష। కపికోట్ల మ్రోత చక్కఁగ వినవయ్య। నివుడు గోమతి దాటుచుందురు దలప। పరఁగ వానరులెల్ల భక్తితోఁ గొల్వ। నరుదెంచు శ్రీరాముఁడవనీశ తనయ॥

బిలహరి రాగము- అటతాళము-

అదిగో మణిమయమైన పుష్పకము సదమలాంతరీక్షమునఁ గన్గొనుము। ముదమున దేవసముదయములెల్ల। నింపొదవ బొగడుచుండ నెదురు లేకవచ్చె। నదిగో॥ ఘనతరరత్నధగద్ధగితంబై। కనకసాలభంజికా కలితంబై। జననుతమరకత స్తంభపంక్తులుగల్గి। వినుతికెక్కిన భర్మ వేదికల మరుచు। మొనసి కాంచనకింకిణిధ్వనులినుమడింపుచు మ్రోయఁగను। సురవనితలరుదుగఁ గుసుమవర్షమవారణను వర్షింపఁ డగ్గరె॥ నదిగో॥ నిరుపమదివ్యాస్త్రగణసంయుతమై। నిమ్మలమౌక్తికనిచయభూషితమై। వరరామలక్ష్మణవనచరపూర్ణమై। గరిమె సీతెందిరాకమనీయమగుచును। గురుతరధ్వజయుక్తమగుచును సరసమణిభిత్తికలు ధళధళ। మెరయఁగ దిశెనురంగపతిసుందరనికేతనమనుకరింపుచు॥ నదిగో॥

భైరవి రాగము- ఆది తాళము-

అదుగో। మోహనమూర్తి। అదుగో। యెడబడక నుత నపడతినితోడ యందిదుకొని ముచ్చటలడఁగ దొరగు వాఁడదుగో॥ ౧॥ మునిగణములు హృద్వనజమ్ములఁ సిడి। గనుచుండెడి పదవనరుహముల వాఁడదుగో॥ ౨॥ దరదరవిందస్ఫురితములై సుందరతరమగు నేత్రంబులుగల వాఁడదుగో॥ ౩॥ పలుకుల మధురసములకఁగ సీతాకలకంఠికి తన వలపు దె

లువువాఁడడుగో ॥ ౪॥ సలలితరంగస్థలపతియై కలుములచెలివక్షస్థల
మునఁగలవాఁడడుగో॥ ౫॥

వ॥ యిత్తెరంగునఁ బలికినం విని భరతుండు గగనమార్గంబునం బుష్ప
కవిమానారూఢుఁడై కెంచేయుచున్న జగన్మోహనదివ్యమంగళస్వరూ
పుండగు శ్రీరామచంద్రునిం దర్శించి పరమానందకందళితహృదయా
రవిందుండయ్యె సమస్తజనంబులు రథగజతురగాదివాహనంబులు
డిగ్గి పాదచారులై మాల్యమోదుకఫలప్రముఖంబులు హస్తంబులం
దాల్చి రెప్పవేయక నయ్యొవ్విలసుప్పం దప్పక వీక్షించుచుండ నయ్యో
యోధ్యాజనబృందమధ్యంబున హర్షసంజనితంబగు మహాధ్వనియు
దయించె నంత॥ సీ॥ అంతట భరతుఁ డత్యంతభక్తుఁడుగా నంజలిశిరము
నందమరదాల్చి। వచ్చుచుండఁగ ధేనువచ్చుగాఁ తేనకూర్మివత్సంబుఁ గని
వేగవచ్చినట్లు। మునివేషము రంగ తనపదాంభోజముల్ గనవచ్చుత
మ్మునిగాంచి లీల। రఘుకులాధ్యక్షుండు రయమున మణిగణస్ఫురితపుష్ప
కము డిగ్గి వసుధాత్రి। గదియ జేరిన భరతుండు కన్నుఁగవను। సరససం
తోషజనితబాష్పములు గురియ। ధనము గనుగొన్న పేదచందమున
వెలసి। ఖలజనవిరాము శ్రీరాము గాంచె నపుడు॥ క॥ అనుపమఘనవ
నుడసిపా। వనచరితుని సకలయోగి వందితు ననఘుఙ్। గనుగొనెనం
తట భరతుడు। తనకన్నులకరువృదీ గతద్దయు భక్తిఙ్॥ క॥ కరుణాకటా
క్షవీక్షణ। పరిపాలితనతవితానుభవభయదూరుం। సురరాడ్వైరి
విదారణు। నరుదారగఁ గాంచె భరతుఁ డధికప్రీతిని॥ మ॥ మునియాగం
బవలీలఁ బ్రోచినజగన్మోహుం। కృపాంభోనిధిం జనకక్ష్మా వరకన్యకా
ముఖసరోజప్రాంచితాదిత్యు। పావనమూర్తిం భవచాపఖండను
మహావక్షుం దశగ్రీవ। కాననవైశ్వానరుఁ గాంచె। నయ్యెడమహానం
దాన్వితస్వాంతుఁడై॥ క॥ వితరణశీలునిజగతిం। జతలేనిమహానుభావు
చారుగుణాఢ్యుం। ధృతకోదండు నిసీతా। పతినింభరతుండు చూచెవ
రమోత్సుకుఁడై॥ వ॥ యిట్లఖండదివ్యతేజోనిధియగు రఘూద్వహునిం
దర్శించి సాష్టాంగవందనం బాచరించి నిరవధికభక్తియోగంబునననం
జలి గావించి సమాహితచిత్తుండై శ్రీమదిక్ష్వాకునిర్మలవంశపయః పా
రావారసంపూర్ణచంద్రోదయ జ్ఞానబలైశ్వర్య వీర్య వాత్సల్యసా

శీలశ్లాఘ్యాద్యనంతకల్యాణగుణాకర్షా! నీవు సీతాలక్ష్మణసహాయుం
డవై జనకవచనవ్యాజంబున వనవాసంబు సేయంజని దేవగంధర్వ గ
రుడోరగసిద్ధసాధ్యమహర్షిసంఘంబులకు పరమసుఖలాభంబుగా జగ
త్కంటకులగు రావణ ప్రముఖ రాక్షసకోట్లం దునుమాడి శరణాగతదీ
నసంత్రాణవ్రతంబు దిక్కులమిక్కిలిం బ్రఖ్యాతి నొంద విభీషణునకు
లంకారాజ్యంబొసంగి తావకీయ పాదారవింద సేవానంద కందళిత
హృదయారవిందుండ నగు నన్నుం గరుణావలోకంబుల బ్రోవం దలంచి
పుష్పకారూఢుండవై వేంచేసి మీ జగన్మోహనసౌందర్యస్వరూపంబు
కన్నులారదర్శనంబు జేసితి రని పునఃప్రణామంబు గావించి కుశలం బడి
గిన రఘువరుం డత్యంత వాత్సల్యంబున జటావల్కల మండితుండగు భర
తునిం గరారవిందంబులు సాచి గాఢాలింగనంబు చేసి తొడలయందిడు
కొని శిరంబు మూర్కొని హర్షబాష్పంబులు ప్పతిల్ల బహుకాలంబు
నకు చూడంబడిన భరతునితో నిట్లనియె॥

ఆనందభైరవిరాగము - ఆదితాళము.

కనుగొంటినిక ను దమ్ముల తమ్ముడ। కరువు దీర నిన్ను। దినదినమును
నిను గనగోరుదు మది। వనమున కేగిన దినమది మొదలుగ॥ ౧॥ గరిమతో
జని నుబోలిన తమ్ములు ధరణిలోన గలరా। సరగున మునివేషము గొని పా
దుక। లరుదుగ గొలిచితివి వనఘుడ నేటికి ॥ ౨॥ అనుజ వినుము మనవారల
కందరకవని కుశలమగునె। ఘనరంగేశ్వరుడ నిన్ను బాగడగ జనకవచన
పాలనమొనరించియు॥ క॥ అని పలుకగ విని భరతుడు। జనవర కుశలంబు
సకలజనులకటంచున్। ఘనమతిని జెప్పి లక్ష్మణు। గని చయ్యన బోయి మ్రొ
క్కె గౌరవమొప్పన్॥ వ॥ అంత॥ గీ॥ అతులకరుణామతిని సుమిత్రా
త్మజుండు। భరతు కౌగిటగదియించి పరమసాద। రోక్తులాడంగ నీవు పు
ణ్యోన్నతుడవు। రఘువరుని గొల్చి నాడవరణ్యములను॥ ద్వి॥ అని పల్కి
జనకరాజాత్మజ నవుడు। గని భక్తిప్రణమిల్లి కరములు మోడ్చి। తల్లిరో ని
నుబోలు తరుణులీ పృథ్వి। మెల్లశోధించిన నెందుండ రెన్న। ఘనపతివ్ర
తవు విఖ్యాతసౌశీల్య। వనుపమ సుచరిత్ర పవని నిన్బొగడ। వనజగర్భున
కైన వశముగాదన్న। విని సరోజాక్షి యవ్విమలాత్ము జూచి। కరుణారస
స్ఫూర్తి కన్నులందమర। వరమతి బలికె నీవలె నన్న మీద। కనికరంబును

భక్తిగలిగినతమ్ము। లినకులోద్భవవినుతమిద్ధరలేరు। రామభక్తిధ్యానర
మణిరయ్యామతిని। ధీమంతుడగుటన్న తెవ్వానవరుడు। సరసిజహితపుత్ర
జాంబవంతులను। గరిమనంగదనీలగంధమాధనుల ।నలనీలపనసాఖ్య
నగచరవరుల। ఫలనొప్పఋషభగవాక్షసుషేణు। లాదిగాగలిగినయ
గచరోత్తముల। సాదరంబునడాయజనికౌగిలింప। తరుచరవ్రాతమూ
తనికుశలంబు। దరుచుగానడిగిరత్యంత మోదమున॥ గీ॥ కరుణరంజిల్లసు
గ్రీవుకౌగిలించి। మరలభరతుండుపల్కె నిమ్మహినినలువు। రన్నదమ్ము
లమెన్నఘేమవనిమమ్ము। గూడినీవైతివైదవ వాడవనఘ॥ వ॥ ఇట్లుపలికి॥
మ॥ ఘనమతియైవిభీషణుని। గాంచిముదంబునకౌగిలించినీ। వనుపమపు
ణ్యావతరనుడ। వర్కకులేంద్రునికార్యమింపునం। బనివడి చేసినావుర
ఘుభర్తనునమ్మినవాడవీవనన్। వినివినుతించెనాతని। వివేకగుణంబుల
కాత్మమెచ్చుచున్॥ వ॥ ఆసమయంబున శత్రుఘ్నుండు సత్యధర్మప
రాయణుండగురామభద్రునకుంబ్రణమిల్లిసౌమిత్రికివందనంబుగావిం
చివైదేహికిసాష్టాంగనమస్కృతియొనర్చె నయ్యెడ సీతా మనోహ
రుండులక్ష్మణ సమేతంబుగా చయ్యనంబోయి మువ్వురు తల్లులంగని
మ్రొక్కులిడినయక్కుమారుల నక్కులంజేర్చి కుచక్షీరంబులువర్షిం
పుచుశిరంబులు మూర్కొని వాత్సల్యంబునంగారవించి మితిలేని ము
దంబునంబొందిరంతటబ్రహ్మప్రార్థితజన్ముండగు రఘువరుంజూచి
కౌసల్యనెయ్యంబువాటిల్లనిట్లనియె॥

భైరవిరాగము. ఆదితాళము.

నిన్నుగనుగొంటినినేటికినిజనరేంద్రవినుత। చెన్నుగనడవికిజన్నది
మొదలుగ। ఖిన్నతపడిహా। కన్నకొడుకయని। నిన్నుదలఁపుచును। కడు
నాపన్నతనొందుచును। కన్నుగవనుజలకణములుదొరుగగ। కన్నతం
డ్రినసుకరుణింపుముని। ద్వన్నుతపదరఘువరముఖచంద్రుని। విన్నసదో
లగగవెనజూపుమనుచు॥ నిన్ను॥౧॥ అతులితఘోర తరాటవులను। యే
గతిఫలమూలములతిసమ్మతిదిని। బ్రతికెదరోయనుచు। నేభువి। బ్రతికివి
ఫలమనుచు। సతతమునినుపనగతునిస్మరింపుచు। నతులశోకదహనార్చు
లశోషుచు। పతతమునసుమూర్ఛిలిపడిలేచుచు। వెతలబొందుచునుశ్వ
ధినటుదూరుచు॥ నిన్ను॥౨॥ ధారుణిలోన కుమారులతల్లులు। జీరుచు

ముక్కువతో రంజిల్లఁగ । సారెకుఁగనుఁగొనుచు । మదిలోఁ గూరిమినిను గనుచు । శ్రీరంగస్థలశుభగనికేతన । దారుణవనసంచార నియమమెట్లు । దీరి నుఖించెదవారయ రఘుకుల । వీరయటంచును విలపించుచుధర । నిన్ను ॥

గీ॥ అనుచు బలుకంగ నయ్యంబ నాదరించి । ముదముగలిగెడి భాషల పదిల పరచె । నంత జనకజ యత్తల కతులభక్తి । దనరమ్రొక్కంగ వారు సంతసముతోడ॥ వ॥ సాదరంబున నంగోడలిం గౌగిలించుకొని దీవనలొసంగి హర్షబాష్పంబులుప్పతిల్ల మూర్ధ్ని ఘ్రాణంబు గావించి రట్టియెడ జగత్పావనచారిత్రయగు వైదేహితో కౌసల్య యిట్లనియె.

పున్నాగరాగము. అటతాళము.

యెంతపుణ్యశీలవైతివె । నాతల్లినీవు యెంత ధన్యురాలవైతివె । కాంతుని పాదాబ్జములు గాంచుచున డవికేగి । వింతలౌ బన్నములనుభవించి పతివెంట వచ్చితివి ॥ ౧॥ దనుజుఁడు గొంపోవు వేళను । నీవెంత దుఃఖము । ననుపడి చేకొంటివో చాలను । దనుజపట్టణమున దైత్యవనితల గర్జనలసైక్క । కనుగవ బాష్పములు జారమనసు హృదయేశుని జేరితివి ॥ ౨॥ వసితనీసౌశీల్యమెల్లను । దెలసితిముల్లోక । జనులు నిన్ను నమ్మి మెచ్చను । ఘనమతి శ్రీరంగవిభుడు కరిన ములాడగ నగ్ని । ననువుగా జొచ్చి వచ్చితివనిమిషబృందములు మెచ్చ॥ యెంత పుణ్యశీలవైతివె ॥ ౩॥

వ॥ యిట్టిధంబున కౌసల్య వైదేహింబలికిన యనంతరంబున పౌరజనంబులు రఘువరుఁ గనుంగొని.

ఆనందభైరవిరాగము. జంపెతాళము.

యేమితపముచేసినారమో । సద్వ్రతంబులెన్ని మున్నొనరించినారమో । నీ ముఖాంబుజాతమిచట । నేడు గంటిమార్తిబాయ । కామకోటివేష దోషగహనదహన ఖరవిరామ । భువిని నిన్ను గననిదినములు । మాకు దుఃఖపూర్ణమయిన దుర్దినంబులు । భువనవినుత నీవరణ్యభువి వసించువేళ కన్నుఁ । గవల నశ్రుధారలొలుక కాలముఁ బనిగడపికొంటిమి ॥ యే॥ ౧॥ యే సుఖంబు మదిని గోరము । నిన్ను గనని వాసరములలోన నిశము । దాసవరద సౌఖ్యమాత్మ నాసగొనక ఘోరవన । నివాసమెట్లు చేసినావొ హా సహింపలేము దలచి ॥ ౨ ॥ కరుడునైన రుద్దనరబ్రోవుము । రామ నిన్ను । గరిమ మరులుకొన్న వారము । శరధిబంధనప్రవీణ ధరణిజా హృదీశ రంగ । పురనివాస రఘువరేణ్య పొసగ గంటిమయ్య ని

స్వ॥ దేవ॥ ద్వి॥ అనియిట్లుపురజనులత్యంతహర్షణ । ముదమబ్బ
గనురామమూర్తిఁజూసంతోష । కలితాత్ములైవారిగనుగొనిబాల । లతి
శాంతుపల్కులలాలనఁజేసి । భరతుఁడంతటరామభద్రాంఘ్రియుతను । శ
రమతిపాదుకద్వయముఘటించి । కరములుమోడ్చి కోసలేంద్రకుమా
ద్ర । నిరుపమానగుణాఢ్యనీవదపులకు । జనియున్నవేళలచతురంగసై
న్యసమణికోశగోధనతతులెల్ల । తావకకరుణచే దశగుణితంబు
గావిస్తరించితికరము నొప్పమున్ను । గలదానికన్న శ్రీకరరఘుతిలక । వల
నొప్పనీవిందువచ్చుటవలన । నెలమిధన్యుఁడనైతినీడేతేతపము । సలలి
తమతినిరాజ్యముబ్రోవుమనుచు । వినుతించుచుండంగవినివిభీషణుఁడు । వ
నచరవ్రాతముల్ వారకనధికః । సంతోషబాష్పముల్ జడిగురియంగ । వింత
తగా వెలసిరి వేడ్కఁజూచుచును॥ ఉ॥ హర్షముతోడనబ్భరతునంకత
లంబునజేర్చిప్రీతిదు । ధర్షణవియచ్చరాంత కవిదారణుఁడౌరఘు
వల్లభుండుదే । వర్షితవితానముబ్బగనవారణపుష్పకమెక్కిపుష్పముల్
వర్షముగాసురాంగనలువాఖిరిగుర్వగసైన్యయుక్తుడై ॥ వ॥ మహోత్స
వంబునంగదలిచని భరతాశ్రమంబుప్రవేశించి పుష్పక విమానంబు
కుబేరుపాలికిఁబోవంబనిచి యనంతరంబుననరుందతీవల్లభునకుంబ్రణ
మిల్లియుపహాసనంబునంగూర్చున్న సమయంబున భరతుండుశిరంబు
న నంజలి దాల్చి యిట్లనియె॥ క॥ మాతల్లి కోర్కెదీరఁగ । భూతలము
చ్చితిరినాకుఁబాలుపగమును । విఖ్యాతిగమీకదిమరలం । సీతేశ్వరయొప్ప
ణంబు సేయుదుభక్తిన్ ॥ గీ॥ ఇంపు దలుకొత్తనీవుపాలింపదగిన । స
ర్వధరాపాలనమునాకుసలుపవశమె । బలముగలవృషము మెత్తదుభర
తత్వభార । మవనివత్సంబునకునెత్తనలవియగునె ॥ గీ॥ గరిమరాజహం
చజవముకాకంబునకును । హయజవంబు ఖరంబునకబ్బనలవి । గానిత్రై
గుణమహిమాగణ్యుఁడానుబడయ । వశముగునెనన్న రఘువంశవార్ధిచంద్ర.

భైరవిరాగము. ఆదితాళము.

భరణీతలపాలనములవనేలుము । కరుణామతివైబ్రోవుము । సు
రగరుడోరగవరమునివితతుల । పరితోషిలఁగసేయుము॥ ౧ ॥ ధనుశాలి
వభిషిక్తుడవై ధర్మందినదినకరుఁగతిఖండించుమీ । అనుపమమాణిమయపా
[illegible] తురుతులు జనకసుతను లాలింపుమీ ॥ ౨ ॥ [illegible]

చిత్రమణులవరుసఁగఁ జెక్కఁజేయుచుండి। నిత్యరమ్యమంగళ వాద్యధ్వనులతో। విరియయ్యంగను మెఱ్ఱుంచును॥ ౩॥ ధనమణిసంపదలను పుగనమరగ। దినతినుపర్ధనమొందుచుని। జనసుతమగు పావనరంగస్థలమున। ననిశము వెలుగొందుచుని। ధరణి॥

తోడిరాగము- ఆదితాళము-

నిరుపమానవేషా। హతదోషా। నిజరేంద్రరిపుసంశోషా। ధరణిబ్రోవుమికను। సురభూసురనిచయమలరను। మంగళకరచరిత్రసుర దరతరవద। పంకరుహాయుగళనన్నరమరసేయక॥ ని॥ ఘనవిభవము దనరా। సీతావనజగంధిమదిముదమమరా। వినుతిగొనుచుజనపా। లనమిక వేడ్కసేయుమధిపా। దుర్భరవనధిగర్వపడలనముని। గణుత నినుభజింతునన్నసేయమేలుకోను॥ ౧॥ రంగదతులకరుణా। స్వతభవ భంగవైరిమదసంహరణా। నింగియందమరులు। కడుబాగడంగనెల్ల సిరులూ। చాలవెలుంగరంగమంగళాలయమునచెలంగిమంగళాభిషేకమొందుము॥ నిరు॥ వ॥ ఇట్లుపలికి॥ క॥ రంగుగ్రభరతుఁడుపలికిన। మంగళేతరవాక్యములకుమానసమునను। పొంగుదయతోడరాఘవుఁ। డంగీకారంబుచేసెనతిహర్షమునన్॥ సీ॥ అత్తఱిశత్రుఘ్నుఁడాజ్ఞమొసఁగ క్రచ్ఛురకొందరరుదెంచి చారు భక్తిదశరథాగ్రజునకుతగజటాశోధనప్రముఖములొసలిపిరివరమనియతి। భరతలక్ష్మణభానుభవ విభీషణుల వృద్ధసదారగను రాఘవాజ్ఞవలన। శుభమజ్జనంబులు పొంపుగా గావించి స్రగ్వస్త్రభూషణచందనములు। లీల దాల్పిగి జానకీలోలుడంత। తమ్యసౌరభకలితనీరములవలన। మంగళస్నానమొనరించి మెఱుఁగుమీఱి। కనకవస్త్రంబుశోభించగనుధరించె॥

వ॥ ఇట్లుధరియించినయనంతరంబున॥ ద్విపద॥ అతిభక్తులగుజనులకులోత్సవమున। జతగూడిశ్రీరామచంద్రుఁడుకపుడు।. చెలువొందమగమదశ్రీతిలకంబు। వెలయఫాలంబునవేడ్కతోదిద్ది। సలలితేందిరవర శ్యామాభమగుచు। విలసిల్లుతనువునవేడ్కశ్రీగంధ।మలదిరఘుమఘుమ నతిగంధమడర। వలనొప్పతాపసాన్వయులు దలంచు। చరణపంకజములఝుళఝుళ మ్రోయ। ఘనసూపురంబులువలసియమర్చి। కనకరత్నకిరీటకంకణహార। ఘనమణికుండలాంగదకటిసూత్ర। చారుకేయూరా

దిన ర్వాభరణము। లారూఢినమరించి రాస్వామి మెచ్చ। మల్లియలుకలు వన్నెంబుమహితోత్పలములు। మొల్లలు మరువంబుముఖ్యమైనట్టి। సన్నజా జులుమంచిశామంతివిరులు। వన్నెరుపుష్పాలుభవ్యాంబుజములు। తు లసీయుతంబుగాతోమాలలమర। నలరుచురచియించి యర్పణసేయ। శతకోటిమన్మథసౌందర్యుడగుచు। నతహితాంబుజనవ్య నలినాప్తుడగుచు। దేదీప్య మానుడై తేజరిల్లంగ। మోదంబుతో దుతముద్దియల్గాంచి। యెక్కుడిలావణ్యమెక్కుడితేజ। మెక్కుడిరూపమిద్దేమమ్మయిట్టి। చక్కనిరఘుకులస్వామియీరాము। దక్కించుకొన్నసీతాభామభాగ్య। మక్కరోవర్ణింపవనలవిగాదనుచు। నొక్కొక్కరీతిని నూహించిపలికి। రంతట్టుభరతాదులారాఘవేంద్రు। చెంతవతిచించిరి సేవగోరుచును॥

నవరోజు రాగము. ఆది తాళము.

దశరథసతులందరునెనరమరం। శశిముఖిసీతకుసంతసమలరం।పరిమళయుతచంపకతైలమునం। సిరసంటిరితమకరముల వలనం॥౧॥పాలుపుగకుంకుమపూతలచాలం। నలుగిడిరతివెలునయమునలీలం॥౨॥మగువకుమంగళమజ్జనమంతట। మగువలొనర్చిరిమదినిచ్చింతట॥౩॥ తడికురులుతడియొత్తిరిపొసగక। సువిమలరంగేశునికింపెసగక॥౪॥ దశరథ॥ వ। ఆసమయంబున। సీ। ఘనమైనచందురుకావి పావడమీద సరిగంచుమించువస్త్రముధరించి। రాణించుమెళుగ్గల రవికచే చనుకట్టు గట్టితమ్ములనేలుకన్నులందు। కాటుకబెట్టిశ్రీకరగంధసద్వస్తుకలితచందనపంకమెలమినలది। మంజీరములులసన్మణికంకణంబులువచ్చలపతకముల్ హెచ్చుకాంతి। వెలయుమణిరశనంబునువివిధరత్న। భూషితములగుబహుదివ్యభూషణంబు। లతిధగద్ధగ మెరయంగనమరదాల్చె। నవనిపుత్రికరఘునాధుడాత్మమెచ్చ॥ సీ। సన్నజాజులుమంచిసౌగంధికంబులువన్నెరుపుష్పాలుత్పలములతుల। పరిమళించేత చంపకములు మల్లియల్ శామంతికలుపారిజాతములును। మొల్ల లాదిగగల్గుముఖ్యప్రసూనంబులెల్లగూర్చినదండలిందుముఖులు। కడువేడ్కతో నలంకరణమొనర్పంగఘుమఘుమవాసనల్ కొమరుమిగుల। మొనసిమేల్ తళుక్కళావమునుతుదాల్చి। తొలుకరిమెరుంగుపోలికగలిగినిత్య। దివ్యమంగళసౌందర్యభవ్యయగుచు। సీతయొప్పెనుపురజనుల్ చేరిపొగడ। భ। ఘన

[illegible]విధానరాంగనలు క్రచ్చరమంగళమజ్జనంబు సొంపుననొనరింపఁజేసి। మణిభూషణదివ్యదుకూలమాల్యచందనకలితాంగలై మెరయ। తద్దయు వేడ్కనొనర్చి రాఘవేంద్రుని। జనయిత్రిసంతసముతో వెలసెఁ బతిదుఃఖహీనయై॥ గీ॥ మారుతసుతుండు మంగళమజ్జనంబు। పూనిగావించి వస్త్రవిభూషణంబు। లాదిగా నింపుతోఁ దాల్చి మోదమలర। శ్రీరఘుస్వామిసన్నిధి చేరియుండె॥ వ॥ ఆసమయంబున ఘణంఘణాయమానకాంచనఘంటికాదామకలితంబై మార్తాండమండలసదృశంబై తేజరిల్లు మణిమయస్యందనంబు శత్రుఘ్నుండాయత్తంబు చేసి తెప్పించిన ముదంబునంగనుంగొని సీతాసనోహరుండకుంఠితవైభవంబున భరతుని హస్తంబాసకేలంబట్టుకొని దేవేంద్రుండు దివ్యరథారోహణంబు సేయు చందంబున నమ్మహనీయరథారోహణంబు గావించెనట్టియెడ॥

సీ॥ భరతుండు నొగలపైవరిధవిల్లుచు భక్తి। వెలయ సారథ్యంబు సలుపుచుండ। శత్రుఘ్నుఁడురుతర చారుమౌక్తికయుక్తధవళాతపత్ర మందముగ దాల్ప। మహితోత్సవమున లక్ష్మణవిభీషణులర్థి నిరుపార్శ్వములను చామరములు వైవ। శత్రుంజయాఖ్యగజశ్రేష్ఠమాదిత్యసుతుఁడెక్కి తనతోడ సొంపుమిగుల। విభవమెసఁగంగ దేవదుందుభులు నింగి। మ్రోయు తనదివ్యతరజగన్మోహనాంగ। మమరవర్గంబు గాంచి మోహమునజెంద। శ్రీరఘుస్వామి వెడలె నాశ్రితులు పొగడ॥ గీ॥ జనకనందన మణిమయస్యందనంబు। సొంపుతో నెక్కి వానరసుదతులెల్ల। నందలంబుల వెలయుచు నాశ్రయింప। విభుని వెనువెంట వేంచేసె వేడ్కతోడ॥ మ॥ యొకమత్తద్విపమెక్కి వాయుతనయుండుల్లాసముప్పొంగ దా। జనులగ్రామణియైన రాఘవుని చంచద్రూపసౌందర్యమత్యాకలంకాత్మను గాంచుచుం బెడలెను ద్యద్భూషణోపేతులై। ప్రకటానందమెలర్ప దగ్గిరి కపుల్ భద్రేభసద్వాహులై॥ క॥ తనయులు కోడలు దారుణ। వనసీమల వంతలొందివచ్చిరటంచుం। ఘనకుతుకంబున దశరథ। వనితలు వెళ్ళువడిరియానవరగతులగుచున్॥ వ॥ మఱియును ధృష్టి జయంత సుమంత్ర ప్రముఖులయిన యష్టమంత్రులును వసిష్ఠాదిపురోహితులును దగువాహనంబులెక్కి తనవెంటంజను దేరసూత గాయక వందిమాగధబృందంబులకెల్లం గథక్కి వైభవంబున నాశ్రయించి కొలుచుచుండ సంభ్రమంబున దేవకాంతలం

దుందుభిగానాదములుం బాడుచుం బ్రసూనవర్షణంబులెడతెగకవర్షింపు చు భేరీఝాంకారంబులును మంగళతూర్యంబులును రథనేమిస్వనంబు లును గజేంద్రబృందబృంహితంబులును తురగావళీహేషాఘోషంబు లును పదాతివర్గపరితోషస్వనంబులును దేవగంధర్వప్రముఖస్తోత్ర నినదంబులును మిన్నుముట్టి పెట్టివింగిముట్టిన యఖండదివ్యతేజోనిధియగు రఘూద్వహునందు పరమయోగీంద్రసేవితంబులై జానకీకరసరోరుహ లాలితంబులై మంజుమంజీరరంజితంబులగు శ్రీపాదపద్మంబులును కాం చనమణిమేఖలాసంకీర్ణంబగు జఘనంబును ధగద్ధగితకాంతిచ్ఛటాకలి తంబులగు మణిహారంబులతోడం బ్రకాశమానంబగు విశాలవక్షస్థలం బును రత్నకంకణకేయూరాంగదాలంకృతంబులై సురేంద్రహస్తిహ స్తతులితంబులగు బాహుదండంబులును కంబుసుందరంబైన కందరంబు ను రత్నకుండలకిరీటాలంకృతంబై కరుణాకటాక్షస్ఫురితనేత్రద్వయసు శోభితంబై సంపూర్ణశరచ్చంద్రమండలసుందరంబు గెలువజాలిన ముఖమండలంబునుం గలిగి దేదీప్యమానంబగుచున్న తనయప్రాకృత దివ్యమంగళస్వరూపంబ శేషజనకదంబంబులు గనుంగొని మోహావే శంబునం దనిమిషదృక్కులై రసికత్వలాలసం జూచుచుండ శత్రుంజయాఖ్య గజారూఢుండై ముందుమిగిలి సుగ్రీవుండును దిగ్గజప్రతిమానంబులగు నాగేంద్రంబులమీద శోభిల్లుచు వాయునందన వాలిసంభవు లిరుపా ర్శ్వంబుల నడుచుచుండ దివ్యరథంబుమీద నాయ్యాకంబునం గూర్చుండి జయఘోషంబులు చెలంగ లంకాదహన సేతుబంధన రావణప్రముఖ రాక్షసక్షయాదిసర్వవృత్తాంతంబు మంత్రిప్రముఖుల కెరింగించుచు.

మధ్యమావతిరాగము. ఆదితాళము.

సంధిగ్రామము వెడలెననంత పురందరవిభవమున॥ముందుమిగిలి భే రులు ధంధంధణ మ్రోయుచుండ నందముగల వేశ్యా। సుందరు లెదురై ధిక్కిటతక। దిందిత్తకధింధింయని యాడగ॥ సంధి॥ నగుమొగం బుని గని గళ లూరగ నక్షత్రచయముతో। తగ వెలుంగు శశిగతి జనతతి తో। తావెలుంగ కొందరు పుష్పాక్షతల గణిత గోకన్యా ధనములతో। మిగుల నెదుర్కొని మెల్లన నడువగ॥ సంధి॥ సలలితకిసలయకలితకనకక లశంబులు గొని కువతుల్। చెలువంబమరగ మంగళగానము సలుపుచు

జనకపురలలనావళికడు। పలుకున లాలితు జల్లగరఘుకులు। జలధిశశాం
కుండగుసీతేశుడు॥ నంది॥ తనముఖకమలముగనుగొనగదిసినజనములు
గనికృపను। వినయమలరజూపుల కనుసన్నల వేడ్క వారిలాలించుచు।
మునిగణమనురక్తినిదివివినుతింపగనది। వినుచుమహోత్సవమునరంగే
శుడు॥ నందిగ్రామమువెడలెనునంత॥

ఉ॥ వందిగణంబులెల్లరఘువర్యునిగాంచిపరాకుసీకుపూ। ర్ణేందు
నిభాస్య రాక్షస కులేంద్రవినాశపరాకు దివ్యస్త్ర। క్స్యందన శోభితాం
గ ఖర సైన్యవిదారపరాకు జానకీ।సుందర నేత్ర తామరససూర్యపరా
కనివిన్నవింపగన్॥ వ॥ ఇవ్విధంబునంబొగడొందుచుంజనిచని మహో
న్నత హేమగోపురప్రాకారపరిఘాట్టాలకధ్వజతోరణ సమాకీర్ణం
బై మణిమయ స్తంభపరిశోభిత రమ్యహర్మ్య వితాన సముల్లసితంబై
నానాశృంగారకలితంబై। వెలుంగుచున్న శ్రీమదయోధ్యా నగరంబు
ప్రవేశించి రాజమార్గంబున వేంచేయుచున్న సమయంబున సాక్షా
ద్వైకుంఠవాసుండగు రాఘవేంద్రుని జగన్మోహనదివ్యసౌందర్యంబు
పురసుందరీజనంబులు మార్గంబులదెసం దర్శించి మోహపరవశ
స్వాంతలై కరారవిందంబులిట్లు సాచితమలోన॥ మ॥ తరుణీ చూడగదమ్మ
రాఘవుని సౌందర్యంబు నేడెల్ల యీ। పురుష శ్రేష్ఠుని బోలు వారలుధ
రన్ పూబోణి వేరమ్మ ని। భూరిపుణ్యాన్విత యోగిసంఘములకు ప్రత్య
క్షదైవంబుగా। నెరిశోభిల్లుచునుండు నమ్మ విలసన్నీరేజపత్రేక్షణా॥ క॥
వనితా వినగదవమ్మా ఘనమతి శ్రీరాము మోము కాయము గలదా। కనుని
త్యముకనుదోయిని। కనుగొనుజనతతులఫలముగణుతికివశమే॥ శా॥ ఈ
కళ్యాణగుణాఢ్యుపద్మహితవంశేంద్రుండయాంభోనిధిన్। రాకాచం
ద్రసమానవక్త్రుభువినే రామామణుల్ గాంచినన్। వీకన్ కౌగిటఁగ్రుచ్చి
మచ్చికలు గావింపన్మదిందోచదా। శ్రీకల్యాణమెలర్పనీఘనభుజున్ సే
వింపనెట్లబ్బునే॥ ఉ॥ ఈ మహితాత్ము బాసికమ లేక్షణ జానకి లంకలోన
హా। రామమహోగ్రకల్మషపిరామ జగద్ధితనామ రమ్యశ్రీ। రామగు
ణాభిరామయని రాక్షసకాంతల లోననెంతయున్। బాములబొందిదీ
నతరభావమునొంది కృశింపకుండునే॥ చ। వినగదవమ్మ యీవిభునివీ
రవరేణ్యు వరించి మించి కాం।చనమణిహర్మ్య సీమల లసత్కుసుమాం

చితభవ్యశయ్యలకా। ఘనసుఖలీలగ్రాలుచున్నకాపురమింపున నేయుచున ట్టియా। జనకతనూజపుణ్యఫలసంచయమెంచ విరించి యోపునే॥

నీలాంబరి రాగము. ఆది తాళము.

వేంచేసెనమ్మ చూడరే। సుందరులార॥ వేం॥ వేంచేసెనమ్మ మనవీధికి రాఘవేంద్రు। డంచితదివ్యమంగళాంగముసొంపుమీర॥ వేం॥ హారతులియ్యరారమ్మ। శ్రీరంగపుర॥విహారుని చూడరారమ్మ। ఘోరతరాటవులుగోరిగ్రుమ్మరిసర్వ।దారుణదైత్యగణవిదారణమొనరించి॥ వేం॥

అసావేరి రాగము. అట తాళము.

ఇటువంటికోమరుని మెటులబంపెనో తండ్రి। కటకటయడవులకు। అతులనబోకుముత్కటనిదయలుబుట్టుటాలిబోధలకాదటె। వోభామ। ఇటువంటి॥ చెప్పిచెప్పకమున్నె శ్రీరఘుకులజుడుఒప్పిపోదగునటవే। ఒప్పిపోరటెయెంత దెప్పరమొదవినతప్పదురటెధర్మము। సర్వజ్ఞులు॥ ౧॥ అడవులరఘువరుడిడుములబడుటెల్లనతివవలనగాదటె। పడతిపో పోవెయిూబిడసురమ్మ నిపతిప్రాధించినాడటవే॥ కొరడవికి॥ ఇటు॥ ౨॥ ప్రవిమలమతిపతినిలువుమనగనింటవణతి నిలువరాదటె। ఉవిదనిల్చినపతినెవరమ్మ వనములనుద్ధరించెడివారలు॥ ఓభామ॥ ౩॥ దిగులేమిలేక దుమృగమునకై సీతమగనిబంపవలెనా। మగువచెప్పిన నేమెమంచిచెల్లించకమగవారుబోదురటె॥ మారాడక॥ ౪॥ తనతమ్ముడివివలదని యన్నరఘుపతి తాపెద్దయైవినెనా। వినియున్న సటమీద వెలదిపోరాటములనుభవింపశక్యమా। వల్లభునకు॥ ౫॥ తోబట్టువనినమ్మితొయ్యలికాపుంచి। తాబోవ్రటదిధర్మమా। పుంబోణి వేసాలబాయ్యేవ్రకరినో క్తులాబిడాడదగునా। మరదిగూర్చి॥ ౬॥ తరుణిరో శ్రీరంగధాముని కాంతనుదైత్యుడపహరించెనా। సరగునరాక్షసత్వయమిందుకేగాదా సమకూరెనవలీలను। కయ్యములోన॥ ౭॥

ద్వి॥ వినవమ్మ జలరాశి వేడ్కతో దాటి। ఘనమైనయట్టిలంకాపురి జొచ్చి। ముదితనచ్చటగాంచిముద్రికయొసగి। సుదతిచేసెలవొందిసొంపునవెడలి। వనమెల్లభంజించి వారకనుగ్ర। దనుజకోట్లవధించి దనుజేంద్రపురము। కలయదహించినఘనుడెవ్వడమ్మ। అలివేణిహనుమంతుడల్లడుగోవె। కన్నులారగజూడుకరమొప్పలోక। సన్నుతశీలుడీసచ్చరితుం

ఘు। గరిమదివ్యాపధాగము మున్న దెచ్చి। వరమతి బ్రతికించె వసుధసౌమిత్రి। నని యిట్లు పలుకంగ నయ్యింతి జూచి। కనకాంగి వారాశి కడిమి బంధించి। పావనుండగు రామభద్రుడుద్ధతిని। రావణాద్యసురుల రణమున గూల్చి। వెలదితోడుత నిందు వేంచేసెగదవె। జలజాక్షి శ్రీరామచంద్రుని వంటి। బలశౌర్యరూపసంపన్ను లీధరణి। గలరటే వెదకి ఘననీలవేణి॥ వ॥ ఇట్లు పురసుందరీజనంబు లాడుకొను మధురాలాపంబులు సంశ్రవణంబు సేయుచు మందహాససుందర వదనారవిందంబు రంజిల్లం జనిచని సీతావల్లభుండ త్యానందంబున నిక్ష్వాకుసంబంధంబగు తన తండ్రి నగరు ప్రాంతనరదంబుడిగ్గి మహావైభవంబున లోపలికింబోయి తల్లులకుం బ్రణమిల్లి భరతుంగాంచి సుగ్రీవ విభీషణాంగద హనుమత్ప్రముఖులందగిన విడుదులనివసింపం జేయుమని యానతిచ్చిన నయ్యాజ్ఞను స్తకంబునం దాల్చి యెల్లవారలం దగిన విడుదుల వసియింపం జేసె నట్టి రెండ॥ గీ॥ భరతుడంతట సుగ్రీవు పాలికరిగి। పద్మహితపుత్ర శ్రీరామభద్రునకును। శ్రీకరంబుగ పట్టాభిషేకమతుల। వైభవంబున సేయంగవలయుగాన॥ క॥ జలనిధులపుణ్యనదులను। సలలితతీర్థములు దేరజవబలయుతులై। వెలయు కపివరుల బనుపుము। జలజాప్తతనూజ సర్వజనము ప్రాంగణ॥ క॥ అనిపలుకగ సుగ్రీవుడు। వినిహనుమత్ప్రముఖకపులవెసబంపగ చ। య్యనని౦గి కెగరి యాంచుచు। జనివారలు దెచ్చి రంతస రోవ్రదకముల్॥ క॥ అప్పుగ ముని బృందంబులు। వచ్చి రిఖరతాజ్ఞ సకలవసుధాధిపులున్। విచ్చేసిరి రఘువీరుని। సచ్చరితము చెప్పుకొనుచు సంతసమలర౯॥ వ॥ ఇట్లు వసిష్ఠ వామదేవ జాబాలి కశ్యప కాత్యాయన గౌతమ అగస్త్య కణ్వ భరద్వాజ ప్రముఖ మునివిత్తానంబులును చతురంగబలంబులతోడ సకల దేశాధిపులగు నరేంద్రవర్గంబులును ప్రజలును జనుదెంచి రామాభిషేక మహోత్సవంబు కన్నులార దర్శింపంగోరి తగినచోట్ల నివసించిరట్టియెడ శంఖ భేరీ మృదంగ తాళ పణవ పటహ కాహళ వేణు వీణా నాదంబులు మంగళప్రదంబుగా మ్రోయుచుండెనంత పుర స్త్రీ సముదయంబులు పట్టాభిషేకోత్సవంబు వీక్షింపజనం గోరి.

ఉదయరాగము- ఆదితాళము-

రారమ్మ చూడగను రామాభిషేకమును। జననసాఫల్యముగ। జానకీతా ధికపోనగ॥౧॥ మనముచ్చటలుదీరా। మనపుణ్యమీడేరా॥ రా॥

౨॥ బాగేలరారమ్మ। స్వామిజేరుదమమ్మ॥ ౩॥ ఘనరంగపతిగని। కన్నులేలనేధరణి॥ ౪॥

శ్రీరాగము- అటతాళము-

రామాభిషేకము కన్నులజూతాము రామలారరారే। జన్మముతెత్తబోమునమ్మ కోరే। నేటికిమన నోముబండెవే రే ॥ ౧ ॥ విరివిగది వ్యారంటరభూషణంబులు జేట్కొదాల్చరేమె। కొప్పులమల్లెసరములుంచరేమె। ఘల్ఘల్లునగరిమదలఁ రేమె॥ ౨॥ తరుచుగభేరీ ధంధణధణరవములుసారిదిమ్రోసెనమ్మ। వీనులకెంతో సొంపుమీరెనమ్మ। ఇత్తరి మనమరుగబోలునమ్మ॥ ౩॥ చెలులార శ్రీరంగనిలయుని పదముల చెంతఁజేరుదమా। సీతేశుని సేవగోరుదమా। హారతులెత్తిచెలిమిఁ పాడుదమా॥ మ॥ అనిరుబ్బంగిసరోజగంధులు మహాహర్షంబుతో గుంపులై। చనివైదేహిని భాస్కరాన్వయవిభుం సద్భక్తి దర్శించి పావనదివ్యోత్సవవైభవంబుగనుచుఁ బ్రవర్తించిరవ్వేళఁచ। యానమ్రోసెఁ శుభవాద్యవేదరవమత్యానందమింపొందగఁ॥ గీ॥ బ్రహ్మరుద్రేంద్రముఖ్యసుపర్వనికర। మతిముదంబునచూడంగ నరుగుదెంచి। దివివసించిరినతులతో దీప్తులలర। దాశరథిదివ్యమహిమలుదలచుకొనుచు॥ వ॥ అంతటఁభరతుండుపట్టాభిషేకంబునకువలయుసంభారంబు లాయత్తంబుగావించిపరమానంద హృదయుండయ్యెనాసమయంబున రత్నస్తంభవినిర్మితంబును పరిపక్వఫలభారనమ్రకాంచనకదళికాభూరుహకీలితంబును తరుణాశ్వత్థసాలపల్లవతోరణ విభ్రాజితంబును మణిమయభిత్తికాసముల్లసితంబును మహార్హజాంబూనదసాలభంజికా రమణీయ్యంబునుముక్తాదామనిచయాలంకృతంబును వజ్రవైడూర్య గోమేధికపుష్యరాగబలభిదుపలమరకత ప్రముఖమణివిస్ఫురిత హేమద్వారకవాటాద్యభిరామంబును మౌక్తికవినిర్మితనాగబంధ బృందావనాద్యనంతమంగళప్రదరంగవల్లికాసంవృతంబును కపివీరసమానీత చతుస్సాగరపంచశతనదీతీర్థపరిపూర్ణ కనకకుంభావళీసమన్వితంబును ఘుమఘుమాయమానలసదుత్ఫుల్లసౌగంధికపారిజాతమల్లికాద్యపరిమితపుష్పమాలికాగంధ కలితంబును యమనియమాసన ప్రాణాయామప్రత్యాహారధ్యానధారణాద్యష్టాంగయోగనిష్ఠాగరిష్ఠమహాయోగీంద్ర

ఖ్యుందవిశేషితంబును సుగ్రీవాంగదవిభీషణ హనుమద్గజగవయ గవాక్షసుషేణనలనీలజాంబవదాద్యశేషబుధవానర ప్రవర్ణంబునుమంగళ గీతప్రవీణవిప్రసుందరీ వితానరంజితంబును సామ్రాజ్యపట్టాభిషేకమహోత్సవాహార్ణ సమస్తవస్తుజాతసంయుక్తంబును నైధగద్ధగాయమానంబుగా వెలుంగుచున్న కళ్యాణమంటప మధ్యంబున నొక్క రత్నపీఠంబుమీద నరుంధతీవల్లభుండు సీతారఘువల్లభులంగూర్చుండబెట్టివరమోత్సవంబునం జెలంగెనట్టియెడ। గీ॥ మెరుగుచెంగటవిలసిల్లుమేఘుమనగ। సీతసన్నిధిసొంపుగాచెన్నుమీరు। రాఘవేంద్రునిముఖపుందరంబుసకల। జనులుగనిమోదమొందిరాసమయమునను॥

బిలహరిరాగము- అటతాళము-

అభిషేకమపుడుగావించిరి। దుందుభులుదేవతలు మ్రోయించిరి॥ విభవమువెలయవసిష్ఠాదితాపసవిభులుశ్రీకరగంధ శుభతీర్థజలములు॥ నభిషేక॥ ఘనమానసోత్సవమమరను। స్వర్ణకలశములెత్తిపెంపలరగను। వినుతిసేయుచురఘువీరుపజ్జకూడాసి। జనులుమెచ్చగ ఋత్విగనుమతిభక్తితో॥నభిషే॥ మందహాసములురాజిల్లను। రాకేందుముఖములుశోభిల్లను। అందముగలకన్యలందఱత్యుత్సవ। మొందుచునవదివ్యసుందరమూర్తిపై॥ నభిషే॥ గరిమతోడుతమంత్రములెల్లను। యోధవరులనమించువారెల్లను। తఱుచుగమంగళపరిమళోదకముల। గురుతుగభాస్కరకులుసిశిరంబున॥ నభిషే॥ సరగునవేల్పులుచాలను। దివ్యౌషధరసములతోడలీలను। పరమయోగీంద్రహృత్పద్మకనికలందు। మెరయుచుండెడిరంగపురవల్లభునిమీద॥ నభిషేకమపుడు॥ గీ॥ అతులమంత్రపూతమగుహేమపట్టిక। జలజనేత్రుడైన జానకీశు। ఫాలముననమర్చె వరగనరుంధతీ। వల్లభుండుజనములుల్లసింప॥

కేదారిగౌళరాగము- ఆదితాళము-

జగదానందంబగుచును। రామోత్సవమమించెనపుడు। సొగసగుమగువల శుభమగుగానమునిగమవరన విప్రగణములొనరుప॥ జగ॥ ప్రకటిత భేరిధంధణరవములుబ్రహ్మాండమునెరయ। తకిటతక్కిటధిం ధిమియనివేశ్యానుకవాణులు మెరయవెలయ ॥ ౧॥ తఱుచుగమద్దళతాళశంఖనినదంబులుకొమరార। సరగునపురవనితలవదనూపురరఘు

ఝుళిలరుదార। మీర॥ ౨॥ ధరణిజసుందరతరమగుతనువునధాళధళ్యమమర। వరరంగస్థలవాసలసితలావణ్యస్తుతులలర। యొనర॥ ౩॥ జగదానందంబగుచును। వ। అంత॥ గీ॥ మణిగణాంచితరుచిజాలమహితమైన। ఘనకిరీటంబుతలదాల్చికమలబంధు। వంశభూషణుఁడొప్పారె వారిజాప్తు। డుదయమయ్యెన్ననీలాద్రియొప్పుమిగిలి॥

శంకరాభరణరాగము. అటతాళము.

శ్రీమదఖండసామ్రాజ్యాభిషేకముచిత్రమైదనరారెను। భూమిజనులుసీతాభామనుశ్రీరఘురాముఁజూచిరిచాలను॥ శ్రీమద॥ పదపడిధవళాతపత్రముశ్రీరామభద్రునకయ్యెడను। సదమలభక్తిశత్రుఘ్నుడుబట్టెనుముదమునవెలయుచును॥ ౧॥ వరభక్తితోడచామరలువీవదొడంగిరిరుపార్శ్వములవేట్కను।గరిమఁభీషణకమలాప్తపుత్రులుకడుసొంపుమీరగను॥ ౨॥ శ్రీరంగపతియభిషేకమహోత్సవచిత్రముగాంచుచును। సారెకుతల్లులువెలసిరానందాశ్రుధారలుజారగను॥ ౩॥

నాదరామక్రియరాగము. ఆదితాళము.

పాడిరిగంధర్వోత్తములయ్యెడనాడిరి సురచంద్రాస్యలు। వీడిరియమునిభయంబులుశ్రీరఘువీరునిజూచుజనంబులు॥ పాడిరి॥ గురుతుగనిజదారవరులుముదంబునగురియించిరిపరివారులు। కరమనురక్తిససీతావిభుగుణగణములు పొగడిరిమానవులు। సరగునబహువిధ సస్యంబులతోనరుదుగవెలసెనుధారుణీ। శిరులలరగపతిచెంగటమెరసెనుసిగ్గునసీతాభామినీ॥ ౨ ॥ పరిమళఫలదళపుష్పాన్వితమైభాసిల్లెనువృక్షంబులు। సురుచిరసంపదలమరినిరోగతశోభిల్లెనుదేశంబులు॥ ౩॥ ప్రవిమలరమ్యోదకపూర్ణములై ప్రవహించెనుభువియేరులు। సవనావనుడగురంగపురీశునిశరణొందిరిహరిదాసులు॥ ౪॥పాడిరిగంధర్వోత్తము॥ గీ। దేవపతిపంపువనువాయుదేవుడపుడు। కనకదివ్యాబ్జహారంబుకరుణదెచ్చి। కమలమిత్రాన్వయునకిచ్చిగరిమమరల। రత్నభూషితచారుహారంబొసంగె। ద్వి॥ అయ్యెడహారంబులారామమూర్తి। చయ్యనధరియించిసంతోషమలర। వేదశాస్త్రజ్ఞులౌవిప్రోత్తములకు। సాదరంబునలక్షసమధాశ్వములను। కరులనుసద్వత్సకలితంబులైన। వరధేనుగణములవాసిగానొసగి। దాసదాసీజనతతులనర్పించి। భాసురగ్రా

షుముల్ బ్రాగైనయట్టి। కనకంబువస్త్రముల్ ఘనవిభూషణము। లను పమోదారతనఁగణితమిచ్చె॥ సీ॥ రవిపుత్రునకు హేమరమణీయమగు పుష్పదామంబు మైత్రితోఁ దగనొసంగి। గరిమమణిప్రభాకలితంబులై మించు కనకాంగదములంగదునకొసంగి। హరినీలరత్నవిస్ఫురితమైయొప్పారు హారంబు నీలునకమరనొసగి। మరకతహారంబు మహితాంబరంబులు జానకీముఖసరోజంబు గనుచు। వాయుజునకిచ్చి సంతోషవశమనస్కుఁడై సుషేణునకపుడు మహార్హపద్మరాగహారంబు దయచేసి రమ్యవస్త్రభూషణంబులు కపులకు పొసగనొసగె। వ॥ ఆసమయంబున॥ ద్వి॥ శారదసంపూర్ణచంద్రసత్కళల। మీఱుచు ధళధళ మెఱయు ముత్యాల। హారంబు సీతకయ్యెడ రామమూర్తి। భూరిదయారససూర్తితో నిచ్చె। నిచ్చిన హారమయ్యిందీవరాక్షి। క్రచ్చర గొనితన కాంతుని దయకు। మెచ్చుచు వేడ్కతో మెడలోన దాల్చి। చెచ్చెర మరికొంత సేపూరకుండి। మరల క్రమ్మర దీసి మగువ చేదాల్చి। కరువలి పట్టికి కరుణతో నివ్వ। దలచి రామాజ్ఞ చిత్తంబున గోరి। చెలియయూరకయున్న చెలువుం డెఱింగి। తరళాక్షి దివ్యసుందరమైన మోము। గరిమె గన్గొని పల్కెఁ గడు మోహమమర.

స్వరటరాగము. అటతాళము.

ఇవ్వవెలలలన। మౌక్తికహార। మిభరాజగమన। యివ్వవెనీకిష్ట లెవ్వడు జేసెనో। జవ్వనియీహారమవ్విమలాత్మున॥ కివ్వవే॥ చెలినీతలంపు నాపనియని। చెలిమిదలంపు। కలకంఠి మెచ్చ్వనివలన సంతుష్టవై। విలసిల్లితివానివవ్వరునకీహార॥ మివ్వ॥ తరుణి మెచ్చితినే। నీదివ్యతాత్పర్యస్థితికినే। వరరంగపట్టణవాసుడనగుటచే। గరిమనీసౌశీల్యమెఱుగుదుసర్వము॥ యివ్వవేలలన॥ గీ॥ అనుచు విభుడు పలుకనయ్యబ్జలోచన। కరుణనిలుపవశము గాక చేత। హారమంజనీకుమారు కంఠంబున। నతివేయమర జేసె నత్క్షణమున॥ వ॥ ఇట్లు జనకనందన పరమానందంబున పవమాననందనునకు హారంబొసంగి రఘునందనునకిట్లనియె.

నాదనామక్రియరాగము. ఆదితాళము.

ప్రాణములిచ్చినితడు। వల్లభమనకు। ప్రాణసమానుడితడు। ప్రాణేచ్ఛలేకనిన్నుబాసి దుఃఖించువేళ। ప్రాణేశనీకుశలభావమెల్లనుదె

లపి॥ ప్రా॥ ౧॥ దనుజేంద్రశక్తివలనను । మూర్ఛిల్లినసౌమిత్రినిబ్రో
వకరుణతోడను । వినువీధికెగసిపోయివీరగంధర్వవరుల। మొనసినిజౌ
షధసంజీవనిగల్గునగముదెచ్చి॥ ప్రా॥ ౨॥ పరమపావనుఁడితఁడు । నన్ను
బోలినప్రాణబంధువుఁడితఁడు । ధరణినుద్దండబలదర్పసాహసుఁడిత । డ
రుడుగరంగపురవరవాసరఘువరేణ్యు॥ ప్రాణములిచ్చెనితఁడు॥
వ॥ అయ్యర్థంబు జనకరాట్కన్యకాలలామంబు పల్కినవచనంబుల
కు రఘువరుండు పరమానందహృదయుండయ్యె నట్టియెడ సర్వాభర
ణాలంకృతలగుసువాసినీబృందంబులందంబుగా రఘునందనజనకనంద
నుల నామాంకితంబులుగ్గడించి మంగళగానంబు సేయుచు-

నాదరామక్రియరాగము- ఆదితాళము-

చల్లరమ్మ। రామునిమీఁద । చల్లరమ్మ విరిమల్లెలు మొల్లలు కొల్లగరఘు
కులవల్లభుమేన॥ చల్లరె॥ యింతులార। గమననిర్జిత। దంతులార। సం
తతమింతులచెంతలజవని । ఖరాంతకుమీఁదవసంతములెత్తి॥ చల్ల॥ వడ
తులార। మీరెల్లవతివైభవముమీర। కడువడిఘుమఘుమగంధము। లుడు
గకబోడ మెడుపుప్పొడిపిడికిళ్లంగొని॥ చల్ల॥ రామలార। లావణ్యరససీమ
లార। రామరామ రఘురామరంగపురధామ యటంచు మహామ్ముద
మొదవగ॥ చల్లరమ్మ-

భైరవిరాగము- [illegible]

...కమలాక్షునకునవ్యకమలాయతాక్షికిని । విమలాంతరంగునకువిమ
లాత్మకు। సుమబాణవేషునకుసుందరాకారకును । కమనీయచరితున
కుకళ్యాణికి॥ జయమంగళంనిత్యశుభమంగళం॥ శ్రీరాఘవేంద్రునకు। సీ
తావధూటికిని। కారుణ్యనిధికిశృంగారయుతకు । వీరాగ్రగణ్యునకు
వీరపాతివ్రత్య। చారుసౌశీల్యాదిసౌభాగ్యకు॥ జయ॥ ౧॥ చంద్రాస్య
నకుపూర్ణచంద్రబింబాననకు। నింద్రార్చితునకు మిధిలేంద్రసుతకు।
చంద్రశేఖరమహాచాపఖండనునకు । సాంద్రదోషవితానసంఛేదకు॥
జయ॥ ౨॥ కనకబంధురరత్నకలితకోటీరునకు । కనకరత్నాభరణకలి
తాంగకు। మునిగణావనునకును మునివధూసేవ్యకును । జనవంద్యున
కుసర్వజనజననికి॥ జయ॥ ౩॥ క్రూరాసురఘ్నునకు దారిద్ర్యహారిణికి। సూ
రిమందారునకుశుభవతికిని । శ్రీరంగనిలయసంచారునకురంగపతి। నా
రీమణికిహరికినతఫలదకు॥ జయమంగళంనిత్యశుభమంగళం.

క॥ అనియిట్లు వనితలెల్లను। ఘనమంగళగానమమరఁ గావింపుచు సొం। పు
గము త్తియముల హారతు । లనువుగ నెత్తిరి నితాంతహర్ష మెలర్పన్॥

వ॥ ఇట్లు వేడుక లెల్లం గడచిన యనంతరంబున సుగ్రీవాంగద హనుమ జ్జాంబవత్ప్రముఖులునుం దక్కిన కపిబృందంబులును రఘుస్వామివలన ననుజ్ఞాతులై నిజస్థానంబులకుం జనిరి విభీషణుండును పట్టభద్రుండగు రఘుగ్రామణివలన నిత్యార్చకులధనంబగు శ్రీరంగనాథాభిధానదివ్యమంగళవిగ్రహంబు బడసి యనుజ్ఞ గొని నిజేచ్ఛం జనియె ననంతరము రఘువరుండు లక్ష్మణానుమతంబున భరతునకు యౌవరాజ్యాధికారం బొసంగి మహీమండలంబు ధర్మవర్తనంబున సంపాలింపుచు వసిష్ఠాదిమునిగణంబు లుత్సహింప నశ్వమేధపౌండరీకాదిసకలమఖంబు లొనరించుచు భూసురబృందంబుల కిష్టార్థంబు లిచ్చుచు శతకోటిసురేంద్రవైభవంబునం దేజరిల్లుచు నెల్లవేళల సర్వాంగసుందరియగు సీతాభామామణిం బాయక నిష్టాలాపంబు లాడుచు శృంగారవనంబుల క్రీడాశైలంబుల లీలావినోదంబున విహరింపుచు భక్తజనబృందంబుల డెందంబు లలరన ననవరతంబు బ్రోచుచు దుర్జననివహంబుల నిర్మూలింపుచు సప్తద్వీపవసుంధరాధీశ్వరుండై ప్రజలనను రంజింపంజేయుచు మునివితానంబులం బూజించి వారివలన నభినుతులొందుచు సమాహితభక్తియోగవిశేషంబున సేవించిన జనంబుల దురితసంఘంబుల డంచి నిత్యానందపదవిం బుగృపసేయుచు మహోన్నతంబులై మణిమయంబులగు కేళిసౌధంబుల పట్టంపురాణియగు జనకనందన నేకవిధంబులం గామోపభోగంబుల నానందింపంజేయుచు బ్రకాశించుచుండె నని వల్మీకమునియిట్లనియె॥

సీ॥ జగతి శ్రీమద్రామచరిత మెవ్వారైన నతిభక్తి వ్రాసిన నమర విన్న।
సదమలనిష్ఠ జేచదివిన దుర్దాంతదోషవ్రాతమ్ములెల్ద్రొలగిచనును। పు
త్రార్థులకు వరపుత్రసంప్రాప్తియు నర్థార్థులకు నధికార్థసౌఖ్య।
మాయురర్థులకు దీర్ఘాయుష్యమును మోక్షయోగార్థులకుల సద్యోగసి
ద్ధి । గలిగి వెల్లయుడు రానందకలితులగుచు । రామచంద్రపదధ్యానర
మ్యచిత్త । వృత్తి నేకూరు చెడును దుర్వృత్తులెల్ల । సకలసౌభాగ్యము
లుగల్గు జగతియందు ॥

క॥ అని సౌభద్రుడు మారుని । కనఘుడు శుకయో

గిచెప్పెనని సూతుఁడు చెప్పెం। బునబల్క శౌనకాదులు విని సంతోషించిరప్పు డువేడ్కఁదలిర్పఁ ॥ చ ॥ దరదరవింద నేత్ర శివధర్మవిఖండన భూమిజావరో । ధరధరణీధరాంబుదవిదారితదుష్టమదాసురేంద్ర। దుర్భరభవసింధుతారణ సుపర్వగణార్చితపాదపద్మసుం। దరజిత పుష్పసాయకనితాంతకృపాకర తాటకాంతకా। మాలినీ। శరధిమదవిఫాలా సాధులోకానుపాలా । ఖరకరకులభూషా గర్వితారాతిశోషా। వరిజన సురభూజా భవ్యమార్తాండతేజా । కరధృత శరచాపా కామినీకామభూపా.

గద్య॥ ఇది శ్రీమదుభయకావేరీమధ్యప్రదేశ ప్రదీప్తశ్రీరంగ
నాధచరణసేవక వరగంటి శేషగిరిదాసప్రణీతంబగు
శ్రీమద్రామ కథా సంగ్రహయుక్త గానంబున
యుద్ధ కాండము సర్వంబును ఏకాశ్వాసము.
సంపూర్ణము.

